

Θέμης Αγγελόπουλος

Το ημερολόγιο
ενός άνεργου
ηθοποιού

Θέμης Αγγελόπουλος

Το ημερολόγιο ενός άνεργου ηθοποιού.

Εκδόθηκε για πρώτη φορά μεταφρασμένο στην Αγγλική γλώσσα υπό τον τίτλο "Diary of an unemployed actor", (asin B01MA1KRRD), μέσω Kindle direct publishing στο Amazon, τον Οκτώβρη του 2016.

Η παρούσα είναι η πρώτη έκδοση του πρωτότυπου κειμένου στην Ελληνική γλώσσα.
Πάτρα 2/2018

Σχεδιασμός εξωφύλλου, Θωμάς Βαλλιανάτος.

Πράξη κατάθεσης εγγράφου στη συμβολαιογράφο Αγγελική Ντίκου Αμαλιάδα Ηλείας 2014.

ISBN 978-960-93-9871-8

Το έργο αυτό αδειοδοτείται από την Creative Commons Αναφορά Δημιουργού-Μη Εμπορική Χρήση-Όχι Παράγωγα Έργα 4.0 Διεθνές Άδεια. Για να δείτε ένα αντίγραφο της άδειας αυτής, επισκεφτείτε <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>.

Θέμης Αγγελόπουλος
themisthegreek@gmail.com

Θέμης Αγγελόπουλος

Γεννήθηκε στην Πάτρα στις 4 Οκτώβρη του 1979. Φοίτησε στο τμήμα οικονομικής και περιφερειακής ανάπτυξης του Παντείου πανεπιστημίου. Εγκατέλειψε τις σπουδές του στα οικονομικά παρακολουθώντας μαθήματα θεατρικού αυτοσχεδιασμού και υποκριτικής κινηματογράφου. Εργάστηκε ως ηθοποιός στο θέατρο, τον κινηματογράφο και την τηλεόραση.

Φωτογραφία,
Δημήτρης Μαλαχιάς

Παράλληλα εργάστηκε στη δισκογραφική εταιρία Seven records, την εταιρία διανομής δίσκων Cosmic storm. Ως υπεύθυνος παραγωγής στο An club και το Gagarin 205. Ως συντάκτης του περιοδικού exodos. Ως σερβιτόρος, μπάρμαν, καπνοπώλης, φρουρός εμπορικών πλοίων, εργάτης χωματοουργικών εργασιών, μάγειρας και ζαχαροπλάστης.

Σήμερα ζει στην Πάτρα. Είναι παντρεμένος με την Κωνσταντίνα Ρουγκάλα και έχει ένα γιο. Από το 2015 παρακολουθεί μαθήματα Βυζαντινής μουσικής. Το διδακτικό έτος 2016-2017 παρακολούθησε τα μαθήματα του πρώτου έτους ιδιωτικής σχολής μαγειρικής, τα οποία διέκοψε με σκοπό να φύγει στο εξωτερικό.

Το "Ημερολόγιο ενός άνεργου ηθοποιού είναι το πρώτο του βιβλίο.

Πρόλογος .

Συνήθως κάθε φορά που ξεκινάω να διαβάσω ένα βιβλίο παραλείπω τον πρόλογο και πηγαίνω κατ' ευθείαν στο κυρίως πιάτο. Αν το βιβλίο μου αρέσει τότε διαβάζω και τον πρόλογο, τελειώνοντας το βιβλίο ή κατά τη διάρκεια, δεν έχει σημασία. Οπότε αν κάνετε το ίδιο προχωρήστε στο πρώτο κεφάλαιο. Αν όχι παραμείνετε.

Είχα την ιδέα να γράψω αυτό το βιβλίο πριν μερικά χρόνια κάτω από περίεργες συνθήκες. Όταν μας συμβαίνουν δυσάρεστα γεγονότα το πρώτο ερώτημα που προκύπτει είναι "Γιατί", γιατί σ' εμένα για παράδειγμα. Και όταν τα γεγονότα αυτά είναι απανωτά το ερώτημα κάθε φορά επανέρχεται δριμύτερο.

Έψαχνα λοιπόν να βρω μια απάντηση σ' αυτό το "γιατί" και η μόνη λογική που βρήκα ήταν ότι όλα συνέβαιναν για να γράψω ένα βιβλίο. Όχι και τόσο λογική εξήγηση αν το σκεφτεί κανείς, αρκετά λογική όμως για 'μένα προσωπικά, στα πλαίσια του παραλογισμού που βίωνα. Το βιβλίο αυτό με βοήθησε πάρα πολύ, με κράτησε ζωντανό για την ακρίβεια, στην κυριολεξία.

Πέραν αυτού δεν γνωρίζω την αξία του. Δεν ξέρω δηλαδή αν το βιβλίο αυτό θ' αλλάξει την ιστορία της λογοτεχνίας και για να είμαι ειλικρινής δε το νομίζω. Ίσως την αλλάξει λίγο, πολύ λίγο, ίσως ελάχιστα. Αυτό που ξέρω παρ' όλ' αυτά είναι πως είναι ένα βιβλίο τίμιο. Έτσι προσπάθησα να το γράψω, κάνοντας το καλύτερο που μπορούσα, προσπαθώντας να είμαι ειλικρινής με τον εαυτό μου και με όσους θα το διάβαζαν.

Πάντα μου άρεσε να γράφω, από μικρό παιδί. Και τώρα το απολαμβάνω. Όταν συνέλαβα την ιδέα να γράψω αυτό το βιβλίο γνώριζα τη δομή και την πλοκή του. Υπολόγισα ότι θα χρειαζόμουν περίπου σαράντα με σαρανταπέντε μέρες να το τελειώσω. Μου πήρε λίγο παραπάνω από τέσσερα χρόνια και δύο ακόμα να το εκδώσω.

Όταν το τελείωσα το έστειλα, αν όχι σε όλους, στους περισσότερους εκδότες στην Ελλάδα. Τουλάχιστον σε όσους μπόρεσα να βρω στο διαδίκτυο. Οι περισσότεροι δε μου απάντησαν καν. Απ' όσους μου απάντησαν, οι περισσότεροι ήταν αρνητικοί και όσοι δεν ήταν μου πρότειναν αυτοέκδοση. Δεν είχα την οικονομική δυνατότητα για κάτι τέτοιο και δε την έχω ακόμα.

Ιδιαίτερη μνεία θα ήθελα να κάνω στο μόνο εκδότη που μου απάντησε με κλασική έντυπη επιστολή. Μου έγραψε πως το βιβλίο του άρεσε αλλά δε μπορούσε να προχωρήσει σε έκδοσή του καθότι, σύμφωνα πάντα με τα λεγόμενά του, η συντριπτική πλειοψηφία των νέων εκδόσεων στη χώρα αφορά "Ελληνοποιημένες εκδοχές ιστοριών τύπου Άρλεκιν" κι ως εκ τούτου ένα βιβλίο σα το δικό μου θα καθυστερούσε πολύ χρονικά να αποσβέσει το κόστος κυκλοφορίας του. Γέλασα πολύ και τον ευχαρίστησα ευγενικά. Κάπου την έχω αυτή την επιστολή και ίσως κάποτε τη δημοσιεύσω με την άδειά του.

Αποφάσισα να το εκδώσω στην Αγγλική γλώσσα. Με τα πενιχρά μέσα που διέθετα και τη βοήθεια ενός φίλου το βιβλίο μεταφράστηκε και κυκλοφόρησε στο amazon. Το οικονομικό κέρδος δεν ήταν ο πρωταρχικός μου σκοπός κι έτσι αποφάσισα να το διαθέσω δωρεάν στα Ελληνικά.

Τα γεγονότα που περιγράφω είναι πραγματικά. Κάποια από τα ονόματα που αναφέρονται στο κείμενο είναι αλλαγμένα για ευνόητους λόγους. Δεν έχουν άλλωστε καμιά σημασία τα ονόματα μιας και δεν είναι η διάθεσή μου καταγγελτική. Τα γεγονότα είναι αυτά που έχουν σημασία και τα συναισθήματα. Σε κάθε περίπτωση η ίδια η ζωή αποδεικνύεται στις περισσότερες περιπτώσεις ο μεγαλύτερος σκηνοθέτης.

Σας εύχομαι καλή ανάγνωση. Ελπίζω να απολαύστε αυτό το βιβλίο όπως το απόλαυσα κι εγώ.

Τελειώνοντας θα ήθελα να δώσω ένα μεγάλο ευχαριστώ σε όσους με βοήθησαν στο έργο μου. Τους καλούς μου φίλους. Ειδικά τη Τζένη Πανουτσοπούλου για τις πολύτιμες παρατηρήσεις της, το Σταύρο Καρόκη που το μετέφρασε στα Αγγλικά, το Θωμά Βαλλιανάτο που σχεδίασε το εξώφυλλο και τη γυναίκα μου Κωνσταντίνα που με στήριξε. Ένα ακόμα μεγαλύτερο ευχαριστώ σε όσους δε με βοήθησαν και ειδικά σ' αυτούς που έκαναν τη ζωή μου δύσκολη όλα αυτά τα χρόνια. Χωρίς αυτούς δε θα κατάφερνα ποτέ να γράψω αυτό το βιβλίο, ούτε και τα επόμενα. Παρ' όλα αυτά δε τους το αφιερώνω. Αυτή η τιμή ανήκει στους καλούς μου φίλους. Όπου κι αν βρίσκονται.

Θέμης Αγγελόπουλος
Γενάρης 2018

Στην Κωνσταντίνα, τον Άγγελο
και όλους τους καλούς φίλους.
Όπου κι αν βρίσκονται.

Κεφάλαιο I

Το τέλος του καλοκαιριού

29 Αυγούστου 2010. Το μεσημέρι με βρήκε ξαπλωμένο να προσπαθώ να βάλω τις σκέψεις μου σε μια σειρά. Το καλοκαίρι τελείωνε αλλά έκανε ακόμα πολλή ζέστη. Ένα δελτίο καιρού την προηγούμενη μέρα έλεγε σαράντα βαθμούς για όλη την υπόλοιπη εβδομάδα, τόσο έκανε. Όταν είναι για κάτι τέτοια το πετυχαίνουνε. Δεν είχα όρεξη να βγω έξω, δεν είχα όρεξη να δω κανέναν. Όλα να γυρίζουν μέσα στο κεφάλι μου και να μη μπορώ να θυμηθώ καν με ποια σειρά συνέβησαν τα γεγονότα. Ακόμα δυσκολεύομαι να θυμηθώ. Το μόνο σίγουρο είναι πως έστω και για μερικές μέρες είχα καταφέρει να πάω διακοπές εκείνη τη χρονιά και πως όταν οι διακοπές τελείωσαν έπρεπε να βρω δουλειά επειγόντως. Παλιότερα πίστευα πως το να κάνεις διακοπές δεν είναι κάτι απαραίτητο έτσι προτιμούσα να δουλεύω, ακόμα και τις περιόδους εκείνες που δεν ήμουν πιεσμένος οικονομικά. Οι συνθήκες εργασίας μου όμως τα τελευταία χρόνια γίνονταν όλο και χειρότερες και τα λεφτά που κατάφερνα να εξασφαλίσω όλο και λιγόστευαν. Είχα προσπαθήσει πάρα πολύ να βρω κάτι αλλά η μια απογοήτευση διαδεχόταν την άλλη. Είχα κουραστεί, είχα ανάγκη από διακοπές περισσότερο από κάθε άλλη φορά. Αισθανόμουν πως αυτό ήταν το καλύτερο που είχα να κάνω έστω και άφραγκος. Με καλούσε η φύση. Πήρα τη σκηνή μου και πήγα στην Κρήτη, γύρισα όλο το νησί.

Είχα ηρεμήσει για λίγο εκείνες τις μέρες. Ήμουν με φίλους, χαιρόμουν τη ρακή και τη θάλασσα, είχα αδειάσει το μυαλό μου από κάθε ανησυχία και κάθε σκέψη. Εκτός από μια, σκεφτόμουν τη Χριστίνα, για κάποιο λόγο σκεφτόμουν τη Χριστίνα. Περνούσα τόσο ωραία, μετά από πολύ καιρό δεν ήμουν αναγκασμένος να σκέφτομαι τίποτα, όμως για κάποιο λόγο σκεφτόμουν εκείνη. Που να βρισκόταν, τι να έκανε; Θα ήθελα να ήταν μαζί μου, να κάνουμε διακοπές μαζί, να μοιραζόμαστε μαζί εκείνες τις ώρες στην Κρήτη, μαζί να μη σκεφτόμαστε τίποτα. Είχα να τη δω πάρα πολύ καιρό, πάνω από ένα χρόνο, μόνο στο τηλέφωνο είχαμε μιλήσει μια φορά πριν από μήνες. Τελικά αποφάσισα να της τηλεφωνήσω. Ακούστηκε πολύ αναστατωμένη.

-Γεια τι κάνεις, είσαι καλά;

-Όχι δεν είμαι καλά.

-Γιατί τι έγινε;

-Άσε τι να σου λέω τώρα, μεγάλη ιστορία. Θα σου πει η Λένα.

-Τι θα μου πει η Λένα; Τι έχει συμβεί; Πες μου τουλάχιστον σε γενικές γραμμές, τι έχει γίνει; Ανησυχώ.

-Είμαι στο νοσοκομείο.

-Στο νοσοκομείο, σε ποιο νοσοκομείο;

-Σε ψυχιατρικό νοσοκομείο.

-Τι κάνεις εκεί;

-Νοσηλεύομαι. Να σου πω, μου είπαν ότι θα μου δώσουν εξιτήριο μεθαύριο. Μπορώ να μείνω στο σπίτι σου;

-Ναι μπορείς.

Τα λόγια της με βρήκαν τελείως απροετοίμαστο. Έμεινα για λίγη ώρα μέσα στη σκηνή μου προσπαθώντας να καταλάβω τι είχε συμβεί. Αναψα τσιγάρο, προσπάθησα να συνδέσω τα γεγονότα. Μάταιο. Πήρα τη Λένα, στην αρχή έκανε ότι δεν ήξερε τίποτα. Της είπα ότι είχα μιλήσει με τη Χριστίνα και το τυπικό της διακριτικότητας έπαψε να έχει λόγο ύπαρξης. Δεν γνώριζε να μου πει λεπτομέρειες αλλά ακουγόταν κι αυτή ταραγμένη. Μου είπε κάποια γενικά πράγματα και κανονίσαμε να τα πούμε από κοντά.

Η Χριστίνα βρισκόταν στο ψυχιατρείο. Κατ' αρχήν όμως βρισκόταν στην Ελλάδα. Τι είχε συμβεί και βρισκόταν εκεί, ή μάλλον εδώ; Γιατί ήταν στην Ελλάδα; Πήρα τηλέφωνο το Θανάση, παλιός φίλος του πατέρα μου από το ΕΚΚΕ της εποχής των μεγάλων πολιτικών αναταραχών. Θα τον έπαιρνα έτσι κι αλλιώς, ακόμα κι αν η Λένα είχε λύσει και την τελευταία μου απορία. Ήταν πολλά χρόνια ψυχίατρος στο νοσοκομείο που ήταν η Χριστίνα και πολύ καλός άνθρωπος. Έπρεπε να μάθω περισσότερα.

-Κύριε Θανάση καλησπέρα, είμαι ο Θέμης.

-Γεια σου Θέμη, τι κάνεις;

-Καλά, μήπως σας ενοχλώ;

-Κάθε άλλο.

-Χρειάζομαι τη βοήθειά σας, πρόκειται για μια φίλη μου η οποία νοσηλεύεται.

-Κοίτα, εγώ τώρα είμαι σε άδεια, δεν είμαι στην Αθήνα, όμως θα δω τι μπορώ να κάνω. Ξέρεις τι έχει;

-Όχι, μόλις το έμαθα και ανησυχώ πάρα πολύ.

-Να μην ανησυχείς, θα πάρω εγώ να μάθω σε τι κατάσταση βρίσκεται και ποιος συνάδελφος την έχει αναλάβει. Θα σε πάρω μόλις έχω νεότερα, πως λέγεται;

Πήρα το πρώτο πλοίο και γύρισα στην Αθήνα.

Βρεθήκαμε στα Εξάρχεια, ήταν με τον πατέρα της και τη Λένα. Είχε έρθει κι ένα άλλο παιδί που δε τον ήξερα, ήρθε κι ο Χρήστος. Το Χρήστο τον γνώριζα, δε γνώριζα όμως ότι ήταν ο τελευταίος γκόμενος της Χριστίνας πριν φύγει για τη Νέα Υόρκη. Από τότε είχαμε να μιλήσουμε με τη Χριστίνα, από τότε που με πήρε τηλέφωνο να μου πει πως θα φύγει. Το είχε πάρει απόφαση, τα είχε όλα έτοιμα, εισιτήρια διαβατήρια. Με πήρε τηλέφωνο, ήθελε να το ξέρω.

-Θέλω να φύγω, θέλω να φύγω από 'δω πέρα. Πάω στην Αμερική, δε με κρατάει τίποτα εδώ, δεν αφήνω τίποτα πίσω μου.

-Δεν αφήνεις τίποτα πίσω σου και τα παίρνεις όλα μαζί σου. Καλό ταξίδι.

Έτσι ήταν η Χριστίνα, φευγάτη.

Πιάσαμε μια άσχετη κουβέντα από 'κείνες τις άβολες που ξεκινούν οι άνθρωποι όταν δεν έχουνε τίποτα να πούνε. Σιγά σιγά βρέθηκε κάποιο ενδιαφέρον και μόλις έγινε το πρώτο πηγαδάκι γύρισα στη Λένα. Είχα φροντίσει από την αρχή να κάτσω δίπλα της, χρειαζόμουν πληροφορίες. Της μίλησα με τρόπο κι αρχίσαμε να κουβεντιάζουμε συνωμοτικά και συνηματικά με μεγάλες παύσεις, προσποιούμενοι ότι συμμετείχαμε στη γενική συζήτηση. Πότε πότε ρίχναμε και κανένα σχόλιο. Δε μας κατάλαβε κανένας, ή τουλάχιστον δε μας κατάλαβε η Χριστίνα.

Στην Αμερική έπαθε κρίση πανικού. Κάποιο ζευγάρι που είχε γνωρίσει εκεί ή που τη φιλοξενούσαν τότε, δεν κατάλαβα ακριβώς, την πήγε σε μια ιδιωτική κλινική. Εκεί νοσηλεύτηκε για λίγες μέρες και μόλις βγήκε κατέβηκαν κάτι συγγενείς της από τον Καναδά και την πήρανε. Έμεινε για λίγο στον Καναδά μαζί τους και τη στείλανε στην Ελλάδα. Έκοψε μόνη της τα χάρπια και υποτροπίασε. Κανόνιζε να φύγει και πάλι για τη Νέα Υόρκη αλλά οι γονείς της της πήραν το διαβατήριο. Το μόνο σίγουρο είναι ότι δε θα μπορούσε να

ταξιδέψει σε κατάσταση υποτροπής αλλά όπως και να το κάνεις είναι σκληρό να σου παίρνουν το διαβατήριο. Είχε ξεκινήσει τη διαδικασία να εκδώσει νέο, η μάνα της πανικοβλήθηκε και κανόνισε να εκδοθεί εισαγγελική παραγγελία για ψυχιατρική εξέταση. Την πήραν τηλέφωνο από μια εταιρία κούριερ και της είπαν ότι είχαν το διαβατήριό της. Στη διεύθυνση που της έδωσαν όμως αντί για εταιρία κούριερ βρήκε αστυνομικό τμήμα και χωρίς να το καταλάβει βρέθηκε στο ψυχιατρείο.

Η Λένα δε γνώριζε περισσότερα, όμως για την ώρα ήταν όσα χρειαζόμουν. Γυρίσαμε στην κουβέντα, από την οποία υποτίθεται δεν είχαμε λείψει καθόλου, χωρίς καμία διάθεση για συμμετοχή. Αφήσαμε τους άλλους να μιλάνε, άλλωστε η συζήτηση είχε περιοριστεί ουσιαστικά μεταξύ Χρήστου και Χριστίνας.

-Χρήστο με τι ασχολείσαι τώρα;

-Δουλεύω σ' ένα βίντεο κλιπ. Άμα θες έλα να συμμετάσχεις.

-Θα πληρωθώ;

-Κάτι θα κάνουμε. Εγώ φροντίζω πάντα να πληρώνονται αυτοί που δουλεύουν.

Εκεί μου πατήθηκε το κουμπί. Με το Χρήστο είχαμε δουλέψει μαζί σε μια ταινία. Η πρώτη μας επαφή είχε γίνει όταν με πήρε τηλέφωνο μια μέρα πριν το γύρισμα να μου δώσει όρντινο. Ήμουν στο κρεβάτι με μια άσχημη ίωση τότε.

-Είσαι ο Θέμης;

-Ναι.

-Αύριο έχεις γύρισμα.

-Με είχε πάρει κι ένα παλικάρι πριν από τρεις μήνες να επιβεβαιώσει τη συμμετοχή μου και του είχα πει να με πάρετε μια βδομάδα πριν το γύρισμα για να μιλήσουμε.

-Τι να πούμε;

-Κατ' αρχήν να το ξέρω εγκαίρως, δηλαδή αν εγώ σήμερα είχα κλείσει άλλο γύρισμα τι θα κάνατε; Επιπλέον δεν ξέρω τι θα χρειαστείτε. Ρούχα ας πούμε έχετε εσείς; Δεν έχω μιλήσει με κανέναν.

-Ε, φέρε ότι έχεις;

-Τι να φέρω, τη ντουλάπα μου;

-Τι φοράς πάνω στο μηχανάκι;

-Εγώ μπορεί να φοράω στολή κατάδυσης, εσείς τι θέλετε;

Και επιπλέον δεν έχουμε κανονίσει το οικονομικό.

-Α, δε θα πληρωθείς.

-Γιατί;

-Είναι φιλική συμμετοχή.

-Γιατί είμαστε φίλοι;

-Δε σου είπε τίποτα ο Γιάννης;

-Ο Γιάννης δεν έχει καμία δουλειά με τα οικονομικά, σκηνοθέτης είναι.

Έγινε ένας σχετικός χαμός, με πήρανε κάτι διευθυντάδες παραγωγής να με "συνετίσουν" και μου λέγανε το μακρύ τους και το κοντό τους. Όλοι το θεωρούσαν δεδομένο ότι δε θα πληρωνόμουν, εκτός από 'μένα. Κανονικά έπρεπε να τους είχα στείλει στο διάολο και να μην πάω καθόλου αλλά θα κρέμαγα το σκηνοθέτη που μου είχε ζητήσει προσωπικά να του κάνω τη σκηνή και κάναμε και παρέα τότε.

Φτάνοντας στο σετ ήμουν σε πολύ άσχημη κατάσταση. Ήταν σε μια συνοικιακή κάβα στον Κολωνό την οποία υποτίθεται πως θα λήστευα. Τα κόκαλά μου πονούσαν, η μύτη μου ήταν φραγμένη τελείως, τ' αφτιά μου βούιζαν, είχα πυρετό και κρύωνα. Επιπλέον με είχε πειράξει πολύ αυτή η συμπεριφορά, δεν είχα καθόλου ψυχολογία. Ρώτησα το συνεργείο πόση ώρα είχαμε μέχρι να είναι έτοιμη η σκηνή, μου είπαν ότι χρειάζονταν περίπου τριάντα λεπτά. Κάθισα στην αποθήκη που ήταν πιο σκοτεινά και προσπάθησα να συγκεντρωθώ. Συνηθίζω να παίρνω μαζί μου στο γύρισμα ένα θερμός με καυτό τσάι, με βοήθησε πολύ στην προκειμένη περίπτωση. Η ώρα πέρασε γρήγορα. Κάναμε τη σκηνή, τέσσερις πέντε λήψεις υπόθεση, με τις φασαρίες της τους τσαμπουκάδες της, τα μηχανάκια να μαρσάρουν, σπάσαμε και μια βιτρίνα, κανονική ληστεία δηλαδή. Η γειτονιά είχε βγει στα μπαλκόνια να δει τι συνέβαινε. 'Κάνα δυο μας είπαν ότι ήταν έτοιμοι να πάρουνε την αστυνομία. Το χάρηκα πολύ το γύρισμα και πάντα το χαίρομαι. Όσο ήμουν στην αποθήκη σκεφτόμουν πως στο διάολο θα γυρίσω τη σκηνή με σαράντα πυρετό. Όταν έπεσε το "πάμε" όμως μου πέρασαν όλα, ούτε το κατάλαβα πως έγινε, ένιωθα ελαφρύς. Τελείωσα και πήγα στο σπίτι μου να πεθάνω. Έμεινα στο κρεβάτι άλλες δύο μέρες και σκεφτόμουν ότι τους είχα κάνει μάγκες στο τσάμπα.

-Φίλε τώρα λες ψέματα. Κι εγώ δούλεψα αλλά δεν πληρώθηκα.

Σάστισε. Είχα πολύ ώρα να μιλήσω και αυτό που είπα δε το περίμενε κανένας.

Κάτι άρχισε να μου λέει ότι αυτός ήταν βοηθός κι ότι δεν ήταν αρμοδιότητά του κι ότι είχε κάνει δεκατέσσερις ταινίες μεγάλου μήκους και ήθελα να του πω να τις βάλει στον κώλο του αλλά του είπα να τις εκατοστήσει. Το θέμα είναι πως εγώ που ήμουν στο γύρισμα δεν πληρώθηκα ενώ κάποιοι άλλοι που θα έπρεπε να ήταν εκεί και δεν ήταν, πληρώθηκαν με το παραπάνω.

Είχε περάσει καιρός από τότε, όμως δε το είχα ξεχάσει καθόλου. Το ίδιο το περιστατικό θα μπορούσε να ήταν μια απλή παρεξήγηση όμως δύο εβδομάδες μετά από εκείνο το γύρισμα με πήραν τηλέφωνο από την ίδια εταιρία παραγωγής για μια άλλη ταινία. Πήγα στα γραφεία τους και μιλήσαμε. Με ρώτησαν αν μ' ενδιέφερε, τους απάντησα πως μ' ενδιέφερε αν επρόκειτο να πληρωθώ για τη δουλειά μου. Δε με ξαναπήραν τηλέφωνο. Δεν ήταν καθόλου παρεξήγηση, ήταν πάγια τακτική και ήταν αυτό που με πείραξε περισσότερο. Είναι αυτό που με πειράζει ακόμα. Αυτοί οι τύποι σε μισούν. Σε μισούν κάθε φορά που τους λες ότι θέλεις να πληρωθείς για τη δουλειά σου. Γιατί αυτοί έχουν όραμα. Έχουν όραμα να δημιουργήσουν μεγάλα πράγματα, ενώ εσύ, ένα τιποτένιο ξεβράκωτο λιγούρι, έχεις το θράσος να τους ζητάς λεφτά. Χάρη σου κάνουν που σε παίρνουν να δουλέψεις γι αυτούς, ψώνιο. Εσύ δεν έχεις ιδέα από τέχνη. Αυτοί κάνουν αγώνα κι εσύ δεν καταλαβαίνεις τίποτα, αχάριστε. Αυτοί και τα σκυλιά τους. Στο τέλος μπορεί να σε κάνουν να το πιστέψεις κι όλας. Όπως και να 'χει, το θέμα μας εκείνη την ώρα δεν ήταν τα εργατικά μου δικαιώματα οπότε δεν έδωσα συνέχεια. Ήπιαμε τον καφέ μας προσποιούμενοι ότι δεν έτρεχε τίποτα και φύγαμε.

Akinetone και Depakine το πρωί. Μισό Aloperidine το μεσημέρι, πάλι Depakine και Zyprexa το βράδυ και κάνα Tavor ενδιάμεσα άμα είχε ανησυχία, που είχε συνέχεια. Ένα σωρό πολύχρωμα χαπάκια με μυστηριώδη σύνθεση, νεφελώδεις ενδείξεις και τρομακτικές αντενδείξεις. Μ' έβαλε να της τα γράψω σ' ένα χαρτί να μη τα μπερδεύει.

“Γιατί μου δίνουνε τόσα χάπια; Εγώ είμαι χάπι από μόνη μου.”

“Μήπως είναι καλύτερα να μην τα πάρω;”

Της είπα μια ιστορία απ' αυτές που λένε στα παιδάκια για να φάνε το φαΐ τους, ότι αυτά τα φάρμακα είναι σα την αντιβίωση. Τα συμπτώματα μπορεί να έχουν εξαφανιστεί σε πολύ μεγάλο βαθμό αλλά εσύ πρέπει να συνεχίζεις τη θεραπεία. Θυμήθηκα όταν είχε πάθει μια αμυγδαλίτιδα και μετά την πρώτη 'βδομάδα έκοψε τα φάρμακα και βρέθηκε διασωληνωμένη στο νοσοκομείο. Είχε ταλαιπωρηθεί πολύ τότε και όταν της το θύμισα δε το ξανάκανε θέμα. Ίσως να ήταν περισσότερο ότι με την ιστορία που της είπα αισθάνθηκε ότι δε την έλεγα τρελή και ανακουφίστηκε λιγάκι. Στην περίπτωση της πάντως τα συμπτώματα δεν είχαν υποχωρήσει καθόλου.

Είχε τόσο μεγάλη ανησυχία που δε μπορούσε να καθίσει σε καρέκλα. Πηγαίνοερχόταν μέσα στο σαλόνι και μου μιλούσε. Μου έλεγε για τη Νέα Υόρκη, για το διαβατήριό της που "το πήρε η αστυνομία", για το ψυχιατρείο. Μου έλεγε για το Μάκη το φονιά που είχε σκοτώσει ένα κόκορα, που όμως δεν ήτανε κόκορας αλλά ήτανε κότα, γιατί δεν είχε λειρί. Δίκιο είχε ο Μάκης, γίνεται κόκορας χωρίς λειρί; Μου έλεγε που καθόταν με τις ώρες και μίλαγε με το Μάκη, ήταν η παρέα της. Αυτός κι ένας γιατρός ειδικευόμενος ήταν που μιλούσαν λίγο μαζί της.

Ο διάδρομος του ψυχιατρείου ήταν μακρύς και απρόσωπος, όσο απρόσωποι είναι όλοι οι διάδρομοι των δημόσιων κτηρίων. Στο τριμμένο μωσαϊκό βασανισμένες ψυχές σέρνονταν ζαλισμένες από θάλαμο σε θάλαμο ενώ σκονισμένες λάμπες διαπερνούσαν με το άρρωστο φως τους τα πάντα γύρω. Τα βήματα της ρουτίνας των ανθρώπων με τις άσπρες μπλούζες αντηχούσαν στους τοίχους και μπερδεύονταν με τις άναρθρες κραυγές κάποιων ασθενών από τα βάθη του διαδρόμου ενώ όλα αυτά ζωντάνευαν μέσα στο σαλόνι μου στις ανερμάτιστες αφηγήσεις της Χριστίνας.
"Ρε δε θέλεις να βρεθείς εκεί, δε θέλεις σου λέω"

Καθόταν με τη μάνα της και τον πατέρα της έξω από την πόρτα του γραφείου ιατρών, σε μια σειρά καθίσματα κολλημένα στον τοίχο από 'κείνα τα πλαστικά που έχουν στα νοσοκομεία. Πιο πέρα καθόταν ο Μάκης μαζί με τον ειδικευόμενο, όλοι μαζί περίμεναν να εκδοθεί το εξιτήριο, έκανε πολύ ζέστη, ο γιατρός ανησυχούσε.

-Τι ανησυχείς; Του λέει ο Μάκης.

-Έχω κανονίσει να πάρω άδεια, άμα δε της δώσουν το χαρτί αντίο διακοπές.

-Θα της το δώσουν.

-Λες;

-Θα της το δώσουν, τους ξέρω καλά εγώ αυτούς.

Η Χριστίνα έμοιαζε να μην έχει επαφή με όλο αυτό το σκηνικό. Εξηγούσε στη μάνα της τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει ένας ηθοποιός στην ανάπτυξη ενός ρόλου και τις τεχνικές που χρησιμοποιεί σε διάφορα ζητήματα, όπως για παράδειγμα αυτού της φωνητικής. Της έλεγε για τις ασκήσεις που μάθαινε στη σχολή και το πόσο χρήσιμες της είχαν φανεί αργότερα. Της έκανε την άσκηση με το "Α". Το "Α" αντήχησε σ' όλο το διάδρομο. Ο ειδικευόμενος έριξε δύο τρεις ματιές νευρικά τριγύρω ενώ το κεφάλι μιας νοσοκόμας ξεπρόβαλε από την πόρτα του γραφείου ιατρών και κοίταξε να δει τι συνέβαινε.

Η ώρα περνούσε, ο ειδικευόμενος αν μπορούσε θα έτρωγε τα νύχια του, ενώ κανείς πια στο διάδρομο δεν είχε διάθεση για κουβέντα. Η πόρτα άνοιξε ξανά με τη νοσοκόμα να ξεπροβάλει κρατώντας ένα χαρτί. Στάθηκε στο διάδρομο, ανακοίνωσε το όνομα ψάχνοντας τον αποδέκτη και όλοι εκτός από το Μάκη ανασηκώθηκαν. Ο πατέρας της Χριστίνας πήγε στη νοσοκόμα να πάρει το χαρτί.

"Παρά τη σύμφωνη γνώμη των ιατρών, η ασθενής εξέρχεται υπ' ευθύνη των γονέων".

Γυρνάει ο ειδικευόμενος και λέει του Μάκη,

"Προσλαμβάνεσαι".

Μετά ηρέμησε. Άρχισε να μου λέει πόσο της έλειπε το γύρισμα, ήθελε πάρα πολύ να δουλέψει. Αισθανόταν τύψεις που είχε απορρίψει κάποιες δουλειές στο παρελθόν.

"Θα μπορούσα να έχω κάνει πολλές ταινίες αλλά εγώ έλεγα όχι. Θα ήθελα να έχω κάνει αυτές τις ταινίες".

Εγώ πάλι δεν είχα απορρίψει καμία δουλειά, δεν είχα αυτή την πολυτέλεια.

"Δε θέλω να με κοιτάς όταν παίρνω τα χάπια μου".

Πήρε μισό TAVOR κι άρχισε να σβήνει. Την έβαλα να κοιμηθεί στο κρεβάτι μου, ήθελε το φως αναμμένο. Τα μάτια της ήταν πρησμένα από την κούραση και το δέρμα της είχε ένα χρώμα παράξενο, άρρωστο, σα να είχε κερώσει. Πως είχε καταντήσει έτσι η ομορφιά του κόσμου; Έπεσα στον καναπέ του σαλονιού

κι όλο το βράδυ τέντωνα τ' αφτιά μου ν' ακούσω μη σηκωθεί
το βράδυ και πηδήξει από 'κάνα μπαλκόνι. Σκεφτόμουν τη
Χριστίνα, τα γυρίσματα που κάναμε, τα γυρίσματα που δεν
κάναμε, τις δουλειές που μου χρωστούσαν, την ανεργία μου,
την αφραγκία μου, τους γιατρούς, τα φάρμακα, τα μάτια της
Χριστίνας. Ήθελα να φάω τα σίδερα.

Κεφάλαιο ΙΙ

Δουλειές του κεφαλιού

Με τις δουλειές τα πράγματα δεν πήγαιναν και τόσο καλά τα τελευταία τρία χρόνια. Παρ όλες τις δυσκολίες σ' όλη μου τη ζωή πάντα έβρισκα κάτι να κάνω. Κάποια στιγμή μάλιστα το πράγμα έδειχνε πως είχε αρχίσει να στρώνει, όμως εκεί ήταν που άρχισε να με παίρνει η κάτω βόλτα και δεν ξαναπήρα τα πάνω μου μέχρι σήμερα. Ήταν η εποχή που με κάλεσε η μαμά πατρίδα να κάνω τη θητεία μου στο ναυτικό. Δεν είχα τη δυνατότητα να μη δουλέψω, έπρεπε να βρω ένα τρόπο να συμβιβάσω τις υποχρεώσεις μου. Βρέθηκα με διάθεση από την υπηρεσία μου σ' ένα θέρετρο υπαξιωματικών στο ναύσταθμο του Σκαραμαγκά. Εγώ το ζήτησα, για να είμαι κοντά στην Αθήνα και να μπορώ να πηγαίνω στο γύρισμα. Είχε πολλή δουλειά εκεί και γι ακόμα μια φορά έκανα το σερβιτόρο. Ξεκινάγαμε τα πόστα μας στις επτά το πρωί και δουλεύαμε μέχρι το βράδυ με δύο ώρες το μεσημέρι ελεύθερες για ξεκούραση. Σα να δουλεύαμε σαιζόν σε νησί αλλά χωρίς τις τουρίστριες και χωρίς τα μεροκάματα. Το επόμενο μεσημέρι μας δίνανε έξοδο και αναλάμβανε η άλλη τοιχαρχία. Έκανε φοβερή ζέστη εκείνο το καλοκαίρι δε θα το ξεχάσω ποτέ, σαράντα βαθμούς και βάλε.

Γυρίσματα δεν είχα συχνά, ένα κάθε δέκα δεκαπέντε μέρες περίπου. Τότε κάναμε το δεύτερο κύκλο της "Λούφας", δουλεύαμε πολύς κόσμος εκεί και η παραγωγή ήταν αρκετά δυσκίνητη. Το πρόγραμμα το μαθαίναμε τελευταία στιγμή και πολλές φορές πήγαινα στο γύρισμα το πρωί και περίμενα με τις ώρες μέχρι να γυρίσω κάτι. Κάνα δυο φορές μάλιστα δε γύρισα καμία σκηνή, απλά πήγα στο γύρισμα και περίμενα. Αυτό φυσικά δε με διευκόλυνε καθόλου μιας και δεν είχα όλες τις μέρες έξοδο. Για να είμαι στο γύρισμα έπρεπε να κάνω μια αναφορά στην υπηρεσία την προηγούμενη μέρα αιτούμενος προαναχώρηση για να μπορώ να φύγω το βράδυ μετά τη βάρδια μου, να πάω στο σπίτι να κάνω ένα μπάνιο να γίνω άνθρωπος και να είμαι την άλλη μέρα το πρωί στη δουλειά. Έτσι έβγαζα τη στολή του ναυτικού και φόραγα τη στολή του φαντάρου, εκείνη του 1967 με τις αρβύλες τις Εγγλέζικες και τα καρφιά στη σόλα που γλίστραγαν στα μάρμαρα της ΕΡΤ. Κανονικά βέβαια η βάρδια τελείωνε στις έντεκα αλλά ερχότανε ο υποδιοικητής με τους παρατρεχάμενούς του και πίνανε μπύρες

μέχρι τις δύο τρεις το βράδυ. Αυτός ήταν που έπρεπε να δώσει έγκριση για την προαναχώρησή μου και το μεγαλύτερό μου πρόβλημα εκείνη την περίοδο.

Στο ναυτικό από τα δεκατέσσερα απ' όταν πήγε στη σχολή ναυτοπαίδων του Πόρου, απόφοιτος δημοτικού από τα Λιόσια, τώρα ήτανε πια πλωτάρχης. Κατέβαινε το πρωί κι έπινε τον καφέ του στο τραπέζι του, εγώ του τον έφτιαχνα, τον έκανα λέει καλό. Άραζε με τις ώρες και για να μη βαριέται έσπαγε τ' αρχίδια του κόσμου. Ξεκίναγε με τους μόνιμους και τους έκανε τη ζωή δύσκολη. Έκανε τον έξυπνο με κάθε ευκαιρία και ήταν όλο υποδείξεις, επιπλήξεις και μπαρούφες. Αφού βαριόταν το τραπέζι έμπαινε στο μαγειρείο, έριχνε ένα τσακωμό με το μάγειρα και μετά έπαιρνε το τζιπ και ασχολιόταν με τους ναύτες. Το μεσημέρι καθότανε για φαΐ κι αφού έτρωγε μέχρι να σκάσει τράβαγε τα ποτήρια του και πήγαινε για ύπνο. Ήταν οι δύο περίπου ώρες που ησύχαζαν όλοι από την παρουσία του. Το απόγευμα ακολουθούσε το ίδιο πρόγραμμα μέχρι το βράδυ που ξανάρχιζε τις μπύρες. Άμα είχε κέφια φόραγε το μαγιό του κι έπαιρνε τη βάρκα να πάει για ψάρεμα. Ήταν χάρμα οφθαλμών με το μαγιό, σα βεζίρης ξεβράκωτος. Το παράξενο βέβαια δεν είναι ότι πήγαινε για ψάρεμα, αλλά ότι έτρωγε τα ψάρια που έπιανε σε μια θάλασσα γεμάτη λύματα και ρύπους από δύο ναυστάθμους, μια ναυπηγοεπισκευαστική ζώνη, ένα αστικό κέντρο και μια βραχονησίδα γεμάτη λυματολάσπη στη μέση. Κάθε μέρα η ίδια ιστορία, γκρίνια εξυπνάδα και φασαρία για το τίποτα. Δεν έβγαινε ποτέ από το ναύσταθμο, δεν είχε κανένα λόγο να βγει έξω. Στο μικρόκοσμό του ήταν κάποιος, στον αληθινό κόσμο ήταν ένας μαλάκας και το γνώριζε πολύ καλά. Την είχε βρει πολύ ωραία μέσα, είχε εξουσία, μάσες, ξάπλες, μπύρες κι άμα βαριόταν όλο και κάποιο χριστιανό έβρισκε να περάσει την ώρα του ή κάποιο μουσουλμάνο.

Η μονάδα ήταν δυσμενής μετάθεση και οι μισοί από τους ναύτες ήταν μουσουλμάνοι. Καλά παιδιά οι περισσότεροι από τη βόρεια Ελλάδα, Εάνθη, Κομοτηνή. Μεταξύ τους μιλούσαν Τούρκικα και κάποιοι δυσκολεύονταν ακόμα και να μιλήσουν Ελληνικά. Αυτοί ήταν η αδυναμία του. Εμείς που τα σπίτια μας ήταν κοντά παίρναμε τις εξόδους μας και γλιτώναμε για λίγο απ' τη μουρμούρα του, αυτοί δεν είχανε που να πάνε και μένανε συνέχεια μέσα. Μόνο σ' ένα καφενείο στο Πέραμα

πηγαίνανε που το 'χε κάποιος μουσουλμάνος, άμα έπαιζε η Γαλατά σεράι ή η Φενέρ μπαχτσέ να δούνε μπάλα κι αυτό στη ζούλα γιατί τους είχε τaráξει στο ποινολόγιο και επισήμως έξοδο δε δικαιούνταν για τους επόμενους μήνες. Έβλεπε βέβαια κι ο ίδιος μπάλα, οπότε όταν έπαιζε Τούρκικη ομάδα οι μουσουλμάνοι το ποινολόγιο το είχανε εξασφαλισμένο και ο κύκλος της φαυλότητας συνεχιζόταν.

Στην αρχή μου τις ενέκρινε τις προαναχωρήσεις, του κράταγα άλλωστε και το μαγαζί. Το πόστο που είχα ήταν σημείο κλειδί. Μιας και ήξερα τη δουλειά γρήγορα μεταφέρθηκα από το δίσκο στο πάσο για να συντονίζω τις παραγγελίες με την κουζίνα. Τόσο απλά βρέθηκαν να περνάνε από μπροστά μου ένα σωρό μικρά ή μεγάλα προβλήματα που θα μπορούσα πολύ εύκολα να αγνοήσω ή θα μπορούσα να προσπαθήσω να βρω μια λύση που να τους βολεύει όλους. Αποφάσισα να κάνω το δεύτερο, άλλωστε κανείς δε θα μου χρέωνε την αποτυχία. Όλοι ήθελαν κάτι, ναύτες και μόνιμοι και για όλους έβρισκα τον τρόπο. Ο αλκοολικός οπλονόμος το κρασί του, ο μάγειρας να καλύψει το λάθος του, ο σκοπός την παραγγελία του στην πύλη, ο διαχειριστής το έλλειμμα στις πατάτες και όλοι μαζί να γλιτώσουν από τη γκρίνια του μαλάκα. Μικρά ή μεγάλα, καθημερινά ή ασυνήθιστα προβλήματα όλα έβρισκαν τη λύση τους άμεσα και αθόρυβα και πολύ σύντομα όλοι έρχονταν σε 'μένα για μια "δεύτερη γνώμη". Ήμουν κάτι σαν πύργος ελέγχου.

Πάντα υπάρχει τρόπος να παρακάμψεις λίγη από τη γραφειοκρατία, ειδικά αν αυτή είναι υπερβολική και για να πλεύσει το καράβι μερικές φορές αυτό είναι απαραίτητο. Το μόνο που χρειάζεται είναι ομοψυχία και πνεύμα συνεργασίας. Είναι άλλωστε η "κοινή μοίρα" που συνδέει όλα τα πληρώματα στη θάλασσα ή έστω πλησίον αυτής. Όποιος ήταν συνεργάσιμος έπαιρνε αυτό που ήθελε, όποιος δεν ήταν έπινε τη μύρα του ζεστή. Μια έξυπνη λύση σ' ένα πρόβλημα και μερικά κεράσματα έφταναν για να τονώσουν το πνεύμα εμπιστοσύνης και να βελτιώσουν άρδην την ποιότητα ζωής όλων. Σιγά σιγά ο καθένας ανέλαβε το ρόλο του και όλα δούλευαν ρολόι. Μάγειρες και σερβιτόροι ήταν στο κόλπο εκ προοιμίου, ο αποθηκάριος ήταν δικό μας παιδί, το τηλεφωνικό κέντρο επίσης, οι ναύτες της γενικής επιστασίας εξυπηρετούνταν με απόλυτη προτεραιότητα και ο καταψύκτης δίπλα στη λάντζα του

Φιλοπόιμενος είχε πάντα ένα κιβώτιο παγωμένες μπύρες για τις δύσκολες μέρες εκείνου του καυτού καλοκαιριού. Για κάθε παραφωνία είχα έτοιμη πάντοτε μια εξαιρετική δικαιολογία και ένα καλό θεατρικό αυτοσχεδιασμό, οπότε σιγά σιγά και οι αξιωματικοί άρχισαν να μπαίνουν στο κόλπο.

Ο μαλάκας δεν είχε πάρει χαμπάρι ή τουλάχιστον δε μπορούσε ν' αποδείξει τίποτα. Σίγουρα όμως παρατήρησε πως από τα πρόσωπα όλων είχε αρχίσει να χάνεται η κατήφεια και πως δεν φάνταζε πια στους άλλους τόσο τρομακτικός. Ήθελε μόνο αυτός να περνάει καλά. Έτσι θυμήθηκε πως δεν είχε ασχοληθεί καθόλου μαζί μου και δεν είχε τίποτα παραπάνω να κάνει από το να αρνηθεί το μοναδικό πράγμα που είχα ανάγκη. Κάθε φορά που έκανα αίτηση προαναχώρησης χωρίς καμιά αιτιολογία μου την απέρριπτε. Με μεγάλη δυσκολία κατάφερνα να είμαι στο γύρισμα. Η βοήθεια ήρθε από κάποιον που δε μου είχε ζητήσει ποτέ τίποτα. Ήταν ο αξιωματικός της γενικής επιστασίας ο Τάσος, ένας υποπλοίαρχος πρώην υπαξιωματικός που έδειξε κατανόηση και με βοήθησε όσο μπορούσε. Δεν είχα τη δυνατότητα βέβαια να είμαι στο σπίτι μου από το προηγούμενο βράδυ, έπρεπε να βρίσκομαι μέσα τουλάχιστον μέχρι την πρωινή κλήση και λίγο αργότερα, αλλιώς θα το καταλάβαιναν όλοι. "Κάτσε μέχρι τις εννιά και μετά φύγε με τρόπο. Άμα σε ψάξει κανένας θα σε καλύψω εγώ, θα πω ότι σ' έχω στείλει κάπου. Άμα βρομίσει δε σε ξέρω δε με ξέρεις". Τα υπόλοιπα δεν ήταν δύσκολο να τα κανονίσω. Έτσι λοιπόν κατάφερνα και πήγαινα στο γύρισμα. Μαντραπήδα, μηχανάκι και σε είκοσι λεπτά ήμουν στην ΕΡΤ.

Μετά αφού είδε το θηρίο ότι δεν αντιδρούσα που απέρριπτε τις προαναχωρήσεις μου, πονηρεύτηκε. Βρήκε άλλο τρόπο να μου σπάσει τα νεύρα, μου έλεγε ότι θα μου έπαιρνε την άδεια εισόδου για το μηχανάκι, αυτό ήταν ακόμα χειρότερο. Την είχα βγάλει με μεγάλη δυσκολία αυτή την άδεια και με είχε βολέψει πολύ. Επτά το πρωί έφευγα από το σπίτι, καλοκαίρι άδειοι δρόμοι στην Αθήνα, δεκατέσσερα λεπτά Βικτώρια-Σκαραμαγκά, έμπαινα στο ναύσταθμο και επτά λεπτά αργότερα είχα φτάσει στην πύλη. Ο ναύσταθμος είχε πολύ αυστηρό όριο ταχύτητας. Τσούλαγα σβηστός την κατηφόρα και σταματούσα πίσω από το κτήριο του μαγειρείου. Άφηνα το μπουφάν και το κράνος πάνω στο ρεζερβουάρ ενώ από μέσα φόραγα ήδη την αγγαρεία. Έβγαζα απ' την τσέπη το τζόκεϊ και

γλιστρούσα με τρόπο στη γωνία του κτηρίου. Η πρωινή κλήση ήταν πάντα εκεί κάθε μέρα και με περίμενε. Απλά χωνόμουν με τρόπο στην τελευταία τριάδα και περίμενα ν' ακούσω τ' όνομά μου. Στην κλήση είμαστε μόνο οι ναύτες με τον οπλονόμο, οπότε δεν έκανε ποτέ κανείς περιττές ερωτήσεις. Το μηχανάκι το έχωνα πίσω από κάτι δέντρα και οι περισσότεροι δεν είχαν ιδέα ότι ήταν δικό μου.

Κατάφερα μ' αυτό τον τρόπο να κάνω σημαντική οικονομία δυνάμεων κερδίζοντας σε καθημερινή βάση πάνω από μια ώρα πολύτιμου πρωινού ύπνου, αφού η μόνη εναλλακτική μου ήταν να παίρνω το λεωφορείο. Επιπλέον ήταν και ο μόνος τρόπος να φύγω από 'κει το βράδυ για το σπίτι μου κατάκοπος, όσες φορές τα κατάφερα, μιας και σ' αυτές τις περιπτώσεις δεν υπήρχε καμία άλλη εναλλακτική. Για να μην αναφέρω τις αξέχαστες διακοσάρες στην άδεια λεωφόρο Καβάλας. Το καλό μου CBR, το πιο πιστό μου μηχανάκι, μόνο βενζίνη μου ζητάγε, βενζίνη και αγάπη. Αυτή την άδεια απειλούσε ότι θα μου έπαιρνε, χωρίς κανένα λόγο, χωρίς καμιά δικαιολογία, έτσι για να μου σπάσει τα νεύρα. Και μου τα έσπασε.

Στη "Λούφα" έπαιρνα ψίχουλα. Ήταν η δεύτερη χρονιά και είχα την ελπίδα ότι θα έπαιρνα κάτι παραπάνω από την πρώτη. Είχα δουλέψει πολύ σκληρά τον προηγούμενο χρόνο και υποτίθεται πως ήταν ευχαριστημένοι μαζί μου ή τουλάχιστον έτσι έλεγαν. Τα γυρίσματα είχαν ήδη ξεκινήσει αλλά δεν είχα καταφέρει ακόμα να μιλήσω με τον υπεύθυνο παραγωγής. Κάποια στιγμή και μετά από πολλά τηλεφωνήματα τον είδα στο γραφείο του. Του λέω, τι γίνεται, θα πάρω καμιά αύξηση; Μου λέει σου έχω κάνει ήδη αύξηση, πενήντα ευρώ. Αισθάνθηκα πως με κορόιδευε. Σε παρακαλώ βάλε κάτι παραπάνω, όλο τον πρώτο κύκλο τον έβγαλα με διακόσια πενήντα. Έβαλε πενήντα ευρώ ακόμα και μου γύρισε την τελευταία πρώτη, "Αμα δε σου αρέσει να πας αλλού". Και που να πήγαινα δηλαδή, θητεία έκανα. Έκανα πως δεν το άκουσα. Τουλάχιστον συμφωνήσαμε να έχω συμμετοχή σε όλο το δεύτερο κύκλο, κάτι ήταν κι αυτό.

Όμως η σειρά δεν "πήγαινε" και το κανάλι μετά από λίγο καιρό αποφάσισε να πάρει μόνο δεκαέξι επεισόδια, δηλαδή τα μισά. Σαν να μην έφτανε αυτό, γύρισα ένα δύο στην αρχή και μετά το τηλέφωνο σταμάτησε να χτυπάει. Οι μέρες περνούσαν, τα γυρίσματα συνεχίζονταν κι εγώ δεν υπήρχα πουθενά, δεν

ήξερα τι να κάνω. Πήγα κι έπιασα το σκηνοθέτη. Του λέω ρε συ Παναγιώτη, έχω κάνει κάτι κακό; Όλο επεισόδια μου κόβουνε, έκανα κάτι που δεν έπρεπε; Κούνησε το κεφάλι του. Μου κόλλησε μερικά επεισόδια με δική του πρωτοβουλία και στο τέλος πήρα επτά ή οκτώ σύνολο κι αυτά με το ζόρι. Όταν πήγα να πληρωθώ μετά από έξι μήνες στο λογιστήριο δεν ξέρανε τίποτα, πληρώθηκα τριακόσια ευρώ για κάθε επεισόδιο.

Τον υπόδοικα δε τον ξέχασα. Λίγες μέρες πριν πάρω μετάθεση παραφύλαξα ένα βράδυ και χωρίς να με πάρει μάτι έριξα στα λάδια του ένα κουταλάκι του γλυκού σμυριδαλοιφή απ' αυτή που τρίβουν τις βαλβίδες. Την επόμενη μέρα αυτός έφυγε με άδεια για δέκα μέρες και όταν επέστρεψε εγώ είχα ήδη μετατεθεί. Η αλοιφή είναι πολύ ύπουλο πράμα. Η φθορά αρχίζει από την πρώτη στιγμή που θα πέσει στον κινητήρα και τα πρώτα συμπτώματα έρχονται αρκετό καιρό μετά όταν η κατάσταση είναι πλέον μη αναστρέψιμη και ο κινητήρας αυτό που λέμε "πέραν τοπικής επισκευής". Το καλύτερο απ' όλα βέβαια είναι ότι ο τύπος έχασε τον ύπνο του, έβλεπε παντού δολιοφθορές. Αυτός που νόμιζε ότι τους είχε όλους στο τσεπάκι τώρα φοβόταν τη σκιά του. Για μήνες έσπαγε το κεφάλι του να βρει ποιος του έκανε τη ζημιά, ήμουν ο τελευταίος άνθρωπος που θα πέρναγε ποτέ από το μυαλό του. Όσο καιρό ήμουν εκεί έκανα το μπούλη, είχα παίξει καλά το ρόλο μου. Μου τα έλεγε μετά ο μόνος άνθρωπος που ήξερε τι είχε γίνει, ο Νικήτας, ο μόνος άνθρωπος που δεν υπήρχε περίπτωση να του φύγει κουβέντα.

Τελείωσε το ναυτικό, τελείωσε και η "Λούφα". Είχα την εντύπωση πως τα δύσκολα είχαν περάσει. Είχα πραγματικά πολύ μεγάλη όρεξη για δουλειά και πολύ μεγάλη ανάγκη. Ήταν αυτό που μου είχε λείψει περισσότερο εκείνο το διάστημα, η δουλειά μου, αυτό που είχα επιλέξει να κάνω στη ζωή μου. Ξεκίνησα να πηγαίνω σε ακροάσεις και δεν άργησα να κλείσω. Είχα πάει για ένα δεύτερο ρόλο που ψάχνανε αλλά μόλις διάβασα το κείμενο ο σκηνοθέτης πήρε τηλέφωνο τη σεναριογράφο και τη ρώτησε αν ο πρωταγωνιστής θα μπορούσε να είναι λίγο χοντρούλης. Πέταγα απ' τη χαρά μου, είχα επιτέλους μια δουλειά της προκοπής. Το σενάριο ήταν καλό, τα λεφτά επίσης, ο σκηνοθέτης έμπειρος κι εγώ μπορούσα να πέσω με τα μούτρα στη δουλειά. Το μόνο που έμενε ήταν να ξεκινήσουν τα γυρίσματα. Όμως δεν έγινε καθόλου έτσι. Με

πήραν λίγο καιρό μετά, μέσα στον Αύγουστο που όλες οι δουλειές είναι κλεισμένες, να μου πουν ότι η σειρά κόπηκε. Ήταν τότε που οι Γερμανοί του RTL group αγорάσανε τον Alpha και κόψανε όλα τα σήριαλ. Έχασα τη γη κάτω απ' τα πόδια μου.

Έμεινα αρκετό καιρό άνεργος και είχα αρχίσει πλέον να έχω πολύ σοβαρό οικονομικό πρόβλημα. Δούλεψα σ' ένα καριόλη στην Πανόρμου. Μόλις είχε ανοίξει το τέταρτο μαγαζί του και ήθελε αυτοφωράκια. Όταν ανοίγει ένα μαγαζί δε του δίνουν άδεια αμέσως. Αυτή μπορεί να καθυστερήσει και μήνες ολόκληρους μέχρι να βγει. Εν τω μεταξύ όμως το μαγαζί είναι στημένο και περιμένει, τα πάγια τρέχουνε. Οπότε μέχρι να βγει η άδεια οι ιδιοκτήτες χρειάζονται κάποιον να πάει στο αυτόφωρο όταν θα γίνει έλεγχος. Έψαχνα αρκετό καιρό και χρειαζόμουν λεφτά, ήταν το μόνο που βρήκα. Αυτοφωράκιας και σερβιτόρος, επιστροφή στη νύχτα για τα καλά. Με δέσανε την πρώτη μέρα που πήγα για δουλειά, μια ανθυπαστυνόμος, Χριστίνα τη λέγανε. Βρε κάνε μια σύσταση, χτες ανοίξαμε, δεν έπαιρνε κουβέντα. Λες και σου δίνουνε την άδεια πριν ανοίξεις το μαγαζί ή λες κι άμα σου κάνουνε μήνυση θα τη βγάλεις πιο γρήγορα. Μια παπάτζα για να βγάλουν οι δικηγόροι λεφτά, τα δικαστήρια δικαστικά έξοδα και η αστυνομία να δικαιολογεί την ύπαρξή της. Σε δουλειά να βρισκόμαστε δηλαδή. Την έβγαλα όλο το βράδυ στο κρατητήριο προσαγωγών και διάβαζα αυτά που γράφανε στους τοίχους οι προηγούμενοι μπας και μ' έπαιρνε ο ύπνος. Όλες τις γλώσσες έβλεπες, Αλβανικά, Ρώσικα, άλλα που δεν καταλάβαινα. Και Ελληνικά είχε, κυρίως κάτι γηπεδικά συνθήματα. Το πρωί μου φέρανε από το κάτω κρατητήριο έναν Κρητικό να μας πάνε στη Γ.Α.Δ.Α. Είχε πιάσει να περνάει τα κορδόνια στα παπούτσια του. Στο ύψος μου, σκούρος, γυμνασμένος, με τζινάκι, αθλητικά, μπουφάν φλάι κι ένα κομπολόι με ξύλινες χάντρες ίσα με μισό μέτρο.

Ένοπλη ληστεία, εμπόριο ναρκωτικών, εμπόριο όπλων, δεν είχε πατήσει τα τριάντα αλλά είχε κάνει μεγάλο σαματά. Τον είχανε στην Αλικαρνασό και τον φέρανε μεταγωγή στον Κορυδαλλό για κάποιο εφετείο. Στο δικαστήριο πλακώθηκε στις μπουνιές μ' ένα μπάτσο και του φορτώσανε, απείθεια, εξύβριση, αντίσταση κατά της αρχής, ασέβεια προς το δικαστήριο, απόπειρα απόδρασης, κοντολογίς το μισό ποινικό

κώδικα. Κι έτσι βρεθήκαμε μαζί στο αυτόφωρο, παρεάκι.

-Άσε ρε φίλε, μου 'χανε μείνει ένα πεντάρι χρόνια, υπολόγιζα να πάρω και καμιά άδεια σε κάνα εξάμηνο. Τώρα θα μου ρίξουνε άλλα τόσα κι από άδεια του αγίου ανήμερα.

-Φιλαράκι δεν έχεις καταλάβει που βρίσκεσαι. Θα σε γαμήσουνε.

-Μα να μου χρεώσουνε απόπειρα απόδρασης; Είναι δυνατόν να κάνεις απόδραση από εφετείο; Φοράνε παντελόνια; Δηλαδή τι έκανα; Μου 'πε μια κουβέντα, του 'πα μια κουβέντα. Μου 'ριξε μια, του 'ριξα μια, αυτό είν' όλο. Και μετά πλακώσανε και βαράγανε όλοι μαζί. Στη φυλακή φίλε δεν είναι έτσι, ο λόγος σου είναι νόμος, δεν έχουμε τέτοια μεταξύ μας.

-Ρε ποια παντελόνια; Πλακώθηκες κι εσύ με μπάτσο του δικαστηρίου. Δεν το 'ξερες ότι οι μπάτσοι στα δικαστήρια είναι όλοι βύσματα; Θα σε τυλίξουνε σε μια κόλα χαρτί ρε έρμε.

-Και τι να έκανα;

-Την κότα φιλαράκι, την κότα.

-Μέχρι τότε;

-Μια ζωή. Τώρα που σ' έχουνε στο χέρι μια ζωή αφορμή θα ζητάνε.

Οι μπάτσοι ήτανε χεσμένοι. Είχανε βλέπεις τον Κρητικό και ποιος ξέρει τι θα τους είχανε πει για το περιστατικό στο εφετείο. Ένας καπελάς, ένας ασφαλίτης κι ένας ειδικός φρουρός ψηλός ίσα με δυο μέτρα, πιτσιρικάδες όλοι τους. Στριμωγμένοι στο περιπολικό κατεβαίναμε την Αλεξάνδρας, χειροπέδες και αϋπνία. Ο καπελάς ήταν πιο αδιάφορος, το έργο του ήταν περισσότερο διεκπεραιωτικό, οδηγούσε το περιπολικό. Όταν έβγαλε το καπέλο του είδα ότι είχε μια μικρή караφλίτσα. Ο ψηλός είχε στριμωχτεί πίσω μαζί μας, ήρεμη δύναμη. Φόραγε εκείνες τις στολές των ειδικών φρουρών, τις μπλε, που μοιάζουνε με τη στολή αγγαρείας του Ναυτικού. Σίγουρα κάποτε έπαιζε μπάσκετ. Ο ασφαλίτης ήταν ο πιο σφιγμένος στη θέση του συνοδηγού. Είχε το αίσθημα της ευθύνης και τα βάρη του γυμναστηρίου στις πλάτες του.

Στη Γ.Α.Δ.Α. γινόταν χαμός. Είχανε κάνει σκούπα το προηγούμενο βράδυ στην Αθήνα κι επιπλέον είχανε φέρει κι ένα πούλμαν κόσμο από το αεροδρόμιο οπότε έβλεπες εκεί μέσα κάθε καρυδιάς καρύδι. Πουτάνες, πρεζάκηδες, κλέφτες, μικροπωλητές, λαθρομετανάστες όλοι συνοδευόμενοι από τους

ασφαλίτες τους. Αυτοί ήταν και το μεγαλύτερο αξιοθέατο αφού πουτάνες και πρεζάκηδες βλέπεις και στους δρόμους, τους ασφαλίτες όμως δεν τους βλέπεις. Δηλαδή τους βλέπεις, αλλά φοράνε μάσκα. Εκεί μέσα τους παρατηρούσα χωρίς τις μάσκες τους. Νέοι, γέροι, τρέντυ, μαλιάδες, καθαροί, βρώμικοι, όλα τα χρώματα και όλα τα σχέδια. Έβλεπες δυο πρεζάκηδες χέρι χέρι στη χειροπέδα και δεν ήξερες ποιος ήταν ο ασφαλίτης και ποιος ο κρατούμενος, ποιος τράβαγε ποιόν δηλαδή. Φωνάζανε τα τμήματα ένα ένα. Στάμπαρα και 'καναδυό του τμήματος Εξαρχείων, τον ένα τον ήξερα, ευτυχώς που δε με είδε γιατί μπήκε πολύ φουριόζος και πολύ απασχολημένος. Ήρθε και η σειρά μας. Πόζα προφίλ ανφάς και πιάνο στο μελάνι. Ρίξανε και κάτι μπινελίκια οι μπάτσοι της Γ.Α.Δ.Α. στους δικούς μας για 'μένα, του στυλ "Τι μας τον κουβαλήσατε αυτόν εδώ τώρα, δε το ξέρατε ότι κάναμε σκούπα εχτές" και "Ποιος μαλάκας βγήκε χτες γι αυτόφωρο στα μαγαζιά".

Τέλος πάντων τελειώσαμε με τη διαδικασία, περιμέναμε κάτι χαρτιά. Δηλαδή όλοι περίμεναν κάτι χαρτιά. Εγώ είχα κάτσει σ' ένα πάγκο και καθάριζα τα χέρια μου απ' το μελάνι. Δυο ασφαλίτες ήτανε μπροστά μου και συζητούσαν ενθουσιασμένοι. Πιτσιρικάδες χοντρούληδες και ψιλοτρέντυ, άμα τους ζούλαγες τα μάγουλα έβγαζες βούτυρο. "Ρε 'συ, αυτοί οι Ρώσοι δεν καταλαβαίνουνε Χριστό ρε. Είχαμε βάλει έναν εχτές στο τμήμα κάτω και τον βαράγαμε τέσσερις, τον πατήσαμε κάτω και δεν καταλάβαινε τίποτα ρε". Μαλάκκα μπούλη, άμα σε τρακάρει ο Ρώσος έξω θα το κατεβάσεις μόνος σου το σώβρακο.

Τον Κρητικό ούτε να καθάρει τα χέρια του δε τον αφήσανε, πισθάγκωνα με τις χειροπέδες τον είχανε δεμένο όλη την ώρα. Κάποια στιγμή ακούω δυο ασφαλίτες να φωνάζουνε. "Που είναι; Που είναι; Που πήγανε;" Είχαν χάσει τους δικούς τους, τρεις Πακιστανούς που πήγαν στην τουαλέτα χωρίς να τους ρωτήσουν. Μπαίνουν οι ασφαλίτες στην τουαλέτα και πέφτουνε κάτι μάπες. Μάπες και μπινελίκια. Με την αναμπουμπούλα οι υπόλοιποι κρατούμενοι ανησύχησαν, κοιτάγαμε να δούνε τι έγινε. Απ το πουθενά τους πλακώνουνε οι συνοδοί τους και πέφτει ένα ξύλο μετά μουσικής. Κι άλλο ξύλο κι άλλα μπινελίκια αδέσποτα, ένας όροφος ανάστα ο Κύριος, το προσωνόμιο μπάτσος δεν είναι τυχαίο. Εγώ

τρομοκρατήθηκα. Ο ψηλός ήταν δίπλα μου. Κολλάω απάνω του και του λέω μη το κουνήσεις βήμα. Αυτός ατάραχος. Γιατί, μου λέει, τι φοβάσαι; Ρε άμα με τσακώσει κάνας δικός σου απάνω στην ταραχή, μέχρι να του εξηγήσω πως και τι θα μ' έχει κάνει μπαούλο. Μην ανησυχείς, μου λέει. Ατάραχος ο ψηλός, ατάραχος κι ο Κρητικός καθόταν στην ίδια θέση όπως τον είχαν αφήσει με τα χέρια πίσω. Έδειχνε πως τίποτα δεν τον ενδιέφερε, τίποτα δε τον αφορούσε, προφανώς είχε συνηθίσει. Είναι απίστευτο τι μπορεί να συνηθίσει ο άνθρωπος.

Με τα πολλά φύγαμε απ' τη Γ.Α.Δ.Α. Πήγαμε στα δικαστήρια, μαζί με όλους τους υπόλοιπους από τον όροφο, μόνο που πήγαμε χωριστά, ο καθένας με το δικό του περιπολικό, με το δικό του μέσο. Θα είχε πλάκα να μας φορτώνανε σε κάνα πούλμαν, θα λέγαμε και τραγουδάκια στο δρόμο. Με τα πολλά φτάσαμε στην αίθουσα. Βγαίνει ο πρόεδρος και φωνάζει, "Ποιοι είναι για τριήμερα;". Βγήκα κι εγώ, ζήτησα "Τριήμερον προθεσμία δια να ετοιμάσω την απολογία μου" και αφέθηκα ελεύθερος. Εκεί έμαθα και για το κατηγορητήριο μου. Παλιότερα στο αυτόφωρο σε πηγαίνανε ως "προσωρινά υπεύθυνο" και μιας και προσωρινά υπεύθυνος δεν υφίσταται νομικά αθωνόσουν χωρίς δεύτερη κουβέντα. Αυτόφωράκιας δεν είχα ξανακάνει αλλά είχα δουλέψει πολλές φορές σε μαγαζί που δεν είχε άδεια. Η νέα μόδα ήταν άλλη. Με πρόσφατη απόφαση της εισαγγελίας, στο κατηγορητήριο ο προσαγόμενος δε φερόταν ως προσωρινά υπεύθυνος αλλά ως συγκατηγορούμενος με την κατηγορία της "διευκόλυνσης λειτουργίας καταστήματος άνευ αδείας". Δηλαδή κινδύνευε το ποινικό μου μητρώο. Ο Κρητικός δικάστηκε, τι να κάνει δηλαδή; Να προετοιμάσει την απολογία του; Που, στο μπαλαούρο; Να δικαστεί να γυρίσει στην ακτίνα του ήθελε, στη δική του ζωή, όποια ήταν. Δεν έκατσα να τον περιμένω, είχα αφεθεί ελεύθερος. Όλη η ιστορία μου πήρε μέχρι το μεσημέρι, είχα εξαντληθεί. Τ' αφεντικό ήθελε να πάω για δουλειά, ζήτησα ρεπό. Πήγα την επόμενη μέρα για δουλειά και με ξαναδέσανε. Τους έγραψα μ' ένα κλειδί στο σοβά του κρατητηρίου "Arbeit macht frei". Κρατητήριο προσαγωγών, τμήμα Αμπελοκήπων, ισόγειο, όπως μπαίνεις αριστερά. Πολύ κουλτουριάρικο το σχόλιο για τοίχο κρατητηρίου αλλά τι να κάνω, αυτό μου ήρθε.

Είπα του αφεντικού ότι δεν ξαναπάω αυτόφωρο, να βρει άλλον. Του λέω άμα θέλεις σερβιτόρο κάθομαι. Με κράτησε, σαράντα ευρώ μεροκάματο. Τις πρώτες μέρες τα πήρα, μετά μου λέει τριάντα. Λέω, γιατί; Μου λέει ξέρεις, οικονομική κρίση και το νοίκι είναι μεγάλο και δεν έχουμε δουλειά. Λέω, αφεντικό συμερίζομαι τον πόνο σου αλλά εγώ μεροκάματο κάνω, δεν είμαστε συνεταίροι. Δηλαδή άμα έβγαζε παραπάνω θα μου 'δινε παραπάνω; Μου λέει άμα δε σ' αρέσει φύγε. Κάπου το είχα ξανακούσει αυτό. Πέρασε λίγος καιρός, πάω μια μέρα για δουλειά και μου λέει ο υπεύθυνος δε δουλεύεις σήμερα, έχει βάλει μια πιτσιρίκα. Πάω την άλλη μέρα το ίδιο, την επόμενη το ίδιο. Δεν είχε τ' αρχίδια ούτε να με διώξει. Να χέσω και τα μαγαζιά του και τα λεφτά του. Σηκώθηκα κι έφυγα.

Μετά δούλεψα σ' έναν άλλο καριόλη στο Θησείο, πάνω στην Αδριανού. Κοντός, χοντρός, πρώην υπάλληλος στην υπηρεσία καθαριότητας του Δήμου και πολιτικό βύσμα. Τώρα τον είχανε βάλει στον οργανισμό νεολαίας και άθλησης που πήγαινε μόνο για να χτυπήσει την κάρτα του. Το μαγαζί το είχε ανοίξει στο όνομα του αδερφού του. Ένα κουζινάκι δύο επί τρία σ' ένα παλιό ετοιμόρροπο χαμόσπιτο που ήταν όλο κι όλο ένα δωμάτιο με κουζίνα και μια τουαλέτα, ούτε εξαερισμό δεν είχε, λυπόμουνα τις μαγείρισσες που ήτανε μέσα. Η Μαργαρίτα και η Λίνα, μετανάστριες από την Αλβανία. Καλοκαίρι, καύσωνας στο κέντρο της Αθήνας κι αυτές πάνω απ' τις φριτέζες και τα τηγάνια να ψήνονται. Ούτε πλυντήριο είχε, τα πλένανε όλα στο χέρι. Αλλά κι εγώ δεν πήγαινα καλύτερα. Ο κοντός έβγαζε μέχρι και σαράντα τραπέζια στο φόρτε και έτρεχα σα μουρλός να τα προλάβω μόνος μου. Το πατατράκ γινόταν όταν έπεφτε σύρμα για τη δημοτική αστυνομία. Άδεια είχε μόνο για τέσσερα τραπέζια κι όταν πέρναγαν απ' το δήμο να μετρήσουν σηκώναμε τον κόσμο και μαζεύαμε τραπέζια και καρέκλες να τα κρύψουμε. Ωράριο φυσικά δεν υπήρχε.

Χοιρινό τηγανιά, χοιρινό μπεκρή, λουκάνικο στη φριτέζα, πατάτες τηγανιτές, κεφτέδες και μερικές σαλάτες. Το χοιρινό ήταν το ίδιο ψιλοκομμένο κρέας στο νταβά με κρεμμύδια και λίγο κρασί που το σέρβιρε με πατάτες και το έλεγε τηγανιά ή με ντομάτα σάλτσα ζεσταμένο στα μικροκύματα και το 'λεγε μπεκρή μεζέ. Το λάδι νοθευμένο με σπορέλαιο, οι κεφτέδες μισό μισό μοσχάρι χοιρινό και το λουκάνικο από ένα φουκαρά

στην Καρδίτσα που έπεσε έξω η βιοτεχνία του και τον κράταγε με επιταγές. Κάτι σαγανάκια κάτι σαλάτες δύο μπίρες, δύο κρασιά κι ένα ούζο πετρέλαιο χύμα που το βάφτιζε. "Έχω ούζο Βόλου και ούζο Μυτιλήνης. Να σας φέρω να δοκιμάσετε".

Και οι πελάτες ζώα.

"Το δεύτερο έχει μια πιο οξεία επίγευση στο τέλος, θα προτιμήσω το πρώτο".

Τα ίδια και με το τσίπουρο.

Καταλόγους δεν είχε ποτέ στα τραπέζια. Παραγγελία έπαιρνε ο ίδιος και τα έλεγε προφορικά για τη φορτώνει και να μη βλέπουν οι πελάτες τις τιμές. Το κόμπλεξ του Έλληνα να μη τον πούνε φτωχό έδινε κι έπαιρνε. "Φέρε κι απ' αυτό βάλε κι από 'κείνο", ο τσακωμός γινόταν στο λογαριασμό αλλά τότε ήταν αργά.

Έτρεχα τουλάχιστον δέκα ώρες την ημέρα ασταμάτητα για σαράντα ευρώ. Ρεπό έπαιρνα μια φορά στις δύο 'βδομάδες. Τα φιλοδωρήματα τα μοίραζε στα τρία για να μη δώσει κάτι παραπάνω μεροκάματο στις μαγείρισσες. Κάποτε του είπα ότι έπρεπε να πάρει και δεύτερο σερβιτόρο και μετά από πολλές φασαρίες έφερε το γιο του. Ένα παιδάκι δεκατριών χρονών τάλε κουάλε ο κοντός. Τι να σου κάνει το παιδάκι, λίγο καιρό μετά κλάταρε. Το χειρότερο όμως με τον κοντό ήταν η γκρίνια του. Όλη τη μέρα γκρίνιαζε, όλα του φταίγανε και ποτέ δεν έφταιγε αυτός, η γκρίνια ήταν η μάσκα του. Γκρίνια και απειλές, "Μαστίγιο και καρότο" έτσι έλεγε, το καρότο βέβαια δε το είδαμε ποτέ, μόνο το νιώθαμε.

Για τον εαυτό του διατηρούσε την άποψη ότι ήταν πολύ καλός άνθρωπος και ότι είχε όραμα στο οποίο θα μπορούσαμε να συμμετέχουμε αν ήμασταν καλά παιδιά. Κάθε γνήσιος φασίστας αυτή ακριβώς την άποψη έχει για τον εαυτό του. "Που θα βρείτε καλύτερα", "Και το χειμώνα που δεν έχει πολύ δουλειά θα παίρνετε και κάνα μεροκαματάκι", λες και περιμέναμε να ζήσουμε το χειμώνα με το μεροκαματάκι του. Ο άνθρωπος αυτός δεν είχε τίποτα να πει για τη ζωή του, είχε μόνο μια καλή δικαιολογία ότι έβγαζε λεφτά. Δεν είναι δύσκολο να βγάλεις λεφτά αν αυτό είναι το μόνο πράγμα που σ' ενδιαφέρει. Τι είσαι όμως αν δε σ' ενδιαφέρει τίποτ' άλλο; Ήθελε να με κάνει συνεταίρο του. Ετοίμαζε δύο καινούρια μαγαζιά στον Κεραμεικό κι επειδή ήταν δημόσιος

υπάλληλος επισήμως δεν μπορούσε να τα έχει στ' όνομά του και με τον αδερφό του ήταν σκοτωμένοι από χρόνια. Με όλους ήτανε σκοτωμένος, με τη γυναίκα του, με τα παιδιά του. Όλους τους εκμεταλλευόταν. Υπολόγιζε να κάνει εταιρία και να φαίνεται ο ίδιος ως σύμβουλος στο καταστατικό. Χρειαζόταν κάποιον να φαίνεται ιδιοκτήτης και μ' έψηνε βδομάδες ολόκληρες, φαίνεται πως έπαιζα καλά το ρόλο μου κι εκεί. Μου έδινε έξι τοις εκατό. Δηλαδή να του κρατάω τρία μαγαζιά, να τον έχω πάνω απ' το κεφάλι μου, να έχω την ευθύνη και να παίρνω το ποσοστό που έπαιρνε ένας οποιοσδήποτε σερβιτόρος σ' ένα οποιοδήποτε μαγαζί που δουλεύει με ποσοστό.

Γκρίνια και σταυροκόπημα. Κάθε φορά που ερχόταν στο μαγαζί και κάθε φορά που έφευγε είχε το τελετουργικό του. Έπαιρνε ένα εικόνισμα που είχε πάνω στην ταμειακή και το φίλαγε τρεις φορές, μπρος και πίσω. Έκανε το σταυρό του και κάτι μουρμούριζε σαν προσευχή. Τέντωνε το χέρι του και χτύπαγε ένα ξύλινο δοκάρι που κράταγε το ταβάνι, μετά πήγαινε σ' ένα εικονοστάσι που ήταν απ' έξω από το μαγαζί το φίλαγε και ξανάκανε το σταυρό του. Κάθε βράδυ που έφευγε από το μαγαζί είχε και περιοδεία. Έπαιρνε ένα μπουκάλι λάδι και πήγαινε στα "καντηλάκια". Τρία εικονοστάσια στον Κολωνό που τα άναβε και τα προσκύναγε πριν πάει για ύπνο. Κάθε βράδυ. Το είχε κάνει τόμα λέει αν πετύχαινε στη ζωή του ν' ανάβει κάθε βράδυ τα καντηλία. Ψυχαναγκαστική φυσιογνωμία. Όταν σκόρπισε ένας σάπιος σκαραβαίος που είχε με αγκάρευσε να τον πηγαίνω εγώ.

Νωρίς το απόγευμα το μαγαζί δεν είχε δουλειά. Πήγαινα κατά τις έξι και τακτοποιούσα το μαγαζί, μετά έφτιαχνα ένα καφέ και χάζευα την Αδριανού. Ήταν από τις ελάχιστες στιγμές ηρεμίας που είχα. Κόσμος πηγαινοερχόταν, μικροπωλητές και ρακοσυλλέκτες είχαν στημένους τους πάγκους τους από νωρίς, το μεγάλο αξιοθέατο όμως ήταν οι παπατζήδες. Στήνανε τις κούτες τους απέναντι ακριβώς από το μαγαζί. Ένας ο ρίχτης, δυο τρεις αβανταδόροι κι άλλοι τόσοι στις τσίλιες. Πέρναγε το θύμα και χάζευε. Τον σκούνταγε ο αβανταδόρος και τού λεγε "Εδώ, εδώ βάλε". Ο άλλος αβανταδόρος έπαιζε και κέρδιζε. Δύο, τρεις ριξιές το θύμα τον έβλεπε τον παπά, είχε και τον αβανταδόρο να του λέει που να παίξει και τσίμπαγε. Σου λέει τα βλέπω μόνος μου,

έχω και τον άνθρωπο, έριχνε το χρήμα. Στη ριξιά που έπαιζε όμως ο ρίχτης έκανε τα μαγικά του και πάει το πενήντάρικο. Πενήντα εκατό ήτανε το στοίχημα. Ο αβανταδόρος έδινε παράσταση "Ρε γαμώτο τα χάσαμε, βάλε εκατό να τους τα πάρουμε πίσω". Ένα θέατρο του δρόμου, αλλά με πολύ ακριβό εισιτήριο. Μόλις μαζευόταν το χιλιάρικο δίνανε μια κλωτσιά στην κούτα και σκόρπιζαν. Σκόρπιζαν κι άμα πέρναγε η αστυνομία. Ο τσιλιαδόρος φώναζε "Άστο" και την πλήρωνε η κούτα και πάλι. Μετά πάλι "Έστε" κι αρχίζανε το παιχνίδι. Τ' άκουγες όλο τ' απόγευμα "Άστο, άστο", "Έστε" και τα πονταρίσματα των αβανταδόρων, "Εκατό, εκατό εδώ", αντιβούσε η Αδριανού. Ήθελα να τους φωνάξω άστο έτσι για πλάκα να τους δω να τρέχουν αλλά με ξέρανε απ' το μαγαζί και θα γινότανε φασαρία. Τη μοιρασιά την κάνανε δίπλα στο στενό, καμιά φορά πίνανε και καφέ σ' εμάς νωρίς πριν στήσουνε την κούτα και τους ήξερα όλους κι εγώ με τα μικρά τους. Όλοι τα ίδια κι ο ρίχτης τα διπλά, βλέπεις έπαιρνε την ευθύνη άμα στράβωνε η δουλειά και πηγαίνανε μέσα. Τους παπατζήδες δε τους γούσταρα. Εκτός από κορόιδα παίζανε και με παιδάκια και με φαντάρους, δεν είχε κανένα ρομαντισμό το έγκλημά τους. Οι περισσότεροι ήταν γεροντάκια που είχανε ξεμείνει από άλλη εποχή, σε κάθε περίπτωση όμως δεν είχανε καμία δικαιολογία. Μόνη προσφορά τους που τους έκανα χάζι εκείνα τα βαρετά απογεύματα.

Πριν νυχτώσει φεύγανε κι αναλάμβανε η άλλη βάρδια, οι πορτοφολάδες. Κάτι Μαροκανοτυνήσιοι που μιλάγανε Γαλλικά και παρίσταναν τους τουρίστες. Καλοντυμένοι με σορτσάκια και μπλουζάκια πολύχρωμα, αθλητικό παπούτσι για την τρεχάλα και καμιά φωτογραφική μηχανή για το ξεκάρφωμα. Ένα βράδυ κάτι παλικάρια στριμώξανε στο αδιέξοδο δύο που μόλις είχαν κλέψει μια κοπέλα και τους ρίξανε κάτι φάπες καλές, αυτοί κάνανε τους Κινέζους. Τους μάζεψε το περιπολικό αλλά σε δυο μέρες τους είδα πάλι να κάνουνε βόλτες πάνω κάτω. Όλη η ταλαιπωρία τους ήταν να περάσουν ένα αυτόφωρο, αθώοι λόγω ελλείψεως στοιχείων. Τα κρατητήρια ήταν γεμάτα για να χωρέσουν κι αυτούς. Τα ίδια και με τους παπατζήδες, η αστυνομία δεν τους έκανε τίποτα κι αυτοί το ξέρανε.

Ένα τέτοιο βαρετό απόγευμα ήταν που χτύπησε το τηλέφωνό μου.

-Είμαι η Άννα. Μου έδωσε το τηλέφωνό σου η Ελευθερία.

Κάνω μια οντισιόν και μου πρότεινε να σε δω. Πέρανα αύριο από το θέατρο, ξέρεις που είναι;

-Ναι ξέρω.

-Έλα κατά τις δώδεκα.

Πήγα στο θέατρό της, ήταν κι άλλοι εκεί. Φωνές ακούγονταν από τη σκηνή και κάποιο κείμενο. Μετά από λίγο ένας πιτσιρικάς βγήκε και κατευθύνθηκε προς την τουαλέτα, έτρεχε αίμα απ' το χέρι του. Ερασιτέχνης. Είπαμε με πάθος, αλλ' άμα είναι να κόψεις και τις φλέβες σου άστο ρε παιδάκι μου. Ήρθε μια κοπέλα.

-Σου δώσανε κείμενο;

-Όχι.

-Διάβασε αυτή τη σκηνή.

Μου έδωσε ένα βιβλίο, η σκηνή ήταν καλή. Ένας μονόλογος, κάποιος που ήθελε να κλείσει τον αδερφό του σε ψυχιατρείο. Από τον τόνο του κατάλαβα πως δεν πήγαινε άλλο, ο αδερφός του είχε σχιζοφρένεια. Ο ίδιος ήταν απολογητικός, είχε να παλέψει με τη δική του ζωή. Δεν άντεχε την κατάσταση και δεν μπορούσε να τη διαχειριστεί. Σκληρό, αλλά δε μπορούσες να τον κατηγορήσεις. Ήρθε η σειρά μου, μπήκα μέσα. Εκείνη καθόταν στην πρώτη σειρά. Η σκηνή ήταν άδεια, είχε μόνο ένα τραπέζι και μια καρέκλα.

-Α, συγνώμη, δε μου κάνεις.

-Δηλαδή;

-Είχα στο μυαλό μου κάτι άλλο. Να μη σε κουράσω.

-Καλά, αλλά μιας και ήρθα και πήρα και το κείμενο, να το κάνω μια ανάγνωση; Δε θα ταλαιπωρηθώ. Είναι ωραίο κείμενο.

-Εντάξει.

Άρχισα να διαβάζω ήρεμα και συγκεντρωμένα. Ήταν καλογραμμένο. Ένας ωραίος μονόλογος, ρεαλιστικός, όπως μιλάνε οι άνθρωποι, απλά, τίποτα παραπάνω τίποτα παρακάτω. Διαβάζω πολλές φορές κείμενα και οι διάλογοι είναι ξύλινοι σα διαγγέλματα, αν το κοροϊδέψεις και λίγο γίνεται σαπουνόπερα, έχει πολλή πλάκα. Είχα συγκεντρωθεί στο κείμενο και διάβαζα. Πριν το καταλάβω είχα φτάσει σχεδόν στο τέλος, την άκουσα που γέλαγε, της άρεσε. "Φαγώθηκες κι εσύ ρε μάνα Γκρέκοι και Γκρέκοι. Εσείς να γίνετε Γκρέκοι".

Το κείμενο τελείωσε. Άφησα το βιβλίο.

-Είσαι πάρα πολύ καλός.

-Ευχαριστώ.

-Δυστυχώς δε θα συνεργαστούμε σ' αυτή τη δουλειά. Είσαι πάρα πολύ καλός, αλλά ως σκηνοθέτης είχα στο μυαλό μου κάτι διαφορετικό.

-Δηλαδή;

-Ένα χαρακτήρα με πιο σκληρά χαρακτηριστικά.

-Βεβαίως ως σκηνοθέτης παίρνεις την ευθύνη για το τελικό αποτέλεσμα και κάθε σκηνοθέτης έχει κάτι πολύ συγκεκριμένο στο μυαλό του. Αλλά μήπως αν τα φυσιολογικά χαρακτηριστικά δεν είναι τα προφανή το αποτέλεσμα είναι πιο ανατρεπτικό; Θέλω να πω, δηλαδή, τέλος πάντων..

-Δώσε μου το βιογραφικό σου. Ά έχεις δουλέψει και με το Γιώργο.

-Ναι ήταν και δάσκαλός μου.

-Α, ναι. Τώρα το είδα. Κρατάω τα βιογραφικά στο αρχείο μου. Να, σημειώνω εδώ ότι είσαι πολύ καλός αλλά δε μου έκανε το φυζίκ. Θα χαρώ να συνεργαστούμε σε κάποια άλλη δουλειά.

-Σας ευχαριστώ πολύ. Εις το επανειδείν.

"Ζητείται ηθοποιός με σκληρά χαρακτηριστικά.." Ήθελα να της πω για τη Γ.Α.Δ.Α. ,για τις φάτσες που είδα εκεί μέσα, για τους ασφαλίτες των Εξαρχείων, για τα κλεφτρόνια του Θησείου, για τους πορτιέρηδες και τους χουλιγκάνους των γηπέδων, δεν είχαν όλοι τους τα ίδια πρόσωπα. Όμως δεν της είπα τίποτα, δε θα καταλάβαινε. Καμιά φορά σκέφτομαι ότι ο επόμενος που θα μου πει ότι είμαι πολύ καλός θα φάει μπουνιά στη μούρη. Ζητείται ηθοποιός ψηλός, ζητείται ηθοποιός που ξέρει πατίνια, μια φορά διάβασα μια αγγελία "Ζητείται ηθοποιός με πολιτική σκέψη". Μα είναι δυνατόν να είναι κάποιος ηθοποιός χωρίς πολιτική σκέψη; Καημό το 'χω να δω μια φορά να ζητείται ένας ηθοποιός "καλός" κι ας μη με πάρουνε.

Γύρισα στου κοντού.

Τη Χριστίνα είχα να τη δω πολύ καιρό. Δεν ξέρω αν μου έλειπε, καμιά φορά τη σκεφτόμουν, καμιά φορά όχι. Από την τελευταία μεγάλη της μετακόμιση είχα να τη δω. Μου είχε ζητήσει να τη βοηθήσω, δυο μέρες έτρεχα. Μόλις είχε επιστρέψει από διακοπές, είχε πάει σε κάποιο νησί που

δούλευε μια φίλη της και την είχε φιλοξενήσει. Υποτίθεται πως θα έβρισκε κι αυτή δουλειά στο νησί όμως δε δούλεψε όλο το καλοκαίρι. Είχε τα πράγματα στο σπίτι ενός γνωστού της, όλα στοιβαγμένα. Τα φορτώσαμε και τα πήγαμε στο καινούριο σπίτι. Μετά πήγαμε στο σουπερμάρκετ και ψωνίσαμε. Της έφτιαξα μια ωραία μακαρονάδα.

-Τι θα κάνεις το βράδυ;

-Δεν ξέρω, δεν έχω προγραμματίσει τίποτα.

-Εγώ θα πάω σινεμά, θες να έρθεις;

-Μπορεί.

-Θα είναι κι ο καινούριος μου γκόμενος εκεί, θες να τον γνωρίσεις;

-Όχι.

-Έχεις πρόβλημα;

-Όχι, απλά δεν έχω καμία όρεξη να γνωρίσω τον καινούριο σου γκόμενο.

-Γιατί;

-Γιατί έτσι.

-Γιατί;

-Δε θέλω να το συζητήσω, απλά δε γουστάρω.

-Γιατί;

-Έτσι ρε παιδί μου απλά δε γουστάρω. Δηλαδή πρέπει σώνει και καλά να γνωρίσω τον καινούριο σου γκόμενο;

-Εγώ θέλω να τον γνωρίσεις.

-Εγώ πάλι δε θέλω.

-Γιατί;

Η συζήτηση δε θα τελείωνε ποτέ και ήταν τελείως παιδιάστικη, η Χριστίνα είχε όρεξη για παιχνίδια. Εγώ δεν είχα καθόλου και για να είμαι ειλικρινής αισθάνθηκα πολύ μαλάκας. Θα την είχα βοηθήσει με τη μετακόμιση ακόμα κι αν ήξερα από πριν για τον καινούριο γκόμενο, αλλά να θέλει να μου τον συστήσει, αυτό πήγαινε πολύ. Έφυγα.

Στο δρόμο ψιλόβρεχε σ' όλη τη διαδρομή, το παντελόνι μου είχε γίνει μούσκεμα.

Ο Φιλοποίμην ήταν αραχτός στον καναπέ και έβλεπε τηλεόραση. Ήταν συγκάτοικός μου. Μπήκα στο σπίτι κι έβγαλα το μπουφάν. Με είδε κι απόρησε.

-Τι συμβαίνει;

-Θα σου πω.

-Έγινε κάτι;

-Κάτσε να βγάλω τα βρεγμένα και θα σου πω.

Άλλαξα ρούχα, άναψα τσιγάρο πήρα μια παύση και του μίλησα.

-Θέλω να μου κάνεις μια χάρη. Μια μεγάλη χάρη.

-Πες μου.

-Μπορείς αν θέλεις να αρνηθείς αλλά θέλω να μου υποσχεθείς ότι αν δεχτείς δε θα κάνεις πίσω.

-Πες μου.

-Μου υπόσχεσαι πως αν τελικά δεχτείς δε θα κάνεις πίσω;

-Ναι.

-Λοιπόν άκου. Αν με οποιονδήποτε τρόπο αντιληφθείς ότι εγώ ασχολούμαι μαζί της, θέλω χωρίς να πεις τίποτα, χωρίς αντιδράσεις, να πάρεις το πιο βαρύ πράγμα που βρίσκεται εκείνη τη στιγμή γύρω σου και πριν το καταλάβω να μου το κοπανήσεις με όλη σου τη δύναμη στο κεφάλι.

-Τι έγινε;

-Φυσικά μπορείς σε κάθε περίπτωση να αρνηθείς να μου κάνεις αυτή τη χάρη αλλά άμα δεχτείς σου υπενθυμίζω ότι μου έχεις δώσει το λόγο σου.

-Εντάξει.

-Δέχεσαι;

-Ναι.

-Δε θα κάνεις πίσω.

-Όχι.

Δε μπορούσα να επιτρέψω στον εαυτό μου άλλο αυτή την ταλαιπωρία. Όποτε προσπαθούσα να προστατέψω τον εαυτό μου και απομακρυνόμουν η Χριστίνα έκανε τα αδύνατα δυνατά για να με πλησιάσει. Όταν την πλησίαζα εγώ άρχιζε τα παιχνίδια. Δε το άντεχα άλλο, χρειαζόμουν βοήθεια.

Έτσι πέρασε πάνω από ένας χρόνος. Δεν είχαμε ιδωθεί, ούτε μιλήσαμε στο τηλέφωνο. Είχα σβήσει τον αριθμό της από τη μνήμη μου, όχι όμως και τη φωνή της. Με βρήκε τελείως απροετοίμαστο όταν με πήρε.

-Τι κάνεις, είσαι καλά;

-Καλά είμαι.

-Θέλω να σε δω.

-Συμβαίνει κάτι;

-Όχι, απλά θέλω να σε δω. Είσαι στο σπίτι;

-Όχι. Είμαι στη δουλειά τώρα. Θέλεις να κανονίσουμε να βρεθούμε μεθαύριο που έχω ρεπό;

-Όχι. Που δουλεύεις; Θα περάσω να σε δω.

Αναστατώθηκα. Δεν ξέρω αν ήθελα να τη δω ή όχι, το μόνο σίγουρο είναι πως δεν το αρνήθηκα. Τελικά ήρθε. Ήταν νωρίς,

δεν είχε δουλειά, καθίσαμε σ' ένα τραπέζι.

Είχε αδυνατίσει πολύ και έμοιαζε χαμένη. Δε μπορούσα να διακρίνω τι της συνέβαινε. Μου δικαιολογήθηκε ότι είχε προβλήματα με τον ύπνο κι ότι έπαιρνε κάτι Χανακ για να κοιμάται. Τα πήρα στο κρανίο, ποιος μαλάκας της είχε δώσει τα Χανακ; Αυτά είναι δυνατά αντικαταθλιπτικά δεν είναι για να παίζεις. Τι διάολο έκανε δηλαδή; Παρ' όλ' αυτά παρέμεινα ψύχραιμος.

-Να τα προσέχεις αυτά, προκαλούν αναιμία στα ούλα.

-Δηλαδή;

-Δηλαδή για να δω. Α ναι, τα ούλα σου είναι άσπρα.

-Δηλαδή;

-Δηλαδή θα σου πέσουν τα δόντια.

Χέστηκε πάνω της. Δεν ήθελα να τη βρίσω για τις μαλακίες που έκανε και να της κάνω κήρυγμα γιατί το μόνο που θα κατάφερνα θα ήταν να με αγνοήσει, οπότε την έπιασα στο παραμύθι.

Μετά από λίγο κατέφθασε ο Τζώρτζης, με το νέο του αίσθημα. Ήτανε κι αυτός στο ναυτικό, υπηρετούσε μαζί με το Φιλοποίμην και κάναμε σπουδαία συμμορία οι τρεις μας. Τους σύστησα και τους είπα να καθίσουν μαζί μας. Εν τω μεταξύ είχε έρθει άλλη μια παρέα και πήγα να τους εξυπηρετήσω. Ο κοντός μου έβαλε χέρι που καθόμουν μαζί τους. Τους άφησα μόνους τους.

-Με το Θέμη τι σχέση έχετε;

-Με το Θέμη αγαπιόμαστε, αλλά ο Θέμης έχει κάποια θέματα.

-Καταπώς μου τα λες δεν πρέπει να τον έχεις και σε μεγάλη εκτίμηση το Θέμη.

Ήξερε ελάχιστα για τη Χριστίνα κι εμένα, όμως είχε βγάλει τα συμπεράσματά του. Είχα χαρεί που της είχε πει κάτι που εγώ δεν είχα το κουράγιο να της πω στα ίσα κι ας ήτανε μουτρωμένη μέχρι την ώρα που έφυγε. Ήταν κάτι που έπρεπε να τ' ακούσει. Όμως είχε αρχίσει τα Χανακ κι αυτό δεν ήταν καθόλου ευχάριστο. Δε την ξαναείδα για πολύ καιρό.

Συνέχισα να δουλεύω στου κοντού, οι συνθήκες ήταν πολύ άσχημες. Εκείνη την εποχή ήρθε κι ένα άλλο γεγονός να κάνει τα πράγματα ακόμα χειρότερα. Με πήρε η δικηγόρος μου στο τηλέφωνο.

-Τι κάνεις είσαι καλά;

-Καλά.

-Μ' αυτό που θα σου πω δε θα είσαι. Βγήκε η απόφαση του εφετείου και πρέπει να επιστρέψεις στην ασφαλιστική τρεισήμισι χιλιάδες ευρώ.

Τόσο απλά, έπρεπε να βρω τρεισήμισι χιλιάδες ευρώ. Από που; Η ιστορία ήταν παλιά και με ταλαιπωρούσε αρκετό καιρό. Έξι χρόνια πριν δούλευα σε μια εταιρία διανομής δίσκων στο Χαλάνδρι. Είχα πάει στο λογιστήριο και επέστρεφα στο γραφείο από τη Λεωφόρο Πεντέλης. Το VFR το είχα μόλις δεκαπέντε μέρες στα χέρια μου. Ένα nc30 του '92, απλά υπέροχο, το είχα βρει μεγάλη ευκαιρία.

Θυμάμαι την εποχή που έβλεπα στις ταινίες να συνέρχονται μετά το πατατράκ και να λένε "που βρίσκομαι" και δεν το πίστευα, όμως έτσι ακριβώς συνέβη. Ήταν όλα θολά και μαύρα, τ' αυτιά μου βούιζαν και δε μπορούσα να καταλάβω που βρισκόμουν. Προσπάθησα να κινηθώ και άκουσα μόνο μια φωνή από το πουθενά να μου λέει "Έχεις χτυπήσει, είσαι στο ασθενοφόρο, σε πάμε στο νοσοκομείο, μην κινείσαι". Η φωνή ήταν σταθερή, καθαρή και σίγουρη, εγώ όμως δεν το πίστεψα. Προσπάθησα να κινηθώ και πάλι, η φωνή επανήλθε, αυτή τη φορά τσαντισμένη. "Σου είπα, μην κινείσαι. Έχεις χτυπήσει". Μου πέρασε απ' το μυαλό ότι οι υπερφυσικές φωνές δεν έχουν συναισθήματα, είναι απλώς σταθερές, καθαρές και σίγουρες, οπότε είχα να κάνω με ανθρώπινο ον. Ήταν ώρα για διαπραγματεύσεις.

-Που έχω χτυπήσει;

-Έχεις χτυπήσει.

-Σε ποιο νοσοκομείο με πάτε;

-Στο γενικό.

-Ναι αλλά που έχω χτυπήσει;

-Έχεις χτυπήσει, είναι σοβαρό, σε λίγο φτάνουμε.

-Γίνεται να με πάτε στο ΚΑΤ;

-Όχι.

Πόσο σοβαρό ήταν, τι είχε γίνει; Γιατί βρισκόμουν στο ασθενοφόρο; Και γιατί με πήγαιναν στο γενικό; Η όρασή μου άρχισε να επανέρχεται λίγο. Σιγά σιγά προσπάθησα να σηκώσω το κεφάλι μου όσο μπορούσα για να δω το σώμα μου. Δεν κατάφερα να δω τίποτα. Άκουγα μια σειρήνα, όμως ήμουν όντως σε ασθενοφόρο; Δεν άκουγα τίποτα καθαρά, όλα ήταν ένα

βουητό. Αφού σε λίγο φτάναμε θα τα μάθαινα όλα. Άλλωστε είχα μουδιάσει παντού και όσο κι αν ήθελα να κουνήσω δεν μπορούσα. Άρχισα να σκέφτομαι. Πως με λένε, που μένω, τι αριθμό δελτίου ταυτότητας έχω, τι ταχυδρομικό κώδικα, τι αριθμό τηλεφώνου, τι αριθμό τηλεφώνου έχω στη δουλειά. Ήταν το μόνο που μπορούσα να κάνω. Τουλάχιστον από μυαλό πήγαινα καλά.

Η φωνή δεν έλεγε ψέματα, σύντομα φτάσαμε σε κάποιο νοσοκομείο. Δεν ξέρω αν ήταν το γενικό πάντως ένιωσα το φορείο που με είχαν να τραντάζεται και αναγνώρισα ότι αυτό που με βγάζανε από μέσα ήταν ασθενοφόρο. Πολύ σύντομα έβλεπα γύρω μου άσπρες μπλούζες να τρέχουν. Είχα μια τομή στο πόδι πάνω από το γόνατο βαθιά μέχρι το κόκαλο σα μάθημα ανατομίας και κάτι στο μέτωπο πάνω από τ' αριστερό μάτι. Αυτό ήταν φαίνεται που φοβόντουσαν οι γιατροί περισσότερο αλλά βγαίνοντας από τον αξονικό τομογράφο τα πράγματα ηρέμησαν οπότε κατά πάσα πιθανότητα είχα διαφύγει το σοβαρό κίνδυνο. Με βάλανε σ' ένα άλλο δωμάτιο γεμάτο κόσμο, ο τραυματιοφορέας μου είπε πως έπρεπε να περιμένω εκεί μέχρι να με ράψουν. Τα ρούχα μου ήταν σκισμένα και είχα γεμίσει αίματα παντού. Μια γριά είχε πάθει νευρικό κλονισμό και φώναζε συνέχεια. Της πατήσανε μια ένεση και ξεράθηκε. Μερικές ώρες αργότερα είχα τελειώσει με τα ράμματα και με διώξανε.

Ο αξιωματικός που πήγα να δώσω κατάθεση στην τροχαία μου είπε ότι όταν είδε τα συντρίμια ήταν σίγουρος ότι είχα σκοτωθεί. Είχε στείλει και όργανο στο νοσοκομείο για να πάρει βεβαίωση θανάτου για το συμβάν και όταν με είδε μπροστά του δεν πίστευε στα μάτια του. Μια βλαμμένη είχε κάνει αναστροφή στο πιο άκυρο σημείο του δρόμου, εγώ πρόλαβα να φρενάρω αλλά τα περιθώρια αντίδρασης που είχα ήταν ελάχιστα και τσακίστηκα πάνω της. Δε θυμόμουν τίποτα απ' ότι είχε συμβεί, μου τα είπαν στην τροχαία. Το μηχανάκι είχε γίνει κομμάτια, εγώ παρά λίγο να γίνω κομμάτια αλλά η ιστορία δυστυχώς δεν τελείωσε εκεί. Το πόδι μου πολύ γρήγορα άρχισε να κοκκινίζει και να πρήζεται. Τη δεύτερη μέρα πήγα πάλι στο νοσοκομείο. Ο γιατρός που το είδε μου είπε ότι ήταν φυσιολογικό και να ξαναπήγαινα σε λίγες μέρες να μου κόψουν τα ράμματα. Το πόδι συνέχιζε να πρήζεται κι εγώ συνέχισα να πηγαίνω στο νοσοκομείο. Άκουγα πάλι και

πάλι την ίδια απάντηση, από διαφορετικό γιατρό κάθε φορά, μέχρι που στο τέλος της 'βδομάδας το πόδι μου είχε γίνει διπλάσιο σε μέγεθος και έβγαζε υγρά από το τραύμα. Ο τελευταίος γιατρός που το είδε μόλις έλυσα τη γάζα έκανε ένα βήμα πίσω. Στην αρχή πήγε να μου βάλει τις φωνές αλλά μόλις του είπα τι είχε γίνει κούνησε το κεφάλι του. Έπρεπε να το ανοίξουμε αμέσως. Δεν υπήρχε χειρουργείο διαθέσιμο και στα εξωτερικά ιατρεία γινόταν πόλεμος. Πήρε αποστειρωμένα εργαλεία, με πήρε στη ζούλα παραπέρα, ξεκλείδωσε τις τουαλέτες του προσωπικού και μ' έβαλε σ' ένα φορείο που ήταν ξεχασμένο εκεί. Άρχισε να κόβει τα ράμματα ένα ένα, δεν ήταν δύσκολο αφού δεν είχαν ξεραθεί καθόλου. Όταν έβαλε μέσα τη λαβίδα κι άρχισε να σκαλίζει, ένας θεός ξέρει τι, μια κύστη έσπασε κι ένα ποτήρι καυτός ορός ξεχείλισε μέσα από το χάος του τραύματος. Δε σιχάθηκα, ότι και να συμβαίνει πάνω στο σώμα σου δε το σιχαίνεσαι γιατί είναι δικό σου, ο γιατρός όμως απορώ πως δεν έκανε εμετό.

-Αφού δε μυρίζει είσαι τυχερός.

-Γιατρέ τι κάνουμε;

-Κοίτα, προφανώς στο χειρουργείο ο καθαρισμός που σου κάνανε δεν ήταν επιτυχημένος και το τραύμα φλεγμάνθηκε.

-Ποιο χειρουργείο;

-Δε σου κάνανε χειρουργικό καθαρισμό;

-Στα εξωτερικά ιατρεία με ράψανε και μου είπαν να έρθω σε οκτώ μέρες να κόψουμε τα ράμματα.

-Καλά, δεν ξέρω τι έχει γίνει αλλά πρέπει να κάνεις εισαγωγή.

-Γιατρέ, θα το αναλάβεις;

-Δε μπορώ, σήμερα δεν εφημερεύουμε.

-Τι να κάνω;

-Θα σου γράψω ένα παραπεμπτικό και θα πάρεις ένα ταξί να σε πάει σ' ένα εφημερεύον νοσοκομείο.

Μου έδωσε το χαρτί, μπήκα στο πρώτο ταξί με το πόδι ανοιγμένο και πήγα στο ΚΑΤ.

Εκεί γνώρισα το Μάρκο. Στα εξωτερικά ιατρεία γινόταν ο κλασικός πανικός. Στη μεγάλη αίθουσα δεξιά κι αριστερά ψηλά σιδερένια κρεβάτια για εξέταση με κουρτίνες ανάμεσα και στο βάθος ένας μακρὺς πάγκος με γραφεία που κάθονταν οι γιατροί δίπλα δίπλα. Σαν επιτροπή καλλιστηρίων ήταν. Περίμενα τη σειρά μου κι όταν ήρθε μου έκανε νόημα από μακριά να πάω

μπροστά του. Διάβασε το παραπεμπτικό και πήγαμε στο παραβάν. “Βαθύ θλαστικό τραύμα, σηπτικό με εκτεταμένες νεκρώσεις”.

-Το πρόλαβες. Αν η φλεγμονή προσέβαλε την κλείδωση θα σου άφηνε βαριά αναπηρία. Θα δώσω τα χαρτιά σου στην προϊσταμένη να κανονίσει την εισαγωγή σου.

-Δε τη γλιτώνω με τίποτα;

-Με τίποτα.

Περίμενα στο κρεβάτι ανασηκωμένος στους αγκώνες μου αλλά “παρουσιάστε εν κατακλίσει” και χάζευα τα δρώμενα. Τουλάχιστον κάποιος ασχολιόταν επιτέλους με τον πόνο μου. Πέρασε λίγη ώρα και κάποια στιγμή άκουσα έναν άλλο γιατρό να λέει “Μάρκο, πουλιέται ένα WLA σε πολύ καλή τιμή, ενδιαφέρεσαι;”. Αργότερα διαπίστωσα ότι οι γιατροί της έκτης ορθοπεδικής του ΚΑΤ κάνανε μόνοι τους λέσχη μοτοσυκλέτας. Όταν ήρθε να μου δώσει τα χαρτιά μου βρήκα ευκαιρία να του πιάσω κουβέντα. Μετά από καμιά ντουζίνα κοινούς γνωστούς από λέσχες κλασικής μοτοσυκλέτας που μνημονεύσαμε γίναμε φίλοι.

Έκατσα δεκαέξι μέρες στο ΚΑΤ. Πέρναγε κάθε πρωί η επιτροπή των γιατρών και μας εξέταζε. Ο διευθυντής γκρίνιαζε συνέχεια, “Έχετε βάλει το σηπτικό δίπλα στους εγχειρισμένους”, μου εξήγησε ο Μάρκος πολύ καιρό μετά. Ένας πιτσιρικάς μόνος του, με τέτοια ζημιά, χωρίς γονείς μαζί του, τι να σε κάνουνε; Ευτυχώς που είχα το Μάρκο. Μια πιτσιρίκα με δυο γονείς απ’ το χωριό σε πανικό, με προηγούμενη πρόσφατη νοσηλεία και μια εισαγγελική παραγγελία να τρέχει, τι να την κάνουνε; Αυτά φοβήθηκα και πήρα το πρώτο πλοίο από την Κρήτη.

Κεφάλαιο III

Μηχανές επιβίωσης

Αυτά σκεφτόμουν ενώ είχα τ' αυτιά μου τεντωμένα στο υπνοδωμάτιο και δε μπορούσα να κλείσω μάτι. Οι εικόνες έρχονταν σε ριπές και η ησυχία της νύχτας έκανε την αγωνία μου μεγαλύτερη. Πρέπει να είχε ξημερώσει όταν χωρίς να το καταλάβω με πήρε ο ύπνος. Δεν ξέρω πόση ώρα κοιμήθηκα πάντως πετάχτηκα από τον ύπνο μου όταν άκουσα θόρυβο από την τουαλέτα. Η Χριστίνα είχε ξυπνήσει. Ντύθηκα και πήγα στην κουζίνα, έφτιαξα καφέ, άναψα τσιγάρο και έβαλα νερό στο βραστήρα για το χαμομήλι της, δεν έκανε να πιει ούτε καφέ ούτε τσάι. Στάθηκε στην πόρτα της κουζίνας και με κοίταξε. Φορούσε μια μπλούζα φαρδιά που της είχα δώσει το προηγούμενο βράδυ κι ένα σορτσάκι που πήρε απ' τη ντουλάπα μου. Ο λαιμός της μπλούζας είχε τραβηχτεί από τη μια μεριά αφήνοντας το μισό της ώμο απ' έξω και το ύφασμα χυνόταν πάνω της σα φόρεμα. Τα μάτια της ήταν μισάνοιχτα από τον ύπνο όμως τώρα ήταν ξεκούραστα. Μου χάρισε ένα πανέμορφο χαμόγελο και την πιο όμορφη καλημέρα που έχω ακούσει στη ζωή μου. Μερικές γυναίκες έχουν τη χάρη χωρίς καμία περιποίηση, φορώντας τα πιο άκομψα ρούχα, έχοντας μόλις ξυπνήσει, ακόμα και στην πιο καθημερινή τους στιγμή να είναι τόσο όμορφες. Σα να μην είχε περάσει αυτή την περιπέτεια, σα να μην είχε συμβεί ποτέ τίποτα, σα να μην είχε μόλις βγει από το ψυχιατρείο, σα να χρειαζόταν μόνο ένα καλό ύπνο. Της έδωσα το χαμομήλι της και καθίσαμε στο μπαλκόνι. Άρχισε ξανά να μου μιλάει με μεγάλες παύσεις.

Δούλευα σ' ένα μπαρ Ελληνάδικο στην Αστόρια. Οι Έλληνες εκεί είναι βλάχοι, ακούνε κάτι βλαχοπόπ που ούτε στα χωριά δε τ' ακούς εδώ. Δούλευα και στο σπίτι ενός Έλληνα στο Μανχάταν, νομίζω χρηματιστής ήταν ή κάτι τέτοιο. Ήταν παντρεμένος με μια Αμερικάννα και είχαν δύο παιδάκια. Το σπίτι τους ήταν τεράστιο και για τα παιδιά είχαν επτά γκουβερνάντες. Τους έκανα Ελληνικά και θεατρικό παιχνίδι. Τους μάθαινα τη Λιλιπούπολη, τους άρεσε πολύ η Λιλιπούπολη, τραγουδούσαμε το χοντρό μπιζέλι και τους άρεσε πάρα πολύ. Τους έλεγα και παραμύθια και μιλούσαμε Ελληνικά. Τα παιδάκια με μάθανε τρόπους, το πιστεύεις; Μ' αγαπούσαν εκεί πέρα, ήταν ευγενικοί άνθρωποι. Ήθελα ν' αγοράσω βιβλία για τα παιδιά, είχα ψάξει όλο το Μανχάταν. Σ' όλη τη Νέα Υόρκη

υπάρχει μόνο ένα βιβλιοπωλείο με Ελληνικά βιβλία, το έχει ένας μαύρος. Όταν γύρισα εδώ πήγα και τους αγόρασα βιβλία με παραμύθια, να κοίτα τα έχω μαζί μου. Αλλά η αστυνομία μου πήρε το διαβατήριό και δε μπορώ να πάω να τους τα δώσω. Θες να πάμε στο Μανχάταν και ν' ανοίξουμε ένα βιβλιοπωλείο με Ελληνικά βιβλία;

Στο μπαρ μου την πέφτανε όλοι. Είχαν αλλάξει και το πρόγραμμα για να με καλοπιάνουν. Παίζανε κάτι "Εύλινα σπαθιά" και κάτι τέτοια, εγώ δεν ακούω "Εύλινα σπαθιά". Μου λέγανε ότι έμοιαζα με Πορτορικάνο, με Βραζιλιάνο, με Κουβανέζο κι εγώ τα πήρα στο κρανίο ένα βράδυ κι άρχισα να τους φωνάζω "είμαι Ελληνίδα, είμαι Ελληνίδα, είμαι Ελληνίδα", με όλη μου τη δύναμη. Μετά αφού δε τους καθόμουν με λέγανε λεσβία.

Στο διαμέρισμα που έμενα απ' έξω πέρναγε το τραίνο. Περνούσε κάθε έξι λεπτά κι έκανε σεισμό. Κάθε έξι λεπτά. Και το βράδυ δε σταματούσε. Πως να μην πάθω κρίση;

Στην κλινική μου δώσανε πάρα πολλά χάπια. Έμεινα δύο μέρες μόνο και με βάλανε να υπογράψω ότι τους χρωστούσα λέει έξι χιλιάδες δολάρια. Έξι χιλιάδες, το πιστεύεις, για δύο μέρες. Κι ο γιατρός δε μου είπε τίποτα, μόνο ότι θέλω λέει counsel, δηλαδή σύμβουλο. Υπέγραψα με ψεύτικο όνομα, δηλαδή το δικό μου αλλά γραμμένο αλλιώς κι έφυγα. Αλλιώς δε θα μ' άφηναν να φύγω.

Η θεία των παιδιών στη Νέα Υόρκη είναι ηθοποιός. Μου είχαν πει όποια παράσταση ήθελα να δω στη Νέα Υόρκη να τους το έλεγα να μου βγάλουν πρόσκληση. Ήθελα να δω τον έμπορο της Βενετίας με τον Αλ Πατσίνο όμως ντρεπόμουν να τους το πω και δεν είδα καμία παράσταση. Έκανα μόνο βόλτες στο Μανχάταν. Ήμουν πολύ μόνη μου εκεί, η Νέα Υόρκη είναι πολύ μοναχική πόλη. Το Μανχάταν είναι πολύ όμορφο, έχει ψηλά κτήρια και όλα είναι όπως στις ταινίες, αλλά το βαρέθηκα γρήγορα. Πήγαινα στο σέντραλ πάρκ σχεδόν κάθε μέρα. Όταν δεν είχα τι να κάνω πήγαινα στο σέντραλ πάρκ. Είναι πολύ όμορφο, είναι γεμάτο δέντρα και γρασίδι σα να μη βρίσκεσαι σε πόλη. Μια μέρα είχα πάει εκεί και δεν είχα τι να κάνω, ένιωσα μια απέραντη θλίψη και άρχισα να κλαίω, μόνη μου. Δεν μπορούσα να σταματήσω να κλαίω, κάθισα κάτω στο γρασίδι

κι έκλαιγα. Μετά από λίγο ήρθανε δύο μπάτσοι, στην αρχή νόμισα ότι ήρθαν να με συλλάβουν αλλά με ρώτησαν τι έχω. Το πιστεύεις, με ρώτησαν τι έχω. Εγώ τους είπα ότι ένιωθα homesick και με καθησύχασαν ότι δεν είναι τίποτα κι ότι σύντομα θα γύριζα πίσω. Αλλά με ρώτησαν από πραγματικό ενδιαφέρον, εδώ δεν ενδιαφέρεται κανείς αν κάθεται μόνος σου και κλαις, δεν έρχεται κανένας να σου μιλήσει.

Έφαγε κάτι πρόχειρα και πήρε τα χάπια της. Μου είπε ότι ήθελε να κάνουμε μια βόλτα για να περπατήσει. Περπατήσαμε λίγα τετράγωνα και μου είπε ότι αισθανόταν κουρασμένη. Ψωνίσαμε λίγα τρόφιμα για να μαγειρέψω και γυρίσαμε στο σπίτι, αποκοιμήθηκε μέσα σε λίγη ώρα.

Με την ευκαιρία πήρα το θανάση τηλέφωνο. Κι αυτός δεν ήξερε ακόμα πολλές λεπτομέρειες. Του είπα εν τάχει το ιστορικό της και την αγωγή που έπαιρνε.

-Είσαι σίγουρος ότι έπαθε απλά κρίση πανικού;

-Σίγουρος δεν είμαι για τίποτα, αυτές είναι οι πληροφορίες μου.

-Είναι πολύ ισχυρή η αγωγή που παίρνει. Βέβαια δεν ξέρουμε την αρχική αγωγή που της χορηγήθηκε στην Αμερική.

-Και επιπλέον έκοψε τα φάρμακα μόνη της και υποτροπίασε.

-Αυτό δεν είναι καλό. Όπως και να 'χει ο συνάδελφος που την ανέλαβε στο νοσοκομείο είναι πολύ έμπειρος και θα τη βοηθήσει, μην ανησυχείς.

Κλείσαμε το τηλέφωνο κι απόμεινα μόνος μου πάλι με τις σκέψεις μου. Παρ' όλη την κούρασή μου δεν μπορούσα να κλείσω μάτι από τη μεσημεριάτικη ζέστη.

Στο ΚΑΤ ήμουν σ' ένα θάλαμο μαζί με άλλους οκτώ ασθενείς. Όλοι ήταν μεγαλύτεροι σε ηλικία από 'μένα και στην πλειοψηφία τους οικογενειάρχες. Ένας πενήνταπεντάρης από τροχαίο με εξωτερική οστεοσύνθεση στη λεκάνη, ένας παπούς ογδόντα χρονών ίσα με δύο μέτρα ψηλός που είχε βάλει μεταλλικό γόνατο, ένας εξηντάρης εμποροϋπάλληλος από το Γαλάτσι. Όλοι αυτοί δεν ήταν μόνοι τους, είχαν μαζί τους κάποια γυναίκα να τους φροντίζει, άλλος την αδερφή του άλλος την κόρη του, εγώ δεν είχα πει σε κανένα ότι ήμουν στο νοσοκομείο. Από όλους αυτούς ξεχώρισα ένα γέρο πάνω από εβδομήντα χρονών απέναντί μου ακριβώς που είχε ένα πόδι.

Είχε μόλις βγει από το χειρουργείο που του είχαν αλλάξει τη φθαρμένη μεταλλική κλείδωση που είχε στο ένα και μοναδικό του ισχίο. Μια μέρα μετά την εγχείρηση πήρε την πατερίτσα του και σηκώθηκε. Η κόρη του μόλις τον είδε τρελάθηκε, άρχισε να του λέει να μείνει στο κρεβάτι, μετά του έλεγε να φωνάξει τη νοσοκόμα να του φέρει την πάπια. Όμως ο γέρος εκεί ακάθεκτος, θα πήγαινε για κατούρημα με την πατερίτσα του ο κόσμος να 'ρχόταν ανάποδα. Όταν τον πίεσε ακόμα περισσότερο της έριξε και κάτι παναγίες και το θέμα έληξε άμεσα. Λίγη ώρα μετά ο παππούς επέστρεψε αργά αργά από την τουαλέτα θριαμβευτής και αλύγιστος.

Κι αυτή όμως δεν εγκατέλειψε τη μάχη. Όταν πέρασε ο γιατρός κρεμάστηκε πάνω του και με περισσή αγανάκτηση, πανικόβλητη άρχισε να του περιγράφει τα γεγονότα.

-Γιατρέ μου. Ο πατέρας μου είναι εβδομηντατεσσάρων χρονών με ένα πόδι. Μόλις βγήκε από το χειρουργείο και σηκώθηκε με την πατερίτσα να πάει στην τουαλέτα. Του είπα να φωνάξουμε τη νοσοκόμα και μ' έβρισε. Αν πέσει και χτυπήσει τι θα γίνει; Μα πείτε του κι εσείς κάτι γιατρέ μου.

Απόρησα πραγματικά πως κατάφερνε στη σύγχυσή της να βρει τέτοιο χειμαρρώδη ρυθμό στην ομιλία ή τουλάχιστον πως προλάβαινε να πάρει ανάσες ανάμεσα στα λόγια της. Ο παππούς δεν απορούσε, σίγουρα το είχε δει ξανά το έργο. Ο Γιατρός την παρακολουθούσε με ψυχραιμία.

-Πότε χειρουργήθηκε ο πατέρας σας;

-Χθες το απόγευμα γιατρέ μου.

-Εντάξει μην ανησυχείτε. Πως αισθάνεστε κύριε;

-Μια χαρά.

-Πονάτε καθόλου;

-Λίγο με τραβάνε τα ράμματα αλλά εντάξει είμαι.

-Καλώς, να σηκώνεστε αν αισθάνεστε ότι μπορείτε να πάτε στην τουαλέτα αλλά με προσοχή. Εντάξει;

-Εντάξει γιατρέ μου.

-Μα γιατρέ.

-Ηρεμήστε κυρία μου. Ο πατέρας σας είναι πολύ καλά. Το θέλουμε να σηκώνεται όσο μπορεί και αν δεν πονάει, θα βοηθήσει πάρα πολύ την αποκατάσταση του μετεγχειρητικού

τραύματος.

Αυτή είχε μείνει να κοιτάζει το γιατρό με το στόμα μισάνοιχτο. Ο παππούς δεν είπε κουβέντα, μόλις είχε κάνει το δύο-μηδέν άλλωστε. Της έπιασα την κουβέντα αργά το ίδιο απόγευμα, ήθελα να μάθω περισσότερα για τη ζωή αυτού του ανθρώπου.

-Μια χαρά στέκεται ο παππούς.

-Και δεν έχεις δει τίποτα.

-Πως έχασε το πόδι του;

-Δεκατεσσάρων χρονών στο βουνό. Είχε βγει στα πρόβατα και πάτησε μια νάρκη ξεχασμένη από τον πόλεμο.

-Αλλά σηκώθηκε όμως μια μέρα μετά το χειρουργείο.

-Και που να τον δεις που παίρνει το μηχανάκι με το ένα πόδι και πάει στα πρόβατα και λείπει όλη μέρα μόνος του. Άστα, δεν ακούει κανέναν. Κι άμα τολμήσεις και του πεις καμιά κουβέντα σε βρίζει.

-Είσαστε μεγάλη οικογένεια;

-Έχω άλλες τρεις αδερφές μικρότερες.

Ήθελα να γελάσω αλλά έδειχνε τόσο συγχυσμένη που ήμουν σίγουρος ότι θα ξέσπαγε πάνω μου. Πολύ τον θαύμασα το γέρο, από δεκατεσσάρων χρονών είχε χάσει το ένα του πόδι, όμως παρ' όλ' αυτά τίποτα δε τον εμπόδισε να παντρευτεί, να κάνει παιδιά και να πηγαίνει στα πρόβατά με το μηχανάκι του.

Φυσικά το περιστατικό το συζήτησα και με το Μάρκο. Μου εξήγησε πως είναι σημαντικό για έναν ασθενή να επιστρέφει στις δραστηριότητές του όσο πιο γρήγορα μπορεί. Οι ασθενείς που αναρρώνουν ταχύτερα και καλύτερα είναι εκείνοι που προσπαθούν να δραστηριοποιηθούν από μόνοι τους. Το ανθρώπινο σώμα είναι εξελιγμένο να αναρρώνει παράλληλα με τις δράσεις που είναι απαραίτητες για την επιβίωση. Στα εκατομμύρια χρόνια που μας κυνηγούσαν οι δεινόσαυροι δεν είχαμε καιρό για ξάπλες, είμαστε μηχανές επιβίωσης. Για να μην αναφέρω και τον ψυχολογικό παράγοντα, διότι πολύ απλά οι ασθενείς που αναρρώνουν είναι οι ασθενείς που θέλουν να αναρρώσουν.

Η πλειοψηφία των ασθενών στα νοσοκομεία έχουν κάποιον να τους φροντίζει, τη μάνα τους την αδερφή τους, την κόρη

τους, κάποια νοσοκόμα και πάντα γυναίκες. Όλες αυτές, με εξαίρεση τις νοσοκόμες που κάνουνε τη δουλειά τους, έχουν την τάση να σε ταΐζουν στο στόμα, δηλαδή αυτό ακριβώς που δε χρειάζεσαι. Τους τάιζαν στο στόμα κι αυτοί έκαναν σα μωρά, όλη την ημέρα στο θάλαμο άκουγες μια ασταμάτητη γκρίνια. Προσπαθούσα να κοιμάμαι τη μέρα και τη νύχτα την έβγαζα στο μπαλκόνι καπνίζοντας στη ζούλα για να μη τους ακούω. Μόνο εγώ κι ο παππούς δεν ακουγόμασταν. Έφυγε μετά από τρεις μέρες κι έμεινα μόνος μου με τη γκρίνια των άλλων.

Αυτή που με τράκαρε άφησε μήνυμα στην εταιρία που δούλευα να την πάρω τηλέφωνο. Το πρώτο πράγμα που πέρασε απ' το μυαλό μου ήταν πως ανησυχούσε και ήθελε να μάθει αν ήμουν καλά στην υγεία μου. Όμως όταν την πήρα τηλέφωνο άρχισε να μου λέει ένα κατεβατό ότι το αυτοκίνητό της είχε πάθει μεγάλη ζημιά και αν ήθελα να έκανα μια δήλωση στην ασφαλιστική εταιρία ότι έφταιγα εγώ για να το επισκευάσει και ότι για το μηχανάκι μου το οποίο είχε πάθει ζημιά, αλλά δεν ήταν τόσο μεγάλη όσο του αυτοκινήτου της, προσφερόταν να μου καλύψει τα έξοδα της επισκευής και δεν πίστευα στ' αφτιά μου.

-Κυρία μου, δεν ξέρω τι ζημιά έχει πάθει το αυτοκίνητό σας και δεν ξέρω τι μου λέτε, εγώ σας πήρα να σας πω ότι νοσηλεύομαι στο νοσοκομείο ΚΑΤ.

-Στο ΚΑΤ, γιατί;

-Γιατί το πόδι μου έχει ένα πολύ σοβαρό τραύμα και πρέπει να νοσηλευτώ για πολλές μέρες.

Ακολούθησε μια μικρή παύση και εκεί που νόμιζα ότι είχαμε αλλάξει θέμα αυτή άρχισε πάλι να λέει για το αυτοκίνητό της. Ήταν τόσο απίστευτη η αναισθησία της που δεν είχε την παραμικρή περιέργεια να ρωτήσει για την κατάσταση της υγείας μου ούτε για τα μάτια του κόσμου. Προσπαθούσε όλη την ώρα να με ψήσει να υπογράψω ότι έφταιγα. Όταν έκλεισα το τηλέφωνο δεν ήξερα τι να κάνω. Πήρα τον ασφαλιστή μου κι εκείνος μ' έβρισε που δεν είχα κινηθεί ακόμα νομικά εναντίον της. Μου έδωσε το τηλέφωνο της δικηγόρου του. Δεν είχα ξαναμπλέξει ποτέ με δίκες όμως δεν είχα άλλη επιλογή.

Μετά από τρία χρόνια αναβολές το δικαστήριο μου

επιδίκασε κάτι λιγότερο από δέκα χιλιάδες ευρώ. Το εικοσιπέντε τοις εκατό τα πήρε η δικηγόρος κατόπιν προφορικής συμφωνίας. Η ασφαλιστική όμως έκανε έφεση και δύομισι χρόνια αργότερα μου ζητούσαν να τους επιστρέψω τρεισήμισι χιλιάδες γιατί το εφετείο έκρινε πως το αρχικό ποσό ήταν μεγάλο. Μεγάλο για ένα μηχανάκι κατεστραμμένο, έξι μήνες ταλαιπωρία πέρα δώθε στα νοσοκομεία, κίνδυνο να χάσω το πόδι μου, τρία χρόνια πέρα δώθε στα δικαστήρια και απώλεια της θέσης εργασίας μου που εκείνη την εποχή ήταν αρκετά καλή. Συν τα έξοδα, δικαστικά και προσωπικά, που είχα όλο αυτό το διάστημα συν την αμοιβή της δικηγόρου.

Όταν μου το ανακοίνωσε η δικηγόρος της λέω, δώσε κι εσύ τώρα εικοσιπέντε τοις εκατό από τις τρεισήμισι χιλιάδες. Αρνήθηκε. Της λέω συμφώνως του εμπορικού δικαίου αυτό συνιστά "λεόντειο εταιρία", δηλαδή δε μπορεί να συμμετέχεις μόνο στα κέρδη και στις ζημιές να κάνεις το κορόιδο. Κάτι πήγε να μου πει για το δύο τοις εκατό της νόμιμης αμοιβής της επί του ποσού αποζημίωσης αλλά κατάλαβε πως έλεγε μαλακίες και το βούλωσε. Όπως και να 'χει όμως δεν έδωσε φράγκο, όπως δεν έδωσε και απόδειξη για τα λεφτά που πήρε. Όσο για την ποινική ευθύνη της αντιδίκου που περιφρονώντας επιδεικτικά τον κώδικα οδικής κυκλοφορίας μ' έστειλε στο νοσοκομείο και παραλίγο στον τάφο, δεν εκδικάστηκε ποτέ. Η υπόθεσή παραγράφηκε μαζί με χιλιάδες άλλες με το αιτιολογικό του φόρτου εργασίας των δικαστηρίων. Έτσι βρέθηκα να χρωστάω ένα σημαντικό ποσό τη στιγμή που το μόνο μου εισόδημα ήταν το μεροκάματό μου από τον κοντό.

Έψαχνα για δουλειά απεγνωσμένα, είχα πάει παντού, μίλησα και με το Γιώργο ήταν παλιός φίλος. Βρεθήκαμε στα Εξάρχεια για καφέ. Του λέω, Γιώργο ξέρω ότι είναι να σκηνοθετήσεις κάποιες παραστάσεις μέσα στη χρονιά που έρχεται. Έχω πολύ μεγάλη ανάγκη και παίρνω όλο το θάρρος να σου μιλήσω. Το μόνο που θέλω είναι σε παρακαλώ να με έχεις υπ' όψη σου. Μου λέει "Ω ρε φίλε, ξέρεις πόσοι μου 'χουνε πει".

Η απάντησή του με ξάφνιασε. Με το Γιώργο δεν ήμασταν απλώς φίλοι, είχαμε υπάρξει και συνεργάτες, πράγμα που σημαίνει πως η σχέση μας είχε δοκιμαστεί σε πολλαπλά επίπεδα.

Στο "Πέναλτι" είχαμε δώσει την ψυχή μας. Μια παρέα

φίλων που ανεβάζαμε το δικό μας έργο. Δουλεύαμε πολύ καιρό, το κάναμε πρόβες πάνω από έξι μήνες και είχαμε συμφωνήσει πως δε θα ανέβαινε αν δεν ήταν έτοιμο μέχρι την τελευταία λεπτομέρεια. Το έργο ανέβηκε και πήγαινε καλά, οι κριτικές που γράφονταν ήταν καλές. Οι θεατές δεν ήταν πολλοί αλλά έφευγαν ευχαριστημένοι. Σιγά σιγά ανεβαίναμε, άρχιζε να ακούγεται. Ήταν τίμιο έργο, τίμια δουλεμένο. Η πρώτη σαιζόν τελείωσε και ήρθε η δεύτερη. Εκείνη τη χρονιά ήταν που γύρισε η Ελένη. Το θέατρο το είχε φτιάξει ο πρώην άντρας της που ήταν αρχιτέκτονας και έκανε και τα σκηνικά. Αυτή σκηνοθετούσε και δίδασκε στο εργαστήρι του θεάτρου, μέχρι που τους παράτησε όλους και πήγε στην Αμερική. Οι περισσότεροι εκεί μέσα ήταν μαθητές της, από το πέναλτι μόνο εγώ με το Στάθη δεν ήμασταν, είχαμε πάει μετά.

Μια μέρα μας μάζεψε στην αυλή του θεάτρου και άρχισε να κάνει κήρυγμα. Μιλούσε μελιστάλαχτα για το πόσο τους αγαπούσε όλους και τους έβλεπε σαν παιδιά της γιατί ήταν μαθητές της και μετά άρχισε να λέει ότι τώρα που κάνετε δικό σας έργο μη νομίσετε ότι είστε έτοιμοι και δυνατοί. Εκεί έξω οι άνθρωποι είναι σκληροί, η αγορά είναι σκληρή, θα σας κατασπαράξουν, θα σας εκμεταλλευτούν και θα σας πετάξουν μετά στα σκουπίδια. Ενώ εδώ, σ' αυτό το θέατρο σας αγαπάμε και φροντίζουμε για 'σας. Δε μιλούσε κανείς. Μετά από αρκετή ώρα μίλησα εγώ.

"Κυρία Ελένη δεν είμαστε μικρά παιδιά".

Μ' έβαλε στο μάτι.

Δε χρειάστηκε κάποια σοβαρή αφορμή. Έκανε πρόβες ένα έργο στην κεντρική σκηνή που είχαμε το σκηνικό του πέναλτι. Τελείωνε κάθε μέρα εννέα παρά είκοσι, εννέα παρά τέταρτο και άφηνε το σκηνικό άνω κάτω, εμείς παίζαμε στις εννιά. Έπρεπε κάθε μέρα να το ξαναστήσουμε δέκα λεπτά πριν την παράσταση. Στο έργο της έπαιζε κι ένας δικός μας. Μια μέρα πέρασα από τη σκηνή πηγαίνοντας στα καμαρίνια. Ήταν εννέα παρά και το σκηνικό θύμιζε μετακόμιση. Είχαν τελειώσει την πρόβα και κουβέντιαζαν τι ώρα θα βρισκόντουσαν την επόμενη μέρα. Ο "δικός μας" ήταν ξαπλωμένος σ' ένα καναπέ και κάπνιζε. Ένιωσα πως κάποιος κατουρούσε εκεί που κοιμόμουν. Τους λέω, "ρε παιδιά..".

Ήταν ο πρώτος που μου επιτέθηκε.

-Τι, "ρε παιδιά";

-Σε δέκα λεπτά έχουμε παράσταση.

Αυτό είπα κι έφυγα, ήταν όμως αρκετό.

Η μεγάλη επίθεση έγινε δύο λεπτά αργότερα. Αυτή αμέσως ήρθε και με βρήκε, μου είπε ότι ήθελε να μιλήσουμε ιδιαιτέρως. Με πήγε πίσω απ' τη σκηνή και άρχισε να με βρίζει, την είχε πιάσει υστερία.

-Άκου να σου πω, δεν επιτρέπω σε κανέναν την ώρα που κάνω πρόβα να με διακόπτει.

-Μα δεν έκανες πρόβα.

-Δε θα μου πεις εσύ τι έκανα. Αυτό είναι το θέατρό μου και εδώ μέσα γίνεται ότι θέλω εγώ.

-Κι εγώ δεν επιτρέπω σε κανένα να προσβάλλει τη δουλειά μου. Προσβάλλεις τη δουλειά μου, δε σέβεσαι τίποτα. Και το θέατρο δεν είναι δικό σου.

-Αυτό θα το δούμε.

Έφυγε με γρήγορο βήμα. Είχα ταραχτεί πολύ.

Μέσα απ' τα σκοτάδια εμφανίστηκε ο Τάσος, φωτιστής του θεάτρου. Σε κάποιο ηλεκτρολογικό πίνακα ήταν χωμένος και δεν τον είχε προσέξει κανείς. Τα είχε δει και τα είχε ακούσει όλα, από την αρχή μέχρι το τέλος. Εγώ δε μιλούσα, δεν ήξερα τι να κάνω. Με πλησίασε, με κοίταξε.

-Εγώ θα της είχα σπάσει τα μούτρα.

-Άσε με ρε Τάσο.

-Καλά της είπες. Έπρεπε να της πεις κι άλλα. Έπρεπε να της πεις να το χαίρεται το θέατρό της όπως το κατάντησε.

-Αυτά να τα πεις και στους άλλους Τάσο, μη τα λες σε 'μένα.

-Ξέρεις πολύ καλά ότι δε μπορώ να μιλήσω.

Εγώ που μίλησα πάντως έγινα κακός.

Ο "δικός μας" λίγο καιρό μετά μας ανακοίνωσε ότι δε θα έμενε για πολύ ακόμα μαζί μας, πάνω στην εποχή που το έργο μας άρχιζε να ακούγεται. Όλοι πέσανε πάνω του να του αλλάξουν γνώμη, όλοι εκτός από 'μένα. Είχα καταλάβει πως δεν είχε πλέον κανένα νόημα και επιπλέον δε θα του έδινα ποτέ αυτή την ικανοποίηση. Είχα καταλάβει τι κουμάσι ήταν.

Από τη συμπαραγωγή με το θέατρο πήραμε πολύ λίγα λεφτά χάρη σ' ένα νομικό τερτίπι που παρακάμπτει τη συλλογική

σύμβαση εργασίας. Οι συντελεστές συστήνουν μια αστική μη κερδοσκοπική εταιρία και τα υπόλοιπα πάνε περίπατο. Τα τελευταία λεφτά που μου χρωστούσαν δε τα πήρα ποτέ. Αν είχαν συμβεί τώρα όλα αυτά δεν έχω ιδέα πως θα τα είχαμε διαχειριστεί όλοι. Ίσως το έργο να μην είχε κατέβει, ίσως να μην είχα γίνει αποδιοπομπαίος τράγος, ίσως και να μην είχε συμβεί απολύτως τίποτα. Το πιθανότερο θα ήταν να είχαμε κάνει μια αντικατάσταση τον αποστάτη και να πηγαίναμε σε κάποιο άλλο θέατρο, στο κάτω κάτω είχαμε πολύ καλές κριτικές. Δεν έχει όμως πια καμία σημασία, όπως δεν έχει καμία σημασία αν μετά από χρόνια δικαιώθηκα ή όχι. Σημασία έχει πως όταν χρειαζόμουν βοήθεια ο Γιώργος μου έλεγε πόσοι του είχαν πει ότι είχαν ανάγκη από δουλειά. Αυτό είχε απομείνει λοιπόν; Φυσικά δεν είχε καμία υποχρέωση να συνεργαστεί μαζί μου, ούτε αυτός ούτε κανένας κι έτσι δεν είπα τίποτα. Η συνάντηση όμως μου άφησε μια πικρή γεύση.

Στου κοντού έκατσα λίγο καιρό ακόμα, οι συνθήκες ήταν ανυπόφορες. Η μια μαγείρισσα ήταν έγκυος και απέβαλε. Δεν άντεξε τις ώρες δουλειάς μέσα σ' ένα κουζινάκι θάλαμο αερίων, ούτε τις αγριοφωνάρες του μαλάκα που έβγαζε τα κόμπλεξ του με κάθε αφορμή. Ο μικρός τα 'χε φτύσει τελείως και έμοιαζε όλο και περισσότερο του πατέρα του. Γινόταν αυθάδης και ξερόλας, προσβλητικός και σωβινιστής. Μια μέρα ήρθε ο κοντός στο μαγαζί και τον είχε πάρει ο διάολος, όλα του φταίγανε, άρχισε να βρίζει τις μαγείρισσες. Αυτές δεν είχανε σηκώσει κεφάλι, όλη μέρα δουλεύανε. Τους έλεγε ότι κάτι δεν είχανε κάνει ή κάτι δεν είχανε κάνει καλά, δε θυμάμαι ακριβώς και δεν έβγαζα και νόημα άλλωστε. Βγήκε έξω και άρχισε να ζητάει τη γνώμη μου. Του απάντησα πως δε φταίγανε οι μαγείρισσες και τα 'βαλε μαζί μου. Σηκώθηκα κι έφυγα την ίδια στιγμή, δε τον άντεχα άλλο.

Η Χριστίνα έμεινε για λίγο ακόμα στο σπίτι μου. Την περισσότερη ώρα κοιμόταν τον άρρωστο ύπνο τον χαπιών, ήταν τελείως εξαντλημένη. Ακόμα και οι μικρές βόλτες που κάναμε στη γειτονιά περιορίστηκαν. Όταν ξυπνούσε περιφερόταν για λίγο από την κουζίνα στο μπαλκόνι και μετά την έπιανε και πάλι νευρικότητα και πάλι χάπια και πάλι ύπνο και πάλι έμενα μόνος μου με τις σκέψεις μου. Ήθελα να την αγκαλιάσω, να της χαϊδέψω τα μαλλιά, να της πω πόσο την αγαπούσα, όμως

δεν ήταν η Χριστίνα που ήξερα. Ήταν ότι απόμεινε να τη θυμίζει μαζί με φάρμακα και απόγνωση. Ήρθε ο πατέρας της και την πήρε, δε θα μπορούσε να καθίσει περισσότερο άλλωστε. Ήταν μια μικρή αλλαγή περιβάλλοντος που την είχε ανάγκη και που δε μπορούσα να της την αρνηθώ. Στην κατάσταση που βρισκόταν ήταν καλύτερα να βρίσκεται σ' ένα περιβάλλον πιο ελεγχόμενο και οικείο, με τους δικούς της. Έμεινα μόνος μου παρέα με τη ζέστη και τις σκέψεις μου.

Κεφάλαιο IV

Το πνεύμα της πλατείας

Μετά τον κοντό είχα χάσει κάθε ελπίδα ότι θα έβρισκα να δουλέψω σε κάποια παραγωγή, όμως διαψεύστηκα. Πήγα σ' ένα δοκιμαστικό κι έπεσα πάνω στη Μαρία.

-Τι κάνεις εσύ εδώ;

-Εγώ τι κάνω, εσύ τι κάνεις;

-Ήρθα για το δοκιμαστικό.

-Εσένα μου φέρανε; Εγώ κάνω τη σκηνοθεσία, λοιπόν εντάξει μας κάνεις.

Τόσο απλά και τόσο ωραία. Είχα χαρεί πάρα πολύ, λέω τελειώσανε τα βάσανά μου. Η δουλειά ήταν μικρή, ο δεύτερος κύκλος στον οποίο θα συμμετείχα πήγαινε μόνο για δέκα επεισόδια κι εγώ θα έπαιρνα τα οκτώ. Τα λεφτά ήταν λίγα αλλά τουλάχιστον κρατιόμουν στην πιάτσα. Ένας χρόνος έξω απ' το παιχνίδι πάει κι έρχεται άλλα δύο θα ήταν πολύ. Είχα χαρεί τόσο που ξαναδούλευα, παράλληλα όμως χρειαζόμουν και λεφτά για να τη βγάλω. Δεν είχα να λαβαίνω από τον προηγούμενο χρόνο και μαζί με τα άμεσα έξοδά μου τρέχανε και τα τρεισήμισι της ασφαλιστικής. Η κρίση είχε αρχίσει να φουντώνει για τα καλά και τα πρώτα έσοδα από την καινούρια μου δουλειά θα έρχονταν πολλούς μήνες αργότερα.

Ήμουν τελείως άφραγκος. Χρειαζόμουν λοιπόν δουλειά όμως δεν έβρισκα πουθενά. Προσφέρθηκε ο Πέτρος, είχε μαγαζί στα Εξάρχεια. Τον ήξερα χρόνια, από την εποχή που μόλις είχα βγει από το ΚΑΤ και για ακόμα μια φορά δεν είχα φράγκο στην τσέπη μου. Όταν λέμε όμως δεν είχα φράγκο τότε δεν είχα ούτε να φάω. Ο Πέτρος έμενε στην πλατεία, κατά τις έξι κάθε απόγευμα κατέβαινε με τον Όλαφ το σκύλο του και τρώγανε στη Βεργίνα. Πέρναγα δήθεν τυχαία μέρα παρά μέρα και τον χαιρετούσα. Με προσκαλούσε στο τραπέζι του και πάντα κέρναγε κάτι. Αυτό γινόταν για καμιά δεκαριά μέρες περίπου. Μια μέρα μου λέει, μικρέ θες δουλειά; Του λέω ναι. Φάε, πάρε τα κλειδιά του μαγαζιού και κατέβα σε καμιά ώρα που θα 'ρθει το φορτηγό της κάβας. Κατέβασε κάτω την παραγγελία και θα 'ρθω κι εγώ. Ά, θα δεις και κάτι βαρέλια άδεια, ανέβασέ του τα να τα πάρει.

Κατεβαίνω στο μαγαζί και τι να δω, εξήντα βαρέλια άδεια στοιβαγμένα μπροστά στη σκηνή, ήταν οι καλές εποχές του Άν.

Τ' ανέβασα από τη στενή σκάλα και σε λίγο ήρθε το φορτηγό, η παραγγελία ήταν η μισή καρότσα. Δώδεκα βαρέλια, κιβώτια με ποτά, μισή παλέτα χυμούς, μέχρι και ξηρούς καρπούς έφερε. Ο οδηγός μου τ' άφησε στο πεζοδρόμιο, πήρε τα άδεια βαρέλια του κι έφυγε. Κατέβασα τα πράγματα και τα τακτοποίησα, μετά ήρθε κι ο Πέτρος. Το βράδυ είχαμε πολλή δουλειά, έτρεχα πάνω κάτω, όλοι χρειάζονταν κάτι. Αυτή ήταν η δουλειά μου, φόρτωνα τα μπαρ με ποτά, κουβάλαγα βαρέλια, κουβάλαγα πάγο, βοηθούσα τον ηχολήπτη και γενικά ήμουν πανταχού παρών. Κάποτε ήρθε και μια μπάντα από την Αμερική. Λέει ο Πέτρος ποιος ξέρει Αγγλικά, λέω εγώ. Πάρε αυτό και δες τι θέλουνε.

Ήταν το συμβόλαιο του διοργανωτή με το συγκρότημα. Εκεί πέρα γράφονται όλες οι λεπτομέρειες της συνεργασίας, από τις αμοιβές μέχρι το κέτερινγκ για τα καμαρίνια και το ξενοδοχείο. Έχω δει πάρα πολλά τέτοια συμβόλαια και μερικές φορές έχουν μεγάλο ενδιαφέρον. Βεβαίως δε γράφουν για πουτάνες και ναρκωτικά, δε θα μπορούσαν άλλωστε, όμως πολλές φορές έχω γελάσει, έχω προβληματιστεί, έχω αναρωτηθεί ή εκπλαγεί με τα πράγματα που μπορεί να ζητήσει κάποιος μέσα σ' ένα συμβόλαιο. Εκεί βλέπεις την παραξενιά, την ιδιοτροπία, την εκκεντρικότητα ή την ιδιαιτερότητα του κάθε ανθρώπου. Οι περισσότεροι βέβαια επικεντρώνονται στο φαγητό. Βλέπεις από τα πιο απλά πράγματα όπως σάντουιτς, φρούτα και κρασί, συγκεκριμένα εμφιαλωμένα νερά, ομελέτες με χλωρά κρεμμυδάκια και μαγιονέζα, μέχρι λιμουζίνες.

Όλες αυτές οι απαιτήσεις εγείρονται κατά κανόνα προληπτικά προς αποφυγήν δυσάρεστων καταστάσεων και παρεξηγήσεων. Δηλαδή σε κανέναν δε θα άρεσε να καταλήξει να κάνει περιοδεία στριμωγμένος σ' ένα αυτοκίνητο και να τρώει κρεμμύδια ξερά σα τους Λένινγκραντ καουμπούς. Συνεπώς σπανίως ικανοποιούνται στο ακέραιο μιας και η καλή φιλοξενία στα πλαίσια μιας καλής διάθεσης συνεργασίας είναι συνήθως αρκετή για να ξεχαστούν όλες οι παραξενιές του κόσμου, με το καλό φαγητό να παίζει πάντα εξέχοντα ρόλο όπως σε κάθε ανθρώπινη συναναστροφή. Βεβαίως υπάρχουν και οι καθαρόαιμοι "ιδιότροποι" με τις παραξενιές των οποίων ασχολείται ο διεθνής τύπος και ως εκ τούτου δε χρειάζεται να κάνω καμία μνεία υπέρ ή κατά τους.

Πήρα το συμβόλαιο, ικανοποίησα τις απαιτήσεις του και χωρίς να το καταλάβω είχα την πρώτη μου "προαγωγή". Έμεινα δύο χρόνια στο Αν και σιγά σιγά όλη η οργάνωση παραγωγής είχε έρθει στα χέρια μου. Κανόνιζα τα πάντα, από τον εξοπλισμό μέχρι την τελευταία λεπτομέρεια στο πρόγραμμα. Δεν είναι εύκολη δουλειά μιας και έχεις πάντοτε να αντιμετωπίσεις αστάθμητους παράγοντες, από μια καμένη λάμπα στην κεφαλή του ενισχυτή του μπάσου μέχρι το συγκρότημα που δεν έφτασε ποτέ στο αεροδρόμιο. Έπρεπε πάντοτε να έχω έτοιμη μια εναλλακτική λύση στο τσεπάκι και αν αυτή δε λειτουργούσε να βρω κάτι γρήγορα, πολύ γρήγορα, ήταν η δουλειά στην οποία ο ταχύτερος κέρδιζε. Κάθε μέρα ήταν και μια νέα πρόκληση για 'μένα, κάθε μέρα και ένα καινούριο εμπόδιο που δεν είχα ποτέ φανταστεί και που έπρεπε να μηχανευτώ τη λύση του. Επιπλέον είχα την ευκαιρία να κουβεντιάζω με ανθρώπους απ' όλο τον κόσμο και όχι καθημερινούς ανθρώπους αλλά ανθρώπους με άποψη που πολύ συχνά τύχαινε να έχουν γυρίσει το μισό πλανήτη. Κοντολογίς πληρωνόμουν για μια δουλειά που άλλοι θα πλήρωναν για να κάνουν σ' ένα περιβάλλον εργασίας εξαιρετικό. Επιπλέον έμενα μόνος μου για πρώτη φορά μακριά από το σπίτι μου και τα προβλήματά του. Ήταν τα δύο καλύτερα χρόνια της ζωής μου.

Ο Πέτρος προσφερόταν τώρα για δεύτερη φορά να βοηθήσει, τώρα πια δεν είχε το Αν αλλά ένα μικρό καφέ στην πλατεία. Η κοπέλα που κράταγε την πρώτη βάρδια θα έφευγε και μου είπε πως αν ήθελα μπορούσα να πάρω τη θέση της. Μπορούσα κι εγώ να τον βοηθήσω, ο Πέτρος είχε παραμελήσει εντελώς το μαγαζί του. Είχε γεμίσει από διάφορους τρελούς και περίεργους τύπους που δεν πλήρωναν, έκαναν φασαρίες και με την παρουσία τους έδιωχναν τους υπόλοιπους πελάτες. Υπήρχε κι ένα άλλο πιο σοβαρό πρόβλημα, η πλατεία εκείνη την εποχή είχε γεμίσει τοξικομανείς. Έχω παρατηρήσει ένα φαινόμενο στο κέντρο της Αθήνας, το εμπόριο ναρκωτικών ανά εξάμηνο να μεταφέρεται από περιοχή σε περιοχή. Από τη Βάθης στην Ομόνοια, απ' την Ομόνοια στα Εξάρχεια και πίσω. Είναι γεγονός πως σ' αυτό το τρίγωνο βρίσκονται τα περισσότερα κέντρα απεξάρτησης της Αττικής όμως κανείς δεν έχει εξηγήσει την περιοδικότητα του φαινομένου. Εκείνη την εποχή για λόγους ομοίως ανεξήγητους οι πρεζάκηδες είχαν καθίσει πολύ περισσότερο καιρό στην πλατεία και η περιοχή είχε

αρχίσει να θυμίζει γκέτο.

Τα λεφτά δεν ήταν πολλά, μόλις εικοσιπέντε ευρώ την ημέρα, ήταν όμως κάτι. Είχαμε συμφωνήσει ότι μόλις το μαγαζί άρχιζε να παίρνει τα πάνω του θα έπαιρνα κι εγώ κάτι παραπάνω. Επίσης είχα τη δυνατότητα να πηγαίνω και στο γύρισμα. Δεν είχα πρόβλημα αν χρειαζόταν να αργήσω ή αν έπρεπε να λείψω μια ολόκληρη μέρα, μπορούσα να συνεννοηθώ με τη Γωγώ που το κράταγε το βράδυ, ήταν πολύ σημαντικό αυτό. Άνοιγα το μεσημέρι, νωρίς δεν είχε καθόλου δουλειά. Έτσι κι αλλιώς το συγκεκριμένο μαγαζί όσα χρόνια λειτουργούσε δεν άνοιγε πρωί και δεν είχε γίνει ποτέ στέκι του καφέ. Και να είχε γίνει βέβαια καφέ δε θα μπορούσες σε καμία περίπτωση να πεις με προζάκηδες να γυρνάνε σα τις μύγες πάνω απ' το κεφάλι σου.

Η εικόνα της περιοχής ήταν άθλια. Τα προγράμματα μεθαδόνης που λειτουργούσαν γύρω απ' την πλατεία εξυπηρετούσαν καθημερινά χιλιάδες άτομα. Πάνω σ' αυτό το πηγαινέλα παιζόταν ένα γελοιοδέστατο θέατρο. Τοξικομανείς που ήταν στα προγράμματα κάθε πρωί έπαιρναν διουρητικά ώστε το δείγμα που ήταν υποχρεωμένοι να δώσουν να είναι καθαρό. Εξασφάλιζαν έτσι τη μεθαδόνη από το πρόγραμμα την οποία στη συνέχεια πουλούσαν στους πιο χαρμάνηδες που δεν ήταν σε πρόγραμμα κι έπαιρναν ηρωίνη ή χάπια. Το αποτέλεσμα ήταν μια λαοθάλασσα από ενταγμένους, ανένταχτους, εμπόρους, βαποράκια, ασφαλίτες, ρουφιάνους, ο καθένας πολύ συχνά σε περισσότερους από ένα ρόλους, σε έναν άενο και ατέρμονο νταραβέρι αποπνέον μόχα από κάτουρο και ξερατά σε ακτίνα αρκετών οικοδομικών τετραγώνων. Ο "συγκεντρωτισμός" αυτός, εκτός από άφθονη ηπατίτιδα έκρυβε και άλλους κινδύνους. Τους Εξαρχειώτες προζάκηδες τους ξέραμε και μας ήξεραν, οι υπόλοιποι όμως που συνέρρεαν από κάθε γωνιά της περιφέρειας ήταν άγνωστοι μεταξύ αγνώστων και δε δίσταζαν να γίνουν επιθετικοί. Κι όταν λέμε επιθετικοί δεν εννοούμε απειλές και μανούρες, όπου τους έπαιρνε τραβάγανε μαχαίρι.

Όταν έπεφτε η νύχτα και το χάλι της πλατείας δε φαινότανε ερχόταν 'κάνας άνθρωπος στο μαγαζί, αλλά εκείνη ήταν η ώρα που άρχιζαν να πλακώνουν οι "ελαττωματικοί". Δε λέω, ένα ροκ μαγαζί πάντα είναι πιο ανεκτικό και πάντα έχει τους περίεργους θαμώνες του, προσδίδουν μια άλλη ατμόσφαιρα

στο χώρο κι επιβεβαιώνουν την ιδεολογία της συνύπαρξης με το διαφορετικό. Αλλά εδώ οι ισορροπίες είχαν ανατραπεί, είχαμε γίνει άσυλο αναξιοπαθούντων. Κανονικά σε κάθε μαγαζί υπάρχει πάντα κάποιος υπεύθυνος για την τήρηση της τάξης, φυσικά δεν εννοούμε την αστυνομία. Δεν είναι απαραίτητο να είναι μπράβος, η παρουσία του αφεντικού συνήθως είναι αρκετή και στις περισσότερες περιπτώσεις, αν όχι σε όλες, δε χρειάζεται να ασκηθεί βία. Φτάνει να πεις σε κάποιον που παρεκτρέπεται να φύγει και αυτός θα φύγει, αρκεί να το εννοείς. Κανείς δε θέλει να δώσει συνέχεια όταν ξέρει ότι έχει άδικο, εκτός κι αν θέλει να κάνει φασαρία επί τούτου. Όλα είναι θέμα διαπραγμάτευσης. Ο Πέτρος όμως απουσίαζε συστηματικά και ακόμα και τις φορές που ήταν παρών δεν ασχολιόταν με τις πάσης φύσεως παρεκτροπές, εκτός κι αν είχε όρεξη να ρίξει σφαλιάρες. Είχαμε τσακωθεί άπειρες φορές γι αυτό το θέμα. Είχαμε καθημερινά από περιπτώσεις ιδιόρρυθμες μέχρι κανονικούς τρελούς με δίπλωμα που κάνανε δύσκολη τη ζωή όλων και πιο πολύ τη δική τους. Και να προσπαθούσα δε θα τα κατάφερα να τους θυμηθώ όλους, όμως κάποιες περιπτώσεις και να θέλω δε μπορώ να τις ξεχάσω.

Ο Ηρακλής ήταν ένας τύπος λίγο μετά τα σαράντα, με μαύρο δερμάτινο μπουφάν και μακριά μαλλιά, σα τον Oscar Benton στα χάλια του, που ερχόταν και γινότανε τύφλα. Όταν έπινε άρχιζε να φωνάζει και να βρίζει τους πάντες και το έκανε πάντα εκεί περίπου μετά το τρίτο ποτήρι. Ότι κι αν του έλεγες δεν καταλάβαινε τίποτα, συνέχιζε να φωνάζει και να προσβάλλει όποιον τύχαινε να βρίσκεται γύρω του. Πλήρωνε αλλά όχι πάντα. Ενίοτε σου 'λεγε "θα στα φέρω αύριο" και τον ξανάβλεπες μια 'βδομάδα αργότερα που φυσικά δεν θυμόταν τίποτα. Είναι συνηθισμένα τακτική των αλκοολικών. Ήταν μεγάλο πρόβλημα ο Ηρακλής αφού εκτός του ότι σου έσπαγε τα νεύρα, κάθε φορά που ερχόταν το μαγαζί άδειαζε. Όσες φορές αρνήθηκα να τον σερβίρω έκανε το ίδιο, πήγαινε στον Πέτρο και κλαιγόταν. Ο Πέτρος χωρίς να έχει ιδέα για το τι συνέβαινε του έβαζε να πιει και η ιστορία άρχιζε από την αρχή.

Είχα προβληματιστεί έντονα σχετικά με το τι θα έκανα μαζί του, τη μαλακία όμως την έκανε μόνος του. Μια μέρα πάνω στη σούρα του που έβριζε και φώναζε του ξέφυγε πάνω στο παραλήρημά του. "Γαμημένο προζάκ".

Δεν έχασα ευκαιρία. Τον πλησίασα δήθεν εμπιστευτικά.

-Παίρνεις προζάκ;

Κατάλαβε τι μόλις είχε κάνει και πάγωσε.

-Δεν κάνει να πίνεις αλκοόλ.

-Μα.

-Δεν έχει μα. Δεν κάνει να πίνεις.

Τύρισε στον Πέτρο αλλά ο Πέτρος είχε μπει στο νόημα και δεν ενέδωσε. Ήρθε κάνα δυο φορές ακόμα αλλά άκουσε το ίδιο ποίμα. Μετά δόξα το θεό ηρεμήσαμε.

Η Ελίνα ήταν μια άλλη κλινική περίπτωση, δυσκολότερη. Χοντρή, μετρίου αναστήματος, γύρω στα πενήντα, ερχόταν στο μαγαζί και ψάρευε μεθυσμένους. Παράγγελνε ένα ουίσκι διπλό ανεξαρτήτως φίρμας χωρίς πάγο, το οποίο δεν το έπινε πάντα κι άμα έβλεπε 'κάνα σουρωμένο τον έπιανε από κοντά. Η πλειοψηφία των ανδρών όταν έχει πει δεν έχει κανένα κριτήριο στο σεξ, ο σουρωμένος αν του σηκώνεται μπορεί να γαμήσει τα πάντα. Βεβαίως το γνώριζε πολύ καλά αυτό και κάθε φορά όλο και κάποιον μάζευε, από πιτσιρικάδες μέχρι παππούδες. Τον έπαιρνε στο σπίτι της και πάντα όταν ξύπναγε το πρωί πάθαινε κρίση κι έβαζε τις φωνές, "Ποιος είσ' εσύ, τι θέλεις στο σπίτι μου, θα πάρω την αστυνομία, βοήθεια βιαστής" και τα λοιπά.

Ερωτικές ιστορίες καθημερινής τρέλας. Βάλε τώρα να ξυπνήσεις πρωί μες τον πονοκέφαλό σου απ' τις φωνές και να δεις μπροστά σου το τανξ που 'χει πάθει κρίση. Κάποιοι πιο αδύνατοι είχαν φάει και ξύλο και τρέχανε με τα σώβρακα να σωθούν. Το χειρότερο είναι πως οι παθόντες μετά ντρεπόντουσαν να ξανάρθουν στο μαγαζί και τους χάναμε για μήνες. Διότι όπως λέει κι ένας φίλος κακό δεν είναι να 'σαι σαβουρογάμης, κακό είναι να το ξέρουν οι φίλοι σου. Η χοντρή είχε αποδεκατίσει τη μισή πελατεία και κάναμε αμάν να τους μαζέψουμε πάλι. Όμως δεν ήταν μόνο αυτό, όταν έπινε γινόταν πολύ επιθετική προσβλητική και χυδαία. Δε μπορούσες να είσαι καν στον ίδιο χώρο μαζί της.

Μου την έπεφτε αδιάκοπα κι επειδή την αγνοούσα συστηματικά μου δημιουργούσε συνεχώς προβλήματα. Εγώ προσπαθούσα να είμαι τυπικός. Τη μια έκανε φασαρία υποστηρίζοντας ότι της έβαζα λιγότερο ποτό, την άλλη γιατί άργησα να της πάρω παραγγελία. Έκανε διάφορα παλαβά,

συνήθιζε να βγάζει τη μπλούζα της και να μένει με το σουτιέν, πήγαινε και καθόταν με το έτσι θέλω σε παρέες άλλων και τους έπιανε την κουβέντα, φώναζε. Μια μέρα ήρθε στο μαγαζί ένα γκρουπ τουρίστες Σουηδοί, καμιά τριανταριά άτομα, αγόρια κορίτσια. Χαρά θεού, το μαγαζί ζωντάνεψε. Τους έφτιαχνα κοκτέιλ στο σέικερ, χόρευαν, γελούσαν. Ήρθε κ' η χοντρή. Από τη στιγμή που την είδα στην πόρτα κατάλαβα ότι θα γίνει μαλακία. Παράγγειλε με το ίδιο μεθυσμένο ύφος που είχε πάντα και αμέσως προσπάθησε να πιάσει κουβέντα στους πιτσιρικάδες. Στην αρχή άλλαξαν 'κάνα δυο λόγια μαζί της, μετά δε της δίνανε σημασία. Την είδα που είχε αρχίσει να φορτώνει αλλά δεν πρόλαβα το κακό. Κάποια στιγμή που είχα δουλειά κατέβηκε στην τουαλέτα και μόλις επέστρεψε άρχισε να ωρύεται. Ένας πιτσιρικάς είχε πιει παραπάνω και έκανε εμετό στη λεκάνη. Τον είχα δει νωρίτερα και τον είχα συμβουλέψει ο ίδιος να το κάνει οπότε κατέβηκε με τους φίλους του. Η χοντρή άρχισε να με βρίζει ότι σερβίρω μικρά παιδιά κι ότι θα έπαιρνε την αστυνομία. Τα παιδιά σίγουρα δεν ήταν ανήλικα αλλά μόνο η φασαρία που έκανε ήταν αρκετή. Το περιστατικό με εκνεύρισε πολύ αλλά στάθηκε και η αφορμή να μη την ξανασερβίρω. Όσο κι αν προσπάθησε τις επόμενες ημέρες εγώ δεν ενέδωσα. Έφτασε στο σημείο ακόμα και να μου επιτεθεί για να με χτυπήσει κι εκεί ήταν που έχασε το παιχνίδι τελείως, οπότε για λίγο καιρό τουλάχιστον ησυχάσαμε κι απ' αυτή.

Ο Δημήτρης ήταν μια άλλη περίπτωση, ερχόταν κάθε μέρα και έπινε βότκα. Ο Πέτρος του κέρναγε το ένα ποτό στα τρία. Μετά το έβδομο σου 'πρηζε τ' αρχίδια να τον κεράσεις κι άλλο και όλη την ώρα κλαιγόταν. Στο στρατό είχε πάθει μια ρήξη χιαστού στο γόνατο κι από τότε πάλευε να πείσει τον εαυτό του ότι ήταν ανάπηρος. Κάθε μέρα έλεγε την ίδια ιστορία. "Δεν πρόσεξα κι έπαθα ζημιά και μου χαλάσαν το πόδι μου και τώρα δε γίνεται τίποτα", κασέτα. Την κασέτα την είχαν ακούσει όλοι από δέκα φορές κι επειδή δεν ενδιαφερόταν κανείς να την ξανακούσει μίλαγε μόνος του. Μια μέρα έκανα το λάθος να του πω ότι μου φαινόταν καλύτερα, αναστατώθηκε. Προσπαθούσε επί δύο ώρες να με πείσει ότι δεν ήταν καθόλου καλά. Μου θύμιζε τον αετό που έστειλνε κάθε μέρα ο Δίας να τρώει το συκώτι του Προμηθέα, δε τον έδιωξα όμως, ήταν από τους λίγους που δεν έδιωξα. Παρ' όλο που σου έπρηζε τ' αρχίδια στην ουσία δεν ενοχλούσε κανέναν και δε

γινόταν επιθετικός, οπότε έμεινε. Τον έδιωξε η οικονομική κρίση μιας και έχοντας φτάσει να πίνει σχεδόν ένα μπουκάλι κάθε βράδυ κατά πάσα πιθανότητα προτίμησε να το πίνει στο σπίτι του. Τον είδα μια μέρα μετά από καιρό στην ίδια και χειρότερη άθλια κατάσταση στην πλατεία Βικτωρίας, να γυρίζει με μια φανέλα άπλυτη και μια άδεια σακούλα στα χέρια, παριστάνοντας όπως πάντα ότι κούτσαινε.

Λίγο λίγο το μαγαζί καθάριζε, και η πλατεία καθάρισε. Ο Πέτρος ο Αχιλλέας και ο Ευτύχης είχαν όλοι επιχειρήσεις στην πλατεία για πάνω από είκοσι χρόνια. Ξεκίνησαν μια επιτροπή κατοίκων και κάθε απόγευμα γινότουσαν συγκεντρώσεις και ομιλίες σχετικά με το θέμα των ναρκωτικών και τα προβλήματα που δημιουργούσε. Την πρώτη 'βδομάδα οι περισσότεροι γελούσαν με το θέμα. Ένα τραπέζι με ομιλητές και γύρω γύρω τοξικομανείς που κάνανε χαβαλέ με την εκδήλωση. Όμως η αρχή είχε γίνει, οι περίοικοι άρχισαν να ευαισθητοποιούνται. Οι συγκεντρώσεις άρχισαν να έχουν όλο και μεγαλύτερη συμμετοχή και οι ομιλίες εξελίχθηκαν σε ανοικτό διάλογο. Δεν ξέρω για το μαγαζί, στα πολιτικά πάντως τον Πέτρο τον παραδέχομαι. Σε λιγότερο από ένα μήνα, από εκεί που κανείς δεν ενδιαφερόταν το ζήτημα της πρέζας είχε γίνει νούμερο ένα θέμα συζήτησης και στο τέλος κανείς δεν έδειχνε την ανοχή ή αδιαφορία. Το ζήτημα δεν έμεινε εκεί, ο κόσμος άρχισε να παίρνει και πρωτοβουλίες. Άρχισαν να διώχνουν τους τοξικομανείς, σιγά σιγά με το καλό, χωρίς όμως ιδιαίτερο αποτέλεσμα. Μετά άρχισαν τ' αυγά. Είκοσι, τριάντα άτομα κάθε απόγευμα από τις ταρατσες των γύρω πολυκατοικιών πετούσαν αυγά στο κέντρο της πλατείας που ήταν γεμάτο πρεζάκηδες. Είκοσι λεπτά μετά κι άλλα αυγά. Εκτός από καψόνι τα αυγά ήταν και μια ευφυσέστατη στρατηγική. Μετά το δεύτερο κύμα αυγών αυτοί που παρέμεναν στην πλατεία ήταν μόνο οι έμποροι. Αυτοί δε φεύγανε με αυγά ήταν εκεί για να πουλήσουν, πλέον όμως δε μπορούσαν να κρυφτούν ανάμεσα στους τοξικομανείς και τότε κατέβαινε το "άγημα". Τα βαποράκια αντιστάθηκαν, έχαναν το μαγαζί τους, το πόστο τους, αλλά στο τέλος έναν έναν τους έπιαναν, τους άδειαζαν τις τσέπες στους υπονόμους και τους τσάκιζαν στο ξύλο. Πήρανε πολλούς τα ασθενοφόρα. Αυτό κράτησε μερικές εβδομάδες μέχρι που η πλατεία καθάρισε. Τώρα όλα ήταν καθαρά και στη μέση της πλατείας έβλεπες παιδάκια να παίζουν μπάλα.

Οι πρεζάκηδες αραίωσαν, από τους τρελούς κάποιοι μείνανε και το μαγαζί άρχιζε να παίρνει τα πάνω του. Βρήκα και μια μπύρα σε καλή τιμή που μόλις είχε κυκλοφορήσει και καταφέραμε να πουλάμε πιο φθηνά διατηρώντας το κέρδος μας. Είχε αρχίσει να έρχεται λίγος κόσμος όμως ακόμα έμεναν να γίνουν πάρα πολλά. Επί της ουσίας ξεκινούσαμε από το μείον. Το μαγαζί είχε ήδη αποκτήσει κακή φήμη κι ο Πέτρος δε φαινόταν να έχει καμία διάθεση ούτε τους ρυθμούς του ν' αλλάξει ούτε τις συνήθειές του. Εκεί που πήγαινε να δείξει κάποιο ενδιαφέρον τα παρατούσε κι άρχιζε τη γκρίνια. Κάθε μέρα έκανα ότι μπορούσα και κάθε μέρα συζητούσαμε τα ίδια και μόνο συζητούσαμε. Η κατάσταση έφτανε σε αδιέξοδο, δεν ήξερα τι να κάνω. Τις περισσότερες φορές δεν έπαιρνα το μεροκάματό μου, έτσι κι αλλιώς δεν έβγαινε στη βάρδια μου και δε μου πήγαινε να το πάρω. Τελικά παραιτήθηκα.

Υπολόγιζα πως έφτανε ο καιρός να αρχίσω να πληρώνομαι από τη δουλειά του χειμώνα. Πληρωνόμασταν επτά και οκτώ μήνες μετά την προβολή του κάθε επεισοδίου και είχε ήδη περάσει το μεγαλύτερο μέρος από αυτό το διάστημα. Τα πρώτα χρήματα θα έρχονταν σε μια εξαιρετικά δύσκολη στιγμή και θα ήταν μια μικρή αλλά σημαντική ανακούφιση για μένα, όμως δεν ήρθε ποτέ. Λίγες μέρες πριν πάρω τα πρώτα λεφτά η εταιρία σταμάτησε να πληρώνει. Κανείς δε το περίμενε, ήταν μεγάλη εταιρία στο χώρο. Έκανε τα περισσότερα από τα διαφημιστικά που παίζονταν στην τηλεόραση συμπεριλαμβανομένων και των προεκλογικών σποτ μεγάλων πολιτικών κομμάτων. Μετά κάπου διάβασα πως το κανόνι ξεπερνούσε τα ογδόντα εκατομμύρια ευρώ και πως τα λεφτά είχαν ήδη φύγει στο Ντουμπάι. Βεβαίως το λογιστήριο της εταιρίας έλεγε άλλα. Ζητούσαν πίστωση χρόνου και διαβεβαίωναν τους πάντες ότι περίμεναν ένα μεγάλο δάνειο από κάποια τράπεζα κι ότι είχαν είδη κλεισμένες κάποιες σημαντικές δουλειές. Κάποιοι τσίμπησαν και έσπευσαν να πάρουν επιταγές έναντι αλλά το μόνο που κατάφεραν ήταν να πληρώσουν φόρο για λεφτά που δεν εισέπραξαν. Αυτό βεβαίως ήταν το λιγότερο γιατί την ίδια περίοδο σε άλλη εταιρία που συνέβη το ίδιο οι εργαζόμενοι που πήγαν να πάρουν τα λεφτά τους βρήκανε στην είσοδο μπράβους. Τη δικαστική οδό την απέριψα πολύ γρήγορα, έτσι κι αλλιώς δεν είχα φράγκο για να κινήσω τη διαδικασία. Σκέφτηκα πως ακόμα κι αν δικαιωνόμουν μετά από πολύ καιρό η δικαίωση αυτή θα μου κόστιζε περίπου τα χρήματα που μου

χρωστούσαν. Το πιθανότερο ήταν λοιπόν απλά να κάνω κάποιο δικηγόρο ευτυχισμένο. Μέσα σε μικρό χρονικό διάστημα η εταιρία υπάχθηκε στο άρθρο 99 περί πτωχευτικού δικαίου οπότε όλα ήταν πια τελειωμένη υπόθεση.

Ένωσα αηδία. Δεν είχα κουράγιο να προσπαθήσω για τίποτα, χρειαζόμουν ένα διάλειμμα επιτέλους απ' όλα αυτά. Είχα κάτι μεροκάματα στην άκρη κι αποφάσισα να πάω διακοπές. Από το να δουλεύω και να είμαι άφραγκος προτίμησα να πάω διακοπές άφραγκος. Ο Διονύσης με την Άλκηστη θα πήγαιναν στην Κρήτη, η πρόσκλησή μου ήταν ανοικτή από το χειμώνα.

Την επόμενη μέρα χτύπησε το τηλέφωνο ήταν ο θείος μου, διέκρινα έναν εκνευρισμό στη φωνή του. Ένας από τους σερβιτόρους του έφευγε φαντάρος και δε του είχε πει τίποτα, μου πρότεινε να πάω για δουλειά στο μαγαζί του. Υπολόγισα τα μεροκάματα, ήταν γύρω στα εξήντα. Την εποχή που δούλευα στον κοντού τον είχα ρωτήσει τι έδινε στους σερβιτόρους και μου είχε πει εξήντα ευρώ. Εξήντα μεροκάματα προς εξήντα ευρώ το καθένα, ήρθε στο μυαλό μου η εικόνα της αφραγκίας τις δύσκολες μέρες του επόμενου χειμώνα και ο χειμώνας εκείνος προβλεπόταν αρκετά δύσκολος. Δεν ξέρω αν ήταν το ένστικτο της αυτοσυντήρησης ή η μοίρα μου αλλά οι διακοπές έμοιαζαν για ακόμα μια φορά άπιαστο όνειρο. Πήρα το μηχανάκι και κατέβηκα στην Πάτρα. Στο σπίτι της μάνας μου δεν ήθελα να μείνω, προθυμοποιήθηκε να με φιλοξενήσει ένας φίλος για όσο διάστημα χρειαζόταν, ο Παντελής. Έλυσα το πρόβλημα της διαμονής μου και ξεκίνησα να δουλεύω.

Η δουλειά του σερβιτόρου μου φάνηκε πάρα πολύ χρήσιμη όλα αυτά τα χρόνια. Κάθε φορά που τα βρίσκω σκούρα σ' αυτή τη δουλειά καταφεύγω. Όσο για τη σύνδεσή της με το επάγγελμα του ηθοποιού κάποτε άκουσα ένα πολύ ταιριαστό ανέκδοτο.

-Τι δουλειά κάνεις;

-Ηθοποιός.

-Σε ποιο εστιατόριο;

Είναι πολύ συνηθισμένο ένας ηθοποιός να έχει σημαντική εμπειρία σχετικά με τα μπαρ, τα καφέ και τα εστιατόρια και αυτό συμβαίνει για πολλούς λόγους. Η δουλειά του ηθοποιού είναι ιδιαίτερος ασταθής. Στην καλύτερη περίπτωση δύο ή

τρεις φορές το χρόνο ψάχνεις για νέο εργοδότη και όταν τον βρίσκεις περιμένεις για μήνες μέχρι να πληρωθείς, ενώ δεν είναι σπάνιο το να μένεις και χωρίς καθόλου δουλειά. Σ' όλα αυτά τα μεσοδιαστήματα χρειάζεσαι λεφτά για να ζήσεις. Επίσης σε περίπτωση που χρειαστεί να λείψεις για να κάνεις κάποιο γύρισμα μπορείς πολύ εύκολα να το κανονίσεις σε συνεννόηση με τους συναδέλφους και το αφεντικό σου.

Το πιο σημαντικό όμως για έναν ηθοποιό είναι πως μια τέτοια δουλειά είναι ιδιαιτέρως επικοινωνιακή. Όπως μου είπε κάποτε κάποιος που είχε περάσει το μεγαλύτερο μέρος της ζωής του σε ρεσταوران, σημασία δεν έχει πόσα πιάτα μπορείς να πιάσεις στο ένα χέρι αλλά τι μπλα μπλα έχεις με τον πελάτη. Ο σερβιτόρος είναι ο πρώτος και ο τελευταίος άνθρωπος που θα δει ο πελάτης και συνεπώς η πρώτη και η τελευταία εντύπωση όλου του μαγαζιού. Πρέπει να είσαι σε θέση να κάνεις τον πελάτη σου να αισθάνεται άνετα χωρίς να υπερβάλλεις. Είναι μια δύσκολη δουλειά αν θέλεις να την κάνεις σωστά και τα μυστικά που κρύβει είναι πολλά και ποικίλα. Είναι μια πολύ απαιτητική σύμβαση επικοινωνίας και περιβάλλοντος και σαν τέτοια απαιτεί την ανάπτυξη ιδιαίτερων δεξιοτήτων απαραίτητων και στην υποκριτική τέχνη. Η ζωή ολόκληρη βεβαίως είναι ένα θέατρο, όμως όταν δεν έχεις δουλειά ως ηθοποιός το να ακονίζεις τα εργαλεία σου σε μια τέτοια δραστηριότητα είναι όπως και να το κάνουμε μια παρηγοριά.

Τη δουλειά την ήξερα, την έκανα άλλωστε από παιδί. Και το συγκεκριμένο μαγαζί ήξερα να το δουλεύω, εκεί είχα ξεκινήσει να μαθαίνω τη δουλειά οπότε δεν είχα κανένα λόγο να ανησυχώ. Είχε πολλή πελατεία, ήμασταν δύο σερβιτόροι. Για τα ίδια τραπέζια τον προηγούμενο χρόνο στου κοντού ήμουν μόνος μου. Ο θεός ήταν ευχαριστημένος. Τελειώνοντας τη δουλειά το πρώτο βράδυ με ρώτησε αν ήθελα να μου δίνει το μεροκάματο κάθε βράδυ στο κλείσιμο ή στο τέλος της εβδομάδας μαζεμένα. Δε μου έκανε καμία διαφορά, συμφωνήσαμε να τα παίρνω στο τέλος της εβδομάδας. Τη δεύτερη μέρα είδα και τη μάνα μου, ήρθε από το μαγαζί μαζί με τον αδερφό μου και τον πατριό μου, είχα να τους δω πολύ καιρό και χάρηκα. Κάποια στιγμή μου είπε πως ήθελε να μιλήσουμε. Με ρώτησε γιατί δεν πήγαινα στο σπίτι της να μείνω όσο καιρό θα καθόμουν στην Πάτρα.

Τη μάνα μου είχα να τη δω από τις εκλογές του 2009. Είχα κατέβει στα Λεχαινά να ψηφίσω αλλά αρρώστησα. Έπαθα κάποια ίωση και ανέβασα πυρετό, δε μπορούσα να γυρίσω στην Αθήνα. Μπορούσα βέβαια να μείνω στο σπίτι του πατέρα μου όσο ήθελα, έτσι κι αλλιώς δεν τους επισκέπτομαι συχνά ούτε τον πατέρα μου ούτε τη μάνα μου, όμως δεν αισθανόμουν πολύ άνετα. Η αδερφή μου ήταν ακόμα πολύ μωρό κι όταν σ' ένα σπίτι υπάρχει ένα μωρό παιδί το πρόγραμμα είναι πολύ συγκεκριμένο. Επιπλέον φοβόμουν μήπως της κολλήσω την ίωσή μου και σ' αυτή την περίπτωση δε θα αισθανόταν κανένας άνετα. Έτσι πήρα την απόφαση με ότι δυνάμεις μου απέμεναν να πάρω το μηχανάκι και να πάω στην Πάτρα. Όπως και να 'χει μπορούσα να οδηγήσω για εξήντα χιλιόμετρα και ο αδερφός μου δεν ήταν πια μωρό. Σκόπευα να μείνω μια δυο μέρες μέχρι να είμαι καλύτερα και μετά θα γύριζα στην Αθήνα.

Το εκλογικό αποτέλεσμα είχε ανακοινωθεί το προηγούμενο βράδυ και το "Λεφτά υπάρχουν" του Γιωργάκη Παπανδρέου είχε φανεί κάτι παραπάνω από αρκετό για να του χαρίσει την πρωθυπουργία. Κανείς δεν είχε φανταστεί τότε πόσο ακριβά θα πλήρωνε τα συγκεκριμένα λεφτά που "υπήρχαν", εγώ πάντως άρχισα να πληρώνω από το επόμενο πρωί. Εύπνησα και πήγα στην κουζίνα να φτιάξω καφέ. Η μάνα μου ήταν ήδη εκεί με το μπουρνούζι και κάπνιζε. Είχε μούτρα, πολλά μούτρα.

-Καλημέρα.

-Καλημέρα.

-Τι έγινε;

-Ξέρω 'γω, τι θες να γίνει;

-Επανάσταση.

-Άντε λοιπόν, τι περιμένεις κάντηνε.

-Σιγά σιγά, μη βιάζεσαι, κάτσε να φτιάξω καφέ.

Το πρωινό ξύπνημα για μένα είναι μια πολύ συγκεκριμένη ιεροτελεστία από την οποία κρίνεται η διάθεσή μου για όλη την υπόλοιπη μέρα οπότε την τηρώ κατά γράμμα. Μόλις σηκωθώ και χωρίς να βλέπω μπροστά μου πάω για κατούρημα. Βάζω τον καφέ στο μπρίκι, ανακατεύω και ανάβω το πρώτο τσιγάρο της ημέρας. Μέχρι να στρίψω το τσιγάρο και να κάνω δύο ή τρεις τζούρες ο καφές έχει φουσκώσει. Αφήνω το τσιγάρο στο τασάκι, βάζω τον αχνιστό καφέ στο φλιτζάνι και τα πλούσια αρώματα που αναδύονται σημαίνουν Παβλωφικά καμπανάκια συναγερού που με οδηγούν εκ νέου κατευθείαν στην τουαλέτα.

Στο χρόνο που μεσολαβεί ο καφές έχει έρθει στη σωστή θερμοκρασία μέσα στο φλιτζάνι, ούτε καυτός ούτε κρύος. Ανάβω και πάλι το τσιγάρο που έχει σβήσει στο τασάκι και πίνω τις πρώτες γουλιές καφέ. Μέχρι να φτάσει το φλιτζάνι στη μέση έχω ανάψει και το δεύτερο τσιγάρο και κάπου εκεί η χορογραφία λαμβάνει τέλος. Μέχρι εκείνη τη στιγμή οποιαδήποτε εξωτερική παρέμβαση είναι ανεπιθύμητη. Δε θέλω ούτε καλημέρα εκτός κι αν μου την πουν με πολύ γλυκό τρόπο οπότε μπορεί να την ανταποδώσω. Οτιδήποτε άλλο αποτελεί βλασφημία στην ιδιαίτερη θρησκεία μου και ως τέτοια την αντιμετωπίζω. Η μάνα μου φαίνεται να το γνωρίζει αυτό μιας και με κάποιο μεταφυσικό τρόπο επιλέγει πάντα να με διακόπτει πριν καν πιω την πρώτη γουλιά καφέ. Ακόμα και όταν μας χωρίζει ικανή χιλιομετρική απόσταση αυτή ακριβώς την ώρα επιλέγει να με πάρει τηλέφωνο για να μου μεταφέρει τα άγχη της. Μερικές φορές αισθάνομαι σα να έχει τοποθετήσει στο σπίτι μου κάμερες.

Κατάφερα να αντιπαρέλθω όλη εκείνη την αρνητική ενέργεια που μου έστειλε και δεν έκανα κανένα σχόλιο. Ακολούθησε μια μεγάλη παύση και κάποια στιγμή έσπασε τη σιωπή της λέγοντάς μου πολύ σοβαρά πως "Ήθελε να μιλήσουμε". Της είπα να περιμένει.

Όταν ήμουν στο σχολείο το όνειρο της μάνας μου ήταν να με κάνει στρατιωτικό. Να πάω σε μια στρατιωτική σχολή να γίνω αξιωματικός, να 'χω μια σίγουρη δουλειά και ένα αξιοσέβαστο επάγγελμα. Όταν το άκουσε ο πατέρας μου του ήρθε κόλπος. Μου λέει "Ρε παιδάκι μου ξέρεις τι πα να πει στρατός; Εκεί μέσα όποιος μπαίνει σταματάει το μυαλό του. Πήγαινε πρώτα φαντάρος να δεις πως είναι κι άμα σ' αρέσει δίνεις εξετάσεις και μπαίνεις". Η μάνα μου επέμενε. Μετά έδωσα εξετάσεις, ξανάδωσα εξετάσεις και με τα πολλά πέρασα στο Πάντειο στο τμήμα οικονομικής και περιφερειακής ανάπτυξης. Η μάνα μου ξέχασε τη στρατιωτική στολή αλλά σκαρφίστηκε άλλη, να με κάνει τεχνοκράτη, με φανταζόταν με κουστούμι και χαρτοφύλακα. Τραπεζικό, χρηματιστή, ελεγκτή δημόσιας διοίκησης, κάτι με δικό μου γραφείο και σφραγίδες. Εγώ πάλι έδινα εξετάσεις για να φύγω απ' τη μάνα μου.

Πήγα στην Αθήνα, στην αρχή ήθελα να βγάλω λεφτά. Ξεκίνησα να δουλεύω σε μια δισκογραφική, μετά σε μια

εταιρία διανομής δίσκων, μετά στις συναυλίες. Τα οικονομικά τελικά δε μ' ενδιέφεραν, ούτε τα λεφτά μ' ενδιέφεραν οπότε έμπλεξα με την υποκριτική. Από παιδί μου έλεγαν να γίνω ηθοποιός αλλά εγώ δεν ήθελα. Τα παράτησα τα οικονομικά, οι ελπίδες της μάνας μου να με δει με κουστούμι άρχιζαν να χάνονται αλλά δε το έβαλε κάτω. Συνέχεια μου έλεγε για το πτυχίο, στην αρχή μαλακά. Μου έλεγε "Βρε παιδάκι μου πάρε το πτυχίο σου που γυρνάς μ' αυτούς τους ροκάδες". Μετά το γύρισε στο πιο άγριο.

Κάποτε είχε έρθει στην Αθήνα να με δει. Καθίσαμε στο μοναστηράκι σ' ένα καφέ να τα πούμε. Είχα όρεξη εκείνη τη μέρα και πάνω στην κουβέντα της ζήτησα να μου αναπτύξει όλο το πλάνο της διεξοδικά.

-Παίρνεις το πτυχίο σου.

-Μάλιστα. Και μετά;

-Έρχεσαι στην Πάτρα.

-Που θα μείνω στην Πάτρα, μαζί σου;

-Φυσικά, στο σπίτι.

-Και τι δουλειά θα κάνω στην Πάτρα;

-Στην αρχή θα δουλέψεις σε κάποιο λογιστικό γραφείο.

Τόσους λογιστές ξέρω. Θα κάνεις και καμιά δουλειά εκτός γραφείου.

-Θα κρατάω τα βιβλία του θείου μου ας πούμε.

-Ας πούμε. Τόσους φίλους έχει ο θείος σου με μαγαζιά.

-Άσε με να μαντέψω, θα πουλήσω και το μηχανάκι.

-Βέβαια να πουλήσεις και το μηχανάκι. Να πάρεις ένα αυτοκίνητο να κυκλοφορείς.

-Γάμο;

-Ε, δε θα παντρευτείς; Να βρεις μια καλή κοπέλα να παντρευτείς να κάνετε και κένα παιδάκι.

-Ωραία, παίρνω το πτυχίο, πες σ' ένα χρόνο σε ενάμισι το πολύ το έχω πάρει. Θα δουλέψω σε κάποιο λογιστικό γραφείο με το βασικό μισθό και θα παίρνω και δουλειά στο σπίτι για να βγάζω κένα φράγκο παραπάνω.

-Ναι.

-Και μετά θα ανοίξω δικό μου γραφείο;

-Ναι.

-Μέχρι να μπορέσω να δικτυωθώ να κάνω δικό μου γραφείο θα μου πάρει γύρω στα πέντε χρόνια το λιγότερο που θα παίρνω το βασικό και κάτι. Ναι; Και μέχρι να σταθεί το γραφείο θέλει άλλα δύο τρία χρόνια τρέξιμο τουλάχιστον,

δηλαδή σύνολο επτά οκτώ χρόνια. Αυτή τη στιγμή έχω ήδη ρίξει επτά οκτώ χρόνια τρέξιμο στη δουλειά μου και περιμένω ν' αρχίσει να μου δίνει. Να ξαναρχίσω απ' την αρχή για να πουλήσω το μηχανάκι, να πάρω αυτοκίνητο, να παντρευτώ, να γίνω εκατόν είκοσι κιλά και να κερδίσω κάτι που δεν ήθελα ποτέ να κάνω στη ζωή μου.

Στη μικρή παύση που ακολούθησε ήρθε στο τραπέζι μας ένα μικρό γυφτάκι που είχε στο στόμα του ένα καλαμάκι του φραπέ κι έκανε πως έπαιζε κλαρίνο. Κουνούσε ρυθμικά τα δάχτυλά του πάνω στο καλαμάκι, τόσο πειστικά που έμοιαζε σαν πραγματικά να έπαιζε, στην πραγματικότητα όμως ήταν κάτι παραπάνω από προφανές πως έκανε ήχους με το στόμα του. Η μάνα μου το κοιτούσε έκθαμβη και στην κορύφωση του θαυμασμού της το γυφτάκι έβγαλε το καλαμάκι από το στόμα και έτεινε την ανοικτή παλάμη του προς το μέρος της. Του έδωσε ένα ολόκληρο δίσυρο και το γυφτάκι εξαφανίστηκε όπως ακριβώς είχε εμφανιστεί. Η μάνα μου γύρισε και με κοίταξε αποσβολωμένη. Πριν προλάβει να εκφράσει το θαυμασμό της με λόγια τράβηξα το καλαμάκι από το δικό μου φραπέ και άρχισα να κάνω ακριβώς το ίδιο. Στο τέλος έτεινα κι εγώ την παλάμη μου προς το μέρος της ενώ στην πραγματικότητα ήθελα με ορθάνοιχτα τα δάχτυλα να της ρίξω μια περίλαμπρη μούντζα.

Τώρα όμως το Πα.Σο.Κ "ήταν εδώ", από το προηγούμενο βράδυ στην εξουσία και ερχόταν να δικαιώσει το μικροαστικό όνειρο και τη ματαιοδοξία της μάνας μου να με "τακτοποιήσει". Τώρα οι απόψεις της, ο τρόπος που είχε ζήσει το μεγαλύτερο μέρος της ζωής της δικαιώνονταν κι ερχόταν δικαίως ή αδικώς να τρίψει στη μούρη μου τη μούτζα που δε της είχα ρίξει εγώ. Είχε ξεσαλώσει, ήθελε "να μιλήσουμε" και γι' ακόμα μια φορά άρχισε με το ίδιο θέμα, το πτυχίο. Η συζήτηση κατέληξε στο "Αντε να βρεις καμιά κανονική δουλειά παλιοτεμπέλη", στο "Αντε να κάνεις το σερβιτόρο παλιομαλάκα" και σε αντίστοιχα "αντεπιχειρήματα" εκ μέρους μου που δε θέλω ούτε να τα θυμάμαι.

Πέταξα ότι ρούχα και πράγματα είχα στην τσάντα μου κι έφυγα φτύνοντας το σκαλοπάτι της εξώπορτας. Έβαλα το μηχανάκι μπροστά κι εξαφανίστηκα. Στο κεφάλι μου βροντούσαν τα κανόνια του Ναβαρόνε. Στην ευθεία του Αιγίου κατάλαβα ότι δεν έχω άλλο γκάζι, είχα τερματίσει και το μυαλό μου

και το μοτέρ και τότε ηρέμησα. Αισθάνθηκα τόσο μόνος μου σ' αυτό το δρόμο. Έριξα το ρυθμό μου κι άρχισα να αναπνέω. Άνοιξα τη ζελατίνα και μαζί τα μάτια μου όσο μπορούσα να πάρω αέρα. Έριξα κι άλλο το ρυθμό μου στα εκατόν σαράντα, στα εκατόν είκοσι, ξεκούμπωσα το κράνος και το έβγαλα. Ο αέρας μ' έκανε να νιώσω καλύτερα, άρχισε να ψιλοβρέχει. Κρατούσα το κλιπόν με το δεξί χέρι, έβαλα το κράνος πάνω στο ρεζερβουάρ και κρατώντας το με το αριστερό έριξα το στήθος μου πάνω του. Δεν το είχα καταλάβει νωρίτερα, αλλά όλο το μυικό μου σύστημα ήταν τεντωμένο, χαλάρωσα. Ξεκούμπωσα λίγο και το μπουφάν, χρειαζόμασταν κι άλλο αέρα κι εγώ και το μηχανάκι. Το ψιλόβροχο πάγωσε την ατμόσφαιρα και άρχισε να πέφτει η θερμοκρασία μας. Έφτασα στην Αθήνα και κατέρρευσα, για μια βδομάδα είχα πυρετό.

Τώρα είχα απέναντί μου τη μάνα μου που με ρωτούσε γιατί δεν ήθελα να μείνω στο σπίτι της όσο καιρό θα καθόμουν στην Πάτρα. Της είπα ότι δεν αισθανόμουν άνετα εκεί. Δεν ήταν μόνο η μέρα μετά τις εκλογές που μ' έκανε να μη θέλω, σ' αυτό το σπίτι είχα περάσει άσχημες ώρες. Η μάνα μου ήταν βραδυφλεγής βόμβα, τη μια στιγμή έδειχνε πως όλα είναι καλά και την άλλη άνοιγε τις πύλες της κόλασης. Της εξήγησα πως δεν είχα τη δυνατότητα να διαχειριστώ τις ακανόνιστες εξάρσεις της, της εξήγησα πως δεν είχα τη δυνατότητα να κοιμάμαι και να ξυπνάω με την αγωνία πότε θα εκραγεί. Ήμουν πολύ πιεσμένος και δεν μπορούσα να διαχειριστώ και αυτό. Δεν το παραδέχτηκε, άρχισε να μου αραδιάζει επιχειρήματα για το αντίθετο και της θύμισα το περιστατικό που με πέταξε έξω απ' το σπίτι χωρίς παπούτσια και με μάζεψε ο γείτονας, το οποίο φυσικά δε θυμόταν. Η συζήτηση τελείωσε εκεί, δεν ήθελα να είμαι σ' αυτό το σπίτι. Θα κοιμόμουν στου Παντελή, θα έκανα τα εξήντα μεροκάματα και μετά θα γύριζα στην Αθήνα για να βγάλω το χειμώνα, είχα πάρει την απόφασή μου.

Ήρθε η επόμενη μέρα, δουλειά στο μαγαζί. Όταν έχεις δουλειά η ώρα περνάει χωρίς να το καταλάβεις. Ήρθε το βράδυ, μαζέψαμε και κάναμε τσιγάρο. Ο θείος μου έβγαλε να πληρώσει τον άλλο σερβιτόρο, ήταν το τελευταίο του μεροκάματο πριν φύγει. Του έδωσε τριάντα ευρώ. Στην αρχή δε μου πέρασε απ' το μυαλό όμως πολύ γρήγορα, όταν είδα τα λεφτά που του μέτρησε πήρα στροφές κι άρχισαν να με ζώνουν τα φίδια.

- Θείε πόσο είναι το μεροκάματο;
- Τριάντα ευρώ, εσύ θα παίρνεις τριανταπέντε.
- Μα δε μου είχες πει εξήντα;
- Εξήντα και για τους δύο σερβιτόρους μαζί.

Ζαλίστηκα, ήμουν πολύ κουρασμένος για να το συζητήσω και να χάσω την ψυχραιμία μου. Σε κάθε περίπτωση ήταν η χειρότερη στιγμή για μια τέτοια κουβέντα. Πήγα στο σπίτι του Παντελή. Μου άνοιξε την πόρτα αγουροξυπνημένος, μόλις με είδε κοντοστάθηκε.

- Τι έχεις;
- Πόσο είναι το μεροκάματο;
- Εξήντα.
- Τριάντα.
- Αμάν.

Ήθελα να φύγω, να πάρω το μηχανάκι εκείνη τη στιγμή και να φύγω, να γυρίσω στην Αθήνα ή να πάω οπουδήποτε αλλού. Ο Παντελής δε με άφησε, μου λέει η ώρα είναι τέσσερις και είσαι πτώμα, που να πας μες τη νύχτα; Κάνε ένα μπάνιο, κοιμήσου να ξεκουραστείς και φεύγεις το πρωί.

Έκανα μπάνιο αλλά δεν κοιμήθηκα. Είχα χάσει τις διακοπές μου, είχα χάσει και τα μεροκάματα. Αν ήταν να δουλέψω μέχρι το τέλος του καλοκαιριού ήμουν διατεθειμένος να το κάνω στην περίπτωση που θα μου έμενε και κάτι, δεν είχα το κουράγιο να δουλέψω πάλι για ψίχουλα. Το χειμώνα, όσο βαρύς κι αν ήταν θα έβρισκα ένα τρόπο να τον περάσω. Το καλοκαίρι όμως τι θα έκανα; Όπως και να 'χει χειμώνες θα έρχονταν κι άλλοι, τα καλοκαίρια όμως είναι λίγα κι εγώ είχα χάσει ήδη αρκετά. Έπρεπε να βρω τι θα κάνω, έπρεπε να βρω δυνάμεις. Είχα ξαπλώσει στο κρεβάτι, σκεφτόμουν και περίμενα να ξημερώσει. Όταν πήγε η ώρα δέκα πήρα το θείο τηλέφωνο.

- Καλημέρα θείε.
- Καλημέρα, έγινε κάτι;
- Πήρα να σου πω ότι φεύγω.
- Που πας;
- Διακοπές.
- Γιατί;

-Γιατί θείε μου αν ήθελα τριάντα και σαράντα ευρώ μεροκάματο τα έβρισκα οπουδήποτε, δε χρειαζόταν να έρθω στην Πάτρα. Επιπλέον έχω να κάνω διακοπές πέντε χρόνια.

- Θέλεις παραπάνω;

-Όχι, δε θέλω παραπάνω. Δεν ήρθα στην Πάτρα για να στα πάρω, άλλωστε το μαγαζί τόσο δίνει.

-Τουλάχιστον έλα να πάρεις τα μεροκάματά σου.

-Δε θα έρθω. Πες πως ήμουν περαστικός και σου έδωσα ένα χέρι στο μαγαζί.

Χάρηκα που δεν τσακωθήκαμε, άλλωστε ήταν απλά μια παρεξήγηση. Αν ήταν κάποιος άλλος θα το είχα ξεκαθαρίσει από την αρχή. Στην περίπτωση μας απλά έγινε κακή συνεννόηση.

Πήρα τα πράγματά μου να φύγω, δεν ήξερα που να πάω. Στην Πάτρα δεν είχε νόημα να μείνω, στην Αθήνα δεν είχα τίποτα να κάνω και όλοι οι φίλοι μου ήδη έλειπαν. Ήμουν έτσι κι αλλιώς εξαντλημένος και αποφάσισα να πάω μέχρι τα Λεχαινά. Μου είχε ξανασυμβεί αυτό. Θυμάμαι μια εποχή που ήμουν επίσης πολύ πιεσμένος, τα έβλεπα όλα μαύρα και δε μπορούσα να πάρω καμία απόφαση. Ζούσα τότε στην Πάτρα στο σπίτι της μάνας μου, δεν είχα φύγει ακόμα για την Αθήνα. Πήρα το τραίνο και κατέβηκα στα Λεχαινά. Ο πατέρας μου τότε ζούσε μόνος του. Όταν έφτασα στο σπίτι με χαιρέτησε και με ρώτησε πως ήμουν. Πως να ήμουν;

-Σου έχω στρώσει το κρεβάτι σου, πήγαινε να κοιμηθείς.

-Δε μπορώ να κοιμηθώ.

-Πήγαινε να κοιμηθείς.

-Για να κοιμηθώ ήρθα;

-Τα πάντα είναι θέμα χημείας του εγκεφάλου. Η ισορροπία σου είναι διαταραγμένη.

Σε θεωρητικά ζητήματα ο πατέρας μου είναι αξεπέραστος, τα πρακτικά πάλι δεν είναι το φόρτε του, όπως και να 'χει όμως εγώ δεν είχα καμία όρεξη ούτε για θεωρία ούτε για συζήτηση, ήθελα να μη σκέφτομαι.

-Θέλω να ηρεμήσω λίγο και να δω τι θα κάνω, μη με ταραζεις.

-Πήγαινε να κοιμηθείς και θα αισθανθείς καλύτερα.

Πήγαινε να κοιμηθείς επειδή στο ζητάω εγώ.

Η αλήθεια είναι πως ήμουν πολύ εξαντλημένος, παρά τα νεύρα μου του έκανα το χατίρι. Μετά από δεκατέσσερις ώρες ύπνο ξύπνησα ελαφρύς σαν πούπουλο και το δυσθεώρητο βουνό που έβλεπα μπροστά μου παίρνοντας το τραίνο για τα Λεχαινά είχε γίνει λόφος.

Τον βρήκα στο γραφείο του, χάρηκε που με είδε και ομολόγησε πως ξαφνιασθηκε αφού ήξερε πως δούλευα στην

Πάτρα. Παράγγειλε καφέ και κάναμε μια υπέροχη μεσημεριανή συζήτηση γύρω από τις σύγχρονες προσεγγίσεις της σοσιαλιστικής θεωρίας με βάσει τα νέα δεδομένα λόγω οικονομικής κρίσης και το ρόλο της ευρωπαϊκής αριστεράς, που κατέληξε σε ανάλυση της σημασίας του Ελληνικού εμφυλίου πολέμου για την οικοδόμηση του σημερινού πολιτικού συστήματος. Τις λατρεύω αυτές τις συζητήσεις με τον πατέρα μου. Είναι φοβερή η έκφρασή του όταν συγκεντρώνεται στις έννοιες και προσπαθώ πάντα, παίρνοντας ύφος ίδιο με το δικό του, να τον αποπροσανατολίσω θέτοντας φαινομενικά αθώα ερωτήματα αναθεωρητικής διάθεσης. Η πολιτική ορολογία είναι πολύ σημαντική και σε κάθε περίπτωση τα ιστορικά γεγονότα αποτελούν τα πιο "ατράνταχτα" επιχειρήματα. Καμιά φορά καταφέρνω να τον μπερδέψω και εκείνη τη στιγμή είναι που θέλω να τον τραβήξω φωτογραφία. Κάθεται σταυροπόδι ελαφρά γερμένος στο πλάι, στηρίζοντας το βάρος του στον αγκώνα. Ο αντίχειρας στηρίζει το σαγόνι, ο δείκτης ανοικτός στο μάγουλο ενώ τα άλλα τρία δάκτυλα είναι κλειστά μπροστά από το στόμα και κινούνται αντανάκλαστικά ανάλογα με το πόσο έντονα σκέφτεται. Μοιάζει με άγαλμα του Rodin. Παίρνει μια έκφραση γαλήνης και απορίας προσπαθώντας να συλλάβει το συλλογισμό μου, ενώ εγώ αναπτύσσω διεξοδικά την ερμηνεία της θεωρίας, που εν αγνοία του μόλις πριν λίγα λεπτά έχω συλλάβει. Είναι δύσκολο να είσαι παιδί αριστερού, μερικές φορές όμως έχει πλάκα.

Πήγαμε στο σπίτι, φάγαμε και κοιμήθηκα αρκετές ώρες. Με ξύπνησε το τηλεφώνημα της Άλκηστης που μόλις είχε δει την κλήση που της είχα κάνει το ίδιο πρωί. Βρισκόταν ήδη στην Κρήτη με το Διονύση. "Εδώ είναι υπέροχα, πάρε το πρώτο πλοίο κι έλα". Μάζεψα τα πράγματά μου, αποχαιρέτησα τον άναυδο πατέρα μου κι έφυγα. Άκουγα το γουργουρητό της εξάτμισης σ' όλη τη διαδρομή, μια από τις ομορφότερες που έχω κάνει από την Πάτρα στην Αθήνα. Το επόμενο πρωί ήμουν στο πλοίο για την Κρήτη. Καλό μου CBR, στεκόσουν πάντα δίπλα μου σε όλες τις στιγμές, πάντα αξιόπιστο σ' ένα κόσμο που δεν ξέρεις τι να εμπιστευτείς. Σ' ευχαριστώ από τα βάθη της καρδιάς μου κύριε Tadao Baba, έφτιαξες το καλύτερο μηχανάκι.

Κεφάλαιο V

Ρετροσπεκτίβα

Είχα ζήσει στα Λεχαινά το μεγαλύτερο μέρος της παιδικής μου ηλικίας. Ο πατέρας μου προσελήφθη ληξίαρχος στο δήμο, θέση που κατείχε για χρόνια πριν απ' αυτόν ο παππούς μου. Μετακομίσαμε στα Λεχαινά από την Πάτρα. Το θυμάμαι εκείνο το ταξίδι με το τραίνο, ήμουν πολύ μικρός τότε γύρω στα πέντε. Γενικά θυμάμαι πράγματα, ακόμα και από την πολύ παιδική μου ηλικία. Καμιά φορά σκέφτομαι ότι ίσως θα ήταν καλύτερα να μη θυμάμαι τίποτα, αλλά τι να κάνουμε κανείς δεν επιλέγει τις δεξιότητές του.

Από τις πρώτες μου μνήμες στα Λεχαινά η μορφωτική ένωση "Ανδρέας Καρκαβίτσας", ένας χώρος με εικόνες, όμορφες εικόνες. Ένα μακρύ τραπέζι με καρέκλες γύρω γύρω κι ένας τοίχος γεμάτος αποκόμματα από εφημερίδες, άρθρα, γελοιογραφίες και κόμικς. Μια τεράστια βιβλιοθήκη γεμάτη από βιβλία και περιοδικά, μια ξυλόσομπα μαντεμένια βαμμένη με λαδομπογιά κίτρινη και μπλε, ένα κουζινάκι στο πίσω μέρος που έκανε πολύ κρύο, μια τηλεόραση κι ένα βίντεο αγορασμένα ρεφενέ και τσιγάρα, πολλά τσιγάρα. Ατελείωτες συζητήσεις μέσα σ' ένα σύννεφο καπνού. Ήταν η εποχή που η λέξη φρικιό ήταν τιμητική διάκριση. Δεκαετία του ογδόντα εποχή ανέμελη, είχε ζωή στην επαρχία. Δεν υπήρχαν πολυτελή αυτοκίνητα ούτε δάνεια, ούτε δόσεις, ούτε ίντερνετ. Τα "φρικιά" του χωριού μαζεμένα στο σύλλογο έκαναν πολιτιστικές εκδηλώσεις, συναυλίες, εκθέσεις βιβλίου, εκθέσεις ζωγραφικής, ομιλίες.

Και κινηματογράφος πολύς κινηματογράφος, μια μικρή πολιτιστική επανάσταση. Ερχόταν ένας σκηνοθέτης από την Πάτρα μια φορά την εβδομάδα κι έκανε μάθημα. Έφερνε κάτι δεκαεξάρες ταινίες μαζί του και κάνανε προβολές. Εισαγωγή στον κινηματογράφο, νουβέλ βαγκ, φιλμ νουάρ, Αμερικάνικος κινηματογράφος, Γαλλικός, Ιταλικός, κάτι φοβερά κινούμενα σχέδια ασπρόμαυρα ανεξάρτητα και ταινίες στο βίντεο από το νεοσυσταθέν βίντεο κλαμπ του Παλαδινού. Είχα δει τον "Υπναρά" του Γούντι Άλεν πάνω από δέκα φορές. Λειτουργούσε και κινηματογραφική λέσχη στο σινεμά του Φυτίκου, το μόνο εναπομείναν στην περιοχή. Κάθε Κυριακή έπαιζε Ελληνική ταινία, έπαιζε και κάτι καράτε τις καθημερινές, αλλά όταν

ήταν η μέρα της λέσχης έπαιζε ποιότητα. Έφερνε κόπιες από την Αθήνα ο σύλλογος με το ΚΤΕΛ.

Ότι είχε βγει το "Παρίσι Τέξας" του Βέντερς κι ο κινηματογράφος είχε γεμίσει κόσμο απ' έξω, όλοι περίμεναν με αγωνία. Είχαν έρθει άνθρωποι απ' όλη τη γύρω περιοχή για την προβολή. Βγαίνει κάποιος και λέει "παιδιά δεν έχουμε ήχο", όλοι άρχισαν να διαμαρτύρονται, είχαν έρθει να δούνε το Παρίσι Τέξας και δεν είχε ήχο. Ποιο ήχο δηλαδή, ένας ενισχυτής παλιός ήταν με κάτι χωνιά απ' αυτά που στήνανε στις διαδηλώσεις αλλά ποιος ήξερε τότε από ντόλμπι σαράουντ, και ποιος νοιαζόταν. Η ταινία παίχτηκε χωρίς ήχο κι ο Φυτικός υποσχέθηκε την άλλη μέρα να φτιάξει τον ενισχυτή και να ξαναπροβάλλει την ταινία με το ίδιο εισιτήριο.

Εμένα δε μ' αφήνανε να μπω, ήμουν μικρός λέει και το έργο ήταν ακατάλληλο. Κάνανε φασαρία οι δικοί μου και τελικά με βάλανε κρυφά όταν είχαν μπει όλοι και τα φώτα είχαν σβήσει, ήμουν βέβαια κοινό μυστικό στην αίθουσα. Σκύβει η μάνα μου και μου λέει "θα κάθεις χαμηλά να μη φαίνεσαι και μας διώξουνε". Έβλεπα ίσα ίσα πάνω από το μπροστινό κάθισμα αλλά μου ήταν κάτι παραπάνω από αρκετό. Δεν κατάλαβα γιατί το έργο ήταν "ακατάλληλο", γενικώς δεν κατάλαβα τίποτα, ήμουν πολύ μικρός για να με απασχολούν οι διαταραγμένες ανθρώπινες σχέσεις. Ίσως γι αυτό να ήταν ακατάλληλο το έργο, γιατί οι μεγάλοι δεν ήθελαν να βλέπουν τα παιδιά τις αποτυχίες τους. Όμως ήμουν ευτυχισμένος, ήμουν εκεί παρών στη μεγάλη στιγμή λαθραίος αλλά παρών κι ως μη καταλάβαινα πόσο μεγάλη ήταν η στιγμή που ζούσα. Την άλλη μέρα παίχτηκε με ήχο, έχω ακόμα τη μουσική στ' αυτιά μου μαζί με τις εικόνες.

Βλέπαμε πολλές ταινίες στη λέσχη και τα μαθήματα του συλλόγου. Έρχονταν και σκηνοθέτες και κάνανε ομιλίες και ποιητές και συγγραφείς, κάποιοι μένανε στο σπίτι μας φιλοξενούμενοι. Ήταν η εποχή του "νέου Ελληνικού κινηματογράφου" στην ακμή της. Ο κινηματογράφος ήταν το νέο μέσο, που μπορούσε να δώσει σε όλους φωνή πιο άμεσα και πιο εύστοχα από κάθε άλλο και όλοι τον αντιμετώπιζαν με δέος, σοβαρότητα και σεβασμό. Ταινίες του Κούνδουρου, του Βούλγαρη, του Σφήκα, του Τορνέ, του Παναγιωτόπουλου,

εικόνες, εικόνες, εικόνες και ήχοι. Χρώματα κι αρώματα που δε θα ξεχάσω ποτέ όσα χρόνια κι αν περάσουν. Ξαναβλέπω τυχαία μετά από τόσα χρόνια αυτές τις ταινίες και θυμάμαι αμέσως τις εικόνες. Η απελπισμένη πορεία στην έρημο στο "Εικοσιδύο", το κλαρίνο του Σαλέα και τα σιδερένια κάγκελα στα "Πέτρινα χρόνια", οι "Μητροπόλεις", ξανασυνθέτουν στο μυαλό μου το παζλ μιας εποχής. Από τότε τον λάτρεψα τον κινηματογράφο κι αισθάνομαι το δέος και το σεβασμό που αισθάνονταν εκείνα τα φρικιά τότε στην πολιτιστική τους επανάσταση.

Η μάνα μου αγαπούσε πολύ τον κινηματογράφο. Βλέπαμε στην ΕΡΤ "Ροζ πάνθηρα", "Κινηματογραφική λέσχη" με το Μπακογιανόπουλο να προλογίζει, "Ο Άλφρεντ Χίτσκοκ παρουσιάζει", ακόμα θυμάμαι εκείνη τη χαρακτηριστική μουσική και τον παράξενο χοντρό τύπο που έλεγε με τόση απάθεια "Γκούντ ίβνινγκ". Η μάνα μου αγαπούσε τον κινηματογράφο και τις τέχνες. Πως άλλαξε έτσι η μάνα μου, που πήγαν τόσα ενδιαφέροντα, τόσοσ δυναμισμός, τόσα όνειρα, τόση ομορφιά; Όλα άλλαξαν τόσο γρήγορα.

Φύγαμε από το σπίτι που νοικιάζαμε και πήγαμε να μείνουμε στο πατρικό του πατέρα μου με τη γιαγιά μου. Η μάνα μου τότε είχε πρωτοδιοριστεί στο δημόσιο ταμείο στα Τρόπαια Αρκαδίας. Έμεινε εκεί όλη την εβδομάδα κι ερχόταν να μας δει κάθε σαββατοκύριακο. Έμεινε εκεί δύο ή τρία χρόνια, μετά πήρε μετάθεση για τα Λεχαινά. Δεν ήθελε να γυρίσει πίσω, ήθελε να πάρει μετάθεση οπουδήποτε αλλού εκτός από τα Λεχαινά. Τη βάλανε στη διαχείριση, κάθε μεσημέρι μέτραγε λεφτά και είχε πολύ άγχος. Πήγαινα μετά το σχολείο και τη βοηθούσα, μετράγαμε μαζί μέχρι να σχολάσει. Μερικές φορές έβγαζε έλλειμμα και καθόταν με τις ώρες μέχρι να το βρει. Με τη γιαγιά μου είχαν άγριες κόντρες στο σπίτι, η γιαγιά μου έχωνε τη μύτη της παντού. Τα νεύρα της μάνας μου είχανε σπάσει. Χωρίσανε με τον πατέρα μου και κοιμόντουσαν σε άλλα δωμάτια. Πήρε δάνειο και άρχισε να φτιάχνει το σπίτι στην Πάτρα, προσπαθούσε να πάρει μετάθεση. Έμεινε άλλα τέσσερα χρόνια στα Λεχαινά και νομίζω εκείνα ήταν τα χειρότερα της ζωής μου.

Φώναζε με το παραμικρό, οι καυγάδες ήταν καθημερινοί, έμοιαζε με θηρίο μέσα σε κλουβί. Η ατμόσφαιρα ήταν βαριά

και πολλές φορές γινόταν βίαιη. Θυμάμαι κάποτε μια τέτοια ατμόσφαιρα που κρατούσε ώρες. Δε θυμάμαι τι είχε γίνει, αυτό που θυμάμαι είναι ότι είχα φάει ξύλο και ότι κατά κανόνα δε χρειαζόταν να γίνει κάτι σοβαρό για να φάω ξύλο. Κανείς δε μιλούσε, επικρατούσε μια σιωπηρή ένταση. Χτύπησε το κουδούνι της πόρτας, κάποιος είχε έρθει να μας επισκεφτεί, κάποιος οικογενειακός φίλος. Η μάνα μου άλλαξε διάθεση μέσα σε κλάσματα δευτερολέπτου, έκανε σα να μην είχε συμβεί τίποτα. Ο επισκέπτης μας κάθισε αρκετή ώρα και καθ' όλη τη διάρκεια της παραμονής του τίποτα δεν πρόδωσε αυτό που συνέβαινε νωρίτερα.

Αυτή η προσποιητή γαλήνη ήταν που με πόνεσε περισσότερο, ήταν χειρότερη κι απ' το ξύλο που είχα φάει, χειρότερη κι από την ένταση της προηγούμενης σιωπής. Όταν έφυγε τη ρώτησα, είχα μεγάλη απορία να μάθω γιατί το έκανε αυτό. Μου απάντησε πως όσο λιγότερα ξέρουν οι άνθρωποι για 'σένα τόσο περισσότερο σε σέβονται. Ποτέ μου δε το δέχτηκα. Αν ήταν να με σέβονται οι άνθρωποι δεν ήθελα να με σέβονται επειδή κρυβόμουν.

Κεφάλαιο VI

Επιστροφή στην πραγματικότητα

Ήμουν στο σπίτι, η Χριστίνα είχε φύγει, δεν είχα όρεξη να πάω πουθενά, δεν είχα όρεξη να κάνω τίποτα, μόλις είχα περάσει μια μεγάλη δοκιμασία. Έπρεπε όμως να κινητοποιηθώ, χρειαζόμουν δουλειά τα λεφτά μου τελείωναν. Άρχισα να ψάχνω, πήρα τηλέφωνο φίλους έψαξα στις εφημερίδες αλλά τίποτα. Ο πατέρας μου ανησυχούσε για την ανεργία μου, ήθελε να κάνει κάτι για μένα. Ήταν πολύ κοινωνικός άνθρωπος είχε πολλές γνωριμίες αλλά μετά από τόσα χρόνια απουσίας στα Λεχαινά είχε χάσει τις επαφές του με τον υπόλοιπο κόσμο. Ίσως να ήθελε κι ο ίδιος να δει αν τον θυμούνταν οι άνθρωποι. Με πήρε τηλέφωνο, μου είπε πως είχε μιλήσει με κάποιο φίλο του ο οποίος είχε κάνει φαντάρος μαζί με το γιο του κυρίου Λ. , ο οποίος κύριος Λ. ήταν γνωστός μεγαλοεκδότης και μεγαλοπαράγοντας στην Αθήνα και πως θα με βόλευσε σε μια θέση εργασίας στην εταιρία του. Κατά τα λεγόμενα του πατέρα μου οι δύο πρώην συνυπηρετήσαντες και φίλοι είχαν μιλήσει τηλεφωνικά και ο γιος του κυρίου Λ. είχε δείξει ενδιαφέρον για την περίπτωση μου. Ρώτησε αν έχω δίπλωμα οδήγησης και είπε να επικοινωνήσω οπωσδήποτε μαζί του τηλεφωνικά. Εγώ από την άλλη έψαχνα να βρω μια οποιαδήποτε δουλειά οπότε δε μ' ένοιαζε. Σκέφτηκα ότι κι ο πατέρας μου θα χαιρόταν αν κατάφερνε να με βοηθήσει.

Πήρα τηλέφωνο αμέσως, το σήκωσε η γραμματέας του, μου είπε πως ο κύριος Λ. γιος του κυρίου Λ. βρισκόταν σε σύσκεψη. Κάλεσα λίγη ώρα αργότερα το σήκωσε η ίδια, αυτή τη φορά ο κύριος Λ. απουσίαζε από το γραφείο. Πήρα τηλέφωνο και πιο αργά την ίδια μέρα και νωρίς την επόμενη και τη μεθεπόμενη. "Είμαι ο τάδε, θα ήθελα τον κύριο τάδε, εκ μέρους του κυρίου τάδε". Την τέταρτη μέρα η γραμματέας μου είπε ν' αφήσω τα στοιχεία μου για να με καλέσουν εκείνοι όμως δε με πήρε κανείς. Την επόμενη μέρα ξαναπήρα και τη δεύτερη εβδομάδα που συνέχισα να καλώ η γραμματέας σχεδόν μ' έβρισε, "Σας είπαμε κύριε Αγγελόπουλε, έχουμε τα στοιχεία σας, θα σας καλέσουμε εμείς". Φυσικά δεν πτοήθηκα, συνέχισα να τους παίρνω τηλέφωνο μέχρι που κάποια στιγμή στις αρχές της τρίτης εβδομάδας κατάφερα να κλείσω ραντεβού.

Ντύθηκα, ξυρίστηκα και πήγα. Περίμενα υπομονετικά αρκετή ώρα μπροστά στο γραφείο της γραμματέως η οποία έδειχνε μονίμως εκνευρισμένη με κάτι αόριστο προσποιούμενη ανεπιτυχώς πως αγνοούσε την παρουσία μου. Κάποια στιγμή και ενώ είχε πάψει από ώρα να παρουσιάζει κάποιο ενδιαφέρον αυτή η απουσία επικοινωνίας μου είπε να περάσω στην "αίθουσα μίτινγκ, πρώτη πόρτα δεξιά". Ήταν ένα μικρό δωμάτιο στο οποίο στριμωχνόταν ένα όμορφο ξύλινο σκαλιστό οβάλ τραπέζι παλαιού στυλ με τις καρέκλες του. Αφού περίμενα λιγάκι, πήρα ένα βιβλίο στην τύχη από μια μικρή βιβλιοθήκη που βρισκόταν δίπλα και άρχισα να το ξεφυλλίζω. Ξεφύλλισα άλλο ένα και ο γιος του κυρίου Λ. εμφανίστηκε. Συστηθήκαμε, κάθισε και αρχίσαμε την κουβέντα.

-Τι ξέρεις να κάνεις;

-Ηθοποιός είμαι αλλά έχω εργαστεί σε διάφορες εταιρείες, έχω κάνει πολλές δουλειές και διεκπεραιωτές και διοικητικές, σε διάφορα πόστα. Αυτή την εποχή είμαι άνεργος και ψάχνω για εργασία, οτιδήποτε.

Ακολούθησε παύση.

-Οι καιροί είναι δύσκολοι.

-Το γνωρίζω.

Ακολούθησε κι άλλη παύση. Υπολόγιζα δηλαδή ότι θα μου κλαιγόταν περί οικονομικής κρίσης και τα σχετικά, αλλά για να είμαι ειλικρινής δεν είχα καταλάβει ακριβώς που το πήγαινε οπότε περίμενα να δω.

-Δυστυχώς, δε μπορώ να σε βοηθήσω.

Δε τον άφησα να ολοκληρώσει την επόμενη παύση. Στα μάτια του έβλεπα πως έψαχνε τη δικαιολογία, δεν ήθελα να την ακούσω. Σηκώνομαι του προτείνω το χέρι μου, του σκάω ένα πλατύ χαμόγελο και του λέω "Χάρηκα πολύ για τη γνωριμία". Έμεινε μαλάκας. Όσο δίναμε την αποχαιρετιστήρια χειραψία κάτι ψέλλισε από κεκτημένη ταχύτητα ότι δε μπορούσε να απολύσει κάποιον άλλο για να προσλάβει εμένα και κρίμα γιατί ήμουνα και γνωστός του φίλου του και κάτι τέτοια.

"Μα προς θεού κύριε Λ, τι λέτε;"

Εγώ διατηρούσα τη χειραψία και το πλατύ χαμόγελο όσο αυτός ψέλλιζε, δεν άφηνα το χέρι μου. Απολάμβανα την αμηχανία του και ήθελα να την παρατείνω. Εγκάρδια χειραψία και εγκάρδιο χαμόγελο. Δε σήκωνε τα μάτια να με κοιτάξει, τη διασκεδάζα την ξεφτίλα. Η συνάντησή μας κράτησε λιγότερο από δύο

Λεπτά, η χειραψία μας κάτι παραπάνω από δύο ώρες.

Συνέχισα να ψάχνω για δουλειά. Από τους φίλους και τους γνωστούς δεν είχα νέα. Έπιασα τις μικρές αγγελίες. Κοιτούσα διάφορες δουλειές, διεκπεραίωσης, υπαλλήλου γραφείου, οδηγού, διανομέα, σερβιτόρου. Παρατήρησα πως στις διάφορες κατηγορίες αγγελιών ένα τηλέφωνο εμφανιζόταν αρκετά συχνά διαφοροποιημένο στα δύο τελευταία ψηφία. Στην αρχή νόμισα πως επρόκειτο για κάποιο γραφείο ευρέσεως εργασίας καλυμμένο μέσα στο πλήθος των αγγελιών, από περιέργεια τους τηλεφώνησα. Απάντησε μια κοπέλα.

-Γεια σας, τηλεφωνώ για μια αγγελία που έχετε στην εφημερίδα.

-Για ποια αγγελία;

-Ζητάτε διεκπεραιωτή.

-Ξέρετε αυτή η θέση έχει καλυφτεί αλλά αν θέλετε υπάρχει θέση υπαλλήλου γραφείου. Σας ενδιαφέρει;

-Βεβαίως, γιατί όχι;

-Είναι για να καταχωρείτε τα στοιχεία των πελατών μας, η δουλειά είναι πανεύκολη.

-Μάλιστα και για τι αποδοχές μιλάμε;

-Εξαρτάται από το ωράριό σας, είναι πολύ ευέλικτο.

Μπορείτε να δουλέψετε τετράωρο, πεντάωρο, οκτάωρο, ότι σας βολεύει.

-Εντάξει, κατ' εκτίμηση στο οκτάωρο ποιες είναι οι αποδοχές.

-Αυτό καλύτερα να το συζητήσετε με τον κύριο διευθυντή. Θέλετε να σας κλείσω ένα ραντεβού;

-Να μου κλείσετε.

Πήγα στο ραντεβού λίγες ώρες αργότερα. Ήταν σε μια παλιά πολυκατοικία πάνω στη Λιοσίων, κόσμος περίμενε απ' έξω. Στο ισόγειο είχε μια κακόγουστη μπλε πινακίδα από πλεξιγκλάς που έγραφε τη φίρμα και από κάτω "Εμπορική εταιρία". Στον πρώτο όροφο η ίδια πινακίδα με τη φίρμα κι από κάτω "Διαφημιστική εταιρία". Στο δεύτερο όροφο "Εισαγωγική εταιρία". Στον τέταρτο όροφο μια μεγάλη αίθουσα με το πιο κίτς συντριβάνι που έχω δει στη ζωή μου στη μέση. Παντού υπήρχε κόσμος, δεκάδες άνθρωποι που περίμεναν, νεαροί, νεαρές, μεσήλικες, όλες οι ηλικίες και όλες οι φυλές. Υπάλληλοι σε γραφεία που μιλούσαν στα τηλέφωνα και

κοπελίτσες που τριγυρνούσαν και πολύ ευγενικά σου έλεγαν, "περάστε καθίστε με ποιόν έχετε ραντεβού;". Κάθισα και περίμενα. Στα πρόσωπα όλων έβλεπες την απελπισία αναμεμειγμένη με απόγνωση. Δίπλα στο κάθισμά μου είδα ένα πακέτο με φωτοτυπίες, ένα δακτυλογραφημένο κείμενο. Τράβηξα μια και άρχισα να διαβάζω.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Ο όμιλος "...", όπως κάθε χρόνο, έτσι και φέτος, διοργανώνει τη μεγάλη δεξίωση, η οποία θα γίνει στις 14 Φεβρουαρίου στον τέταρτο όροφο, στην αίθουσα δεξιώσεων. Στη δεξίωση θα παρευρίσκονται όλοι οι μέτοχοι του ομίλου, τα διοικητικά μέλη των εταιρειών και όλοι οι υπάλληλοι καθώς και σημαντικές προσωπικότητες από τον πολιτικό, επιχειρηματικό και καλλιτεχνικό χώρο. Στα πλαίσια αξιολόγησης-ανάπτυξης του ομίλου, μεταξύ άλλων θα προταθούν και θα προωθηθούν οι νέοι πρόεδροι των εταιρειών, οι συνθέσεις των νέων διοικητικών συμβουλίων και θα αξιολογηθεί η καλή εργασιακή συμπεριφορά όλου του προσωπικού. Ακόμα θα υπάρξουν οι γνωστές προαγωγές των υπαλλήλων σε διοικητικά στελέχη.

Κατά τη δεξίωση θα υπάρξουν ομιλίες, πλούσιος μπουφές, χορός και θα δοθούν όπως κάθε χρόνο πλούσια δώρα.

Η απονομή των δώρων δε θα γίνει φέτος υπό τη μορφή κλήρωσης όπως έγινε τα προηγούμενα έτη, αλλά από μια επιτροπή που θα απαρτίζεται από διοικητικούς και απλούς υπαλλήλους η οποία θα αξιολογήσει την εργασία του κάθε υπαλλήλου.

Δικαίωμα συμμετοχής στην απονομή των δώρων του ομίλου έχουν όλοι οι εργαζόμενοι στον όμιλο ανεξαρτήτως ειδικότητας, θέσεως και χρόνου προσλήψεως, (από τον πιο απλό υπάλληλο ως τον ανώτερο διοικητικό), αρκεί να έχουν δείξει τον ανάλογο ζήλο ως προς την παραγωγική-εργασιακή διαδικασία και να έχουν προταθεί από τους προϊσταμένους τους για καριέρα ή για τα δώρα.

Τα δώρα που θα δοθούν είναι τα παρακάτω

1) Οι πέντε καλύτεροι υπάλληλοι του ομίλου θα πάρουν ως δώρο ένα αυτοκίνητο αξίας 9560 ευρώ έκαστος. (Όποιοι δεν επιθυμούν τα αυτοκίνητα μπορούν να πάρουν τα αντίστοιχα ποσά).

2) Οι επόμενοι εικοσιπέντε καλύτεροι υπάλληλοι θα πάρουν ως δώρο από ένα δεκαήμερο διακοπών στο Ντουμπάι με όλα τα έξοδα πληρωμένα για δύο άτομα, αξίας 4127 ευρώ (Όποιοι δεν

επιθυμούν τις διακοπές μπορούν να πάρουν τα αντίστοιχα ποσά σε μετρητά).

3) Οι επόμενοι τριάντα καλύτεροι υπάλληλοι θα πάρουν ως δώρο από μια δεκαήμερη κρουαζιέρα στη μεσόγειο με όλα τα έξοδα πληρωμένα για δύο άτομα, αξίας 2272 ευρώ εκάστη.

(Όποιοι δεν επιθυμούν την κρουαζιέρα μπορούν να πάρουν τα αντίστοιχα ποσά σε μετρητά).

4) Οι επόμενοι εξηνταπέντε καλύτεροι υπάλληλοι θα πάρουν ως δώρο 1500 ευρώ μετρητά ο καθένας.

5) Όλοι οι υπόλοιποι υπάλληλοι που θα παρευρεθούν στη δεξίωση θα πάρουν διάφορα δώρα.

Ο κάθε εργαζόμενος έχει δικαίωμα να προσέλθει και με συγγενείς, γνωστούς, φίλους κλπ.

Η διαδικασία συμμετοχής για τα δώρα αρχίζει από τη στιγμή που εργάζεται κάποιος στον όμιλο ανεξαρτήτου χρονικής διάρκειας. Όσοι έχουν αποχωρήσει μπορούν να παρευρίσκονται στη δεξίωση αλλά δε δικαιούνται δώρα.

Ενημέρωση για τον τρόπο διάθεσης των προσκλήσεων θα γίνει από τον όμιλο μέχρι τις 1ης Φεβρουαρίου 2011.

Ο όμιλος διατηρεί το δικαίωμα, ανάλογα με τα ετήσια κέρδη του, να αυξήσει ή να περιορίσει τα δώρα, να μεταφέρει σε άλλη ημερομηνία, ή να ακυρώσει τη δεξίωση και τα δώρα, εάν κατά την κρίση του και μόνο, συντρέχουν λόγοι όπως, μη οικονομική επάρκεια, περιορισμένη προσέλευση των υπαλλήλων στη δεξίωση ή άλλος σοβαρός λόγος.

Αφού πλέον δεν είχα καμία άλλη απορία κινήθηκα να ανακαλύψω ποιο ήταν και το προϊόν που εμπορευόταν ο περίφημος αυτός όμιλος. Σηκώθηκα από τη θέση μου, ανακατεύτηκα με το πλήθος των απελπισμένων ανέργων και έκανα μια βόλτα στους ορόφους έχοντας στο μυαλό μου εικόνες από το "Οικόπεδα με θέα" του Ντέιβιντ Μάμμετ και κάτι κειμενάκια του Μπρέχτ για τη ζωή στη Γερμανία του μεσοπολέμου "Θέση εργασίας" και "Τρόμος και αθλιότητα στο τρίτο Ράιχ".

Ανακάλυψα ένα γραφείο όπου μια πιτσιρίκα έκανε μάθημα σε καμιά εικοσαριά μεσήλικες, άντρες και γυναίκες. Στάθηκα απ' έξω δήθεν αδιάφορος και άκουγα το μάθημα. Μια ηλεκτρονική συσκευή που την έβαζες στην πρίζα και μείωνε την κατανάλωση ρεύματος. Δεν κατάφερα να φανταστώ με ποιο τρόπο θα ήταν δυνατό να λειτουργήσει μια τέτοια συσκευή, οι γνώσεις μου περί κβαντικής μηχανικής είναι άλλωστε

περιορισμένες, πάντως η τιμή της ήταν στα 120 ευρώ. Οι υποψήφιοι πωλητές χρεώνονταν έναν αριθμό συσκευών για τις οποίες έδιναν μια προκαταβολή. Όσες συσκευές δεν κατάφεραν να πουλήσουν ήταν υποχρεωμένοι να τις επιστρέψουν χάνοντας όμως τα χρήματα που είχαν δώσει.

Γύρισα στο σπίτι μου με τα πόδια. Στο δρόμο είχα μια πικρή γεύση στο στόμα μου, αυτή της καμένης γης. Όμως δε στεναχωρήθηκα, μπορώ να πω πως πήρα κουράγιο μ' αυτά που είδα.

Ο Νικήτας δούλεψε σ' ένα μπαρ στο γκάζι τσεκαδόρος. Ήξερε από καιρό ότι έψαχνα για δουλειά, με πήρε μια μέρα να μου πει ότι θέλανε κάποιον σ' ένα μαγαζί για λαντζέρη. Ήταν ένα κυριλέ μπαρ με Λονδρέζικο όνομα απ' αυτά που σερβίρουν ακριβά κοκτέιλ με περίτεχνες γαρνιτούρες και παίζουνε φλώρικη μουσική της μόδας. Είχαμε περάσει απ' αυτό το μαγαζί κάνα δυο φορές με το Τζώρτζη σουρωμένοι. Ποτέ δε μου άρεσε όμως τώρα ήταν για δουλειά. Πήγα την ώρα που μου 'χε πει ο Νικήτας, μου έδειξαν την κουζίνα και που ήταν τα πράγματα στα γρήγορα. Ξεκίνησα να κάνω την προετοιμασία, το βράδυ είχε πολλή δουλειά, εκατοντάδες ποτήρια που δεν προλάβαιναν να στεγνώσουν. Γέμιζα τα καλάθια του πλυντηρίου και μόλις έβγαινε το ένα ερχόταν το άλλο. Έτρεχα από το μπαρ στην κουζίνα κι απ' την κουζίνα στην τουαλέτα ν' αδειάσω τα καλάθια που γέμιζαν με χαρτιά. Από τις τουαλέτες στην παγομηχανή να φορτώσω τα μπαρ με πάγο κι από τον πάγο στα αναλώσιμα να κόψω λεμόνια και λάιμ για τα κοκτέιλ.

Έκανα δύο μεροκάματα και μου είπαν ότι θα με πάρουν τηλέφωνο. Στο πόστο μου δούλεψαν ο Τζαμάλ κι ο Χουσεΐν. Ο Τζαμάλ είχε πάρει άδεια να πάει να δει τη γυναίκα του και τα παιδιά του στο Μπαγκλαντές, ο Χουσεΐν ήταν άρρωστος. Δούλεψα και την άλλη βδομάδα άλλα δύο μεροκάματα γνώρισα και τ' αφεντικό, δηλαδή τον ένα από τους τρεις. Ήταν αυτός που ήταν συνεταιίρος και στο μαγαζί που δούλεψε ο Νικήτας. Ήρθε ένα βράδυ τύφλα και πολύ χαρούμενος.

-Γεια σου είμαι ο Νίκος. Είσαι ο καινούριος;

-Ναι.

-Βλέπω τα πας πολύ καλά.

-Ευχαριστώ.

-Και δεν έχεις πρόβλημα να καθαρίζεις τουαλέτες;

-Όχι.

-Άλλοι ξινίζουν τα μούτρα τους.

-Δεν έχω πρόβλημα, το μεροκάματο να πέφτει.

-Μπράβο, άμα θέλεις να δουλέψεις να μείνεις εδώ, εγώ χαίρομαι είσαι και Έλληνας.

-Εγώ Νίκο μεροκάματο θέλω, άμα με θέλετε κάθομαι.

Συνέχισα να δουλεύω περιστασιακά, μ' έπαιρναν τηλέφωνο όταν δεν υπήρχε κάποιος άλλος να δουλέψει και πήγαινα. Ο Νικήτας επέμενε πως κατάφερνα να μείνω για ένα διάστημα στο μαγαζί δε θα έφευγα ποτέ.

Η συνεργασία μου με το εν λόγω κατάστημα όμως δεν κράτησε πολύ ακόμα. Λίγο καιρό μετά γνώρισα και το άλλο αφεντικό, το Νικόλα. Μια κακιά αδερφή καλογυμνασμένη που εμφανιζόταν αραιά και ποτέ και είχε βρει το νόημα της ζωής της στο τένις. Ήρθε ένα απόγευμα όλο ενθουσιασμό, είχε γεμίσει το ψυγείο με κάτι σάντουιτς και μιλούσε σ' όλους με περηφάνια για το κατόρθωμά του. Έκανε ολόκληρη ανάλυση για αυτά και για το πως θα τα εισάγει στη φιλοσοφία του καταστήματος και για το πόσο ψάχτηκε για να καταλήξει στο πως θα τα φτιάξει. Τον κατάλαβα αμέσως, κάποιοι άνθρωποι έχουν την εντύπωση ότι μπαίνοντας στην κουζίνα αρκεί να αναμείξεις ακριβά υλικά για να έχεις ένα καλό αποτέλεσμα, σήκωνε πολύ δούλεμα ο τύπος. Εγώ έπλενα ποτήρια, είχε κάτσει δίπλα μου φυσικά του άνοιξα κουβέντα. Άρχισε να μου αναλύει τα μεγαλόπνοα σχέδιά του, τα οποία βεβαίως εγώ έβρισκα μεγαλοφυή και τρώγοντας μία από τις δημιουργίες του μου ανέλυε την επόμενη έμπνευσή του.

-Καπνιστή μπριζόλα και αχ πως το λένε αυτό το τυρί, γκοργκοντζόλα. Δεν έχω αποφασίσει ακόμα για το ψωμί και είναι το πιο σημαντικό απ' όλα. Δε θέλω να χρησιμοποιήσω πάλι πολύσπορο, θα είναι too much. Χρειάζεται κάτι που να αναδεικνύει τα αρώματα.

-Γιατί δε βάζεις Φοντίνα ντ' Αόστα;
Πήγε να πνιγεί.

-Τι είναι αυτό;

-Τυρί των Ιταλικών Άλπεων, η γκοργκοντζιόλα δεν αρέσει σε όλους. Ή μήπως να το συνδυάσεις με κάποιο Ελληνικό τυρί; Κάτι ορεινό, ας πούμε φορμαέλα Χαλανδρίτσας σε προζύμι με ένα αλλαντικό λιγότερο επιθετικό στη γεύση.

Αυτό ήταν, δεν κατάλαβε ότι τον δούλευα, δε θα παραδεχόταν όμως ποτέ ότι ήταν άσχετος. Την επόμενη μέρα

ποιος είδε την αδερφή και δε τη φοβήθηκε. Πέρασα το βράδυ για μια μύρα με το Τζώρτζη κι ο μπάρμαν που παρίστανε και το μάνατζερ, επειδή έτσι του είχαν πει, με πήρε απ' τα μούτρα. Άρχισε να μου αραδιάζει κατηγορίες που δε τις είχα φανταστεί και το εν κατακλείδι ήταν πως ο Νικόλας είχε πάει το απόγευμα να φτιάξει τα σαντουιτσάκια του και βάρεσε υστερία γιατί λέει είχα αφήσει την κουζίνα ακατάστατη. Η κουζίνα βεβαίως μια χαρά ήταν, αλλά ο τενίστας που προσπαθούσε ν' αποδείξει πως ήτανε και αφεντικό δε θα ανεχόταν σε καμία περίπτωση γαστρονομικές υποδείξεις από ένα ταπεινό λατζέρη.

Δε με πείραξε καθόλου που δεν ξαναπέρασα ποτέ ούτε απ' έξω, η φάση εκεί ήταν ούτως ή άλλως τελείως για τον πούτσο. Δε μου άρεσε όλο το στυλάκι που είχαν εκεί μέσα, πολύ μούρη για το τίποτα. Ήταν κάνα δυο καλά παιδιά, οι υπόλοιποι όμως ήτανε γλύφτες, ρουφιάνοι και φλώροι. Έβγαζαν το κόμπλεξ τους σε κάθε ευκαιρία και καμωνόντουσαν τους προϊστάμενους. Και ο κόσμος που πήγαινε σ' αυτό το μαγαζί δε μου άρεσε. Πάντα είχα την απορία ποιοι ήταν αυτοί που έδιναν δώδεκα και δεκατέσσερα ευρώ για ένα κοκτέιλ και διαπίστωσα πως ήταν πάρα πολλοί. Εκ πρώτης όψεως φαίνεται πολύ καλή η μπίζνα, να πουλάς μούρη σ' αυτούς που θέλουν να πουλήσουν μούρη, όμως αυτό δε σε κάνει καλύτερό τους. Σε γενικές γραμμές τα ίδια σκατά ήταν όλοι μαζί.

Τα ζόρια σφίξανε και πάλι γιατί δεν είχα δουλειά, η αφραγκία είχε χτυπήσει κόκκινο. Το μόνο μεροκάματο που κατάφερα να κάνω στο επόμενο διάστημα ήταν ως "συνοδός". Χτύπησε το τηλέφωνό μου ήταν ο Θάνος, φίλος και συνάδελφος. Ο Θάνος λοιπόν δούλευε σ' ένα θεατρικό. Η σκηνοθέτης που το έκανε είχε μια φίλη που έπρεπε να πάει στην κηδεία της θείας της. Ο Θάνος μου εξήγησε πως η κοπέλα ήταν λεσβία και πως κάποιοι στην οικογένειά της δε μπορούσαν να το αποδεχτούν, οπότε έπρεπε κάποιος να τη συνοδεύσει. Το σκέφτηκα για λίγο και αποφάσισα να δεχτώ.

Με πήρε τηλέφωνο το ίδιο απόγευμα, λίγη ώρα αφ' ότου μιλήσαμε με το Θάνο.

-Γεια σου, είσαι ο Θέμης;

-Ναι ο Θέμης είμαι.

-Θα σου μίλησε βεβαίως ο Θάνος γι αυτό το γελοίο που

θέλω.

-Δεν είναι γελοίο αυτό που θέλεις, είναι απλά κάτι που θέλεις.

Η κοπέλα μαλάκωσε, από την αρχή ακουγόταν πολύ αγχωμένη. Προσπάθησα από την πρώτη στιγμή με τον τόνο της φωνής μου και τη θέση μου απέναντι στα πράγματα να την καθησυχάσω, κάτι κατάφερα. Δώσαμε ραντεβού την ημέρα της κηδείας δύο ώρες νωρίτερα έξω από το σταθμό του μετρό στο μέγαρο μουσικής. Είχα φορέσει ένα τζιν, ένα πουκάμισο μαύρο, το νεκροπάπουτσο του ναυτικού κι ένα μπουφανάκι φτηνό αδιάβροχο μαύρο κι αυτό, ότι πιο κοντινό είχα διαθέσιμο κατάλληλο για την περίπτωση. Ψιλόβρεχε επίμονα και περίμενα καπνίζοντας κάτω από ένα υπόστεγο. Ήρθε και με πήρε με το αυτοκίνητό της.

Αφού βρήκαμε το νεκροταφείο παρκάραμε τ' αυτοκίνητο τρία στενά παρακάτω και κάναμε μια εν τάχει ενημέρωση σχετικά με το ποιοι είμαστε, που ήμαστε, τι έχει συμβεί και τι θα λέμε. Πόσο καιρό έχουμε σχέση, πως γνωριστήκαμε, που μένουμε, που πάμε διακοπές, να ξέρω τι έχει πει αυτή στους συγγενείς για 'μένα και τη σχέση μας. Βασικά πράγματα που δεν ήταν δυνατόν να αλλάξουν μέσα σε μια ώρα και δη στην πρώτη γνωριμία μας με τους συγγενείς. Μετά τη ρώτησα κάποια πράγματα για την ίδια. Τις συνήθειές της, την προσωπική της ζωή, τη δουλειά της, έρευνα ρόλου κανονική δηλαδή. Μιλήσαμε λίγο ακόμα, καλύψαμε κάποια λογικά κενά και φύγαμε για την κηδεία. Βγήκαμε από τ' αυτοκίνητο κι εγώ αισθανόμουν πια ένας επαγγελματίας απατεώνας. Προχώρησα με όλο μου τον επαγγελματισμό.

Η σωρός βρισκόταν στο νεκροθάλαμο και περίμενε να μεταφερθεί στην εκκλησία. Οι συγγενείς βρίσκονταν σκορπισμένοι τριγύρω, άλλοι μέσα και άλλοι στον προαύλιο χώρο. Στάθηκα για λίγο και άρχισα να παρατηρώ, η θεία ήταν μεγάλη σε ηλικία. Άλλοι ήταν θλιμμένοι, περισσότερο μια πολύ καλή της φίλη συνομήλικη, άλλοι συζητούσαν χαμηλόφωνα, το ψιλόβροχο συνέχιζε. Στο νεκροθάλαμο βρισκόταν και μια άλλη σωρός, ήταν μια κοπελίτσα λίγο πάνω από τα είκοσι πολύ όμορφη. Γύρω της βρίσκονταν συγγενείς και φίλοι όλοι ντυμένοι στα μαύρα, στα πρόσωπά τους διέκρινες ανείπωτη θλίψη. Η θεία είχε φύγει πλήρης ημερών, είχε φτάσει κοντά στα ογδόντα. Ο θάνατος ενός ανθρώπου σε νεαρή ηλικία όμως

είναι κάτι πολύ τραγικό, κάτι που δεν μπορείς με κανένα τρόπο να αποδεχθείς. Η μάνα του κοριτσιού σφάδαζε. Είχε πέσει στην αγκαλιά μιας κοπέλας που δεν ήταν σε πολύ καλύτερη κατάσταση και έκλαιγε φωνάζοντας σε μια γλώσσα της ανατολικής Ευρώπης που δεν καταλάβαινα. Ήξερα όμως πολύ καλά τι έλεγε.

Παλιότερα πήγαινα σε κηδείες και δεν ένιωθα ιδιαίτερα συναισθήματα. Παρατηρούσα την ένταση των ανθρώπινων συναισθημάτων με ενδιαφέρον. Δε μου αρέσουν οι γάμοι και τα βαφτίσια, σε τέτοιες εκδηλώσεις υπάρχει πάντα ένα πολύ αυστηρό πρωτόκολλο το οποίο απεχθάνομαι. Τι θα φορέσεις, πως θα συμπεριφέρεσαι, τι θα ευχηθείς, τι δώρο θα προσφέρεις σε ποιόν και με ποιο τρόπο. Σε μια κηδεία το πρωτόκολλο αυτό δεν υπάρχει. Η παρουσία σου εκεί συνήθως αρκεί για να τιμήσει τον άνθρωπο που έφυγε. Σε μια κηδεία αποδίδεται τιμή στην ανθρώπινη ζωή μ' ένα τρόπο βαθιά αυθόρμητο, όπως είναι η ανθρώπινη ζωή η ίδια αυθόρμητη. Πήγαινα σε κηδείες παλιότερα και δεν ένιωθα ιδιαίτερα συναισθήματα, δεν είχα χάσει δικούς μου ανθρώπους, τώρα όμως αυτό είχε αλλάξει. Τα πρόσωπα των συγγενών της θείας είχαν θλίψη αλλά διέκρινες την αποδοχή του γεγονότος μέσα σ' αυτά. Στα πρόσωπα των συγγενών της νεαρής κοπέλας έβλεπα δικούς μου ανθρώπους, έβλεπα και το δικό μου πρόσωπο, τη θλίψη που ένιωθα εγώ όταν έχασα δικούς μου ανθρώπους. Ήταν κάτι που δεν το είχα υπολογίσει. Δεν άντεξα πολύ, βγήκα από το νεκροθάλαμο και κάθισα σ' ένα παγκάκι. Άρχισα να θυμάμαι ανθρώπους που έχασα.

Με το Βασίλη ήμασταν συμμαθητές από τα πρώτα χρόνια στο δημοτικό παιδικό σταθμό Λεχαινών, μετά στο νηπιαγωγείο, στο δημοτικό, στο γυμνάσιο. Κάναμε πολύ παρέα από τότε. Ήταν πάντοτε παιδί της εκκλησίας από τότε που τον θυμάμαι. Στο κατηχητικό, στο ιερό παπαδάκι, στη λιτανεία και τον επιτάφιο με τα εξαπτέρυγα. Το δικό μου περιβάλλον ήταν πολύ διαφορετικό, η αριστερή οικογένειά μου δεν είχε πολλά πάρε δώσε με την εκκλησία. Συνήθιζα να τον πειράζω για τη στενή του σχέση με την εκκλησία από τα πρώτα χρόνια που θυμάμαι να έχω συνείδηση αυτών των εννοιών. Η παλέτα των επιχειρημάτων μου ήταν πάντοτε αρκούντως επαρκής και αυτό συνεχίστηκε για χρόνια. Έχοντας φτάσει πλέον στο γυμνάσιο, στην εποχή που ενεργοποιείται αυτός ο ιδιότυπος ορμονικός

ανταγωνισμός επί δικαίων και αδίκων άρχισα να το χοντραίνω. Δε θυμάμαι πόσο το χόντρυνα τελικά πάντως μια μέρα δεν άντεξε και μου απάντησε.

-Δεν μπορείς να μου κάνεις εσύ κριτική για την εκκλησία.

-Γιατί;

-Γιατί είσαι άθεος.

-Εγώ άθεος;

-Ναι, δε σ' έχω δει ποτέ στην εκκλησία.

Δεν έλεγε ψέματα, δε με είχε δει ποτέ. Επιπλέον η αλήθεια είναι πως με την κουλτούρα που κουβάλαγα είχα την πεποίθηση πως διέθετα εκ γενετής το αναφαίρετο δικαίωμά να ασκώ κριτική σε ότι μου έκανε κέφι. Αισθάνθηκα λίγο άβολα που τον έφερα σε δύσκολη θέση αλλά ταυτόχρονα η αντίδρασή του μου έδωσε μια καλή πάσα να συνεχίσω την πλάκα σε άλλο επίπεδο. Δε θα μπορούσα να αφήσω την ευκαιρία να πάει χαμένη. Άλλωστε όταν αστείεύεσαι αξίζει να το κάνεις μέχρι τέλους.

Πλησίαζε το Πάσχα. Η ακολουθία της μεγάλης Παρασκευής μου άρεσε πάντοτε. Είναι το κρεσέντο της ορθοδοξίας η οποία επιμένει να γιορτάζει τις κηδείες και ο επιτάφιος στα Λεχαινά είναι μια ξεχωριστή εμπειρία. Μετά τη λειτουργία οι δύο ενορίες, αγίου Δημητρίου και Παναγίας, συναντώνται και μαζί με τη φιλαρμονική κατευθύνονται στο νεκροταφείο που συνωστίζονται τελικά όλοι για να ανάψουν ένα κερί στον οικογενειακό τους τάφο. Είναι μια πολύ ιδιαίτερη συνάντηση, "αι γενεαί πάσαι" στον ίδιο χώρο. Απελθόντες και εν ενεργεία εκεί δεν έχουν διαφωνίες και διαφορές, το περιβάλλον αποτελεί "κοινό τόπο".

Φόρεσα τα καλά μου και πήγα στον Άγιο Δημήτριο. Ο Βασίλης ήταν αριστερός ψάλτης. Εγώ είχα μακρά θητεία στις σχολικές χορωδίες μιας και αυτή ήταν η τέλεια αφορμή για αποχή από τα μαθήματα. Χορωδίες, θεατρικά και λοιπές πολιτιστικές εκδηλώσεις ήταν βούτυρο στο ψωμί μου μιας και έτσι είχα τη δυνατότητα να κάνω διάλειμμα από τις ατέλειωτες και βαρετές διδακτικές ώρες. Τόσο ήταν το σθένος μου δε, που στις γιορτές μ' έβαζαν να τραγουδάω και μόνος μου.

Μπήκα στην εκκλησία και ανακατώθηκα με τον κόσμο.

Έφτασα με τρόπο μέχρι το Βασίλη ώστε να μη με καταλάβει. Φρόντισα να κινούμαι όταν αυτός έψελνε, ενώ στις παύσεις του έκανα τον αδιάφορο φροντίζοντας να βρίσκομαι εκτός του οπτικού του πεδίου ώστε να μη με προσέξει. Είχα φτάσει ακριβώς πίσω του χωρίς να με αντιληφθεί και με μια ματιά έκλεψα τον επόμενο ψαλμό από το αναλόγιό του. Έπιασα τον τόνο και μπήκα μαζί του δεύτερη φωνή όταν άρχισε κι αυτός. Κάθε φορά που θυμάμαι την έκφρασή του όταν κατάλαβε πως βρισκόμουν ακριβώς δίπλα του κι έψελνα θέλω να γελάσω. Πήγαμε μαζί όλο το θέμα του και όταν έφτασε η παύση έλαμπε από χαρά. "Μείνε εδώ, επιστρέφω αμέσως".

Έφυγε με τρόπο από το πόστο του και γύρισε πολύ γρήγορα κρατώντας ένα ράσο ίδιο με το δικό του.

"Αφού έφτασες μέχρι εδώ θα φορέσεις και ράσο".

Ήταν η απάντησή του στο αστείο μου. Είπαμε, όταν κάνεις πλάκα πρέπει να την κάνεις μέχρι τέλους κι αν έχεις χιούμορ έχεις πάντα απάντηση στο καλαμπούρι όσο χοντρό κι αν είναι. Φόρεσα το ράσο και ψάλαμε μαζί σε όλη τη διάρκεια της λειτουργίας. Ήταν το καλύτερο αριστερό ντουέτο που είχε δει ο Άγιος Δημήτριος στα Λεχαινά. Μετά ήρθε ο επιτάφιος και σ' αυτή την περιφορά είχα μια εξέχουσα θέση δίπλα στο φίλο μου Προπομπός, με το ράσο.

Τα χρόνια πέρασαν αλλά κάθε μεγάλη Παρασκευή βρισκόμασταν πριν τον επιτάφιο, είχαμε ραντεβού στο αριστερό ψαλτήριο. Εγώ ήμουν στην Πάτρα και μετά στην Αθήνα. Αυτός πήγε στη Ριζάρειο και μαθήτευσε αγιογραφία, μετά πήγε στην Αίγυπτο και χαθήκαμε, δε τον έβλεπα πια το Πάσχα. Είχα να τον δω μερικά χρόνια όταν ένα καλοκαίρι που είχα κατέβει στα Λεχαινά έμαθα πως ήταν κι αυτός εκεί. Ήταν πρωί, με πήρε τηλέφωνο ο πατέρας μου στο σπίτι, κοιμόμουν. "Είδα τον πατέρα του Βασίλη και μου είπε ότι είναι στα Λεχαινά. Αν θέλεις να τον δεις πρέπει να πας τώρα γιατί θα φύγει."

Το σπίτι του ήταν πολύ κοντά, ντύθηκα γρήγορα και βγήκα στο δρόμο, τον πρόλαβα τη στιγμή που έφευγε. Χάρηκα πολύ που τον είδα κι αυτός επίσης, δεν ήταν καθόλου τυπική συνάντηση.

-Πρέπει να φύγω, δεν έχω χρόνο να σε δω. Αλλά μια στιγμή, έχεις τίποτα να κάνεις μετά;

-Όχι.

-Έχω να δω το μητροπολίτη στον Πύργο και μετά είμαι

ελεύθερος. Πάμε;

-Πάμε.

Είδε το μητροπολίτη, του έδωσε τα δώρα του και μετά ήταν, πήγαμε για καφέ στο Αρκούδι.

-Πρέπει να έρθεις στην Αίγυπτο. Έχω σπίτι στην Αλεξάνδρεια, έχω σπίτι στο Κάιρο και το χειμώνα έχω και μια αποστολή στη Μαγαδασκάρη, είναι πολύ ωραία εκεί θα σου αρέσει. Είναι καλύτερα να έρθεις χειμώνα, εκεί να ξέρεις κάνει πολλή ζέστη το καλοκαίρι. Κανόνισε να έρθεις, θα περάσουμε πολύ καλά.

Εγώ άλλο που δεν ήθελα.

-Βασίλη θα έρθω.

Ο Βασίλης που ήταν πάντοτε παιδί της εκκλησίας τώρα είχε γίνει άνθρωπος της εκκλησίας. Μετά τη Ριζάρειο χειροτονήθηκε και πήρε μετάθεση για το πατριαρχείο της Αλεξάνδρειας. Πρόσφατα είχε γίνει αρχιδιάκονος και διάκος του Πατριάρχη Πέτρου, σα να λέμε ο γραμματέας του.

-Συγγνώμη που σε λέω Βασίλη, ξέρω ότι έχεις χειροτονηθεί και λέγεσαι Νεκτάριος, αλλά έχω να σε δω κάτι χρόνια και δε το έχω συνηθίσει ακόμα. Δεν το κάνω από ασέβεια.

-Λέγε με όπως θέλεις και δεν παρεξηγούμαι. Θα το συνηθίσεις.

Όλα τα πράγματα βεβαίως χρειάζονται το χρόνο τους και πιο πολύ οι συνήθειες για ν' αλλάξουν. Αυτό το χρόνο όμως έμελλε να μη τον έχω ποτέ στη διάθεσή μου. Λίγο καιρό μετά, είχε τελειώσει το καλοκαίρι, ξαναβρέθηκα στα Λεχαινά όχι για να βρω ησυχία αλλά γιατί πέθανε η γιαγιά μου. Πήγα στο ξενύχτι, κάναμε την κηδεία, κάναμε το τραπέζι με τα ψάρια στην Κυλλήνη, είπαμε ιστορίες για τη γιαγιά και έφυγα. Στο δρόμο της επιστροφής μου στην Αθήνα έκανα μια στάση στην Πάτρα να δω τη μάνα μου. Το απόγευμα της επόμενης μέρας πέρασα κι από το μαγαζί του θείου μου για καφέ. Ήταν ένα υπέροχο ηλιόλουστο απόγευμα των αρχών του Σεπτέμβρη, μέρα μεγαλείο. Το μαγαζί μόλις είχε ανοίξει και ο θείος έπινε τον καφέ του κάτω απ' τις μουριές παρέα με κάτι φίλους του. Κάθισα μαζί τους.

Όπως περιέργως η συζήτηση της εύθυμης παρέας περιστρεφόταν γύρω από ανέκδοτα με παπάδες. "Έβρεξε

παπάδες” ή “Τι κάνουν δώδεκα παπάδες μέσα σ' ένα ελικόπτερο” και τέτοια. Κάθε μεγάλο, ευχάριστο ή δυσάρεστο γεγονός στην Ελλάδα συνήθως επικοινωνείται με ανέκδοτα οπότε η παρέα του θείου μου τράβηξε το ενδιαφέρον.

-Τι έγινε ρε παιδιά και πιάσατε τους παπάδες σήμερα;

-Καλά που ζεις, δεν έχεις πάρει είδηση τι έγινε;

-Όχι, από κηδεία έρχομαι.

-Έπεσε το ελικόπτερο του πατριάρχη Αλεξανδρείας στο άγιο όρος. Δεν έζησε κανένας.

-Ποιο ελικόπτερο;

-Ένα στρατιωτικό ελικόπτερο.

-Που, πότε;

-Άνοιξε την τηλεόραση να δεις, δεν παίζει τίποτ' άλλο απ' το πρωί.

Έτρεξα στην πιο κοντινή τηλεόραση και δυνάμωσα τη φωνή. Εκείνη την ώρα μίλαγε ο Χριστόδουλος, τότε αρχιεπίσκοπος Αθηνών.

“Είναι ένα τραγικό γεγονός. Τραγικό. Τόσοι άνθρωποι. Και ο διάκος του, νέο παιδί.”

Πήρα τον πατέρα μου στο τηλέφωνο.

-Τι έγινε;

-Τι ρωτάς τώρα, ένα δράμα.

-Πότε είναι η κηδεία;

-Τι θέλεις τώρα; Είναι μια τραγωδία.

-Να μάθω πότε είναι η κηδεία θέλω, ξέρεις;

-Όχι.

Ο πατέρας μου ήταν αδύνατο να μην ήξερε, ήταν ληξίαρχος στα Λεχαινά και συνεπώς ο πρώτος που μάθαινε και τους γάμους και τις κηδείες. Δεν ήθελε να μου πει.

Πήρα ένα φίλο κι έμαθα, την επόμενη ήμουν πάλι στα Λεχαινά.

Έφτασα την ώρα που η κηδεία περνούσε έξω από το σπίτι μου. Έσβησα το μηχανάκι, πάρκαρα και χώθηκα στην πομπή για την εκκλησία της Παναγίας. Τα έβλεπα όλα από κοντά. Ένα πλήθος βουβό και η μάνα του πίσω απ' τη νεκροφόρα να οδύρεται.

“Ποιόν θα περιμένω τώρα εγώ αγόρι μου”

Μου σηκώθηκε η τρίχα. Φτάσαμε στην εκκλησία, κόσμος μαζεμένος, χαμός. Μπαίνω μέσα, όλοι οι συμμαθητές χαμένοι.

Η κηδεία τελείωσε κι εγώ δεν πήρα χαμπάρι πότε συνέβησαν όλα. "Δεύτε τελευταίον ασπασμόν" και φτάνω στο φέρετρο. Εκεί το συνειδητοποίησα, όταν είδα την έκφραση παγωμένη στο πρόσωπό του. Ποιόν ασπασμόν; Αυτή η έκφραση θα με στοιχειώνει για πάντα. Του φίλησα τα χέρια κι έφυγα. Τα ανθρώπινα συναισθήματα και η έκφρασή τους είναι η δουλειά μου. Όμως ποια αγωνία και ποια απόγνωση σφράγισαν το φίλο μου και πως να εκφραστούν; Κάτι λόγο εκφώνησε ο μητροπολίτης αλλά δεν άκουσα τίποτα, ήμουν χαμένος. Ο θάνατος δεν ήταν πια κοινός τόπος, ήταν πλέον μια προσωπική υπόθεση.

Βγήκα από την εκκλησία αποχαυνωμένος. Βγαίνοντας με ρώτησε ένας γέρος μέσα στο συνωστισμό αν ήταν ανοικτό το φέρετρο. Δεν ξέρω, του απάντησα. Ο θάνατος είχε γίνει δημόσιο θέαμα, δεν ήθελα να συμμετέχω. Βγήκα, έπεσα πάνω στο Χρήστο το σπίτι του ήταν κολλητά με το σπίτι του Βασίλη. Ήταν σε χειρότερη κατάσταση από 'μένα.

-Χρήστο, τι έγινε;

-Δεν ξέρω.

-Έχεις ένα τσιγάρο;

Ακολουθήσαμε την πορεία κι ο ένας βάσταγε τον άλλο να μην πέσει. Ο Χρήστος γύρισε στ' αυτί μου.

-Φίλε να σου πω κάτι. Θέλω να το πω μόνο σε 'σένα, δεν μπορώ να πάω στο νεκροταφείο.

-Ούτε κι εγώ.

-Τι θα κάνουμε;

-Πάμε να πιούμε ένα καφέ.

Είχα κόψει το τσιγάρο, αγόρασα πακέτο, καθίσαμε για καφέ. Περάσανε όλοι οι φίλοι, ο Μάκης, ο Γιώργος, η Χριστίνα, στην ίδια κατάσταση όλοι. Δεν ξέρω αν κατάφεραν να πάνε στο νεκροταφείο εγώ πάντως το κάπνισα όλο το πακέτο.

Αυτά σκεφτόμουν όσο καθόμουν έξω απ' το νεκροθάλαμο. Η κοπέλα που "συνόδευα" ήρθε και με βρήκε στο παγκάκι.

-Εντάξει είσαι;

-Ναι, μια χαρά.

-Εσύ πως είσαι;

-Κι εγώ καλά είμαι. Στεναχωρήθηκα, ήταν πολύ καλή η θεία.

-Είμαι σίγουρος πως ήταν. Έλα, πάμε στην εκκλησία. Πήγαμε στην εκκλησία και μετά στον τάφο. Από την έρευνα

ρόλου δε χρησιμοποίησα τίποτα. Και τι να χρησιμοποιούσα,
πως να παίξω με το θάνατο; Απλά ήμουν εκεί.

Κεφάλαιο VII

Σχέδιο απόδρασης

Βρήκα καινούρια δουλειά. Ο Νίκος ήταν καλός φίλος, τα τελευταία δώδεκα χρόνια δούλεψε σ' ένα μαγαζί στα βόρεια προάστια. Ταβέρνα με ζωντανή μουσική, πελάτες άνω των εξήντα, λευκό πουκάμισο και καλό μεροκάματο. Θα δούλευα όταν δε μπορούσαν οι άλλοι σερβιτόροι. Ένα κούρεμα σ' ένα κουρέα μουσουλμάνο στα Εξάρχεια με πέντε ευρώ ψιλά που είχα στην τσέπη μου, δανεικό πουκάμισο απ' το Νίκο, γυαλισμένος ξυρισμένος και βουρ για δουλειά. Η Αθηνά στη δεκαετία του ογδόντα είχε ανοίξει ένα εστιατόριο με Γαλλική κουζίνα, άψητα φιλέτα και τα σχετικά. Όπως είναι φυσικό είχε μαζέψει τότε όλους τους καλούς πελάτες. Καθώς φαίνεται τους ίδιους ακριβώς πελάτες είχε και τώρα με τη διαφορά ότι ο χρόνος είχε αφήσει τα σημάδια του πάνω τους. Το μαγαζί ήταν στημένο όπως ένα κυριλέ εστιατόριο αλλά χωρίς το ακριβό περιτύλιγμα. Πρώτα, δεύτερα, επιδόρπιο, γκαρνταρόμπα και μερικά φτηνά εμφιαλωμένα κρασιά τα οποία σπανίως πωλούνταν. Μια μικρή "ελαφρά" ορχήστρα, καλησπέρα σας καληνύχτα σας, οι πελάτες προσποιούνταν ότι βρίσκονταν σε ψαγμένο μαγαζί αξιώσεων, εμείς κάναμε το ίδιο το ίδιο και τέλος πάντων κρατάγαμε όλοι τα προσχήματα όσο μπορούσαμε. Όμως δούλεψε το σύστημα, οι πελάτες πλήρωναν και πλήρωνε και η Αθηνά εξήντα ευρώ συν τα τυχερά.

Τις καθημερινές ήταν κλειστά, δούλεψε Παρασκευή και Σαββατοκύριακο. Κάναμε 'κάνα γάμο, 'κάνα βαπτίσι, 'κάνα μνημόσυνο, έβγαине το μεροκάματο. Εγώ δε δούλευα όλες τις μέρες. Ήταν τρεις σερβιτόροι μαζί με το Νίκο και εκτός του ότι δούλευαν χρόνια στο συγκεκριμένο μαγαζί είχαν και περισσότερες ανάγκες από 'μένα γιατί ήτανε παντρεμένοι με παιδιά. Δεν είχα κανένα παράπονο, θα έβγαζα τα έξοδα μου μ' εκείνο το μεροκαματάκι και θα έβαζα και κάτι στην άκρη αν μπορούσα. Στο μυαλό μου όμως τριγύριζε μια άλλη ιδέα. Η δουλειά μου δεν είναι στα εστιατόρια και όπως φαινόταν στον ορίζοντα θα δυσκολευόμουν πολύ τα επόμενα χρόνια να βρίσκω απασχόληση ως ηθοποιός. Να βιοποριστώ αποκλειστικά από το επάγγελμα δεν τα είχα καταφέρει μέχρι εκείνη τη στιγμή ούτως ή άλλως, όμως τώρα ετίθετο θέμα για το αν θα μπορούσα να συνεχίσω να εξασκώ. Η τηλεόραση που έδινε κάποια λεφτά τελείωνε, όπως γιγαντώθηκε εν μια νυκτί στις αρχές της

δεκαετίας του ενενήντα έτσι κατέρρευε τώρα. Το θέατρο δεν πλήρωνε και οι ελάχιστες κινηματογραφικές παραγωγές που γίνονταν είχαν γίνει ακόμα λιγότερες. Με "φιλικές συμμετοχές" σε ταινίες μικρού μήκους και διαφημιστικά στη χάση και στη φέξη δεν στέκεσαι όρθιος. Συνεπώς κάτι έπρεπε να κάνω για να συνεχίσω να κάνω τη δουλειά μου και μάλιστα γρήγορα. Έπρεπε να φύγω από τη χώρα, το που θα πήγαινα βεβαίως ήταν μια άλλη συζήτηση.

Η Ευρώπη ήταν μια προφανής επιλογή, κοντά μου, κοντά στην κουλτούρα και τον τρόπο ζωής μου, γεμάτη ενδιαφέροντα. Επιπλέον μπορούσα να ταξιδέψω και να εργαστώ πάρα πολύ εύκολα, μόνο με την ταυτότητά μου χωρίς να χρειάζομαι καν διαβατήριο. Όμως και η Ευρώπη είχε αρχίσει ήδη να μαστίζεται από την ίδια αρρώστια με την Ελλάδα, την κρίση. Πλην της Γερμανίας, αξιολογότερες χώρες όπως η Ιταλία η Ισπανία και η Γαλλία που τόσα είχαν προσφέρει στις τέχνες και τον πολιτισμό αντιμετώπιζαν σοβαρότατα οικονομικά προβλήματα και κοινωνικές αναταραχές που γίνονταν ολοένα και εντονότερες. Η Γερμανία ήταν από τις πρώτες επιλογές που απέρριψα. Το θέατρο και ο κινηματογράφος εκεί είναι πολύ ανεπτυγμένα και η προσφορά των Γερμανών στην τέχνη και τη φιλοσοφία αξιομνημόνευτη, η Γερμανική κοινωνία όμως λειτουργεί και σκέφτεται με έναν τρόπο που δεν καταλαβαίνω καθόλου. Όταν κάποτε προσπάθησα να μάθω Γερμανικά βρέθηκα απέναντι ακριβώς από αυτό τον τρόπο σκέψης που δεν καταλάβαινα.

Ήταν η πρώτη χρονιά που είχα γραφτεί στο Πάντειο και η σχολή δικαιολογούσε μαθήματα σε δύο ξένες γλώσσες της επιλογής μου. Αποφάσισα να γραφτώ στα Αγγλικά για να πιστοποιήσω τις γνώσεις μου και να μάθω όσα περισσότερα μπορούσα και στα Γερμανικά που μου ήταν ως τότε μια γλώσσα εντελώς άγνωστη. Για τα Αγγλικά έδωσα εξετάσεις και κατατάχθηκα σε κάποιο προχωρημένο εξάμηνο, για τα Γερμανικά ζήτησα να γραφτώ στο τμήμα των αρχαρίων. Αγόρασα τα βιβλία και πήγα στην τάξη με μεγάλο ενδιαφέρον. Ήμασταν περίπου δέκα άτομα, καθηγήτρια ήταν μια Γερμανίδα γύρω στα πενήντα, αδύνατη, στο ύψος της μέσης Ελληνίδας με γυαλιά και χαρακτηριστική Γερμανική προφορά. Από το πρώτο μάθημα διαπίστωσα πως πραγματικά αρχάριοι ήμασταν εγώ κι άλλος ένας. Το μάθημα δεν ξεκίνησε όπως συνηθίζουν να ξεκινούν τα

πρώτα μαθήματα αρχαρίων στις ξένες γλώσσες με το αλφάβητο και κάποιο βασικό λεξιλόγιο, αλλά με την ανάγνωση κειμένων στα Γερμανικά χωρίς καμία μετάφραση. Πάλευα να ξεχωρίσω ανάμεσα στις λέξεις και τις εκφορές τους κάποιες λατινογενείς ρίζες για να καταλάβω τι έλεγε το κείμενο ή τέλος πάντων περί τίνος επρόκειτο αλλά εις μάτην. Τα μαθήματα συνεχίζονταν κανονικά δύο φορές την εβδομάδα και πολύ σύντομα η δασκάλα μας είχε την απαίτηση να συντάσσουμε προτάσεις και να απαντούμε όλες τις ερωτήσεις στη γλώσσα της, μου ήταν εντελώς αδύνατο. Μιας και αποφεύγω να λέω στους άλλους πως να κάνουν τη δουλειά τους συνέχισα τα μαθήματα με περισσότερο ζήλο. Όμως κι αυτό αποδείχτηκε μάταιο. Το πράγμα ζόριζε συνάντηση με τη συνάντηση και κάποια στιγμή, ήταν αναπόφευκτο, φτάσαμε στο απροχώρητο.

Δε θυμάμαι ακριβώς τι με ρώτησε εκείνη την ημέρα και δε θυμάμαι ακριβώς τι της απάντησα, το μόνο που θυμάμαι είναι ότι έκανα μια προσπάθεια να διασκεδάσω τις εντυπώσεις χωρίς όμως αποτέλεσμα. Ήρθε κατά πάνω μου συνοφρυωμένη σα το πάντσερ και με κοφτό τρόπο μου είπε

-Τι θα γίνει; Δε μπορεί να συνεχιστεί αυτό.

-Βεβαίως. Βεβαίως δε μπορεί να συνεχιστεί αυτό. Τι θα γίνει; Εσείς να μου πείτε τι θα γίνει. Αυτή πάγωσε κι εγώ συνέχισα.

- Ζήτησα να γραφτώ σε τμήμα αρχαρίων και μόνο αρχάριους δε βρήκα. Ήρθα χωρίς να μιλάω λέξη Γερμανικά και εσείς εδώ κουβεντιάζετε κανονικά στη γλώσσα σας, εγώ τι πρέπει να κάνω δηλαδή; Εσείς να μου πείτε τι πρέπει γίνει.

Ακολούθησε μια ακόμα παύση και μιας και η ώρα ήταν περασμένη το μάθημα τελείωσε πολύ γρήγορα. Φυσικά δεν ξαναπάτησα στην τάξη της και ούτε έκανα από τότε καμία προσπάθεια να μιλήσω τη Γερμανική γλώσσα.

Η επικοινωνία μεταξύ των ανθρώπων ήταν κάτι που πάντοτε με γοήτευε. Από νωρίς κατάλαβα πως η Αγγλική θα μου φαινόταν πάρα πολύ χρήσιμη. Πολύ απλά ακόμα και σε μια εποχή που το ίντερνετ ήταν επιστημονική φαντασία τη συναντούσα καθημερινά παντού. Ένιωθα λοιπόν πως έπρεπε να μάθω αυτή τη γλώσσα. Στο σχολείο κάναμε Γαλλικά και ο πατέρας μου με έγραψε σ' ένα τοπικό φροντιστήριο που πήγαινα τα απογεύματα για να τα μάθω καλύτερα. Ο πατέρας μου λάτρευε τα Γαλλικά και κάθε τι Γαλλικό. Ίσως ήταν κι

αυτό αποτέλεσμα της λατρείας του για την κομούνα του Παρισιού ή το Μάη του '68 δεν ξέρω, πάντως τα λάτρευε. Τον παρακαλούσα επανειλημμένως να με γράψει σ' ένα φροντιστήριο Αγγλικών και κάθε φορά μου επαναλάμβανε το ίδιο

“Τα Γαλλικά είναι γλώσσα του έρωτα. Τα Αγγλικά είναι γλώσσα του εμπορίου. Τι θέλεις να γίνεις, έμπορος;” Δεν έχω ιδέα αν ο πατέρας μου είχε όντως προσδοκίες να με κάνει μεγάλο εραστή ή αν θα γινόμουν ποτέ έμπορος, εγώ πάντως ήθελα να μάθω Αγγλικά. Μετά από πολύ προσπάθεια τελικώς υποχώρησε και για δύο ή τρία χρόνια παρακολούθησα κάποια βασικά μαθήματα. Τα υπόλοιπα τα έμαθα μόνος μου βλέποντας ταινίες, διαβάζοντας και μιλώντας με ανθρώπους. Γαλλικά έκανα έξι χρόνια στο σχολείο και το φροντιστήριο αλλά δεν κατάφερα να τα μάθω ποτέ.

Η Αγγλία ήταν μια πολύ καλή επιλογή, από την άποψη ότι μιλούσα τη γλώσσα και ο τρόπος ζωής εκεί μου αρέσει. Όμως η Αγγλία εξαγεί ηθοποιούς και το επίπεδο της υποκριτικής που διδάσκουν στις σχολές τους είναι εξαιρετικό, συνεπώς οι πιθανότητες να σταδιοδρομήσει εκεί ένας ξένος ηθοποιός μειώνονται σημαντικά. Στις βόρειες χώρες κάνει πάρα πολύ κρύο για 'μένα, η Αυστραλία μου πέφτει μακριά, οπότε η Αμερική έμοιαζε η καλύτερη επιλογή. Και η Αμερική βεβαίως έχει πολύ καλές σχολές όμως ο όγκος των παραγωγών που πραγματοποιούνται κάθε χρόνο για το θέατρο τον κινηματογράφο και την τηλεόραση είναι τέτοιος που μάλλον πάντα υπάρχει χώρος για έναν ακόμα που ξέρει να κάνει τη δουλειά του. Θα αναζητούσα λοιπόν κι εγώ την ευκαιρία μου εκεί.

Αισθανόμουν ότι γνώριζα αρκετά καλά την κουλτούρα τους και τον τρόπο σκέψης τους, είχαν φροντίσει αυτοί γι αυτό. Έμαθα Αγγλικά γιατί μου ήταν προσιτά στην καθημερινότητά μου, μαζί με τις συνήθειες, τις εκφράσεις, το χιούμορ, το στάιλινγκ ακόμα και τις παραδόσεις των ανθρώπων πέρα του ατλαντικού ωκεανού. Όλα αυτά πασπαλισμένα με την εκπεποιθήσεως αντιαμερικανική σε κάθε ευκαιρία διάθεση του πατέρα μου είχαν σαν αποτέλεσμα να έχω τουλάχιστον μεγάλη περιέργεια να δω αυτή τη χώρα από κοντά. Να διαπιστώσω ιδίοις όμμασι πόσο διαφορετική θα ήταν απ' αυτό που φανταζόμουν.

Κύρια επιλογή όσων ηθοποιών επιδιώκουν να δουλέψουν εκεί είναι βεβαίως το Λος Άντζελες, για προφανείς λόγους. Η δική μου επιλογή όμως ήταν άλλη, η Νέα Υόρκη. Μπορεί να μην είναι η βάση της βιομηχανίας αλλά είναι η πόλη που έχει βγάλει τους περισσότερους από τους πολύ αγαπημένους μου σκηνοθέτες και η πόλη στην οποία άνθισε και ανθεί ο πυρήνας του ανεξάρτητου κινηματογράφου της Αμερικής. Ήθελα λοιπόν να καταλάβω τι εξέπεμπε αυτή η πόλη ώστε να κάνει τους ανθρώπους να έχουν αυτή την τόσο ιδιαίτερη ματιά για τη ζωή και τον κόσμο. Όταν δούλευα στο Γκαγκάριν είχε ξεκινήσει εκεί ένα φεστιβάλ για τον ανεξάρτητο κινηματογράφο. Λεγόταν Gimme shelter film festival και μπορεί να μην έτυχε μακροβιότητας, όμως στις τέσσερις μέρες του είδα ταινίες που δε θα ξεχάσω ποτέ. Εκεί γνώρισα το Λέχ Κοβάλσκι. Το φεστιβάλ έκανε ένα ιδιαίτερο αφιέρωμα στις ταινίες του και ο ίδιος ήταν προσκεκλημένος για να βραβευτεί. Το βράδυ πριν τον πάω στο αεροδρόμιο ήπιαμε μερικά ποτά στα Εξάρχεια μέχρι να πάρει την πτήση του που ήταν νωρίς το πρωί. Τον ρώτησα αν του άρεσε η Αθήνα και η απάντησή του με ξάφνιασε.

- Ναι μου αρέσει πάρα πολύ. Είναι σαν τη Νέα Υόρκη.

- Μα είναι δυνατόν η Αθήνα να είναι σα τη Νέα Υόρκη; Η Νέα Υόρκη έχει τον πληθυσμό της Ελλάδας. Χαμογέλασε και μου είπε πως δεν αναφερόταν στο μέγεθος αλλά στο ρυθμό, κάτι πολύ φυσικό για ένα σκηνοθέτη βεβαίως. Η Νέα Υόρκη είχε γρήγορο ρυθμό και η Αθήνα είχε γρήγορο ρυθμό, αυτό του άρεσε. Και σε 'μένα άρεσε. Φτάσαμε στην ώρα μας στο αεροδρόμιο, καθίσαμε να φάμε και συνεχίσαμε την κουβέντα μας. Δεν ξέρω τι γνώμη αποκόμισε για 'μένα μιας και είχα πει μερικά ποτηράκια παραπάνω και στον ενθουσιασμό μου άρχισα την αμπελοφιλοσοφία. Εγώ πάντως πολύ τον εκτίμησα το Λέχ και για τις ταινίες του και για την προσωπικότητά του γενικότερα.

Νέα Υόρκη λοιπόν, θα γινόμουν πολιτιστικός μετανάστης ή τουλάχιστον θα το προσπαθούσα. Ποιος ξέρει, μαζί με την ευκαιρία μου ίσως έβρισκα και τη Χριστίνα που έχασα. Ίσως να ήταν η πόλη που κέρδισε την καρδιά της και αποφάσισε να μείνει για πάντα εκεί. Με λίγη τύχη ίσως την έβρισκα σε κάποιο παγκάκι του σέντραλ πάρκ.

Δούλευα στο Μαρούσι, προσπαθούσα να κρατάω το σπίτι σ' ένα λογαριασμό και να μαζεύω λεφτά για το ταξίδι μου, έκανα

αιματηρές οικονομίες. Στο μαγαζί όλοι παραπονιόντουσαν πως η δουλειά ήταν πεσμένη, είχαμε όμως τους σταθερούς πελάτες μας, έρχονταν λέσχες και κάνανε συγκεντρώσεις. Κάθε δύο ή τρεις μήνες είχαμε τους Lions, μου φαινόταν πολύ αστείος ο τρόπος που μιλούσαν μεταξύ τους. Ο λάιον τάδε και ο λάιον τάδε και ο τρόπος που τηρούσαν τις ιεραρχίες τους, ποιοι κάθονταν με ποιους και σε ποιο τραπέζι, τα λάβαρα με τα οποία διακοσμούσαν τους τοίχους. Όλη αυτή η συμπεριφορά δε μου φαινόταν καθόλου Ελληνική. Βεβαίως ήταν δικαίωμά τους να διασκεδάζουν όπως εκείνοι ήθελαν, όμως ποτέ μα ποτέ δεν άφηναν φιλοδώρημα κι αυτό δεν το εκτιμούσε κανένας μας. Μια άλλη φορά έκλεισε το μαγαζί η υπάτη στοά των Αθηνών, έκαναν μια συγκέντρωση νεοφώτιστων για να γιορτάσουν την εαρινή ισημερία. Το μαγαζί ήταν αυστηρά πριβέ και όταν άρχισε η εκδήλωση όλο το προσωπικό μπήκε στην κουζίνα, εγώ τους έφτιαχνα τα μικρόφωνα και έμεινα στη σάλα. Δεν είχα ξαναδεί μασόνους από κοντά, δηλαδή είχα δει σίγουρα αλλά δεν το ήξερα. Δεν ξέρω αν και πόσο αλλάζει η όψη τους όσο ανεβαίνουν στην ιεραρχία, αυτοί που είδα εγώ πάντως έμοιαζαν με κανονικούς ανθρώπους.

Τους έκανα χάζι όλους αυτούς, ήταν ένας μικρόκοσμος που δε θα έβρισκα ξανά την ευκαιρία να χαζέψω. Έτσι συνέχισα να σερβίρω βουλευτές, υπουργούς, παράξενους υπέργηρους, μασόνους και ότι μπορεί να φανταστεί κανείς. Ήμουν ευχαριστημένος με την καινούρια μου δουλειά, έπαιρνα καλό μεροκάματο και μου συμπεριφέρονταν σαν άνθρωπο πράγμα που μου είχε λείψει πιο πολύ κι απ' τα λεφτά. Δούλευα τρεις φορές την εβδομάδα με μέσο όρο ογδόντα ευρώ την ημέρα κι έφταναν το μήνα περίπου το χιλιάριο που μ' έφτανε να περάσω, να πληρώνω τους λογαριασμούς και να βάζω και κάτι στην άκρη ακριβώς όπως είχα υπολογίσει. Αν όλα πήγαιναν καλά θα κατάφερνα μέχρι το Πάσχα να μαζέψω ένα ποσό για τα εισιτήριά και τα έξοδα διαμονής μου στην Αμερική. Η άδεια παραμονής μου ως τουρίστα ήταν τρεις μήνες παρατάσιμη στους έξι, έφταναν και περίσσευαν. Άλλωστε η πρώτη επίσκεψη σ' ένα μέρος είναι πάντα διερευνητική.

Όμως τα πράγματα δεν πήγαν κατ' ευχήν. Δεν ξέρω αν η οικονομική κρίση είχε αγγίξει την τσέπη ή τη διάθεση των πελατών πάντως η δουλειά πολύ γρήγορα μετά τους πρώτους μήνες άρχισε να πέφτει απότομα. Το μαγαζί αρχικά δούλευε

τρεις ή τέσσερις φορές την εβδομάδα και μετά τα Χριστούγεννα μια ή δύο. Η κατάσταση μου άφηνε περιθώριο για ένα μόνο μεροκάματο τα Σάββατα κι αυτό χαριστικά από την Αθηνά. Κάποιες φορές ο όγκος της δουλειάς δικαιολογούσε την παρουσία μου κάποιες όχι. Τα έσοδά μου είχαν μειωθεί σημαντικά, τα πάγια με κάποιο περίεργο τρόπο συνεχώς αυξάνονταν και χωρίς καμία σπατάλη τα λίγα χρήματα που είχα καταφέρει να συγκεντρώσω άρχιζαν να εξαφανίζονται. Είχα υπολογίσει να φύγω μετά το Πάσχα που έκλεινε και το μαγαζί. Είχα βγάλει διαβατήριο, η βίζα μου είχε εγκριθεί όμως δεδομένων των νέων συνθηκών οι πιθανότητες να πραγματοποιηθεί κάτι τέτοιο μέρα με τη μέρα εξανεμίζονταν. Τι θα έκανα; Θα έμενα στην Ελλάδα; Για πόσο ακόμα; Όσο κι αν έψαξα να βρω δεύτερη δουλειά δεν τα κατάφερα. Για να είμαι ειλικρινής και το γεγονόςός ακόμα ότι είχα εκείνο το μοναδικό μεροκάματο ήταν μεγάλη τύχη. Άρχισα να απελπίζομαι.

Ο καιρός περνούσε, εναλλακτική δε φαινόταν, το Πάσχα πλησίαζε σε λιγότερο από δύο μήνες κι εγώ είχα καταφέρει να κρατήσω κάτι λιγότερο από πεντακόσια ευρώ στην άκρη. Είχα αρχίσει να ξεχνάω την ιδέα του ταξιδιού μου τη λύση όμως την έδωσε το καλό μου μηχανάκι. Ήταν ένα πρωινό που ανέβαινα τη Φορμίωνος στο Παγκράτι. Ένα Subaru forester βγήκε από το στενό και γίναμε "Τόλμη και γοητεία". Ένα απότομο φρενάρισμα με μικρή κλίση, το μηχανάκι έχασε το μπροστινό του και καρφώθηκε με το κάρτερ στο μπροστινό αριστερό τροχό το αυτοκινήτου. Το μόνο που πρόλαβα ήταν να το πλασάρω όσο μπορούσα για να φύγει μπροστά μου και ν' απαλλαγώ απ' αυτό. Ακολούθησα σέρνοντας στο έδαφος και έσκασα με το στήθος πάνω στο ρεζερβουάρ και τη σέλα. Ήμουν καλά, τα χιλιόμετρα δεν ήταν πολλά, πονούσε μόνο λιγάκι το αριστερό μου γόνατο, ήταν το πρώτο που χτύπησε την άσφαλο. Το μηχανάκι είχε γίνει μπουρδέλο. Ο οδηγός του αυτοκινήτου είχε στρίψει το τιμόνι του δεξιά, όσο χρειαζόταν για να χτυπήσει η ελαιολεκάνη μου στη γωνία της ζάντας του και να γίνει χίλια κομμάτια. Η πολλαπλή της εξάτμισης είχε γίνει επίπεδη και είχε χωθεί μέσα στον κινητήρα, τα πλαστικά του φαίρινγκ είχαν σκορπιστεί σε μεγάλη απόσταση και το ρεζερβουάρ έμοιαζε με τον πύργο της Πίζας. Ο δρόμος θύμιζε την πετρελαιοκηλίδα του έξον βαλντέζ κι εγώ σα λαδωμένος κορμοράνος απέμενα να κοιτάζω την εικόνα της καταστροφής.

Όμως δε θα μπορούσαν να έχουν έρθει καλύτερα τα πράγματα. Το μηχανάκι μου ήταν παλιό, είχε φτάσει τα δεκατρία χρόνια. Έτσι κι αλλιώς δε θα μπορούσα να το κρατήσω για πολύ ακόμα, ανεξαρτήτως του αν θα έφευγα από τη χώρα ή όχι. Δεν είχα την οικονομική δυνατότητα να το συντηρήσω και μηχανάκια τέτοιου είδους και τέτοιας ηλικίας απαιτούν ένα σημαντικό ποσό ετησίως για να διατηρηθούν στη ζωή και να λειτουργήσουν αξιοπρεπώς. Με την αφραγκία που μ' έδερνε τα τελευταία χρόνια είχε ήδη αρχίσει να χαρχαλεύει επικίνδυνα. Συνεπώς ο μόνος τρόπος να το πουλήσω στην ουσία ήταν για ανταλλακτικά έναντι ελάχιστων χρημάτων και οι πιθανότητες να βρω αγοραστή εν μέσω κρίσης ελάχιστες έως μηδενικές, πράγμα όμως που δε μπορούσε να ισχυριστεί κανείς πλέον μετά το ατύχημα. Ο οδηγός του αυτοκινήτου είχε παραβιάσει την προτεραιότητά μου, η πρόσκρουση είχε γίνει στο μπροστινό τμήμα του αυτοκινήτου πράγμα που ερμηνεύεται επισήμως ως εκμηδένιση των περιθωρίων αντίδρασης μου και το μηχανάκι είχε υποστεί τόσο εκτεταμένες ζημιές που η επισκευή του ήταν από χέρι ασύμφορη. Το είχα μάθει το μάθημά μου πολύ καλά όλ' αυτά τα χρόνια. Ήθελα να τρίψω τα χέρια μου από ικανοποίηση αλλά προσποιήθηκα το αντίθετο.

Το περιπολικό της τροχαίας ήρθε να καταγράψει το συμβάν και σε λίγο ήρθε και εκπρόσωπος της ασφαλιστικής μου για να τραβήξει φωτογραφίες. Δώσαμε καταθέσεις αμφότεροι ενώ ήδη η τροχαία είχε αρχίσει να ρίχνει πριονίδι στο δρόμο για τα λάδια. Κρίμα τα λάδια, τα είχα αλλάξει μόλις πριν δύο μέρες και το CBR έπαιρνε τέσσερα λίτρα. Η παράσταση τελείωσε και ήμουν ελεύθερος να φύγω. Όμως παρόλο που το πόδι μου είχε αρχίσει να πονάει έμεινα. Δεν είχε φτάσει ακόμα η ασφαλιστική του άλλου οδηγού, αυτοί συνήθως αργούν. Ο άνθρωπος βεβαίως είχε παραδεχτεί το λάθος του, μου ζήτησε χίλιες φορές συγνώμη και ήταν διατεθειμένος όπως έλεγε να το παραδεχτεί και εγγράφως, όμως εγώ ήθελα να βεβαιωθώ. Οι ασφαλιστικές εταιρίες ακόμα και στις περιπτώσεις που ο πελάτης τους ευθύνεται αποδεδειγμένα έχουν μεγάλο όφελος αν αυτός δε το παραδεχτεί. Αν δηλαδή υπογράψει μια θετική δήλωση τα χέρια τους είναι δεμένα, αν όχι οι δικηγόροι τους πληρώνονται με το μήνα.

Φυσικά τέτοια ευχέρεια εγώ δεν είχα, ούτε για δικηγόρους ούτε για μακροχρόνιους αγώνες και

διαπραγματεύσεις. Έκανα μια σχετική ενημέρωση στον οδηγό, ότι δηλαδή τα ασφάλιστρά του δε θα αυξάνονταν σημαντικά και πως αν μου έκανε αρνητική δήλωση θα βρισκόταν κι αυτός κατηγορούμενος στο δικαστήριο κι εκείνος με διαβεβαίωσε πολλάκις ότι θα αναγνώριζε την ευθύνη του γραπτώς. Έμενε να το δω στην πράξη. Αρκετή ώρα αργότερα η οδική βοήθεια-ασφάλεια έφτασε. Πριν αρχίσει να φορτώνει το ακινητοποιημένο Subaru ο εκπρόσωπος της ασφαλιστικής-οδηγός του φορτηγού πήρε παράμερα τον άλλο οδηγό να του "μιλήσει", λέγοντάς μου πως η παρουσία μου δεν ήταν απαραίτητη. Μπήκαν στο φορτηγό κι έμειναν εκεί αρκετή ώρα, τους παρακολουθούσα από το πίσω τζάμι με αγωνία. Τελικά φαίνεται πως είχα κάνει καλή δουλειά, πήρα το αντίγραφο της θετικής δήλωσης κι έφυγα.

Το μηχανάκι φορτώθηκε την επόμενη μέρα και πήρε το δρόμο του για το συνεργείο του Περικλή. Μέσα στην επόμενη βδομάδα είχε περάσει και ο πραγματογνώμονας να το εκτιμήσει. Η προσφορά για τα ανταλλακτικά από την αντιπροσωπία που μου ζήτησαν από την ασφαλιστική ξεπερνούσε τις επτά χιλιάδες ευρώ. Κατά τεκμήριο πλέον το συνολικό κόστος αποκατάστασης ήταν διπλάσιο από την εμπορική αξία της μοτοσυκλέτας. Έτσι άρχισε μια επίπονη και σκληρή διαπραγμάτευση με την ασφαλιστική για την αποζημίωσή μου. Η πρώτη τους προσφορά ήταν να μου δώσουν χίλια πεντακόσια ευρώ και να κρατήσω το τρακαρισμένο μηχανάκι, φυσικά αρνήθηκα. Χίλια πεντακόσια ευρώ δεν ήταν ούτε τα μισά και το μηχανάκι δε μου χρησίμευε σε τίποτα πλέον. Άλλαξα τρεις διαπραγματευτές μέσα σ' ένα μήνα και στο τέλος αξιώθηκα να μιλήσω σε κάποιον με τον οποίο μπορούσα να συνεννοηθώ σε βασικά πράγματα. Κατάφερα να τους πάρω δύο διακόσια κι άλλα πεντακόσια ευρώ για το μπουφάν και το κράνος. Ήταν λιγότερα από την πραγματική αξία μιας τέτοιας μοτοσυκλέτας σε καλή κατάσταση και κάτι λίγο παραπάνω από αυτή της δικής μου. Για το μπουφάν και το κράνος δε μ' ένοιαζε οπότε ήμουν ευχαριστημένος. Όσο για το μηχανάκι ούτε λόγος, επέμειναν πεισματικά να το κρατήσω.

Δεν είχε ξεκινήσει ακόμα η διαδικασία έκδοσης της επιταγής όταν ο Περικλής με πήρε τηλέφωνο. Ένας πιτσιρικάς περνούσε από τη γειτονιά και το είδε έξω από το συνεργείο. Ήταν πολλά μηχανάκια που τα είχαν παρατήσει κατά καιρούς

διάφοροι πελάτες του Περικλή όμως ο πιτσιρικάς ήθελε το δικό μου. Είχε ακριβώς το ίδιο και δεν ξέρω ποιος του το είχε πουλήσει πάντως ο κινητήρας του δεν ακουγόταν καθόλου καλά. Ήταν πολύ ενθουσιασμένος που είχε βρει τρακαρισμένο με το μοτέρ σε καλή κατάσταση και άρχισε να μου εξηγεί το σχέδιό του με κάθε λεπτομέρεια. Για να μην τα πολυλογώ ήθελε από δύο κινητήρες να φτιάξει έναν κι απ' ότι έμενε να φτιάξει ένα ντράγστερ. Πήγα να γελάσω αλλά δεν το έκανα, μου θύμιζε το δικό μου ενθουσιασμό στην ηλικία του.

-Κοίτα φίλε κάνε ότι θέλεις, αλλά να ξέρεις αυτό που έχεις στο μυαλό σου δε σε συμφέρει σε καμία περίπτωση.

-Γιατί;

-Γιατί πόσο θα πληρώσεις εργατικά για να κάνεις όλη αυτή τη διαδικασία;

-Θα την κάνω μόνος μου.

-Δε θα δουλέψει ποτέ. Πάρε ότι ανταλλακτικά χρειαστείς από το δικό σου και βάλ' τα στο δικό μου. Σε μια 'βδομάδα θα έχεις μηχανάκι να κάνεις τις βόλτες σου, μην ανοίγεις δουλειές χωρίς λόγο.

Έπιασε να το σκέφτεται. Τον έβγαζα τελείως από το πλάνο του αλλά πολύ απλά είχα δίκιο. Είχα τραβήξει τα ίδια πολλές φορές στο παρελθόν και το ήξερα καλά, ο μικρός ήταν καυλωμένος. Πάνω στην καύλα του μπορούσα να τον δαγκώσω πολύ άσχημα, όπως με δάγκωσαν κι εμένα. Όμως δε μου πήγαινε η καρδιά να το κάνω. Κλείσαμε την τιμή στα πεντακόσια ευρώ και κανονίσαμε να βρεθούμε πάλι μια από τις επόμενες μέρες για να μοντάρουμε τα ανταλλακτικά. Εν τω μεταξύ πιάσαμε να γδύνουμε τα πλαστικά ώστε να είναι το μηχανάκι έτοιμο να δουλέψουμε. Τα άφησε σε μια άκρη του μαγαζιού και είπε στον Περικλή πως θα περνούσε το ίδιο απόγευμα να τα πάρει.

Τι τον έπιασε τον Περικλή την επόμενη μέρα κι άρχισε να φωνάζει δεν το κατάλαβα, με πήρε τηλέφωνο και ήτανε μες τα νεύρα. Ο μικρός δεν πέρασε να πάρει τα πλαστικά κι ο Περικλής φούντωσε.

-Πες του μαλάκα να 'ρθει να πάρει τα πράγματα, δε θα μου το κάνει εδώ πέρα αποθήκη.

-Εντάξει ρε συ Περικλή, δίκιο έχεις αλλά μπορεί να του 'τυχε κάτι.

-Είπε θα 'ρθει να τα πάρει και δεν ήρθε, μου τα 'χει παρατήσει μες τη μέση. Πες του άμα δεν έρθει να τα πάρει

σήμερα θα τα πετάξω στα σκουπίδια. Και το μηχανάκι να το πάρει από 'δω.

Ο Περικλής ήταν χρόνια μηχανικός μου και φίλος. Τι τους πιάνει καμιά φορά τους μηχανικούς όμως και κάνουν σα να 'χουνε περίοδο; Από τη μια τον καταλαβαίνω, με τόσα ρημάδια παρατημένα το μαγαζί του έμοιαζε με νεκροταφείο μοτοσυκλετών. Όμως από την άλλη το ήξερε ότι δεν υπήρχε περίπτωση να τον φορτώσω με άλλο ένα πρόβλημα, χρειαζόμουν μόνο μερικές μέρες μέχρι να πάρω τα λεφτά κι αυτό ήταν όλο. Αναγκάστηκα να δώσω το μηχανάκι στο μικρό πριν με ξοφλήσει.

Βρεθήκαμε στο συνεργείο. Ήρθε με την ελαιολεκάνη και την εξάτμιση απ' το μηχανάκι του στα χέρια. Ξαπλώσαμε το δικό μου στο πλάι κι αρχίσαμε να δουλεύουμε. Η λεκάνη ήταν εύκολο να βγει, μόνο μερικές βίδες γύρω γύρω που απλά συγκρατούσαν σπασμένα κομμάτια. Η εξάτμιση ήταν πιο δύσκολη, είχε παραμορφωθεί σε τέτοιο βαθμό που χρειάστηκε λοστό για να βγει απ' τη θέση της. Σε μια ωρίτσα είχαμε τελειώσει και συνδέαμε τη μπαταρία. Βάλαμε λάδι και με δύο μιζιές ο κινητήρας έπιασε ρελαντί σκορπίζοντας γύρω εκείνο το βαθύ ωραίο ήχο που έκανε πάντα. Το αφήσαμε να ζεσταθεί λιγάκι και ξεκινήσαμε για το σπίτι του, ο μικρός μ' ένα σκουτεράκι κι εγώ με το CBR. Δούλεψε τόσο όμορφα, σα να μην είχε τρακάρει ποτέ. Είχα συγκινηθεί, αυτό το μηχανάκι ήταν αθάνατο. Φτάσαμε στο σπίτι, το σπρώξαμε στην αποθήκη του κι αυτό ήταν όλο. Το χάιδεψα για μια τελευταία φορά κι έφυγα.

Λίγες μέρες αργότερα πήρα την επιταγή από την ασφάλεια. Ο μικρός όμως είχε εξαφανιστεί και το Πάσχα πλησίαζε. Είχαμε μιλήσει κάνα δυο φορές στο τηλέφωνο και όλο αναβολές μου ζητούσε, τις τελευταίες τρεις μέρες δεν απαντούσε καν στις κλήσεις μου, πήγα να τρελαθώ. Το σχέδιό μου βεβαίως είχε ξαναμπεί σε κίνηση, με δύο χιλιάδες επτακόσια ευρώ στην τσέπη μπορούσα να ξεκινήσω για την Αμερική. Εκείνα τα πεντακόσια επιπλέον θα έκαναν τη διαφορά, αλλά το πρόβλημα δεν ήταν αυτό. Το μηχανάκι ήταν στην κατοχή του και δούλεψε ενώ δεν είχαμε κάνει ακόμα τη μεταβίβαση. Ο μικρός δεν είχε στάλα μυαλό στο κεφάλι του και ίχνος υπευθυνότητας να τον διακατέχει, ήμουν απόλυτα βέβαιος γι αυτό. Όσο μοντάραμε τα ανταλλακτικά μου έλεγε μια ιστορία για ένα Peugeot 106 rally που είχε κωλοφτιάξει ένα ή δύο χρόνια νωρίτερα. Με

άδεια χίλια εξακόσια κυβικά το είχε κάνει δυόμισι τούρμπο και δε το δήλωσε πουθενά με αποτέλεσμα πολύ σύντομα να του το κατασχέσει η αστυνομία. Κι αν άρχιζε τις βόλτες με το "καινούριο του μηχανάκι"; Κι αν σκοτωνόταν ή ακόμα χειρότερα έπεφτε πάνω σε κάποιον άλλο; Αν έστω τον σταματούσαν για έλεγχο, το μηχανάκι ήταν στ' όνομά μου. Περνούσαν διάφορες σκέψεις από το μυαλό μου, τα λεφτά τα είχα ξεγράψει φοβόμουν τα χειρότερα. Γιατί εξαφανίστηκε, γιατί δεν απαντούσε στο τηλέφωνο; Σκεφτόμουν να πάω στην αστυνομία, τουλάχιστον να είμαι καλυμμένος, ο μικρός μπορεί να μην είχε ούτε δίπλωμα.

Ήμουν στο μαγαζί του Τζώρτζη και είχα αυτή ακριβώς τη συζήτηση. Ο πατέρας του μόλις μας άκουσε γέλασε, ήταν παλιός συνεργειάς και ήξερε.

-Ο μικρός δεν είναι λαμόγιο.

-Δηλαδή;

-Το λαμόγιο δεν εξαφανίζεται. Το λαμόγιο το παίρνεις τηλέφωνο και σου λέει "Βεβαίως, τα λεφτά θα τα πάρεις μην ανησυχείς. Πες μου πότε θέλεις να βρεθούμε" και βρίσκει δικαιολογίες συνέχεια για να το αναβάλλει.

-Και γιατί δεν απαντάει στο τηλέφωνο.

-Γιατί δεν έχει τα λεφτά να σε πληρώσει και ντρέπεται. Ηρέμησα λίγο μ' αυτή την εξήγηση, αποφάσισα να πάω να τον βρω, η αποθήκη που είχε το μηχανάκι ήξερα που ήταν. Μια και δυο πήγα κι άρχισα να χτυπάω κουδούνια. Έφτασα σε μια θεία του κι αφού της εξήγησα τι είχε συμβεί μου έδωσε τη διεύθυνσή του. Το ίδιο απόγευμα βρισκόμουν έξω απ' την πόρτα του, μόλις με είδε πάγωσε.

-Ρε συ τι κάνεις; Γιατί δεν απαντάς τα τηλέφωνα;

-Είχα χάσει το κινητό μου και μέχρι να πάρω καινούρια κάρτα ήταν κλειστό.

-Τέλος πάντων μπορούσες να με πάρεις, πήγα να πεθάνω απ' την αγωνία μου. Δε με νοιάζει τόσο για τα λεφτά αλλά μην το κάνεις αυτό, μην εξαφανίζεσαι γιατί είναι χειρότερα. Τον καθσύχασα και παραδέχτηκε ότι δεν είχε τα λεφτά εκείνη τη στιγμή. Του εξήγησα πως έπρεπε να κάνουμε τη μεταβίβαση μου έδωσε μια προκαταβολή και δύο μέρες μετά με ξόφλησε. Κάναμε τα χαρτιά και πήγε η καρδιά μου στη θέση της.

Έτσι ρυθμίστηκε και η τελευταία λεπτομέρεια, αισθάνθηκα

μεγάλη ανακούφιση. Τώρα τίποτα δε με κρατούσε, τ' άφηνα όλα πίσω μου όμως δε μ' ένοιαζε.

Όλα εκτός βέβαια από το καλό μου CBR. Καλό μου "Magic bus", δε θα ξανακούσω ποτέ την καρβουνένια Dr K. σου να βρυχάται σα λιοντάρι στα στενά της πόλης. Δε θα ξανακάνουμε ποτέ τσιγάρο στο Λυκαβηττό τα βράδια πάνω πάνω απ' την Αθήνα. Δε θα με παρηγορείς με το σίγουρο ρελαντί σου. Δε θα γαργαλήσουμε άλλα κοριτσάκια ψευτοσκορτσάρωντας στις χαμηλές. Δε θα ξαναπιούμε μπύρες στα Εξάρχεια. Δε θα σε ξεχάσω ποτέ. Τις μεγαλύτερες αποφάσεις στη ζωή μου τις πήρα πάνω σ' ένα μηχανάκι και νομίζω αυτό ήταν το καλύτερο απ' όσα μηχανάκια πέρασαν απ' τα χέρια μου. Αν με ρωτήσει ποτέ κανείς πως πήγα στην Αμερική θα του πω πως πήγα μ' ένα CBR 900 του '97 και δε θα λέω ψέματα.

Κεφάλαιο VIII

Νέο ξεκίνημα

Η άνοιξη είχε μπει για τα καλά. Συνέχισα να κάνω εκείνο το μεροκάματο στο Μαρούσι αλλά τώρα χωρίς άγχος. Έβγαλα το διαβατήριό, έκλεισα τα εισιτήρια και το μόνο που έμενε ήταν να βρω ένα μέρος να μείνω. Με σκάρτα τρία χιλιάρικά στην τσέπη αποκλείεται να την έβγαζα τρεις μήνες, θα έπρεπε σίγουρα να δουλέψω. Ήξερα τι θα έκανα, παλιά μου τέχνη κόσκινο απόβαση στη νύχτα. Η Αστόρια σ' αυτή την περίπτωση ήταν προφανής επιλογή, πόνταρα στους εκεί Έλληνες και οι πληροφορίες μου πάνω κάτω αυτό έλεγαν ότι έπρεπε να κάνω. Όλα ήταν θέμα πιθανοτήτων επιβίωσης κι αυτές εξαρτώνταν σε μεγάλο βαθμό από το νοίκι που θα έπρεπε να πληρώνω. Αν έβρισκα κάπου να μείνω φθηνά θα είχα λίγο μεγαλύτερο χρονικό περιθώριο μέχρι να βρω μεροκάματο. Με συντηρητικούς υπολογισμούς αυτά τα λεφτά θα μου εξασφάλιζαν ένα με ενάμιση μήνα παραμονής. Αν δεν έβρισκα δουλειά σ' αυτό το διάστημα απλά θα 'άλλαζα το εισιτήριό μου και θα γύριζα πίσω. Άλλωστε αν δεν ήμουν ικανός να βρω δουλειά σ' αυτό το διάστημα δε θα είχα ούτε ως ή άλλως καμία ελπίδα να ονειρευόμαι την Αμερική. Βρήκα στο ίντερνεντ ένα δωμάτιο στην 21 avenue που το νοίκιαζε κάποιος Λένιν. Ζητούσε εξακόσια δολάρια το μήνα και όπως έγραφε δεχόταν και καπνιστές, τέλεια. Επικοινωνήσα μαζί του το έκλεισα και όλα πλέον ήταν θέμα χρόνου.

Το βράδυ πριν την πτήση μου κοιμήθηκα στο σπίτι του Μαλαχιά, προθυμοποιήθηκε να με πάει αυτός στο αεροδρόμιο. Βολεύτηκα στον καναπέ και το ξυπνητήρι δεν έλεγε να χτυπήσει. Όλο το βράδυ σκεφτόμουν πως είχα φτάσει μέχρι εκεί και τι είχα μπροστά μου. Ήθελα να κοιμηθώ αλλά πιο πολύ ήθελα να ονειρευτώ με τα μάτια ανοικτά, είχα ξεχάσει πως γινόταν. Άρχισε να ξημερώνει, τώρα το ξυπνητήρι μου ήταν άχρηστο. Περίμενα το Δημήτρη να σηκωθεί, ήπιαμε καφέ και μπήκαμε σ' αυτοκίνητο. Η Αττική οδός ήταν άδεια, ο ήλιος μόλις είχε βγει και με ζέσταινε. Είχα μεγάλη ανησυχία όμως δεν είπα τίποτα, κουβεντιάζαμε στο άσχετο με το Δημήτρη. Όσο και να προσπαθήσω δεν πρόκειται να θυμηθώ τι λέγαμε, ίσως ούτε κι εκείνος. Ένα τελευταίο τσιγάρο και στην επόμενη στροφή φάνηκε από μακριά ο πύργος ελέγχου. Τότε κόπηκαν τα πόδια μου, το αίμα μου πάγωσε και με

κατέκλυσε ένα κύμα στιγμιαίου πανικού από πάνω ως κάτω. "Που πας ρε έρμο;" ήταν η μόνη σκέψη που τρύπησε το μυαλό μου. Ψυχραιμία, δυο ανάσες μου πήρε να βγω απ' όλο αυτό αλλά τι ανάσες.

Φτάσαμε στο αεροδρόμιο. Μια βόλτα με το Δημήτρη στο περίπτερο διεθνούς τύπου, ένας οδηγός της Νέας Υόρκης για ξεκάρφωμα και μια εφημερίδα να 'χω να διαβάζω. Χαιρετηθήκαμε, ο Δημήτρης δε μπορούσε να μείνει άλλο. Η πτήση αργούσε ακόμα, πήρα καφέ και κάθισα στο καπνιστήριο. Τα γκισέ άνοιξαν και τσέκαρα τα πράγματα. Πήγα για τον έλεγχο διαβατηρίων, δεν ήθελα να καπνίσω άλλο. Μια γκόμενα σεκιούριτι της αεροπορικής εταιρίας γύρω στα τριάντα ζήτησε το διαβατήριό μου πριν τον έλεγχο κι άρχισε να μου κάνει ερωτήσεις. Ήταν πολύ πιεστική, κανονική ανάκριση μου έκανε και με ύφος πολύ επιτακτικό. Πρέπει να με ρώτησε τέσσερις φορές "Ποιος είναι ο σκοπός της επισκέψεώς σας στις Ηνωμένες πολιτείες". Ήθελα να της πω "δε γαμιέσαι κι εσύ κοπέλα μου τώρα", αλλά δεν της είπα τίποτα. Δεν έδειχνε σε καλύτερη κατάσταση από 'μένα και σκέφτηκα, "γύρευε πως να βρήκε κ αυτή η έρμη ετούτη τη δουλειά, να κάνει τη σκύλα στον κόσμο".

Η πτήση ήταν άδεια, ένα 777 σε καλή κατάσταση. Οι αεροσυνοδοί ήταν μεγάλες σε ηλικία, δεν έχω ξαναδεί αεροσυνοδούς τόσο μεγάλες σε ηλικία. Ήταν όλες παχουλές και είχαν περάσει τα πενήντα. Έμοιαζαν με κάτι θείες που ψήνουν κουλουράκια σε ταινίες. Welcome to America, σκέφτηκα. Νόμισα μάλιστα για μια στιγμή πως το άκουσα να μου το λέει μια απ' αυτές. Κι αν μου το έλεγε δε θα μου φαινόταν περίεργο. Το τεράστιο άδειο αεροπλάνο έμοιαζε με σκηνή από ταινία του Ντέιβιντ Λύντς. Μου πέρασε απ' το μυαλό πως η συγκεκριμένη εταιρία ίσως ήταν κάτι σαν τόπος απόσυρσης παλαιών αεροσυνοδών. Να λοιπόν τι γίνονται οι αεροσυνοδοί όταν γεράσουν, φτιάχνουν κουλουράκια σε άδεια 777. Ενθουσιάστηκα με την ανακάλυψή μου και βολεύτηκα σ' ένα παράθυρο. Χάζευα το φτερό και τον κινητήρα, ήταν τόσο άνετα εκεί μέσα. Το θηρίο άρχισε να τροχοδρομεί και μ' ένα απαλό τίναγμα σηκώθηκε στον αέρα. Η Αθήνα ήταν λουσμένη στο πρωινό ανοιξιάτικο φως, ήταν πανέμορφη.

Κουλουράκια βεβαίως δε μου φέρανε, αλλά τα κορίτσια

ήταν πολύ ευγενικά. Στο αεροπλάνο επικρατούσε απόλυτη ησυχία, αυτός είναι τρόπος να πετάς φίλε μου. Και οι αεροσυνοδοί δε χρειάζεται να είναι μουνάρες, ούτε να ξέρουν να φτιάχνουν κουλουράκια η ευγένεια αρκεί. Διάβασα την εφημερίδα, διάβασα τον οδηγό της Νέας Υόρκης, ξαναδιάβασα την εφημερίδα και καναδυό αδιάφορες ταινίες αργότερα είχα επισήμως ένα βαρβάτο σύνδρομο στέρησης νικοτίνης. Δεν είχα πάρει τσιρότα, το κέρατό μου, δεν είχα πάρει ούτε τσίχλες ούτε τσιρότα. Υπολόγισα τις ώρες της πτήσης που απέμεναν, τις υπολόγισα ξανά, έπρεπε να το πάρω απόφαση.

Φτάσαμε στη Φιλαδέλφεια, το κτήνος εδώ θα ξεκουραζόταν. Έπρεπε να περάσω το τελωνείο και να πάρω την πτήση μου για τη Νέα Υόρκη, είχα πάνω από δύο ώρες μπροστά μου. Στον έλεγχο μια συμπαθητική μαύρη κοπέλα στην ηλικία μου, άρχισε να μου κάνει ερωτήσεις. Λίγο αργότερα μάζεψε τα ταξιδιωτικά μου έγγραφα και μου τα έδωσε.

-Secondary check.

-Ορίστε;

-Πρέπει να περάσετε σε δευτερεύοντα έλεγχο.

-Συμβαίνει κάτι;

-Όχι είναι απλά ένας τυπικός έλεγχος.

Ας ήταν, πήρα τις αποσκευές μου και πήγα.

Στην αίθουσα αναμονής καρέκλες στοιχισμένες και άνθρωποι απ' όλες τις φυλές περίμεναν. Στο βάθος μπάτσοι με γαλάζια λάτεξ γάντια στα χέρια πηγαινοέρχονταν. Απέναντι απ' τις καρέκλες ένα μακρύ πολύ ψηλό γκισέ κι από πίσω του μια χοντρή, πολύ χοντρή, νομίζω κοκκινομάλλα μπατσίνα με σπασμένα νεύρα. Έκανε μπαμ από μακριά η γκόμενα ότι είχε ξενερώσει με τη ζωή της, όποια κι αν ήταν η ζωή της. Φώναζε τα ονόματα ένα ένα κι έσκυβε να δώσει τα έγγραφα σ' αυτούς που πήγαιναν να τα πάρουν. Τους κοιτούσε όλους υποτιμητικά κι αν μπορούσε θα τους έστελνε πίσω από 'κει που ήρθαν ή ακόμα καλύτερα θα τους έστελνε στο διάολο να τους κάψει στην κόλαση. Ευχήθηκα να μη χρειαστεί να βρεθώ μπροστά της για το "δευτερεύοντα έλεγχο" όμως βρέθηκα κι εγώ με τη σειρά μου. Προς μεγάλη μου ανακούφιση μ' έστειλε σε κάποιον άλλο για τα περαιτέρω. Ο δεύτερος ήταν κάποιος λευκός γύρω στα σαράντα πολύ ήρεμος που εκείνη την ώρα έλεγγχε τα πράγματα ενός τεράστιου μαύρου που φορούσε κελεμπία κι ένα σκουφί με περίτεχνα κεντήματα, προφανώς μόλις είχε έρθει

από κάποια Αφρικανική χώρα. Στάθηκα σε απόσταση και περίμενα. Γύρισε, με κοίταξε και με χαρακτηριστική πραότητα μου έκανε νόημα να περιμένω. Του έγνεψα στον ίδιο τόνο πως κατάλαβα και περίμενα.

Ο μαύρος είχε ένα βουνό κονσέρβες μαζί του το οποίο κανείς δεν καταλάβαινε τι περιείχε και που ο ίδιος εξηγούσε πως είναι κάτι που το βρίσκεις μόνο στη Αφρική. Ο μπάτσος είχε μια έκφραση "τι θα δω ακόμα θεέ μου" και προσπαθούσε να του εξηγήσει πως η ποσότητά που μετέφερε ήταν πολύ κοντά στο όριο και πως καλά θα έκανε να μην κουβαλάει μαζί του τόσα τρόφιμα άλλη φορά με το αεροπλάνο γιατί κινδύνευε να του τα κατασχέσουν. Τέλος πάντων αφού με κάποιο τρόπο συνεννοήθηκαν ήρθε η σειρά μου. Εγώ ήμουν εύκολη περίπτωση, ούτε κονσέρβες είχα μαζί μου ούτε τίποτα. Έριξε μια προσεκτική ματιά στις αποσκευές και μόλις βεβαιώθηκε πως κουβαλούσα κυρίως ρούχα με άφησε. Στη διάρκεια του ελέγχου μου έκανε και μερικές ερωτήσεις αλλά τον όλο διάλογο θα τον χαρακτήριζα περισσότερο σαν άνετη φιλική συζήτηση μεταξύ δύο ανθρώπων παρά σαν έλεγχο τελωνειακής αρχής. Μου πάτησε τη σφραγίδα στο διαβατήριό, μου ευχήθηκε καλή διαμονή και πήγα στην ευχή της Παναγίας. Να 'ναι καλά ο άνθρωπος.

Έφτασα στη Νέα Υόρκη, είχα αφήσει πίσω μου όλα τα τελωνεία και τους ελέγχους. Το μικρό αεροπλάνο πάτησε απαλά το διάδρομο κι εγώ έπρεπε απλά να πάω να παραλάβω την αποσκευή μου. Μπορούσα πλέον να χαλαρώσω όμως όχι για πολύ. Άνοιξα το τηλέφωνο και όσο κι αν προσπάθησα δε μπόρεσα να βρω πρόσβαση σε κάποιο δίκτυο. Από την Ελλάδα δε μου είχαν ενεργοποιήσει την περιαγωγή ενώ τους το είχα τονίσει επανειλημμένα. Η ώρα ήταν ήδη περασμένες δέκα κι εγώ ήμουν εξαντλημένος. Έπρεπε επειγόντως να επικοινωνήσω με το Λένιν. Του είχα ζητήσει να μου δώσει τη διεύθυνση του σπιτιού όμως αυτό το παιδί είχε κάποιο πρόβλημα, δεν ξέρω αν ήταν η προφορά του ή ο τρόπος που σκεφτόταν πάντως δεν καταλάβαινες τι σου έλεγε στο τηλέφωνο, δεν καταλάβαινα εγώ τουλάχιστον. Του είχα ζητήσει να μου τη στείλει με κάποιο μήνυμά γραπτώς, πράγμα που όμως δεν έκανε ή ακόμα κι αν το είχε κάνει όσο εγώ βρισκόμουν στον αέρα πλέον δεν είχε καμία σημασία. Μου είχε πει να τον πάρω τηλέφωνο όταν θα έφτανα, έπρεπε να μάθω που ήταν το σπίτι.

Κατάφερα να βρω το ανταλλακτήριο συναλλάγματος δέκα λεπτά πριν κλείσει και ν' αλλάξω τα ευρώ μου σε δολάρια. Φρόντισα να προμηθευτώ και μερικά κέρματα, ειδικά αυτά των εικοσιπέντε σεντς είναι πολύ χρήσιμα στη Νέα Υόρκη, το έλεγε κι ο τουριστικός οδηγός. Έριξα τρία απ' αυτά σ' ένα απ' τα τηλέφωνα που βρισκόταν λίγο παραπέρα και κάλεσα τον αριθμό του Λένιν. Δεν απαντούσε, πήρα ξανά και ξανά, τίποτα. Ήταν περασμένες έντεκα και σκεφτόμουν ήδη πως θα την έβγαζα εκείνη τη νύχτα, κατά πάσα πιθανότητα θα έψαχνα για κάποιο ξενοδοχείο. Η άλλη λύση θα ήταν να μείνω στο αεροδρόμιο μέχρι το επόμενο πρωί. Ήμουν πολύ κουρασμένος και αυτό που χρειαζόμουν εκείνη τη στιγμή ήταν ένα κρεβάτι να ξαπλώσω όμως ακόμα κι αν χρειαζόταν να παραμείνω άγρυπνος εκείνο το βράδυ θα το έκανα. Αποφάσισα να το σκεφτώ λίγο πιο ψύχραιμα. Τον είχα ενημερώσει πότε θα έφτανα και μάλιστα είχα καθυστερήσει και μια ώρα όμως αυτός δεν απαντούσε. Κάθισα, πήρα δυο ανάσες και έκανα άλλη μια προσπάθεια να πάρω το Λένιν, απάντησε, ήταν λέει στη δουλειά του. Τον έβαλα να μου συλλαβίσει τη διεύθυνση και μου είπε πως η μάνα του ήταν στο σπίτι και με περίμενε. Η μάνα του, ποια μάνα του, τι έκανε στο σπίτι η μάνα του; Σκέφτηκα πως θα είχε πάει να καθαρίσει ή κάτι τέτοιο ή ότι θα την είχε παρακαλέσει να με περιμένει στο σπίτι επειδή δε μπορούσε εκείνος.

Πήρα ένα ταξί και ξεκίνησα, το σπίτι δε φαινόταν μακριά στο χάρτη. Ο ταξιτζής ήταν αρκετά μαλάκας, όσο μαλάκες είναι συνήθως οι ταξιτζήδες που τυχαίνουν στη ζωή μου. Ινδός γύρω στα πενήντα πέντε με μεγάλη καράφλα, αρνητικός με ολόκληρο το σύμπαν. Φαίνεται πως ο συγκεκριμένος Ινδός δεν πίστευε στο κάρμα. "Τι διεύθυνση είναι αυτή;" και "Που είναι;", "Τι είναι το 24-15 μπροστά από το δρόμο;", "Πως θα πάω εκεί;". Ήταν η πρώτη μου ώρα στη Νέα Υόρκη και ο πρώτος ταξιτζής στην πόλη ήταν ότι ακριβώς δεν χρειαζόμουν. Μου είπε πως δεν ήξερε τη διεύθυνση αλλά θα προσπαθούσε να τη βρει, πάλι καλά.

Μου άνοιξε η μάνα του Λένιν, μια κοντή λατίνα από το Εκουαδόρ, με σπασμένα αραιά κακοβαμένα μαύρα μαλλιά που τα κρατούσε όσο πιο μακριά μπορούσε, μου θύμισε τη γιαγιά μου λίγο πριν πεθάνει. Άρχισε να μου λέει μισά Αγγλικά μισά Ισπανικά ότι έπρεπε να της δώσω ένα μήνα μπροστά για το

δωμάτιο και μετά, "No cerveca a mia casa, no fumar a mia casa" και τα δικά της. Ok mamasita, whatever you say. Εγώ δε της απαντούσα, το μόνο που ήθελα εκείνη την ώρα ήταν να ηρεμήσω κι αυτή βούιζε μες τ' αυτιά μου σα σφήκα. Δεν είχα καμία όρεξη να διαπραγματευτώ οτιδήποτε εκείνη την ώρα και δεν είχα τίποτα να διαπραγματευτώ μαζί της έτσι κι αλλιώς. Με το γιο της είχα νταραβέρι κι αυτός δεν είχε αναφέρει τίποτα για τη μάνα του. Δηλαδή εγώ είχα πάει στην άλλη άκρη του κόσμου για να γλιτώσω απ' τη δικιά μου και τώρα είχα να κάνω με τη μάνα κάποιου που δεν τον είχα δει ποτέ. Ήθελα μόνο να κάνω ένα μπάνιο και να κοιμηθώ ελπίζοντας πως την άλλη μέρα η γριά δε θα ήταν στο σπίτι.

Το πρωί είδα και το Λένιν αυτοπροσώπως. Προθυμοποιήθηκε να μου δείξει τη γειτονιά, που να πλένω τα ρούχα μου, που ήταν το σουπερμάρκετ, ο σταθμός του τραίνου, με κέρασε και πρωινό πριν φύγει για τη δουλειά του. Πήγαμε στο Mike's diner κάτω από το σταθμό Astoria Ditmars. Καθίσαμε στον πάγκο και έπιασα να διαβάζω τον κατάλογο. Ένας τεράστιος κατάλογος γεμάτος πράγματα που δεν είχα ιδέα τι ήταν. Η σερβιτόρα μελαχρινή γύρω στα σαράντα, μετρίου αναστήματος με χαρακτηριστική ποντιακή μύτη, την άκουσα να λέει κάτι στα Ελληνικά.

-Μιλάς Ελληνικά;

Με κοίταξε σα να κατέβηκα μόλις από τον Άρη αλλά χωρίς να με κακίσει. Προσπαθούσε περισσότερο να καταλάβει αν της έκανα κάποιου είδους πλάκα.

-Και βέβαια μιλάω Ελληνικά, Ελληνίδα είμαι. Τι θα πάρεις;

-Ένα φραπεδάκι γλυκό με γάλα.

-Παναγία μου.

Ο Λένιν που παρατηρούσε τη σκηνή με ρώτησε τι λέγαμε. Του απάντησα κι έβαλε τα γέλια.

-Γιατί γελάς;

-Γιατί τη ρώτησες αν είναι Ελληνίδα.

-Τόσο περίεργο σου φάνηκε;

-Βέβαια, εννοείται πως είναι Ελληνίδα, όλοι εδώ είναι Έλληνες.

Η αλήθεια ήταν περίπου αυτή, οι περισσότεροι εκεί ήταν Έλληνες και τα περισσότερα diner στη Νέα Υόρκη ήταν Ελληνικά. Το θέμα είναι πως αυτή ήταν η πρώτη Ελληνίδα που συναντούσα.

Την υπόλοιπη μέρα την πέρασα γνωρίζοντας τη νέα μου γειτονιά. Περιπάτησα αρκετά για να δω τα μαγαζιά, τους ανθρώπους, το ρυθμό της περιοχής και να μάθω να προσανατολίζομαι. Το είχα μάθει από πολύ μικρός αυτό, άμα θέλεις να μάθεις μια περιοχή πρέπει να την περπατήσεις. Γύρισα στο σπίτι νωρίς, ήμουν ακόμα κουρασμένος από το ταξίδι. Έπρεπε να επικοινωνήσω με τη Τζέσικα, ήταν ο μόνος άνθρωπος που γνώριζα εκεί από την Ελλάδα. Την πήρα μερικές φορές τηλέφωνο, δε μου απάντησε ποτέ. Αργά το βράδυ μου έστειλε ένα μήνυμα που έλεγε ότι την επόμενη μέρα θα έπαιζε μουσική σ' ένα μπαρ και αν ήθελα να πήγαινα. Και βέβαια θα πήγαινα.

Βρήκα το μπαρ στο χάρτη, δεν ήταν πολύ μακριά, ήταν στο Hell's gates λίγο πιο κάτω από το πάρκο της Αστόρια. Αποφάσισα να πάω νωρίς, άλλωστε δεν είχα κάτι άλλο να κάνω. Βγήκα στο πάρκο και έπιασα όλο το ποτάμι με τα πόδια, απέναντι φαινόταν το Μανχάταν με όλους τους ουρανοξύστες να σηκώνονται πίσω από τις γέφυρες. Πολλές γέφυρες, ήμουν λοιπόν στη Νέα Υόρκη. Το μαγαζί το βρήκα εύκολα, απ' έξω δε φαινόταν για μαγαζί. Είχε μια μεγάλη πόρτα και μια νέον επιγραφή από πάνω πολύ διακριτική, "Hell's gates social". Μου αρέσουν τα διακριτικά μαγαζιά, συνήθως έχουν περιεχόμενο και αυτό είχε σίγουρα. Μακρόστενος χώρος με ένα απλό μπαρ στα δεξιά και πολλά ποτά στον τοίχο, ωραία λιτή διακόσμηση και καλή μουσική, εδώ λοιπόν δούλεψε η Τζέσικα. Ανακάλυψα πως στο πίσω μέρος είχε ακάλυπτο χώρο με παγκάκια και τραπεζάκια που μπορούσες να καπνίσεις. Παράδεισος, πήρα ένα ποτό και περίμενα. Πήρα και δεύτερο, η ώρα είχε πάει δέκα και μισή και η Τζέσικα δε φαινόταν πουθενά, υποτίθεται πως έπρεπε να είναι εκεί από τις δέκα. Η σερβιτόρα ήταν μια κοντούλα γεματούλα πολύ ευγενική, την έλεγαν April. Αν δεν ήταν γεματούλα θα έπαιρνα όρκο ότι είχε έρθει απ' την Καλιφόρνια. Δεν ήταν βέβαια μόνο το όνομά της που θύμιζε Λιακάδες αλλά και ο τρόπος της χαλαρός και πρόσχαρος.

-Δουλεύει εδώ κάποια Τζέσικα;

-Βεβαίως, είσαι φίλος της;

-Ναι, από την Ελλάδα.

Η April χάρηκε πάρα πολύ που ήμουν φίλος της Τζέσικα και από την Ελλάδα.

-Τι ώρα έρχεται;

-Δεν ξέρω, σήμερα έχουμε open mic night, δε νομίζω να

έρθει.

Η April μας έκανε την καρδιά περιβόλι, η Τζέσικα ήταν πιο κουκουρούκου από 'μένα.

Όπως και να 'χε είχα ανακαλύψει ένα ωραίο μπαράκι και χαιρόμουν πολύ για το γεγονός. Της έστειλα ένα μήνυμα, άφησα ένα καλό φιλοδώρημα στην April και πήρα το δρόμο της επιστροφής.

Την επόμενη μέρα ξύπνησα πιο νωρίς. Ξεκίνησα τη μέρα μου στο diner μαζί με το Λένιν, αυτή τη φορά κέρασα εγώ. Είχε ρεπό εκείνη την ημέρα και του ζήτησα να πάμε να ψωνίσουμε. Ήταν η πρώτη φορά που ζούσα στο ίδιο σπίτι με οικογένεια από τη λατινική Αμερική και είχα μεγάλη περιέργεια. Ήθελα να τους γνωρίσω καλύτερα αυτούς και την κουλτούρα τους για την οποία δεν είχα ιδέα. Μιας και θα έμενα μαζί τους στο σπίτι ήθελα να ζεστάνω λίγο την ατμόσφαιρα, σκόπευα να μαγειρέψω. Προείχε το κρέας, τα υπόλοιπα ήταν εύκολα. Που θα έβρισκα όμως κατάλληλο κρέας για γιουβέτσι και πως θα το ζητούσα; Είπα του Λένιν να με πάει σ' ένα κρεοπωλείο Ελληνικό που μου είχε δείξει την προηγούμενη στη Ditmars boulevard. Η βιτρίνα δεν είχε μεγάλη ποικιλία, κυρίως μοσχάρι. Πίσω απ' το ψυγείο ένας υπάλληλος σκούρος και ψωμωμένος γύρω στα σαράντα με μεγάλα μουστάκια, τον ρώτησα αν μιλούσε Ελληνικά και προς έκπληξή μου είπε ότι δε μιλούσε. Άντε τώρα να συνεννοηθώ και σιγά μην ήξερα πως λένε το κιλότο στη Νέα Υόρκη. Άρχισα να του εξηγώ ότι ήθελα κομμάτι από νεαρό ζώο και πως ήθελα να το μαγειρέψω στο φούρνο, μέχρι και πάνω μου άρχισα να του δείχνω αλλά χωρίς αποτέλεσμα. Παρεξηγήθηκε μάλιστα γιατί του έδειχνα το πάνω μέρος του κώλου μου, ψηλά εκεί που αρχίζει η μέση. Τι να έκανα δηλαδή, αφού εκεί είναι το κιλότο στο μοσχάρι. Κάθε προσπάθειά μου έπεσε στο κενό, δε μπορούσε να καταλάβει ούτε τι κρέας ήθελα ούτε τι ήθελα να το κάνω. Στο τέλος διάλεξα ένα κομμάτι με κόκαλο απ' αυτά που είχε κομμένα μπροστά του και του το έδειξα. Το πήρε και το έβαλε πάνω στον πάγκο, ευτυχώς τον πρόλαβα.

-Όχι όχι, τι κάνεις εκεί;

-Να το κόψω.

-Όχι μη το κόβεις.

-Και πως θα βγάλεις το κόκαλο;

-Αυτό είναι το θέμα, δε θέλω να βγάλω το κόκαλο. Άστο θα το κόψω εγώ.

Με κοίταξε όλο απορία και αποστροφή. Ευτυχώς επενέβη το αφεντικό, ένας παππούς κοντός με καράφλα που έκανε μπαμ από μακριά ότι ήταν της ράτσας μου.

-Τι θέλεις παιδί μου;

-Κρέας για γιουβέτσι.

-Πόσες μερίδες;

-Τέσσερις-πέντε.

-Περίμενε.

Άνοιξε το πίσω ψυγείο, έπιασε ένα κομμάτι κι άρχισε να κόβει.

-Του γάλακτος. Αυτά τα κρέατα δε τα ξέρουν εδώ πέρα, δε τα βγάζω στη βιτρίνα.

Βάλαμε και οι δύο τα γέλια. Εκεί επενέβη ο υπάλληλος που εν τω μεταξύ είχε πιάσει κουβέντα με το Λένιν.

-Ήθελες άλλο κρέας;

-Ναι εντάξει το βρήκαμε.

-Εγώ αυτό που μου ζήτησες σου έδωσα.

-Ναι εντάξει, δίκιο έχεις, εγώ δεν ήξερα να σου εξηγήσω.

-Πάντως εγώ αυτό που μου ζήτησες σου έδωσα.

Τι μαλάκας θεέ μου. Δε φτάνει που δούλευε σ' Ελληνικό χασάπικο και δεν ήξερε το γιουβέτσι, έκανε και τον έξυπνο. Ευτυχώς επενέβη και πάλι το αφεντικό.

-Έλα τώρα, τι λες, πελάτης είναι, κάνε τη δουλειά σου.

Θα κάνεις γιουβέτσι;

-Θα κάνω και θα γίνει πόλεμος.

-Θα το κάνεις καλό, το πιστεύω.

Τα υπόλοιπα ήταν όντως εύκολα, το σουπερμάρκετ είχε απ' όλα. Δεν ήταν Ελληνικό αλλά μιας και ήταν στην Αστόρια είχε ένα ολόκληρο τμήμα με Ελληνικά προϊόντα. Λάδια, τυριά, καφέδες, ζυμαρικά τα πάντα. Μέτρησα γύρω στα επτά διαφορετικά είδη φέτα, Ελληνική, Βουλγάρικη, Γαλλική μέχρι και Αμερικάνικη, αν μου το λέγανε δε θα το πίστευα.

Έφτιαξα ένα μεγάλο ταψί γιουβέτσι και συγκεντρώθηκαν όλοι στο τραπέζι. Ο Λένιν, η μάνα του, ο Χόρχε ο φίλος της κι ο Μουσταφά. Μου είχε πει ο Λένιν για το Μουσταφά αλλά δε τον είχα δει καθόλου. Είχε έρθει από τη Μασσαλία να δει την κόρη του που σπούδαζε στη Νέα Υόρκη και θα έμενε για λίγο καιρό στο σπίτι. Έγινε όντως πόλεμος, η μάνα του Λένιν έλεγε *rico rico, mucu rico* κι ο Μουσταφά *c' est tres bon, c' est tres bon*. Μέχρι και άρση της ποτοαπαγόρευσης έγινε

όταν ο Λένιν άνοιξε ένα μπουκάλι φτηνό κόκκινο κρασί που ξέθαψε από κάποιο ντουλάπι. Το τραπέζι αυτό είχε πολύ πλάκα. Ο Μουσταφά δε μιλούσε λέξη αγγλικά και η μάνα του Λένιν τα μίλαγε λίγο. Όποτε ήθελε να τον ρωτήσει κάτι, ο Λένιν έπρεπε να μου το μεταφράσει από τα Ισπανικά κι εγώ ξεσκόνιζα κάτι γαλλικά που τα είχα από καιρό καταχωνιασμένα για να μη τα θυμάμαι. Το ίδιο γινόταν και προς την αντίθετη κατεύθυνση, Βαβυλωνία. Όταν τελειώσαμε το γεύμα βγήκα έξω να κάνω τσιγάρο. Εν τω μεταξύ απάντησε στο μήνυμα μου η Τζέσικα. Μου ζητούσε συγνώμη γιατί είχε μπερδέψει τη μέρα που δούλευε και μου έγραφε πως θα δούλευε την επόμενη σ' ένα άλλο μαγαζί πάλι στην Αστόρια. Ευτυχώς, γιατί εκείνη τη μέρα είχα να δω το Denis.

Ο Denis Maguire ήταν ένας Ιρλανδός πριν τα σαράντα, συμφοιτητής του δάσκαλού μου από το VGIK στη Μόσχα. Είχα ακούσει πάρα πολλά γι αυτόν από τον Ανέστη, ήταν κι ο Denis μαθητής του Σάββα Κούλις. Για την ακρίβεια σύμφωνα με τον Ανέστη ήταν ο αγαπημένος μαθητής του Σάββα Κούλις ή ακόμα καλύτερα αγαπημένος όλων. Όπως και να 'χε ήθελα να τον γνωρίσω αυτό τον τύπο. Τον είχα πάρει τηλέφωνο νωρίτερα και μου είχε πει να βρεθούμε μετά τις έξι κοντά στο σπίτι του. Έμεινε στο Μπρούκλυν στη Flatbush avenue, κοντά στο Prospect park. Ρώτησα το Λένιν αν ήξερε τη διεύθυνση και του πρότεινα αν ήθελε να πάμε μαζί. Δέχτηκε αλλά μου είπε πως ήθελε πρώτα να κάνει ένα μπάνιο.

Εκινήσαμε με μεγάλη καθυστέρηση, ο Λένιν έκανε μπάνιο στο ρυθμό της Κλεοπάτρας, η ώρα ήταν ήδη περασμένες έξι και είχα αγχωθεί. Δε συνηθίζω να αργώ στα ραντεβού μου ειδικά όταν πρόκειται να συναντήσω κάποιον για πρώτη φορά. Ο Λένιν είχε μισό μισό με τον πατριό του ένα παλιό GMC Safari όμως επειδή με είδε ανήσυχο μου πρότεινε να πάρουμε ταξί για να πάμε πιο γρήγορα. Κάποιος δικός του που δούλευε οδηγός σε gypsy cab του χρώσταγε λέει κάτι λεφτά και τον πλήρωνε με κούρσες. Φαινόταν πολύ καθησυχαστικός όταν τον πήρε στο τηλέφωνο όμως χρειάστηκε να περπατήσουμε πολύ μέχρι να φτάσουμε εκεί που ήταν ο δικός του και αυτό δε με ησύχασε καθόλου. Υποτίθεται πως όλο αυτό είχε γίνει για να κερδίσουμε χρόνο όμως όταν βγήκαμε στον αυτοκινητόδρομο κόντευε κιόλας επτά. Όπως και να 'χε, ότι και να έλεγα πλέον δεν είχε νόημα ούτε θα μας έκανε να φτάσουμε πιο

γρήγορα οπότε αποφάσισα να χαλαρώσω και να το απολαύσω. Είχα καθίσει στο μπροστινό κάθισμα και χάζευα. Το τεράστιο μοτέρ της τεράστιας μαύρης Chrysler γουργούριζε καταπίνοντας το δρόμο, καταλάβαινες ότι αυτό το πράγμα είχε ροπή. Το ράδιο έπαιζε κάποιο σταθμό με κακόγουστα ποπ λάτιν και γύρω γύρω απλωνόταν η πόλη μέχρι εκεί που έφτανε το μάτι σου. Το φως σιγά σιγά μαλάκωνε και ο ήλιος χαμήλωνε πίσω από τους ουρανοξύστες. Το σκηνικό ήταν μαγικό, ουρανοξύστες πίσω από γέφυρες λουσμένα όλα στο κόκκινο φως. Κάθε προσπάθεια να χαρακτηρίσω την εικόνα μοιραία κατέληγε μέσα στο μυαλό μου σε φτηνά γλυκανάλατα κλισέ που σιχαίνομαι σα τις αμαρτίες μου οπότε παραιτήθηκα από την προσπάθεια αναζήτησης λέξεων. Έτσι κι αλλιώς οι λέξεις μπροστά σε τέτοιες εικόνες είναι πάντα λίγες. Ναι λοιπόν ήμουν όντως στη Νέα Υόρκη και η Νέα Υόρκη με είχε κερδίσει, έτσι απλά.

Βρήκαμε το Denis σ' ένα συνοικιακό pub κοντά στο σπίτι του. Δεν είχε πολύ κόσμο και μιας και σχεδόν όλοι γνωρίζονταν μεταξύ τους εκεί μέσα έστω και φασιικά, μας αναγνώρισε αμέσως. Συστηθήκαμε και πιάσαμε κουβέντα για το τι θα κάναμε. Του πρότεινα αν ήθελε να καθίσουμε στο μαγαζί που ήμασταν μιας και ήταν κοντά στο σπίτι του και μιας και βεβαίως τον είχαμε στήσει τον άνθρωπο. Όμως ο Ντένις μου δήλωσε πως εκεί πήγαινε κάθε μέρα και προτιμούσε να πάμε κάπου αλλού. Ο Λένιν πρότεινε να πάμε στην Atlantic avenue που ήξερε κάτι μπαράκια. Δεν κουραστήκαμε να βγάλουμε απόφαση και μιας και ήταν μακριά για να πάμε με τα πόδια ο Ντένις πρότεινε να πάρουμε το dollar van. Δεν είχα ξανακούσει γι αυτά και δεν θα μπορούσα ποτέ να τα έχω φανταστεί. Είναι κάτι βανάκια με φυμέ τζάμια που τα οδηγούν Τζαμαϊκανοί και κάνουν ένα συγκεκριμένο δρομολόγιο. Δεν έχει στάσεις, περιμένεις κάπου στη διαδρομή του και όταν το δεις σηκώνεις το χέρι σου. Όταν θες να κατέβεις το λες στον οδηγό και η ταρίφα είναι δύο δολάρια όσο μακριά και να πας. Το βανάκι μας ήταν γεμάτο τηλεοράσεις που έπαιζαν βιντεοκλίπ ρέγκε και Τζαμαϊκανές που επέστρεφαν μετά τη δουλειά στα σπίτια τους. Η εργατική τάξη της Νέας Υόρκης στην πιο αυθεντική της μορφή και το dollar van επανάσταση στα μέσα σταθερής τροχιάς. Σκεφτόμουν πως ένα τέτοιο, τόσο βολικό και εύχρηστο μέσο, δε θα μπορούσε ποτέ να είναι νόμιμο στην Ελλάδα. Ίσως και στη Νέα Υόρκη να μην ήταν

νόμιμο, αλλά δε ρώτησα.

Το μπαρ Bogota ήταν πάνω στην πέμπτη λεωφόρο. Καθίσαμε στη μπάρα και ζήτησα τον κατάλογο με τις μπύρες. Ο μπάρμαν με πληροφόρησε πως είχε προσφορά στις έξι τη μια δώρο. Παραγγείλαμε ένα κουβά γεμάτο πάγο και κορόνες, πολύ γρήγορα όμως την προσοχή μου τράβηξε μια μεγάλη γυάλα με πράσινες πιπεριές σ' ένα ημιδιάφανο υγρό με μια κουτάλα να κρέμεται μέσα. Έδειχνε πολύ απειλητικό, ρώτησα το Λένιν περί τίνος επρόκειτο κι αυτός μου απάντησε πολύ φυσικά, "Τεκίλα με χαλαπένιος". Αυτό ήταν, ήθελα ένα τέτοιο. Ο μπάρμαν, ένας λατίνος αδύνατος με πεταχτά αυτιά έπιασε την κουτάλα και αφού ανακάτωσε τις πιπεριές, όπως ανακατεύουν οι διαόλοι τα καζάνια στην κόλαση, έπιασε μια καλή δόση και γέμισε το ποτήρι μου. Η τεκίλα μύριζε πετρέλαιο αλλά ήταν ότι ωραιότερο είχα δοκιμάσει ποτέ. Έπινες μια καλή γουλιά να σε πιάσει η κάψα και μετά κατέβαζες μισή κορόνα για να σβήσεις. Και δεν έσβηνες. Μερικές γουλιές και αρκετές μπύρες αργότερα είχα έρθει στο κέφι. Πιάσαμε με το Ντένις ζωηρή συζήτηση, με ρώταγε τι έκανε ο Ανέστης και τον ρώταγα τι έκανε στη Νέα Υόρκη. Ήταν η αρχή μιας πολύ καλής παρέας. Ο Λένιν πήρε ένα αμαρέτο σάουερ.

Την επόμενη μέρα είχα να δω τη Τζέσικα, θα δούλευε σ' ένα μαγαζί στην τριακοστή λεωφόρο. Ακολούθησα με τα πόδια τη διαδρομή του τραίνου και βγήκα ακριβώς. Το μαγαζί λεγόταν Ovelia και σκέφτηκα μήπως το όνομα είχε να κάνει με τον οβελία, αλλά ποιος να μου απαντήσει; Κάθισα στο μπαρ και πήρα μια μπύρα. Ήταν κι αυτό πολύ ωραίο μαγαζί, η Τζέσικα είχε γούστο. Δεν άργησε να έρθει, είχα να τη δω χρόνια, από την εποχή που δούλευε στην πλατεία, στο παλιό Dr Feelgood στη Βαλτετσίου. Είχε αλλάξει αλλά με θυμόταν, δεν πρέπει να είχα αλλάξει πολύ από τότε. Είπαμε δύο κουβέντες στα όρθια και πήγε στο πόστο της να βάλει μουσική, επέστρεψα στο μπαρ. Ο μπάρμαν ήταν περίπου στην ηλικία μου, όταν του είπα πως το σπίτι μου ήταν στην πλατεία Βικτωρίας χάρηκε, ήταν από τη γειτονιά.

-Πόσο καιρό έχεις εδώ φίλε;

-Ούτε μια βδομάδα. Εσύ;

-Εγώ έχω εδώ τρία χρόνια.

-Με τα χαρτιά τι γίνεται;

-Εγώ φίλε ήμουν α τυχερός. Τον πρώτο μήνα που ήρθα εδώ

μ' ερωτεύτηκε μια πιτσιρίκα και με παντρεύτηκε. Το θέμα τώρα είναι πως ξεμπλέκεις.

-Δεν περνάτε καλά;

-Καλά περνάμε αλλά, τι να σου πω. Γάμος, υποχρεώσεις, γυναίκα στο σπίτι, άστα να πάνε.

-Η αλήθεια είναι ότι είναι ωραία να είσαι μόνος σου. Με τις δουλειές τι γίνεται εδώ πέρα;

-Οι καλές δουλειές είναι στο Μανχάταν, βγάζεις καλά λεφτά. Μπορεί να βγάλεις και διακόσια και διακόσια πενήντα μέσα σ' ένα βράδυ μόνο απ' τα τυχερά. Αλλά θέλει χαρτιά, χωρίς χαρτιά το Μανχάταν ξέχασέ το. Εδώ γύρω γύρω είναι καλά, δε ζητάνε χαρτιά αλλά πρέπει και να προσέχεις.

Τουριστική βίζα έχεις;

-Ναι.

-Πρόσεχε να μην περάσεις τις μέρες. Μετά δεν μπορείς να κάνεις τίποτα.

-Που να ψάξω για δουλειά;

-Θα κάνεις ένα βιογραφικό, εδώ το λένε resume. Πέρνα τα μαγαζιά και μίλα με τους υπεύθυνους. Μη χάσεις πολύ καιρό, εγώ στην αρχή που είχα έρθει τον πρώτο μήνα χάξευα. Και μη χαλάσεις λεφτά.

-Πως να το κάνω το βιογραφικό;

-Κοίτα, να σου πω κάτι που κατάλαβα εγώ. Εγώ είχα καλές συνεργασίες με καλούς μπάρμαν, ονόματα. Είχα καλή εμπειρία και καλή κάρτα με κοκτέιλ. Αλλά το κατάλαβα μετά, δε τους ενδιαφέρει να έχεις τη σούπερ εμπειρία. Προτιμάνε κάποιον που να έχει μέτρια εμπειρία και να τον εκπαιδεύσουν αυτοί να κάνει τη δουλειά με το δικό τους τρόπο. Μετά πρέπει να μάθεις τα χούγια τους. Δεν έχουν μεγάλη κουζίνα αλλά έχουν ένα σωρό μαλακίες on side και on top που πρέπει να τα ξέρεις. Μόνο ένας κατάλογος μπορεί να έχει σαράντα σάλτσες και άλλα τόσα dip.

-Λάδι λάδι και τηγανίτα τίποτα.

-Ακριβώς, αλλά πρέπει να τα ξέρεις. Μετά είναι οι προφορές.

-Δηλαδή;

-Μιλάς καλά αγγλικά;

-Δεν έχω πρόβλημα.

-Τότε δε θα έχεις πρόβλημα. Αλλά παίζει πολύ εδώ με τις προφορές, θα το καταλάβεις. Άλλη προφορά έχουν εδώ, άλλη στο Μπρόνξ, άλλη στο Νιου Τζέρσεϋ, θα δεις. Ντάξει, καλά θα πας, μόνο έχε λίγο το νου σου.

-Θα τα καταφέρω.

-Έτσι πρέπει να σκέφτεσαι και θα τα καταφέρεις.

-Σου λείπει καθόλου η Ελλάδα;

-Μου λείπει, αλλά τι να κάνω; Εκεί δεν έκανα τίποτα.

Δούλευα λίγο σε κάνα νησί και μετά ήμουν άνεργος.

-Κι εγώ δε έκανα τίποτα.

-Κοίτα να σου πω την αλήθεια. Τον πρώτο καιρό εδώ ζορίστηκα, έλεγα τι θέλω εγώ εδώ, αλλά τώρα συνήθισα. Θα δεις, δεν είναι άσχημα, απλά είναι αλλιώς. Άλλος κόσμος, άλλες συνήθειες.

-Να σου πω κι εγώ την αλήθεια, για να μην κάνω τον άντρα, με τα πόδια κομμένα μπήκα στ' αεροπλάνο.

Ο μπάρμαν σοβάρεψε για λίγο. Πήρε μια μικρή παύση.

-Εγώ όταν σηκώθηκε το αεροπλάνο είπα, ρε πούστη μου που πάω τώρα;

Δε μιλήσαμε για λίγο. Πήρε το ποτήρι μου, και το γέμισε.

-Από 'μένα.

Αυτός ήταν δικός μου, "σειρά μου" και ο πρώτος που συναντούσα απ' τη "σειρά μου". Για κάποιο λόγο είχα την αίσθηση πως βρισκόμουν και πάλι στο Ναυτικό. Κι εκεί, κανένας δε σου λέει τι να κάνεις και πως. Κανένας δε σου λέει "τι παίζει εδώ", που θα καβατζωθείς και πως θα την παλέψεις, σκέτη παραπληροφόρηση. Μόνο η σειρά σου θα σου πει τι γίνεται. Ήταν οι παλιοί και ήμασταν οι νέοι. Για την ιστορία πάντως, εγώ έλεγα στους νέους τι να κάνουν.

Η Τζέσικα έκανε διάλειμμα για τσιγάρο. Πήγαμε έξω να καπνίσουμε και πιάσαμε την κουβέντα. Της είπα ότι έψαχνα για δουλειά και μου είπε πως θα είχε το νου της. Κάθισα λίγο ακόμα, ήπια άλλη μια μπύρα, χαιρέτησα κι έφυγα.

Εεκίνησα τη μέρα μου στο diner. Έπρεπε να φτιάξω το βιογραφικό μου και να βγω στην πιάτσα. Μου έπιασε κουβέντα ο Κώστας, ήταν ένα από τα δύο αφεντικά. Για κάποιο λόγο μου έβγαλε ένα αίσθημα εμπιστοσύνης. Οι Έλληνες της Νέας Υόρκης όπως και οι Έλληνες παντού έκαναν πολλές ερωτήσεις. Ερωτήσεις που αν και βρισκόμουν σε μια σύγχρονη μεγαλούπολη μου θύμιζαν χωριό. Ποιος είσαι, από πού ήρθες, πόσο καιρό έχεις εδώ, πως σε λένε, που δουλεύεις, συνήθιζα να απαντώ γενικά. Ο Κώστας όμως δε με βομβάρδισε. Προφανώς είχε καταλάβει τι μέρος του λόγου ήμουν και με ρώτησε πολύ

διακριτικά.

-Βρήκες καμιά δουλειά;

-Ακόμα τίποτα.

-Τι ξέρεις να κάνεις;

-Στην Ελλάδα ηθοποιός ήμουνα αλλά ξέρω να κάνω πολλά πράγματα.

-Κοίτα, για ηθοποιός δεν ξέρω, αλλά δεν πας εδώ πιο κάτω, είναι μια εφημερίδα Ελληνική, έχουν και ραδιοφωνικό σταθμό, είναι πελάτες μας. Θα πας να βρεις την Αγγελική, δε σου υπόσχομαι τίποτα αλλά μπορεί να σε βολέψουν πουθενά.

Πήγα μόλις τελείωσα τον καφέ μου. Η εφημερίδα ήταν ένα free press Ελληνόφωνο που είχε πέσει στα χέρια μου τις προηγούμενες μέρες. Αισθητικά δε μου άρεσε, ήταν σαν εφημερίδα του Κύρτσου, τίποτα το ιδιαίτερο. Είχε όμως κάποια καλά θεματάκια για την Ελλάδα και την πολιτική κατάσταση. Βρήκα μια κοπελίτσα ομορφούλα γύρω στα εικοσιπέντε που έκανε τη γραμματέα κι ένα πιτσιρικά γύρω στα εικοσιεφτά που κάτι έκανε σ' έναν υπολογιστή. Μου δώσανε να συμπληρώσω μια τυπική αίτηση που είχε και κάτι ερωτήσεις σχετικά με τα ενδιαφέροντά μου και το προσωπικό μου προφίλ, του τύπου "Πότε αναλάβατε πρωτοβουλία για τελευταία φορά". Μου φαίνονταν πάντοτε πολύ αστείες αυτές οι ερωτήσεις. Όπως η ερώτηση που έχει η φόρμα της Αμερικανικής υπηρεσίας μετανάστευσης, που σε ρωτάει αν υπήρξες ποτέ μέλος του Γερμανικού ναζιστικού κόμματος. Άραγε πόσα πρώην μέλη του Γερμανικού ναζιστικού κόμματος υπάρχουν εν ζωή για να ρωτάνε κάποιον που γεννήθηκε το 1979; Ή κι άμα κάποιος ήταν μέλος σιγά μη τους το έλεγε. Και ποια ήταν η τελευταία φορά που ανέλαβα μια πρωτοβουλία; Μήπως η ζωή μου ολόκληρη δεν ήταν μια πρωτοβουλία; Η στιγμή που συμπλήρωνα την αίτηση σε τι διέφερε;

Η Αγγελική ήταν μια κοπέλα στην ηλικία μου που θύμιζε έντονα την Καρέζη στο "Δεσποινίς διευθυντής". Έφτασε όταν τελείωνα, μας έκαναν τη σύσταση και αφού πήρε την αίτησή μου μπήκε στο γραφείο της. Τριάντα δευτερόλεπτα μετά άνοιξε την πόρτα με την αίτησή στα χέρια και με ρώτησε αν θα μπορούσα να μείνω για λίγο. Μα φυσικά και θα μπορούσα να μείνω. Περίμενα για λίγο και με κάλεσε μέσα.

-Πότε ήρθες;

-Αυτή τη 'βδομάδα.

-Και πως μας βρήκες;

-Αν σου πω θα χαθεί η μαγεία.

-Έλα τώρα πες μου πως μας βρήκες.

-Μου είπε να έρθω ο Κώστας από το diner.

-Είναι το καλύτερο diner, από 'κει τρεφόμαστε.

Μου έδειξε τον κατάλογο που τράβηξε από το συρτάρι της και μετά τράβηξε δύο τζούρες από το τσιγάρο που κάπνιζε.

-Μπορώ να καπνίσω;

-Φυσικά. Έχεις κάνει αυτά που γράφεις εδώ;

-Και πολλά περισσότερα.

-Έχεις κάνει ραδιόφωνο;

-Πολύ λίγο.

-Γιατί δεν το γράφεις;

-Γιατί είναι πολύ λίγο.

-Κοίτα, εδώ δεν μπορούμε να σε προσλάβουμε με μισθό, τα έξοδα βγαίνουν μετά βίας. Το πράγμα δουλεύει ως εξής, βρίσκεις χορηγό και μπορούμε να σου δώσουμε κάποια εκπομπή. Σ' ενδιαφέρει;

-Όλα μ' ενδιαφέρουν.

-Θα χρειαστεί να βρεις μια δουλειά για να βγάζεις τα έξοδά σου.

-Θα βρω.

-Χαρτιά έχεις;

-Όχι.

-Εμείς βέβαια δεν μπορούμε να σε βοηθήσουμε, τουλάχιστον όχι στην αρχή. Πρέπει να ξέρουμε ποιος είσαι.

-Το καταλαβαίνω.

-Τι σκοπεύεις να κάνεις;

-Να βρω ένα δικηγόρο να μου πει τι να κάνω.

-Λοιπόν κοίτα, έλα εδώ αύριο στις έξι να μιλήσουμε με τον εκδότη και κάτι θα κάνουμε. Να μεις και στο στούντιο όταν κάνω την εκπομπή να σου δείξω την κονσόλα. Μέχρι να δεις τι θα κάνεις με τα χαρτιά σου μη μιλάς πολύ. Οι Έλληνες εδώ δε διαφέρουν πολύ από τους Έλληνες στην Ελλάδα. Μπορεί κάποιος να μη θέλει να κάνει κακό σε 'σένα, να θέλει να κάνει κακό στο αφεντικό σου και μετά δεν ξαναβλέπεις Αμερική ούτε σε δέκα χρόνια. Λοιπόν αύριο στις έξι.

-Εντάξει.

Την επόμενη μέρα με το βιογραφικό στο χέρι πήρα τα μαγαζιά στη σειρά. Το είχα ξανακάνει βέβαια αυτό αλλά όχι για να βρω δουλειά ως σερβιτόρος. Αυτές τις δουλειές τις

έβρισκα με άλλο τρόπο, όμως τώρα πια δεν είχε καμία σημασία. Πρώτα πήγα σ' εκείνο το μαγαζί που δούλευε η Τζέσικα στην τριακοστή λεωφόρο. Ο υπεύθυνος έλειπε και αφού μίλησα μ' ένα σερβιτόρο άφησα το βιογραφικό μου. Μετά έπιασα τα μαγαζιά που ήταν πιο κοντά στο σπίτι. Το τρίτο μαγαζί που πήγα ήταν ένα μεγάλο εστιατόριο πάνω στη Dittmars boulevard με ξύλινη πρόσοψη, ξύλινα πατώματα και μεγάλα ξύλινα τραπέζια. Έδειχνε αρκετά κυριλέ και είχα επιλέξει να πάω πρώτα στα κυριλέ μαγαζιά γιατί συνήθως αυτά αφήνουν καλύτερο μεροκάματο. Ήταν ακόμα πολύ νωρίς και ήταν άδειο. Η hostess μίλαγε λίγα Ελληνικά και όταν της ζήτησα τον υπεύθυνο μου έδειξε ένα κύριο πάνω απ' τα εξήντα που μίλαγε στο τηλέφωνο δίπλα στο μπαρ. Πήγα προς το μέρος του και περίμενα να τελειώσει.

-Τι θέλεις;

-Ψάχνω για δουλειά.

-Τι ξέρεις να κάνεις;

-Έχω δουλέψει σερβιτόρος, μπάρμαν κι έχω δουλέψει και κουζίνα.

-Πως γίνεται και όλοι όσοι έρχονται από την Ελλάδα να ξέρουν να τα κάνουν όλα.

-Δεν είπα ότι ξέρω να τα κάνω όλα.

-Πως, αφού είπες ότι έχεις κάνει μάγειρας.

-Είπα ότι έχω δουλέψει κουζίνα, αυτό δε με κάνει μάγειρα.

-Γιατί ένας άλλος που μου 'ρθε εδώ πριν λίγο καιρό μου 'λεγε ότι είναι σερβιτόρος και μάγειρας και τον έβαλα μέσα στην κουζίνα να μου κάνει παστίτσιο. Πάω να φάω και ήτανε γλυκό. Του λέω ρε τι έβαλες μέσα μου λέει βανίλια και του λέω ρε βανίλια έβαλες στο παστίτσιο και μου λέει έτσι είναι η μοντέρνα κουζίνα. Βανίλια στο παστίτσιο, ακούς. Και ξέρεις τι του είπα; Άντε εσύ με τους μοντέρνους και να μείνω εγώ με τους παλιούς. Κι επειδή μου 'πες ψέματα ότι ξέρεις να μαγειρεύεις δε θα σε προσλάβω ούτε για σερβιτόρο. Και τον έδιωξα.

-Εγώ πάντως προχτές έκανα ένα γιουβέτσι στο σπίτι κι έγινε πόλεμος. Και στο παστίτσιο δε βάζω βανίλια.

-Μ' αρέσεις, θα σε πάρω. Θα πας να πάρεις μαύρο παντελόνι, έχεις μαύρο παντελόνι;

-Αυτό που φοράω κάνει;

-Δεν κάνει αυτό, θα πάρεις αυτά που φοράνε οι σερβιτόροι εδώ. Και μαύρο πουκάμισο.

-Έχει 'κάνα μαγαζί εδώ κοντά;

-Στο δεύτερο δρόμο δεξιά, θα το δεις, είναι φτηνό.

-Πότε να έρθω;

-Έλα σήμερα. Να ξεκινήσεις να δεις το μαγαζί και να σου δείξει η κόρη μου.

-Τι ώρα;

-Έλα κατά τις έξι που έρχεται η Μαρία.

Αμάν, και είχα ραντεβού στις έξι με την Αγγελική.

-Μήπως μπορώ να έρθω λίγο αργότερα, έχω ένα σημαντικό ραντεβού.

-Τι ραντεβού;

-Εδώ στο ραδιοφωνικό σταθμό.

-Δεν πληρώνουν εκεί ρε παιδάκι μου. Καλά πήγαινε. Ότι ώρα τελειώσεις από 'κει έλα.

Αυτός ήταν ο Charlie ή Κυριάκος.

Πήγα ψώνισα παντελόνια και πουκάμισα και πέντε και μισή ήμουν έξω απ' το γραφείο της Αγγελικής. Χαιρέτησα τα παιδιά και περίμενα. Ο πιτσιρικάς που έφτιαχνε κάτι γραφιστικά με ρώτησε αν είχα ραντεβού. Είχε πολύ υφάκι για την ηλικία του αλλά το παρέβλεψα.

-Έχετε ραντεβού με την κυρία Αγγελική;

-Ναι αλλά ήρθα λίγο νωρίτερα. Έχω ραντεβού στις έξι.

-Νομίζω πως το ραντεβού σας είναι για τις έξι και μισή.

-Είμαι απόλυτα σίγουρος πως είναι στις έξι.

-Δε νομίζω.

-Είμαι απόλυτα σίγουρος.

Για καλό και για κακό έριξα μια ματιά στο σημειωματάριό μου και είδα ακριβώς αυτό που θυμόμουν, το ραντεβού ήταν για τις έξι. Δεν είπα τίποτα, πέρασε λίγη ώρα χωρίς να μιλήσουμε, μετά μίλησε πάλι αυτός.

-Πάντως εγώ μόλις τώρα μίλησα με την κυρία Αγγελική και μου είπε πως θα είναι εδώ μετά τις εξήμισι.

-Αυτό είναι άλλο θέμα.

Δε με πείραζε αν θα μ' έστηνε η Αγγελική αυτό ήταν όντως άλλο θέμα, δικό της. Στο κάτω κάτω μου θύμιζε και τη "δεσποινίς διευθυντής". Ο πιτσιρικάς με πείραζε με το ύφος δωδεκάμιση καρδιναλίων. Δηλαδή τι ήθελε το κωλόπαιδο, να μου τη σπάσει; Να κάνει φιγούρα στη γκόμενα; Και στο κάτω κάτω με ποιόν πήγε να τη βρει, μ' εμένα που κρεμόμουν από μια κλωστή; Όμως αυτό ακριβώς συνέβαινε, ήμουν μετανάστης. Χωρίς χαρτιά με μηδέν δικαιώματα, σε μια χώρα που αυτός για κάποιο λόγο, επειδή ήταν πιο τυχερός από 'μένα ή δεν έχει

σημασία γιατί κάτι τέτοιο πάντως, είχε χαρτιά. Αυτός ήταν νόμιμος και εγώ παράνομος. Το παρέβλεψα και αυτό, δεν είπα τίποτα. Ήταν η χειρότερη στιγμή να ανοίξω πόλεμο με κάποιο μαλάκα που δε γνώριζα.

Η ώρα πήγε εξήμισι η ώρα πήγε εφτά η Αγγελική πουθενά. Πάνω που ετοιμαζόμουν να φύγω ήρθε. Της εξήγησα πως δεν μπορούσα να μείνω πολύ γιατί έπρεπε να πάω για δουλειά. Χάρηκε που είχα καταφέρει να βρω κάτι τόσο γρήγορα και μου ζήτησε να μείνω λίγο για να μιλήσουμε με τον εκδότη. Ο εκδότης ήταν στο Τορόντο και μιλήσαμε στο τηλέφωνο. Με ρώτησε όλες τις λεπτομέρειες και άρχισε να μου απαριθμεί κινδύνους που διέτρεχα και πως θα έπρεπε να προσέχω πάρα πολύ και να μην εμπιστεύομαι κανένα. Για να πω την αλήθεια δε μου άρεσε αυτό, κάτι μου θύμιζε. Η εμπειρία μου μέχρι τώρα μου έλεγε πως συνήθως όσοι κινδυνολογούν εντόνως με κάποιο τρόπο θέλουν να σ' εκμεταλλευτούν. Δε του χάλασα την καρδιά, έμελλε απλά να διαπιστώσω τι ζητάγε αυτός ο άνθρωπος και αν είχα κάτι να κερδίσω. Είναι κάτι που απεχθάνομαι αλλά στην προκειμένη περίπτωση δεν είχα άλλη επιλογή, όταν τίθεται θέμα επιβίωσης τίποτα δεν είναι αυστηρό. Ανανεώσαμε το ραντεβού μας με την Αγγελική για κάποιο πρωινό που θα είχε εκπομπή κι έφυγα τρέχοντας να πάω στην καινούρια μου δουλειά.

Η πρώτη μέρα στο μαγαζί δεν ήταν κάτι ιδιαίτερο. Ο Κυριάκος με σύστησε στη Μαρία την κόρη του και αυτή μου έδειξε το χώρο. Έπρεπε να μάθω τους καταλόγους και μετά θα μου έδειχνε τον υπολογιστή που περνούσαν τις παραγγελίες. Μόνο τα μαρτίνι στον κατάλογο ήταν δύο σελίδες και μετά ένα σωρό κοκτέιλ που δε τα είχα ξανακούσει. Στην Ευρώπη άμα θέλεις κάτι ιδιαίτερο το ζητάς από το μπάρμαν και στο φτιάχνει, στην Αμερική του δίνουν κι ένα όνομα. Ντραγκονφλάι μοχίτο, μαρτίνι μπελβεντέρε, μαρτινι ντέρτι, έξτρα ντέρτι και κάτι απογευματινά όπως η μιμόζα που ήταν σαμπάνια με χυμό πορτοκάλι. Μπλιάχ, ποιος τα έπινε όλ' αυτά; Η κουζίνα ήταν κατά βάση Ελληνική και δε με δυσκόλεψε. Γκρίκ σάλαντ και Horiatiki, φέτα τσίζ και κάτι μεζεδάκια. Σπανακόπιτα, τζατζίκι, τυροκαυτερή, μελιτζανοσαλάτα, αρνάκι στο φούρνο με πατάτες, φυσικά μπριζόλες και πολλά θαλασσινά. Είχε διάφορα φρέσκα ψάρια, bronzini, tilapia, red snaper, porgy, white bass, sea bass,

καλαμάρια, σολομό και πολλά οστρακοειδή. Δεν ήξερα πως οι Αμερικάνοι έτρωγαν τόσα θαλασσινά όμως όπως διαπίστωσα η διατροφικές τους συνήθειες είχαν κάνει μεγάλη στροφή και η μεσογειακή κουζίνα ήταν πολύ της μόδας, τουλάχιστον για όσους είχαν τη δυνατότητα να πληρώσουν. Μου δώσανε και μια παραγγελία να σερβίρω, ένα τεράστιο οβάλ δίσκο με μεγάλα πιάτα πάνω του. Θυμήθηκα το αστείο που λέγαμε στην Ελλάδα ότι στην Αμερική τα πάντα είναι μεγάλα.

Η δεύτερη μέρα στο μαγαζί δεν ήταν τόσο εύκολη. Πήγα πιο νωρίς, κατά τις τρεις το μεσημέρι και βοήθησα στην προετοιμασία. Θα δούλευα με το Francisco και το Rang rang. Ο Francisco ήταν Πορτογάλος γύρω στα σαράντα κάτι και ο Rang rang Κινέζος φοιτητής. Η δουλειά άρχισε από νωρίς, το μαγαζί είχε γεμίσει μέχρι τις οκτώ το απόγευμα και γινόταν χαμός. Ο Rang rang πέταγε, τη μια στιγμή τον έβλεπες στη μια άκρη του μαγαζιού να γεμίζει ποτήρια με νερό και την άλλη φορτωμένο με ένα καλάθι άδεια πιάτα να κατεβαίνει στη λάτζα. Ήταν το μπας μπόι του μαγαζιού, δηλαδή ο βοηθός και όπως διαπίστωσα αργότερα ήταν ένας τυπικός Κινέζος, ζούσε για να δουλεύει. Ο Francisco φαινόταν πολύ έμπειρος. Εγώ είχα μπλοκάρει, δεν ήξερα τι να βρω που και πως να κάνω κάτι. Κάποια στιγμή ο Francisco με πλησίασε, έλα μαζί μου μου είπε. Βγήκαμε από την πίσω πόρτα και μου μίλησε πολύ κοφτά.

-Άκου, εδώ βγάζουμε λεφτά, κουνήσου. Δεν ξέρω αν είσαι καλός σερβιτόρος κι αν μπορείς να πιάσεις πέντε πιάτα στο ένα χέρι και δε με νοιάζει. Εδώ θα τα κάνεις όλα όπως τα κάνουμε εμείς, όχι με το δικό σου τρόπο, γιατί τα τιπς πέφτουν όλα σ' ένα κουβά και τα μοιραζόμαστε όλοι. Αν δεν κάνεις τη δουλειά θα φύγεις και θα φροντίσω εγώ προσωπικά γι αυτό.

-Έχεις δίκιο, μπλόκαρα. Θα κάνω το καλύτερο που μπορώ και σ' ευχαριστώ που μ' έπιασες και μου μίλησες.

-Κοίτα, να σου πω την αλήθεια για κάποιο λόγο σε συμπάθησα. Κόβω τους ανθρώπους με την πρώτη κι εσύ είσαι εντάξει. Αν δε το πίστευα αυτό δε θα σου μίλαγα, πολύ σπάνια μιλάω σε κάποιον. Απλά θα σου έκανα τη ζωή πολύ δύσκολη.

Γυρίσαμε στη δουλειά, ήταν αυτό που χρειαζόμαστε, ένα καλό χαστούκι για να ξυπνήσω. Έκανα ότι μπορούσα και προσπαθούσα

να βοηθήσω όπως μπορούσα. Στο τέλος της βραδιάς πήρα είκοσι δολάρια, τέσσερα πεντοδόλαρα για την ακρίβεια. Ήταν τα πρώτα μου λεφτά στην Αμερική, δεν τα ξόδεψα ποτέ.

Κεφάλαιο ΙΧ

Τα νερά του ποταμού

Τώρα λοιπόν είχα σπίτι και εισόδημα, έπρεπε να δω τι θα έκανα με τη δική μου δουλειά. Άρχισα να ψάχνω στο ίντερνετ. Βρήκα πάρα πολλές σελίδες από εταιρείες με ατζέντηδες και φυσικά καμία αξιόλογη δημοσίευση για κάποια παραγωγή. Σίγουρα αυτές τις δουλειές δε τις βρίσκεις στις αγγελίες, πως όμως θα τις έβρισκα στην Αμερική; Έπρεπε από κάπου να ξεκινήσω. Έγραψα τα στοιχεία μου σε μια από τις σελίδες, έτσι από περιέργεια. Δεν το περίμενα αλλά την επόμενη μέρα χτύπησε το τηλέφωνό μου. Ήταν κάποιος Ντάρεν ή Ντέρεν ο οποίος με έπαιρνε από το Λος Άτζελες. Μιλήσαμε αρκετή ώρα στο τηλέφωνο, άρχισε να μου κάνει πάρα πολλές ερωτήσεις σχετικά με το ποιος ήμουν, τι είχα κάνει στη ζωή μου και τι έκανα εκεί. Με έπιασε απροετοίμαστο, για την ακρίβεια στο κρεβάτι. Δεν ξέρω αν υπολόγισε καλά τη διαφορά της ώρας ή δεν υπολόγισε πως εγώ δούλευα βράδυ πάντως με ξύπνησε. Όταν ξεκαθάρισαμε το θέμα ότι είχα επαγγελματική εμπειρία και χαλάρωσε κι αυτός του εξήγησα πως ως γνήσιος επαγγελματίας ηθοποιός εργαζόμουν σερβιτόρος σε εστιατόριο. Με ρώτησε αν είχα προτιμήσεις και αν υπήρχαν δουλειές τις οποίες δε θα ήθελα να κάνω. Του εξήγησα πως ούτε η θέση μου το επέτρεπε αλλά ούτε και οι αντιλήψεις μου. Με αυτό το τελευταίο χάρηκε πολύ και άρχισε να μου λέει πόσο τον δυσκόλευαν κάποιοι και κυρίως κάποιες στη δουλειά του όταν του έλεγαν πως δεν κάνουν αυτό ή δεν κάνουν εκείνο. Δεν είχα τέτοια κολλήματα, όταν οι ευκαιρίες είναι λίγες και συνήθως έτσι είναι, δεν έχεις τη δυνατότητα να είσαι επιλεκτικός. Γενικά η συζήτηση εξελίχθηκε πολύ ευχάριστα. Η συμφωνία ήταν απλή, θα του έδινα τριακόσια ογδόντα δολάρια να με εγγράψει στην εταιρία που εργαζόταν και για τα επόμενα τρία χρόνια θα με έστελνε σε οντισιόν. Βεβαίως θα έπρεπε πρώτα να υπογράψουμε κάποια χαρτιά τα οποία θα μου έστελνε ταχυδρομικά, έπρεπε όμως κι εγώ να δω φως. Προς τιμήν του μου είπε πως θα με έστελνε σε κάποιες οντισιόν τις επόμενες ημέρες χωρίς να με χρεώσει.

Την επόμενη μέρα με ξαναπήρε τηλέφωνο, μου είπε για μια για μια κωμική σειρά κι ένα θεατρικό. Έπρεπε να είμαι εκεί από τις δύο μέχρι τις πεντέμισι, μόλις που προλάβαινα. Μάζεψα το βιογραφικό μου και μερικές φωτογραφίες, πήρα κι

ένα καφέ στο χέρι και μπήκα στο τραίνο. Στη διεύθυνση που μου είχε δώσει ο Ντάρνεν ήταν ένα τεράστιο κτήριο από 'κείνα τα τεράστια κτήρια περίξ της Times square που έβλεπα στις ταινίες. Στην είσοδο ήταν ένας πολύ ευγενικός τεράστιος πορτιέρης ενώ μπαινόβγαιναν δεκάδες καλοντυμένοι και περιποιημένοι νεαροί και νεαρές. Ήμουν σίγουρος πως ήταν ηθοποιοί, δεν ήταν τόσο η εμφάνιση όσο το ύφος και η διάθεσή τους. Όλοι σφιγμένοι και με τη μύτη ψηλά χωρίς διάθεση για πολλές πολλές κουβέντες. Όταν βλέπω τέτοιες εικόνες αναρωτιέμαι γιατί αυτά τα παιδιά επιλέγουν να κάνουν αυτό το επάγγελμα. Τέλος πάντων η εικόνα μου ήταν κάτι παραπάνω από γνώριμη και μη μπορώντας να κάνω κάτι γι αυτό ρώτησα τον πορτιέρη που έπρεπε να πάω.

Έξω από την αίθουσα αναμονής όπου περίμεναν αγχωμένοι συνάδελφοί μου καθόταν πίσω από ένα γραφειάκι μια κυριούλα. Τι ρώτησα τι έπρεπε να κάνω και μου ζήτησε την equity card. Τι ήταν αυτό; Της ανέλυσα την κατάσταση και πολύ γρήγορα συμπέρανε πως δεν είχα κάτι τέτοιο. Μου εξήγησε πως δε δέχονταν ηθοποιούς οι οποίοι δεν είχαν αυτή την κάρτα και αν ήθελα να με δεχτούν θα έπρεπε να είχα πάει πολύ νωρίς και να περιμένω μέχρι να δουν όλους τους υποψήφιους με κάρτα και μετά αν είχαν χρόνο να έβλεπαν τους υπόλοιπους σαν εμένα. Δηλαδή μου εξήγησε, πολύ ευγενικά ομολογουμένως, πως οι πιθανότητες που είχα χωρίς την κάρτα ήταν από ελάχιστες έως μηδενικές. Μα τι ήταν αυτή η κάρτα; Προφανώς κάποιου είδους διαπίστευση ότι είσαι ηθοποιός ή επαγγελματίας ηθοποιός ή μέλος κάποιου εξωτικού κλαμπ ή κάτι τέτοιο, που δεν είχα ιδέα πως μπορούσε να αποκτήσει κανείς και για να είμαι ειλικρινής δε με πολυενδιέφερε. Είχα ζήσει όλη μου τη ζωή αποδεικνύοντας κάθε φορά που χρειαζόταν ποιος είμαι και τι μπορώ να κάνω χωρίς κάρτες έγγραφα διαπιστευτήρια και λοιπά συγχωροχάρτια. Δεν ήμουν μέλος σε καμία λέσχη, κανένα σωματείο, κανένα κόμμα και δεν αισθάνθηκα ποτέ την ανάγκη να ενταχτώ σε μια ομάδα ανθρώπων για να διαπιστεύσω την ανωτερότητα ή τα προσόντα μου έναντι των άλλων. Δεν είχα δηλαδή ποτέ ούτε γραβάτα ούτε κασκόλ. Όμως αυτό δεν ήταν ποτέ ούτε εύκολο ούτε ανώδυνο και στην προκειμένη περίπτωση δεν ήταν καθόλου εύκολο και καθόλου ανώδυνο. Το σύστημα εκεί λειτουργούσε έτσι και το θέμα είναι ότι λειτουργούσε, οπότε τα όποια επιχειρήματά μου προσέκρουαν σε παχύ τοίχο. Με την ευγενική κυριούλα ήμουν

κι εγώ πολύ ευγενικός, άλλωστε ήταν η πρώτη φορά που με αντιμετώπιζαν έτσι σε κάποιο κάστινγκ. Έκανα το μαλάκα σε τέτοιο βαθμό που δεν μπόρεσε να αρνηθεί να πάρει το βιογραφικό μου. Ήταν το λιγότερο και δυστυχώς το περισσότερο που μπορούσαμε να κάνουμε κι εγώ κι εκείνη.

Πήρα τα πόδια μου και πήγα στο επόμενο κάστινγκ, εκεί τα πράγματα ήταν λίγο πιο ανθρώπινα. Ήταν ένα θεατράκι σ' ένα παλιό κτήριο στην πεντηκοστή δεύτερη οδό μακριά από το Μπρόντγουεϊ. Κι εκεί ήταν γεμάτο ηθοποιούς, από τις στενές σκάλες μέχρι το δεύτερο όροφο που ήταν το γραφείο ήταν ασφυκτικά γεμάτο. Οι συνάδελφοι εκεί ήταν νεότεροι πιο ήρεμοι και λιγότερο απόκοσμοι, το αίσθημα ανταγωνισμού ήταν εμφανώς μειωμένο.

Μια εξίσου ευγενική κυρία, νεότερη από την προηγούμενη, με ρώτησε αν είχα την κάρτα, μου έδωσε μια λίστα αναμονής να συμπληρώσω το όνομά μου και μου είπε να περιμένω. Πήγα λίγο παραπέρα κι άρχισα να παρατηρώ το περιβάλλον. Κατέβηκα στο δρόμο κι άναψα τσιγάρο, το σκέφτηκα και πάλι. Δεν επέστρεψα να δώσω το βιογραφικό μου, είχα πάρει αυτό που ήθελα. Οι δουλειές στη Νέα Υόρκη γίνονται με τον ίδιο ακριβώς τρόπο που γίνονται στην Ελλάδα. Χτύπησα δύο πόρτες και μου τις έκλεισαν στη μούρη και τις δύο πανηγυρικά. Έτσι είναι, δε στεναχωρήθηκα γιατί δεν ήταν η πρώτη φορά που έβλεπα αυτό το έργο. Όλα είναι δύσκολα μέχρι να κάνεις την πρώτη σου δουλειά, μετά σε συστήνουν ο ένας στον άλλο. Συνεχίζεις βεβαίως να χτυπάς πόρτες στο βρόντο όμως δε χρειάζεται μόνο αυτό. Χρειάζεται να είσαι εγκατεστημένος στο μέρος που ψάχνεις για δουλειά κι εγώ δεν ήμουν ακόμα. Με τους ατζέντηδες έτσι κι αλλιώς δε γίνεται τίποτα, αυτοί είναι καλοί για να διαχειριστούν το χρόνο σου όταν είσαι πολυάσχολος. Επιπλέον ο Ντάρεν ή Ντέρεν, θα έπρεπε να μου έχει εξηγήσει πως παίζεται το παιχνίδι με τις κάρτες ή τουλάχιστον να μου έχει πει πως θα έπρεπε να είμαι εκεί από το πρωί κι ας έκοβα εγώ το λαιμό μου να είμαι. Όπως και να 'χε χρειαζόταν να κάνω μια σειρά από ενέργειες πριν αρχίσω να χτυπάω πόρτες για δουλειά στο Μανχάταν και αυτό ακριβώς σκόπευα να κάνω. Γύρισα στο σπίτι.

Με το μαγαζί άρχιζα να προσαρμόζομαι και τουλάχιστον είχα ένα εισόδημα. Όμως τα πράγματα δεν ήταν εύκολα, ο

Κυριάκος ήταν δύσκολος άνθρωπος. Απόφοιτος της σχολής εμποροπλοιάρχων, βρέθηκε στην Αμερική στις αρχές της δεκαετίας του εβδομήντα, σκαστός απ' το καράβι κατά πάσα πιθανότητα πράγμα όμως που δε ρώτησα ποτέ να μάθω. Παλιά είχε το καλύτερο μπουζουξίδικο, τη "Σπηλιά". Όλοι μιλούσαν για τη Σπηλιά Έλληνες και μη. Όλοι είχαν περάσει από εκεί, τα μεγαλύτερα ονόματα. Ιστορίες βούιζαν πάνω απ' την Αστόρια για πριβέ πάρτυ με δικαστές, ολονύκτια γλέντια και περίεργα έθιμα που ήθελαν τους πελάτες να σκεπάζουν τους τραγουδιστές με δολάρια πάνω στη σκηνή. Ιστορίες δόξας και ακμής της εποχής που "δέναν τα σκυλιά με τα λουκάνικα" κι ως είχε τώρα δώδεκα χρόνια που είχε κλείσει η Σπηλιά. Κι ο Κυριάκος μιλούσε για τη σπηλιά. Δεν έλεγε βέβαια για σκυλιά της νύχτας και δολάρια, ήταν αυστηρός και μετρημένος, Μανιάτης. Κάθε φορά που έπιανε στο στόμα του το παλιό μαγαζί όμως μαλάκωνε.

Μετά έκανε το ρέστοραν, στην αρχή πήγαινε πολύ καλά. Είχε περάσει από καιρό τα εξήντα αλλά επέμενε να δουλεύει από το πρωί μέχρι το βράδυ. Κρατούσε ο ίδιος την κουζίνα μαζί με κάποιο βοηθό και δεν έπαιρνε ρεπό ποτέ ενώ έκανε και τα ψώνια. Η κούραση φαινόταν πάνω του, όσοι τον ήξεραν από παλιά σημείωναν πως είχε αδυνατίσει πάρα πολύ. Έκανε συνέχεια εξετάσεις και κατανάλωνε τεράστιες ποσότητες από συμπληρώματα διατροφής και φαρμακευτικά σκευάσματα. Δεν άκουγε κανένα, από μια ηλικία και μετά οι άνθρωποι αποκτούν την πεποίθηση ότι λόγω ηλικίας έχουν δίκιο σε όλα και όλοι οι άλλοι λένε απλώς μαλακίες. Δεν ήθελε να δεχτεί πως όλα τα πράγματα κάνουν τον κύκλο τους και κάποια στιγμή τελειώνουν. Ο μεγαλύτερος φόβος του ήταν πως και ο ίδιος είχε κάνει τον κύκλο του και δεν ήθελε με τίποτα να το παραδεχτεί. Τον θυμάμαι να λέει πως αν σταματούσε τη δουλειά θα πέθαινε. Δυστυχώς το μόνο σίγουρο ήταν πως αν συνέχιζε έτσι πολύ σύντομα θα συνέβαινε αυτό ακριβώς.

Ο Φρανσίσκο παραπονιόταν πως το φαγητό που σερβίραμε δεν ήταν πάντα καλό. "Χάνουμε πελάτες, χάνουμε λεφτά". Ο Κυριάκος δεν ήταν επαγγελματίας μάγειρας και το φαγητό όντως δεν ήταν πάντα καλό. Όταν πλάκωνε δουλειά η κουζίνα είχε πρόβλημα διαχείρισης χρόνου. Οι παραγγελίες μαζεύονταν η μια μετά την άλλη και μετά το τρίτο τέταρτο τραπέζι τα πιάτα έβγαιναν με όποια σειρά ήθελαν. Άλλα καμένα, άλλα

κρύα, άλλα πολύ καθυστερημένα ενώ δεν ήταν λίγες οι φορές που παραγγελίες έβγαιναν μισές μισές, άλλοι έτρωγαν κι άλλοι περίμεναν στην ίδια παρέα. Χάναμε πελάτες, χάναμε λεφτά, στη Νέα Υόρκη αυτό ήταν θανάσιμο αμάρτημα και για όλα έφταιγαν πάντα οι άλλοι. Ότι και να έκανες ήταν λάθος, ο Κυριάκος αναπλήρωνε το έλλειμμά του με φωνές και απειλές σε όποιον τύχαινε να βρίσκεται γύρω του. Ήταν πολύ προσβλητικός και αυτό ίσχυε για όλους. Πολύ σύντομα οι μέρες εργασίας μου αυξήθηκαν σημαντικά. Από δύο ή τρεις τώρα δούλευα πέντε ή έξι και μερικές φορές πρωί απόγευμα. Μάλιστα αν τύχαινε σε μέρα που δε δούλευα να περάσω από το μαγαζί και να με δει ο Κυριάκος μ' έστελνε στο σπίτι ν' αλλάξω. "Εσύ ήρθες στην Αμερική για να κάνεις ρεπό;". Δε του κόστιζε βέβαια τίποτα να το λέει μιας και δε με πλήρωνε. Τα χρήματα που έπαιρνα προέρχονταν αποκλειστικά από τα φιλοδωρήματα των πελατών.

Κουραζόμουν πολύ και δεν ξεκουραζόμουν κι όλας. Μετά τη δεύτερη εβδομάδα στο σπίτι ένα πρωί ξύπνησα από κλάματα. Εαφνιάστηκα, βγήκα απ' το δωμάτιο για να δω τι συνέβαινε και προς μεγάλη μου έκπληξη είδα δύο μωρά παιδιά, ένα κορίτσι κοντά στα δύο κι ένα αγόρι πριν τα πέντε. Η μάνα του Λένιν όλο σκέρτσο και νάζι μου είπε "Oh im sorry, im sorry". Μου εξήγησε πως ήταν τα παιδιά της κόρης της που τα φύλαγε τα πρωινά που αυτή εργαζόταν και πως θα τα έφερνε στο σπίτι μόνο μια φορά την εβδομάδα. Δεν είπα τίποτα, αν ήταν για μια φορά τη βδομάδα μπορούσα να το υποστώ. Ήθελα να δείξω κατανόηση στις ανάγκες τους, επιπλέον το σπίτι ήταν πολύ κοντά στη δουλειά, πήγαινα με τα πόδια και οι δυνατότητες που είχα να ψάξω για καινούριο κατάλυμα σ' εκείνη τη φάση ήταν ελάχιστες. Το μια φορά την εβδομάδα όμως έγινε κάθε μέρα. Επέστρεφα στο σπίτι τρεις και τέσσερις το βράδυ κατάκοπος και ήμουν αναγκασμένος να ξυπνάω στις οκτώ από τη φασαρία που κάνανε τα πιτσιρίκια. Ήταν ένας εφιάλτης, όταν σταμάταγε να κλαίει το ένα άρχιζε το άλλο. Φυσικά έκανα μια κουβέντα στο Λένιν σχετικά όμως χωρίς αποτέλεσμα. Εφιάλτης στη δουλειά, εφιάλτης και στο σπίτι. Έκανα υπομονή.

Μόνη μου ανάσα σε όλη αυτή την κατάσταση ήταν ο Ντένις. Ύστερα από μυστικές διαβουλεύσεις με τη Μαρία την κόρη του Κυριάκου κανονίσαμε να παίρνω ρεπό τουλάχιστον μια φορά την

εβδομάδα, Δευτέρα ή Τρίτη. Κάθε Δευτέρα λοιπόν συναντούσα το Ντένις μετά τη δουλειά του. Το είχε ανάγκη κι αυτός μιας και ήταν και για τον ίδιο μια από τις λίγες ανάσες στη σκληρή του καθημερινότητα. Μοιράζαμε την απόσταση με το τραίνο, βρισκόμασταν στο σταθμό της ογδόης οδού στο Μανχάταν και πηγαίναμε στο Ήστ βίλατζ. Ήταν πολύ ωραία περιοχή, είχε κάτι το διαφορετικό εκεί πέρα. Άλλος αέρας, άλλος κόσμος πιο χαλαρός και ανοιχτόμυαλος. Είχα ανακαλύψει τα Εξάρχεια της Νέας Υόρκης, τόσο γρήγορα. Ο Ντένις είχε ανακαλύψει ένα μπαρ που έμελλε να γίνει σχεδόν αποκλειστικός προορισμός μας εκείνες τις Δευτέρες. Το Grassroots tavern, ένα ημιυπόγειο μακρόστενο μαγαζί με ξύλινο φθαρμένο πάτωμα. Ένα τεράστιο μπαρ αριστερά, τραπεζάκια δεξιά κι ένα τζουκ μποξ στη μέση που έπαιζε κλασικό ροκ. Είχε τη μπύρα εννιά δολάρια την κανάτα, έντεκα με το φιλοδώρημα, ενώ στη διπλανή πόρτα ήταν το μαγαζί του Μαμούν που πουλούσε το εξαιρετικό φαλάφελ του προς δύομισι δολάρια μόνο. Μπορεί κανείς εύκολα να φανταστεί τι γινόταν όταν συναντιόνταν ένας Έλληνας κι ένας Ιρλανδός σε τέτοιο περιβάλλον και αυτή ήταν σε γενικές γραμμές η ζωή μου το μεγαλύτερο διάστημα που έμεινα στη Νέα Υόρκη. Πολλή δουλειά, λίγος ύπνος και όση μπύρα άντεχα μια φορά την εβδομάδα. Απ' ότι κατάλαβα αυτή ήταν κατά κανόνα η ζωή της εργατικής τάξης εκεί πέρα και εγώ καθώς φαινόταν δεν αποτελούσα πια εξαίρεση.

Λέγαμε ιστορίες απ' τη δουλειά. Ο Ντένις δούλευε με μια ομάδα Μεξικάνους, όλοι τους από μια περιοχή που λεγόταν Γουαχάκα. Ξεκαρδιζόμουν στα γέλια όταν μου τους περιέγραφε. Κοντοί σα νάνοι, ο Ντένις θα πρέπει να φάνταζε ανάμεσά τους γίγαντας, όλοι τους λαθρομετανάστες πάλευαν να διατηρήσουν μια κάποια αξιοπρέπεια και λίγη υπερηφάνεια για την καταγωγή τους. Η Ισπανική γλώσσα είχε ήδη αναγνωριστεί ως δεύτερη επίσημη γλώσσα στην Αμερική και οι Ισπανόφωνοι είχαν πάρει τα πάνω τους. Πολλές επιγραφές ήταν γραμμένες και στις δύο γλώσσες ενώ πολλοί δε μιλούσαν ή τουλάχιστον αρνούνταν να μιλήσουν Αγγλικά. Μου έτυχε πολλές φορές να σηκώσω το τηλέφωνο στο μαγαζί και να μου μιλήσουν Ισπανικά. Μάλιστα κάποιοι παρεξηγούνταν όταν τους έλεγα ότι δε μιλούσα τη γλώσσα.

Ο Ντένις δε τους άφηνε σε χλωρό κλαρί. Μιμούνταν την

αστεία χαρακτηριστική φωνή τους που εμένα μου θύμιζε το speedy Gonzales και μου μετέφερε αυτούσιους τους διαλόγους από το χώρο εργασίας τους.

-Eeh blancito, you have no respect for Spanish people.

-Spanish, what Spanish; You are fuckin Mayans and Aztecs. I'm more Spanish than you are.

-De puta madre gringo. We will tell boss you said Wahaca no good.

Ήταν κι ένας Μεξικάνος που τον έλεγαν Αλμπίνο ντε λα λούζ. Απ' ότι κατάλαβα σχεδόν όλοι αυτοί ήτανε "κάτι" Ντε λα λούζ, αυτός όμως ήταν η αδυναμία του Ντένις. Του έλεγε "'Ε Αλμπίνο, πως στο διάολο σου δώσανε οι δικοί σου τέτοιο όνομα, τύφλα στο μεσκάλ ήταν όταν σε βαφτίσανε;". Αυτός γινόταν έξαλλος κι ο Ντένις μου περιέγραφε πόσο αστείος ήταν. Του κάνανε κ' οι Μεξικάνοι καζούρες του Ντένις. Μια μέρα που πήγε στην τουαλέτα να χέσει πήραν ένα μεγάλο κομμάτι κόντρα πλακέ και του κάρφωσαν την πόρτα, αναγκάστηκε να βγει απ' το παράθυρο. Τέτοια και άλλα πολλά συνέβαιναν στη δουλειά του Ντένις, οι πλάκες ήταν χοντρές αλλά τελικά απ' ότι κατάλαβα κανείς δεν κρατούσε κακία σε κανένα. Όλοι στο ίδιο καζάνι βράζανε, έσπαγαν ντουβάρια όλη τη μέρα.

Ο Λένιν ήταν μασέρ, δούλευε σ' ένα σπα στο Μπρούκλιν, ήθελε να κάνει ένα πρόμο βίντεο για τη δουλειά του. Από τις πρώτες μέρες που με ήξερε και συγκεκριμένα από όταν του είπα ότι ήμουν ηθοποιός άρχισε να μου κάνει ερωτήσεις. Του πρότεινα να μιλήσει με το Ντένις που ήταν σκηνοθέτης κι ενθουσιάστηκε. Δεν θα χρειαζόντουσαν πολλά πράγματα, μια κάμερα και μερικά φώτα. Εγώ θα μπορούσα να βοηθήσω μιας και είχα σχετική εμπειρία με την οργάνωση παραγωγής. Ήταν μια καλή ευκαιρία να κάνουμε κάτι έξω απ' τα συνηθισμένα κι ο Ντένις έδειξε κι αυτός να ενδιαφέρεται. Ο Λένιν όμως τα είχε χαμένα, πολύ γρήγορα άρχισε να μας λέει πως φανταζόταν τον εαυτό του στο βίντεο να παίζει κιθάρα σε παραλίες και μετά να κάνει μασάζ σε μουνάρες και κάτι άλλα τέτοια φαιδρά. Κρατήθηκα για να μη γελάσω ενώ ο Ντένις, πιο ψύχραιμος του εξήγησε με τεχνικά επιχειρήματα πως έλεγε μαλακίες. Πήγαμε και είδαμε ένα ωραίο σπα με μεγάλες τζαμαρίες στο οποίο είχε δουλέψει στο παρελθόν και που του το παραχωρούσε η αφεντικίνα του για το βίντεο. Το πρωινό

φως θα ήταν πολύ ωραίο εκεί μέσα.

Ο Λένιν είχε κάτι λίγα λεφτά που τα φύλαγε ειδικά για αυτό το σκοπό. Εμείς λεφτά δε θέλαμε αλλά ο Λένιν είχε στο μυαλό του υπερπαραγωγές κι έτσι άρχισε έναν αγώνα να πείσει την αφεντικίνα του να βάλει κι αυτή χρήμα. Έτσι άρχισαν ατελείωτες διαβουλεύσεις και ραντεβού στα οποία αυτή τον έστηνε επανειλημμένως. Γενικά το όλο εγχείρημα εξελίχθηκε σε "μ' άλλα λόγια ν' αγαπιόμαστε" και τα μπίζνες μίτινγκ που κανόνιζε ο Λένιν κατέληγαν πάντα με μαθηματική βεβαιότητα σε ναυάγιο. Αποτελούσαν όμως πάντοτε την τέλεια δικαιολογία για να βρεθούμε με το Ντένις και να πιούμε τις μύρες μας, οπότε συνεχίστηκαν για αρκετό καιρό. Ύστερα από μια σειρά "επιτυχημένες" συναντήσεις ο Λένιν μας ανακοίνωσε πως είχε επιτέλους στριμώξει τη "συμπαρωγό" και πως είχε κλείσει τραπέζι σε ένα καλό εστιατόριο για να συζητήσουμε. Με το Ντένις αισθανθήκαμε πια εταιρία παραγωγής κανονική και βάλουμε τα καλά μας για να συναντήσουμε την πελάτη μας. Η παλιά ιστορία της μπίζνας, να είσαι ντυμένος καλά και να δείχνεις σοβαρός, ειδήμων και πολυάσχολος, μια εξαιρετική ευκαιρία για θεατρικό αυτοσχεδιασμό. Τον συνάντησα στο σπίτι του εκεί ήταν και η συγκάτοικός του η Τζένιφερ με μια φίλη της στο σαλόνι. Η Τζένιφερ ήταν βοηθός παραγωγής ή βοηθός σκηνοθέτη σε διαφημιστικά ή κάτι τέτοιο, δε θυμάμαι. Τα πρώτα πράγματα που έβλεπες στο σπίτι ήταν ένα βραβείο που είχε κερδίσει και το είχε σ' ένα κάδρο στον τοίχο σε θέση περίοπτη και μια καρέκλα απ' αυτές τις πτυσσόμενες του σκηνοθέτη με τ' όνομά της λίγο πάρα μέσα. Ο Ντένις μου είχε πει ότι της την είχαν κάνει δώρο. Είχα ξαναπάει στο σπίτι αλλά ήταν η πρώτη φορά που έβλεπα τη Τζένιφερ. Ψηλή αδύνατη αφροαμερικανίδα με ωραία χαρακτηριστικά. Ο Ντένις μας σύστησε, καθίσαμε για λίγο με τα κορίτσια και μετά φύγαμε για το ραντεβού.

El politos mexicanos στο Μπρούκλιν, το αγαπημένο εστιατόριο του Λένιν, εκεί γνώρισα την Κιμ. Βιετναμέζα γεννημένη στη Γαλλία, κινούμενη ερωτική φαντασίωση με σάρκα και οστά. Στη Νέα Υόρκη έκανε ίντερσιπ σε κάποια εταιρία, δηλαδή δούλευε χωρίς να πληρώνεται για να αποκτήσει επαγγελματική εμπειρία. Την είχα δει άλλη μια φορά φευγαλέα στο σπίτι όταν ήρθε να δει το δωμάτιο που θα νοίκιαζε. Ο Μουσταφά είχε φύγει και η Κιμ ήταν πλέον η νέα μας

συγκάτοικος. Η έκπληξη στα μάτια του Ντένις όταν είδε την Κιμ ήταν τέτοια που απλά δεν μπορεί να περιγραφεί με λόγια. Ήταν κάτι που σίγουρα δε το περίμενε φεύγοντας από το σπίτι του για άλλο ένα ναυάγιο με μπύρες. Τύρισε σε 'μένα προσπαθώντας να ανακτήσει την αυτοκυριαρχία του και με τρόπο με ρώτησε, "ποια είν' αυτή;", όμως διέλυσα την τελευταία ελπίδα του για ανάνηψη λέγοντάς του με απόλυτη φυσικότητα παραγγέλλοντας τη μπύρα μου, "Η νέα μας συγκάτοικος".

Ο Λένιν είχε ήδη παραγγείλει απ' όλα πριν φτάσουμε εμείς. Ένα μεγάλο πέτρινο γουδί με γκουακαμόλε και μυρωδικά ήταν πάνω στο τραπέζι μαζί με τα νάτσος του ενώ ένα μαντεμένιο τηγάνι με ψιλοκομμένα κρεμμύδια, πιπεριές, μπαχαρικά και διάφορα άλλα που δεν προσδιόρισα έβραζε ακριβώς δίπλα. Το πράγμα απείχε πολύ από την ιδέα ενός γεύματος εργασίας, ο Λένιν προφανώς ήθελε να κάνει εντύπωση στην Κιμ. Είχε μεγάλη ανησυχία και γνωρίζοντας τις ικανότητες που είχαμε με το Ντένις στην κατανάλωση αλκοολούχων μας είχε παρακαλέσει από την προηγούμενη μέρα να μην πιούμε πολύ. Φυσικά τον αγνοήσαμε πανηγυρικά πράγμα που έκανε την αγωνία του μεγαλύτερη, όμως ποιος νοιαζόταν;

Αδύνατοι πιτσιρικάδες σερβιτόροι πηγαينوέρχονταν ανάμεσα στα τραπέζια ενώ ένας χοντρός επίσης Μεξικάνος μπάρμαν με μαλλί γυαλί και πουκάμισο Έλβις γέμιζε το ποτήρι μου. Άραγε πως έβλεπε μέσα στο μαγαζί με το γυαλί ηλίου; Έκανε πολύ ζέστη εκείνη την ημέρα και η μπύρα ήταν το καλύτερο πράγμα που μου είχε συμβεί μέχρι εκείνη την ώρα. Ο Ντένις είχε καθίσει αναπαυτικά δίπλα στην Κιμ και ένα πλατύ χαμόγελο διαγραφόταν στο πρόσωπό του, ήταν ότι καλύτερο είχε συμβεί σ' εκείνον μέχρι εκείνη την ώρα. Ήταν απόλυτα αφοσιωμένος και άρχισε μαζί της τη συζήτηση από την πρώτη στιγμή. Για να πω την αλήθεια ήμουν κι εγώ αφοσιωμένος πάνω της αλλά χαιρόμουν τόσο την εικόνα του φίλου μου που δε μ' ένοιαζε καθόλου τι εντύπωση θα της προκαλούσα. Καταφέραμε να συνεννοηθούμε με το σερβιτόρο και μετά από πολύ μετάφραση παράγγειλα το πιο καυτερό κοτόπουλο του μαγαζιού. Η μια μπύρα διαδεχόταν την άλλη, εγώ απολάμβανα το κοτόπουλό μου, ο Ντένις την Κιμ, η Κιμ τη Νέα Υόρκη κι ο Λένιν τη διαρκή ανησυχία του. Ήταν απλά υπέροχα.

Αφού τελείωσα με το κοτόπουλο βγήκα έξω να απολαύσω ένα τσιγάρο. Η Κιμ βρήκε την ιδέα εξαιρετική και μ' ακολούθησε. Ήταν λίγο απορημένη με το Ντένις, δε του τρέχανε βέβαια και τα σάλια, αλλά όση ώρα καθόμαστε στο τραπέζι της έριχνε μινόρε σε ριπές. Ήμουν σίγουρος πως είχαν αναπτύξει μια πολύ ενδιαφέρουσα συζήτηση με πολύ ενδιαφέροντα θέματα και μολονότι δεν άκουγα τι έλεγαν για να συμμετέχω και να ρίξω λάδι στη φωτιά, δεν αισθάνθηκα ούτε στιγμή πως ο Ντένις χρειαζόταν τη βοήθειά μου. Σκηνοθεσία είχε σπουδάσει άλλωστε και μάλιστα στην καλύτερη σχολή του πλανήτη, το "είχε" να συζητήσει ενδιαφέροντα θέματα, αλλά πως να το κάνουμε ο ενθουσιασμός του τον είχε καβαλήσει. Της είχε έρθει λίγο απότομα της κοπέλας χωρίς όμως να έχει ενοχληθεί. Διέκρινα το μπερδεμά της κι έκανα μια προσπάθεια να την καθησυχάσω. Της είπα πως ο Ντένις ήταν πολύ καλό παιδί και πως έτσι είναι συνήθως οι σκηνοθέτες ειδικά οι κινηματογραφικοί, πράγμα που δεν απέχει πολύ από την πραγματικότητα και πως δεν έπρεπε ν' ανησυχεί. Σε λίγο ήρθαν στην παρέα μας κι ο Ντένις με το Λένιν. Έκανα μερικά τσιγάρα και γύρισα στο τραπέζι όπου συνεχίσαμε στο ίδιο μοτίβο. Φυσικά η αφεντικίνα του Λένιν δεν εμφανίστηκε ποτέ οπότε λίγο αργότερα ο Λένιν μας είπε πως την άλλη μέρα δούλευε κι έπρεπε να ξυπνήσει νωρίς, πήρε την Κιμ κι έφυγαν. Απομείναμε με το Ντένις να τελειώσουμε τις μπύρες μας. Το μαγαζί δεν ήταν αρκετά φτηνό για τις τσέπες μας οπότε αποφασίσαμε να πιούμε τις επόμενες στο σπίτι του.

Προλάβουμε μια κάβα που ήταν ανοικτή πάνω στη Flatbush avenue και ανεβήκαμε στο διαμέρισμά του. Δεν προλάβουμε να βγάλουμε τα παπούτσια μας και πετάχτηκε από το δωμάτιό της η Τζένιφερ με το νυχτικό και τις παντόφλες. Μας έριξε μια ματιά και με γρήγορο βήμα έκανε να χωθεί στην κουζίνα μουρμουρίζοντας.

"What the fuck you two doing here;".

Δεν το 'πιασα με τη μια, δεν κατάλαβα καν αν απευθυνόταν σ' εμένα στο Ντένις ή κάπου αλλού και μες την αμηχανία μου της απάντησα σχεδόν αυτόματα.

"We had a successful business meeting".

Η απάντησή μου ήταν κάτι μεταξύ "Δεν άκουσα τι μου είπες" και "Άκουσα αλλά μάλλον αστεϊεύσουν οπότε να το ρίξουμε στην πλάκα να τελειώνουμε". Μας πήγαινε βέβαια το σχόλιο γιατί παρά τις μπύρες που είχαμε κοπανήσει φορούσαμε κι οι

δύο πουκάμισα αλλά η Τζένιφερ δε το εκτίμησε. Κοντοστάθηκε και πριν χωθεί τελικά στην κουζίνα μου έριξε μια ματιά όλο φαρμάκι. Αν τα μάτια της πετούσαν σπίθες θα είχα γίνει κάρβουνο. Τέλος πάντων αφού είχα βγάλει τα παπούτσια μου δε τα ξαναφόρεσα να φύγω, προχώρησα στο σαλόνι και περίμενα να δω πως θα εξελισσόταν η κατάσταση. Έβαλε ένα κωλόχερο στο Ντένις που μου πάγωσε το αίμα. Στην αρχή του έλεγε πως είχε να σηκωθεί στις πέντε το πρωί αλλά μιας και το ήξερε ότι δεν υπήρχε περίπτωση να κάνουμε φασαρία άλλαξε τροπάριο και στα πλαίσια μιας απίστευτης υστερίας άρχισε να του λέει πως του έχει ξεκαθαρίσει ότι δεν ήθελε να φέρνει στο σπίτι ανθρώπους που η ίδια δε γνώριζε και ιδίως άντρες μόνους τους.

Όταν μετά από μια τόσο ωραία βραδιά ξενερώνεις τόσο απότομα αισθάνεσαι σα να σκόνταψες και να έσκασες με τα μούτρα στο τσιμέντο χωρίς να προλάβεις να βάλεις τα χέρια σου μπροστά. Κάτι πήγε να της εξηγήσει ο Ντένις πως ήταν δικαίωμά του να έχει κοινωνική ζωή αλλά εκείνη δεν άκουγε τίποτα. Φυσικά είχα ήδη αρχίσει να ετοιμάζομαι. Ο Ντένις πολύ ψύχραιμα και ζεστά μου ανακοίνωσε πως δε μπορούσα να μείνω άλλο. Κάτι πήγε ν' απολογηθεί και του είπα με την ίδια κατανόηση να μην πει τίποτα, σιγά μην άφηνα το φίλο μου ν' απολογηθεί κι όλας. Χαιρετηθήκαμε και πήρα το δρόμο για το σταθμό. Η αποβάθρα ήταν τελείως άδεια έκανε και λίγο κρύο, περίεργο για τόσο ζεστή μέρα, είχε πολλή υγρασία. Κάθισα σ' ένα παγκάκι και χάζευα το χνώτο μου στον αέρα περιμένοντας το τραίνο. Το γεγονός ότι ήμουν μόνος μου εκείνη την ώρα ήταν το μόνο παρήγορο. Δεν υπήρχε λοιπόν μέρος σ' αυτή την πόλη που να μπορούσα να χαλαρώσω, θα έπρεπε συνεχώς να βρίσκομαι σε εγρήγορση. Μπορούσα να το κάνω αυτό αλλά για πόσο ακόμα; Σκεφτόμουν και το Ντένις, αυτός που ξεκουραζόταν, που χαλάρωνε; Του έγραψα ένα μήνυμα παρηγοριάς στο τηλέφωνο.

"She ain't no Prada shoe mate. She's a Wermacht boot".

Ο Κυριάκος δε μιλούσε πολύ, για την ακρίβεια δε μιλούσε καθόλου. Όποτε χτύπαγε το τηλέφωνο έστελνε εμένα να το σηκώνω.

"Μη λες ονόματα κι άμα με ζητάνε να τους λες ότι δε με ξέρεις. Να τους λες ότι τώρα έπιασες δουλειά εδώ και δεν έχεις ακούσει ποτέ τ' όνομά μου. Ούτε και τα κορίτσια να

δίνεις, δεν ξέρεις κανέναν, δεν ξέρεις τίποτα”.

Κάποτε ρώτησα το Φρανσίσκο τι γνώμη είχε για τους Έλληνες. Οι Έλληνες, μου είπε, είναι οι άνθρωποι που δε θέλουν να ξέρει κανένας ποιοι είναι και τι κάνουν. Προφανώς είχε γνωρίσει κι άλλους τα δεκαπέντε χρόνια που ήταν στη Νέα Υόρκη αλλά και να μην είχε γνωρίσει ο Κυριάκος έφτανε για να έχει τέτοια γνώμη. Ο Φρανσίσκο είχε δίκιο, υπήρχε μια γενικότερη εμμονή στην αφάνεια εκ μέρους των περισσοτέρων Ελλήνων που είχα συναντήσει μέχρι εκείνη τη στιγμή. Άραγε τι ζωή είχαν ζήσει αυτοί οι άνθρωποι και ήθελαν να παραμένουν αφανείς σε σημείο που το απολάμβαναν; Βέβαια ο Κυριάκος δεν απολάμβανε μόνο την αφάνεια, απολάμβανε και τα μπινελίκια. Ότι κι αν έκανα ήταν λάθος, δεν ήταν ποτέ και με τίποτα ευχαριστημένος. Είχε αρχίσει να με κουράζει.

Ήταν Τρίτη και είχα ρεπό, είχαμε πει με το Λένιν να πάμε για μπάνιο. Μιας και ήταν στην άλλη άκρη της πόλης συνήθως πηγαίναμε με το αυτοκίνητο όμως ο Λένιν είχε κάτι δουλειές εκείνο το πρωί και είπαμε να συναντηθούμε κατ' ευθείαν στην παραλία. Του είχα πει να μου στείλει ένα μήνυμα με οδηγίες πως θα πάω, η ώρα κόντευε δώδεκα και δεν είχα λάβει τίποτα, αποφάσισα να τον πάρω τηλέφωνο.

-Λένιν θα πάμε στην παραλία;

-Ασφαλώς, έχω κάτι δουλειές τώρα, θα σε πάρω αργότερα.

-Εντάξει.

Μιάμιση ώρα μετά του έστειλα μήνυμα.

“Μη με πάρεις όταν φτάσεις γιατί θέλω 'κάνα δίωρο να κατέβω”.

Δεν απάντησε. Καμιά ώρα μετά τον πήρα πάλι.

-Λένιν που είσαι;

-Τώρα, φτάνω, σε είκοσι λεπτά.

-Στείλε μου μήνυμα πως να έρθω, πως λέγεται η παραλία;

-Δεν είναι δύσκολο, πάρε το τραίνο μέχρι το Jackson heights και μετά το λεωφορείο.

-Στείλε μου μήνυμα, δεν καταλαβαίνω τι μου λες.

Εκίνησα για το σταθμό περιμένοντας το μήνυμα του, μια ώρα μετά δεν είχα λάβει τίποτα. Τον πήρα τηλέφωνο, δεν απάντησε, του έστειλα άλλο μήνυμα.

“Κοίτα Λένιν, άμα θέλεις να μείνεις μόνος σου δεν πειράζει, απλά πες το μου να το ξέρω”.

“Πάρε το N από Αστόρια και άλλαξε με το 6 για Jackson heights”.

“Και λεωφορείο;”.

“Α ναι, Q53 Ltd”.

Είχα εκνευριστεί κάπως με όλη αυτή την ιστορία αλλά διατήρησα την ψυχραιμία μου. Δηλαδή γιατί το έκαναν αυτό στον εαυτό τους; Ήταν τόσο δύσκολη αυτή η στοιχειώδης συνεννόηση; Ήταν τόσο δύσκολο να προγραμματίσεις να πας μια μέρα με κάποιον στην παραλία;

Χάζευα τον κόσμο στο τραίνο, φαίνονταν όλοι πολύ αγχωμένοι κι όσοι δεν το έδειχναν βυθίζονταν σ' ένα ηλεκτρονικό βιβλίο ή άκουγαν μουσική σα να βρίσκονταν σε απομόνωση. Είχα παρατηρήσει όλους εκείνους τους ανθρώπους που περνούσαν από βαγόνι σε βαγόνι ανοίγοντας τις ενδιάμεσες πόρτες του συρμού, φυσικά ήταν πολύ επικίνδυνο δε θα ήθελα να το δοκιμάσω. Κάποτε ρώτησα το Λένιν γι αυτό. Μου είπε ότι το έκαναν επειδή είχαν υπολογίσει που περίπου ήταν η έξοδος στο σταθμό που κατεβαίνουν και πήγαιναν στο αντίστοιχο βαγόνι για να κερδίσουν χρόνο. Δηλαδή πόσο χρόνο θα κέρδιζαν, δέκα δευτερόλεπτα, είκοσι; Εξασφάλιζαν λίγα δευτερόλεπτα αφιερώνοντας τη μέρα τους σ' αυτό το ιδιότυπο κυνηγητό. Ένα μάτριξ από δευτερόλεπτα, θα άραγε μπορούσε ένας άνθρωπος να έχει το δικό του ρυθμό μέσα σ' αυτό τον καταρράκτη;

Το λεωφορείο ήταν γεμάτο κόσμο, μου θύμιζε Αθήνα. Ο ένας πάνω στον άλλο σα σαρδέλες στο κουτί με τον ιδρώτα για λάδι. Δε με πείραζε, παρατηρούσα γύρω μου τους ανθρώπους και σκεφτόμουν, τις ζωές τους τη δική μου, ήμουν στο δικό μου ρυθμό. Κάποια στιγμή μπήκε μέσα μια λατίνα έγκυος καμιά εικοσιπενταριά χρονών, δε θα ήταν παραπάνω. Έσερνε και δυο πιτσιρίκια γύρω στα πέντε έξι. Έκανε το λεωφορείο άνω κάτω, έβριζε τα πιτσιρίκια από τη στιγμή που μπήκε. Τως να τα έβριζε και νωρίτερα, ίσως να τα έβριζε από τη δημιουργία του κόσμου, δε μπήκα στον κόπο να μαντέψω. Αργότερα το λεωφορείο αραίωσε, άδειασε ένα κάθισμα απέναντί μου και κάθισε, μετά από λίγα λεπτά άδειασε κι ένα πίσω μου και κάθισε ένα από τα δύο παιδάκια. Δεν πέρασε πολλή ώρα και χωρίς να καταλάβω πως και γιατί άρχισε να με βρίζει. Γύρισα προς το μέρος της να βεβαιωθώ αν όντως απευθυνόταν σ' εμένα.

-Πρέπει να στέκεσαι μπροστά στον αδερφό μου;

-Παρακαλώ;

-Στέκεσαι ακριβώς μπροστά στον αδερφό μου.

-Ναι, απλά στέκομαι εδώ.

-Και πρέπει να μυρίζει τον κώλο σου;

-Ορίστε;

-Λέω, είναι υποχρεωμένος να μυρίζει τον κώλο σου;

-Δεν παραπονέθηκε.

-Είναι μικρό παιδί, γι αυτό δεν παραπονέθηκε.

-Κοίτα, χαλάρωσε.

-Μη μου λες εμένα να χαλαρώσω.

-Χαλάρωσε. Στέκομαι εδώ πάνω από ένα τέταρτο, τώρα θυμήθηκες να μου πεις ότι στέκομαι μπροστά στον αδερφό σου;

-Μη μου λες να χαλαρώσω.

-Να χαλαρώσεις. Και να είσαι ευγενική, εντάξει;

Έκανα παραπέρα και το βούλωσε, κανείς απ' το λεωφορείο δε μίλησε. Ήθελα να της πω άντε γαμήσου get a life αλλά αυτή έψαχνε να τσακωθεί. Ήταν και μια άλλη λατίνα που καθόταν δίπλα της, γύρω στα πενήντα, της έλειπαν τα μπροστινά δόντια. Πιάσανε ψιλή κουβεντούλα και της έλεγε να πάρει τους μπάτσους. Ωραία, τώρα είχα μια που έψαχνε να τσακωθεί και μια που της έκανε πλάτες να βγάλει τ' απωθημένα της. Ρε δε πα να παίρνανε και το ναυτικό. Τι ζόρι τραβάνε κάποιοι άνθρωποι, σε βλέπουν εκεί που κάθεσαι ωραία στον κόσμο σου και θέλουν ντε και καλά να σε σύρουν στο δικό τους. Το λεωφορείο έφτασε στο τέρμα του. Πέρασα μπροστά από τον οδηγό, ήταν ένας μαύρος ψηλός αδύνατος γύρω στα σαράντα, μου χαμογέλασε συγκαταβατικά, κατέβηκα.

Βρήκα το Λένιν, η ώρα είχε πάει πέντε, η παραλία έκλεινε στις έξι. The Rockaway beach. It's not far not hard to reach. Θυμήθηκα το τραγούδι των Ramones και χαμογέλασα. Έκανα μια βουτιά στη θάλασσα, το νερό ήταν πολύ κρύο. Ήταν αυτό ακριβώς που χρειαζόμουν, να ξεπλύνω από πάνω μου την τρέλα της πόλης.

Το μαγαζί είχε πολλή δουλειά και είχαμε μείνει μόνοι μας με το Φρανσίσκο. Ο Ρανγκ Ρανγκ είχε φύγει για την Κίνα και μας άφησε χωρίς μπας μπόι. Δούλευε μαζί μας και η Θέμις, η άλλη κόρη του Κυριάκου, αλλά όχι πάντα. Τις μισές μέρες πήγαινε στο Κονέκτικατ στο εστιατόριο της μάνας της. Είχαμε το ίδιο όνομα και την ίδια περίπου ηλικία, ήταν λίγο μικρότερη. Σερβιτόρος δούλευε κάποιες μέρες κι ο δεύτερος μάγειρας ο Αρτάν που ήταν απ' την Αλβανία. Μιλούσε σπαστά

Ελληνικά, σπαστά Αγγλικά και δε θα παραξενεύομαι αν τον άκουγα να μιλάει σπαστά Αλβανικά. Στην τούρλα του Σαββάτου τρέχαμε σαν τρελοί και δεν προλαβαίναμε. Άνοιγε ο πάνω όροφος με ζωντανή μουσική και χορό της κοιλιάς και ο κάτω ήταν γεμάτος μέσα έξω. Έτρεχα πάνω κάτω μέσα έξω να σερβίρω, να πάρω παραγγελίες, ν' ανέβω να σκουπίσω τα δολάρια από την πίστα του πάνω ορόφου, να κατεβάσω τα άπλυτα στη λάτζα, να μαζέψω τραπέζια, να φορτώσω τους δίσκους. Πόλεμος αλλά δε με πείραζε, το μόνο που με πείραζε ήταν οι φωνές του Κυριάκου. Απέφευγα όσο μπορούσα να έρχομαι σ' επαφή μαζί του ειδικά τις ώρες που η δουλειά κορυφωνόταν, ξεσπούσε σε όλους με ή χωρίς αφορμή. Φυσικά δεν τόλμαγες να τον ρωτήσεις τίποτα όπως ας πούμε πόση ώρα θα έκανε μια παραγγελία ή που πήγαινε ένα πιάτο. Κατά τη γνώμη του ο σερβιτόρος έπρεπε να ξέρει που πήγαινε κάθε τι και έτσι ήμουν αναγκασμένος να θυμάμαι όλες τις παραγγελίες μου με τη σειρά, τι είχα σερβίρει και τι χρωστούσα, ενώ δεν ήτανε λίγες οι φορές που τύχαινε να πάρω από την κουζίνα ένα πιάτο που πήγαινε σε τραπέζι του Φρανσίσκο ή αυτός κάτι που πήγαινε σε δικό μου. Είχα καταντήσει κάτι σα τον άνθρωπο της βροχής.

Όλος αυτός ο πανικός εκτός από την ψυχολογία μας μοιραία επηρέαζε και τον τρόπο που δουλεύαμε. Ενήλικες άνθρωποι δε μπορούσαμε να δώσουμε λύση σε απλά προβλήματα και μια γκρίνια που φούντωνε μεταξύ μας απλωνόταν σ' όλο το μαγαζί.

“Γιατί πήρες το πιάτο μου” και “Γιατί πήγες στο τραπέζι μου”.

Το είχα ακούσει πολλές φορές από το Φρανσίσκο και τη θέμις να το λένε και στην αρχή δεν έδωσα σημασία. Όταν άρχισαν να μου το λένε πιο συχνά κάθισα και το σκέφτηκα. “Εδώ τα φιλοδωρήματα πέφτουν σ' ένα κουβά κι από 'κει τα μοιράζονται όλοι”, θυμήθηκα τα λόγια του Φρανσίσκο. Γι αυτό κάθε σερβιτόρος είχε τα “τραπέζια του” και τους “πελάτες του” για να γεμίζει περισσότερο τον κουβά. Μιας και η κατάσταση είχε πολλά εισαγωγικά αποφάσισα να τους μιλήσω. “Παιδιά, καταλαβαίνω πως εδώ δουλεύετε μ' ένα τρόπο. Όμως αυτός ο τρόπος λειτουργεί όταν το μαγαζί έχει μαιτρ, έχουμε ο καθένας από πέντε τραπέζια, μπας μπόι και φουντ ράνερ να κουβαλάνε και την κουζίνα να λειτουργεί κανονικά. Εμείς εδώ έχουμε πρόβλημα. Η κουζίνα κάνει ότι θέλει και είμαστε

μόνοι μας, ποιο τραπέζι σου και ποιο τραπέζι μου; Βλέπω την παραγγελία σου στο πάσο να κρυώνει, να την αφήσω εκεί; Θα την πάρω στο δίσκο και θα στη φέρω να τη σερβίρεις. Αν δεν είσαι εκεί θα τη σερβίρω εγώ. Ο "πελάτης σου" βλέπει ότι είσαι απασχολημένος, αυτό που θέλει είναι το φαΐ του ζεστό και γρήγορα. Γυρνάω απ' τη δική μου παραγγελία και βλέπω το "τραπέζι σου" γεμάτο με άδεια πιάτα, να μη ρωτήσω αν θέλουν να τους τα πάρω; Και δε μιλάω για τις μέρες που δεν έχουμε δουλειά, πάνω στον πανικό εγώ θα γίνω ο βοηθός σου. Το ίδιο δε θα κάνατε κι εσείς για 'μένα; Δεν ξέρω πως το κάνετε εσείς εδώ, μαθαίνω ακόμα, όμως σας ακούγεται παράλογο αυτό που λέω; Εγώ έτσι έμαθα να δουλεύω και παρακαλώ αν δε σκέφτομαι σωστά να μου το πείτε να το διορθώσω".

Διέκρινα πως κατάλαβαν ακριβώς τι εννοούσα κι αυτό μ' έκανε να νιώσω καλύτερα. Στο κάτω κάτω αφού δεν είχαμε να κάνουμε με πυρηνική φυσική και το πρόβλημά μας ήταν κοινό τουλάχιστον ως ήμασταν ομάδα.

Κεφάλαιο X

Το Αμερικάνικο όνειρο

Με το Λένιν άρχισα να κόβω. Όλη η ιστορία με τη μάνα του και τα μωρά της αδερφής του με είχε κουράσει. Μόνη μου παρηγοριά απέμειναν εκείνες οι Δευτέρες με το Ντένις. Συναντιόμασταν στο Grassroots tavern και τα πίναμε μέχρι σκασμού. Για να είμαι ειλικρινής και όλο αυτό το πιόμα με είχε κουράσει αλλά ο Ντένις ήταν εντάξει παιδί. Κι εγώ άλλωστε δεν έπινα με το ζόρι. Μπορώ να πω πως θαύμαζα τις αντοχές του αφού μπορούσα μεν να πιω όσο εκείνος αλλά την άλλη μέρα είχα την πολυτέλεια να κοιμάμαι μέχρι το απόγευμα αφού δούλευα βράδυ. Εκείνος ξυπνούσε πρωί και δούλευε οικοδομή. Κάποτε με ρώτησε, μιας και δεν ήμουν ο μόνος Έλληνας που γνώριζε, πως γινόταν Έλληνες και Ιρλανδοί να μπορούμε να τα βρίσκουμε τόσο όμορφα παρέα. Του είπα για το μύθο του Απόλλωνα και τη φυλή της Υπερβορείας. Συμφώνως του μύθου ο Απόλλωνας περνούσε έξι μήνες το χρόνο στον Όλυμπο με τους άλλους θεούς και τους υπόλοιπους μετανάστευε στην υπερβόρεια γη. Δεν έχει διευκρινιστεί ακριβώς ποια ήταν αυτή αλλά οι περιγραφές συγκλίνουν γενικώς στο ότι μάλλον πρόκειται για την Ιρλανδία. Αυτά και για το σκουφί του Θησέα του είπα και ο Ντένις πολύ ενθουσιάστηκε. Δεν ξέρω αν η Ιρλανδία είναι τελικά όντως η γη του Απόλλωνα όμως είναι σίγουρα αξιοσημείωτος ο ψυχισμός των Ιρλανδών. Θα έλεγε κανείς πως μοιάζει περισσότερο με κάποιο μεσογειακό λαό παρά με οποιοδήποτε γειτονικό τους βόρειο. Όπως και να 'χε κάναμε πολύ καλή παρέα με το Ντένις.

Δίπλα στου Κυριάκου ήταν το μαγαζί του Δημήτρη του Κατσούφη. Πουλούσε Ελληνικά τυριά, λάδι και άλλα Ελληνικά προϊόντα. Του έφτιαχνα καφέ διπλό Ελληνικό μέτριο, ήθελε να του τον φτιάχνω εγώ προσωπικά. Ήταν κι αυτό ένα μέρος που έβρισκα να πω δυο κουβέντες με κάποιον. Ξέκλεβα στην αρχή λίγα λεπτά όταν του πήγαινα τον καφέ και μετά όταν δούλευα πρωί και σχολούσα απόγευμα πίναμε καφέ παρέα. Περνούσα και στα ρεπό μου από 'κει, κρυφά απ' τον Κυριάκο βέβαια. Ήταν από τις λίγες ευκαιρίες που είχα στη Νέα Υόρκη να μιλάω Ελληνικά και μάλιστα με κάποιον που μου ενέπνεε εμπιστοσύνη. Από την πρώτη κουβέντα που έτυχε να κάνουμε με ρώτησε μ' ενδιαφέρον για το πως ήταν η ζωή μου, τι ανησυχίες είχα, τι σκόπευα να κάνω. Ο τρόπος του δε θύμιζε

χωριό και αδιακρισία, ήταν σα να μιλούσα με κάποιο φίλο που γνώριζα χρόνια. Μιλούσαμε λοιπόν με το Δημήτρη ώρες ολόκληρες, αράζαμε σε μια αποθήκη πίσω απ' το μαγαζί πίναμε καφέ και καπνίζαμε. Περνούσε από 'κει πολύς κόσμος και είχε πλάκα γιατί εκείνη την εποχή στο δορυφορικό έπαιζε επανάληψη τα "Κρυφά μονοπάτια" και με κοιτούσαν όλοι περίεργα. Ο Δημήτρης τους δούλευε κι όλας.

Εκεί του μίλησα για τα σχέδιά μου. Είχα βρει δουλειά, είχα πάρει μια ιδέα πως δούλευαν οι οντισιόν, αυτό που έμενε ήταν να βρω άκρη τι θα έκανα με τα χαρτιά μου για να μείνω νόμιμα. Υπήρχε μια βίζα που τη χορηγούσαν σε καλλιτέχνες με το αιτιολογικό των ιδιαίτερων ικανοτήτων, ήθελα όμως περισσότερες πληροφορίες. Τι ζητούσαν γι αυτή, τι ακριβώς έπρεπε να κάνω, χρειαζόμουν δικηγόρο. Ο Δημήτρης μου είπε πως ήξερε έναν Εβραίο που δούλευε παλιά στο ιμιγκρέισιον και τώρα ασχολιόταν με τέτοιες υποθέσεις, υποσχέθηκε να τον πάρει τηλέφωνο και να μου κλείσει ένα ραντεβού. Τα πράγματα προχωρούσαν, είχα καταφέρει λοιπόν να βρω άκρη και σ' αυτό. Για λίγο ξέχασα το μαγαζί, τις φωνές του Κυριάκου, τη μάνα του Λένιν, τα πιτσιρίκια που τσίριζαν κάθε πρωί.

Ήταν μια από εκείνες τις μέρες που είχα ρεπό, μιλήσαμε με το Ντένις στο τηλέφωνο. Όμως εκείνη τη μέρα δε θα πηγαίναμε στο Ήστ βίλαντζ, ο Ντένις μου είπε πως η Τζένιφερ έλειπε και μπορούσαμε να κάτσουμε σπίτι του, να πάρουμε μπύρες από την κάβα και να μαγειρέψουμε. Ο Φρανσίσκο είχε παραλάβει εκείνο το διάστημα ένα κιβώτιο Πορτογαλικό κρασί που είχε παραγγείλει. Μιας και ήταν συνηθισμένη συζήτησή μας στο μαγαζί το ποια χώρα έκανε τα καλύτερα κρασιά, χωρίς να δεχτεί καμία ευγενική μου άρνηση μου έκανε δώρο ένα μπουκάλι. Δεν ήταν κάνα φτηνιαρικό παλιόκρασο, άλλωστε ο Φρανσίσκο ήξερε από κρασιά και το είχε πληρώσει για πάρτη του. Ο Ντένις σχολούσε το μεσημέρι, κάτι να κάνει ένα μπάνιο κάτι να κοιμηθεί 'κάνα δώρο κανονίσαμε να βρεθούμε στις έξι. Στο σπίτι δεν είχα τίποτα να κάνω κι έτσι πήγα από του Δημήτρη για καφέ. Σκότωσα εκεί κάμποση ώρα και φεύγοντας μου έδωσε ψωμί, κεφαλογραβιέρα τριμμένη και τυροκαυτερή που έφτιαχνε ο ίδιος και ήταν από τις καλύτερες που έχω δοκιμάσει. Τα έβαλα όλα σε μια σακούλα και πήγα στο τραίνο, μια ώρα αργότερα ήμουν έξω από το σπίτι του Ντένις.

Κατέβηκε να μου ανοίξει αλλά δεν ανεβήκαμε στο διαμέρισμά του. Μου είπε πως θα πηγαίναμε από το σπίτι ενός φίλου που έμενε με τη γυναίκα του στο απέναντι ακριβώς κτήριο. Ήταν ένα διαμέρισμα περίπου σαν αυτό που έμενε ο Ντένις, τα κτήρια ήταν πανομοιότυπα και είχαν κοινή αυλή και είσοδο. Οι περισσότεροι ένοικοι, συμπεριλαμβανομένων των θυρωρών, ήταν Τζαμαϊκανοί. Είχε πλάκα η γλώσσα που μιλούσαν, ήταν Αγγλικά αλλά δεν καταλάβαινες λέξη όταν τη μιλούσαν μεταξύ τους. Όταν μιλούσαν μαζί σου καταλάβαινες τα πάντα, δηλαδή κατά κάποιο τρόπο μιλούσαν δύο γλώσσες σε μια. Ήταν χαλαροί τύποι, η τυπική εικόνα που είχα για τους Τζαμαϊκανούς από τον κινηματογράφο και την τηλεόραση και πάνω κάτω αυτό που είχα δει πριν μερικά χρόνια στο Λονδίνο. Ο Ντένις μου είχε πει πως έκαναν πάρτυ στα κτήρια με ρέγκε μέχρι το πρωί. Μέχρι το πρωί; Και δεν ερχόταν η αστυνομία; "Όχι φίλε μου εδώ κανείς δεν καλεί την αστυνομία".

Μπαίνοντας στο σπίτι το πρώτο πράγμα που είδα ήταν ένα καρότσι με εξοπλισμό ηχοληψίας κινηματογράφου, το αναγνώρισα αμέσως. Ο Αντόν Γκόλντ ήταν ηχολήπτης, το ίδιο και η γυναίκα του. Καθίσαμε στο σαλόνι και μας κέρασαν μπύρα, μετά από λίγη ώρα κουβέντα με τα παιδιά κατάλαβα πως ήταν ένα πολύ αξιόλογο ζευγάρι. Ήταν πολύ άνετοι, χαλαροί και ιδιαίτερα φιλόξενοι. Ρώτησα τον Αντόν για τη δουλειά του και μου έδειξε φωτογραφίες από γυρίσματα που έκανε σε διάφορες χώρες. Ήπιαμε κι άλλη μπύρα, ανοίξαμε και το κρασί. Η γυναίκα του μας έφτιαξε γκουακαμόλε στο γουδί με νάτσος, η τους άρεσε τυροκαυτερή και κουβεντιάζαμε για ώρες πίνοντας. Κουβεντιάζαμε και κάναμε πλάκα, για κινηματογράφο και για ότι μπορεί κανείς να φανταστεί. Ήταν τόσο ωραία, ήταν η πρώτη φορά που δεν ανησυχούσα για τίποτα, δε σκεφτόμουν ότι κάτι θα γίνει και θα μου χαλάσει τη μέρα, δε μου φερόταν κανείς με αγένεια το αντίθετο μάλιστα, επιτέλους κάποιος μου προσέφερε φιλοξενία. Ήταν η πρώτη φορά στη Νέα Υόρκη που αισθανόμουν άνθρωπος και δε ντράπηκα να το σχολιάσω.

-Είναι η πρώτη φορά που ένας Νεϋορκέζος μου φέρεται τόσο φιλόξενα Αντόν.

-Δεν είμαι Νεϋορκέζος, είμαι Καναδός, θες να δεις το διαβατήριό μου;

-Σε πιστεύω.

Ήθελα να βάλω τα γέλια. Ίσως κι ο Αντόν να ήθελε να βάλει

τα γέλια μαζί μου και μαζί του κι ο Ντένις και όλοι, όμως είχαμε άλλα καλύτερα πράγματα για να γελάσουμε εκείνη τη στιγμή. Άλλωστε ποιος ήταν Νεϋορκέζος και ποιος δεν ήταν; Ποια ήταν τα κριτήρια γι αυτό;

-Έχεις μόνο Καναδικό διαβατήριο;

-Έχω και Αμερικάνικο. Η γυναίκα μου είναι Αμερικανίδα και αφού παντρευτήκαμε πήρα κι εγώ την υπηκοότητα. Ο Ντένις χαμογέλασε.

-Εγώ θα έχω την υπηκοότητα σε δύο χρόνια περίπου.

-Παιδιά μαζέψτε όσα διαβατήρια μπορείτε στη ζωή σας, είναι πολύ ωραίο να ταξιδεύεις.

-Διαβατήρια ή ένα δίπλωμα ιστιοπλοΐας. Μ' αυτό μπορείς να πας παντού, ο πλανήτης είναι γεμάτος θάλασσα.

Ο Αντόν με κοίταξε για λίγο απορημένος.

-Κάνεις ιστιοπλοΐα;

-Ναι, η Ελλάδα είναι ιδανικό μέρος γι αυτό.

-Έκανα κι εγώ με τον πατέρα μου στον Καναδά.

-Λοιπόν διαβατήρια ή ένα δίπλωμα ιστιοπλοΐας;

-Και τα δύο.

Στο μαγαζί έπαιζε από το πρωί και όλη τη μέρα Ντέρτι fm από το ίντερνετ. Δεν έχω τίποτα με το ντέρτι κανενός αλλά εκείνη την εποχή στην Αστόρια άκουσα όσο Καρρά δεν έχω ακούσει στη ζωή μου. Κάποια στιγμή λοιπόν δεν άντεξα, έκανα μια πρώτη κρούση στη Μαρία και μετά στην αδερφή της. Μου εκμυστηρεύτηκαν πως τα μπουζούκια δε τις ενθουσίαζαν. Μετά πήγα στον Κυριάκο.

-Δε πιάνουμε κανέναν άλλο σταθμό;

-Ναι, για σκάλισέ το λίγο, αυτοί όλο τα ίδια παίζουνε. Δεν περίμενα άλλο, ο Κυριάκος πρέπει να είχε τις καλές του για να δέχεται καινοτομίες. Έψαξα να βρω το δεύτερο πρόγραμμα ήταν αυτό ακριβώς που χρειαζόμουν. Το σύμπαν συνωμότησε συμπονώντας την ταλαιπωρία μου κι έπεσα πάνω σε κάποιο τραγούδι που έλεγε η Μοσχολιού. Η γλυκιά μουσική του Ζαμπέτα πλημμύρισε το μαγαζί κι ο Κυριάκος σηκώθηκε όρθιος. Θυμήθηκε τη σχολή εμποροπλοιάρχων και τα λίμπερτυ, άρχισε να μου λέει τι έκανε στη ζωή του την εποχή που κυκλοφόρησε εκείνο το τραγούδι και όλα έμοιαζαν πιο όμορφα και η ζωή πιο εύκολη. Ο σταθμός κατακυρώθηκε. Τ' απογεύματα που δεν είχε δουλειά και η φασαρία του κόσμου δεν κάλυπτε τους ήχους, ξέκλεβα μερικές στιγμές ν' ακούσω τη φωνή της πατρίδας. Έπαιζε Λοΐζο και Χατζηδάκη, αυτή ήταν η

πραγματική φωνή της πατρίδας στην άλλη άκρη του κόσμου και παντού. Αυτή ήταν η Ελλάδα που μου έλειπε και δε την είχα ξεχάσει ούτε στιγμή.

Η Θοδώρα δούλευε μαγείρισσα στου Κυριάκου. Είχε έρθει μετά από ' μένα στο μαγαζί και είχα χαρεί πολύ όταν μου είπε ότι ήταν από την Πάτρα. Εκείνα τα απογεύματα όταν κάναμε την προετοιμασία και δεν τρέχαμε σα μουρλοί κουβεντιάζαμε με τη Θοδώρα για την Πάτρα και την Ελλάδα που είχαμε αφήσει. Συνήθιζα να την πειράζω, της έλεγα "Θοδώρα τι κάνεις το βράδυ; Πάμε στου Σκέτζου για κρασί; Πάμε στου Διάκου να φάμε; Πάμε Αγίου Νικολάου για καφέ; Πάμε στην Ανατολή για λουκουμάδες; Πάμε στο τουριστικό για καφέ; Πάμε Ψηλαλώνια για ποικιλία;". Κάθε μέρα αυτά της έλεγα κι εκείνη γελούσε. Όμως η Θοδώρα δεν είχε χαρτιά, ήταν εκεί παράνομα και είχε περάσει προ πολλού το τρίμηνο της τουριστικής βίζας. Μια μέρα παρακουβεντιάσαμε την Πάτρα κι έβαλε τα κλάματα.

"Εσύ θα ξαναπάς στην Πάτρα, θα τα ξαναδείς αυτά, εγώ πότε θα ξαναπάω;".

Δε της ξαναμίλησα της Θοδώρας για την Πάτρα.

Όταν πας στο ντάινερ μπορείς να παραγγείλεις το μπέργκερ σου ή ότι άλλο θέλεις με πατάτες τηγανιτές ή με τις πατάτες του ντάινερ. Το τι βάζεις ον τοπ ή ον σάιντ είναι μια άλλη ιστορία. Άλλωστε τα ον τοπ και τα ον σάιντ στην Αμερική είναι μια άλλη ιστορία από μόνα τους. Μπορείς δηλαδή να παραγγείλεις το μάνατζερ ον σάιντ αν θέλεις, οι πατάτες όμως είναι μέσα στην τιμή. Οι τηγανιτές πατάτες είναι γνωστές και ίδιες σε όλο τον κόσμο αποτελώντας μια σταθερή αξία στον πλανήτη, οι χάουζ ποτέιτος όμως διαφέρουν. Στο ένα ντάινερ τις φτιάχνουν έτσι, στο άλλο αλλιώς. Πρόκειται για πατάτες που συνήθως τις έχουν ζεματίσει για να μαλακώσουν και τις πετάνε πάνω στο καυτό μαντέμι με ψιλοκομμένα κρεμμυδάκια ή κάποια άλλη τέτοια παραλλαγή και είναι υπέροχες, είναι οι χάουζ ποτέιτος και είναι υπέροχες. Το πρόβλημα βέβαια είναι ότι δεν τρώγονται κρύες. Αυτό είναι ένα πρόβλημα γενικά με την Αμερικάνικη κουζίνα, είναι πολύ νόστιμη αλλά όταν κρυώσει είναι για πέταμα.

Τα ντάινερ είναι ανοικτά ως πολύ αργά και τουλάχιστον

στη Νέα Υόρκη κατά κανόνα ανήκουν σε Έλληνες. Συνήθως λοιπόν, αν δεν επρόκειτο για τον καφέ και το μάφιν της πρωινής βάρδιας στο ντάινερ του Μάικ πήγαινα μετά τις μπύρες με το Ντένις. Ένα τέτοιο βράδυ λοιπόν και στα πλαίσια της μέθεξης στην οποία βρισκόμουν παράγγειλα αντί για χάουζ ποτέιτος, ποτέιτος ον δε χάουζ. Η διαφορά αν και ακούγεται ασήμαντη είναι τεράστια και πολύ ευγενικά ο σερβιτόρος που ήταν Έλληνας με διόρθωσε. Την επόμενη φορά έκανα το ίδιο λάθος, μιας και βρισκόμουν στην ίδια κατάσταση, αλλά ο σερβιτόρος δεν πρόλαβε να με διορθώσει. Από τις φωτιές του μαντεμιού ξεπρόβαλε ο μάστορας της νυχτερινής βάρδιας. Έλληνας με μουστάκες που με κοίταξε καλά καλά και μου είπε, "Νεαρέ, τριάντα χρόνια κάνω αυτή τη δε τον φοβήθηκε. Ο σερβιτόρος προσπαθούσε να τον πείσει ότι αστειεύομαι αλλά ο μάστορας το είχε πάρει προσωπικά. Δηλαδή ποιος ήμουν εγώ που ζητούσα να πάρω το φαί μου τσάμπα; Και δηλαδή αυτός μαλάκας ήταν που είχε φάει τη ζωή του πάνω στο μαντέμι για να έρθει ένας πιτσιρικάς να τον προσβάλει; Εγώ βέβαια την παραγγελία μου την είχα ήδη πληρωμένη και με το παραπάνω αλλά άντε να συνεννοηθείς με το μπάρμπα και τις μουστάκες του. Δεν ξέρω αν τη μεθεπόμενη φορά έδωσα την παραγγελία μου κατά λάθος ή επίτηδες με τον ίδιο τρόπο, πάντως ο μάστορας αγρίεψε ακόμη περισσότερο κι έτσι εγώ άλλαξα βραδινό στέκι. Πήγαινα στην απέναντι καντίνα που έφτιαχνε αρνί ή κοτόπουλο με ρύζι κάποιος Μοχάμετ. Αυτός δεν είχε τριάντα χρόνια πάνω στο μαντέμι και δεν παρεξηγιόταν τόσο εύκολα. Επίσης δε μιλούσε τη γλώσσα μου για να κάνει ερωτήσεις και δε τον πείραζε αν ήμουν τύφλα μεθυσμένος ή όχι. Γι αυτόν ήταν δικαίωμά μου να είμαι όπως ήθελα.

Μετά από μερικές μέρες προσπάθεια ο Δημήτρης κατάφερε να κλείσει ραντεβού με το δικηγόρο. Κανονίσαμε να έρθει να με πάρει πρωί από το σπίτι, με πήρε τηλέφωνο και με ξύπνησε. Ήταν μέρα μετά από ρεπό και είχα ένα κεφάλι καζάνι από τις μπύρες. Ντύθηκα, πήρα το φάκελο που είχα όλο το αρχείο μου και βγήκα στο πεζοδρόμιο. Ήρθε με ένα τζίψου καρ που οδηγούσε ένας Έλληνας συνταξιούχος, πρέπει να γνωρίζονταν από χρόνια. Σκέφτηκα ότι στη Νέα Υόρκη όλοι είχαν τον προσωπικό τους ταξιτζή για τις μετακινήσεις τους. Ανεβήκαμε τη γέφυρα και τραβήξαμε για το Μανχάταν. Ο Δημήτρης είχε πιάσει κουβέντα με τον οδηγό κι εγώ τους

άκουγα μη μπορώντας να σχολιάσω αφού δεν είχα ξυπνήσει ακόμα. Έλεγαν ιστορίες Ελλήνων στην πόλη. Για κάποιον που έκανε πολλά λεφτά και όλα του τα χρόνια δεν είχε χαρτιά και οδηγούσε τύφλα μεθυσμένος αλλά δεν τράκαρε ποτέ και τον βρήκε η αστυνομία να κοιμάται μέσα στο φορτηγό πάνω στη γέφυρα με την πόρτα ανοιχτή λιπόθυμο απ' το πινόμα. Για κάποιον άλλο που η γυναίκα του το 'σκασε με κάποιο φίλο του, μπορεί να έλεγαν και για το ίδιο άτομο αλλά δεν κατάλαβα, προσπαθούσα να ξυπνήσω. Η κουβέντα τους είχε πλάκα, ήταν οι μέρες της δόξας τους.

Είχαμε μπει πια στο Μανχάταν και είχα ξεχαστεί, δε μιλούσα για πολύ ώρα.

-Αυτός με τα κουφώματα μ' έχει γαμήσει.

-Τι λες Δημήτρη;

-Αυτός με τα κουφώματα μ' έχει πάει πίσω δύο 'βδομάδες.

-Ποια κουφώματα;

Μου έδειξε έναν ουρανοξύστη που είχαμε δίπλα μας κι έβαλε τα γέλια.

-Κάτι τέτοια λέμε στις γκόμενες και ψαρώνουνε. Τι έχεις μικρέ και δε μιλάς;

-Ο Ιρλανδός μ' έκανε χτες φτιίλια. Και δεν έχω πει καφέ ακόμα.

-Αμάν αυτός ο Ιρλανδός, όλο φτιίλια σε κάνει. Έλα φτάνουμε.

Ανεβήκαμε στον όροφο που ήταν το δικηγορικό γραφείο. Τίποτα το ιδιαίτερο και το κτήριο και το γραφείο παρότι η γειτονιά έδειχνε πολύ ακριβή και πολυάσχολη. Ένας μεγάλος χώρος χωρισμένος με γυψοσανίδες, ένα υποτυπώδες σαλονάκι για την αναμονή, ένα γραφείο με γκισέ απέναντι για την υποδοχή και πάγκοι με υπολογιστές στα δεξιά δίπλα στα παράθυρα. Μια χοντρή μαύρη γραμματέας με διάθεση "βάφω τα νύχια μου", μια ασιάτισσα στον πρώτο υπολογιστή που χάζευε στο Facebook κι ένας Εβραίος κοντά στην ηλικία μου με κλπ στο κεφάλι, μαύρο παντελόνι, άσπρο πουκάμισο κι ένα ζωνάρι με κρόσσια στο δίπλα υπολογιστή που έπινε κόκα κόλα λάιτ και είχε κέφια στο τηλέφωνο. Αν και δεν ήταν υπέρβαρος το σώμα του ήταν πλαδαρό σα να μην είχε σηκώσει ποτέ κανένα βάρος στη ζωή του. Είπαμε στη γραμματέα ότι είχαμε ραντεβού και περιμέναμε. Στο τραπεζάκι ήταν μια θήκη με κάρτες και κάτι περιοδικά εντελώς αδιάφορα. Περιμέναμε αρκετά, πιάσαμε

μια κουβέντα με το Δημήτρη που δε τη θυμάμαι καθόλου. Νομίζω πως τον ρώτησα από που ήξερε το δικηγόρο για να περάσει η ώρα μας. Περιμέναμε πάνω από μισή ώρα, τελικά ο δικηγόρος ήρθε. Ήταν πάνω από πενήντα με ένα κακόγουστο καφέ παντελόνι, ριγέ πουκάμισο και κιπ. Κρατούσε κι ένα δερμάτινο χαρτοφύλακα. Μπήκε μέσα και κατευθύνθηκε στη γραμματέα, μετά γύρισε και μας χαιρέτησε. Μας ρώτησε αν είχαμε κανονίσει την εγγραφή μας στην υποδοχή, δε την είχαμε κανονίσει, η γραμματέας μου ζήτησε διακόσια εξήντα δολάρια. Μου λέει ο Δημήτρης "άσε θα το κανονίσω". Κάτι είπαν με το δικηγόρο ιδιαιτέρως αλλά αυτός ήταν ανένδοτος. Είχανε λέει αλλάξει πρόσφατα γραφείο και η τιμή είχε αυξηθεί. Διακόσια εξήντα δολάρια μόνο για να μιλήσουμε δηλαδή. Δε μου άρεσε αυτό αλλά δεν είπα τίποτα. Δηλαδή αν κουβεντιάζαμε και μου έλεγε ότι δεν μπορεί να αναλάβει την υπόθεσή μου τι θα γινόταν, θα έπαιρνα τα λεφτά μου πίσω; Γενικά δεν είμαι συνηθισμένος να δίνω λεφτά έτσι αέρα απλά για να μιλήσω με κάποιον, δεν έχω δώσει ποτέ, αλλά δεν το έκανα θέμα. Μέτρησα τα λεφτά στη γραμματέα και μου έδωσε μια απόδειξη.

Πήγαμε σ' ένα σεπαρέ μ' ένα στρογγυλό τραπέζι πίσω από μια γυψοσανίδα λίγο παραπέρα και αρχίσαμε να μιλάμε. Ο δικηγόρος άρχισε να μου λέει κάποια γενικά πράγματα για το ποιες βίζες υπήρχανε και σε ποιους απευθύνονταν. Μου φάνηκε σα να αγόρευε σε δικαστήριο. Συνέχισε να μιλάει γενικά για τις άδειες παραμονής στις Ηνωμένες πολιτείες και μετά άρχισε να με ρωτάει διάφορα πράγματα όπως αν είχα βραβεία για τη δουλειά μου και τα λοιπά. Του είπα ότι δεν είχα και με ρώτησε αν θα μπορούσα να βρω. Δηλαδή που να τα βρω; Είχα αρχίσει να εκνευρίζομαι. Του λέω κύριε Χάρυ, αν είχα βραβεία θα καθόμουν στη χώρα μου και μου λέει, τότε κάτσε στη χώρα σου. Εκεί μου άναψε τα αίματα αλλά δεν είπα τίποτα και πάλι. Συνέχισε τις γενικότητες και κάποια στιγμή επιτέλους τον διέκοψα.

-Κύριε δικηγόρε αυτά που μου λες τα ξέρω, εγώ ήρθα εδώ να μου πεις αυτά που δεν ξέρω.

Τσαντίστηκε και χτύπησε το χέρι του στο τραπέζι.

-Σας ξέρω εγώ εσάς, είσαι σα τους πελάτες μου που έρχονται εδώ και μου λένε "Βγάλε μου άδεια παραμονής ΤΩΡΑ". Δεν είναι τόσο απλά νεαρέ.

-Το ξέρω ότι δεν είναι τόσο απλά γι αυτό έρχομαι σε

'σένα. Αυτά που μου λες όμως τα βρήκα και στο ίντερνετ. Ούτε μ' ενδιαφέρει η μεταναστευτική πολιτική των Ηνωμένων πολιτειών, θέλω να μου πεις συγκεκριμένα πράγματα. Κατ' αρχήν δικαιούμαι τέτοιου είδους βίζα κι αν τη δικαιούμαι τι χρειάζεσαι να σου φέρω για να ξεκινήσουμε; Όσο για τα βραβεία δεν ξέρω αν θα έπρεπε να έχω βραβευτεί για τη δουλειά μου αλλά δεν έχω βραβευτεί ποτέ και δεν πρόκειται να μαγειρέψω τη βράβευσή μου ούτε να τη ζητήσω από κανέναν. Δε θέλω τέτοια βραβεία ακόμα κι αν πρόκειται για την άδεια παραμονής μου. Πες μου λοιπόν τι χρειάζεσαι. Εκεί μπήκε στη μέση ο Δημήτρης και ζήτησε την άδεια να μου μιλήσει στα Ελληνικά.

-Μικρέ, ο άνθρωπος ξέρει τη δουλειά του.

-Την ξέρει αλλά δε την κάνει. Δε του ακούμπησα διακόσια εξήντα για να μου κάνει διάλεξη.

-Άσε να μας πει τι έχει να μας πει.

Μετά την παρέμβαση ο δικηγόρος χαλάρωσε.

-Κοίτα, μπορεί εσύ να ξέρεις αυτά που σου λέω αλλά εγώ είμαι υποχρεωμένος να τα πω. Ξέρεις πόσες τραγωδίες βλέπω κάθε μέρα στα δικαστήρια;

-Όταν ο Αριστοτέλης έδωσε τον ορισμό της τραγωδίας ο Αριστοφάνης ξέρεις τι είπε;

-Τι είπε;

-Ότι κωμωδία είναι η τραγωδία ενός άλλου.

Γέλασε και συνέχισε.

-Για να βγάλεις τη βίζα που θέλεις χρειάζομαι τουλάχιστον έξι συστατικές επιστολές από ανθρώπους με τους οποίους έχεις συνεργαστεί, δημοσιεύματα στον τύπο, δείγματα της δουλειάς σου που να αναφέρεται το όνομά σου, βεβαίωση από το σωματείο ηθοποιών της χώρας σου ότι είσαι εγγεγραμμένος και τυχόν βραβεύσεις που μπορεί να έχεις. Για να έχεις πιθανότητες να πάρεις τη βίζα πρέπει να είσαι δυνατός σε τουλάχιστον τέσσερα από αυτά τα πεδία.

-Μπορώ να έχω τις συστατικές επιστολές, έχω δείγματα της δουλειάς μου, θα πάω να γραφτώ στο σωματείο και έχω και δημοσιεύματα από τον τύπο, τα έχω μαζί μου. Άνοιξα το φάκελο.

-Άρθρα, κριτικές, συνεντεύξεις, αν δεις εδώ σ' αυτό το δημοσίευμα αναφέρομαι σαν ένας από τους δέκα Έλληνες που αποτελούν το καλλιτεχνικό μέλλον της χώρας και η εφημερίδα είναι μια από τις μεγαλύτερες σε κυκλοφορία. Έχει και συνέντευξή μου, να εδώ κάτω απ' τη φωτογραφία μου. Εδώ

είναι δείγματα της δουλειάς μου και εδώ αναφέρεται το όνομά μου, η συγκεκριμένη ταινία έχει βραβευτεί σε φεστιβάλ. Έχω δουλέψει με σημαντικούς Έλληνες σκηνοθέτες και οι αρκετοί από αυτούς είναι βραβευμένοι. Έχω θάρρος με όλους να τους ζητήσω να γράψουν μια επιστολή για 'μένα, βραβεία όμως μη μου ζητάς.

-Αμα βάλω το όνομά σου στο Google θα σε βρω;

-Θα με βρεις κι εμένα και τους ανθρώπους που έχω δουλέψει και τις δουλειές που έχω κάνει, τις περισσότερες τουλάχιστον.

-Λοιπόν, θα μου τα δώσεις όλα αυτά, θα κρατήσω αντίγραφα και θα φτιάξουμε έναν ωραίο φάκελο να τον στείλουμε. Επιστολές μη μου στείλεις πάρα πολλές, χρειάζομαι από έξι έως οκτώ. Μη τις κάνεις πολύ μεγάλες αλλά ούτε και πολύ μικρές, περίπου δύο σελίδες, απλές και περιεκτικές. Είναι σημαντικό να κάνουμε μεθοδική δουλειά και να είμαστε σαφείς. Αυτός που θ' αποφασίσει αν δικαιούσαι ή όχι άδεια παραμονής είναι κάποιος τύπος στο Βερμόντ στη μέση του πουθενά, γιατί εκεί θα πάει ο φάκελός σου, ο οποίος κατά πάσα πιθανότητα ξέρει μόνο από χόκεϊ και από χόκεϊ. Δε θα κάτσει να σκοτιστεί πολύ, πρέπει να τον πείσουμε ότι ΕΣΥ αξίζεις να πάρεις άδεια παραμονής.

-Εντάξει λοιπόν θα πάω στην Ελλάδα, θα συγκεντρώσω ότι άλλα χαρτιά χρειάζεσαι και θα τα στείλω εδώ.

Εκεί έκανε άλλη μια επέμβαση ο Δημήτρης.

-Πόσο θα κοστίσει αυτή η διαδικασία;

-Δεν ξέρω, θα δούμε.

-Μια εκτίμηση, από πόσο μέχρι πόσο.

-Ας πούμε από τέσσερις μέχρι πέντε χιλιάδες. Ας πάει το παιδί στην Ελλάδα να μου στείλει αυτά που είπαμε και θα σας πω. Οποιαδήποτε συμβουλή χρειαστείτε από 'δω και πέρα είναι δωρεάν, να με πάρετε τηλέφωνο. Έχεις το τηλέφωνό μου;

-Έχω την κάρτα σας.

Ανταλλάξαμε τηλέφωνα και mail, χαιρετηθήκαμε και φύγαμε.

Κατεβήκαμε στο πεζοδρόμιο και ψάξαμε για ταξί. Ο Δημήτρης βιαζόταν γιατί είχε να πάει στο μαγαζί. Κι εγώ δούλευα αλλά είχα λίγο χρόνο μπροστά μου. Όλη αυτή η διαδικασία με είχε εξαντλήσει. Είχα και μια φοβερή αφυδάτωση από το προηγούμενο βράδυ και χρειαζόμουν υγρά και ηλεκτρολύτες για να πάρω μπροστά. Δεν είχα πιει και καφέ. Είπα του Δημήτρη να με περιμένει λίγο, μπήκα στα γρήγορα σ'

ένα μαγαζί και ψώνισα δύο χυμούς. Μπήκαμε σ' ένα ταξί και φύγαμε.

-Αυτός ο Ιρλανδός πολύ σε κουράζει βρε παιδί μου.

-Είναι καλό παιδί.

-Είναι αλλά πολύ πίνετε.

-Και τι να κάνουμε; Κι εγώ μόνος μου είμαι κι αυτός μόνος του.

-Δεν έχεις άλλον εδώ, ε;

-Εμ, δεν έχω.

Ήταν ένα απόγευμα σαν όλα τ' άλλα που πήγα στο μαγαζί για να πιάσω δουλειά. Αμέσως διέκρινα μια ανησυχία στον αέρα που δεν ήταν συνηθισμένη. Έβαλα το μαύρο παντελόνι και το μαύρο πουκάμισο και ξεκίνησα να δουλεύω. Διατηρούσα την περιέργειά μου χωρίς όμως να το δείχνω, σ' ένα εστιατόριο τίποτα δε μένει κρυφό οπότε ήξερα πως κάθε απορία μου θα λυνόταν πολύ σύντομα. Μου το είπε η Μαρία λίγη ώρα αργότερα, θα ερχόταν η τηλεόραση. Το Food channel ετοίμαζε ένα πρόγραμμα με θέμα τη μεσογειακή κουζίνα, σε κάθε επεισόδιο θα παρουσίαζαν ένα εστιατόριο που σέρβιρε ή νόμιζε πως σέρβιρε μεσογειακά πιάτα. Η κουζίνα μας ήταν πολύ της μόδας εκείνη την εποχή στην Αμερική και τα μαγαζιά που αναφέρονταν σ' αυτή άνοιγαν το ένα μετά το άλλο. Ξεκινούσαν από το δικό μας μιας και ήταν από τα παλιότερα εν λειτουργία αυθεντικά Ελληνικά εστιατόρια και διέθετε και το ανάλογο περιβάλλον. Θα μας παρουσίαζαν σαν τους ειδήμονες της μεσογειακής κουζίνας και σαν παράδειγμα για όλους τους υπόλοιπους. Η αλήθεια είναι πως τα πιάτα μας ήταν ότι πιο κοντά στην Ελληνική γεύση είχα βρει στη Νέα Υόρκη οπότε η επιλογή δεν ήταν καθόλου κακή.

Συνεχίσαμε τη δουλειά μας, είχαμε να κάνουμε αρκετή προετοιμασία για το βράδυ όπως κάθε μέρα άλλωστε και να εξυπηρετήσουμε και τους πελάτες που είχαμε εκείνη την ώρα. Η ώρα πέρασε και το συνεργείο έφτασε γρήγορα. Άρχισαν να εξετάζουν το χώρο, το φως που έμπαινε από τις πλαϊνές τζαμαρίες, το πως ήταν στημένα τα τραπέζια, την προοπτική. Άλλοι ετοίμαζαν τον εξοπλισμό τους κι έβρισκαν ένα μέρος ν' ακουμπήσουν και να δουλέψουν, τόσο γνώριμη εικόνα και τόσο ευχάριστη. Σε λίγα λεπτά το περιβάλλον που ήταν η ρουτίνα της καθημερινότητάς μου μετατρεπόταν στο πιο ευχάριστο μέρος στον κόσμο. Ο σκηνοθέτης μίλησε για λίγο με τον

Κυριάκο, τον ρώτησε αν θα εμφανιζόταν στην παρουσίαση. Θα έγραφε πολύ ωραία στο φακό ο γερο Μανιάτης και σίγουρα θα τους περιέγραφε τα πιάτα και την κουλούρα τους καλύτερα απ' όλους στο μαγαζί. Όμως δεν ήταν στο στυλ του, ο Κυριάκος απέφευγε τις δημόσιες εμφανίσεις, ως γνήσιος Λάκων το έβλεπε σαν κάτι καθόλου κολακευτικό για την εικόνα του, η φιλοσοφία της φυλής του σχετικά με το "Λακωνίζεин" και το "φιλοσοφείν" εδώ φαινόταν ξεκάθαρα. Προσωπικά ήμουν από πριν σίγουρος για την άρνησή του, εκείνο που δεν περίμενα όμως ήταν ότι όταν ρωτήθηκε σχετικά υπέδειξε τη Μαρία που ήταν μάνατζερ του μαγαζιού και εμένα που ήμουν Έλληνας. Φυσικά η χαρά που ένιωσα εκείνη τη στιγμή απλά δεν περιγράφεται, θα έκανα γύρισμα μετά από τόσο καιρό. Λίγο αργότερα η βοηθός σκηνοθέτη ήρθε και μου μίλησε.

-Θα είσαι στο γύρισμα;

-Ναι.

-Έχεις το κατάλληλο πρόσωπο για την τηλεόραση, το ξέρεις;

-Αν σου πω ότι το ξέρω θα ακουστεί πολύ αλαζονικό οπότε σε παρακαλώ μην το πάρεις έτσι.

Φυσικά δε είχα καμία τέτοια διάθεση κι αυτό ήταν παραπάνω από προφανές γιατί είχα ένα χαμόγελο μέχρι τ' αφτιά όταν της το είπα. Γέλασε.

-Μην ανησυχείς, δεν το παίρνω έτσι.

Μου έδωσε και συμπλήρωσα κάτι φόρμες με τα στοιχεία μου κι ένα κείμενο να υπογράψω που έλεγε ότι δεσμευόμουν να μην αποκαλύψω σε κανέναν το γεγονός ή το περιεχόμενο του γυρίσματος μέχρι την ημερομηνία προβολής του. Επαγγελματικά πράγματα δηλαδή. Μετά ήρθε ο ηχολήπτης να μου βάλει το μικρόφωνο. Δε χρησιμοποιούσαν καθόλου μπουμ, ο εξοπλισμός τους ήταν πολύ καλός και καινούριος. Όλοι ήταν πολύ χαλαροί και ευχάριστοι, δούλευαν με σύστημα και μέθοδο χωρίς άγχος. Φαντάστηκα πως θα αμείβονταν ανάλογα για να έχουν τόσο καλή διάθεση. Πιάσαμε για λίγο την κουβέντα με τον ηχολήπτη, τσεκάρουμε τις στάθμες και ήμουν έτοιμος. Οι οπερατέρ γύριζαν γύρω από το τραπέζι που κάθονταν οι παρουσιαστές και έλεγχαν τα κάδρα και τις θέσεις τους. Είχα μείνει εκεί και τους χάζευα, μου ζήτησαν να μπώ για λίγο μπροστά στο φακό να δούμε και τις δικές μου θέσεις. Ο ένας είχε στριμωχτεί ανάμεσα στη τζαμαρία και το τραπέζι και πάλευε να χωρέσει.

-Θα κατέβεις πιο χαμηλά;

Γύρισε και με κοίταξε με μια στιγμιαία απορία αλλά μου απάντησε.

-Ναι, περίπου μέχρι το επίπεδο του τραπεζιού.

-Αν δε θέλεις να ανοίξω την πόρτα για να μην έχεις θόρυβο απ' το δρόμο μπορούμε να τραβήξουμε το τραπέζι να έχεις χώρο. Πόσο κλειστό είναι το κάδρο σου για να κλέψεις το φόντο;

-Αρκετά, δε θα έχω πρόβλημα. Μπορούμε να το κάνουμε αυτό;

-Φυσικά, ότι θέλετε μπορούμε να κάνουμε.

Φώναξα το Φρανσίσκο να με βοηθήσει και μετακινήσαμε το τραπέζι.

-Εδώ καλά είναι;

-Ναι είναι πολύ καλά, όσο το ήθελα.

-Η άλλη κάμερα θα πάρει αμόρσες; Που έχετε τον άξονα; Εκεί με κοίταξε με μεγαλύτερη απορία.

-Δε μου λες, είσαι της δουλειάς;

-Ναι, στην Ελλάδα ήμουν επαγγελματίας ηθοποιός.

Ακούμπησε την κάμερα και φώναξε το σκηνοθέτη.

-Το παιδί από δω είναι της δουλειάς.

-Α ωραία, έχεις κάνει τηλεόραση;

-Ναι.

-Λοιπόν, άκου τι θέλουμε.

Άρχισε να μου εξηγεί τι ακριβώς χρειαζόταν, τι τον ενδιέφερε, πως θα παρουσίαζε το θέμα του και με σύστησε στους παρουσιαστές. Συνεννοηθήκαμε μια χαρά.

Στο χρόνο που μεσολάβησε μέχρι να γίνουν οι τελευταίες ρυθμίσεις κάναμε μια μίνι σύσκεψη με τη Μαρία τι θα τους σερβίραμε και το γύρισμα άρχισε. Οι παρουσιαστές ήταν μια κοπέλα γύρω στα τριάντα ασιάτισα κι ένα παλικάρι καμιά εικοσιπενταριά πάρα πολύ χοντρός με κατσαρό μαλλί.

Έκαναν μια μικρή εισαγωγή για το που βρίσκονταν και τι θα παρουσίαζαν και πήγα να πάρω παραγγελία. Με ρωτούσε κυρίως η κοπέλα διάφορες λεπτομέρειες σχετικά με τα πιάτα και τον κατάλογο και λιγότερο το παλικάρι. Αυτός ήταν ο κωμικός συνεργάτης, μου έκανε φαινομενικά αφελείς ερωτήσεις που όμως ήταν πολύ εύστοχες. Ήταν και οι δύο πολύ ευχάριστοι και αστειεύονταν με κάθε ευκαιρία. Μετά τις πρακτικές ερωτήσεις άρχισαν να με ρωτούν πιο γενικά πράγματα οπότε κι εγώ άνοιξα το κουτάκι με τον αυτοσχεδιασμό. Τους είπα για τη θάλασσα που από την

αρχαιότητα ενώνει τους λαούς της μεσογείου και τις αλληλεπιδράσεις που προκαλεί στην κουλτούρα και τις διατροφικές τους συνήθειες. Για τα υψηλής ποιότητας υλικά που λόγω του εύκρατου κλίματος έχουν εξαιρετικά ευεργετικές ιδιότητες για την υγεία των ανθρώπων. Τη σημασία των σιτηρών, του λαδιού, του κρασιού ιστορικά και τους δρόμους των μπαχαρικών. Την κουλτούρα του μεζέ και του διαλόγου στο συμπόσιο, το ρόλο τους στην εξέλιξη της φιλοσοφίας. Έδειχναν εκστασιασμένοι.

-Είναι σα να βρισκόμαστε αυτή τη στιγμή στην ανατολική μεσόγειο.

-Βρίσκεστε στην Αστόρια, οπότε κατά κάποιο τρόπο είστε στην ανατολική μεσόγειο.

-Τι μπαχαρικά χρησιμοποιείτε στην Ελλάδα;

-Μεγάλη ποικιλία αλλά λιγότερο έντονα από αυτά της αραβικής κουζίνας. Κανέλα, γαρίφαλο, γλυκάνισο, μπαχάρι, πιπέρι, μοσχοκάρυδο, πολλά μυρωδικά και βότανα όπως σκόρδο, άνηθο και ρίγανη που βάζουμε στις περισσότερες σαλάτες και σε πολλά φαγητά.

-Ήξερα πως σ' αυτό το ορεκτικό που τυλίγετε ρύζι στο αμπελόφυλλο βάζετε και κρέας.

-Κρέας συνηθίζεται να βάζουν στις πιο βόρειες περιοχές που κάνει περισσότερο κρύο. Εμείς επειδή καταγόμαστε από το νότο που κάνει ζέστη το κάνουμε μόνο με ρύζι και μυρωδικά. Όπως συμβαίνει και με πολλά άλλα πιάτα το συναντάς σχεδόν σε αρκετές περιοχές που καλλιεργούνται αμπέλια. Στην Τουρκία για παράδειγμα λέγονται γιαλαντζί που σημαίνει ψεύτικο, κατατάσσεται στην cucina povera ακριβώς επειδή δεν έχει κρέας. Χρησιμοποιούμε και πιο καυτερά μπαχαρικά στη νότια κουζίνα.

-Δηλαδή είναι Τούρκικη συνταγή;

-Δε μπορείς να το πεις με βεβαιότητα γιατί λόγω των χιλιάδων χρόνων πολιτισμικής αλληλεπίδρασης οι κουζίνες των λαών έχουν επηρεαστεί η μια από την άλλη σε πολύ μεγάλο βαθμό. Στον Ιταλικό νότο για παράδειγμα χρησιμοποιούν πολλά μπαχαρικά επειδή είναι πιο κοντά στη βόρειο Αφρική. Στο βορά οι γεύσεις είναι πιο ουδέτερες επηρεασμένες περισσότερο από την κεντρική Ευρώπη. Στη Βενετία όμως που αν και βρίσκεται πολύ βόρεια χρησιμοποιούν μπαχαρικά όπως και στο νότο λόγω του θαλάσσιου εμπορίου από την εποχή της αυτοκρατορίας της πόλης τους. Στην Τουρκία τρώνε πολύ ρύζι και συνηθίζουν να μαγειρεύουν τυλιχτά η δε καλλιέργεια

αμπελιού αναπτύχθηκε κυρίως στην αρχαία Ελλάδα και διαδόθηκε στις άλλες περιοχές από εκεί. Οπότε ποιος μπορεί να μιλήσει με ακρίβεια για την καταγωγή αυτής της συνταγής;

-Δεν είναι πιο λογικό τα φαγητά να είναι πιο καυτερά στο βορά;

-Όχι, γιατί τα μπαχαρικά και μάλιστα τα καυτερά εντείνουν την εφίδρωση στο σώμα κάτι που είναι πολύτιμος σύμμαχος στα θερμά κλίματα. Σκέψου πόσα μπαχαρικά χρησιμοποιούν οι Άραβες στην κουζίνα τους. Στα ψυχρότερα κλίματα η κουζίνα είναι πιο πλούσια σε λιπαρά γιατί το σώμα χρειάζεται περισσότερες θερμίδες.

-Πως λέγεται αυτό το ορεκτικό που είναι τηγανιτά μπαλάκια από μείγμα τυριού με κολοκυθάκια;

-Κολοκυθοκεφτέδες;

-Πως;

-Κο λο κυ θο κε φτέ δες.

-Δε θα μπορέσω με τίποτα να το πω.

-Υπάρχουν και πιο δύσκολα;

-Όπως;

-Κολοκυθοκορφάδες.

-Με τίποτα.. Τι είναι αυτό;

-Ανθού κολοκυθιού γεμιστοί με ρύζι τυρί και βότανα.

-Ακούγεται υπέροχο.

-Είναι υπέροχο.

-Αυτό τι μυρωδικό είναι;

-Ρίγανη.

-Πες το πάλι.

-Ρίγανη.

-Ακούγεται τόσο σέξυ, πόσο καιρό είσαι στην Αμερική;

-Εσύ πόσο λες;

-Αν κρίνω από την προφορά σου δύο, τρία χρόνια.

-Δύο μήνες.

Τους σέρβιρα κρύα ορεκτικά, σαγανάκι γραβιέρα, σπανακόπιτα, κολοκυθοκεφτέδες, μύδια σαγανάκι, σαλάτες, τους εξήγησα με τι συνηθίζουμε να συνοδεύουμε τα κρασιά, πως πίνουμε το τσίπουρο και με τι το συνοδεύουμε, πως και πότε πίνουμε το ούζο. Τους φιλετάρισα το ψάρι με περίσσεια μαεστρία και τους απάντησα κάθε ερώτηση με ενδιαφέρον, προθυμία και χιούμορ. Τα πόδια μου δεν πατούσαν στη γη, ήμουν στο γύρισμα και η καρδιά μου φτερούγιζε. Η Μαρία είχε καθίσει σε μια γωνία και γελούσε, δεν το είχα καταλάβει

αλλά και το υπόλοιπο συνεργείο γελούσε με την παράσταση. Ο Κυριάκος δε φαινόταν πουθενά αλλά ως συνήθως παρατηρούσε τα πάντα. Μ' έπιασε απ' το μπράτσο να με φρενάρει καθώς πήγαινα στην κουζίνα.

-Τι παπατζιλίκια τους έλεγες εκεί ρε παλαβέ;

-Τους μούρλανα.

-Το είδα. Ρε τι θέατρο είσ' εσύ;

Ήταν από τις λίγες φορές που τον είδα χαμογελαστό.

Βγάλαμε και γαλακτοπούρεκο, φέραμε τη χορεύτρια που χόρευε το χορό της κοιλιάς και στο τέλος έκαναν και μια εφ' όλης της ύλης συνέντευξη στη Μαρία. Ήταν τόσο ωραία όμως τελείωσε κι εγώ έπρεπε να γυρίσω στη ρουτίνα μου. Το βράδυ ήρθε και το μαγαζί γέμισε. Αργότερα ήρθε κι ο Λένιν με την Κιμ. Είχε τα γενέθλιά της κι επειδή πέφτανε και του Λένιν κοντά την έφερε να την κεράσει. Όταν τελείωσαν το φαγητό τους, ανέβηκαν στον όροφο να δούνε το χορό της κοιλιάς. Ο Λένιν την έκανε κόκαλο στις μαργαρίτες.

Εκείνη την εποχή είχαν αρχίσει να γίνονται σοβαρά επεισόδια στην Ελλάδα, ήταν οι διαμαρτυρίες των αγανακτισμένων στην πλατεία συντάγματος. Ενημερωνόμουν καθημερινά από το ίντερνετ και από φίλους στην Αθήνα και την Πάτρα. Όλοι μου έλεγαν πόσο άσχημα ήταν τα πράγματα και πόσο βίαιη είχε αρχίσει να γίνεται η αστυνομία. Τα μεσημέρια που δεν είχε δουλειά και κάναμε προετοιμασία στο μαγαζί βλέπαμε με τον Κυριάκο τις βραδυνές ειδήσεις της ΕΡΤ στη δορυφορική. Ένα τέτοιο μεσημέρι ήταν που ο Αρτάν άρχισε να μου λέει μαλακίες. Από την αρχή αυτός ο άνθρωπος είχε αρχίσει να μου κολλάει, δε του είχα δώσει σημασία τώρα όμως το χόντραινε. Άρχισε να βρίζει τους Έλληνες ότι είναι τεμπέληδες και κλέφτες και ότι γι αυτό είχαμε κρίση στην Ελλάδα κι ότι καταστρέψαμε τη χώρα μας και όλη εκείνη την επιχειρηματολογία της μαλακίας που είχε αρχίσει ν' ακούγεται εκείνη την εποχή. Δεν ξέρω αν ήταν η κούραση, η απόγνωση που ένιωθα όταν έβλεπα τα ΜΑΤ να ρίχνουν χημικά μέσα στο σταθμό του μετρό στο Σύνταγμα ή το γεγονός ότι βρισκόμουν σε ξένη χώρα, ούτε θεωρούσα ποτέ τον εαυτό μου ιδιαίτερα πατριώτη όμως πλημμύρισα από οργή. Του είπα ότι δεν είχε δικαίωμα να μιλάει έτσι για την Ελλάδα και τους Έλληνες γιατί ο ίδιος μιλούσε Ελληνικά έστω και στο ελάχιστο. Φυσικά άρχισε να με ειρωνεύεται σε πολύ άσχημο

ύφος πράγμα που δε μου άρεσε καθόλου. Κατέβαλα κάθε δυνατή προσπάθεια να μη τον αρπάξω απ' το λαιμό και όσο κι αν συνέχιζε το βιολί του δε είπα τίποτα, είχα όμως εξαγριωθεί, είχα σπάσει.

Άρχισα να θυμάμαι τις εικόνες των Αλβανών προσφύγων στην Ελλάδα των αρχών της δεκαετίας του ενενήντα. Ο πατέρας μου ήταν παλιός Μαοϊκός και λίγο καιρό πριν ανοίξουν τα σύνορα είχε καταφέρει να πάρει βίζα για ένα ταξίδι στην Αλβανία. Σ' όλη του τη ζωή μέχρι εκείνο το ταξίδι πίστευε πως η Αλβανία ήταν σοσιαλιστικός παράδεισος. Γύρισε πίσω έχοντας χάσει τη γη κάτω απ' τα πόδια του, αντί για σοσιαλιστικό βρήκε σουρεαλιστικό παράδεισο. Εντάξει, η Αλβανία δεν είχε εξωτερικό χρέος για πολλά χρόνια αυτό που είδε ο πατέρας μου όμως ήταν εξαθλίωση και ανέχεια. Συνάντησε και κάποιον Έλληνα βοσκό που είχε εγκλωβιστεί εκεί. Οι βοσκοί γύριζαν στα βουνά με τα ζώα τους και όταν έκλεισαν τα σύνορα εγκλωβίστηκε στην Αλβανία. Το κοπάδι του "πολιτικοποιήθηκε" και ο ίδιος δε μπορούσε να γυρίσει στο χωριό του, έλεγε πως έδινε και τα δύο του χέρια για να γυρίσει πίσω.

Όταν άνοιξαν τα σύνορα η Ελλάδα κατακλύστηκε από πρόσφυγες. Στο σπίτι μας ήρθαν ένας άντρας και μια γυναίκα που είχε γνωρίσει ο πατέρας μου εκεί. Τους φιλοξενήσαμε για κάποιο διάστημα, ήταν καλοί άνθρωποι. Ήμουν μικρός τότε, γύρω στα δεκατρία δεκατέσσερα. Μια μέρα που έλειπα απ' το σπίτι η γυναίκα ρώτησε τη μάνα μου που ήμουν, της απάντησε ότι είχα βγει έξω να παίξω. "Μα τα παπούτσια του είναι εδώ". Μετά έφυγαν για την Αθήνα. Μας είχαν πει ότι ήταν χημικοί πετρελαίου, αρκετό καιρό μετά μάθαμε πως ο άντρας δούλευε σ' ένα βενζινάδικο.

Θυμήθηκα την Εμιλιάνα, την είχα γνωρίσει στην Πάτρα που σπούδαζε. Ο πατέρας της ήταν καθηγητής πανεπιστημίου στην Αλβανία, την είχε βαπτίσει Εμιλιάνα από τον Εμιλιάνο Ζαπάτα. Μας έλεγε πως στην τηλεόραση απαγορευόταν να βλέπουν ξένα κανάλια, βέβαια έπιαναν Ελληνικά και Ιταλικά κανάλια στο σπίτι τους. Μια μέρα η δασκάλα ρώτησε στην τάξη της αν ήταν καλό να παρακολουθούν ξένα προγράμματα. Η Εμιλιάνα της είπε ότι δεν ήταν κακό γιατί μπορούσε κανείς να δει αθλητικές διοργανώσεις και ταινίες. Η καλύτερη φίλη

της τη χλεύασε. " Ε βέβαια, εσείς είστε ιντελιτζένσια".

Στο διπλανό τετράγωνο λειτουργούσε ένα άλλο Ελληνικό εστιατόριο που ανήκε σε κάποιον Αλβανό. Ήταν γεμάτο Ελληνικά χρώματα, εικόνες και σημαίες, είχε πολύ χαμηλότερες τιμές και ήταν πάντα γεμάτο κόσμο. Ένας σερβιτόρος που ήρθε για λίγο να δουλέψει μαζί μας έλεγε πως τον είχε αντιμετωπίσει ο συγκεκριμένος εργοδότης. Πήγε να ζητήσει δουλειά κι εκείνος τον ειρωνεύτηκε ότι του φαινόταν λέει πεινασμένος. Ακούγοντας τη διήγηση ήταν σα να τους έβλεπα μπροστά μου. Είχα περάσει κι εγώ απ' αυτό το μαγαζί όταν έψαχνα για δουλειά, είχα τύχει πολύ παρόμοιας αντιμετώπισης. Σίγουρα οι Αλβανοί αποτέλεσαν αντικείμενο εκμετάλλευσης στην Ελλάδα και αποτελούν ακόμα όπως κάθε μετανάστης σε κάθε τόπο δυστυχώς. Οι άνθρωποι αυτοί ήρθαν στη χώρα μας, δούλεψαν, έμαθαν τη γλώσσα μας, την κουλτούρα μας και τώρα πολλοί απ' αυτούς επιβίωναν κι έβγαζαν λεφτά σηκώνοντας Ελληνικές σημαίες. Μπράβο τους, αλλά γιατί τόσο μίσος; Στο κάτω κάτω δηλαδή εγώ τι του είχα κάνει του τύπου; Είχα μπερδευτεί.

Την επόμενη μέρα ήρθε και μου μίλησε ο Κυριάκος.

-Κοίτα, εδώ είναι Αμερική και ο καθένας έχει δικαίωμα να πιστεύει ότι θέλει.

-Και στον υπόλοιπο κόσμο ο καθένας έχει δικαίωμα να πιστεύει ότι θέλει. Και δεν έχω πρόβλημα αυτός να πιστεύει ότι θέλει, εγώ όμως δε μίλησα ποτέ άσχημα για τη χώρα του, ούτε για το λαό του.

Στην εφημερίδα πήγα δύο τρεις φορές ακόμα, η Αγγελική προθυμοποιήθηκε αρχικά να μου δείξει το στούντιο. Πήγα κάτι πρωινά την ώρα που έκανε την εκπομπή της. Λίγο μαγκαζίνο, λίγο πρωινή εκπομπή με Μιχάλη Χατζηγιάννη, κάτι αστειάκια για συνταξιούχους, όλα με την ευγενική χορηγία της κυρα Νίτσας που έβγαινε στον αέρα κι έλεγε τις τιμές των κηπευτικών που είχε στο μανάβικό της. Έπαιρναν τηλέφωνο διάφοροι ομογενείς κι έλεγαν τα δικά τους. Είχα προτείνει του Δημήτρη αν ήθελε να κάνει μια συνεργασία και να στέλνει ειδήσεις σε τίτλους ηχογραφημένες. Του άρεσε η ιδέα, άρεσε και της Αγγελικής. Ο Δημήτρης ήταν πολύ καλός δημοσιογράφος, είχε δουλέψει αρχισυντάκτης σε πολύ καλά περιοδικά στην Αθήνα, όλο το θέμα γι αυτόν θα ήταν

παιχνιδάκι και τα γεγονότα στην Ελλάδα ήταν καταιγιστικά. Της έστειλε ένα ντέμο που της άρεσε. Όμως η Αγγελική δεν εκδήλωσε περαιτέρω ενδιαφέρον, δε του έστειλε καν απάντηση. Δεν ξαναπήγα. Εντάξει, σε τελική ανάλυση ο κόσμος που απευθύνονταν δεν είχε κανένα κοινό μ' εμάς και ίσως να μη μπορούσα να τους προσφέρω κάτι επί της ουσίας. Όμως αυτό που αντιμετώπισα σε γενικές γραμμές ήταν αδιαφορία. Αργότερα έμαθα και τα κουτσομπολιά, τον εκδότη τον είχαν απελάσει γιατί έκανε κομπίνες και τώρα δε μπορούσε να μπει στην Αμερική. Ζούσε μόνιμα στο Τορόντο κι ακόμα και την εκπομπή του που ήταν μετά από την εκπομπή της Αγγελικής την έκανε από εκεί.

Η δουλειά συνεχιζόταν αμείωτη, είχα αρχίζει να κουράζομαι πολύ ή μάλλον δεν έβρισκα ξεκούραση καθόλου. Έκανε και πάρα πολύ ζέστη εκείνες τις μέρες, η θερμοκρασία έφτανε και ξεπερνούσε τους εκατό βαθμούς Φαρενάιτ. Δεν κάθισα ποτέ να το υπολογίσω σε Κελσίου, η ζέστη ήταν τόση που είχα χάσει πλέον την περιέργειά μου. Ζέστη και υγρασία. Ο Ντένις παραπονιόταν συνεχώς για τη ζέστη την οποία δε μπορούσε να συνηθίσει με τίποτα. Φορούσε μια κόκκινη μπανιτάνα στο κεφάλι για τον ιδρώτα του που έτρεχε ποτάμι. Εμένα με πείραζε περισσότερο η υγρασία, ήταν αυτή που δε μπορούσα να συνηθίσω, όμως δε του έδειχνα την όποια δυσαρέσκειά μου για να τον πειράζω.

-Στην Ελλάδα έχετε συνθήκες ερήμου έτσι δεν είναι; .
Αν και είχε επισκεφτεί την Ελλάδα ο τρόπος που ρωτούσε μ' έκανε να αισθάνομαι πως μας φανταζόταν να κυκλοφορούμε με καμήλες στο κέντρο της Αθήνας, να φοράμε τουρμπάνια και κελεμπίες και να ζούμε σε σκηνές. Προσποιούμουν τον άνετο και διασκέδαζα κάπως με το μαρτύριό του.

-Κάποιοι λένε πως έχει ξεκινήσει η διαδικασία ερημοποίησης. Ιδρώνεις πάρα πολύ, πίνεις αρκετό νερό;

-Ναι, ένας γιατρός μου είχε πει πως ο ιδρώτας είναι η σωτηρία μου. Αν δεν ιδρώνα τόσο μπορεί να είχα πρόβλημα με το αλκοόλ που πίνω. Γεια μας.

Αυτή η συζήτηση είχε γίνει πάρα πολλές φορές και κάθε φορά γινόταν σα να μην είχε επαναληφθεί ποτέ. Μάλιστα ο Ντένις με σύστηνε σαν το Θέμη που έρχεται από την έρημο.

Επέστρεφα από το Ήστ βίλαντιζ που τα πίναμε με το Ντένις. Χαιρετηθήκαμε στην είσοδο του σταθμού της όγδης

οδού απ' όπου παίρναμε κάθε φορά τη γραμμή N, εγώ για την Αστόρια κι εκείνος για το Μπρούκλιν. Οι αποβάθρες ήταν άδειες κι από τις δυο κατευθύνσεις, απέναντι διέκρινα το Ντένις να ψάχνει κάτι στο τηλέφωνό του. Το τραίνο του ήρθε, χαιρετηθήκαμε από μακριά κι έφυγε. Είχα μείνει αρκετή ώρα στην αποβάθρα περιμένοντας και ως συνήθως είχα απορροφηθεί στις σκέψεις μου. Άκουσα ομιλίες από τη σκάλα, ήταν Ελληνικά. Μια κοπέλα λίγο πάνω από τα είκοσι και δυο νεαροί γύρω στα εικοσιπέντε. Φορούσαν αθλητικά παπούτσια, αμάνικες μπλούζες και καπελάκια τζόκεϊ στραβά, ενώ ο ένας από τους δύο είχε κι ένα ποδήλατο που φαινόταν αρκετά ακριβό. Η κοπέλα φορούσε ένα ωραίο καλοκαιρινό φορεματάκι, ήταν όλοι τους πολύ περιποιημένοι και χαλαροί. Εγώ ήμουν πολύ κουρασμένος και οι μπύρες που ρουφάγαμε με το Ντένις από το απόγευμα με έκαναν να μην έχω κουράγιο για συζήτηση. Κάθισαν αριστερά μου δυο παγκάκια μακριά και συνέχιζαν ζωηρά την κουβέντα τους. Τους παρατηρούσα χωρίς να διακρίνω τι ακριβώς έλεγαν, δε μ' ένοιαζε ν' ακούσω κι όλας. Οι φωνές τους αντηχούσαν στα πλακάκια των τοίχων.

Το τραίνο ήρθε και βρεθήκαμε στο ίδιο βαγόνι. Περάσαμε κάνα δυο σταθμούς, εγώ συνέχιζα να τους παρατηρώ αδιάφορα χωρίς να έχω καταλάβει γιατί ενώ η φασαρία του τραίνου πάνω στις ράγες κάλυπτε σχεδόν τελείως αυτά που έλεγαν. Μέχρι που η κοπέλα με αναγνώρισε.

-Είσαι ηθοποιός;

-Ναι.

-Θύμισέ μου, που έχεις παίξει;

Είναι η πιο φυσιολογική ερώτηση που μπορεί να κάνει κάποιος σ' αυτές τις περιπτώσεις και γι αυτόν ακριβώς το λόγο την έχω ακούσει πολλές φορές. Δε με πειράζει βέβαια, άλλωστε δεν εργάζομαι κρυφά, όμως κάθε φορά που χρειάζεται ν' απαντήσω αισθάνομαι λίγο αμήχανα. Κάθε δουλειά αποτελεί μια προσωπική εμπειρία στην οποία δυσκολεύομαι να αναφερθώ επιγραμματικά, αυτός είναι κι ένας λόγος που αντιπαθώ τα βιογραφικά σημειώματα. Αναφέρονται εκεί τίτλοι ταινιών, σειρών, σκηνοθετών, εταιρείες παραγωγής αλλά τίποτα από αυτό που έχεις ζήσει. Αντιλαμβάνομαι την πρακτική τους αξία αλλά κάθε φορά αισθάνομαι το ίδιο. Και το χειρότερο είναι πως οι περισσότεροι άνθρωποι ερμηνεύουν την όποια απροθυμία μου ως έπαρση ή κάτι τέτοιο, οπότε τελικά προτιμώ να απαντώ ευγενικά χωρίς να επεκτείνομαι προλαβαίνοντας όπως όπως το

κακό.

-Α ναι, σε θυμάμαι. Τι κάνεις στη Νέα Υόρκη;

-Δουλεύω;

-Καμιά ταινία;

-Όχι.

-Εμείς εδώ σπουδάζουμε, τα παιδιά δηλαδή. Το παιδί από δω είναι σε σχολή υποκριτικής.

Μου έδειξε το φίλο της με το ποδήλατο. Σήκωσα στην εξάντλησή μου ελαφρά το χέρι και χαιρέτησα ενώ σχημάτισα κι ένα αντίστοιχο χαμόγελο συμπάθειας.

-Το παιδί είναι ηθοποιός, τον θυμάστε;

Οι φίλοι της μου έριξαν μια ματιά, της έγνεψαν περίπου ναι και συνέχισαν τη συζήτησή τους σα να μην είχαν διακόψει ποτέ.

-Θέλω κι εγώ να γίνω ηθοποιός, δηλαδή το σκέφτομαι. Εδώ έχει πολύ καλές σχολές. Πως θα γίνει να γνωρίσουμε κανέναν να μας χώσει στα κόλπα;

-Δε γίνεται έτσι.

-Πως γίνεται;

-Ε, πήγαινε πρώτα σε μια σχολή να δεις αν σ' αρέσει και όταν τελειώσεις θ' αρχίσεις να ψάχνεις.

Οι άλλοι δύο με κοίταξαν για μια στιγμή σα να είχα πει τη μεγαλύτερη μαλακία στον κόσμο και με τη σιγουριά των χρημάτων του μπαμπά τους στην τσέπη αποφάσισαν πως το καλύτερο πράγμα που είχαν να κάνουν ήταν να συνεχίσουν να με αγνοούν. Ίσως απόρησαν κι όλες που μου είχαν δώσει σημασία έστω και για λίγο.

Η κοπέλα συνέχισε να μιλάει, την περισσότερη ώρα μόνη της, μέχρι που φτάσαμε στην Αστόρια. Εγώ προσπαθούσα να της απαντώ και μόλις που τα κατάφερνα. Χαιρετηθήκαμε και βγήκαμε απ' το τραίνο. Στο δρόμο για το σπίτι ένιωσα μια απέραντη θλίψη να με πλημμυρίζει. Εντάξει, το επάγγελμα που διάλεξα είναι δύσκολο, έχει πολύ υψηλές απαιτήσεις και το περιβάλλον του είναι εξαιρετικά ανταγωνιστικό. Δεν έχω παραπονεθεί ποτέ, ούτε για το γεγονός ότι δε μου χαρίστηκε τίποτα. Όμως γιατί ήμουν αναγκασμένος να κολυμπώ σε μια θάλασσα αργόσχολων;

Κεφάλαιο ΧΙ

Ανασύνταξη

Όλο εκείνο το διάστημα η ζέστη αυξανόταν μέρα με τη μέρα. Το δωμάτιο που κοιμόμουν είχε ένα κλιματιστικό στο παράθυρο που έβλεπε στο δρόμο, σαν αυτά που έβλεπα σε όλη τη Νέα Υόρκη και δε τα είχα ξαναδεί ποτέ πριν. Περίπου όσο δύο φούρνοι μικροκυμάτων μαζί, ακουμπισμένο πάνω στο μισάνοιχτο παράθυρο μισό μέσα μισό έξω. Δεν ξέρω γιατί χρησιμοποιούσαν αυτά τα κλιματιστικά και όχι αυτά που ήξερα, ίσως είχε να κάνει κι αυτό με τα συμβόλαια ενοικίασης των σπιτιών. Για ένα τέτοιο λόγο επί παραδείγματι κανείς δεν είχε δικό του πλυντήριο ρούχων. Το λογαριασμό του νερού τον πλήρωνε ο ιδιοκτήτης του ακινήτου κι έτσι όλα ή τα περισσότερα συμβόλαια απαγόρευαν στον ενοικιαστή να έχει πλυντήριο. Γι αυτό σε κάθε γωνία υπήρχε κι ένα καθαριστήριο. Κάθε βράδυ επιστρέφοντας από τη δουλειά έκανα μπάνιο και άνοιγα το κλιματιστικό να σπάσει την υγρασία και τη ζέστη του δωματίου που το χτυπούσε ο ήλιος όλη την ημέρα. Ο Λένιν μου είχε πει να μην το ανοίγω πολλή ώρα γιατί τράβαγε λέει πολύ ρεύμα και καμιά φορά έπεφταν οι ασφάλειες. Τέλος πάντων οι ασφάλειες δεν έπεσαν ποτέ αλλά στα πλαίσια της διάθεσης καλής συμβίωσης το άνοιγα για 'κάνα μισάωρο πριν κοιμηθώ και μετά τέλος.

Ένα απόγευμα που έφευγα για τη δουλειά η μάνα του Λένιν με τα λίγα αγγλικά της μου ανακοίνωσε πως θα το έβγαζαν γιατί ήταν παλιό και δε δούλευε καλά και πως θα το αντικαθιστούσε ο γιος της με ένα φορητό. Μου το είχε πει κι ο Λένιν την προηγούμενη μέρα και του είχα απαντήσει με τον ίδιο ακριβώς τρόπο που απάντησα στη μάνα του. Δεν απαιτούνται ιδιαίτερες μηχανολογικές γνώσεις για να κατανοήσει κανείς την αρχή λειτουργίας ενός κλιματιστικού. Σε κάθε περίπτωση χρειάζεται μια εσωτερική μονάδα και μια εξωτερική που να ψύχεται από τον ατμοσφαιρικό αέρα, ακόμα κι αν αυτό απαιτεί ο μηχανισμός να κρέμεται ο μισός έξω από ένα παράθυρο. Το να έχεις ολόκληρο το σύστημα μέσα στον ίδιο χώρο είναι σα να βάζεις μια προπέλα μέσα σ' ένα βαρέλι με νερό ή να προσπαθείς να σηκωθείς από το έδαφος τραβώντας τα μαλλιά σου. Κάποια φορητά κλιματιστικά που έχω δει στο εμπόριο συνήθως λειτουργούν εξατμίζοντας νερό και κάνουν την ατμόσφαιρα αποπνικτική, είναι πανάκριβα, τεράστια και η

απόδοσή τους τουλάχιστον αμφίβολη. Όπως και να 'χει το κλιματιστικό που ήδη είχα δούλευε μια χαρά παρά τα χρόνια του και επιπλέον δεν είχα καμία όρεξη να μπαينوβγαίνει όποιος ήθελε στο δωμάτιό μου. Της είπα πολύ ευγενικά, απλά και κατανοητά ότι δεν ήθελα να το πειράξουν χωρίς να το συζητήσω περισσότερο.

Όταν γύρισα ήταν στη μέση του δωματίου ακουμπισμένο στο πάτωμα ενώ δίπλα του βρήκα ένα αερόθερμο στο κουτί του. Ήταν ήδη πολύ αργά και ήμουν πτώμα, έκανα το μπάνιο μου και κατέβαλα μεγάλη προσπάθεια να κοιμηθώ. Την επόμενη μέρα βρήκα το Λένιν. Τον ρώτησα γιατί πήρε το κλιματιστικό παρά την αντίθετη υπόδειξή μου και άρχισε να μου δικαιολογείται ότι το είχε πει στο Χόρχε και μετά του είπε να μην το βγάλει αλλά μετά ο Χόρχε μπήκε και το έβγαλε και είχα την εντύπωση ότι κουβέντιαζα με νήπιο. Του ξεκαθάρισα ότι δεν ήξερα τι είχε γίνει και δεν ήθελα να μάθω, αυτό που ήθελα ήταν να το βάλουν στη θέση του. Στο κάτω κάτω ήταν μέσα στη συμφωνία για το δωμάτιο και επιπλέον το παράθυρο δεν έκλεινε, το διαμέρισμα ήταν ισόγειο και εγώ φύλαγα όλα τα λεφτά μου στη ντουλάπα με τα ρούχα.

Το περιστατικό με πείραξε πολύ. Όταν πήγα σ' αυτό το σπίτι να συγκατοικήσω μαζί τους είχα όλη την καλή διάθεση να μη τους δημιουργήσω κανένα πρόβλημα. Είχα μεγάλο ενδιαφέρον να γνωρίσω αυτούς και την κουλτούρα τους, να συνυπάρξω μαζί τους. Όπως φαίνεται όμως το εξέλαβαν ως αδυναμία εκ μέρους μου, μ' έλεγαν μαλάκα κατάμουτρα και μάλιστα χωρίς να τους έχω δώσει κανένα δικαίωμα. Στο μυαλό μου γύριζε η Ελληνικότητα παροιμία "Δώσε θάρρος στο χωριάτη να σ' ανέβει στο κρεβάτι".

Η επόμενη μέρα ήταν πάρα πολύ ζεστή και μιας και ήταν Σάββατο γύρισα αργά και πολύ κουρασμένος. Το αερόθερμο ήταν στη θέση του με το κλιματιστικό δίπλα και το δωμάτιο ήταν φούρνος. Δε το σκέφτηκα δεύτερη φορά, μπήκα στο δωμάτιο του Λένιν που ήταν ακριβώς δίπλα και τον σήκωσα με τα σώβρακα. Ήταν περασμένες τρεισήμισι αλλά δε μ' ένοιαζε καθόλου, ήμουν έξω φρενών.

-Σήκω πάνω.

-Τι έγινε;

-Σήκω πάνω. Τώρα.

-Τι έγινε;

-Σήκω σου λέω.

Με κοίταζε απορημένος και αιφνιδιασμένος αλλά φαίνεται πως η όψη μου δε σήκωνε κουβέντες.

-Μπες στο δωμάτιό μου.

-Τι έγινε;

-Σου λέω μπες στο δωμάτιό μου.

Μπήκε απρόθυμα χωρίς να καταλαβαίνει τι του συνέβαινε.

Έκανε δύο βήματα και σταμάτησε, γύρισε και με κοίταξε. Λίγα δευτερόλεπτα εκεί μέσα και είχε ήδη ιδρώσει.

-Εσύ μπορείς να κοιμηθείς εδώ μέσα; Μπορείς;

-Όχι.

-Αν μπορείς κοιμήσου, εγώ χτες εδώ κοιμήθηκα.

-Τι να κάνω;

-Να το βάλεις στη θέση του.

Έσκυψε να πιάσει το κλιματιστικό ενώ δεν έβλεπε μπροστά του μιας και τα μάτια του ήταν πρησμένα απ' τον ύπνο.

-Καλά, πλάκα μου κάνεις; Τι νομίζεις ότι κάνεις εκεί;

-Να το βάλω στη θέση του.

-Τώρα θα το βάλεις στη θέση του; Πήγαινε να κοιμηθείς, αύριο που θα γυρίσω να το βρω στη θέση του. Και να πεις στη μάνα σου να μη ξαναφέρει τα πιτσιρίκια στο σπίτι. Είχε πει μια φορά τη βδομάδα και τα φέρνει κάθε μέρα, θέλω να κοιμηθώ.

Την επόμενη μέρα το κλιματιστικό ήταν στη θέση του, εγώ όμως είχα ήδη σπαστεί πολύ άσχημα.

Μια 'βδομάδα περίπου αργότερα ήμουν άρρωστος. Είχε ξημερώσει Τρίτη μετά από ένα δύσκολο Σαββατοκύριακο. Όλη την προηγούμενη μέρα την είχα περάσει στο κρεβάτι με διάρροια, το στομάχι μου ήταν σε άσχημη κατάσταση. Ήμουν κουρασμένος και είχα τα πρώτα συμπτώματα της αφυδάτωσης που έκαναν την κούρασή μου ακόμα πιο επώδυνη. Όλο το βράδυ κοιμόμουν με διαλείμματα και κατάφερα να κλείσω κανονικά τα μάτια μου με το πρώτο φως της ημέρας. Ευτυχώς για κάποιο λόγο είχα δύο μέρες ρεπό. Εκείνη τη μέρα όμως τα πιτσιρίκια τα πήρε ο διάολος, από τις οκτώ το πρωί, ειδικά ο μικρός έκανε απίστευτη φασαρία. Συνήθιζε όταν ήθελε την προσοχή της γιαγιάς του να γκρινιάζει και να κλαίει ότι θέλει τη μάνα του κι εκείνη τον έπαιρνε αγκαλιά στον καναπέ του σαλονιού και τον κανάκευε. Εκείνη ειδικά τη μέρα όμως τον είχε πιάσει παροξυσμός. Κατά τις δέκα πια ούρλιαζε σα να το

σφάζανε "Te quiero mama, te quiero mama". Δεν άντεξα, έβαλα τις φωνές. Κάτι πήγε να μου πει στα Ισπανικά η γριά αλλά δεν καταλάβαινα τίποτα. Η κατάσταση κάπως συμμαζεύτηκε υπό την έννοια ότι ο μικρός σταμάτησε να ουρλιάζει αλλά απείχε πολύ από το να χαρακτηριστεί βιώσιμη. Η ένταση με είχε εξουθενώσει κι άλλο και βρισκόμουν σε μια κατάσταση που δε μπορούσα να κρατήσω τα μάτια μου ανοικτά αλλά ούτε και να κοιμηθώ. Είχα ταχυπαλμία για αρκετή ώρα και αισθανόμουν τον ιδρώτα μου κρύο. Μου πήρε αρκετή ώρα και αρκετή προσπάθεια να ρίξω τους παλμούς μου αλλά τελικά τα κατάφερα και στο τέλος με πήρε ο ύπνος από την εξάντληση.

Με ξύπνησε μετά το μεσημέρι η αδερφή του Λένιν που ήρθε να πάρει τα παιδιά της και μου χτύπησε την πόρτα του δωματίου. Έβαλα ένα παντελόνι και της άνοιξα. Στην αρχή το έπαιζε άνετη και υπεράνω.

-Με συγχωρείτε.

-Παρακαλώ.

-Μου είπε η μητέρα μου ότι υπήρξε κάποιο πρόβλημα κι επειδή δε μιλάει Αγγλικά θέλω να μου πεις ποιο είναι το πρόβλημα.

-Ναι. Προσπαθώ να κοιμηθώ.

-Και ποιο είναι το πρόβλημα;

-Τα παιδιά είναι το πρόβλημα.

-Είναι μόνο μια ή δύο φορές την εβδομάδα.

-Με κοροϊδεύεις; Κάθε μέρα είναι, μόνο τα Σαββατοκύριακα δε τα φέρνει.

-Είναι μόνο μια ή δύο φορές την εβδομάδα.

-Με κοροϊδεύεις. Λοιπόν δε το συζητάμε άλλο, σε παρακαλώ άσε με να κοιμηθώ γιατί μόλις με ξύπνησες. Έκλεισα την πόρτα μου και ξάπλωσα. Μου ξαναχτύπησε.

-Άνοιξέ μου σε παρακαλώ.

-Τι συμβαίνει;

-Αυτό το σπίτι είναι νοικιασμένο στο όνομά μου. Θέλω να μαζέψεις τα πράγματά σου και να φύγεις.

-Άκου, τη συμφωνία για το δωμάτιο την έχω κάνει με τον αδερφό σου, δεν έχω τίποτα να πω μαζί σου. Άσε με να κοιμηθώ και μη μ' ενοχλείς.

-Δείχνεις ασέβεια απέναντι στην οικογένειά μου.

-Εσύ δείχνεις ασέβεια στα λεφτά που πληρώνω. Καλή σου μέρα.

Ήθελα να της πω να πάει να χωθεί στη ζούγκλα με τις

μαϊμούδες που βγήκε από μέσα αλλά θα με κατηγορούσε για ρατσισμό. Ο ρατσισμός είναι το πρώτο πράγμα που πιπιλάνε κάτι τέτοια ζώα οπότε κράτησα το θέμα στρίκτλυ μπίζνες. Τα λεφτά ήταν το πλέον ατράνταχτο επιχείρημα στη Νέα Υόρκη, αν έλεγα το ίδιο σε κάποιον στην Ελλάδα θα μου έλεγε να τα βάλω στον κώλο μου, η λατίνα όμως μάσησε. Της έκλεισα την πόρτα και ξάπλωσα. Κάτι άρχισε να μου φωνάζει απ' έξω και κάτι της φώναξα κι εγώ να μου αδειάσει τη γωνιά. Στο τέλος μάζεψε τα μούλικά της και πήρε τον πούλο.

Το βραδάκι έσκασε μύτη ο Λένιν. Του λέω, για πάμε μια βολτίτσα που σε θέλω να σου πω. Κατεβήκαμε την 21 άβενιου προς το πάρκο, είχε νυχτώσει.

-Λένιν, με ποιόν μιλάω για το σπίτι;

-Μ' εμένα.

-Σίγουρα;

-Ναι.

-Και ποιος έδωσε το δικαίωμα στην αδερφή σου να μου πει να μαζέψω τα πράγματά μου και να φύγω;

-Εντάξει, οι γυναίκες καμιά φορά παραφέρονται.

-Της είπες ότι έχω πληρώσει το μήνα προκαταβολικά;

-Η αδερφή μου δεν ξέρει τίποτα, μαζί μου θα συνεννοείσαι.

-Εντάξει. Με τα μωρά τι θα κάνεις;

-Τι εννοείς;

-Εννοώ ότι πληρώνω εξακόσια δολάρια το μήνα για ένα κρεβάτι κι ένα μπάνιο και δεν κοιμάμαι.

-Δεν ήξερα ότι θα δούλευες βράδυ, συνήθως νοικιάζω το δωμάτιο σε ανθρώπους που δουλεύουν πρωί.

-Τι πάει να πει δεν ήξερες ότι θα δούλευα βράδυ; Αυτό είναι άσχετο. Και είδες ότι στην αρχή δεν είπα τίποτα αλλά η μάνα σου τα φέρνει κάθε μέρα. Αν μου το είχες πει από την αρχή δε θα είχα πιάσει το δωμάτιο. Λοιπόν τι θα κάνεις με τα μωρά;

-Τι εννοείς τι θα κάνω με τα μωρά;

-Εννοώ ότι πρέπει να διαλέξεις, θες να νοικιάζεις δωμάτια ή να κάνεις νηπιαγωγείο; Πες μου να ξέρω κι εγώ τι να κάνω.

-Εντάξει, θα πω στη μάνα μου να μην τα ξαναφέρει. Θα της πω να πηγαίνει στο σπίτι της αδερφής μου να τα φυλάει.

-Ωραία.

Τα πιτσιρίκια δεν τα ξαναείδα και όλα τα επόμενα

πρωινά είχε ησυχία στο σπίτι αφού όλοι έλειπαν. Φρόντιζα να πηγαίνω όσο πιο αργά μπορούσα και να φεύγω όσο πιο νωρίς πριν γυρίσουν γιατί δεν ήθελα ούτε να τους βλέπω. Έμεναν περίπου τρεις εβδομάδες ακόμα μέχρι να τελειώσει ο μήνας, μετά θα έφευγα. Σηκωνόμουν κατά τις δέκα έντεκα το πρωί, έφτιαχνα καφέ και καθόμουν στην κουζίνα. Η γριά άφηνε πάντα το ραδιόφωνο ανοικτό σ' ένα σταθμό που έπαιζε γκόσπελ τραγούδια και εκκλησιαστικά κηρύγματα στα Ισπανικά, το άφηνε πάντα να παίζει δε το πείραζα. Δεν ήθελα να έχω καμία αλληλεπίδραση με το περιβάλλον, δεν ήθελα να υπάρχω εκεί μέσα. Επιπλέον ήταν τόσο κακόγουστο που ήταν πολύ ταιριαστό, ήταν καλτ. Όλη η φάση ήταν καλτ, το σπίτι, η διακόσμηση, η γριά που παρίστανε ότι δε μιλούσε Αγγλικά, η κόρη της με το ταγεράκι αλα Κοντολίζα Ράις, ο γέρος που έβλεπε μπάλα, ο Λένιν που ήθελε να γίνει μουσικός κι αγαπούσε πολύ πολύ τη μαμά του, οι χάρτινοι τοίχοι, η θρησκοληψία τους, η κουτοπονηριά τους. Δηλαδή τι καλτ; Κωλογυφταριό του κερατά ήτανε.

Από εκείνη την ημέρα με την αδερφή του Λένιν όποτε ακούω Ισπανικά με πιάνουν τα διαόλια μου. Σε κάτι τέτοιες περιπτώσεις καταλαβαίνει κανείς τους χαρακτήρες του Γούντι Άλεν. Όλοι εκείνοι οι νευρωτικοί και ιδιόρρυθμοι χαρακτήρες αποκτούν με μαγικό τρόπο τη συμπάθειά σου. Είναι η πόλη που σε κάνει να νιώθεις σα τον τύπο που έπλενε τα χέρια του τραγουδώντας χάπι μπέρθντεϊ του γιου ή σα τον Κίμωνα το μισάνθρωπο του Λουκιανού. Είναι η πόλη στην οποία συναντάς όλες τις φυλές του πλανήτη και αντιλαμβάνεσαι πόσο σκατά είναι το ανθρώπινο είδος. Αποκτάς μια μισανθρωπία μετά από λίγο καιρό στη Νέα Υόρκη και δε θέλεις να βλέπεις κανέναν. Όμως είναι κάτι που το αποδέχεσαι μιας και καταλαβαίνεις πως είναι το λιγότερο που μπορεί να σου συμβεί, αυτή η πόλη μπορεί να σε τρελάνει και γι αυτό την έχω μέσα στην καρδιά μου.

Θα νόμιζε κανείς ότι ο Γούντι Άλεν είναι ο αγαπημένος μου σκηνοθέτης, όμως δεν είναι. Έχω μια περίεργη σχέση με τις ταινίες του από την εποχή που πρωτοείδα τον "υπναρά" όταν ήμουν παιδί και βέβαια μόνο περίεργη σχέση μπορεί κανείς να έχει με τις ταινίες του. Όπως και να 'χε ήμουν στην πόλη του και αν και είναι πιο κοντά στο γούστο μου ο Σπάικ Λί ή ο Τζίμ Τζάρμους, ο Γούντι Άλεν ήταν αυτός που

ερχόταν συνεχώς στο μυαλό μου.

Μαζί με τις τρεις εβδομάδες που είχα πληρωμένο το νοίκι είχα επιπλέον μια στην άδεια παραμονής μου. Αρχικά υπολόγιζα να ζητήσω παράταση και να μείνω άλλους τρεις μήνες όμως το ξανασκέφτηκα. Θα έπρεπε σίγουρα να βρω άλλο σπίτι κι από τη δουλειά δεν έβγαζα σοβαρά λεφτά. Είχα καταφέρει να επιβιώσω, να μάθω πως έβρισκες δουλειά ως σερβιτόρος και ως ηθοποιός, να μάθω τι χαρτιά χρειαζόνταν για την άδεια παραμονής και να κάνω νέους φίλους. Το μόνο που δε βρήκα ήταν η Χριστίνα, δε μπορώ να πω πως δεν έψαξα όμως δε τη βρήκα. Την είχα χάσει από καιρό και δε την είχα χάσει στη Νέα Υόρκη. Την έχασα όταν γύρισα από το Άμστερνταμ.

Είχα πάει εκεί με φίλους για τη γιορτή της βασίλισσας, γιόρταζα την απόλυσή μου από το ναυτικό. Κι εκεί τη σκεφτόμουν κι εκεί ήθελα να είμαι μαζί της και να περνάω όμορφα στο μεγαλύτερο πάρτι της Ευρώπης, της είχα πει να έρθει μαζί μου. Πριν φύγω αγόρασα ένα κατάλευκο φόρεμα που είδα σε μια βιτρίνα. Ήταν υπέροχο, απλό ριχτό, κατάλευκο και υπέροχο. Όταν επέστρεψα πήγα να τη βρω, έμενε τότε στο Μετς. Χαιρετηθήκαμε, με ρώτησε τι είχα μαζί μου, της λέω "έκπληξη". Σε μια στιγμή που μπήκε στην τουαλέτα άνοιξα τη χάρτινη τσάντα και άπλωσα το φόρεμα πάνω στον καναπέ. Δε φαινόταν με την πρώτη ματιά γιατί ο καναπές είχε το ίδιο χρώμα. Βγήκε, συνεχίσαμε την κουβέντα μας και όταν το είδε τα μάτια της έλαμψαν. Το έπιασε απαλά στα χέρια της και το σήκωσε στο φως, μου φάνηκε πως έλαμψε όλο το δωμάτιο. Μου έδωσε ένα φιλί και μ' ευχαρίστησε. Την παρακάλεσα να το φορέσει και να πάμε μια βόλτα στην Αθήνα, δε το φόρεσε ποτέ. Σκόπευα να της κάνω πρόταση γάμου, δε την έκανα ποτέ. Μπράβο Χριστίνα, κοιμήσου με όποιο σκουπίδι θέλεις και γέμισε τα κενά σου με χάπια, πάντα τσιγκούνια ήσουν στα συναισθήματα. Δε θέλω να σε ξαναδώ, εύχομαι να μη σε είχα συναντήσει ποτέ.

Πήρα την απόφαση να φύγω. Θα δούλευα τις υπόλοιπες τρεις εβδομάδες να βάλω στην άκρη όσα λεφτά μπορούσα και θ' άλλαζα το εισιτήριο της επιστροφής μου. Σ' αυτή τη φάση ήταν πιο σημαντικό γυρίσω στην Ελλάδα, να μαζέψω τα χαρτιά για τη βίζα και να προλάβω λίγο Ελληνικό καλοκαίρι.

Οι τρεις εβδομάδες πέρασαν γρήγορα, έτσι περνάνε όταν έχεις πάρει τις αποφάσεις σου. Άλλαξα το εισιτήριό μου και τις δύο τελευταίες μέρες πριν φύγω κανόνισα να μη δουλεύω. Ήθελα να κάνω μια βόλτα στη Νέα Υόρκη, μια μεγάλη βόλτα. Τα είχα καταφέρει να βγω με το κεφάλι ψηλά και ήθελα να κάνω ένα δώρο στον εαυτό μου. Στο μυαλό μου είχα τη φράση από το "Τελώνιας άγρια" του Κρίστοφερ Ντουράνγκ, χρειαζόμουν τέχνη όχι τόνο. Εύπνησα πρωί και αφιέρωσα τη μέρα μου στο MOMA, ήταν ένα όνειρο ζωής. Χρειαζόμουν τέχνη και νομίζω πως αυτή ήταν η καλύτερη επιλογή μου. Ήταν όλοι εκεί, ο Ματίς, ο Πικάσο, ο Καντίνσκι, ο Πόλοκ, ο Γουόρχολ. Και δεν ήταν μόνο αυτοί, ήταν τόσοι κι άλλοι τόσοι και οι ιδέες τους, η απόλυτη ελευθερία της ανθρώπινης σκέψης και της ανθρώπινης φαντασίας. "Τίποτα δεν είναι ίδιο, όλα είναι μοναδικά", ένα μανιφέστο τόσο απτό και δυνατό προς όλα τα καθεστώτα και τα συστήματα που ανά τους αιώνες θέλουν να μας κάνουν όμοιους.

Έφτασε η τελευταία μέρα, η πτήση μου ήταν απόγευμα. Μάζεψα τα πράγματά μου, δε θα καθόμουν στιγμή άλλο σ' αυτό το σπίτι. Έφτιαξα ένα καφέ και βγήκα έξω για τσιγάρο. Ήρθε και με βρήκε η Κιμ, είχα καιρό να τη δω, βγήκαμε στο δρόμο να καπνίσουμε μαζί.

-Μάζεψες τα πράγματά σου.

-Ναι, φεύγω.

-Καλό ταξίδι. Τώρα που φεύγεις θέλω να στο πω για να το ξέρεις. Ο Λένιν προσπάθησε να με βιάσει.

-Πότε;

-Το βράδυ που είχαμε έρθει στο μαγαζί που δούλευες. Ήμουν πολύ μεθυσμένη, εγώ δεν πίνω. Με έφερε στο σπίτι με έγδυσε στο κρεβάτι και άρχισε να με γλύφει.

-Το μαλάκα.

-Μίλησα με τη μάνα του και την αδερφή του, γι αυτό δεν έρχεται στο σπίτι. Ήμουν έτοιμη να πάω στην αστυνομία.

-Κιμ, ο Λένιν είναι παιδί, δεν καταλαβαίνει.

-Ναι έχεις δίκιο, είναι παιδί. Ακριβώς όπως το είπες, ένα παιδί. Αλλά ξέρεις πως ένιωσα; Μπήκα στο μπάνιο και ήθελα να βγάλω το δέρμα μου από την αηδία. Νιώθω πως παραβιάστηκε κάθε τι στη ζωή μου. Μα καλά πως νόμισε πως θα μπορούσε να μου αρέσει;

-Ο καθένας το νιώθει αυτό για τον εαυτό του Κιμ. Κοίτα, δεν έχω βρεθεί στη θέση σου αλλά σε καταλαβαίνω, έχεις δίκιο. Όμως τελείωσε, ξέχασέ το δεν έχει νόημα να το

σκέφτεσαι. Ούτε να σκέφτεσαι ότι εσύ το προκάλεσες.

-Έχεις δίκιο, πρέπει να μην το σκέφτομαι.

-Ε ναι, παιδί είναι. Τον έχεις δει που κάνει ότι του πει η μαμά του;

-Ναι, τι εμμονή έχει με τη μάνα του; Είναι, απίστευτο αυτή αποφασίζει για όλα.

-Φεύγεις κι εσύ;

-Ναι, θα πάω στο Λος Άντζελες για δύο 'βδομάδες και μετά θα γυρίσω στη Γαλλία.

-Καλό ταξίδι, καλά να περάσεις.

-Καλό ταξίδι και σ' εσένα.

-Χάρηκα που σε γνώρισα Κιμ.

-Κι εγώ.

Πήρα τα πράγματά μου και πήγα στου Δημήτρη, εκεί σκόπευα να περάσω την ώρα μου μέχρι να φύγω, ήπιαμε καφέ και κουβεντάσαμε. Η ώρα πέρασε, πήρα τα πράγματα και πέρασα το δρόμο απέναντι να πάρω ταξί. Ο Δημήτρης επέμενε να καλέσει κάποιο δικό του να με πάρει αλλά εγώ ήθελα να σταματήσω κάποιο περαστικό, να φύγω ακριβώς όπως έφτασα.

Έκανα τσεκ ιν και πέρασα τον έλεγχο. Ήθελα κάμποση ώρα μέχρι να μπω στο αεροπλάνο αλλά δε με πείραζε. Καθόμουν έξω από την πύλη και περίμενα, ήμουν πολύ ήρεμος. Δύο δίδυμοι νεαροί Εβραίοι περίμεναν απέναντί μου. Γύρω στα δεκαπέντε δεκαέξι ντυμένοι με το άσπρο πουκάμισο και το μαύρο κουστούμι τους, είχαν και κάτι θήκες στο σχήμα καπέλου. Ο ένας είχε χυθεί στο κάθισμα κι ο άλλος έκοβε βαριεστημένα βόλτες, τους φωτογράφησα. Ήταν μια σκοτεινή φωτογραφία, στο βάθος φαινόταν η τζαμαρία που καθρέφτιζε την αίθουσα και πίσω της τ' αεροπλάνο, τα υπόστεγα και το τσιμέντο του διαδρόμου. Οι φιγούρες των δύο παιδιών διαγράφονταν σα σκιές πάνω στο γυαλί, η εικόνα μου φάνηκε απόκοσμη αλλά τόσο γαλήνια. Η Νέα Υόρκη με αποχαιρετούσε.

Το αεροπλάνο ήταν ένα μικρό ελικοφόρο δικινητήριο. Μπήκα και βόλεψα την τσάντα μου κάτω από το κάθισμα, είχε σχεδόν γεμίσει όταν μπήκε η Γαλλίδα. Λίγο μετά τα είκοσι και λίγο κάτω από το ένα εξήντα, τράβηξε την προσοχή όλων. Ξανθιά, αδύνατη ζαχαρομπομπού που δεν της βγήκε το μόντελινγκ και την τράβαγε η μάνα της στην Αμερική να την πουλήσει σε κάποιο λεφτά. Έσερναν ένα σωρό τσάντες και

σακούλες κι έκαναν ένα αεροπλάνο άνω κάτω μέχρι να καθίσουν στις θέσεις τους, είχε πολύ πλάκα όλη η εικόνα. Η αεροσυνοδός προσπαθούσε να της εξηγήσει ότι δεν μπορούσαν να κρατάνε τις αποσκευές τους στα χέρια κι αυτή της έλεγε πως είχε πολύ σημαντικά πράγματα στις τσάντες της. Αφού με μεγάλη υπομονή κατάφερε να τις πείσει βόλεψαν τα πράγματά τους όπως όπως και η μπουμπού ω του θαύματος κάθισε δίπλα μου. Φορούσε ένα πολύ στενό τζιν με μια ροζ κυλοτίτσα από μέσα που έβγαινε μέχρι την πλάτη της και έμπαινε στο μάτι μου. Το αντίστοιχα στενό της πουκάμισο ήταν επιμελώς ατημέλητα ξεκούμπωτο κι ενώ δεν είχε το σιλικονάτο στήθος κάποιας Καλιφορνέζας διασώστριας ή κάποιας μέτριας τραγουδίστριας της κάντρυ αλλά ένα καλοσχηματισμένο, ούτε μικρό ούτε μεγάλο αυθεντικό Γαλλικό στήθος, μόνο το καουμπόικο καπέλο της έλειπε. Η αεροσυνοδός έκλεισε την πόρτα κι αυτή ζήτησε από τη μάνα της να της δώσει μια σακούλα. Την άνοιξε, έβγαλε ένα παιδικό μενού από τα μακντόναλντ, έφαγε δύο μπουκιές και την ξανάκλεισε. Δε την τράβηξα φωτογραφία και μετά από μια γρήγορη σύσκεψη με τον εαυτό μου κατέληξα πως δεν είχαμε τίποτα να πούμε οπότε δεν της έπιασα κουβέντα. Προτίμησα να χαζέψω διακριτικά τα "ηλύσια πεδία" στη διάρκεια της πτήσης μου. Η Ευρώπη με καλωσόριζε.

Σηκωθήκαμε πάνω από τη Νέα Υόρκη, ο ωκεανός φαινόταν απέραντος και τα καράβια αμέτρητα. Πολύ γρήγορα πετάξαμε πάνω από τη Φιλαδέλφεια και προσγειωθήκαμε. Εκεί δεν έμεινα πολύ, ψώνισα ένα Makers mark, τρία πακέτα καπνούς και μπήκα στο αεροπλάνο. Ήταν μεγάλο αεροπλάνο και ασφυκτικά γεμάτο. Ήταν ήδη καλοκαίρι και γύρω μου έβλεπα παντού γηραιά ζευγάρια Ελλήνων με τα εγγόνια τους που πήγαιναν για διακοπές. Οι γριές μοίραζαν σταυρουδάκια στα πιτσιρίκια για να ξορκίσουν τις φοβίες τους για τ' αεροπλάνα και τα πιτσιρίκια γελούσαν. Στην τροχοδρόμηση οι γριές κάνανε το σταυρό τους και λέγανε προσευχές. Η Ελλάδα με καλωσόριζε. Καναδυό ταινίες για όλη την οικογένεια αργότερα άρχισε να ξημερώνει. Έτσι κι αλλιώς δεν κοιμάμαι στα ταξίδια αλλά ήταν εντυπωσιακό ότι η νύχτα κράτησε μόλις τέσσερις ώρες, πηγαίναμε ανατολικά. Λίγο αργότερα μόλις που μετά βίας διέκρινα τη νότια Ιταλία και λίγο αργότερα μια γέφυρα. Ήταν το Ρίο, ήμουν πάνω από την Πάτρα, ήμουν στην Ελλάδα. Πέρασαμε πάνω από τα βουνά της Κορινθίας και μέσα σ' ένα

εικοσάλεπτο έβλεπα την Αθήνα.

Κεφάλαιο XIII

Ιθάκη

Με υποδέχτηκε μια γενική απεργία, τα πάντα έδειχναν να έχουν παραλύσει, ακόμα και οι εργαζόμενοι στο αεροδρόμιο για αυτό μιλούσαν. Μέσα μεταφοράς, δημόσιες υπηρεσίες, τα πάντα. Μόνο οι ταξιτζήδες παρέμεναν στη θέση τους, αυτοί συνηθίζουν να κάνουν απεργία χωριστά απ' τους άλλους. Πήρα ένα τηλέφωνο το Μαλαχιά, ήταν ήδη στο δρόμο μαζί με το Χρήστο, ερχόντουσαν να με πάρουν, έκανε πολλή ζέστη. Πρώτη μας στάση μια ωραία παραλία, ήμουν πλέον σίγουρος ότι βρισκόμουν στην Ελλάδα. Μπήκα κατ' ευθείαν στη θάλασσα, δε θυμάμαι να έχω ευχαριστηθεί ποτέ περισσότερο το νερό. Καθίσαμε αρκετή ώρα, τους έλεγα τα κατορθώματά μου στην Αμερική και μου έλεγαν για τα κυνηγητά με τα MAT στις διαδηλώσεις. Τα πράγματα είχαν αγριέψει απότομα όσο καιρό έλειπα. Αφού χορτάσαμε το μπάνιο μας ανεβήκαμε στα Καλύβια και χορτάσαμε παϊδάκι, έτσι για να μην υπάρχει καμία ανησυχία για το που βρισκόμουν. Το δέρμα μου ήταν απροετοίμαστο, βρέθηκα τέλη Ιουλίου άσπρος σα το γάλα στον Ελληνικό ήλιο. Μέχρι το βράδυ είχα γίνει κατακόκκινος σα βραστός αστακός και πασαλειβόμουν με αλόη. Έριξα ένα βρεγμένο σεντόνι στο κρεβάτι και κοιμήθηκα μέχρι αργά την επόμενη μέρα, ήμουν τελείως εξαντλημένος.

Στην Αθήνα δεν έμεινα πολύ, άλλες δύο η τρεις μέρες μόνο. Ξεκουράστηκα και είδα όσους φίλους δεν είχαν φύγει ακόμα για τις διακοπές τους. Μετά ετοιμάστηκα κι εγώ για τις δικές μου διακοπές. Πήρα το λεωφορείο και κατέβηκα στην Πάτρα. Δύο βδομάδες πριν φύγω από τη Νέα Υόρκη είχα μιλήσει με το θείο μου στο τηλέφωνο. Κι αυτός διακοπές ήθελε να κάνει, με είχε παρακαλέσει λοιπόν μιας και θα ερχόμουν στην Ελλάδα να πάρω το σκάφος του και να το πάω σε κάποιο νησί μιας και αυτός δεν είχε χρόνο στη διάθεσή του. Θα το άφηνα όπου μου έλεγε κι αυτός θα ερχόταν με το πλοίο της γραμμής να το παραλάβει και να κάνει τις βόλτες του για τέσσερις πέντε μέρες. Έπειτα θα το έπαιρνα πάλι για να το φέρω πίσω, με το πάσο μου βεβαίως. Φυσικά δέχτηκα να κάνω αυτή τη μικρή εξυπηρέτηση αλλά τρεις μέρες πριν μπω στο αεροπλάνο έσπασε το πόδι του οπότε το σκάφος ήταν στη διάθεσή μου.

Είχα κάνει αρκετά ταξίδια ως πλήρωμα σε αγώνες όμως

αυτή ήταν η πρώτη φορά που θα βρισκόμουν πάνω σ' ένα σκάφος έχοντας την ευθύνη του. Σε καμία περίπτωση δε θα ήθελα να είμαι μόνος μου κυρίως για λόγους ασφαλείας. Από την αρχή το σχέδιο έλεγε πως θα είχα μαζί μου τον Παντελή, έτσι κι έγινε. Ο Παντελής είχε βγάλει την ίδια σχολή μ' εμένα στην Πάτρα και είχε στα μαθήματα τον ίδιο δάσκαλο. Πάνω απ' όλα όμως ήταν πολύ καλός φίλος, απαραίτητο προσόν για να βρίσκεται μαζί σου κάποιος σε περιορισμένο χώρο για μεγάλο χρονικό διάστημα. Είχε μαζί του και την γυναίκα του, είχαν παντρευτεί πρόσφατα.

Διανυκτερεύσαμε στο Μύτικα και το πρωί πήγαμε απέναντι στον Κάλαμο. Το σκαφάκι ήταν μικρό αλλά πολύ ευρύχωρο για το μήκος του, έξι μέτρα όλο κι όλο, μπορούσε να το κάνει κουμάντο ένας άνθρωπος μόνος του με μεγάλη άνεση. Έπρεπε όμως πρώτα να δω τις πλεύσεις και τις ιδιαιτερότητές του. Στη θάλασσα οτιδήποτε σου συμβεί πρέπει να το αντιμετωπίσεις επί τόπου, δεν έχεις την άνεση να παρκάρεις στην άκρη του δρόμου και να περιμένεις. Πρέπει λοιπόν να είσαι σε θέση να φανταστείς τι θα μπορούσε να είναι αυτό το κάτι που θα κληθείς να αντιμετωπίσεις λαμβάνοντας υπ' όψιν το δελτίο καιρού, τη μορφολογία της ακτογραμμής τις ιδιαιτερότητες του σκάφους και μια σειρά από συνθήκες και δεδομένα. Τι αέρας φυσάει, πως αυτός μπορεί να αλλάξει κατεύθυνση και ένταση στην περιοχή που βρίσκεσαι, πως ακούει το πανί, πως ακούει το τιμόνι, πόσο μπορεί το ρεύμα να σε βγάλει από την πορεία σου και ποια θα ήταν η επόμενη κίνηση του Παντελή.

Ο φίλος μου ο Παντελής, είναι ένας άνθρωπος σπάνιας ευφυΐας, ικανός να επεξεργάζεται περίπλοκα μαθηματικά συστήματα και να μοντελοποιεί την ανάπτυξη των καρκινικών κυττάρων ή να εξελίξει δυσνόητους κρυπτογραφικούς κώδικες τηλεπικοινωνιών. Κατανοεί σε βάθος τις αρχές λειτουργίας ενός ιστιοφόρου σκάφους, ίσως καλύτερα από 'μένα, αλλά στα χειρωνακτικά είναι λιγάκι απρόβλεπτος. Μπορεί για παράδειγμα να του ζητήσεις να πιάσει τη σημαδούρα του ρεμέτζου με το γάντζο κι αυτός να πέσει στη θάλασσα. Κάθε δραστηριότητα και κάθε απόφαση πάνω σ' ένα σκάφος είναι κινήσεις που πρέπει να μελετούνται από πριν και να εκτελούνται μεθοδικά. Δηλαδή άμα σου πούνε να πιάσεις το ρεμέτζο θα πάρεις το γάτζο, θα πας στην πλώρη, θα δεις που

θα πατήσεις κι από που θα πιαστείς, που βλέπεις τη σημαδούρα και πως θα την πιάσεις, από που φυσάει, που θ' αφήσεις το γάντζο όταν πιάσεις τη σημαδούρα και πως θα γυρίσει το σκάφος για να δέσει. Ο φίλος μου προσπαθεί να τα κάνει όλα μαζί. Θα στηθεί όρθιος στην πλήρη κρατώντας το γάντζο κι εγώ θα σκέφτομαι "ένα χέρι για το σκάφος κι ένα για 'σένα". Θα δει τη σημαδούρα τελευταία στιγμή και θα παλεύει να τη γαντζώσει ενώ εγώ θα του φωνάζω να πιάσει το σχοινί από κάτω, όχι την ίδια τη σημαδούρα. Θα το πιάσει όταν θα έχω αναγκαστεί να κάνω ανάποδα και όταν θα το φέρει πάνω θα το κρατήσει και με τα δύο χέρια οπότε δε θα ξέρει που ν' αφήσει το γάντζο. Επιπλέον δε θα κρατιέται από πουθενά, εγώ θα του φωνάζω να γονατίσει, αυτός δε θα μ' ακούει και ο γάντζος θα πέσει στη θάλασσα ή ο Παντελής θα πέσει στη θάλασσα ή και οι δύο παρέα, αγκαλιά με τον κάβο του ρεμέντζου και τη σημαδούρα. Στην καλύτερη περίπτωση πάντως, αυτή που δε θα χτυπήσει κάποιος, θα κάνουμε μισή ώρα να δέσουμε. Δε θα μπορούσα να χαρακτηρίσω τον εαυτό μου ως άνθρωπο τακτικό ή συγκροτημένο, όμως όταν αναφερόμαστε στη ναυτική τέχνη δεν υπάρχει άλλος τρόπος για να κάνεις οποιαδήποτε δουλειά.

Ο Παντελής είχε τον ίδιο ενθουσιασμό μ' εμένα και γιατί όχι κι αυτός έκανε για πρώτη φορά διακοπές σε σκάφος μ' ένα φίλο του. Ήθελε να καταπιαστεί με όλα, να κάνουμε τις δουλειές μαζί. Φυσικά δε του χάλασα το χατήρι και προσπάθησα τουλάχιστον να μη του δείχνω την όποια ανησυχία μου, δεν ξέρω αν κατάλαβε κάτι. Για να πω την αλήθεια είναι φορές που τον κάνω χάζι τον Παντελή μ' αυτά που κάνει και προσπαθώ να μη του το δείχνω γιατί αυτός ντρέπεται κι εγώ χάνω την παράσταση. Επιπλέον ανεξάρτητα από το αν τα καταφέρνει στα χειρωνακτικά, δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις που αποδεικνύεται πολύτιμος συνεργάτης και χαίρεσαι που βρίσκεται κοντά σου.

Είχε μόλις νυχτώσει στον Κάλαμο όταν καθίσαμε σ' ένα από τα μαγαζιά του λιμανιού. Παραγγείλαμε μπύρα και μερικούς μεζέδες και πιάσαμε την κουβέντα. Δε θυμάμαι τι συζητούσαμε γιατί για κάποιο λόγο που δεν καταλάβαινα είχα την προσοχή μου αλλού. Κοιτούσα τις σημαίες των σκαφών που ήταν δεμένα κατά μήκος του λιμενοβραχίονα. Είχα την αίσθηση ότι κάτι είχα παραλείψει να κάνω και κοιτούσα εκεί σα χαζός

για να βρω την απάντηση. Κάποια στιγμή κι ενώ ήμουν στη νιρβάνα μου άκουσα μια ανεπαίσθητη βοή από το βουνό που βρισκόταν πίσω από το λιμανάκι. Έριξα μια ματιά γύρω μου, δε το είχε ακούσει κανένας άλλος όμως δεν ησύχασα, ο αέρας άλλαζε κατεύθυνση. Σηκώθηκα βιαστικά και πολύ ευγενικά ζήτησα συγνώμη από την παρέα. Έδειχναν να μην έχουν καταλάβει τίποτα, ίσως να νόμισαν πως είχα ξεχάσει κάτι στο σκάφος και πεταγόμενοι να το πάρω.

Πρόλαβα στο τσακ. Από το διπλανό σκάφος, ένα μπαβάρια σαρανταπεντάρι νοικιάρικο, ένας Άγγλος γύρω στα εξήντα που έκανε διακοπές με την οικογένειά του είχε ήδη λασκάρει τους κάβους μου. Τον ευχαρίστησα, μάζεψα την καδένα της άγκυρας και τον βοήθησα κι εγώ όπως μπορούσα. Στο μεταξύ ο αέρας δυνάμωνε πολύ, κατέβαινε με καπελωτές ριπές και έσπρωχνε τα σκάφη προς το ντόκο. Ανάμεσα στις φωνές και τα σφυρίγματα του αέρα στα συρματόσχοινα άκουγες πλώρες να χτυπάνε υπόκωφα στο τσιμέντο και πηδάλια να σπάνε στα βράχια. Τότε πρόσεξα πως όλοι οι ντόπιοι έδεναν τα καΐκια και τις βάρκες τους από την άλλη μεριά του λιμανιού εκείνη της στεριάς κι ο αέρας τα έσπρωχνε απομακρύνοντας τα προς την ασφάλεια. Μετά από λίγο η αναταραχή σταμάτησε, όλο αυτό είχε κρατήσει λιγότερο από δέκα λεπτά, η ζημιά είχε αποφευχθεί και οι διακοπές μας είχαν σωθεί.

Αφού βοηθήσαμε όσους μπορούσαμε με τον Άγγλο γείτονά μου γυρίσαμε στο μαγαζί. Και η δική του παρέα εκεί βρισκόταν. Προσφέρθηκα να τους κεράσω ένα γύρο μπύρες για τη βοήθεια αλλά μου είπε πως είχαν ήδη ζητήσει λογαριασμό. Επέμεινα τότε να τον κεράσω ένα τσίπουρο απ' αυτό που είχα στο σκάφος, δέχτηκε. Κι εμείς δεν καθίσαμε πολύ, τα παιδιά ήθελαν να κοιμηθούν, πληρώσαμε το λογαριασμό και φύγαμε.

Όταν έφτασα στο σκάφος ο Άγγλος γείτονάς μου βρισκόταν ήδη στο κατάστρωμά του με την κόρη του και κάτι σκάλιζε, η υπόλοιπη παρέα του είχε ήδη πέσει για ύπνο. Καληνύχτισα τον Παντελή και την Τατιάνα και πήρα τη μπουκάλια με το τσίπουρο και μερικά πλαστικά ποτήρια. Ο γείτονας ανταποκρίθηκε με χαρά. Κάθισαν αναπαυτικά στο πλάι του σκάφους τους κι εγώ απέναντί τους στο δικό μας. Το σαρανταπεντάρι έδειχνε τεράστιο, καθόντουσαν τουλάχιστον ένα μέτρο πάνω από το επίπεδο που καθόμουν εγώ. Η ησυχία της νύχτας ήταν υπέροχη

και πολύ χαλαρωτική, μόνο το κύμα ακουγόταν πολύ απαλά και η αύρα της θάλασσας γέμιζε απολαυστικά τα ρουθούνια μου. Τους κέρασα τσίπουρο και πιάσαμε χαμηλόφωνα την κουβέντα. Έκανε ιστιοπλοΐα πολλά χρόνια αλλά πρώτη φορά βρισκόταν στην Ελλάδα, ήταν το όνειρο της ζωής του. Τον ρώτησα πως του φαίνονταν τα Ελληνικά νερά και ένα πλατύ χαμόγελο εμφανίστηκε στο πρόσωπό του. "Δεν είναι σα τον ωκεανό, εδώ τα νερά είναι πολύ διαυγή και λαμπερά, χαίρεσαι να τα βλέπεις. Και ο αέρας είναι πολύ καλός και σταθερός". Του είπα και τη δική μου ιστορία, τη δουλειά μου, τη ζωή μου. Ο γείτονάς ενθουσιάστηκε, γύρισε προς την κόρη του.

-Έξι μήνες μ' αυτό τον τύπο και θ' αλλάξει η ζωή σου, άσε εκείνο τον Ιταλό που σκέφτεσαι συνέχεια.
Έβαλα τα γέλια, μου φάνηκε πολύ αστείο. Σαν αστείο το είπε κι αυτός βέβαια. Η κόρη του ντράπηκε λίγο και γύρισε προς εμένα.

-Γνώρισα έναν Ιταλό πριν τέσσερις μέρες, ήταν πολύ όμορφος. Και τώρα ο πατέρας μου δεν αφήνει ευκαιρία να με πειράζει.

-Θα πρέπει να ήταν πάρα πολύ όμορφος.
Έγνεψε ναι.

Μου φάνηκε πολύ τρυφερή αυτή η στιγμή, όσο για τη μικρή ήταν πολύ μικρή για τα δόντια μου, μόλις είχε τελειώσει το σχολείο. Το τσίπουρο της έκαιγε το στόμα και μόλις που έβρεχε κάθε τόσο λιγάκι τα χείλια της για να μην προσβάλει το κέρασμα. Μιλήσαμε λίγη ώρα ακόμα και με καληνύχτισαν. Έβαλα το σάκο με το ασύμμετρο για μαξιλάρι στο κόκπιτ και έπιασα ένα σταθμό στο ραδιόφωνο του κινητού. Αυτό ήταν λοιπόν, τα είχα καταφέρει. Πήγα και γύρισα όρθιος και τώρα έκανα διακοπές όπως δε το είχα φανταστεί ποτέ στη ζωή μου. Το ξανασκέφτηκα λίγο ακόμα, ήθελα να το συνειδητοποιήσω καλύτερα. Μου άξιζαν λοιπόν αυτές οι διακοπές, τις είχα κερδίσει. Δύο ποτήρια αργότερα με είχε πάρει ο ύπνος.

Εύπνησα πολύ νωρίς με το πρώτο φως, είχε απόλυτη άπνοια. Δε θυμήθηκα ποτέ πρωινό με αέρα στο Ιόνιο, τα λατρεύω αυτά τα πρωινά ξυπνήματα δίπλα στη θάλασσα. Σηκώθηκα και δύο βήματα μετά είχα βουτήξει στο νερό, έτσι για να φύγουν οι τσίμπλες. Βγήκα και κάθισα σ' ένα καφενεδάκι του λιμανιού, απόλυτη ησυχία απόλυτη ευτυχία. Τα παιδιά κοιμόντουσαν ακόμα. Πριν την τελευταία τζούρα καφέ

με πήραν τηλέφωνο, τους είπα που ήμουν και ήρθαν να με βρουν. Παράγγειλαν πρωινό και λίγη ώρα αργότερα συζητούσαμε τι θα κάναμε. Ο Παντελής έριξε την ιδέα να πάμε στο Μεγανήσι για μπάνιο στη σπηλιά του Παπανικολή, εκεί που ο Ιατρίδης έκρυβε το υποβρύχιό του και τον έψαχνε εις μάτην ο μισός Ιταλικός στόλος. Από την άλλη ήταν και η Ιθάκη που μας περίμενε ο φίλος μας ο Δημοσθένης. Δε με πείραζε όπου και να πηγαίναμε, τελειώσαμε το πρωινό και μπήκαμε στο σκάφος, λύσαμε και βγήκαμε από το λιμάνι. Ανεβήκαμε βόρεια και μόλις περάσαμε τον Κάλαμο πήραμε πορεία δυτικά για το Μεγανήσι, στο βάθος φαινόταν η Ιθάκη. Μου λέει ο Παντελής, "Δεν πάμε στην Ιθάκη;". Του λέω πάμε μέχρι το Μεγανήσι και βλέπουμε πως είναι ο αέρας, έτσι κι αλλιώς στο δρόμο μας είναι. Αφού παραλλάξαμε το νότιο άκρο του Μεγανησιού θα έπρεπε ή να αλλάξουμε πορεία προς βορά ή να συνεχίσουμε για την Ιθάκη. Ρώτησα τον Παντελή, μου απάντησε χωρίς πολλή σκέψη. "Πάμε Ιθάκη".

Στην πορεία μας μέχρι εκεί δε φυσούσε καθόλου, πανιά ανοίξαμε για λίγο και δε βοήθησαν πολύ οπότε την περισσότερη ώρα πηγαίναμε με τη μηχανή. Στο βάθος όμως ο αέρας ήταν δυνατότερος και η θάλασσα είχε προβατάκια.

-Παντελή έχει αέρα στο βάθος.

-Πόσο αέρα;

-Γύρω στα τρία μποφόρ και κάτι. Μονομπράτσο θα μας βγάλει αλλά θα κουνηθούμε λιγάκι.

-Πάμε Ιθάκη.

-Φύγαμε.

Άλλο που δεν ήθελα και δε με πείραζε το κούνημα, δεν πείραζε ούτε τον Παντελή.

Ανοιχτήκαμε αφήνοντας πίσω μας το Μεγανήσι. Ο αέρας ήρθε γρήγορα, ορθοπλωρήσαμε κι ανοίξαμε τα πανιά. Πιάσαμε μια ωραία όρτσα, το σκαφάκι άρχισε να μαζεύει γρήγορα γρήγορα τα μίλια του και πήραμε μια πολύ ωραία κλίση, τώρα κάναμε πραγματική ιστιοπλοΐα. Όρτσα, ήταν η αγαπημένη πλεύση του δασκάλου. Μου το θύμισε ο Παντελής, το είχα ξεχάσει, κάποιος του είχε πει στο μάθημα "Πάμε και λίγο πρίμα δάσκαλε, όλο όρτσα πάμε". Τον κοίταξε αυστηρά και του 'πε μέσα απ' τα μουστάκια του "Όρτσα πάνε οι ζωντανοί οργανισμοί, κόντρα στο ρεύμα. Πρίμα πάνε οι ψαροκασέλες". Γέλασα πάρα πολύ, σα να τον είδα μπροστά μου το Μπαφαλούκο

να το λέει. Αυτό κάναμε λοιπόν, πηγαίναμε κόντρα στο ρεύμα, δεν ήμασταν ψαροκασέλες.

Το φρόνημα ήταν υψηλό, η διάθεση απογειωμένη ενώ είχαμε αρχίσει από ώρα να τραβάμε φωτογραφίες, δεν πιστεύαμε αυτό που ζούσαμε. Την Τατιάνα την είχαμε ξεχάσει, είχε καθίσει για λίγο μαζί μας και μετά αποσύρθηκε στην πλωριά καμπίνα, είχε περάσει αρκετή ώρα εκεί μέσα. Ο Παντελής κατέβηκε για να δει πως ήταν και γύρισε μετά από λίγο προβληματισμένος.

-Τι κάνει η Τατιάνα;

-Είναι κάτω.

-Το ξέρω ότι είναι κάτω, πως είναι;

-Φοβάται και ζαλίζεται.

-Πες της πως δε χρειάζεται να φοβάται και ν' ανέβει να καθίσει μαζί μας. Όσο κάθεται μέσα ζαλίζεται περισσότερο.

-Το ξέρω.

Δεν είπα τίποτα άλλο. Ο Παντελής ξανακατέβηκε μετά από λίγο και επέστρεψε πιο αναστατωμένος.

-Κατέβασε το πανί και βάλε μηχανή.

-Τι λες ρε Παντελή;

-Κατέβασε το πανί και βάλε μηχανή.

-Πλάκα μου κάνεις; Άμα βάλω μηχανή και πιο αργά θα φτάσουμε και πιο πολύ θα κουνηθούμε.

-Ναι εντάξει, θέλει να βάλουμε μηχανή.

-Να μου το 'λεγε κανένας που δεν ήξερε να το κάνω, μου το λες εσύ; Πως είναι τώρα;

-Είναι κάτω και κλαίει.

-Δεν το πιστεύω. Σε παρακαλώ, κατέβα και καθησύχασέ τη, πες της ότι δεν έχει κανένα λόγο να φοβάται και να μην κάθεται κάτω μόνη της. Όσο δεν έχει επαφή με το περιβάλλον θα ζαλίζεται περισσότερο, πες της να ανέβει να τη χτυπήσει λίγο ο αέρας, να κάτσει λίγο μαζί μας.

-Καλά θα της το πω.

Ήρθε μετά από λίγο και δε μίλαγε.

-Τι έγινε;

-Λέει δε θέλει ν' ανέβει. Θα βάλουμε μηχανή;

-Ρε συ να βάλουμε, αλλά το ξέρεις κι εσύ χειρότερα θα είναι. Φτάσαμε τώρα, η Ιθάκη είναι δίπλα, πες της να κάνει λίγο υπομονή και να έρθει να κάτσει μαζί μας, θα μας δει κι εμάς χαλαρούς και θα ηρεμήσει.

Η Τατιάνα δεν ήρθε ποτέ κι εγώ δεν επέμεινα άλλο. Συνηθίζω να εύχομαι στη ζωή μου ο δρόμος για την Ιθάκη να είναι για

'μένα μακρύς, στην προκειμένη περίπτωση δεν είχα κάτι τέτοιο στο μυαλό μου.

Είχαμε περάσει τα μισά και ο αέρας δυνάμωσε λιγάκι. Το πανί δούλευε μια χαρά και η κλίση μας ήταν ιδανική όμως είπα να κάνουμε μια μούδα. Σκέφτηκα πως ο αέρας ίσως δυνάμωνε κι άλλο οπότε θα ήταν καλύτερα, στο πίσω μέρος του μυαλού μου βέβαια είχα και την Τατιάνα. Ο Παντελής πήρε το τιμόνι, οι Φρίκες ήταν απέναντί μας και ήταν το πιο κοντινό λιμάνι. Θυμήθηκα πως μια παλιά μου φίλη η Βίκυ δούλευε εκεί τα καλοκαίρια.

Μπήκαμε στο λιμανάκι και κάναμε μια γύρα να δούμε που θα δέσουμε, ήταν απόγευμα και όλα ήταν πιασμένα. Είδα μια θέση στο βάθος του λιμανιού, ήταν πολύ ρηχά αλλά το βύθισμα μας ήταν τόσο μικρό που θα μπορούσαμε να δέσουμε οπουδήποτε. Από μακριά δε φαινόταν αλλά σ' εκείνο το σημείο είχε δέσει ένας Ιταλός μ' ένα μεγάλο Benetau. Είχε τραβηχτεί από την ακτή και είχε απλώσει κάβους όπου βρήκε πιάνοντας χώρο που θα μπορούσαν να δέσουν άλλα πέντε ή έξι σκάφη. Έριξα την άγκυρα και πήγα σιγά σιγά προς τα πίσω. Έφτασα μπροστά στο μακρύτερο κάβο και του ζήτησα να λύσει για λίγο ώστε να μπορέσω να περάσω. Ήταν ένας πενηντάρης καραφλός λίγο γκέι που πριν προλάβω να του εξηγήσω τι ήθελα μου απάντησε κοφτά "NO". Μου ήρθε στο μυαλό η κόρη του Άγγλου στον Κάλαμο και ήλπισα να μην ήταν αυτός ο Ιταλός που είχε ερωτευτεί. Προς στιγμήν μου ήρθε να γελάσω αλλά συγκρατήθηκα, προσπάθησα να του εξηγήσω από την αρχή.

-Σας παρακαλώ, λύστε για λίγο τον κάβο σας να περάσω να δέσω κι εγώ.

-No, δεν γίνεται.

-Δεν είναι τίποτα, θα λύσετε για λίγο και μετά θα τον δέσετε πάλι.

-Πως θα τον δέσω πάλι;

-Θα σας τον δώσω εγώ.

-No, δεν γίνεται.

-Μα πως δεν γίνεται; Κοίτα έχεις πιάσει θέσεις για πέντε σκάφη, αυτό δεν γίνεται. Λύσε σε παρακαλώ να περάσω να δέσω κι εγώ.

Εν τω μεταξύ στο ντόκο είχαν βγει όλοι οι γέροι του χωριού και βρίζανε. "Ρε τράβα το μαχαίρι και κόφ' του τον κάβο του μαλάκκα που κάθεσαι και το συζητάς". Τους έγνεψα να

ηρεμήσουν, δεν ήθελα με τίποτα να χαλάσω τη διάθεσή μου. Αφού εξήγησα στον Ιταλό όλες τις τεχνικές λεπτομέρειες του περίπλοκου κατά τη γνώμη του σχεδίου μου αποφάσισε να συνεργαστεί. Σε δύο λεπτά μου είχε πετάξει τον κάβο του, είχα δέσει και του τον είχα δώσει πίσω. Ξεφύσηξα με ικανοποίηση, έμενε μόνο να μαζέψω την άγκυρα που ήταν χαλαρή, να δέσω σε σωστή απόσταση από το ντόκο και αυτή η μικρή Οδύσσεια θα λάμβανε τέλος.

Πάτησα το κουμπί του εργάτη και αμέσως παρατήρησα πως η καδένα της άγκυρας ερχόταν αβίαστα. Η άγκυρα δεν είχε πιάσει, πήγα στην πλώρη και τράβηξα την καδένα με το χέρι, δεν είχε καμία ουσιαστική αντίσταση πέρα από το βάρος της. Έριξα μια ματιά στο βυθό και είδα ότι είχε φύκια, η bruce δεν πιάνει στα φύκια. Γαμώ το κεφάλι μου, η bruce δεν πιάνει στα φύκια, γιατί δεν το είχα παρατηρήσει πιο νωρίς; Γιατί δε την είχα ρίξει βαθύτερα; Γιατί δεν είχα αλλάξει άγκυρα; Έπρεπε να λύσω, να μαζέψω την άγκυρά μου, να βγω να την ξαναρίξω και ο κάβος του Ιταλού στεκόταν τεντωμένος δύο μέτρα μπροστά μας και με κορόιδευε. Δεν υπήρχε περίπτωση να συνεννοηθώ πάλι μαζί του. Γιατί του είχα δώσει τον κάβο, γιατί δεν είχα κάνει προδότηση, γιατί η ζωή είναι άδικη; Έλυσα την εφεδρική άγκυρα από το κάγκελο της πρύμνης, ήταν μια πολύ ωραία ντάνφορντ θα έκανε μια χαρά τη δουλειά της στα φύκια. Την έδεσα σ' ένα μπαλονάκι, πήρα και μια μεγάλη κουλούρα σχοινί κι έπεσα στη θάλασσα. Έφτασα εύκολα στην άγκυρα που δεν έπιασε και μετά από τρεις βουτιές είχα δέσει το σχοινί πάνω της. Κολύμπησα μέχρι που απλώθηκε όλη η κουλούρα, έλυσα την εφεδρική από το μπαλόνι και άφησα το βάρος της να με πάρει στο βυθό. Την κάρφωσα στην άκρη της φυκιάδας με τα χέρια και βγήκα πάνω.

Όταν γύρισα στο σκάφος τα παιδιά ετοιμάζονταν για να βγούν. Πως θα έβγαιναν όμως; Τα νερά ήταν πολύ ρηχά και είχα τραβηχτεί από το ντόκο για να είμαι σίγουρος ότι δε θα έβρισκε το πηδάλιο στις πέτρες. Περίμενα και το πλοίο της γραμμής, το οποίο όπως φρόντισα να πληροφορηθώ θα πέρναγε από ώρα σε ώρα και θα σήκωνε κύμα που θα κατέληγε ακριβώς εκεί που είχαμε δέσει. Το σκέφτηκα λίγο και πρότεινα να προσπαθήσω να έρθω όσο πιο κοντά γινόταν στη στεριά, ήταν χειρισμός που απαιτούσε λεπτότητα. Ήρθα αρκετά κοντά αλλά η Τατιάνα έλεγε πως ήταν πολύ μακριά για εκείνη και φοβόταν

να βγει. Πριν προλάβω να το σκεφτώ δεύτερη φορά ο Παντελής βρισκόταν ήδη μέσα στη θάλασσα ανάμεσα στο σκάφος και το ντόκο. Το νερό του έφτανε μέχρι το στήθος ενώ ο βυθός όπως είχα διαπιστώσει νωρίτερα ήταν γεμάτος αχινούς. Η Τατιάνα πάτησε στον ώμο του και πριν προλάβω να αρθρώσω λέξη βγήκε στη στεριά. Ένα γλίστρημα και είτε θα βρισκόταν με το κεφάλι στο άγριο τσιμέντο, είτε στα κάγκελα της πλώρης. Πιθανότητα να πέσει στο νερό απλά δεν υπήρχε, η απόσταση ήταν αρκετά μικρή ενώ η πλάτη και οι ώμοι του Παντελή ήταν πασαλειμμένοι από το αντηλιακό που άπλωνε πάνω του όλη την ημέρα. Αν προλάβαινα θα έκλεινα τα μάτια μου να μη βλέπω, ευτυχώς όμως όλα πήγαν καλά. Δεν ξέρω αν εγώ ήμουν πολύ σφιγμένος και ανησυχούσα χωρίς λόγο, στο κάτω κάτω μεγάλα παιδιά ήταν. Προσωπικά όμως σε καμία περίπτωση δε θα δοκίμαζα ένα τέτοιο άλμα. Δεν είπα τίποτα, το μόνο που θα κατάφερνα θα ήταν να προκαλέσω ένταση και το μόνο που ήθελα ήταν απλά να χαλαρώσω.

Καθίσαμε σε μια ταβέρνα του λιμανιού και φάγαμε, μετά ήπιαμε μια μπύρα στην καφετέρια δίπλα στο σκάφος και λίγη ώρα αργότερα κατέβηκε η Βίκυ με τον Άρη. Ο Παντελής με την Τατιάνα έκαναν μια βόλτα στο χωριό και μετά πήγαν για ύπνο. Η Βίκυ δούλεψε σ' ένα πολύ ωραίο μπαράκι λίγο πιο πάνω. Έπαιζε πολύ ωραία μουσική και είχε ακόμα πιο ωραία διακόσμηση. Αριστερά από το μπαρ ήταν μια αγιογραφία του Μικ Τζάγκερ που έγραφε με βυζαντινή τεχνοτροπία "Ο άγιος Τζάγκερ ο μιρακολιάρης", μου φάνηκε πολύ αστείο. Το μαγαζί το είχε ένας εξίσου "μιρακολιάρης" τύπος που ήταν εκείνη την ώρα τύφλα και έπαιζε μουσική. Έπαιζε πολύ ωραία μουσική. Ήταν απ' αυτούς που έφυγαν νωρίς απ' την Αθήνα.

Η Βίκυ είχε πολλή δουλειά, καθίσαμε με τον Άρη σε μια άκρη και τα λέγαμε. Σκεφτόταν κι αυτός να φύγει απ' την Αθήνα, είχε φύγει ήδη αρκετός κόσμος. Για χρόνια θυμάμαι φίλους να λένε ότι ήθελαν να φύγουν από την Αθήνα και να ζήσουν το όνειρο της επαρχίας, μακριά απ' το καυσαέριο και τους γρήγορους ρυθμούς, μακριά από την κίνηση και τη σκλαβιά του χρήματος. Ήταν πολύ ωραία όλ' αυτά κι αν απομένει κάτι στους ανθρώπους όταν αισθάνονται ότι τα χάνουν όλα είναι ο ρομαντισμός του ονείρου. Εγώ πάλι είχα μεγαλώσει στην επαρχία και επέλεξα να ζω στην πόλη. Γνώριζα το όνειρο πολύ καλά και είχα μάθει από νωρίς ότι το

περιέβαλλαν πολλά αγκάθια. Οι άνθρωποι της πόλης που επιλέγουν να την εγκαταλείψουν συχνά ξεχνούν να αναφερθούν σ' αυτά κάνοντας το όνειρό τους να φαντάζει πιο λαμπερό στους άλλους. Οι άνθρωποι της επαρχίας από την άλλη συνηθίζουν να κατηγορούν τις πόλεις, τις οποίες δε μπορούν ποτέ να συνηθίσουν, όμως ποτέ κανείς δε τους ρωτά για το τι λείπει απ' τη ζωή τους εκεί που ζουν. Ήθελα κι εγώ να φύγω απ' την Αθήνα, η ζωή εκεί είχε αρχίσει να γίνεται αφόρητη. Στο μυαλό μου όμως δεν είχα κάποια επαρχία αλλά την πόλη των πόλεων.

Ο Άρης συνέχιζε να μου εξηγεί το φιλόδοξο πλάνο του κι εγώ τον άκουγα με προσοχή. Είχε ένα σπίτι στο βουνό σ' έναν οικισμό μέσα στο δάσος, δε θυμάμαι που, η κούραση και οι μύρρες που πίναμε αρκούσαν για να μη το συγκρατήσω. Φανταζόταν τη ζωή του εκεί να καλλιεργεί τη γη και να μελισσοκομεί. Τον ρώτησα πόσους μόνιμους κατοίκους είχε το χωριό και τι άνθρωποι ήταν, δεν ήξερε να μου απαντήσει περιορίστηκε σε γενικότητες. Ήθελα να του πω ότι ο άνθρωπος είναι κοινωνική οντότητα και έχει ανάγκη τη συνύπαρξη με άλλους ανθρώπους, πως δεν έχει σημασία ο τόπος που ζεις όσο οι άνθρωποι με τους οποίους συναναστρέφεσαι. Αυτά και άλλα πολλά είχα στο μυαλό μου να του πω όμως όσες φορές θέλησα να μιλήσω για την εμπειρία μου προσπερνούσε κάθε ένσταση οπότε κι εγώ δε θέλησα να του το χαλάσω. Η ώρα πέρασε κι εγώ ήμουν από νωρίς κουρασμένος. Καληνύχτισα την παρέα και πήγα για ύπνο.

Την επόμενη μέρα τραβήξαμε για το Βαθύ που μας περίμενε ο Δημοσθένης. Βρήκαμε εύκολα να δέσουμε, με εξαίρεση ένα Γερμανό που φαγώθηκε ότι ακούμπησα το σκάφος του και απαιτούσε να του δώσω τα στοιχεία μου. Έκανε ολόκληρη ιστορία, έβαλε και τα παιδιά του να τραβάνε φωτογραφίες με τα κινητά τους την υποτιθέμενη ζημιά που του είχα κάνει, μια γρατσουνιά που έβγαλα τα μάτια μου να τη δω. Προσπάθησα να του εξηγήσω ότι το κάγκελό μου δεν έφτανε στο ύψος που μου έδειχνε αλλά αυτός ήταν ανένδοτος. Το λιμενικό ήταν εκεί γύρω και έκοβε πρόστιμα οπότε δε θέλησα να δώσω συνέχεια. Ήθελα να 'ξερα τι θα έκανε τα στοιχεία που του έδωσα αφού το σκάφος του ήταν νοικιασμένο και οι εταιρίες που τα νοικιάζουν όταν βλέπουν τέτοιες γρατσουνιές βάζουν τα γέλια.

Μετά πήγαμε για καφέ, ο Δημοσθένης δε θα μπορούσε να κάνει καλύτερη επιλογή. Ήταν ένα παλιό αρχοντικό που είχε πρόσφατα ανακαινιστεί και το είχαν κάνει μαγαζί. Είχαμε την ευκαιρία να κάνουμε κι ένα ζεστό μπάνιο μετά από μέρες στο σπίτι του πράγμα που πολύ το εκτίμησα. Στο βαθύ μείναμε δύο βράδια. Η αρχική ιδέα, μέρα και νησί, εγκαταλείφθηκε γρήγορα και νομίζω πως δεν είχε και νόημα. Η Ιθάκη είναι εξίσου υπέροχη με όλο το υπόλοιπο Ιόνιο, είχαμε πολλά να δούμε εκεί και η διάθεση για μετακινήσεις ήταν σημαντικά αποδυναμωμένη. Γυρίσαμε κάποιες παραλίες με την παρέα του Δημοσθένη, κάναμε τις βόλτες μας στα μπαράκια, φάγαμε εξαιρετικής ποιότητας γεύματα και γενικότερα περάσαμε ζάχαρη.

Ο Παντελής μου είπε ότι θα έμενε μαζί μου άλλη μια μέρα στην Ιθάκη και θα γύριζε στην Πάτρα με το πλοίο της γραμμής. Μου είπε πως προτιμούσε να γυρίσει λίγο νωρίτερα, να προσαρμοστεί και να πάει ξεκούραστος στη δουλειά. Περιόριζε λοιπόν το πρόγραμμα των διακοπών του κατά δύο μέρες. Το τελευταίο βράδυ θα κοιμόταν στου Δημοσθένη οπότε μιας και η δική μου διάθεση για μετακινήσεις ήταν ακμαιότατη αποφάσισα να φύγω το επόμενο πρωί. Ήπιαμε καφέ την επόμενη μέρα και άφησα τον Παντελή στην Ιθάκη σίγουρος πως πέρναγε πολύ ωραία αποπλέοντας προς νήσον Κάλαμον δι ακόμη μια φορά. Είχα κανονίσει να συνεχίσω τις διακοπές μου με τον Άκη ο οποίος θα έπαιρνε την άδειά του τις μέρες που τελείωνε αυτή του Παντελή. Ο Άκης θα ερχόταν στο Μύτικα με το λεωφορείο απ' όπου θα τον παραλάμβανα και αποφάσισα να ξοδέψω τις δύο μέρες που θα ήμουν μόνος στα πέριξ περιμένοντάς τον.

Αυτό όμως που έσυρε το μικρό μου караβάκι στον Κάλαμο έσυρε και τον Άκη ο οποίος τελικά βρέθηκε στην Κύπρο, οπότε θα έμεινα μόνος μου για το υπόλοιπο των διακοπών μου. Από την άποψη της ασφάλειας είναι καλύτερο να μην είσαι μόνος σου πάνω σ' ένα σκάφος και σίγουρα θα απολάμβανα την παρέα του όμως ήμουν σίγουρος πως θα μπορούσα να τα καταφέρω. "Ο θεός είναι μεγάλος" αναφώνησα και δέχτηκα αυτό το αναπάντεχο δώρο με ιδιαίτερη χαρά. Προφασίστηκα μηχανική βλάβη στην παρέα εκεί μου, μιας και το κουμπί του εργάτη είχε καταστραφεί και χειριζόμουν το μοτέρ του βραχυκυκλώνοντας καλώδια όπως ο Μαγκάιβερ και μετά από δύο

μέρες στον Κάλαμο απέπλευσα προς Λευκάδα. Ήταν το κοντινότερο λιμάνι στο οποίο μπορούσα να βρω ανταλλακτικό αλλά το σημαντικότερο ήταν ότι στη Λυγιά με περίμενε ο Βασίλης, ο αδερφός του ψηλού, ο οποίος παραθέριζε στο σπίτι του πεθερού του συν γυναίξί και τέκνοις.

Είχα ξαναβρεθεί στη Λυγιά με τον ψηλό όταν γυρίσαμε ένα καλοκαίρι τη μισή Ελλάδα μ' ένα Honda Bros 650. Ήταν οι εποχές των άλλων μεγάλων αφραγκιών που όμως έβαζες βενζίνη με τα ψιλά που είχες στην τσέπη σου. Τότε βέβαια είχαμε αφραγκίες κατ' επιλογήν και τα ψιλά έφταναν για βενζίνη αλλά αυτή είναι μια άλλη ιστορία. Είχαμε και οι δύο το ίδιο μηχανάκι, ο ψηλός το εξήμισι εγώ το τετρακόσια και τα δύο σε ελεεινή και τρισάθλια κατάσταση και τα δύο ματσακαλεμένα με μπροστινά από NSR 250 και κάτι άλλες πατέντες που απαξιώ να μνημονεύσω. Το δικό μου ήταν λίγο πιο καλοστεκούμενο αλλά από τους τριαντατρείς ίππους που ανακοίνωνε το εργοστάσιο υπολόγισα πως είχαν αποβιώσει οι μισοί, έκαιγε λάδια και σε καμία περίπτωση δε θα άντεχε να βγάλει το ταξίδι φορτωμένο με δύο γομάρια συν τις αποσκευές τους. Του ψηλού είχε καμένο ανορθωτή, κολλημένο θερμοστάτη με αποτέλεσμα το ψυγείο του να μην έχει ποτέ σταγόνα ψυκτικό και μετά τις 3500 στροφές δούλευε μόνο ο ένας κύλινδρος αφού το πικ απ του είχε αποδημήσει εις κύριον, περιορίζοντας την τελική μας ταχύτητα στα εκατόν είκοσι χιλιόμετρα, στις κατηφόρες. Η αλυσίδα λίγο ήθελε να ακουμπήσει στο έδαφος, το πίσω λάστιχο έδειχνε τα λινά του και η τρόμπα βενζίνης είχε να λειτουργήσει πάρα πολύ καιρό. Μέχρι τις τρεισήμισι χιλιάδες όμως που δούλευε κανονικά ήτανε πύραυλος και δεν έκαιγε και λάδια όπως το δικό μου, πράγμα που θα μας έβγαζε εκτός προϋπολογισμού. Τα παρκάραμε ένα πρωί δίπλα δίπλα στημένα στα διπλά στάντ και αρχίσαμε τον κανιβαλισμό. Αν εξαιρέσεις τη διαφορά κυβισμού στους κινητήρες μοιράζονταν τα ίδια ακριβώς ανταλλακτικά. Πήραμε τον πίσω τροχό από το δικό μου που είχε ακόμα αρκετό λάστιχο, τη μπαταρία μου γιατί του ψηλού ήταν άδεια λόγω καμένου ανορθωτή, το ρεζερβουάρ μου που ήταν πλαστικοποιημένο και δεν ήταν γεμάτο σκουριές όπως του ψηλού, βάλαμε μπροστά σπρώχνοντας, φορτώσαμε και γίναμε καπνός.

Το σχέδιο ήταν να πάμε στην Πάργα που δούλευε εκείνο το

καλοκαίρι ο φίλος μας ο Νίκος και θα μας φιλοξενούσε στο δωμάτιο που νοίκιαζε. Ο ψηλός, αν και μεγαλύτερος ακόμα δεν είχε βγάλει δίπλωμα κι εγώ μόλις είχα περάσει τις εξετάσεις και είχα ένα προσωρινό χαρτί, οπότε μιας και η διαδρομή ήταν γνωστή για τα μπλόκα της τροχαίας που ελλόχευαν σε κάθε γωνία οδηγούσα όλη την ημέρα. Τα ρουλεμάν του τιμονιού είχαν κάνει σκαλοπάτια από τις σούζες που τράβαγε ο ψηλός και για να στρίψω το τιμόνι έστω και ελάχιστα έπρεπε να καταβάλω ιδιαίτερη προσπάθεια με τα χέρια μου πιασμένα πάνω στα κλιπόν που ήταν κατεβασμένα κάτω από την τιμονόπλακα. Ο ψηλός το είχε κάνει καβούρι το bros, δεν του έφταναν τα χαμηλωμένα μπροστινά είχε σηκώσει και την πίσω ανάρτηση, όμως ήτανε καύλα. Σε όλη τη διαδρομή μας παρηγορούσε ο ήχος της σούπερτραπ και μέχρι το απόγευμα είχαμε φτάσει. Χαιρετηθήκαμε με το Νίκο, ξεφορτώσαμε και κατεβήκαμε στην παραλία να κάνουμε τη βουτιά μας. Ο ψηλός πήρε τηλέφωνο το Βασίλη που μόλις είχε παντρευτεί και υποτίθεται πως βρισκότανε ταξίδι με τη γυναίκα του στην Ινδονησία. Μόνο που δε τον βρήκαμε στην Ινδονησία αλλά στη Λυγιά από την προηγούμενη μέρα. Κοιμηθήκαμε στην Πάργα και πριν το μεσημέρι της επόμενης είχαμε φτάσει στη Λευκάδα.

Η Λυγιά έχει ένα μικρό αλιευτικό καταφύγιο και ο πεθερός του Βασίλη ο Γιώργης είχε ένα μεγάλο καΐκι εκεί κι ένα ευρύχωρο σπίτι ακριβώς από πάνω, είναι επαγγελματίας ψαράς. Μείναμε στο σπίτι τέσσερις μέρες και φάγαμε τόσα ψάρια που νιώθαμε εξάντληση. Βολτάραμε στις ωραιότερες παραλίες και πήγαμε και για ψάρεμα τη νύχτα με το γρι γρι. Θυμάμαι το δίχτυ που σηκώθηκε γεμάτο κολιούς και τους Αιγύπτιους που είχε πλήρωμα να ποστιάζουν τα ψάρια μέσα σε κασέλες. Έπιασα ένα κολιό που σπαρταρούσε ακόμα, τον κάρφωσα με το μαχαίρι και μόλις σταμάτησε να κινείται άρχισα να τον φιλετάρω. Ένας από τους Αιγύπτιους γύρισε και με κοίταξε απορημένος, μου έγνεψε "τι κάνεις;". Εγώ του απάντησα κουνώντας προς πίσω τα τρία δάχτυλα του δεξιού μου χεριού ενωμένα μπροστά στο στόμα μου "Μάσα". Γούρλωσε τα μάτια, γύρισε στους υπόλοιπους και κάτι τους είπε στα Αραβικά. Γύρισαν και οι δέκα και με παρατηρούσαν με εκφράσεις αποτροπιασμού που απολάμβανα τα ζουμερά ωμά φιλετάκια. Το διασκέδασα πάρα πολύ, στα μάτια τους έβλεπα την έκφραση πως δεν το χωρούσε ο νους τους. Πως θα μπορούσα άραγε να τους εξηγήσω πως στην άλλη άκρη του κόσμου τέτοια

γεύματα πληρώνονταν ολόκληρα μεροκάματα; Ήταν οι τελευταίες διακοπές που θυμόμουν ότι είχα κάνει μέχρι τότε.

Τώρα ο καπετάν Γιώργης είχε μεγαλύτερο και πιο καινούριο καΐκι κι ο Βασίλης τέσσερις γιους. Κατέβασα τα πανιά και μπήκα στο λιμανάκι. Ο Βασίλης ήταν ήδη πάνω στο πλαγιοδετημένο καΐκι και περίμενε να πιάσει τον κάβο μου. Ο Γιώργης μας περίμενε στο καφενείο λίγα μέτρα παραπέρα. Δέσαμε και βγήκαμε για μεζέ.

-Καλώς τον.

-Καλώς σας βρήκα.

-Τι θα πιεις;

-Ότι πίνετε.

-Εμείς πίνουμε τσιπουράκι.

-Κι εγώ μαζί σας.

-Μόνος σου ήρθες με τούτο 'δω;

-Μόνος μου.

-Από που;

-Απ τον Κάλαμο.

-Αμ εσύ είσαι πιο μουρλός από 'μένα.

Ήπιαμε δύο τσιπουράκια και ανεβήκαμε στο σπίτι, φυσικά είχε ψάρια. Επικρατούσε οργασμός, τα πιτσιρικά χοροπηδούσαν πάνω κάτω, η μάνα τους τα κυνήγαγε, ο Βασίλης τάιζε το πιο μωρό απ' όλα, ο καπετάνιος καθόταν στην τηλεόραση, η γυναίκα του ήταν στην κουζίνα κι εγώ έκανα τσιγάρο στο μπαλκόνι. Αφού απόφαγε ο μπέμπης ο Βασίλης ήρθε να μου κάνει παρέα. Άναψε τσιγάρο και πιάσαμε κουβέντα.

-Βασίλη ξαναπήγες καθόλου στο όρος;

-Όχι έχω πολύ καιρό να πάω.

-Θα ήθελες να ξαναπάς;

-Το σκέφτομαι, αλλά τώρα δεν προλαβαίνω.

-Έχεις ερωτήματα που ζητούν απαντήσεις;

-Έχω.

-Δηλαδή;

-Δηλαδή σκεφτόμουν, τι είναι καλό και τι είναι κακό;

-Για πες.

-Δηλαδή κάποιος που κλέβει ή δολοφονεί κάνει κακό.

Αλλά αν κάποιος κλέψει για να ταΐσει τα παιδιά του ή σκοτώσει για να προστατέψει τα παιδιά του κάνει κακό;

-Όπα όπα Βασίλη, μαζεμένα μου τα 'πες. Για φόνο δε σε κόβω, ετοιμάζεις καμιά ληστεία;

-Όχι ρε θέμη, μη με δουλεύεις.

-Καλά, δε σε δουλεύω. Πες μου όμως, πως είναι να έχεις τέσσερα παιδιά;

Ο Βασίλης χαμογέλασε.

-Πως είναι, δε βλέπεις;

-Την ταλαιπωρία τη βλέπω, άλλο σε ρωτάω.

-Τι;

-Τι καλό έχει το να μεγαλώνεις τέσσερα παιδιά;

-Κοίτα, δε μπορώ να στο εξηγήσω με λόγια, να σου πω.

Προχτές ήμουν στο λιμάνι στη Λευκάδα, είχα βγάλει βόλτα τους πιτσιρικάδες. Οι μεγάλοι γύρω γύρω κι ο μικρός στο καρότσι, το χαιρόμουν. Με είδε και μια φίλη της Πόπης και της το είπε, "Ο Βασίλης έκανε βόλτα με τους γιους του και καμάρωνε".

-Αισθανόσουνα περήφανος;

-Κάπως έτσι. Μετά είναι κάτι άλλο, αυτό που λένε ότι είσαι σε θέση να κάνεις τα πάντα για τα παιδιά σου. Είναι κάτι που δε μπορώ να στο περιγράψω. Μπορείς μέχρι κι απ' το μπαλκόνι να πηδήξεις αν χρειαστεί.

Μας διέκοψαν, το φαγητό ήταν έτοιμο. Πεντάφρεσκοι μπαλάδες ψητοί, άγρια χόρτα βραστά και κρασί. Καθίσαμε στο τραπέζι.

-Θέμη θα πας στο γάμο;

-Θα πάω καπετάνιο.

-Άντε, παντρεύεται ο φίλος σου.

-Τι κάνει αυτός Βασίλη;

-Τι να κάνει, καλά είναι. Δεν έχετε μιλήσει καθόλου;

-Τον έχω χάσει. Τον είδα για λίγο όταν μου έφερε την πρόσκληση.

Ο καπετάνιος έκανε παρέμβαση.

-Έτσι είναι, όλοι όταν παντρεύονται εξαφανίζονται. Τους χάνεις για τρία χρόνια και μετά ψάχνουν να βρουνε τους φίλους τους.

Ο Βασίλης δεν είπε τίποτα.

Στη Λευκάδα κάθισα τρεις μέρες. Κάναμε τις βόλτες μας, έφτιαξα το διακόπτη του εργάτη και μετά έφυγα, κινήθηκα πάλι νότια. Είχαν περάσει ήδη δύο βδομάδες που έκοβα βόλτες στο Ιόνιο και ούτε που το είχα καταλάβει. Θα μπορούσα να μείνω εκεί για το υπόλοιπο της ζωής μου τρώγοντας παξιμάδια, ντομάτες και σαλάμι, πίνοντας φραπέ και κανένα ούζο πότε πότε. Ίσως το έκανα αν δε με έπαιρνε τηλέφωνο ο θείος. Είχα στο μυαλό μου πως θα έπρεπε κάποια στιγμή να

γυρίσω πίσω και πως αυτό το κάποια στιγμή τοποθετούνταν δύο ή τρεις μέρες αργότερα τουλάχιστον. Όμως ο θείος ακουγόταν αναστατωμένος, "Βάζει καιρό από αύριο. Βάζει καιρό κι άμα βάλει καιρό ο Πατραϊκός δεν περπατιέται". Με βαριά καρδιά έλυσα τον κάβο, βγήκα από το λιμάνι και άρχισα να απομακρύνομαι. Η Λευκάδα, το Μεγανήσι, ο Κάλαμος και η Ιθάκη φαίνονταν αχνά πίσω μου. Κατάφερα να πιάσω δεύτερο πρόγραμμα στο ράδιο και να σετάρω το πανί στην άπνοια. Είχε τόσο λίγο αέρα που ο πιλότος συνεχώς μπερδευόταν, αυτός που τον είχε σχεδιάσει δεν υπολόγισε τις άπνοιες του Ιονίου. Το σκάφος έτεινε συνεχώς να ορτσάρει οπότε στο τέλος έδεσα κι εγώ τη λαγουδέρα με μια σκότα και διόρθωνα πότε πότε το μήκος του σχοινιού. Ο Μαΐστρος τελικά γέμισε το πανί μου πριν τον Αστακό και μ' έστειλε απαλά μέχρι τις Εχινάδες. Σκέφτηκα για λίγο τους στόλους που κείτονταν βυθισμένοι στον πάτο της θάλασσας απ' όπου περνούσα, η ναυμαχία του Ναυαρίνου κάπου εκεί είχε γίνει. Όμως δεν ήταν αυτό που κυριαρχούσε τη σκέψη μου. Είχα καταφέρει επιτέλους να κάνω διακοπές, είχα καταφέρει να ηρεμήσω για λίγο. Με περίμενε πολύ δουλειά στην Αθήνα όμως είχα γεμίσει τις μπαταρίες μου κι αισθανόμουν πιο έτοιμος από ποτέ. Έπρεπε να ετοιμάσω τα χαρτιά μου κι επιπλέον όσο διάστημα μου έμενε να ψάξω να βρω προϊόντα για το Δημήτρη. Όσο ήμουν στη Νέα Υόρκη το είχαμε συζητήσει πολλές φορές. Μου είχε ζητήσει να του βρω προμηθευτές για λάδι, τυριά, κρασιά και όλων των ειδών τα Ελληνικά προϊόντα διατροφής για το μαγαζί και τους πελάτες του. Θα ήταν μια καλή ευκαιρία να έχω μια πηγή εισοδήματος όταν θα πήγαινα στην Αμερική κι ένα συνεργάτη. Η δουλειά ήταν καλή, θα έμπλεκα λοιπόν με το εμπόριο.

Στην ηρεμία του πελάγους, με τη θαλάσσια αύρα πίσω μου άρχισα να συλλογίζομαι. Θυμήθηκα τη ζωή μου, την παιδική μου ηλικία, τα χρόνια στην Αθήνα, τις δουλειές μου, τους συνεργάτες, τους φίλους μου, το ταξίδι στην Αμερική, μια αναδρομή σ' ότι είχα δει κι ότι είχα καταφέρει. Αναλογίστηκα όλες τις δυσκολίες και τα εμπόδια που είχα ξεπεράσει. Κι ότι μου φάνηκε βουνό, πόσες φορές δεν αποδείχτηκε λοφάκι; Κι ότι φαινόταν εύκολο, πόσες φορές δε μ' έφερε στα πρόθυρα της απελπισίας; Τα είχα καταφέρει λοιπόν, ήμουν όρθιος. Και ξάφνου μέσα στην ηρεμία και τον ήχο των κυμάτων μια ξαφνική αναλαμπή. Θυμήθηκα τον Εβραίο δικηγόρο στο Μανχάταν και το κακόγουστο καφέ παντελόνι του

με τις πιέτες. Τελειώνοντας τη συζήτηση που είχαμε στο γραφείο κι αφού τα πνεύματα είχαν ηρεμήσει γύρισε με μια ελαφρά ειρωνεία και μου είπε.

-Δε σας καταλαβαίνω εσάς τους Έλληνες.

-Θα πρέπει να διαβάσεις ένα βιβλίο.

Με κοίταξε για μια στιγμή με μεγάλη απορία. Ήταν λοιπόν τόσο εύκολο να καταλάβει τους Έλληνες, διαβάζοντας απλά ένα βιβλίο;

-Ποιο βιβλίο;

-Την Οδύσσεια.

-Α, την έχω διαβάσει.

-Διάβασέ τη ξανά.

Διάβασα για πρώτη φορά την Οδύσσεια όταν ήμουν στο σχολείο. Οι φιλόλογοι έχουν μια τάση ν' ασχολούνται με τις τεχνικές λεπτομέρειες των κειμένων και συχνά τους διαφεύγει το φιλοσοφικό μεγαλείο που μπορεί να κρύβεται εκεί. Σα να θεωρούν ότι αυτό δεν αποτελεί αντικείμενο του τομέα τους και είναι ικανοί να μετατρέψουν και την πιο μαγική ιστορία σε βαρετή και ανούσια διαδικασία τεχνικής ανάλυσης με ρήματα, επιρρήματα, παρατατικούς και αόριστους χρόνους. Παρ' όλες τις δυσκολίες η Οδύσσεια με μάγεψε από την πρώτη φορά κι από τότε την έχω διαβάσει πολλές ακόμα. Κάθε φορά ανακαλύπτω και μια νέα διάσταση, κάθε φορά κατανοώ ακόμα μια πτυχή. Εκείνη τη φορά όμως, πλέοντας ανάμεσα στις νήσους Εχινάδες, ένιωσα τον Οδυσσέα πιο κοντά μου από ποτέ.

Αυτός ο σώγαμπρος βασιλιάς, ο τυχοδιώκτης, ο πολυμήχανος, ο καλοπερασάκιας, ο μπον βιβέρ, με ξεπροβόδιζε σ' αυτό το ταξίδι μου. Βρέθηκε στην Τροία χωρίς τη θέλησή του. Δεν έγινε γνωστός για τις μάχες του αλλά για τους μπελάδες που μπλέχτηκε και τη λύση που έβρισκε κάθε φορά στο πρόβλημα. Περιπλανήθηκε από τόπο σε τόπο, όχι για να πάνε χαμένα τα καλύτερά του χρόνια ή γιατί τον τιμωρούσαν οι θεοί όπως μας είπαν στο σχολείο αλλά γιατί αυτό ήταν το καλύτερο που μπορεί και πρέπει ένας άνθρωπος να κάνει. Τον αγαπούσαν οι θεοί τον Οδυσσέα μ' έναν ιδιαίτερο τρόπο, γιατί ήταν θνητός απρόβλεπτος. Ακόμα κι όταν διέπραξε ύβρη εναντίον τους συνέχισαν να τον αγαπούν. Φώναξε του Πολύφημου "Δεν είμαι ο κανένας, ο Οδυσσέας είμαι. Κι άντε τώρα στο μπαμπάκα σου να του το πεις". Όταν Ποσειδώνας πήγε στο Δια έξαλλος, ζητώντας νέμεση ο Δίας τον παρακάλεσε για

ένα πράγμα μόνο, "Κάνε ότι θέλεις Ποσειδώνα, μόνο μη τον σκοτώσεις. Τιμώρησέ τον όπως θες, άφησέ τον όμως να ζήσει". Τον έκανε χάζι ο Δίας τον Οδυσσέα, ήταν η καθημερινή του διασκέδαση, κοιτούσε από ψηλά να δει κάθε φορά τι θα σκάρωνε αυτός ο αγύρτης. Γι αυτό τον ήθελε ζωντανό, γιατί ανακάλυπτε κάθε μέρα πάνω του και κάτι καινούριο. Αυτός ήταν ο Οδυσσέας, ένας πραγματικός Έλληνας που δε μπορείς ποτέ να τον διαβάσεις με την πρώτη.

-Πρέπει να ξαναδιαβάσεις την ιστορία κύριε Χάρυ.

-Τι άλλο έχω να δω εκεί;

-Κοίτα, ανήκουμε και οι δύο σε αρχαίες φυλές, όμως μας έχετε παρεξηγήσει.

-Δηλαδή;

-Δηλαδή στη δική σας κουλτούρα η ομάδα είναι υπεράνω του ατόμου, στη δική μας κατά κάποιο τρόπο συμβαίνει το αντίθετο.

-Αυτό είναι αλήθεια, όσα μπορεί να πετύχει μια ομάδα δε μπορεί να τα καταφέρει ένας άνθρωπος μόνος του.

-Ναι, αλλά και η ομάδα από άτομα απαρτίζεται.

Εγώ τι ήμουν; Τι θα έκανα; Σε τι μελάδες έμελλε να μπλέξω ακόμα και ποιες λύσεις θα κατάφερα να βρω σε ότι μου ζημίωνε; Ευχαρίστησα τον Οδυσσέα που με φιλοξένησε για λίγο στο βασίλειό του και συνέχισα. Πέρασα την Οξιά και πίσω μου ο ήλιος έπεφτε στη θάλασσα. Έφαγα το τελευταίο παξιμάδι, κάπνισα το τελευταίο τσιγάρο και κατέβασα το πανί, ο αέρας είχε πέσει τελείως. Συνέχισα την πορεία μου για μερικά μίλια με τη μηχανή, η θάλασσα ήταν λάδι όχι για πολύ ακόμα όμως. Ο θεός είχε δίκιο, πριν το Μεσολόγγι άρχισε να φυσάει. Ερχόταν κατ' ευθείαν από τη γέφυρα του Ρίου, ακριβώς πάνω στην πορεία μου. Τον ήξερα καλά αυτό τον αέρα, τον είχα χαζέψει πολλές φορές από την Πάτρα. Καθόμουν στην παραλία κοντά στη μαρίνα, η θάλασσα γινόταν ποτάμι. Έβλεπα τα μικρά εμπορικά πλοία να προσπαθούν να ανέβουν το ρεύμα και να τα γυρίζει ο καιρός πίσω και ξανά πάλι να προσπαθούν κόντρα και ξανά πάλι να παρασύρονται μέχρι που το έπαιρναν απόφαση και υποχωρούσαν.

Ο αέρας άρχισε να δυναμώνει, κατέβασα τα πανιά και κράτησα τη τζένοα λίγο ανοιχτή σα φλόκο να με κρατάει στο κύμα. Ο θεός μου είχε πει να μπω στο Μεσολόγγι και να

περιμένω μέχρι την επόμενη μέρα ή να κατέβω να δέσω στις αλυκές της Αχαγιάς όμως εγώ ήθελα να φτάσω στην Πάτρα. Ήξερε ο θείος από Ιόνιο πέλαγος εγώ όμως ήξερα από διακοπές. Οι διακοπές τελειώνουν όταν παύεις να ορίζεις εσύ τον προορισμό σου οπότε δεν είχα καμία δουλειά στο Μεσολόγγι, τις αλυκές, τα Βραχνέικα ή κάποιο άλλο λιμάνι να με καλύψει από τον καιρό του Πατραϊκού κόλπου. Μπροστά δεξιά μου, πίσω από την Πάτρα υψωνόταν το Παναχαϊκό, ο αέρας ερχόταν από ανατολικά οπότε το βουνό δημιουργούσε μια μεγάλη περιοχή χαμηλής πίεσης που ο αέρας μαλάκωνε. Από πάνω του είδα το δάσκαλο να μειδιά κάτω απ' τα μουστάκια του. Άλλαξα πορεία και κατευθύνθηκα προς τις ακτές της Πελοποννήσου για να κρυφτώ πίσω από τον ορεινό όγκο. Μια μικρή παράκαμψη από την ευθύγραμμη πορεία μου που θα μ' έφερνε όμως πιο γρήγορα στον προορισμό μου. Η ευθεία δεν είναι πάντα η συντομότερη διαδρομή και η όρτσα είναι η καλύτερη πλευση. Επιπλέον το ασφαλέστερο λιμάνι είναι η ανοικτή θάλασσα και δε το λέω εγώ το λέει ο Μπαφαλούκος. Αν αυτή η τακτική μου δεν έπιανε, αν δεν μπορούσα παρ' όλ' αυτά να φτάσω στον προορισμό μου θα έβαζα τον καιρό στην πλάτη και θα περνούσα τη νύχτα μου κάπου πιο ήσυχα, σε κάθε περίπτωση πάντως άξιζε να προσπαθήσω.

Παράλλαξα τον Άραξο και πήρα πορεία για την Πάτρα, το βουνό έκανε τη δουλειά του. Ο αέρας με χτυπούσε κατ' ευθείαν στη μάσκα και σήκωνε νερό που με έκανε μούσκεμα. Τουλάχιστον όμως προχωρούσα, αργά αλλά σταθερά. Έφτασα στο παλιό λιμάνι και συνέχισα για τη μαρίνα, είχα φτάσει. Ετοίμασα το σκάφος και μπήκα μέσα σιγά σιγά. Ο θείος με περίμενε στην εξέδρα, είχε μόλις κλείσει το μαγαζί και κατέβηκε να με βοηθήσει να δέσω. Ήταν ήδη αργά το βράδυ, ήμουν δεκατέσσερις ώρες στη θάλασσα και ούτε που το είχα καταλάβει.

Κεφάλαιο XIII

Ανώμαλη προσγείωση

Οι διακοπές μου είχαν τελειώσει και μαζί τελείωνε και το καλοκαίρι. Κάθισα λίγες μέρες ακόμα και ανέβηκα στην Αθήνα. Έπρεπε να μαζέψω τα χαρτιά που χρειαζόταν ο δικηγόρος, άρχισα από τις συστατικές επιστολές. Όλοι δέχτηκαν να με βοηθήσουν, όλοι όσοι είχα δουλέψει μαζί τους και όλοι όσοι είχαν υπάρξει δάσκαλοί μου, εκτός από έναν. Ήταν ένας Εβραίος κόουτς στο Λος Άντζελες που μου τον είχαν συστήσει ως μάγο δάσκαλο λίγο καιρό μετά το ναυτικό. Είχα παρακολουθήσει στην Αθήνα ένα σεμινάριο του. Εκεί κάποια στιγμή μας ζήτησε να του παρουσιάσουμε μια προσωπική στιγμή από τη ζωή μας επί σκηνής. Θυμήθηκα την ιστορία με τη μάνα μου που έλεγε πως όσα λιγότερα γνωρίζουν οι άνθρωποι για 'σένα τόσο περισσότερο σε σέβονται. Στις παρατηρήσεις που ακολούθησαν είπε πως λίγες φορές στην καριέρα του δεν είχε χρειαστεί να κάνει κανένα σχόλιο. Την τελευταία μέρα του σεμιναρίου με κάλεσε να πάω στο Λονδίνο που θα έκανε ένα μάστερκλας, θα ήταν άνθρωποι απ' όλοι την Ευρώπη. Κι εκεί δεν τα πήγα άσχημα, τουλάχιστον απ' όσο μου είπαν. Όταν όμως επικοινωνήσα μαζί του δεν έδωσε καμία απάντηση. Δεν ήθελα τίποτα σπουδαίο, απλά να πει τη γνώμη του για 'μένα γραπτώς.

Ας ήταν, είχα όλους τους υπόλοιπους. Δεν είχα χρειαστεί ποτέ ξανά στη ζωή μου συστατική επιστολή, όλοι μου είπαν το ίδιο πράγμα, "Γράψε ότι θέλεις και φέρ' το μας να υπογράψουμε". Γι αυτό δε γουστάρω τα βιογραφικά και τις συστάσεις, κανέναν σοβαρό άνθρωπο απ' όσους έχω συναντήσει στη ζωή μου δε τα θεωρεί σημαντικά. Όλοι αναγνώριζαν πως η διαδικασία ήταν εντελώς τυπική, ίσως και γελοία. Θα προτιμούσα βεβαίως, όσο τυπική η γελοία μου φαινόταν κι εμένα να έγραφαν οι ίδιοι αυτό που πίστευαν για 'μένα όμως δε μπορούσε να γίνει έτσι. Αρχισα να τις γράφω μόνος μου.

Δουλειές δεν υπήρχαν αλλά το τηλέφωνο μου συνέχιζε να χτυπάει αποκλειστικά για δοκιμαστικά διαφημιστικών. Όλα έδειχναν σημάδια κατάρρευσης στη χώρα εκτός από τη διαφήμιση. Πάντοτε πηγαίνω όταν με καλούν σε κάποιο γραφείο κάστινγκ. Συνήθως τα σενάρια που μου δίνουν στερούνται

παντελώς έμπνευσης και δε γυρίζονται ποτέ. Αυτά που γυρίζονται από την άλλη είναι στην πλειοψηφία, τους πλην ελαχίστων εξαιρέσεων, τόσο γελοία που όταν τα βλέπω τελικά να παίζονται χαίρομαι πάρα πολύ που δεν έχω συμμετάσχει. Αναρωτιόμουν πραγματικά και αναρωτιέμαι ακόμα, ποιοι είναι αυτοί που τα γράφουν, ποιοι αυτοί που πληρώνουν ένα σωρό λεφτά για να παιχτούν στην τηλεόραση και σε τελική ανάλυση ποιόν αφορούν. Γιαούρτια, σερβιέτες, κινητά, αυτοκίνητα, αποσμητικά, πολιτικά κόμματα και τράπεζες σ' ένα χορό εκατομμυρίων, ανάμεσα σε καρικατούρες ανθρώπων, αψεγάδιαστους κώλους και χαζές ατάκες που ορίζουν τι πρέπει να κάνεις και τι όχι.

Το θέμα διαφήμιση με είχε προβληματίσει από πολύ μικρή ηλικία. Από την εποχή που έβλεπα τα παιδάκια στις διαφημίσεις που γύριζαν στο σπίτι λασπωμένα από την κορυφή μέχρι τα νύχια, λέρωναν τα πατώματα με τα παπούτσια τους, μουτζούρωναν τους τοίχους ή έκαναν την κουζίνα σκατά ανακατεύοντας ότι υλικά έβρισκαν στα ντουλάπια. Αυτά τα παιδάκια τα υποδεχόταν μια μαμά όλο αγάπη και κατανόηση μ' ένα χαμόγελο μέχρι τ' αφτιά που καμάρωνε για την εξυπνάδα και τη δημιουργικότητά τους. Εμένα με περίμενε μια μάνα με κατεβασμένα μούτρα και νεύρα από μια ζωή συμβιβασμένη, που ποτέ δεν έδειξε κανένα θαυμασμό και πολύ ξύλο στην παραμικρή αφορμή. Αισθανόμουν πάντα όλη αυτή την εξιδανικευμένη εικόνα των διαφημίσεων ως ιδιαιτέρως προκλητική απέναντι στην πραγματική ζωή μου.

Εντάξει η μαμά με το μαγικό απορρυπαντικό που την κάνει ευτυχισμένη, σεισμός να γίνεται δεν υπάρχει. Αλλά και οι υπόλοιπες "φαινές" ιδέες που βλέπω στις διαφημίσεις δεν πάνε πίσω. Ο μεσήλικας κυριούλης που τον κυνηγάει η γυναίκα του γιατί δεν κάνει να τρώει τυρί με λιπαρά, ο οικογενειάρχης με το στέισον βάγκον που πάντα ήθελε κουπέ αλλά είναι ευτυχισμένος που του κάνανε δώρο τον αισθητήρα παρκαρίσματος στο στάνταρ εξοπλισμό, ο πιτσιρικάς που πάει διακοπές στον παράδεισο και ακούει τους ψαράδες να του κάνουν τουίτ τουίτ γιατί δεν μπορεί να ξεκολλήσει τη ζωή του απ' το ίντερνετ, η κακομαθημένη έφηβη που δεν ξεκολλάει το αφτί της από το τηλέφωνο κι έχει βάλει σκοπό της ζωής της να σπάσει τ' αρχίδια του πλανήτη, είναι πράγματα που δε με αφορούν. Προτιμώ να οδηγώ μοτοσυκλέτα, να μη σκέφτομαι

τίποτα όταν βρίσκομαι σε κάποιο νησί και να τρώω παρμεζάνα μέχρι να πεθάνω.

Πήγαινα και ξαναπήγαινα στα δοκιμαστικά χωρίς αποτέλεσμα και κάθε φορά έκανα ότι καλύτερο μπορούσα. Άλλωστε δουλειά μου ήταν να κάνω ότι καλύτερο μπορούσα κι όχι να κρίνω το σενάριο ή τουλάχιστον αυτή είναι η επικρατούσα άποψη σε σχέση με το ποια είναι η δουλειά μου. Ο Αριστοτέλης βέβαια θα είχε εντελώς διαφορετική άποψη. Εκτός από την απαστράπτουσα νοικοκυρά, ο ευνούχος μεσήλικας, ο συμβιβασμένος οικογενειάρχης, ο καμένος, η κακομαθημένη και γενικά όλοι αυτοί είναι χαρακτήρες που υπάρχουν στην πραγματικότητα. Τους βλέπω κάθε μέρα στο δρόμο, στο σούπερ μάρκετ ακόμα και στο σπίτι μου. Τους βλέπω στο θέατρο, τον κινηματογράφο και δε βρίσκονται μόνο ανάμεσα στο κοινό αλλά και πάνω στη σκηνή. Εκεί όμως είναι το μοναδικό μέρος στον πλανήτη που δεν έχουν δικαίωμα να βρίσκονται χωρίς σοβαρό λόγο. Εκτίθενται εξυπηρετώντας ένα πολύ συγκεκριμένο σχόλιο που σκοπό του έχει την κάθαρση του θεατή. Στη διαφήμιση συμβαίνει ακριβώς το αντίθετο, οι ίδιες παθογένειες παρουσιάζονται ως παράδειγμα προς μίμηση για να πουλήσουν τυριά, γάλατα, διακοποδάνεια, ψήφους και ότι άλλο μπορεί να φανταστεί κανείς. Υπό αυτή την έννοια τα διαφημιστικά δε συμπεριλαμβάνονται στο έργο ενός ηθοποιού αλλά στο πάρεργο. Και δεν είναι απαραίτητα κακό το πάρεργο, σου δίνει και κάτι να φας για να μπορείς να συνεχίσεις το έργο, είναι πολύ σημαντικό όμως να μπορείς να διακρίνεις τη διαφορά. Υπό αυτή την έννοια δεν πήγα ποτέ με το ζόρι σε δοκιμαστικό, ούτε το έκανα θέμα, δεν έπαψε όμως ποτέ να με απασχολεί.

Όλα αυτά βεβαίως κινούνται στη σφαίρα του θεωρητικού, εγώ όμως είχα και την προσωπική μου εμπειρία σε σχέση με το χώρο της διαφήμισης. Ήταν ένα διαφημιστικό σποτ για τη ζώνη αθλητικών προγραμμάτων ενός τηλεοπτικού σταθμού. Ήταν στην αρχή της επαγγελματικής μου πορείας και μου είχε φανεί αρκετά ενδιαφέρον, ήταν η πρώτη φορά που θα δούλευα σε φιλμ. Επικρατούσε γενικά πολλή ησυχία, όλοι δούλευαν σα γραμμή παραγωγής και δε χρειάστηκε να ρωτήσω απολύτως τίποτα σε καμία στιγμή της συνεργασίας μου. Χωρίς να το καταλάβω βρέθηκα στο φίτινγκ, μετά στο μακιγιάζ και τέλος μπροστά στο σκηνοθέτη που μόλις είχε τελειώσει με τις

κάμερες και τα φώτα. Με χαρακτηριστική ηρεμία μου εξήγησε τι να κάνω και μετά από μερικές λήψεις είχαμε τελειώσει.

-Αυτό ήταν; Τελειώσαμε;

-Ναι.

-Θέλετε κάτι άλλο;

-Όχι.

-Καμιά σφήνα, κάτι; Δε χρειάζεστε τίποτα; Μπορώ να περιμένω αν θέλετε.

-Μπορείς να φύγεις όποτε θέλεις.

-Σας άρεσε;

-Ήταν πάρα πολύ καλό.

Ο σκηνοθέτης έμοιαζε να διασκεδάζει τις ερωτήσεις μου, που δεν ήταν άσχετες αλλά πρέπει να ακούγονταν πολύ αφελείς. Είχε ένα μυστήριο χαμόγελο και με κοιτούσε σκυμμένος πίσω από το μόνιτορ σα να παρατηρούσε πάνω μου κάτι πολύ ενδιαφέρον. Αισθάνθηκα πως θα έπρεπε να ήταν πολύ καλός σκηνοθέτης, τουλάχιστον ήξερε ακριβώς τι ήθελε. Κι αν δεν είναι αυτό που κάνει καλό ένα σκηνοθέτη τότε τι άλλο μπορεί να είναι;

Το σποτ παίχτηκε λίγες μέρες αργότερα και τρεις μήνες μετά πήρα τηλέφωνο στην εταιρία παραγωγής για να πληρωθώ, ζήτησα το λογιστήριο.

-Γεια σας, για μια πληρωμή σας παίρνω.

-Πείτε μου το όνομά σας.

-Αγγελόπουλος.

-Μάλιστα, περάστε μετά την πρώτη του μηνός να πληρωθείτε.

-Μα αυτό είναι σε είκοσι μέρες.

-Ναι, ποιο είναι το πρόβλημα;

-Ξέρετε έχω μια έγγραφη συμφωνία ότι πληρώνομαι ενενήντα μέρες μετά την προβολή του υλικού.

-Και ποιο είναι το πρόβλημα;

-Όχι απλά ρωτάω, η συμφωνία μας δεν έχει καμία ισχύ;

-Κοίτα φίλε, έτσι δουλεύει η αγορά.

-Άκου φίλε, εσύ είσαι η αγορά και να δουλεύεις όπως θέλεις, εγώ δεν είμαι η αγορά κι έχουμε μια συμφωνία, εντάξει;

Φυσικά έγινε χαμός, άρχισε να μου λέει του κόσμου τις μαλακίες, μέχρι και ότι το διαφημιστικό είχε προβληθεί ένα μήνα μετά από την πρώτη φορά που το είχα δει με τα μάτια μου στην τηλεόραση και φυσικά μου ανέβασε το αίμα στο

κεφάλι. Αυτή ήταν η πρώτη εμπειρία μου με το "χώρο" της διαφήμισης.

Το τηλέφωνό μου συνέχισε να χτυπάει για διαφημιστικά κι εγώ συνέχισα να πηγαίνω στα δοκιμαστικά. Ήταν τόσα τα δοκιμαστικά που είχα κάνει μέχρι τότε χωρίς αποτέλεσμα που στην πραγματικότητα δεν περίμενα να πάρω κάποια δουλειά, όμως συνέχισα να πηγαίνω και κάποια στιγμή το τηλέφωνο χτύπησε για να επιβεβαιώσει ότι κλείσαμε. Τα λεφτά ήταν λίγα, λιγότερα από τα μισά απ' όσα έδιναν οι εταιρείες λίγα χρόνια πριν και θα τα έπαιρνα μετά από έξι μήνες. Επιπλέον τώρα μου ζητούσαν να τους παραχωρήσω όλα τα δικαιώματα για κινηματογράφο, ίντερνετ και προβολή σε άλλες χώρες. Δε μ' ένοιαξε πολύ, έτσι κι αλλιώς το γύρισμα θα ήταν μια ευκαιρία για 'μένα να ξεφύγω απ' τη ρουτίνα μου και να κάνω κάτι ενδιαφέρον. Τα λεφτά δεν είχα ιδέα πότε και με ποιο τρόπο θα τα έπαιρνα μιας και δε σκόπευα να μείνω στην Ελλάδα για πολύ ακόμα. Δέχτηκα να κάνω τη δουλειά και κλείσαμε τις ημερομηνίες.

Εν τω μεταξύ η πολιτική κατάσταση είχε αρχίσει πάλι να φουντώνει. Η βουλή είχε ψηφίσει ήδη το πρώτο μνημόνιο και τώρα ψήφιζε το "μεσοπρόθεσμο" πρόγραμμα δημοσιονομικής σταθερότητας για την εφαρμογή του. Μια σειρά εξοντωτικών μέτρων προς τέρψιν των διεθνών τοκογλύφων με τους οποίους είχαμε μπλέξει που ήταν περισσότερο από προφανές ότι θα γονάτιζαν τον πληθυσμό της χώρας. Όλοι ήταν στους δρόμους, ήθελα κι εγώ να είμαι εκεί όχι για να πετάξω πέτρες ή μπουκάλια, όχι για να βρίσω ή να ρίξω ξύλο αλλά για να είμαι εκεί. Δεν ήταν δυνατόν να ψηφίζεται τέτοιο πράγμα και να κάθομαι στο σπίτι μου. Κανονίσαμε να βρεθούμε με το Χρήστο και το Δημήτρη, σε όλες τις διαδηλώσεις μαζί πηγαίναμε, έξω από κάθε κόμμα και κάθε παράταξη. Η συμμετοχή ήταν τεράστια, δεν ξέρω αν οι προηγούμενες συγκεντρώσεις διαμαρτυρίας, αυτές που είχα χάσει όσο έλειπα απ' τη χώρα, είχαν μεγαλύτερη συμμετοχή αλλά ήταν ο περισσότερος κόσμος που είχα δει ποτέ στους δρόμους μέχρι τότε στη ζωή μου.

Πήραμε τη Σταδίου από τα Χαυτεία προς το σύνταγμα, είχε παντού διμοιρίες ΜΑΤ που είτε περίμεναν χωμένοι στους παράδρομους με το αυτί στον ασύρματο είτε ανέβαιναν κι

αυτοί προς τα πάνω. Φτιάσαμε, η πορεία προχωρούσε κάνοντας τον κύκλο της πλατείας και περνούσε μπροστά από τη βουλή για να κατέβει την Πανεπιστημίου. Στους δρόμους δεν έπεφτε καρφίτσα και από την κάτω πλευρά δε σταματούσαν να ανεβαίνουν διμοιρίες πάνοπλες. Αποφασίσαμε ν' ανέβουμε προς τη βουλή για να βρούμε λίγο χώρο ν' ανασάνουμε. Δε θα είχε κανένα νόημα να κάνουμε κι εμείς το γύρο, η πλατεία ήταν ήδη ασφυκτικά γεμάτη και οι γύρω δρόμοι επίσης ως εκεί που έφτανε το μάτι. Η πορεία ήταν ειρηνική όμως η κατάσταση μύριζε μπαρούτι. Βρεθήκαμε γρήγορα στο πεζοδρόμιο απέναντι από το ξενοδοχείο της μεγάλης Βρετανίας. Η αστυνομία είχε κλείσει το δρόμο με το φράχτη στη συμβολή βασιλίσσης Σοφίας και Αμαλίας αφήνοντας μόνο μια διέξοδο. Το προαύλιο του άγνωστου στρατιώτη το είχαν κλείσει με ανθρώπινη αλυσίδα τα μέλη του ΠΑΜΕ έχοντας την πλάτη στραμμένη στη βουλή. Μα ήταν δυνατόν, τέτοια μέρα που όλος ο κόσμος είχε κατέβει στους δρόμους να έχουν γυρίσει την πλάτη στη βουλή;

Εκτός από τα ΜΑΤ παντού έβλεπες ασφαλίτες. Ο Χρήστος είπε ένα πολύ πετυχημένο ότι μοιάζανε με τους Ρωμαίους στον Αστερίξ που τους λέει ο εκατόνταρχος "Αύριο όλοι με πολιτικά" κι αυτοί πάνε άλλος με ξεχασμένο το κράνος στο κεφάλι, άλλος με τα σανδάλια, άλλος με την ασπίδα και είναι όλοι μαζί μια κωμωδία. Παντού ασφαλίτες και φασίστες του γυμναστηρίου που είχαν αρχίσει τελευταία να κάνουν πολύ έντονη την παρουσία τους. Η πλατεία είχε γίνει φάκα, το είδαμε αμέσως μόλις φτιάσαμε εκεί. Σταθήκαμε για λίγο και συνεννοηθήκαμε με τα μάτια ν' ανέβουμε πιο πάνω και να γυρίσουμε με το σώμα της πορείας από την Πανεπιστημίου. Προσπαθήσαμε να κινηθούμε ξανά και τότε έγινε το μπαμ. Παμετζήδες με κράνη και στειλιάρια με κόκκινες σημαίες κατέβηκαν τρέχοντας και πέσανε πάνω στον κόσμο. Από την κάτω πλευρά ανέβαιναν τα ΜΑΤ κάνοντας το ίδιο. Σκάσανε και κάτι μολότοφ και φυσικά εν ριπή οφθαλμού έγινε της πουτάνας από τα δακρυγόνα. Κατεβήκαμε με πολύ προσοχή τα σκαλιά για να μπούμε στην πλατεία ενώ κόσμος ποδοπατιόταν γύρω μας και έτρεχε αίμα παντού από ανοιγμένα κεφάλια. Μέσα σε μια στιγμή βρεθήκαμε σ' ένα πεδίο μάχης. Καταφέραμε με μεγάλο κίνδυνο να βγούμε απ' αυτή την κατάσταση και κινηθήκαμε προς το μοναστηράκι. Παντού ο κόσμος έβαζε φωτιές στους κάδους με τα σκουπίδια για να σπάσει η ατμόσφαιρα από τα δακρυγόνα. Στα γύρω στενά οι δελτάδες έκαναν εφόδους με τα

μηχανάκια, πετούσαν χειροβομβίδες κρότου λάμψης στον κόσμο και χτυπούσαν όποιον τύχαινε να βρεθεί έξω απ' το μπουλούκι. Φύγαμε προς τα στενά τις πλάκας που το πλήθος αραίωνε και που τα γυαλιστερά λιθόστρωτα γλιστρούσαν πολύ για τα λάστιχα των δελτάδων, για λίγο αισθανθήκαμε ασφαλείς. Δεν είχε κανένα νόημα να μείνουμε άλλο, είχαμε βρεθεί στη συγκέντρωση, είχαμε δηλώσει τη δυσαρέσκειά μας με την παρουσία μας και αυτό ήταν παραπάνω από αρκετό. Έκλεισαν και τον ηλεκτρικό στο μοναστηράκι, στα γύρω σοκάκια συνεχιζόταν το κυνηγητό, είχε αρχίσει να νυχτώνει και τα στενά είχαν γίνει πολύ επικίνδυνα. Ανεβήκαμε πιο ψηλά, βγήκαμε πάνω απ' τ' Αναφιώτικα στη ρίζα του βράχου της ακρόπολης, ο πόλεμος φαινόταν καθαρά από κάτω μας. Μαύροι καπνοί από φωτιές, συναγερμοί από αυτοκίνητα και φωνές από την Ομόνοια μέχρι πίσω μας στου Μακρυγιάννη. Ακούγαμε ράδιο και βλέπαμε τα διεθνή πρακτορεία στο ίντερνετ, όλοι έλεγαν για τα επεισόδια κανείς όμως δεν ανέφερε τη μεγάλη συμμετοχή του κόσμου. Ο εκπρόσωπος τύπου της αστυνομίας βγήκε ζωντανά για να κάνει δηλώσεις, ο δημοσιογράφος τον ρώτησε γιατί δεν είχε επέμβει η αστυνομία στη συμπλοκή. Απάντησε ότι τη φύλαξη του χώρου της βουλής την είχε αναλάβει το ΠΑΜΕ. Κοιταχτήκαμε μεταξύ μας.

Τις επόμενες μέρες συνέχισα με τη χαρτούρα. Παράλληλα έπρεπε να κανονίσω και την εγγραφή μου στο σωματείο. Ήξερα πως για να γραφτώ χρειαζόμουν έναν αριθμό συμπληρωμένων ενσήμων, δεν ήξερα όμως περισσότερες λεπτομέρειες. Πήρα τηλέφωνο τη Λίλα, την ήξερα μερικά χρόνια, ήταν συνάδελφος, κουμπάρα μιας παλιάς μου συμμαθήτριας, πρόεδρος του σωματείου και βουλευτής του ΚΚΕ.

-Γεια σου Λίλα, τι κάνεις;

-Καλά ποιος είναι;

-Ο Θέμης.

-Α γεια σου Θέμη, πολύ καιρό έχω να σε δω, τι κάνεις;

-Καλά.

-Θέλεις κάτι;

-Ναι, αναγκάζομαι να μεταναστεύσω και ο δικηγόρος στη Νέα Υόρκη για να μου βγάλει άδεια παραμονής μου ζήτησε μεταξύ άλλων και βεβαίωση ότι είμαι γραμμένος στο σωματείο.

-Α, θέλεις να γραφτείς.

-Ναι τι χρειάζεται;

-Πρέπει να έχεις συμπληρώσει διακόσια ένσημα. Πόσα

έχεις;

-Δεν έχω ιδέα.

-Ε δε μπορεί, λογικά θα τα έχεις. Κοίταξέ το και πάρε με να μου πεις.

-Εντάξει, εσύ καλά είσαι;

-Άστα.

-Συνέβη κάτι;

-Η κατάσταση δεν είναι καθόλου καλή.

-Εμένα το λες;

-Δεν είναι καθόλου καλή, έχω στεναχωρηθεί πάρα πολύ.

-Μόνο εσύ έχεις στεναχωρηθεί βρε Λίλα; Το ξέρω πολύ καλά πως έχει η κατάσταση, εδώ σου λέω αναγκάζομαι να μεταναστεύσω. Τι ψάχνεις να βρεις, δεν αλλάζει τίποτα.

-Όχι, διαφωνώ, μπορούμε ν' αλλάξουμε τα πράγματα.

-Τι λες βρε Λίλα, με τη διαφθορά που υπάρχει; Θα πάρει δεκαετίες να ξεριζωθεί αυτή η κατάσταση.

-Όχι, δεν είναι έτσι, εμείς γι αυτό αγωνιζόμαστε, δεν είδες τώρα στο μεσοπρόθεσμο.

-Άσε Λίλα μη μου λες για το μεσοπρόθεσμο γιατί έχω σοβαρές ενστάσεις.

-Τι ενστάσεις;

-Άσε να μη το συζητήσουμε από το τηλέφωνο καλύτερα.

-Εντάξει πες μου.

-Θα κεράσεις καφέ και θα το συζητήσουμε όσο θέλεις.

-Βρε πες μου, θα με σκάσεις;

-Κοίτα Λίλα, Όταν είδα τα ΚΝΑΤ με τα στειλιάρια να πέφτουνε από τη μια μεριά στον κόσμο και τα ΜΑΤ από την άλλη ήθελα να φορέσω κι εγώ κουκούλα και να πετάω μολότοφ που δεν έχω σηκώσει πέτρα στη ζωή μου.

-Μα δεχτήκαμε δολοφονική επίθεση.

-Ποια δολοφονική επίθεση ρε Λίλα, πλάκα μου κάνεις; Εσείς δεχτήκατε επίθεση στο μπλοκ σας, αμυνθήκατε, λόγο είχατε να φτάσετε μέχρι τη μεγάλη Βρετανία; Και στο κάτω κάτω δεν ήτανε δουλειά του ΠΑΜΕ να φυλάει τη βουλή, δουλειά της αστυνομίας ήτανε.

-Καλά εσύ που ήσουν;

-Ακριβώς απέναντι.

-Και πως βρέθηκες εκεί;

-Τι εννοείς πως βρέθηκα εκεί; Ανέβαινα την Πανεπιστημίου και τα ΜΑΤ στριμώχνανε τον κόσμο στην πλατεία και μας ανέβασαν μέχρι πάνω.

-Αφού το ΠΑΜΕ είχε συγκέντρωση από νωρίς το πρωί,

γιατί δεν κατέβηκες με το ΠΑΜΕ;

-Κάτσε ρε Λίλα, τι μου λες, ότι όποιος δεν κατεβαίνει με το ΠΑΜΕ στην πορεία δεν είναι ασφαλής;

-Όχι, δεν εννοούσα αυτό, εννοούσα ότι αφού βρέθηκες εκεί γιατί δεν πήγες να μπεις στο μπλοκ του ΠΑΜΕ για να προστατευτείς.

-Τι λες τώρα, εκεί έχανε η μάνα το παιδί και το παιδί τη μάνα. Ποιο μπλοκ και ποιο ΠΑΜΕ; Τέλος πάντων εγώ δε σε πήρα να πούμε για το μεσοπρόθεσμο, τι ώρες είσαι στο γραφείο;

-Πρωινές.

-Καλά θα περάσω μόλις δω τι γίνεται με τα ένσημα και το συζητάμε από κοντά αν θέλεις.

Τώρα πως από τα ένσημα και την εγγραφή μου στο σωματείο βρεθήκαμε να μιλάμε για πολιτικά δεν το κατάλαβα. Το μόνο σίγουρο ήταν ότι το γολγοθά του ΙΚΑ δε τον γλίτωνα με καμία συγκυβέρνηση.

Με πήρε τηλέφωνο η μάνα μου. Μας είχαν κάνει μια προσφορά να πουλήσουμε ένα κτήμα που είχαμε στο άνω Καστρίτσι στην Πάτρα. Ένα οικόπεδο τέσσερα στρέμματα που είχε αγοράσει ο παππούς μου πριν πολλά χρόνια όταν εκεί δεν υπήρχε τίποτα. Είναι σε μια πολύ ωραία περιοχή πάνω από το πανεπιστήμιο με θέα όλο τον πατραϊκό και τη γέφυρα, γεμάτο τριγύρω τώρα πια από βίλες πλουσίων. Ο θείος μου θέλει να το πουλήσει από τότε που πέθανε ο παππούς, εγώ πάλι όχι. Έπρεπε να κατέβω στην Πάτρα να συζητήσουμε.

Του εξήγησα πως δεν ήθελα να πουληθεί γιατί η περιοχή έπαιρνε συνεχώς αξία και χτιζόταν, αναπόφευκτα λοιπόν κάποια στιγμή θα εντασσόταν στο σχέδιο πόλης. Αν το πουλούσαμε άμεσα θα το δίνουμε στρέμματα, αν περιμένουμε λίγο θα το δίνουμε μέτρα. Επιπλέον αφού δεν μπορούσε να πουληθεί ξεχωριστά αλλά όλο μαζί από κει που είχαμε ένα κομμάτι γης που έπαιρνε αξία θα βρισκόμασταν και οι δύο μ' ένα ποσό στο χέρι το οποίο θα έχανε. Με λίγα λόγια δεν είχα κανένα λόγο να προχωρήσω στη συγκεκριμένη κίνηση. Του έκανα λοιπόν μια πρόταση την οποία δε θα μπορούσε να αρνηθεί. Του πρότεινα αντί να μοιράσουμε τα λεφτά μας και μιας και το κτήμα ήταν οικογενειακή περιουσία, να ενώσουμε τα κεφάλαιά και να κάνουμε μια δουλειά. Ήταν όνειρο της ζωής του να φτιάξει ένα καρνάγιο για επισκευές με χώρο διαχείμασης

σκαφών ή ακόμα και μια μικρή μονάδα συναρμολόγησης ιστιοφόρων. Δεν ήταν κακή ιδέα και μπορούσαμε να το υποστηρίξουμε. Από τη δουλειά μου πια εγώ δεν περίμενα πολλά, επιπλέον αν μπορούσα να έχω μια τελευταία ευκαιρία να μείνω στην Ελλάδα δε θα την άφηνα να πάει χαμένη.

Χρειαζόμασταν ένα παραθαλάσσιο οικόπεδο σε συμφέρουσα τιμή προστατευμένο από τον καιρό, κάπου στην περιοχή του Ιονίου που έχει συγκεντρωμένη κυκλοφορία σκαφών. Αν δε βρίσκαμε κατάλληλη γη δεν είχε νόημα να συζητήσουμε τίποτα άλλο οπότε τις επόμενες ημέρες γυρίσαμε όλες τις ακτές της Αιτωλοακαρνανίας και λίγο από την Ήπειρο. Είδαμε διάφορα κομμάτια χωρίς όμως ιδιαίτερη επιτυχία, σε όλα κάτι έλειπε. Σε κάθε περίπτωση με αρκετή δουλειά θα μπορούσαμε και πάλι να τα καταφέρουμε όμως εμένα κάτι δε μου πήγαινε καλά, δε μπορούσα να το προσδιορίσω όμως το ένιωθα.

Βρισκόμασταν στο Νυδρί της Λευκάδας, μόλις είχαμε δει ένα οικόπεδο που το παζάρευε ένας συνταξιούχος Ελληνοαμερικάνος. Δεν ήταν το πλέον κατάλληλο, ήταν πολύ ανηφορικό και στενόμακρο, είχαμε δει κι άλλο ένα λίγο καλύτερο την ίδια μέρα. Περιμέναμε το συνταξιούχο και τα λέγαμε πίνοντας καφέ. Μιλούσαμε για τις χωματουργικές εργασίες, τη διάταξη του χώρου, τις άδειες, τον εξοπλισμό. Τώρα ο θείος ήταν αυτός που μ' έψηνε, μέχρι που η συζήτηση πήγε πολύ μακριά.

-Δηλαδή, ποια επιχείρηση θα σου δίνει τριάντα χιλιάδες ευρώ εισόδημα το χρόνο; Εντάξει θέλει πολλή δουλειά αλλά έχει δυνατότητες επέκτασης. Μετά μπορούμε να πάρουμε και άλλο κομμάτι ή μπορούμε να πάρουμε το άλλο που είχαμε δει προχτές που είναι πολύ φθηνό, εκείνο δίπλα στο ποτάμι.

-Κοίτα δε με προβληματίζει η πολλή δουλειά, όλα αυτά που λες γίνονται. Όμως πρέπει να συζητήσουμε και κάποιες άλλες λεπτομέρειες. Το κομμάτι δίπλα στο ποτάμι ας πούμε είναι στη μέση του πουθενά. Είναι μεγάλη απόφαση για 'μένα και δεν ξέρω αν μπορώ να ζήσω στη μέση του πουθενά δώδεκα μήνες το χρόνο, ειδικά το χειμώνα.

-Εντάξει, βγάλε τη δουλειά εσύ το καλοκαίρι και έρχομαι εγώ το χειμώνα που δεν έχω το μαγαζί και το φυλάω.

-Ναι, αυτά θα τα βρούμε αλλά..

-Αλλά δεκαπέντε χιλιάρικά.

-Τι δεκαπέντε χιλιάρικά;

-Δεκαπέντε χιλιάδικα το χρόνο.

Αυτό ήταν λοιπόν που με προβληματίζε και μιας και το βρήκα δεν είχαμε τίποτα άλλο να πούμε. Δε μ' ένοιαζε αν η δουλειά ήταν λίγη ή πολλή, δε μ' ένοιαζε αν θα δούλευα έξι οκτώ ή δέκα μήνες το χρόνο, αν θα έπαιρνα δεκαπέντε ή τριάντα, ούτε πως ακριβώς θα μοιράζαμε τα όποια κέρδη, αυτά στο κάτω κάτω είναι νούμερα και από μόνα τους δε λένε τίποτα. Όμως εδώ βάζαμε λεφτά για να κάνουμε δουλειά μαζί κι ο θεός ήθελε να με κάνει υπάλληλό του. Εκείνη την ώρα μου 'ρθε να του ρίξω μια μπουνιά αλλά δεν είπα ούτε έδειξα τίποτα.

Ήρθε η ώρα για το γάμο του ψηλού, σχεδόν το είχα ξεχάσει. Με πήρε ο Νίκος και μου το θύμισε, δε θα μπορούσαμε να μην πάμε. Ψωνίσαμε δώρο και την επόμενη μέρα, αφού σπάσαμε το κεφάλι μας να βρούμε τι θα γράψουμε στην κάρτα, ξεκινήσαμε για την Καρδίτσα με μια μικρή καθυστέρηση. Δεν είχαμε τη δυνατότητα να πάμε από την προηγούμενη μέρα μιας και ο Νίκος δούλευε, ούτε να μείνουμε εκεί το βράδυ γιατί δεν είχαμε φράγκο, έπρεπε να πάμε αυθημερόν. Το ταξίδι ήταν αρκετά χιλιόμετρα, ο Νίκος οδηγεί νευρικά αλλά για κάποιο λόγο ποτέ δεν έχω φοβηθεί όταν είμαι μαζί του σε αυτοκίνητο. Έχει μια ιδιαίτερη κλίση στο να διαχειρίζεται την υψηλή ταχύτητα και τα αντανακλαστικά του δεν τα έχω συναντήσει σε άλλο άνθρωπο.

Αφού έριξε ένα τσακωμό με το μηχανικό στο συνεργείο που είχε αφήσει το αυτοκίνητο για σέρβις, ο οποίος τον είχε κλάσει κανονικά και είχε κάνει τις μισές δουλειές, ξεκινήσαμε χρονικά πιεσμένοι για να φτάσουμε κάποια λογική ώρα και να προλάβουμε το γάμο. Το saxo του Νίκου δεν είχε τις απόλυτες τελικές, ο Νίκος όμως ξεδίπλωσε το ταλέντο του στις στροφές του Μπράλου και μερικές ώρες αργότερα είχαμε φτάσει πολύ κοντά στην Καρδίτσα. Αφού καταφέραμε να βρούμε το χωριό της νύφης, κάναμε μια στάση για κατούρημα σε κάτι χωράφια και φορέσαμε τα επίσημα ρούχα που είχαμε μαζί μας για να τιμήσουμε το μυστήριο της του γάμου κοινωνίας του ψηλού. Την εκκλησία δεν αγχωθήκαμε για το πως θα την ξετρυπώναμε, το χωριό δεν ήταν μεγάλο και το γεγονός ήταν ξεχωριστό. Τη βρήκαμε πολύ εύκολα ακολουθώντας την ουρά των παρκαρισμένων αυτοκινήτων μέχρι που διακρίναμε τον ψηλό να στέκεται με κουστούμι στα σκαλιά περιμένοντας συνοδεία

συγγενών και φίλων. Είχαμε προλάβει.

Ήταν όλοι εκεί, ο Βασίλης, ο καπετάν Γιώργης, ο άλλος αδερφός του ψηλού ο Μανώλης, τα ξαδέρφια και οι θείοι του από την Κρήτη, κοντολογίς ένα θέαμα που δε θα μπορούσε να περάσει απαρατήρητο. Παρκάραμε στα γρήγορα και πεταχτήκαμε απ' τ' αυτοκίνητο να χαιρετήσουμε τον ψηλό. Έμοιαζε λίγο χαμένος, όχι τόσο ώστε να μη μπορεί να μας αναγνωρίσει αλλά τόσο ώστε αμέσως καταλάβαμε ότι δε θα μπορούσαμε να του κάνουμε πλάκα, ούτε και κουβέντα να πιάσουμε μαζί του. Σε λίγα λεπτά η νύφη εμφανίστηκε να βγαίνει από ένα πολυτελές αυτοκίνητο και κινηθήκαμε όλοι μαζί μέσα στην εκκλησία για ν' αρχίσει ο γάμος. Κάναμε και το σχετικό χαβαλέ με τα ρύζια όμως μέχρι εκείνη τη στιγμή δεν είχαμε ανταλλάξει κουβέντα με τον ψηλό. Ο γάμος τελείωσε και κινήθηκα να τον συναντήσω, να τον συγχαρώ και να τον χαιρετίσω κανονικά. Βεβαίως όλοι το ίδιο έκαναν. Περίμενα μέχρι το τέλος να τον αφήσω να ηρεμήσει λίγο όμως μόλις ο κόσμος έσπασε πλάκωσαν οι φωτογράφοι. Περίμενα και τους φωτογράφους μέχρι που με τράβηξε ο Νίκος. "Πάμε, δεν έχω ιδέα που γίνεται το τραπέζι κι αν δεν ακολουθήσουμε κάποιον άλλο δε θα το βρούμε ούτε με gps. Θα τον δούμε εκεί τον ψηλό".

Φύγαμε για το τραπέζι, ένας μεγάλος χώρος σε κάποιο παράδρομο κεντρικής επαρχιακής οδού έξω απ' την Καρδίτσα που προφανώς δούλευε αποκλειστικά με γάμους και βαφτίσια. Μακρύ ορθογώνιο κτήριο γεμάτο γύψινες κατασκευές, φτηνές απομιμήσεις αρχαιοελληνικών κιόνων και μοτίβων σε κάθε πιθανή γωνία. Όλος ο κενός χώρος γεμάτος στρογγυλά τραπέζια με κακόγουστα τραπεζομάντιλα, ψηλοί δεμένοι Καραγκούνηδες σερβιτόροι με βαριά προφορά και αμέτρητοι προσκεκλημένοι. Με μια γρήγορη ματιά διαπίστωσα πως η νύφη θα πρέπει να είχε καλέσει ολόκληρο το χωριό της καθώς πάσχιζα μέσα σ' αυτή τη λαοθάλασσα να διακρίνω μια γνωστή φάτσα. Ψάξαμε να βρούμε το τραπέζι με την κάρτα "Φίλοι γαμπρού" που μας είχαν τοποθετήσει και το ανακαλύψαμε στις παρυφές της αίθουσας στριμωγμένο δίπλα στην είσοδο της τουαλέτας. Ευτυχώς εκεί βρήκαμε κάποια γνωστά πρόσωπα κι έτσι είχαμε με κάποιον να μιλήσουμε.

Οι σερβιτόροι άρχισαν αμέσως να φέρνουν πιάτα, φτηνό κρασί που δε ρισκάρισα να πιω, μπίρες, κατεψυγμένα ορεκτικά

που είχαν ψηθεί στο φούρνο αρκετές ώρες πριν και κάτι σαλάτες. Η ώρα περνούσε, εμείς συνεχίζαμε την κουβέντα μας, οι σερβιτόροι έφεραν το κυρίως, κάτι κατεψυγμένες μπριζόλες που δε τις είχα δει ούτε στο ναυτικό, ενώ όλοι περίμεναν το γαμπρό και τη νύφη. Είχε περάσει πάρα πολύ ώρα κι αφού βαρεθήκαμε αρκετά βγήκα έξω για τσιγάρο. Εκεί βρήκα το Μανώλη με τον ξάδερφό του ψηλού και την παρέα τους, κι αυτοί για τσιγάρο είχαν βγει.

-Τι έγινε παιδιά, που είναι ο ψηλός;

-Τραβάνε φωτογραφίες.

-Αφού βγάλανε στην εκκλησία.

-Μετά πήγανε και στο σπίτι να τραβήξουν κι εκεί.

Δεν είχα κανένα λόγο να επιστρέψω μέσα, έμεινα να κουβεντιάσω με τα παιδιά και να καπνίσω.

Είχαν ήδη περάσει δύο ώρες από τη στιγμή που φτάσαμε στο μαγαζί όταν το αυτοκίνητο με τους φωτογράφους σταμάτησε απότομα στην είσοδο. Οι παπαράτσι πετάχτηκαν σαν ελατήρια από μέσα και οι σερβιτόροι μαζί με το αφεντικό τους μας είπαν να πάμε στα τραπέζια μας γιατί "χαλούσαμε το πλάνο της άφιξης". Δεν είχα φανταστεί ποτέ ότι θα λάμβανα σκηνοθετική οδηγία από ταβερνιάρη και ήθελα να γελάσω αλλά δεν αντέδρασα. Το ζεύγος κατέφθασε στο ίδιο πολυτελές αυτοκίνητο που είχαμε δει νωρίτερα τη νύφη, οι φωτογράφοι τους έστηναν σε πόζες ενώ οι σερβιτόροι χτυπούσαν παλαμάκια για ν' ακούγεται και κάτι στο βίντεο. Έσβησα το μισοκαπνισμένο μου τσιγάρο και ξεκίνησα για τη σάλα. Η μουσική άλλαξε και μετά από μια μακρόσυρτη φανφάρα το ζεύγος έκανε αργόσυρτα τη μεγάλη είσοδο.

Για να πούμε φυσικά ένα γεια στον ψηλό ούτε λόγος, δεν πρόλαβε να καθίσει και το τελετουργικό πρωτόκολλο ξεκίνησε. Από τα μπουκωμένα ηχεία άρχισαν ν' ακούγονται κλαρίνα που σου τρυπούσαν τ' αφτιά ενώ ο ψηλός άρχισε να χορεύει διαδοχικά με έναν έναν τους συντελεστές της εκδήλωσης. Με τη νύφη, τον πατέρα της νύφης, τη μάνα της νύφης, τον κουμπάρο, το μπατζανάκη του κουμπάρου, το μπατζανάκη της ξαδέρφης της θείας της συμπεθέρας του γείτονα και κοντολογίς με όλο το μαγαζί. Μετά άρχισε το καρφίτσωμα, ο ψηλός συνέχιζε να χορεύει ενώ άρχισαν όλοι να του καρφιτσώνουν χαρτονομίσματα στο πέτο. Μετά άρχισαν οι χοροί της νύφης και μετά άλλα καρφιτσώματα και τα κλαρίνα τσίτα

και οι χοροί των συμπεθέρων και γενικά μια κατάσταση που μπροστά της το Big fat Greek wedding φάνταζε αισθητικά ως φρέσκο του Μιχαήλ Άγγελου. Αφού τελείωσε όλο αυτό καθίσαν να φάνε και λίγο αργότερα πήραν από ένα ποτήρι σαμπάνια και όλο καμάρι άρχισαν να περνούν από τα τραπέζια. Φτάνοντας και στην ακριτική τουαλέτα ο ψηλός έτεινε το ποτήρι του και μας είπε

-Παιδιά δε θα καθίσω, πρέπει να γυρίσω στο τραπέζι.

-Όχι ψηλέ, να καθίσεις. Είμαστε τέσσερις ώρες εδώ πέρα, άλλες δύο στην εκκλησία κι ένα γεια δεν είπαμε. Για 'σένα ήρθαμε τόσο δρόμο.

Καθίσαμε ένα δίωρο ακόμα με το Νίκο και μετά φύγαμε για την Αθήνα.

Τον είδα δύο 'βδομάδες αργότερα, δεν ήθελε να πούμε για το γάμο αλλά εγώ επέμεινα.

-Καλά ρε ψηλέ, αυτά που κοροϊδεύαμε;

-Εντάξει, για την Αλέκα το 'κανα.

-Εσύ δηλαδή δεν είχες κανένα λόγο;

-Είχα, αλλά ξέρεις τώρα πως είναι αυτά.

-Το τραπέζι πόσο πήγε;

-Έξι.

-Το πλήρωσε ο πατέρας της;

-Όχι, εγώ.

-Κατάλαβα.

Συνέχισα στην Αθήνα και τις συστατικές επιστολές μου. Έπρεπε να δω τι θα έκανα και με τα ένσημα. Όλα αυτά τα χρόνια αναγκάζομαι να δουλεύω χωρίς συμβόλαιο ή σε κάποιες περιπτώσεις με διπλά ιδιωτικά συμφωνητικά που έδειχναν ότι πληρώνομαι ένα ποσό, ενώ το υπόλοιπο εμφανιζόταν σε άλλο χαρτί που "δεν το δείχναμε πουθενά". Οι φορές που δούλεψα "συμφώνως το νόμο" ήταν συγκεκριμένες. Σε άλλες περιπτώσεις όπως στο θέατρο που το θεσμικό πλαίσιο είναι πιο ολοκληρωμένο, μας ανάγκαζαν να γίνουμε μέλη μιας αστικής μη κερδοσκοπικής εταιρίας και μας παρουσίαζαν ως συμπαραγωγούς. Άλλα τα έπαιρνα άσπρα, άλλα μαύρα, άλλα κόκκινα. Γενικά ένα μπάχαλο στο οποίο σε πλήρωναν όσο θέλανε, όπως θέλανε, όποτε θέλανε και φυσικά άμα θέλανε.

Ποτέ δεν ήθελα να μπλέξω σ' αυτή την ιστορία, όχι για να μου κολλάνε τα ένσημα αλλά γιατί κυρίως βρισκόμουν

συνέχεια μπλεγμένος σε παρανομίες από τις οποίες δεν είχα και κανένα όφελος. Το αστείο είναι ότι λόγω του δανείου που είχα πάρει για το σπίτι κάθε χρόνο στη φορολογική μου δήλωση έπρεπε να παρουσιάζω και έναν αριθμό εσόδων που να δικαιολογούν τις δανειακές μου δαπάνες, το οποίο τελικά παρουσίαζα κι εγώ δεν ξέρω πως. Όλοι κάπως έτσι το παλεύαμε μιας και ο νόμος για όσους δουλεύουν με δελτίο παροχής υπηρεσιών δεν προβλέπει καμία εξασφάλιση. Οι όροι της σύμβασης εργασίας επί του πρακτέου είναι καθαρά θέμα διαπραγματεύσεως μεταξύ εργοδότη και εργαζομένου. Μπορείς βεβαίως να καταγγείλεις τον εργοδότη σου αλλά το μόνο σίγουρο σ' αυτή την περίπτωση είναι πως μαζί με την καταγγελία υπογράφεις και την επαγγελματική σου καταδίκη. Στην καλύτερη περίπτωση δεν πρόκειται να ξαναβρείς δουλειά και τη χειρότερη δε θέλω να τη σκέφτομαι. Στην προκειμένη περίπτωση πάντως αυτό που με απασχολούσε ήταν ότι χρειαζόμουν διακόσια ένσημα για να γραφτώ στο σωματείο.

Πήρα μια βαθιά ανάσα και πήγα στο ΙΚΑ. Ένας θεός ξέρει τι τράβηξα για πάνω από μια βδομάδα με το τέρας της γραφειοκρατίας. Άλλος δεν καταλάβαινε τι του ζητούσα, άλλος μου ζητούσε πράγματα που δεν καταλάβαινα, άλλος μου έλεγε να πάω στο πρωτόκολλο, άλλος στο διευθυντή και γενικά παλινδρόμησα αρκετές μέρες μεταξύ Άννα και Καϊάφα. Το μόνο που χρειαζόμουν ήταν ένα χαρτί που να λέει πόσα ένσημα είχαν κολληθεί στο όνομά μου από ποιόν και πότε. Γι αυτό το χαρτί υποβλήθηκα σε ένα σωρό γελοίες ερωτήσεις από διάφορους υπαλλήλους στους οποίους έπρεπε να εξηγώ κάθε φορά τα ίδια, όπως για ποια χρήση προοριζόταν η βεβαίωση, ποιο ακριβώς ήταν το επιτήδευμά μου, ποιο ήταν το ασφαλιστικό καθεστώς στο οποίο υπαγόταν το επάγγελμα του ηθοποιού, ποια ήταν η τρέχουσα νομοθεσία, πάντοτε αντιμετωπίζοντας την ίδια αδιαφορία και την ίδια αυταρχική συμπεριφορά. Στο τέλος έπεσα πάνω σ' ένα νεαρό υπάλληλο ο οποίος με χαρακτηριστική φυσικότητα μου είπε πως αυτό που ζητούσα ήταν "πάρα πολύ απλό". Δεν είχα παρά να δημιουργήσω ένα λογαριασμό σε μια κυβερνητική σελίδα, να ταυτοποιήσω το λογαριασμό μου σε κάποιο ΚΕΠ και να κάνω την αίτησή μου διαδικτυακά γιατί λέει οι υπηρεσίες είχαν μηχανογραφηθεί και αν και θα μπορούσε ο ίδιος να μου εκδώσει την εν λόγω βεβαίωση, η διαδικασία που μου πρότεινε ήταν απλούστερη και ταχύτερη. Δεν ξέρω γιατί δεν του ζήτησα να μου εκδώσει την

“εν λόγω βεβαίωση” ο ίδιος, ίσως γιατί ήμουν εντελώς εξαντλημένος, ίσως γιατί ήταν ο μόνος ευγενικός άνθρωπος που συνάντησα εκεί μέσα, πάντως ακολούθησα τη δική του πρόταση.

Και αυτή η οδός δεν ήταν ότι απλούστερο αλλά τουλάχιστον εμπλέκονταν λιγότεροι άνθρωποι στη διαδικασία. Μετά από δύο ή τρεις εργάσιμες βρέθηκα να έχω στα χέρια μου μια εκτύπωση που πάνω πάνω έγραφε τα στοιχεία μου και ακριβώς από κάτω μια ατελείωτη σειρά από στήλες με κωδικούς τους οποίους για να αποκρυπτογραφήσεις έπρεπε να είσαι απόφοιτος της εθνικής σχολής δημόσιας διοίκησης. Αυτός ήταν λοιπόν ο θρίαμβός μου, μια σειρά από στοιχισμένους κωδικούς που δεν καταλάβαινα. Φυσικά δεν είχα το κουράγιο να απευθυνθώ σε κανένα ιερατείο της γραφειοκρατίας για ερμηνεία του χρησμού. Σκέφτηκα πως θα ήταν απίθανο να ήμουν ο πρώτος που ταλαιπωρήθηκε από αυτή την απίστευτη κατάσταση, άρχισα λοιπόν να ψάχνω στο ίντερνετ. Χωρίς μεγάλη προσπάθεια βρήκα πάρα πολλά φόρουμ στα οποία αποτυπωνόταν η αγωνία ο εκνευρισμός και η αγανάκτηση συμπολιτών μου σχετικά με το ίδιο θέμα σε αναρτήσεις του τύπου “Παιδιά βοηθήστε” ή “Τι 'ναι ρε όλα αυτά τα νούμερα;”. Κάποιοι προφανώς πιο ταλαιπωρημένοι από 'μένα έδιναν σαφείς απαντήσεις και οδηγίες οπότε επιτέλους ξεκίνησα την αποκρυπτογράφηση του ακατανόητου εγγράφου που είχα μπροστά μου. Με γρήγορους υπολογισμούς μέτρησα περισσότερα από τα ένσημα που χρειάζονται δίπλα στους κωδικούς που αναφέρονταν σε “υπηρεσίες τηλεοπτικών και κινηματογραφικών παραγωγών”. Φαίνεται πως είχα λύσει το μυστήριο και μαζί το πρόβλημά μου.

Είχαν αρχίσει να μου τελειώνουν τα λεφτά οπότε άρχισα να θυμάμαι όλους εκείνους που μου χρωστούσαν. Από τους περισσότερους δεν έτρεφα καμία ελπίδα να πάρω δεκάρα όμως θυμήθηκα και κάτι που το είχα ξεχασμένο για καιρό, τα συγγενικά μου δικαιώματα. Επί του αποτελέσματος της εργασίας του ένας ηθοποιός δεν δικαιούται πνευματικά δικαιώματα, αυτά ανήκουν στο συγγραφέα και το σκηνοθέτη. Εμείς έχουμε τα λεγόμενα συγγενικά δικαιώματα σαν αναγνώριση της μοναδικότητας του χαρακτήρα που παρουσιάζουμε ή κάτι τέτοιο τέλος πάντων. Τα δικαιώματα αυτά τα συγκεντρώνει ένας ιδιωτικός φορέας στον οποίο

πρέπει να είσαι εγγεγραμμένος για να σου τα αποδώσει. Δε τα είχα διεκδικήσει ποτέ, τώρα όμως τα είχα ανάγκη. Επικοινωνήσα μαζί τους τηλεφωνικά και ρώτησα τι χρειαζόταν να κάνω. Μου απάντησε ένας κύριος, κάποιας ηλικίας, ο οποίος μου είπε πως έπρεπε να τους στείλω ένα φαξ με το "ρεπερτόριό μου" και βιάστηκε να κλείσει το τηλέφωνο γιατί ήταν λέει πολύ απασχολημένος. Δηλαδή ποιο "ρεπερτόριό μου"; Είμαι καλός στην πρόζα αλλά τραγουδάω κι όλας, έχω κάνει κυρίως κωμωδία κι έχω εργαστεί ως επί το πλείστον σε τηλεοπτικές παραγωγές, το γεγονός ότι δεν έτυχε κάποιος να μου εμπιστευτεί ένα έργο κλασικού ρεπερτορίου μέχρι σήμερα έπαιζε κάποιο ρόλο; Επιπλέον δεν είχα φαξ και πραγματικά δε γνωρίζω κάποιον ο οποίος να χρησιμοποιεί φαξ σήμερα. Ζήτησα λοιπόν κάποιες εξηγήσεις. Ο βιαστικός κύριος στην άλλη άκρη της γραμμής μου είπε πως έπρεπε να τους αναφέρω το τηλεοπτικό και κινηματογραφικό μου "ρεπερτόριο" και πως ναι θα μπορούσα να χρησιμοποιήσω ηλεκτρονικό ταχυδρομείο αλλά όχι τώρα γιατί η κοπέλα έλειπε και θα επέστρεφε σε 'κάννα δυο ώρες.

-Ποιο ρεπερτόριό μου, εννοείτε το βιογραφικό μου;

-Όχι κύριε, το βιογραφικό σας περιλαμβάνει και τις θεατρικές δουλειές σας.

-Μαζί με τα διαφημιστικά;

-Όχι, χωρίς τα διαφημιστικά.

Τέλος πάντων επενέβη κάποια κοπέλα η οποία μου εξήγησε πως αυτό που αποκαλούσε ο προηγούμενος συνομιλητής μου "ρεπερτόριο" αφορούσε τις δουλειές μου στον κινηματογράφο και την τηλεόραση χωρίς τα διαφημιστικά και πως θα μου άνοιγαν μια καρτέλα για να μου κάνουν εκκαθάριση. Προφανώς κάπως έτσι είχαν περιγραφεί τα δικαιώματα που διαχειριζόταν ο φορέας από το δικηγόρο που συνέταξε το καταστατικό τους και αυτό μου μετέφερε κι ο κυριούλης, χωρίς να είμαι σίγουρος αν καταλάβαινε τι έλεγε. Τέλος πάντων δεν είχε καμία σημασία, ρεπερτόριο ξερεπερτόριο τα λεφτά ήταν λεφτά.

-Και η εκκαθάριση; Πότε θα γίνει η εκκαθάριση;

-Η εκκαθάριση γίνεται κάθε Οκτώβρη και οι πληρωμές κάθε Δεκέμβριο ή κάθε Ιούλιο.

-Δηλαδή πρέπει να περιμένω μέχρι τον Οκτώβριο;

-Όχι, δε δεχόμαστε εγγραφές το Δεκέμβριο λόγω φόρτου εργασίας και οι φετινές εκκαθαρίσεις έχουν πραγματοποιηθεί.

-Θα πρέπει να περιμένω μέχρι τον Ιούλιο;

-Μια στιγμή να σας δώσω τον κύριο που μιλούσατε πριν.

-Όχι, μη μου δώσεις τον κύριο που μιλούσαμε πριν, περίμενε.

Βεβαίως μου έδωσε τον κύριο που μιλούσαμε πριν.

-Παρακαλώ κύριε, τι θέλετε; Έχουμε πολλή δουλειά.

-Μου είπε η κοπέλα πως για να γίνει η εκκαθάριση των δικαιωμάτων μου θα πρέπει να περιμένω μέχρι τον Ιούλιο.

-Ασφαλώς κύριε.

-Δηλαδή το θέμα είναι να μην πάρω τα λεφτά μου;

-Σας παρακαλώ κύριε, ποιος σας αρνήθηκε τα λεφτά σας;

-Κανένας δεν μου αρνήθηκε τα λεφτά μου, αλλά προς τι αυτή η γραφειοκρατία και προς τι η βιασύνη σας να μου κλείσετε το τηλέφωνο;

-Ακούστε νεαρέ, εμείς εδώ διαχειριζόμαστε εκατομμύρια ευρώ ετησίως και κανένας δε μας δημιούργησε ποτέ πρόβλημα.

-Εσείς ακούστε κύριε και σας παρακαλώ οφείλετε να είστε πιο ευγενής μαζί μου, πελάτης σας είμαι και μου δημιουργείτε πρόβλημα.

-Δεν είστε πελάτης μας.

-Πελάτης σας είμαι, δικά μου λεφτά διαχειρίζεστε. Και να σας πω και κάτι άλλο, εγώ υπάρχω επαγγελματικά χωρίς εσάς, εσείς δεν υπάρχουνε χωρίς εμένα.

-Να μας κάνετε μήνυση.

-Όχι, δε θα σας κάνω μήνυση. Γράφω ένα βιβλίο αυτή την εποχή και η συνομιλία μας είναι πολύ ενδιαφέρουσα. Να μου κάνετε εσείς μήνυση.

Παραδόξως μόλις άκουσε αυτό το τελευταίο μαλάκωσε απότομα. Μου είπε κάτι στο στυλ "Εμείς δεν κάνουμε μηνύσεις κύριε" και νομίζω του είπα κι ένα "Καλημέρα σας" πριν το κλείσω.

Εντάξει, κανείς δε μου αρνήθηκε τα δικαιώματά μου αλλά πραγματικά προς τι αυτή η γραφειοκρατία και προς τι η αγένεια; Φυσικά δεν είχα καμία όρεξη όχι καρτέλα ν' ανοίξω στο μαγαζί τους, ούτε να τους ακούω δεν ήθελα. Και δε θα καθόμουν σε καμία περίπτωση να τους υποστώ για να πάρω ψίχουλα. Φαίνεται πως οι αυταρχικές πρακτικές εκτός από το δημόσιο έχουν διαποτίσει και τον ιδιωτικό τομέα και αυτό είναι το χειρότερο. Πήρανε χαμπάρι ότι το μηχανάκι της γραφειοκρατίας δουλεύει και το εφαρμόζουν κατά βούληση. Ο κάθε κυριούλης, ικανός ή ανίκανος, που βρίσκεται πίσω από ένα γραφείο και τον πληρώνεις για να σε εξυπηρετεί αισθάνεται πως έχει εξουσία πάνω σου. Και είναι αυτή η γραφειοκρατία που κάνει το κάθε σαμιαμίδι να υψώνει

ανάστημα και να σου λέει με θράσος που περισσεύει "κάνε μου μήνυση", γιατί ξέρει ότι κι εκεί την ίδια γραφειοκρατία έχεις ν' αντιμετωπίσεις και μιας και δεν είσαι σαμιαμίδι έχεις σημαντικότερα πράγματα ν' ασχοληθείς. Δεν τα πήρα τα λεφτά μου όχι γιατί δεν είναι δικά μου, γιατί δεν τα έχω δουλέψει ή γιατί για κάποιο λόγο δεν τα δικαιούμαι. Δε τα πήρα γιατί δε θέλω να έχω καμία συμμετοχή σ' αυτή την αηδία, πόσο μάλλον να τη νομιμοποιώ και να την επιδοτώ με την ανοχή μου. Ας είχαν ένα μέλος λιγότερο.

Είχα τα ένσημα κολλημένα και τις περισσότερες συστατικές επιστολές γραμμένες. Μιας όμως και δεν είχα ξαναγράψει συστατική επιστολή αποφάσισα να ζητήσω τη γνώμη του δικηγόρου. Θα μπορούσε να μου δώσει κάποιες οδηγίες και συμβουλές για το πως ακριβώς θα έπρεπε να είναι διατυπώσεις μου ή θα μπορούσε ίσως να κάνει και κάποιες διορθώσεις. Άλλωστε αυτή ήταν η συμφωνία μας, ήμουν πλέον πελάτης του και οποιαδήποτε συμβουλή ήταν δωρεάν, ο ίδιος το είχε πει. Του έστειλα λοιπόν ένα μείλ ζητώντας καθοδήγηση αλλά δεν απάντησε ποτέ ο ίδιος. Κάποιος άλλος μου έλεγε πως τις επιστολές μου θα τις έγραφαν εκείνοι και για το λόγο αυτό ήθελαν να τους στείλω χίλια πεντακόσια δολάρια. Για κάποιο λόγο ήμουν σίγουρος πως αυτός που μου απαντούσε ήταν ο τύπος με την πέτσι που είχα δει στο γραφείο στο Μανχάταν.

Ζήτησα να μιλήσω με τον ίδιο το δικηγόρο, με αυτόν είχα κάνει τη συμφωνία μου, δεν είχα τίποτα να πω με οποιονδήποτε άλλον. Και στο κάτω κάτω ποιος ήταν αυτός, τον οποίο δε γνώριζα, που μου ζητούσε να τον φέρω σε επαφή με δικούς μου ανθρώπους και να του στείλω και χίλια πεντακόσια δολάρια στην άλλη άκρη του κόσμου για να γράψει πέντε επιστολές; Δεν πήρα ποτέ απάντηση. Πήρα τηλέφωνο το Δημήτρη στη Νέα Υόρκη κι έγινε έξω φρενών, μου είπε πως θα κυνηγούσε τον τύπο και θα έπαιρνε και τα λεφτά μου πίσω. Εγώ πάλι δεν ήθελα τίποτα, η ζημιά είχε γίνει και είχα πάρει κι ένα τόσο σημαντικό μάθημα για μόλις διακόσια εξήντα δολάρια. Ας τα κρατούσε ο δικηγόρος να γίνει πιο πλούσιος και να μοστράρει κακόγουστα κουστούμια στους φίλους του. Κι έτσι, τόσο απλά, δεν είχα δικηγόρο. Θα συγκέντρωνα τα χαρτιά μόνος μου και θα έβρισκα άλλον ή στην ανάγκη θα έμπαινα στη διαδικασία της γραφειοκρατίας χωρίς δικηγόρο, δε θα ήταν η πρώτη φορά.

Είχα γραμμένες τις επιστολές και τα ένσημα στο χέρι, μαζί με τα δημοσιεύματα και το βιογραφικό μου μπορούσα ακόμα κάπως να το παλέψω. Ξεκίνησα ένα πρωί να πάω στο σωματείο. Καλημέρισα τη γραμματέα, της έδωσα τους πίνακες με τους κωδικούς και περίμενα. Έδειχνε εξοικειωμένη με όλο εκείνο τον κυκεώνα των αριθμών, έδειχνε πως το είχε ξανακάνει και χάρηκα πάρα πολύ. Η ταλαιπωρία μου έφτανε στο τέλος της. Ξαφνικά όμως κάτι άλλαξε.

-Τα ένσημά σου είναι τηλεοπτικά.

-Ναι, δε μου έχει κολλήσει ποτέ κανείς ένσημα στο θέατρο.

-Ξέρεις υπάρχει κάποιο πρόβλημα.

-Όχι δεν ξέρω, τι πρόβλημα;

-Εδώ δεν φαίνονται οι εργάσιμες ημέρες, πρέπει να φαίνονται οι εργάσιμες ημέρες.

-Ποιες εργάσιμες ημέρες; Διακόσια ένσημα δε χρειάζονται για να γραφτώ στο σωματείο;

-Ναι διακόσια ένσημα, αλλά αν είναι θεατρικά. Αν είναι τηλεοπτικά ή κινηματογραφικά υπολογίζονται διαφορετικά.

-Διακόσια ένσημα δε μου ζητήσατε; Να τα.

-Ναι, τα θεατρικά ένσημα υπολογίζονται πολύ εύκολα. Τα τηλεοπτικά και τα κινηματογραφικά είναι άλλη υπόθεση. Ο νόμος έχει αλλάξει πολλές φορές και αλλιώς υπολογίζονται οι εργάσιμες μέρες με βάσει τα ένσημα πριν πέντε χρόνια, αλλιώς αυτά που έχουν κολληθεί πριν δύο χρόνια και αλλιώς αυτά πριν οκτώ μήνες.

-Κι εγώ τι πρέπει να κάνω;

-Πρέπει να πας στο ΙΚΑ να τους ζητήσεις να σου υπολογίσουν τις εργάσιμες μέρες με βάσει τα ένσημά σου.

-Στο ΙΚΑ δεν ξαναπάω.

-Δε γίνεται, πρέπει να ξαναπάς.

-Δεν πάω. Ξέρεις τι πέρασα εκεί μέσα;

-Πρέπει να σου υπολογίσουν τις εργάσιμες ημέρες.

-Εσείς δε μπορείτε να τις υπολογίσετε; Τη νομοθεσία την έχετε στη διάθεσή σας. Τέλος πάντων μπορείτε να μου πείτε αν έχω δικαίωμα να γραφτώ στο σωματείο;

-Πρέπει να πας στο ΙΚΑ.

-Η Λίλα που είναι;

-Τι τη θέλεις;

-Μ' αυτή μίλησα.

Πετάχτηκε και μια "ώριμη" που καθόταν σ' ένα καναπέ παραδίπλα.

-Τι τη θες τη Λίλα, δε μπορείς να πας μέχρι το ΙΚΑ;

-Όχι, δε μπορώ και δεν ξέρεις οπότε μη μιλάς.

-Τι δεν ξέρω;

-Δεν ξέρεις τι τράβηξα εκεί μέσα. Και να σου πω κάτι, τώρα καταλαβαίνω γιατί τόσα χρόνια δεν έκανα τον κόπο να γραφτώ στο σωματείο.

-Γιατί δε γράφτηκες στο σωματείο;

-Γιατί το σωματείο υποτίθεται πως εξασφαλίζει τουλάχιστον το δικαίωμα ενός ηθοποιού να έχει ένσημα και τώρα μου ζητάει ένσημα για να με κάνει μέλος του.

-Κι εσύ γιατί δε διεκδίκησες τα ένσημά σου;

-Πλάκα μου κάνεις; Ποιος παραγωγός πληρώνει νόμιμα; Δεν το ξέρει αυτό το σωματείο;

-Εσύ ξέρεις που δουλεύω εγώ;

-Όχι δεν ξέρω.

-Πως να ξέρει το σωματείο που δουλεύεις εσύ;

-Δηλαδή εννοείς ότι το σωματείο έχει πλήρη άγνοια; Δεν περιμένω από το σωματείο να γνωρίζει που δουλεύω, περιμένω να γνωρίζει τι γίνεται στην αγορά και να μη μου κάνει Σουηδική γυμναστική για να με γράψει μέλος του. Δηλαδή για ποιόν είναι αυτό το σωματείο; Και στο κάτω κάτω αν δεν προστατεύει εμένα που δεν έχω άλλον να με βοηθήσει ποιόν προστατεύει; Τέλος πάντων η Λίλα που είναι;

-Στο γραφείο της.

-Εντάξει, ευχαριστώ.

Χτύπησα την πόρτα και μετά το "ναί" μπήκα, η Λίλα με καλωσόρισε.

-Ήρθες να γραφτείς;

-Ήρθα να προσπαθήσω.

-Τι έγινε;

-Ήρθα να σου δώσω αυτά.

Της άφησα τις εκτυπώσεις με τα νούμερα πάνω στο γραφείο της.

-Πάω στην Αμερική, γεια σας.

-Τι έγινε;

-Πόσα ένσημα μου ζήτησες;

-Διακόσια.

-Να τα. Αλλά δε με γράφουνε.

-Τι έγινε βρε παιδί μου;

-Κάτι μου λένε για εργάσιμες ημέρες.

-Τι εργάσιμες ημέρες;

-Έλα ντε, τι εργάσιμες ημέρες;

Βγήκε απ' το γραφείο με τα χαρτιά στα χέρια και πήγε στη γραμματέα. Άκουγα την "ώριμη" που ούρλιαζε, "Ήρθε ο μικρός να μας κάνει μαθήματα συνδικαλισμού" και τη Λίλα να ρωτάει τι έχει γίνει. Γύρισε με τ' αυτιά κάτω, έκλεισε την πόρτα και μετά από μια μικρή τεχνική παύση μίλησε.

-Πρέπει να πας στο ΙΚΑ.

-Λίλα εγώ στο ΙΚΑ δεν ξαναπάω.

-Μα γιατί;

-Γιατί έτσι. Διακόσια ένσημα δε μου ζήτησες; Στα 'φερα. Τι μου λέτε τώρα για εργάσιμες; Και δε θέλω να γραφτώ χάριν γούστου, έχω σοβαρούς λόγους.

-Για να γραφτείς στο σωματείο στην Αμερική.

-Δε θέλω να γραφτώ στο σωματείο στην Αμερική, θέλω να βγάλω άδεια παραμονής, στο εξήγησα στο τηλέφωνο.

-Μα είναι τόσο σημαντικό να ξαναπάς μέχρι το ΙΚΑ;

-Ναι είναι και ειλικρινά δεν καταλαβαίνω το λόγο.

-Δεν μπορώ να κάνω κάτι.

-Δε σου ζήτησα να κάνεις. Ήρθα να σου δώσω τα χαρτιά και να φύγω. Δες το σαν δώρο, ένα αναμνηστικό δώρο. Γεια σας.

-Φεύγεις;

-Ναι.

-Δηλαδή δεν θέλεις να πας στο ΙΚΑ.

-Όχι.

-Εντάξει. Πάρε τα χαρτιά σου.

-Σου είπα, αυτά είναι δώρο. Να με θυμάσαι.

-Τι να τα κάνω;

-Απλά να με θυμάσαι. Θα προσβάλλεις το δώρο μου;

Δεν είχε νόημα να το κουράζω άλλο, ούτε να τρέφω αυταπάτες. Αφ' ενός χωρίς δικηγόρο οι πιθανότητες να πείσω κάποιον στο Βερμόντ, που ξέρει μόνο από χόκεϊ και από χόκεϊ, ότι αξίζω να μου δοθεί άδεια παραμονής στη χώρα του ήταν από ελάχιστες έως μηδενικές. Στην πραγματικότητα μάλλον δεν είχα καμία ελπίδα από την αρχή με τη συγκεκριμένη βίζα, γι αυτό με άδειασε κι ο δικηγόρος μ' αυτό τον τρόπο. Το μόνο που τον ένοιαξε ήταν να πάρει τα διακόσια εξήντα. Αν είχα πραγματικές πιθανότητες θα το είχε διαπραγματευτεί διαφορετικά, απλούστατα διότι έτσι θα έπαιρνε πολύ περισσότερα. Δεν ξέρω αν το αξίζω επί της ουσίας να πάρω άδεια παραμονής ως ηθοποιός στην Αμερική, ίσως το αξίζω ίσως κι όχι. Έχοντας όμως περιφρονήσει τη

γραφειοκρατία και τις διαπιστεύσεις της σε όλη τη διάρκεια του βίου μου τώρα βρισκόμουν σε αδιέξοδο, αυτό ήταν το τίμημα. Και οι τύποι στο Βερμόντ μάλλον δεν εκτιμούν ανθρώπους σαν κι εμένα. Αφ' εταίρου πολύ ανακουφίστηκα που δεν είχα αναγκαστεί να γραφτώ στο σωματείο τους. Όπως και στην περίπτωση του φορέα διαχείρισης δικαιωμάτων δεν ήθελα να έχω καμία σχέση μαζί τους. Εντάξει, δεν έχω τη δύναμη μόνος μου να κάνω τον κόσμο καλύτερο, μπορώ όμως τουλάχιστον να μη τον κάνω χειρότερο. Έτσι κι αλλιώς δε θα κέρδιζα κάτι αν άλλαζα σ' αυτή τη φάση συνήθειες και πεποιθήσεις, αντιθέτως θα έχανα κάτι πολύ σημαντικό. Όσο για τις συστατικές επιστολές, ήταν σα να τις είχα πάρει απ' όσους δε μου τις αρνήθηκαν. Τις είχα μέσα στην καρδιά μου.

Κεφάλαιο XIV

Στο καζάνι

Όλο αυτό το πηγαινέλα με είχε κουράσει. Είχα αναγκαστεί να έρθω αντιμέτωπος με τόση ανθρώπινη ηλιθιότητα σε τόσο μικρό χρονικό διάστημα και ένιωθα εξαντλημένος. Παρ' όλη την απογοήτευση και την απαξίωση που είχα υποστεί αισθανόμουν και κάποια ανακούφιση. Το τοπίο, αν και δυσμενώς για 'μένα, είχε κάπως ξεκαθαρίσει. Έστω και με ήττα τουλάχιστον κάποια από τα μέτωπα που είχα ανοικτά πλέον δε με απασχολούσαν. Ήξερα ότι δε θα μπορούσα να έχω βοήθεια από το δικηγόρο, ούτε από το σωματείο και τέλος πάντων το ενδεχόμενο της άδειας παραμονής ιδιαίτερων δεξιοτήτων έπρεπε απλά να το ξεχάσω. Παράλληλα αυτό το διάστημα είχα προσπαθήσει να κινησω και το θέμα με τα προϊόντα του Δημήτρη. Δε μ' ενδιέφερε πραγματικά ν' ασχοληθώ, ανεξαρτήτως του αν τα Αγγλικά είναι η γλώσσα του εμπορίου, τώρα όμως δε μου έμενε τίποτ' άλλο να κάνω. Έτσι δεδομένων των συνθηκών επικέντρωσα το ενδιαφέρον μου εκεί.

Και στο ζήτημα αυτό όμως αντιμετώπιζα σοβαρές δυσκολίες. Η κατάσταση στη χώρα ήταν πολύ άσχημη και στην Ελληνική αγορά ακόμα χειρότερη, επικρατούσε ο τρόμος. Όλοι ζητούσαν μετρητά μπροστά και δεν αδικώ κανέναν, ένα απλήρωτο κοντέινερ από οποιοδήποτε προϊόν μπορούσε να καταστρέψει μια οποιαδήποτε μέση επιχείρηση. Ο Δημήτρης από την άλλη πλήρωνε με εγγυητική επιστολή από τράπεζα και θεωρούσε τον τρόπο συναλλαγής του απόλυτα φυσιολογικό. Προσπαθούσα να του εξηγήσω πως χωρίς μετρητά δε θα κάναμε τίποτα και δεν εννοούσε να το καταλάβει με κανένα τρόπο.

Δεν είχα ξαναμπερδευτεί με το εμπόριο και ως εκ τούτου δεν είχα ούτε τις γνωριμίες ούτε ήξερα που θα έπρεπε να ψάξω να τις βρω. Αποφάσισα να επικεντρωθώ στα προϊόντα που είχαν την πιο σταθερή αγορά και το μεγαλύτερο δυνατό κέρδος, δηλαδή τα εξής δύο, τυριά και λάδι. Ειδικά η περίπτωση του λαδιού θεωρούσα πως ήταν η καλύτερη δυνατή. Προϊόν χωρίς ιδιαίτερες απαιτήσεις μεταφοράς και αποθήκευσης, με χαμηλό ρίσκο να υποστεί οποιαδήποτε αλλοίωση, σταθερή αγορά και καλό περιθώριο κέρδους. Επιπλέον είχα τη δυνατότητα να βρω πολύ καλής ποιότητας ελαιόλαδο σε πολύ ανταγωνιστικές τιμές μιας και η Ελλάδα

βρισκόταν στην τρίτη θέση παγκοσμίως παράγοντας τετρακόσιους χιλιάδες τόνους κάθε χρόνο με το εβδομηνταπέντε τοις εκατό απ' αυτό έξιτρα παρθένο.

Με το Δημήτρη μιλούσαμε καθημερινά, μου ζητούσε κάθε φορά και κάτι καινούριο. Εκτός από τυριά και λάδι ήθελε ελιές, τουρσιά, ντολμαδάκια κονσέρβα, σταφίδες, μπαχαρικά, ζυμαρικά και γενικότερα ότι προϊόν διατροφής παρήγαγε η Ελληνική γη. Κοντολογίς ότι θυμόταν χαιρότανε. Απ' όσο καταλάβαινα η πολιτική του ήταν "Βρες ότι μπορείς σε καλή τιμή". Δε τον ενδιέφερε η ποιότητα όσο η τιμή, αν και υποπτευόμουν ότι η ποιότητα δε τον ενδιέφερε καθόλου. Το είχαμε συζητήσει και στην Αστόρια, "Μικρέ, από την ποσότητα βγάζεις λεφτά". Ίσως να είχε και δίκιο, εγώ άλλωστε δεν είχα καμία εμπειρία από εμπόριο. Έκανα υπομονή και συνέχισα να ψάχνω. Αυτός ήταν ο συνεργάτης μου και θα έπρεπε να το συνηθίσω, αν και είχα το προαίσθημα ότι το όλο εγχείρημα θα κατέληγε όπως η επιχείρηση του Καζαντζάκη στο λιγνιτωρυχείο με το Ζορμπά, δηλαδή σε παταγώδη αποτυχία.

Παρ' όλ' αυτά συνέχισα να ψάχνω. Από τα πρώτα μου βήματα στις εμπορικές μου αναζητήσεις διαπίστωσα πως όπου υπάρχει λίπος στην τροφική αλυσίδα υπάρχουν και αρπακτικά. Συνάντησα απίστευτους τύπους στη διαδρομή μου, όμως δεν πτοήθηκα. Είχα βρει αρκετά πράγματα σε πολύ συμφέρουσες τιμές, του Δημήτρη όμως το ένα του ξίνιζε και το άλλο του βρώμαγε. Δεν ήταν ευχαριστημένος με τίποτα. Η κατάσταση οδηγούνταν σταθερά σε αδιέξοδο και ο καιρός περνούσε, το διάστημα που θα έπρεπε υποχρεωτικά να μείνω εκτός Ηνωμένων πολιτειών είχαν περάσει και είχα μείνει άλλους τέσσερις μήνες στην Ελλάδα ψάχνοντας για εμπορεύματα. Δεν έβλεπα φως και δε σκόπευα να μείνω για πολύ ακόμα. Ένιωθα πως όσο έμενα το μόνο που κατάφερνα ήταν να χάνω τον καιρό μου.

Όπως σε κάθε αδιέξοδο έτσι και σ' αυτή την περίπτωση χρειαζόταν να κάνω ένα βήμα πίσω και να επιλέξω άλλη διαδρομή. Τη διαδρομή αυτή την είχα ήδη στο μυαλό μου. Έτσι κι αλλιώς γηράσκω αεί διδασκόμενος και στο θέμα της διεύρυνσης των γνώσεών μου δε δίστασα ποτέ. Θα έψαχνα να βρω μια σχολή που να μου εξασφαλίζει νόμιμη παραμονή και θα μάθαινα και κάτι. Όσο θα έμενα εκεί θα είχα σίγουρα την δυνατότητα ν' αποδείξω την αξία μου, το θέμα όμως ήταν να

βρεθώ ξανά στη γη της ευκαιρίας. Είχα ψάξει στο ίντερνετ και είχα βρει αρκετά ενδιαφέρουσες σχολές. Στην πράξη όμως το γνώριζα πως θα έπρεπε να αρκεστώ στην πιο φθηνή από τις επιλογές μου μιας και τα δίδακτρα στις περισσότερες περιπτώσεις ήταν αρκετά τσουχτερά κι εγώ δεν είχα μια. Και σ' αυτή την περίπτωση όμως δε θα ήταν εύκολο, για να γραφτώ ακόμα και στη φθηνότερη σχολή έπρεπε να παρουσιάσω ένα ποσό που κυμαινόταν από είκοσι έως τριάντα χιλιάδες δολάρια τουλάχιστον σε τραπεζικό λογαριασμό στ' όνομά μου. Φυσικά τα χρήματα αυτά χρειαζόταν να είναι διαθέσιμα μόνο κατά την εγγραφή μου όμως δε τα είχα, οπότε θα έπρεπε να τα δανειστώ. Προθυμοποιήθηκε να μου τα δανείσει ο Δημήτρης ο οποίος θα με φιλοξενούσε και στο σπίτι του για όσο διάστημα χρειαζόταν μέχρι να ισορροπήσω οικονομικά. Θα έπρεπε λοιπόν να δουλεύω και να παρακολουθώ και τη σχολή, κανένα πρόβλημα. Δεν είχα κάτι να κάνω στην Ελλάδα και το γεγονός ότι θα έπρεπε να ακολουθήσω ένα τόσο βαρύ πρόγραμμα μπορώ να πω πως με χαροποίησε μετά από τόση ανεργία και απραξία. Υπολόγισα τις τελευταίες λεπτομέρειες που είχα να τακτοποιήσω πριν φύγω κι έβαλα το σχέδιό μου σ' εφαρμογή.

Συναντήθηκα με το Γιώργο, είχα καιρό να τον δω. Με ρωτούσε για τη Νέα Υόρκη και μου έλεγε για τα έργα που θα ανέβαζε. Τώρα πια δεν είχα τη φιλοδοξία να συνεργαστώ μαζί του. Του μίλησα με την ίδια ειλικρίνεια που του είχα μιλήσει και όταν του είχα ζητήσει δουλειά. Το είχε κι όλες ξεχάσει.

-Γιώργο την τελευταία φορά που μιλήσαμε πικράθηκα.

-Τι έγινε;

-Δε θέλω να με παρεξηγήσεις, έτσι κι αλλιώς τώρα πια δεν έχει καμία σημασία. Στο λέω απλά γιατί πιστεύω πως αξίζει να το συζητήσουμε.

-Πες μου, δε σε παρεξηγώ.

-Σου είχα ζητήσει δουλειά και είχα μεγάλη ανάγκη. Δε με πείραξε που δε συνεργαστήκαμε, προβληματίστηκα όμως πολύ μ' εκείνο που μου είπες.

-Δε σου λέω ψέματα, πραγματικά δε θυμάμαι καθόλου. Τι σου είχα πει;

-Μου 'χες πει "Ω ρε φίλε, ξέρεις πόσοι μου 'χουνε πει". Εντάξει το καταλαβαίνω πως αυτό δεν είναι ψέμα, ξέρω πολύ καλά πόσοι έχουν ανάγκη από δουλειά. Όμως το ίδιο με βάζεις με όλους τους άλλους; Εμείς έχουμε φάει σκατά παρέα.

-Ρε φίλε συγνώμη, δε το εννοούσα έτσι. Βέβαια κάπως έτσι ακούγεται τώρα που μου το λες, αλλά πραγματικά δεν εννοούσα αυτό.

-Το ξέρω και γι αυτό στο λέω, αλλιώς δε θα το κουβεντιάζαμε. Όμως πως να στο πω, πικράθηκα. Και ήθελα να στο πω, επειδή θα φύγω, για να μη το κρατάω μέσα μου.

-Κοίτα, έχεις δίκιο. Καμιά φορά αυτά που λέμε παίρνουν άλλη σημασία.

Έφυγε ένα βάρος από πάνω μου. Το κουβεντιάσαμε αρκετή ώρα, είχε κι ο Γιώργος δίκιο. Ίσως να είχα παρερμηνεύσει αυτό που μου είχε πει, ίσως κι αυτός να μη το πολυσκέφτηκε, αλλά ο διάβολος κρύβεται στις λεπτομέρειες. Το πιο σημαντικό απ' όλα ήταν ότι για πρώτη φορά είχε τεθεί επί τάπητος ένα ζήτημα που από καιρό ταλαιπωρούσε το μυαλό μου. Ποια ήταν η σχέση μας και πως είχε εξελιχθεί στις νέες συνθήκες που είχαν προκύψει; Ποια ήταν η σχέση μου με τους φίλους μου; Πως είχαν εξελιχθεί οι σχέσεις των ανθρώπων γενικότερα μέσα στην κρίση και πως θα μπορούσαν να εξελιχθούν στο μέλλον; Τι ωραιότερη συζήτηση θα μπορούσα άλλωστε να κάνω μ' ένα θεατρικό συγγραφέα;

Κάποιες φωνές από την αρχή της κρίσης προμήνυαν ότι οι οικονομικές δυσκολίες θα έφερναν τους ανθρώπους πιο κοντά και θα τόνωναν την κοινωνική αλληλεγγύη. Έλεγαν ότι αλλοτριωθήκαμε από το χρήμα και πως αποξενωθήκαμε και πως τώρα αντιμετωπίζοντας πραγματικά προβλήματα θα ερχόμασταν πιο κοντά στο συνάνθρωπό μας. Για να είμαι ειλικρινής μου φαινόταν πολύ λογικός αυτός ο συλλογισμός τότε, έτσι κι αλλιώς οι κοινωνικές αξίες χρειάζονταν από καιρό αναθεώρηση. Μπουρμπούτσαλα, ήταν ολοφάνερο ότι οι άνθρωποι στην κρίση και μάλιστα όταν αυτή ήταν αισθητή απ' όλους όχι τότε που τη ζούσαμε μερικοί είχαν κλειστεί στον εαυτό τους περισσότερο από κάθε άλλη φορά. Ο Γιώργος πραγματικά δε μπορούσε να με βοηθήσει, όμως το πρόβλημα δεν ήταν ο Γιώργος αλλά όλος ο κόσμος.

Παρατηρούσα το φαινόμενο πολύ καιρό. Στην αρχή άρχισε να εκδηλώνεται μια γενικότερη γκρίνια στους ανθρώπους που εκφραζόταν με όλο και περισσότερα νεύρα, το έβλεπες παντού. Εκεί που παλιότερα οι οδηγοί στο δρόμο αντάλλασσαν μούτζες και μπινελίκια, από ένα σημείο και μετά άνοιγαν τις πόρτες

και κατέβαιναν να πλακωθούν. Μετά όταν τα πράγματα άρχιζαν να σφίγγουν ήρθε η οργή. Έβλεπες οικογενειάρχες στις πορείες να βρίζουν χυδαία και γέρους να πετάνε πέτρες και δε το πίστευες. Όμως και πάλι, αυτή η οργή δεν είχε συγκεκριμένο στόχο. Ένα αόριστο, γενικό και απρόσωπο "πολιτικό σύστημα" ήταν ο εχθρός. Μετά η μάζα κουράστηκε, αρκέστηκε σε γενικόλογους αφορισμούς. Όσο η κατάσταση κλιμακωνόταν παρατηρούσα κάτι πιο συγκεκριμένο, κάτι που αποτελούσε κοινό τόπο σε όλη αυτή την εξέλιξη. Κάθε άνθρωπος ξεχωριστά αισθανόταν πως ο ίδιος με κάποιο τρόπο θα γλίτωνε από την κοινή μοίρα, ότι ο δικός του κλάδος, το δικό του επάγγελμα ή έστω ο ίδιος θα κατάφερνε να ξεφύγει. Μετά έφυγα για τη Νέα Υόρκη, αν μου έκανε σε κάτι καλό αυτό το ταξίδι ήταν ότι βγήκα για λίγο απ' αυτό το καζάνι. Το θυμάμαι χαρακτηριστικά πριν φύγω όλοι να μου λένε πως όλα ήταν υπό έλεγχο και πως όλα θα γίνονταν και πάλι όπως πρώτα σε σύντομο χρονικό διάστημα. Κανείς δεν κατανοούσε την "εμμονή" μου να φύγω, εγώ πάλι δεν αμφέβαλλα ούτε στιγμή. Στο μυαλό μου για κάποιο λόγο γύριζε η ιστορία του Clerc με τα βατραχάκια.

Είχα προλάβει να πηδήξω έστω και για λίγο έξω απ' αυτή την κατσαρόλα όσο ήταν καιρός και σκόπευα να ξαναβγώ απ' αυτή για τα καλά το συντομότερο δυνατό. Τα είχα ξεχάσει για λίγο όλα εκείνα, τη γκρίνια, τον εκνευρισμό, την οργή, την αγανάκτηση, την αβεβαιότητα, την απάθεια, την απαξίωση. Τώρα διαπίστωνα πως όσο καιρό είχα λείψει τα πράγματα στην Ελλάδα συνέχιζαν να εξελίσσονται ραγδαία προς το χειρότερο, το είχε διαπιστώσει κι ο Γιώργος αυτό. Πόσες και πόσες φιλίες χρόνων δε χάλασαν, πόσοι και πόσοι δεν έκοψαν την καλημέρα σε συγγενείς και γείτονες; Πάντα σε προσωπικό επίπεδο και πάντα με γελοίες αφορμές. Ο σώζων εαυτό σωθείτω.

Έμεινα λίγο καιρό ακόμα στην Αθήνα. Δεν είχα κάτι άλλο να κάνω αλλά περισσότερο δεν άντεχα την ατμόσφαιρα, είχε γίνει αφόρητη. Όλοι συζητούσαν τα ίδια και τα ίδια, ότι πρέπει να ξεσηκωθούμε και γιατί δεν ξεσηκώνεται ο κόσμος και όλοι περίμεναν τους "άλλους" να ξεσηκωθούν. Η εγκληματικότητα είχε φτάσει στο αποκορύφωμα, στα κανάλια οι παραδημοσιογράφοι αλυχτούσαν, στις πορείες έπεφτε το ξύλο και τα χημικά της αρκούδας, η ανεργία ανέβαινε μέρα με τη

μέρα και οι φασίστες αυξάνονταν και πληθύνονταν απροκάλυπτα και το χειρότερο, κάθε μέρα έβλεπα όλο και περισσότερους ανθρώπους να ψάχνουν στα σκουπίδια. Είχα δει όσους φίλους ήθελα και έμενε να αποχαιρετίσω και όσους βρίσκονταν εκτός Αθηνών, κατέβηκα στην Πάτρα. Άρχισα να ψάχνω εισιτήρια, βρήκα μια καλή προσφορά για μετά τις γιορτές οπότε θα έκανα πρωτοχρονιά στο σπίτι της μάνας μου και θα έφευγα. Δε μ' ενθουσίαζε η ιδέα αλλά μιας και σκόπευα να λείψω αρκετό καιρό σκέφτηκα ότι δε θα ήταν και τόσο φοβερό να ιδωθούμε για λίγο.

Είχα αποφασίσει να μην έρθω ξανά σ' επαφή με την Ελληνική γραφειοκρατία δια παντός, όμως τελικά αναγκάστηκα για μια ακόμα φορά και μετά από πολλές πιέσεις να την υποστώ. Εκείνη την εποχή μόλις είχε ψηφιστεί για πρώτη φορά το χαράτσι βάσει τετραγωνικών των ακινήτων και το διαμέρισμα που ζούσα στην Αθήνα ήταν στ' όνομά μου. Τι κι αν ήμουν άνεργος, τι κι αν δεν είχα εισοδήματα, τι κι αν το σπίτι μου το χρωστούσα στην τράπεζα, τι κι αν το σύνταγμα ορίζει ρητά το δικαίωμα του πολίτη για στέγη, ο νόμος με καλούσε τώρα να καταβάλλω εκτάκτως ένα διόλου ευκαταφρόνητο ποσό και μάλιστα με την απειλή διακοπής της ηλεκτροδότησης. Βρήκα την απαίτηση αυτή τουλάχιστον παράλογη και δεν είχα καμία διάθεση όχι λεφτά να τους δώσω αλλά ούτε λεπτό από το χρόνο μου, η μάνα μου όμως επέμενε.

-Δε τους δίνω φράγκο. Τις ίδιες μαλακίες δεν κάνουνε και με τις περαιώσεις; Σου λένε δώσε μας τόσα για να κλείσεις τα βιβλία σου αλλιώς θα σου κάνουμε έλεγχο και δε τον κάνουν ποτέ, κατσαπλιάδες είναι. Είναι δυνατόν να παίρνεις στα σοβαρά το Ελληνικό κράτος;

-Άκουσέ με, αν δε το πληρώσεις θα σου βεβαιωθεί στην εφορία.

-Άς μου βεβαιωθεί στην εφορία, δεν έχω δε δίνω. Και στο κάτω κάτω δε χρειάζεται να είσαι δικηγόρος για να καταλάβεις ότι αυτή η ιστορία είναι έξω από κάθε πλαίσιο νομιμότητας.

-Ναι αλλά στο μεταξύ θα σου κόψουν το ρεύμα.

-Δε μου κόβουν κανένα ρεύμα, βγήκε απόφαση δικαστηρίου ότι η είσπραξη μέσω της ΔΕΗ είναι αντισυνταγματική.

-Ναι, βγήκε πρωτόδικη απόφαση, όταν θα πάει όμως στον Άρειο πάγο θα ανασταλεί. Άκουσέ με, είναι η δουλειά μου και την ξέρω καλά, έτσι γίνεται πάντα.

-Δε τους δίνω φράγκο.

-Τουλάχιστον πήγαινε να βγάλεις μια κάρτα ανεργίας για να μη σου κόψουν το ρεύμα κι όταν σου βεβαιωθεί η οφειλή στην εφορία κάνεις μια ρύθμιση να πληρώσεις με δόσεις. Από τα λίγα στα πολλά πείστηκα να έρθω για μια και τελευταία φορά αντιμέτωπος με το τέρας της Ελληνικής γραφειοκρατίας. Επίδομα και κάρτα ανεργίας ουδέποτε καταδέχτηκα να πάρω στη ζωή μου, ακόμα και στις μικρές περιόδους που τα ένσημά μου το επέτρεπαν, οπότε από τον ΟΑΕΔ δεν είχα περάσει ποτέ ούτε απ' έξω. Τώρα θα γνώριζα κι αυτό το στομάχι του θηρίου.

Πέταξα στα σκουπίδια δύο ολόκληρες μέρες από τη ζωή μου σε ουρές και στο τέλος μου είπαν ότι για να μου χορηγήσουν κάρτα έπρεπε πρώτα να καταθέσω τα βιβλία μου στην εφορία.

-Έχετε δελτίο παροχής υπηρεσιών κύριε, δε θεωρείστε άνεργος, είστε ελεύθερος επαγγελματίας.

-Μα το δελτίο μου έχει δύο χρόνια να δει έσοδα.

-Δεν έχει σημασία, σύμφωνα με το νόμο δε θεωρείστε άνεργος.

Δηλαδή μου ζητούσαν να αρνηθώ το δικαίωμά μου να ασκώ το επάγγελμά μου νόμιμα για να μου δώσουν ένα συγχωροχάρτι που υποτίθεται πως θα με εξαιρούσε από τον κρατικό εκβιασμό. Εκβιασμός στον εκβιασμό. Με κυρίευσε μια αίσθηση αηδίας που δε θα την ξεχάσω ποτέ. Είχα γίνει γι' ακόμα μια φορά ένας αριθμός ανάμεσα σε χιλιάδες άλλους. Είχα γίνει στατιστική, σύμφωνα με το νόμο δε με θεωρούσαν άνεργο.

Οι μέρες πέρασαν. Και οι γιορτές πέρασαν. Κι αν γαμάς κι αν δε γαμάς ο καιρός περνάει κατά το στρατιωτικό γνωμικό. Σε μια εβδομάδα θα έφευγα, γύρισα στην Αθήνα. Έπρεπε ν' αδειάσω το σπίτι μου, έπρεπε τουλάχιστον να νοικιαστεί. Είχα όλο το χρόνο στη διάθεσή μου αλλά δεν είχα καθόλου λεφτά για να κάνω τη μετακόμιση. Το χειρότερο ήταν ότι δεν είχα καθόλου κουράγιο ν' ασχοληθώ μ' αυτή τη διαδικασία, αρκέστηκα στο να πακετάρω τα πράγματά. Μάζεψα τα βιβλία μου, τις ταινίες, έλυσα το κρεβάτι, αποσυναρμολόγησα το γραφείο, τη βιβλιοθήκη και σιγά σιγά έβλεπα όλη μου τη ζωή να στοιβάζεται στριμωγμένη σε χαρτόκουτα. Το ρολόι στον τοίχο του σαλονιού πάνω από την τηλεόραση είχε σταματήσει. Το άφησα στη θέση του να δείχνει εννέα παρά τέταρτο μιας μέρας που την είχα ξεχάσει.

Την προηγούμενη μέρα από την πτήση θα κοιμόμουν στο σπίτι του Μαλαχιά, θα με πήγαινε το πρωί στο αεροδρόμιο όπως και την προηγούμενη φορά. Το βράδυ με πήρε τηλέφωνο ο πατέρας μου, δεν είχαμε μιλήσει μετά τις γιορτές. Γενικότερα δεν είχαμε συζητήσει καθόλου την αναχώρησή μου και σχεδόν το είχα ξεχάσει ότι δεν είχαμε συζητήσει καθόλου την αναχώρησή μου. Έχοντας φτάσει λίγες ώρες πριν φύγω για το αεροδρόμιο ήλπιζα ότι επί τέλους θα έκανα κάτι στη ζωή μου χωρίς δράματα. Όταν είδα την κλήση όμως κατάλαβα το αντίθετο και από τη στιγμή που απάντησα διέκρινα στη φωνή του πανικό.

-Έλα τι κάνεις;

-Καλά.

-Θα φύγεις αύριο;

-Ναι.

-Δηλαδή θα φύγεις αύριο.

-Ναι.

-Το σκέφτηκες καλά;

-Έχω βγάλει εισιτήριο.

-Μήπως να το ξανασκεφτείς; Να το συζητήσουμε.

-Τι να συζητήσουμε; Σου λέω έχω βγάλει εισιτήριο.

-Ήθελα να σου πω ότι εσύ δεν είσαι κανένας τυχαίος.

-Τι εννοείς τυχαίος;

-Εννοώ ότι εσύ έχεις οικογένεια, έχουμε γνωριμίες, κάτι θα κάνουμε.

-Θα το συζητήσουμε τώρα αυτό;

-Δηλαδή θα γίνεις Αμερικάνος;

-Μέχρι να γίνω Αμερικάνος έχω πολύ δρόμο μπροστά μου.

-Μετανάστες πάνε άνθρωποι που δεν έχουν οικογένεια, δεν έχουν περιβάλλον να τους στηρίξει.

-Για δες όμως που δεν πάνε μόνο αυτοί.

-Εμείς έχουμε ανθρώπους, έχουμε γνωστούς.

-Τους είδαμε και τους γνωστούς.

-Και θες να γίνεις Αμερικάνος;

-Δε θέλω να γίνω Αμερικάνος, να ζήσω θέλω.

-Δηλαδή εγώ όλη μου τη ζωή ήμουν κατά της Αμερικής κι εσύ τώρα θες να γίνεις Αμερικάνος;

-Πάλι τα ίδια θα λέμε;

-Εγώ είμαι της γνώμης να μη φύγεις.

-Εσύ είσαι της γνώμης να μη φύγω αλλά εγώ δεν έχω τίποτα να κάνω εδώ.

-Να μη φύγεις, να μείνεις εδώ, κάτι θα βρούμε.

-Τι να βρούμε, τώρα μου το λες; Σου λέω αύριο φεύγω.

-Ε, την πρώτη φορά που έφυγες δε με πείραξε. Είπα, θα πάει, θα απογοητευτεί, θα γυρίσει πίσω, θα του περάσει.

-Δε με βοηθάς τώρα μ' αυτό που κάνεις.

Άκουσα λίγο ακόμα από το παραλήρημα και μετά κλείσαμε. Δε το πίστευα αυτό που συνέβαινε ή τουλάχιστον δεν ήθελα να το πιστέψω. Πήρα μια βαθιά ανάσα και πριν προλάβω να εκπνεύσω το τηλέφωνο ξαναχτύπησε. Αυτή τη φορά ήταν η θεία μου, αδερφή του πατέρα μου.

-Ελα.

-Ελα θεία.

-Θα φύγεις αύριο;

-Ναι.

-Ήθελα να σε ρωτήσω. Η Γωγώ σου αρέσει;

Τίναξα το κεφάλι μου προσπαθώντας να συλλάβω την ερώτηση.

-Ποια;

-Η Γωγώ, η φίλη της Τώνιας της ξαδέρφης σου.

-Ρε θεία πλάκα μου κάνεις; Τι δουλειά έχει τώρα η Γωγώ;

-Γιατί την είχα ρωτήσει και είχε δείξει ενδιαφέρον.

-Δε μας παρατάς ρε θεία.

-Σ' ενδιαφέρει;

-Τι να μ' ενδιαφέρει σου λέω αύριο φεύγω, το καταλαβαίνεις;

Κλείσαμε και είχα μείνει όρθιος με το τηλέφωνο στο χέρι να προσπαθώ να καταλάβω τι μου συνέβαινε. Ήταν δυνατόν; Κι όμως ήταν, ο πατέρας μου μ' έπαιρνε να μου πει ότι έχουμε γνωριμίες και η θεία μου να μου κάνει προξενιά. Γιατί τόση μοναξιά θεέ μου; Δια τι επ' εμέ η τιμωρία σου κύριε; Πόσο στον κόσμο τους ζούσαν αυτοί οι άνθρωποι; Έλεος!

Προσπάθησα να συγκεντρωθώ και να ηρεμήσω συζητώντας με το Δημήτρη. Μετά βολεύτηκα όπως μπορούσα στον καναπέ και προσπάθησα να κοιμηθώ.

Κεφάλαιο XV

Κινέζικο μαρτύριο

Εεκίνησα να ξαναπάω στην Αμερική. Αυτή τη φορά δεν υπήρχε σεκιούριτι της εταιρίας να με ρωτάει ποιος είμαι και τι κάνω και πολύ το χάρηκα. Αντ' αυτού μια δροσερότατη και ωραιότατη κοπελίτσα μου έδωσε τα πάσα μου και μου ευχήθηκε καλό ταξίδι. Άλλαξα πτήση στο Χήθροου και φύγαμε για Τορόντο. Άλλες δυο τρεις ταινίες "για όλη την οικογένεια" και είχα φτάσει, τώρα πια ήμουν μόνο μια ώρα και σαράντα λεπτά από τη Νέα Υόρκη. Μια ώρα, σαράντα λεπτά και ένα τελωνείο. Το είχα ξεχάσει το τελωνείο, όμως αυτή τη φορά δε θα ήταν τόσο δύσκολο. Είχα περάσει ήδη μια φορά και όπως και να το κάνεις τουλάχιστον δεν είχα το φόβο του αγνώστου. Επίσης είχα και το γεγονός ότι είχα ξαναπάει και ήμουν τυπικός, έφυγα πριν εξαντλήσω τις μέρες μου. Είχα την καλή μου διαγωγή με το μέρος μου. Πήρα την τσάντα μου και πήγα προς το γκισέ.

Ένας καλοζωισμένος κοντοκουρεμένος σα λοχίας πεζοναύτης Αμερικάνος καθόταν άνετα πίσω από τον πάγκο. Τον καλημέρισα και του έδωσα τα χαρτιά μου.

-Τι κάνατε στη Φιλαδέλφεια δύο μήνες;

-Στη Φιλαδέλφεια τίποτα, άλλαξα πτήση. Στη Νέα Υόρκη ήμουν.

-Στη Νέα Υόρκη;

'Εβαλε τα χαρτιά μου σ' ένα κίτρινο ντοσιέ και μου είπε να πάω για δευτερεύοντα έλεγχο.

Κίτρινο ντοσιέ; Γιατί κίτρινο ντοσιέ; Κανένας άλλος δεν είχε κίτρινο ντοσιέ. Ειλικρινά μέχρι εκείνη τη στιγμή το ταξίδι μου με είχε κουράσει μεν αλλά ήταν πολύ ευχάριστο, με εξαίρεση ένα πιτσιρίκι που δε σταμάτησε να κλαίει. Ήλπιζα ότι δε θα πέρναγα πάλι τη διαδικασία του δευτερεύοντος ελέγχου, δε μου ήταν ευχάριστη την τελευταία φορά όπως δε μου είναι ευχάριστη καμία φορά γενικώς. Τέλος πάντων όπως και να είχε θα πήγαινα και στο κάτω κάτω δεν είχα κάνει κάτι ούτε είχα κάτι να φοβάμαι.

Στο δεύτερο έλεγχο με περίμενε μια Κινέζα με σπασμένα νεύρα και Αγγλική προφορά που μόλις καταλάβαινα.

-Πόσο θα μείνετε στις Ηνωμένες πολιτείες;

-Δυο τρεις μήνες.

-Ποιος είναι ο σκοπός της επισκέψεώς σας;

-Τουρισμός.

Για σχολές και τέτοια δε της είπα τίποτα, γιατί θ' άρχιζε να μου ζητάει διαπιστεύσεις και ποιος ξέρει τι άλλο, συν τον τραπεζικό λογαριασμό για την εγγραφή μου τον οποίο δε διέθετα, οπότε αρκέστηκα στον τουρισμό. Ήθελα να τελειώνω.

-Που θα μείνετε κατά τη διάρκεια της παραμονής σας στις Ηνωμένες πολιτείες.

-Θα με φιλοξενήσει ο Δημήτρης Κατσούφης.

-Είναι αυτός ή αυτή;

-Παρακαλώ;

-Είναι "αυτός" ή "αυτή";

-Α συγνώμη, "αυτός". Είμαι πολύ κουρασμένος από την πτήση.

-Κι εγώ είμαι κουρασμένη.

Αυτό το είπε πολύ κοφτά. Προσπαθούσα να διακρίνω αν είχε σπασμένα νεύρα ή γεννήθηκε με σπασμένα νεύρα. Όπως και να 'χε όμως μου δημιούργησε αμέσως το συναίσθημα ότι δε θα πήγαινε καλά αυτή η ιστορία. Προσπάθησα να κρατήσω την ψυχραιμία μου.

-Τι κάνατε την τελευταία φορά που επισκεφτήκατε τις Ηνωμένες πολιτείες;

-Τουρισμό.

-Σε ποια πόλη ήσασταν την τελευταία φορά που επισκεφτήκατε τις Ηνωμένες πολιτείες;

-Στη Νέα Υόρκη.

-Και πάτε πάλι στη Νέα Υόρκη.

-Μάλιστα.

-Πόσο διάστημα μείνατε την τελευταία φορά στη Νέα Υόρκη.

-Κάτι λιγότερο από τρεις μήνες.

-Και δεν ήταν αρκετή η παραμονή σου στη Νέα Υόρκη την τελευταία φορά για τουρισμό;

-Όχι, θέλω να ξαναπάω.

-Τι να κάνεις στη Νέα Υόρκη, αφού έκανες τουρισμό την προηγούμενη φορά.

-Θέλω να δω και κάποιους φίλους.

-Α, ώστε μου αποκρύπτεις πληροφορίες.

-Δεν αποκρύπτω καμία πληροφορία. Θέλω να κάνω τουρισμό και να δω κάποιους φίλους.

-Η απόκρυψη πληροφοριών είναι σοβαρό αδίκημα.

-Δεν αποκρύπτω πληροφορίες, θέλω να κάνω τουρισμό και να δω και κάποιους φίλους.

-Εισιτήριο επιστροφής έχεις;

-Έχω.

-Δώσε μου να το δω.

-Ορίστε.

-Γιατί μου είπες ότι θα μείνεις δύο μήνες ενώ το εισιτήριο επιστροφής σου είναι για τρεις.

-Γιατί δεν ξέρω πόσο θα μείνω. Ο νόμος μου δίνει το δικαίωμα να μείνω μέχρι ενενήντα μέρες.

Μόλις άκουσε για νόμο έκανε ένα απότομο επιφώνημα όλο ειρωνεία και με κοίταξε σα να ήθελε να με σκοτώσει.

-Χα χα. Ο νόμος;

-Ναι, μπορεί να μείνω ένα, ενάμισι, δύο μήνες δεν ξέρω. Όταν είναι να φύγω θα αλλάξω το εισιτήριό μου και θα γυρίσω πίσω όπως την προηγούμενη φορά.

-Μου αποκρύπτεις πληροφορίες.

-Δεν αποκρύπτω πληροφορίες.

-Μου είπες ότι θα μείνεις δύο μήνες ενώ θα μείνεις τρεις.

-Δεν ξέρω πόσο θα μείνω, δε σου λέω ψέματα.

-Αποκρύπτεις πληροφορίες.

-Δεν αποκρύπτω τίποτα.

-Που θα μείνεις στη Νέα Υόρκη.

-Θα με φιλοξενήσει ο Δημήτρης Κατσούφης.

-Ποια είναι η διεύθυνσή του;

-Δεν ξέρω, θα έρθει να με πάρει απ' το αεροδρόμιο.

-Αποκρύπτεις πληροφορίες.

-Δεν αποκρύπτω τίποτα.

-Μέχρι τώρα αποκρύπτεις πληροφορίες και δε μου λες στην αλήθεια. Δεν είσαι καλός για τη χώρα μου. Αντιμετωπίζεις την πιθανότητα να ανακαλέσω τη βίζα σου και να μην επιτρέψω την είσοδό σου στις Ηνωμένες πολιτείες.

Αυτό ήταν, παίζαμε Πιραντέλο. Δέσμευσε όλα τα προσωπικά μου αντικείμενα και άρχισε να τα ψαχουλεύει με κάτι μπλε λαστιχένια γάντια στα χέρια της. Πέταγε τις σημειώσεις μου από δω κι από 'κει σα να 'ταν παλιόχαρτα, γι αυτή παλιόχαρτα ήταν και μάλιστα σε μια γλώσσα που δεν καταλάβαινε και δεν της άρεσε. Από εκείνη τη στιγμή όλα την ενοχλούσαν, σε όλα έβλεπε απάτες και απόκρυψη στοιχείων. Γιατί τα ρούχα σου δεν είναι πολλά, γιατί η κάμερα σου

είναι μεγάλη αυτή δεν είναι κανονική κάμερα είναι επαγγελματική. Γιατί μεταφέρεις επαγγελματική κάμερα; Τι είναι αυτό, τι είν' εκείνο και τα χειρότερα δεν είχαν έρθει ακόμα.

Βρήκε μια την κάρτα από το λογαριασμό που είχα ανοίξει στη Νέα Υόρκη.

-Γιατί άνοιξες λογαριασμό στην Αμερική;

-Για να μη σηκώνω μικροποσά από την τράπεζά μου στην Ελλάδα και πληρώνω κάθε φορά τη χρέωση διεθνούς συναλλαγής.

-Σε τι διεύθυνση άνοιξες το λογαριασμό;

-Στη διεύθυνση του σπιτιού μου στην Αθήνα.

Κοίτα να δεις δηλαδή που αντί να σου βγάζουν το καπέλο που έχεις λεφτά στη χώρα τους σε αντιμετωπίζουν λες και πήδηξες απ' το βαπόρι.

Βρήκε και την κάρτα του δικηγόρου και με ρώτησε αν κατά τη διάρκεια της παραμονής μου είχα ζητήσει νομικές συμβουλές. Της είπα όχι, σιγά μη της έλεγα ναι δηλαδή.

Αφού εκτονώθηκε με τα χαρτιά μου, τα πράγματά μου, το τηλέφωνό μου και τις τσέπες μου άρχισε την ανάκριση. Κάθισε πίσω από τον πάγκο της αργά αργά με ευχαρίστηση σαν μόλις να είχε τελειώσει ένα ωραίο γεύμα, έβγαλε τα γάντια κι έβαλε τα χέρια της στο πληκτρολόγιο. Κάτι άρχισε να πληκτρολογεί, συνέχισε να πληκτρολογεί και μετά έπιασε το διαβατήριό μου. Σημείωσε με το στυλό της κάτι κωδικούς στην τελευταία σελίδα και συνέχισε να πληκτρολογεί. Όλη αυτή την ώρα εγώ την παρακολουθούσα αμίλητος. Μόλις τελείωσε γύρισε και μου μίλησε. Κάτι μου είπε που εμένα μου ακούστηκε "Ό, τι πείτε θα χρησιμοποιηθεί εναντίον σας", δε θυμάμαι ακριβώς τι πάντως έτσι μου φάνηκε, επί της ουσίας αρχίσαμε να παίζουμε πάλι το ίδιο εργάκι. Με ρωτούσε τις ίδιες ακριβώς ερωτήσεις από την αρχή και μετά από κάθε απάντηση πληκτρολογούσε.

Τέσσερις ώρες κράτησε όλη η ιστορία και με πέρασε γενεές δεκατέσσερις. Πως ονομάζομαι, που κατοικώ, τι δουλειά κάνω, τι εισόδημα έχω, τι ύψος, τι σώβρακο φοράω και τι έφαγα πέρυσι τέτοια εποχή την ίδια μέρα, ξανά και ξανά και ξανά και ξανά. Εγώ της απαντούσα με ψυχραιμία. Δίπλα της καθόταν ένας συνάδελφος της μαύρος. Είχε άσπρα μαλλιά και πρέπει να κόντευε τη σύνταξη. Γύρναγε, την

κοίταγε, κοίταγε κι εμένα, κατέβαζε το βλέμμα και πολύ διακριτικά, τόσο που μπορεί να μη το καταλάβαινε κι ο ίδιος ότι το 'κανε, κούναγε το κεφάλι του σα να μου 'λεγε "Φιλαράκο έμπλεξες". Μετά σηκωνόταν κι έφευγε. Ξαναρχόταν, καθόταν λίγο, ξανακούναγε το κεφάλι και ξανάφευγε.

Είχα μείνει τελευταίος μέσα στο δωμάτιο, εγώ κι αυτοί. Ο μαύρος με πήρε και με πήγε να μου πάρει αποτυπώματα. Ήταν πολύ φιλικός, δεν είχε λόγο να μην είναι άλλωστε, όταν μου πάταγε τα δάχτυλα πάνω στο μελάνι έκανε κι ένα σχόλιο για το ρολόι μου που του άρεσε. Μου 'δωσε και σαπούνι να πλυθώ. Μου 'δωσαν τα πράγματά μου και κάτι χαρτιά να υπογράψω. Παραδόξως είχα παραμείνει ψύχραιμος μέχρι το τέλος, ειδικά στο τέλος. Ήταν περισσότερο αξιοπρέπεια παρά ψυχραιμία. Αξιοπρέπεια για να σταθώ με το κεφάλι ψηλά σε μια τόσο εξευτελιστική διαδικασία. Αξιοπρέπεια απέναντι στην απόλαυση που ένιωθε η Κινέζα όταν πληκτρολογούσε. Μάζεψα τα πράγματά μου και ένας άλλος μπάτσος με οδήγησε στην έξοδο. Μου είπαν ότι για να ξαναπάρω τη βίζα μου έπρεπε να απευθυνθώ στην Αμερικάνικη πρεσβεία της Αθήνας. Αυτή που είχα είχε ανακληθεί με την κατηγορία της "υπόνοιας πρόθεσης μετανάστευσης".

Ο Αμερικάνος μπάτσος με άφησε σ' έναν άλλο κόσμο. Στην έξοδο είχαν κάνει πηγαδάκι κάτι μπάτσοι Καναδοί. Μόλις μας είδαν να βγαίνω γύρισαν προς το μέρος μου και μου μίλησαν.

-Τι έγινε φίλε;

-Μου ακύρωσαν τη βίζα.

Γούρλωσαν τα μάτια και οι τέσσερις.

-Γιατί;

-Γιατί έτσι.

-Καλά είναι πολύ μαλάκες οι τύποι, που να δεις πως φέρονται σ' εμάς. Αυτό το χώρος που έχουν το τελωνείο τον νοικιάζουν από την κυβέρνηση του Καναδά. Είναι στη χώρα μας και μας μιλάνε σα να 'μαστε σκουπίδια.

Χαιρέτισα τους Καναδούς και πήγα στο γκισέ της αεροπορικής εταιρείας. Ήμουν πολύ συγχυσμένος και δεν είχα ιδέα τι θα έκανα. Φυσικά ήθελα να φύγω το συντομότερο δυνατό. Ευτυχώς μια πολύ καλή και εξυπηρετική κυρία ασχολήθηκε με την υπόθεσή μου. Δεν μπορούσα να πετάξω την ίδια μέρα εκτός κι αν πλήρωνα ένα αστρονομικό ποσό το οποίο

φυσικά δεν είχα. Η επόμενη διαθέσιμη πτήση ήταν δύο μέρες μετά. Τι θα έκανα, που θα έμενα, πως θα πήγαινα σε ξενοδοχείο, πως θα έβγαινα απ' τ' αεροδρόμιο; Τα είχα τελείως χαμένα.

-Τι διαβατήριο έχεις;

-Ελληνικό.

-Αν έχεις Ελληνικό διαβατήριο δε χρειάζεσαι βίζα για τον Καναδά. Μπορείς να πας σε όποιο ξενοδοχείο θέλεις. Υπάρχει μάλιστα ένα εδώ δίπλα στο οποίο οι πελάτες μας έχουν έκπτωση, νομίζω είναι περίπου εκατό δολάρια η βραδιά. Τι ωραία χώρα, τι ωραίοι άνθρωποι, πόσο φιλικοί και πόσο πολιτισμένοι. Η κυρία είχε απομείνει να με κοιτάει με το κεφάλι ελαφρώς γερμένο στο πλάι κι εκείνο το τόσο ζεστό χαμόγελο σα να μου έλεγε, "Δεν είσαι στην Αμερική βρε χαζούλη". Εγώ πρέπει εκείνη την ώρα να είχα πολύ ηλίθια φάτσα. Ήθελα να τη φιλήσω, πιο πολύ όμως ήθελα να κάνω ένα καυτό μπάνιο και να ξαπλώσω. Άλλαξα τα εισιτήρια της επιστροφής, την ευχαρίστησα και πήγα στο ξενοδοχείο.

Παραδόξως στο δωμάτιο με κυρίευσε μια απέραντα ανακουφιστική γαλήνη, από τη μια στιγμή στην άλλη, από τη στιγμή που έκλεισα την πόρτα πίσω μου. Θυμήθηκα αυτό που είχε πει ο Karl Kraus, "Οι ποινές προορίζονται να εκφοβίζουν όσους δεν έχουν πρόθεση να παραβούν το νόμο". Ήμουν τρομοκρατημένος. Στο μυαλό μου όλη αυτή την ώρα είχε κολλήσει το "Immigration man" του Graham Nash, το παρατήρησα όταν κάθισα στο κρεβάτι.

Έπρεπε να επικοινωνήσω με το Δημήτρη, να τον ειδοποιήσω. Για κάποιο λόγο το τηλέφωνό μου δεχόταν κλήσεις αλλά δεν μπορούσα να καλέσω κανέναν και το Αμερικάνικο νούμερο που είχα δε λειτουργούσε στον Καναδά. Προσπάθησα να πάρω από το ξενοδοχείο, μπερδεύτηκα με τους κωδικούς και τα νούμερα και δεν κατάφερα τίποτα. Ήμουν πολύ κουρασμένος. Τελικά έκανα ένα καυτό μπάνιο και ξάπλωσα στο κρεβάτι. Άνοιξα την τηλεόραση και λίγο μετά με πήρε ο ύπνος.

Την επόμενη μέρα κοιμήθηκα μέχρι αργά, δεν είχα και τι άλλο να κάνω βέβαια. Κατέβηκα μέχρι το αεροδρόμιο και πήρα ένα μεγάλο καφέ. Ήθελα να καπνίσω, δε γίνεται πρωινός καφές χωρίς τσιγάρο. Έξω έκανε πολύ κρύο, ήταν μέσα Γενάρη, τα

πάντα ήταν χιονισμένα. Δεν ξέρω πόσους βαθμούς είχε πάντως όταν φύσαγε ξύριζε οικουμενικό πατριάρχη. Έκανα δύο τσιγάρα και χώθηκα πάλι στο αεροδρόμιο, άλλα δύο και πάλι μέσα, πολύ απάνθρωπο αυτό που κάνουν με το κάπνισμα. Θέλω να πω, εντάξει όταν κάνει ζέστη δεν έχω πρόβλημα να βγω έξω να καπνίσω, κάποιους τους ενοχλεί και το σέβομαι. Όμως με τέτοιο κρύο να σε βγάζουν έξω; Δηλαδή τι θα γινόταν αν είχαν ένα μέρος να μπορείς να καπνίσεις; Και δε μπορώ να το συνηθίσω το κρύο με τίποτα.

Γύρισα στο ξενοδοχείο, έπρεπε να πάρω το Δημήτρη τηλέφωνο. Με περίμενε στη Νέα Υόρκη το προηγούμενο βράδυ και δεν είχε ιδέα τι είχε συμβεί, θα πρέπει να είχε ανησυχήσει. Τελικά κατάφερα να τον καλέσω.

-Γεια σου Δημήτρη, πήρα να σου πω ότι χάρηκα πολύ για τη γνωριμία μας και θα τα πούμε στην Ελλάδα.

-Τι έγινε;

-Έφαγα κλώτσο.

-Γιατί;

-Γιατί δεν τους είπα το ποίμα όπως θέλανε.

-Μα γιατί, αφού και βίζα είχες και την άλλη φορά έφυγες στην ώρα σου.

-Μου βρήκανε την κάρτα του δικηγόρου και το λογαριασμό της τράπεζας.

-Θα δούμε τι θα κάνουμε. Πως μπορείς να ξαναβγάλεις βίζα;

-Πρέπει να πάω στην πρεσβεία στην Αθήνα και να περάσω συνέντευξη όπως γινόταν παλιά.

-Ε πήγαινε να δούμε τι θα σου πούνε.

-Αστειεύεσαι; Άμα πάω στην πρεσβεία θ' αρχίσουν να σκαλίζουνε. Κι άμα αρχίσουν να σκαλίζουνε το πρώτο που θα σκαλίσουν θα είναι η φορολογική μου δήλωση. Με την κωλοδουλειά που κάνω τα τελευταία χρόνια και τα παίρνω μαύρα ή καθόλου η φορολογική μου δήλωση είναι να με κλαίν' οι ρέγκες, οπότε αντίο βίζα.

-Ω ρε ζημιά.

-Κοίτα, αυτό που μπορεί να γίνει είναι να μιλήσεις εσύ με την Ελληνική πρεσβεία να σου πουν τι μπορούμε να κάνουμε. Εμένα στην Αμερικάνικη δεν πρόκειται να μου πούνε τίποτα και δικηγόρο δεν εμπιστεύομαι κανένα. Λογικά μπορώ να έρθω άμα μου κάνεις πρόσκληση.

-Εντάξει θα το κοιτάξω. Ω ρε ζημιά.

-Εντάξει, από μια άποψη καλύτερα που έγινε έτσι.

-Δηλαδή;

-Δηλαδή ήρθα την πρώτη φορά τουρίστας, τη δεύτερη έγινε αυτό. Αν δε γινόταν τη δεύτερη θα γινόταν την τρίτη κι αν όχι την τρίτη την τέταρτη. Να μπαίνοβγαίνω και να εξαρτώμαι απ' την κάθε αγάμητη στο κάθε τελωνείο, δεν κάνουμε δουλειά έτσι. Να βρούμε ένα τρόπο να 'χω τα χαρτιά μου να μην ασχολούμαι με μαλακίες.

-Δίκιο έχεις. Θα το κοιτάξω και θα σου πω.

Είχε φτάσει απόγευμα, είδα λίγο τηλεόραση, τσέκαρα τα μείλ μου, έφαγα κι ένα σάντουιτς απ' το αεροδρόμιο και δεν είχα τι άλλο να κάνω. Ήμουν στο Τορόντο, αν και δεν είχα προγραμματίσει την παραμονή μου εκεί ήταν ευκαιρία να κάνω μια βόλτα στην πόλη. Πήρα πληροφορίες κι ένα χάρτη του μετρό από το ξενοδοχείο και ξεκίνησα, ήταν ότι χρειαζόμουν με χάρτη και πυξίδα πάω όπου θέλω. Πήρα το λεωφορείο από το αεροδρόμιο, κατέβηκα στο τέρμα του μετρό, άλλαξα στο σταθμό Yonge και τράβηξα νότια για το κέντρο. Σύμφωνα με τη ρεσεψιονίστ του ξενοδοχείου ότι είχα να δω ήταν γύρω από την οδό Queen. Είδα την οδό Queen, την οδό King, τη Yonge, τα τραίνα, έφτασα μέχρι τον πύργο, τράβηξα φωτογραφίες, σκέφτηκα να πάω κι απ' το Greektown αλλά έκανε ψόφο. Πολύ θα ήθελα να βρω κάποιο Ελληνικό diner να φάω κάτι αλλά απ' την άλλη αν έβρισκα Έλληνες θ' αρχίζαμε να λέμε όλοι μαζί τον πόνο μας και ήμουν πολύ κουρασμένος γι αυτό, ήθελα να ξεχάσω.

Όμορφη πόλη το Τορόντο αν και δεν ήταν μεγάλη, το μετρό είχε όλες κι όλες δύο γραμμές. Πολύ ωραία κτήρια, πολύ ωραίοι δρόμοι και το κυριότερο άνθρωποι χωρίς άγχος. Θα μπορούσα να ζήσω εκεί αλλά μετά από χρόνια, σε αρκετά μεγαλύτερη ηλικία. Η ρεσεψιονίστ είχε δίκιο, ότι είχα να δω ήταν γύρω απ' αυτούς τους δύο τρεις δρόμους. Λίγο πάνω ή λίγο κάτω η δραστηριότητα τελείωνε και μαζί της το ενδιαφέρον μου, η ζώνη γινόταν οικιστική. Περπάτησα αρκετά μέχρι που το κρύο με ανάγκασε να εγκαταλείψω τη βόλτα μου. Δεν είδα πως ήταν τα προάστια ούτε μέχρι που εκτεινόταν. Το πιο συνταρακτικό στιγμιότυπο που είδα ήταν ένας τύπος σε μια γωνία που πουλούσε εισιτήρια για χόκεϊ στη μαύρη αγορά. Όχι άλλο χόκεϊ, δε θέλω να ξανακούσω για χόκεϊ στη ζωή μου.

Γύρισα στο ξενοδοχείο, αυτή η βόλτα ήταν πολύ ευεργετική. Για πολλή ώρα με είχε κρατήσει μακριά απ' τις σκέψεις μου. Το δωμάτιο ήταν ήσυχο, ακριβώς αυτό που δε χρειαζόμουν. Τώρα ούτε η κούραση ούτε κάποια δραστηριότητα με κρατούσαν αρκετά απασχολημένο και τα ερωτήματα έρχονταν το ένα μετά το άλλο. Πως είχα βρεθεί σ' αυτή την κατάσταση και γιατί; Γιατί δεν είχα παίξει το παιχνίδι της Κινέζας; Ήθελα στην πραγματικότητα να το παίξω; Τι παιχνίδι ήταν αυτό; Από πότε η πρόθεση και πολύ περισσότερο η υπόνοια της τιμωρείται; Πως αποδεικνύεται μια υπόνοια πρόθεσης; Για τα εισιτήρια και το ξενοδοχείο δε μ' ένοιαζε τόσο, αυτό ήταν το λιγότερο. Τουλάχιστον είχα κάπου να κοιμηθώ και μπορούσα με κάποιο τρόπο να γυρίσω πίσω. Τι θα έκανα τώρα; Τι επιλογές είχα; Δε μπορούσα να κοιμηθώ. Τα σκεφτόμουν όλ' αυτά μέχρι που αποφάσισα να κατέβω στο μπαρ να πιω ένα Canadian με πάγο. Τι διάολο, στον Καναδά ήμουν.

Την επόμενη μέρα δεν είχα όρεξη για βόλτες. Σκότωσα όση ώρα μπορούσα με καφέ και τσιγάρο και πήγα στη ρεσεψιόν. Πλήρωσα τη λυπητερή και πήγα στο αεροδρόμιο. Ήταν λίγο μετά τις έντεκα το πρωί και η πτήση μου ήταν στις εννιά το βράδυ, ήταν πολύς ο χρόνος. Παρατηρούσα τον κόσμο που πηγαινοερχόταν, τα αεροδρόμια είναι εξαιρετικά μέρη για να παρατηρείς τους ανθρώπους. Βρήκα ένα παρατημένο καρότσι να φορτώσω τα πράγματά μου κι έκανα μια βόλτα. Κάθισα σ' ένα παγκάκι και χάζευα τους ταξιδιώτες. Έκανα άλλη μια βόλτα κάθισα σ' ένα άλλο σημείο, άλλη μια βόλτα, κάνα δυο ώρες και αρκετά παγκάκια αργότερα βαρέθηκα. Ήθελα ένα μέρος με ησυχία, χωρίς κόσμο. Είχα μαζί μου, τον "Καιρό των δολοφόνων" του Μίλλερ. Μου το είχε δώσει η φίλη μου η Ευγενία όταν είχα γυρίσει από το πρώτο μου ταξίδι στην Αμερική. Δεν το είχα αγγίξει για κάποιο λόγο, ίσως γιατί η Ευγενία μου είχε ζητήσει να διαβάσω πρώτα την "Εποχή στην κόλαση" πράγμα που δεν είχα κάνει ακόμα. Για κάποιο λόγο το πήρα μαζί μου και τώρα βρισκόμουν στο αεροδρόμιο του Τορόντο να διαβάζω για τη ζωή του Ρεμπώ.

Είναι κάποιες φορές που έχεις την αίσθηση πως με κάποιους ανθρώπους έχεις συναντηθεί ξανά σε κάποια προηγούμενη ζωή. Εμφανίζονται από το πουθενά και ο ρόλος τους στη ζωή σου είναι τόσο μυστηριώδης και ιδιαίτερος που άλλη εξήγηση δεν απομένει από αυτή για να δικαιολογήσει την

παρουσία και τη δράση τους. Με πολύ αναπάντεχο τρόπο είχα γνωρίσει την Ευγενία και κάθε φορά που βρισκόμασταν ή κάθε φορά που μου προσέφερε κάτι αυτό έμελλε πάντα ν' αποδειχτεί καταλυτικό για τις εξελίξεις. Όταν ήμουν στη Νέα Υόρκη η Ευγενία μου είχε ταχυδρομήσει ένα φάκελο με φωτοτυπημένα δύο βιβλία, " Ο Γκας ο γκάνγκστερ", το "Μερόνυχτα Φρανκφούρτης" του Αντώνη Σουρούνη κι ένα ξύλινο κουτάκι με τέσσερα μεγάλα ζάρια. Ο Σουρούνης είναι από τους αγαπημένους μου Έλληνες συγγραφείς. Τα ζάρια μου είπε ότι μου τα έστειλε για καλή τύχη. Διαβάζοντας τους μύθους της αυταπάτης των Ελλήνων μεταναστών στη δυτική Γερμανία στα "Μερόνυχτα Φρανκφούρτης" είχα νιώσει μεγάλη ανακούφιση στο μικρό δωματάκι της εικοστής πρώτης λεωφόρου.

Όπως με τα βιβλία του Σουρούνη στη Νέα Υόρκη έτσι και στο Τορόντο, χωρίς να το περιμένω ή να το φανταστώ είχα ξαφνικά τις απαντήσεις γραμμένες μπροστά μου. Όλα απέκτησαν ένα νόημα, όλος αυτός ο παραλογισμός απέκτησε μια σημασία, όλα μπήκαν στη θέση τους. Ο Ρεμπώ δια μέσου του Μίλλερ, διαμέσου της Ευγενίας μου το έλεγαν καθαρά. "Η γη ανήκει στους ισχυρούς, σ' αυτούς που διαθέτουν τους μεγαλύτερους στρατούς και τους μεγαλύτερους στόλους και γι αυτούς ο κόσμος δεν είναι ποτέ αρκετά ευρύχωρος". Δεν είμαι ποιητής ούτε καταραμένος και δε θέλω να γίνω. Αν όμως ο Ρεμπώ πήγε στην άκρη του κόσμου για να "δει τις μεγάλες δυνάμεις να αποτυγχάνουν στον κήπο του", εγώ είχα ακολουθήσει ακριβώς την αντίθετη κατεύθυνση αναζητώντας την ίδια γεύση. Και τη βρήκα.

Τι ειρωνεία. Κι εγώ που νόμιζα πως πήγα στην Αμερική για να βρω μια θέση στον ήλιο ή έστω να βρω τη Χριστίνα που έχασα. Γι αυτό που πραγματικά έψαχνα να βρω δε χρειαζόταν καν να μπω στην Αμερική, ήταν αρκετή μια επίσκεψη μέχρι το τελωνείο της. Ξαφνικά δεν αισθανόμουν μόνος σ' αυτό το μοναχικό πλανήτη, ένιωσα πως επιτέλους κάποιος με καταλάβαινε. Μια μυστική εταιρία, ένας κύκλος χαμένων ποιητών, ο Σουρούνης, ο Μίλλερ, ο Ρεμπώ ήταν εκεί να μου πουν ότι δεν ανακάλυψα τον τροχό, απλά μόλις τον είχα αντικρίσει. Η Ευγενία είχε κάνει πάλι το θαύμα της.

Γνώρισα πολλούς ανθρώπους στη Νέα Υόρκη, οι περισσότεροι απ' αυτούς μετρούσαν δεκαετίες παρανομίας. Δεν

ήταν δύσκολο για κάποιον εκεί να ζησει έτσι, απλά δε μπορούσε να έχει δίπλωμα οδήγησης και κανένα δικαίωμα ίσης μεταχείρισης με όλους τους υπόλοιπους ανθρώπους, τους "νόμιμους". Όλοι τους ζούσαν υπό το καθεστώς του φόβου σα σκιές μέσα στο πλήθος, λαθραία. Αυτό να ήταν λοιπόν που έκανε τους Έλληνες που γνώρισα να μη θέλουν να λένε ούτε τ' όνομά τους; Οι περισσότεροι αν όχι όλοι, ακόμα κι αυτοί που είχαν χαρτιά, είχαν περάσει από την παρανομία για ένα μικρό ή μεγάλο διάστημα. Θυμήθηκα τα λόγια της Αγγελικής και του Κυριάκου.

Η δουλεία έχει επισήμως καταργηθεί στο σύγχρονο κόσμο. Δε χρειάζεται πια δουλέμποροι να διασχίζουν με τα καράβια τους τις θάλασσες ούτε να θέτουν τη ζωή τους σε κίνδυνο απαγάγοντας ανθρώπους. Οι αφέντες δε χρειάζεται να παρέχουν στέγη και τροφή στους σκλάβους τους, δε συμφέρει. Οι μέτοικοι πληρώνουν το εισιτήριό τους, το νοίκι τους, το φαγητό τους, την περίθαλψή τους και ζουν με το φόβο και την αγωνία της απέλασης. Ως είδος βασίσαμε την επιβίωσή μας, την εξέλιξη και την ευημερία μας στη μετακίνηση. Πολύ απλά πήραμε τα ποδαράκια μας και περπατήσαμε κάθε σπιθαμή αυτού του πλανήτη. Κι αφού περπατήσαμε όλο τον πλανήτη παγκοσμιοποιηθήκαμε.

Τώρα τα πράγματα γίνονται ακόμα πιο μεθοδικά και "πολιτισμένα". Τα κράτη χαράσσουν γραμμές στους χάρτες και προσλαμβάνουν τα παιδιά των φθηνών εργατών ως τελωνειακούς υπαλλήλους. Κι όταν συμφέρει τους ισχυρούς της γης είμαστε παγκόσμια κοινότητα, όταν δε τους συμφέρει είμαστε μοιρασμένοι σε έθνη, κράτη, πολιτείες και περιφέρειες. Από το μυαλό μου πέρασαν εικόνες χιλιάδων ανθρώπων. Στα πρόσωπά τους είδα χαραγμένη την ίδια έκφραση. Αυτό δε γινόταν όμως παντού στον κόσμο; Αυτό δε γινόταν και στη δική μου πατρίδα; Αυτό λοιπόν ήταν παγκοσμιοποίηση, να σου λέει μια Κινέζα στο Αμερικάνικο τελωνείο του Τορόντο ότι δεν είσαι καλός για τη χώρα της.

Ήμουν βυθισμένος σε σκέψεις μέχρι που κάποιος με διέκοψε, δεν είχα προσέξει πως καθόταν τόση ώρα στο ίδιο παγκάκι. Μου ζήτησε να προσέχω τα πράγματά του να πεταχτεί να πάρει κάτι να φάει. Δεν είχα να πάω κάπου και δέχτηκα να το κάνω. Γύρισε μετά από λίγο και άνοιξε τον υπολογιστή του. Φαινόταν αρκετά ενθουσιασμένος και αυτή ήταν για 'μένα

μια πρώτης τάξεως ευκαιρία για κουβέντα.

-Τι ψάχνεις εκεί;

-Παίζει Μίλαν -'Ιντερ και θέλω να το δω. Αρχίζει σε δεκαπέντε λεπτά.

-Εσύ με ποιους είσαι;

-Με την Ίντερ. Εσύ από που είσαι;

-Από την Ελλάδα.

Ο Ιταλός φίλος μου έδειξε μεγάλο ενδιαφέρον. Για να πω την αλήθεια σε όσους ανθρώπους έτυχε να μιλήσω στον Καναδά διέκρινα το ίδιο ενδιαφέρον. Η Ελλάδα βρισκόταν στο κέντρο της οικονομικής κρίσης και όλοι ενδιαφέρονταν να μάθουν περισσότερα. Αισθάνονταν πως η κρίση ερχόταν και στη χώρα τους. Μάλιστα το πιο αξιοσημείωτο είναι πως σε καμία περίπτωση δε διέκρινα καμία από εκείνες τις κατηγορίες που εξαπολύονταν εναντίον της Ελλάδας με τόσο μένος. Όλοι εκεί έδειχναν να κατανοούν πως στην ιστορία παιζόταν κάποιο χοντρό παιχνίδι και μας έβλεπαν με κάποια συμπάθεια. Του είπα ότι είχα πει και στους άλλους.

-Τι γίνεται στην Ελλάδα;

-Κάνουν ακριβώς το αντίθετο απ' ότι χρειάζεται για να βγούμε από την κρίση.

-Αυτός ο Μπερλουσκόνι είναι πολύ μαλάκας.

-Είναι.

-Και τι θα γίνει τώρα;

-Τι θα γίνει; Θα επιβιώσουμε όπως επιβιώνουμε κάτι χιλιάδες χρόνια.

-Εμείς δεν ξέρω αν θα επιβιώσουμε.

Είχα διάθεση εκείνη την ώρα και ήθελα να παίξω λίγο με την ανησυχία του. Άλλωστε ήταν και με την Ίντερ, δικό μας παιδί.

-Θα επιβιώσετε. Η Ιταλία έχει κάτι στην πρόσφατη ιστορία της που δεν το έχει η Ελλάδα.

Ο Ιταλός συνοφρυώθηκε.

-Τι;

-Το Γκαριμπάλντι.

Πετάχτηκε σα να τον χτύπησε ρεύμα.

-Τι λες ρε φίλε, μετά το Γκαριμπάλντι είχαμε φασισμό.

-Εσείς και όλη η Ευρώπη. Το θέμα όμως είναι ότι ξεκαθαρίσατε τους λογαριασμούς σας ως έθνος, πράγμα που εμείς δε το έχουμε κάνει ακόμα.

Μιλήσαμε λίγο ακόμα και ο αγώνας ξεκίνησε. Ο Ιταλός αφοσιώθηκε στον υπολογιστή του και η ευχάριστη νότα έλαβε τέλος. Απέμενε ο χρόνος που κυλούσε αργά μέχρι να σημάνει η ώρα της αναχώρησής μου.

Κεφάλαιο XVI

Χάσμα

Γύρισα στην Αθήνα, για τέσσερις μέρες έπεσα στο κρεβάτι με πυρετό και διάρροια. Ένιωθα εξάντληση και απογοήτευση. Η εξάντληση με είχε καταβάλει τελείως αλλά πιο βασανιστική ήταν η απογοήτευση. Σκεφτόμουν συνεχώς τα γεγονότα, δε μπορούσα να τα βγάλω απ' το μυαλό μου. Το κίτρινο ντοσιέ, το "λοχία", την Κινέζα, το μαύρο προϊστάμενό της που την επέβλεπε και μου έκανε τον καλό, το λογαριασμό μου που δεν είχε λεφτά για άλλα εισιτήρια. Τα περιθώρια μου είχαν στενέψει πάρα πολύ, αισθάνθηκα να πνίγομαι. Και τώρα; Τι θα γινόταν τώρα; Τι άλλο χαρτί είχα στα χέρια μου να παίξω; Σκεφτόμουν και ξανασκεφτόμουν κι ο πυρετός που μου προκαλούσαν οι σκέψεις ήταν χειρότερος απ' αυτόν της αϋπνίας. Συνειδητοποιούσα πως δεν είχε κανένα νόημα να κάθομαι να τα σκέφτομαι όλα αυτά εκείνες τις συγκεκριμένες ώρες και προσπαθούσα να συγκεντρωθώ για να ηρεμήσω. Σωματικά η κατάστασή μου δεν ήταν καλύτερη, είχα δυνάμεις για να φτάσω μόνο μέχρι την τουαλέτα.

Εκείνες τις μέρες ήρθε ο πατέρας μου στην πόλη. Ήθελε να συζητήσουμε και με πήρε τηλέφωνο να μου πει ότι ξεκίναγε για το σπίτι μου. Ούτε με ρώτησε αν είχα όρεξη για κουβέντα ούτε αν είχα το κουράγιο. Έφτασε καμιά ώρα αργότερα, χαιρετηθήκαμε στην είσοδο και κάθισε στον καναπέ. Δεν ήθελε ούτε καφέ ούτε τσάι, ήθελε κουβέντα. Μιλήσαμε λίγο για την πρόσφατη περιπέτειά μου και με ρώτησε αν κατά τη γνώμη μου τα κριτήριά τους θα μπορούσαν να είναι πολιτικά. Φυσικά δεν πιστεύω πως είχαν πολιτικά κριτήρια. Για την ακρίβεια η εντύπωση που μου έδωσαν οι άνθρωποι που με έκριναν ήταν ότι δεν είχαν ιδέα από πολιτική.

Αμέσως μετά περάσαμε στο κυρίως γεύμα. Κινήθηκε αμέσως στα πολύ οικεία του θεωρητικά μονοπάτια που του χάριζαν πάντοτε εκείνη τη χαρακτηριστική άνεση στη συζήτηση. Του εξήγησα πως αν ήθελε να συζητήσουμε σοβαρά θα έπρεπε να κάνει την παραχώρηση να μιλήσουμε σε πιο πρακτική βάση αλλιώς η κουβέντα μας δεν είχε κανένα νόημα. Πως να το κάνουμε δηλαδή, τα πρακτικά θέματα συζητούνται σε πρακτική βάση. Αν ήταν να κάνουμε θεωρητική συζήτηση μπορούσαμε να πούμε για τον κοινωνικό και πολιτικό αντίκτυπο του εμφυλίου

πολέμου στη σύγχρονη εποχή, αλλά κάποια άλλη ώρα. Άρχισε λοιπόν να μου λέει πως θα ήθελε να έχει μια καλή σχέση μαζί μου, αλλά δεν είχε διότι δεν είχε καλή σχέση με τη μάνα μου, με την οποία θα ήθελε επίσης να έχει καλή σχέση και ο λόγος για τον οποίο είχε κάποια σχέση και επαφή μαζί της ήταν εξ αιτίας μου και πως θα έπρεπε εγώ να βελτιώσω τη σχέση μου με τη μάνα μου. Πραγματικά δηλαδή, που τη θυμήθηκε τη μάνα μου; Είχαν χωρίσει προ εικοσαετίας.

Τη συζήτηση αυτή δε την είχαμε ανοίξει ποτέ. Για χρόνια ολόκληρα δε το είχα κάνει θέμα, αισθανόμουν πως δεν είχε κανένα νόημα. Τώρα ο πατέρας μου άνοιγε τους ασκούς του Αιόλου και φυσικά διάλεξε τη χειρότερη στιγμή. Αναρωτιέμαι καμιά φορά αν αυτό είναι ταλέντο των δικών μου συγγενών αποκλειστικά ή ένα φαινόμενο παγκόσμιο. Με όση ψυχραιμία μου απέμενε προσπάθησα να του εξηγήσω πως το γεγονός ότι η σχέση μου με τη μάνα μου ήταν διαταραγμένη είχε πολύ συγκεκριμένα αίτια. Του θύμισα αυτά που του είχα πει αμέτρητες φορές και που για κάποιο λόγο επέμενε να τα διαγράφει από τη μνήμη του. Για τη συναισθηματική της αστάθεια, την αυστηρή της προσκόλληση στο κοινωνικώς αποδεκτό μοντέλο ζωής και την έλλειψη επικοινωνίας που αυτή προκαλούσε, τη βία που είχα υποστεί όλ' αυτά τα χρόνια με διάφορους τρόπους και στο πως όλα αυτά είχαν συμβάλει στην απώλεια κάθε εμπιστοσύνης απέναντι στη μάνα μου. Αυτός επέμενε πως όλα αυτά δεν είχαν καμία σημασία και μου αράδιαζε ένα σωρό επιχειρήματα δανεισμένα από το Ράιχ και το Φρόιντ. Μανία που έχουν αυτοί οι αριστεριστές με το Ράιχ και το Φρόιντ..

Όμως η σχέση μου με τον πατέρα μου ποια ήταν; Αυτός δεν είχε καμία ευθύνη σε όλη αυτή την ιστορία; Και μιας και το ανοίξαμε το θέμα δηλαδή ας το πηγαίναμε μέχρι τέλους.

-Καλά, εσείς δε τα βρήκατε, χωρίσατε. Δε σας ζήτησα ποτέ το λόγο γι αυτό. Εμένα με ρωτάς τι τράβηξα τέσσερα χρόνια μόνος μου στο ίδιο σπίτι μαζί της;

-Κι εσύ δε με ρώτησες όταν πήγες κι έβγαλες εισιτήριο για την Αμερική. Μόνος σου το αποφάσισες. Ούτε όταν πήγες με τη μάνα σου στην Πάτρα. Θα ήταν καλύτερα αν είχες μείνει μαζί μου στα Λεχαινά.

-Τι έκανα λέει; Κατ' αρχήν άσε την Αμερική στην άκρη, είναι άλλη συζήτηση. Δε σε ρώτησα αν ήθελα να μείνω στα

Λεχαινά; Εσύ δηλαδή ήθελες να μείνω;

-Φυσικά.

-Και τι έκανες γι αυτό;

-Βγήκα στο παράθυρο την ώρα που φεύγατε με τη μάνα σου και σε ρώτησα.

Έμεινα άφωνος. Πραγματικά δεν ήξερα τι να κάνω εκείνη τη στιγμή. Να βάλω τις φωνές; Να βάλω τα γέλια; Να απαντήσω; Και τι ν' απαντήσω σ' αυτό; Πλέον η κατάσταση δεν είχε ούτε καν πλάκα. Χώθηκα στην κουζίνα και έπιασα να σαπουνίζω το φούρνο σα νοικοκυρά σε απόγνωση που ήθελε να βρεθεί σε άλλη διάσταση. Δεν ήθελα να πω κάτι, δεν είχα να πω τίποτα. Προσπαθούσα να κρατήσω την ψυχραιμία μου ή τέλος πάντων να ξεθάψω από μέσα μου όποιο ψήγμα απέμενε απ' αυτή. Μια κουβέντα ακόμα και θα γινόταν πυρηνική έκρηξη. Δεν έπρεπε να πω κουβέντα. Προσπάθησα να αδειάσω το μυαλό μου από κάθε σκέψη και προσπαθούσα να συγκεντρωθώ. Έτριβα με το σφουγγάρι και παρατηρούσα τις φυσαλίδες του αφρού να σκάνε. Ήθελα να απομονωθώ από το περιβάλλον, από κάθε ερέθισμα και κάθε νέα προσλαμβάνουσα, έστω για λίγο. Εκείνες οι στιγμές μου φάνηκαν αιώνας, αλλά όσο κι αν κράτησαν δεν έφεραν θεαματικά αποτελέσματα.

Μετά από λίγο μπήκε ο πατέρας μου στην κουζίνα και με ρώτησε αν ήθελα να συνεχίσουμε τη συζήτηση.

-Ποια συζήτηση;

-Αυτή που κάναμε.

-Σε παρακαλώ δε θέλω να συζητήσω άλλο.

-Μα είχαμε μια συζήτηση.

-Σε παρακαλώ δε θέλω να συζητήσω τίποτα.

-Έχεις λάθος.

Συγκέντρωσα ότι δυνάμεις μου απέμεναν και άρθρωσα μόνο λίγες λέξεις που δεν κατάλαβα με ποιο τρόπο κατάφερα να συντάξω.

-Είναι πολύ δύσκολο για 'μένα στην ηλικία που έφτασα να συνειδητοποιώ πόσο ανεύθυνος είναι ο πατέρας μου. Με πλημμύρισε θλίψη και ανακούφιση μαζί. Δεν είχα δυνάμεις να κάνω τίποτ' άλλο, ούτε καν να εκφράσω αυτό που ένιωθα, ήταν τόσο δικό μου. Τον είδα που ταράχτηκε, ανησύχησα και για μια στιγμή ένιωσα τύψεις που τον έφερα σ' αυτή την κατάσταση. Όμως δε μπορούσα να του τη χαρίσω.

Έμεινα μόνος μου στο σπίτι, προσπάθησα να ηρεμήσω. Πήρα το Χρήστο τηλέφωνο, ήθελα με κάποιον να μιλήσω. Ο Χρήστος μόλις άκουσε όσα του είπα εξαγριώθηκε κι άρχισε να φωνάζει.

-Πόσο ήσουν όταν βγήκε στο παράθυρο και σε ρώτησε;

-Δώδεκα.

-Πλάκα κάνεις; Ποιο παράθυρο; Εμένα με σήκωσαν απ' το κρεβάτι που κοιμόμουν μες την άγρια νύχτα και μου είπανε μάζεψε τα πράγματά σου και διάλεξε με ποιόν θες να πας. Εννιά χρονών ήμουν. Και τι παραπάνω περίμενες; Τι κατέκτησε αυτή η γενιά; Η προηγούμενη κατέκτησε το διαζύγιο και είδες πως το διαχειρίστηκε. ΑΥΤΟΙ ΤΙ ΚΑΤΑΚΤΗΣΑΝΕ; Μας περιγράψαν ένα κόσμο που καμία σχέση δεν είχε με αυτόν που βρήκαμε και κάνανε αξία το βόλεμα και το δημόσιο. Έχεις δει το "Μίσιον";

-Ποιο;;

-Το "Μίσιον", με το Ντε Νίρο.

-Ε;; Ναι.

-Θυμάσαι τη σκηνή που προσπαθούσε ν' ανέβει τον καταρράκτη;

-Ναι. Νομίζω ναι.

-Η σχέση μας μαζί τους και με κάθε προηγούμενη γενιά είναι σαν το τσουβάλι που έσερνε ο Ντε Νίρο στο Μίσιον με τις πανοπλίες και τα μάτζαλα. Που ν' ανέβει τον καταρράκτη ο άνθρωπος μ' αυτό το πράμα στην πλάτη του; Τραβάς το μαχαίρι, το κόβεις και πας παραπέρα. Αυτή είναι η σχέση μας μαζί τους.

Είχα πάρει το Χρήστο για να μιλήσω όμως τώρα είχα μείνει πιο άφωνος από πριν. Στο τέλος της συζήτησης ηρέμησε λιγάκι και ηρέμησα κι εγώ. Δεν ήξερα τι ν' απαντήσω. Ήταν η άποψή του και δεν είχα ιδέα αν ήταν κ' η δική μου. Δεν ξέρω τι κατέκτησε η γενιά του πατέρα μου και δε με νοιάζει. Ήταν όντως αυτή η σχέση μας με τις προηγούμενες γενιές; Δεν ήξερα τι να πω, αλλά δεν ήθελα να πω και κάτι, ούτε να προσθέσω, ούτε ν' αφαιρέσω.

Βεβαίως αυτό ήταν το πρώτο κακό και ως γνωστόν μετά απ' αυτό έπονται και άλλα μύρια. Σα να μη μου 'φτανε η στενοχώρια μου τρεις μέρες μετά ήρθε να μ' επισκεφτεί η μάνα μου στην Αθήνα. Στην αρχή χάρηκα, είχα να τη δω κάτι μήνες, ακύρωσα μάλιστα κάτι δουλειές που είχα εκείνη την ημέρα ώστε να έχω όλο το χρόνο στη διάθεσή μου. Όταν

έφτασαν με τον πατριό μου και τον αδερφό μου είχε αρχίσει να νυχτώνει. Χτύπησε το κουδούνι και άνοιξα, στάθηκα στην πόρτα και τους περίμενα μέχρι ν' ανέβουν στον όροφο. Όμως αντί για τη χαρά της επίσκεψης δοκίμασα τη μεγαλύτερη αγανάκτηση. Η μάνα μου αντί να έρθει στην πόρτα μου πήγε στην πόρτα της διαχειρίστριας. Ήταν στον από κάτω όροφο και μέσα από τα κάγκελα του κλιμακοστασίου μπορούσα να δω το θέαμα με τα ίδια μου τα μάτια.

Είχα κάνει το λάθος πριν φύγω την πρώτη φορά για την Αμερική να τις φέρω σε επαφή. Δεν είχαν ξαναβρεθεί από κοντά και το πρώτο πράγμα που έκανε η μάνα μου ερχόμενη στην Αθήνα ήταν να της χτυπήσει την πόρτα. Βεβαίως η επίσκεψη αυτή δεν ήταν εθιμοτυπική. Χρωστούσα κοινόχρηστα, δεν είχα κανένα τρόπο να τα δώσω. Με νύχια και με δόντια κράταγα όσα λεφτά μπορούσα μέχρι να ξαναφύγω ή για μια ώρα ανάγκης τέλος πάντων, είχα κάνει το σκατό μου παξιμάδι. Η διαχειρίστρια ερχόταν συνέχεια. Είχα σκοπό να την ξοφλήσω ή να δώσω τουλάχιστον ένα ποσό για να μη με πρήζει. Θα ζοριζόμουν κι άλλο, θα έκοβα τον κώλο μου και θα τα 'δυνα με κάποιο τρόπο. Μια μέρα μεταξύ αστείου και σοβαρού μου είπε ότι θα έπαιρνε τη μάνα μου να της τα ζητήσει. Με είχε ρωτήσει κι η μάνα μου επανειλημμένως στο τηλέφωνο και της είχα πει να μην ασχολείται, τώρα βρισκόταν εκεί, στην πόρτα της.

Εν τω μεταξύ ανέβηκαν ο πατριός μου με τον αδερφό μου φορτωμένοι πράγματα και με ρώτησαν που να τα βάλουν. Τους υποδέχτηκα, δε μου έφταιγαν σε τίποτα άλλωστε και τους είπα να μη τα βάλουνε πουθενά και να περιμένουν. Η μάνα μου ανέβηκε με το πλατύ χαμόγελο της νίκης. Στην αρχή δεν καταλάβαινε, μάλιστα τσαντίστηκε κι όλας, το θεώρησε αχαριστία που αυτή μου πλήρωνε τα χρέη κι εγώ την έβριζα.

-Πόσα της έδωσες; Όχι κάτσε περίμενε, ξέρω πόσα της έδωσες, κάτσε να δω το ειδοποιητήριο. Διακόσια ευρώ. Έβγαλα από την καβάτζα διακόσια ευρώ και της τα έδωσα

-Σε καλή μεριά.

-Μα εγώ νόμιζα πως δεν είχες καθόλου λεφτά.

-Τώρα δεν έχω καθόλου λεφτά. 'Φχαριστήθηκες;

Μάζεψα ότι πράγματα είχαν φέρει και τους τα κατέβασα στ' αυτοκίνητο.

Ήθελα να τη δω τη μάνα μου, να πιούμε καφέ και να πούμε σαχλαμάρες. Πως ήταν η ζωή τους και πως ήταν η δική μου και "εντάξει μωρέ μην απελπίζεσαι και κάτι θα γίνει" και να προσποιηθώ ότι όλα είναι καλά και όλα θα πάνε καλά κι ότι είμαι αισιόδοξος. Όμως βαρέθηκα να μου λένε όλοι τι να κάνω και να μη με ρωτάει κανείς τι χρειάζομαι. Το μόνο που χρειαζόμουν ήταν λίγη κατανόηση. Κάτι πήγε να μου δικαιολογηθεί την άλλη μέρα στο τηλέφωνο περί οικονομικού προγραμματισμού και προτεραιοτήτων. Είχε βέβαια κάθε δικαίωμα να βάζει ότι προτεραιότητες ήθελε στο σπίτι της, όχι όμως στο δικό μου. Και στο κάτω κάτω η ζωή μου ήταν πολύ πιο σημαντική από τα κοινόχρηστα τους.

Το επόμενο διάστημα δε βγήκα από το σπίτι για πολύ καιρό. Έμενα μέσα και έπινα φτηνό κρασί από το ψιλικατζίδικο της γωνίας, μέχρι εκεί πήγαινα και ξανά πάλι μέσα. Εμφιαλωμένος βόθρος και ατελείωτες σκέψεις, μ' αυτά γέμιζα το κεφάλι μου. Πέρασαν έτσι τρεις μήνες, συνέχισα να πίνω μέχρι που σιχάθηκα τον εαυτό μου κι αποφάσισα πως κάτι έπρεπε να κάνω. Τι μου απέμενε όμως ; Είχα πει του Δημήτρη να ρωτήσει την Ελληνική πρεσβεία στην Ουάσινγκτον, δε μπορούσαν να κάνουν τίποτα. Και γιατί να μπορούσαν δηλαδή; Ο Δημήτρης με πίεζε να του βρω εμπορεύματα, μιλούσαμε σχεδόν καθημερινά. Προσπαθούσα να του εξηγήσω πως δεν είχα το κουράγιο να βγω απ' το σπίτι, αυτός επέμενε, μου έλεγε να μην ανησυχώ. Ήξερε λέει κάποιο γερουσιαστή και είχε κάτι γνωριμίες και στην ανάγκη θα μου έκανε αυτός πρόσκληση να πάω ή κάτι τέτοιο. Ήθελα να φύγω, να φύγω και να μην ξαναγυρίσω πίσω. Δεν είχα πραγματικά τίποτα ν' αφήσω πίσω μου. Άρχισα να μαζεύω τα κομμάτια μου κι ανασύνταξα όπως όπως ότι δυνάμεις είχα, δε μου απέμενε να κάνω κάτι άλλο. Έπρεπε να βρω εμπόρευμα. Όχι απλά να βρω εμπόρευμα, να στήσω δίκτυο προμηθευτών και να το συντονίσω για να φύγω. Δεν είχα ιδέα τι θα χρειαζόταν να κάνω αλλά θα το έβρισκα. Είχα καταφέρει ότι είχα προσπαθήσει στη ζωή μου μέχρι τότε και θα το κατάφερνα κι αυτό. Ήταν το τελευταίο μου χαρτί και θα το έπαιζα μέχρι τέλους.

Κεφάλαιο XVII

Αδιέξοδο

Ξεκίνησα και πάλι από την Αθήνα, εκεί τα πράγματα ήταν πιο οργανωμένα. Αυτή τη φορά είχα όλο το χρόνο στη διάθεσή μου και την πλάτη στον τοίχο για ν' αντιμετωπίσω τις στρατιές των αρπακτικών του εμπορίου. Άρχισα και πάλι να κάνω συναντήσεις μ' εκείνους τους απίστευτους τύπους που τους δίνεις το χέρι σου και μετά μετράς τα δάκτυλά σου να δεις αν σου λείπει κανένα. Από τους πρώτους που συνάντησα ήταν ο κύριος Κ. που είχε το γραφείο του κάπου στη Νεάπολη Εξαρχείων. Η είσοδος βρισκόταν πίσω από μια γκαραζόπορτα την οποία διαδεχόταν μια άλλη γκαραζόπορτα που οδηγούσε σ' ένα χώρο με ανοξείδωτες δεξαμενές που μύριζε μούργα. Παίδησα για λίγο το μυαλό μου σχετικά με το πως ήταν δυνατό η συγκεκριμένη κατασκευή να έχει οικοδομική άδεια και μη βρίσκοντας καμία λογική εξήγηση πέρασα την πόρτα που οδηγούσε σε μια τσιμεντένια σκάλα.

Μετρίου αναστήματος με ανοιχτό πουκάμισο και χρυσή καδένα. Ανταλλάξαμε χειραψία και το χέρι του ήρθε σε σχεδόν τελείως οριζόντια θέση πάνω απ' το δικό μου. Δε μου αρέσουν αυτές οι χειραψίες και σκέφτηκα να κάνω έναν ελιγμό να την ανατρέψω, όμως προτίμησα να μην εκδηλωθώ αμέσως. Το γραφείο του βρισκόταν σ' ένα περίεργο ημιώροφο στρωμένο με φτηνό άσπρο πλακάκι. Μια βιτρίνα με δείγματα που είχε κολλημένα αυτοκόλλητα visa και mastercard, προφανώς υπόλοιπο από κάποιο μαγαζί, μια βιβλιοθήκη με μια μεγάλη Αμερικάνικη σημαία από τη μια και μια άλλη Ελληνική από την άλλη, ασημένια εικονίσματα, λίγα βιβλία και μια επτάφωτη λυχνία μινιατούρα. Κέρασε καφέ και άρχισε να μου λέει την ιστορία της ζωής του.

-Εμένα που με βλέπεις ξεκίνησα από το μείον εκατό. Ο πατέρας μου δε μου άφησε τίποτα, αλλά τα κατάφερα.

-Στην Αμερική τι κάνατε;

-Σπούδαζα ιατρική.

-Μάλιστα.

Μπήκε γρήγορα στο ψητό κι άρχισε να μου παρουσιάζει τα προϊόντα του και κάτι καταλόγους γευσιγνωσίας μαζί με άρθρα από τον τύπο προσπαθώντας να με πείσει για το πόσο καταπληκτικά ήταν τα λάδια του. Το γνωστό ψηστήρι του πωλητή δηλαδή, τόσο τριμμένο από τη χρήση που κάθε φορά με

κάνει να βαριέμαι απίστευτα. Αφού πήρα ένα τηλέφωνο το Δημήτρη και μίλησε μαζί του αρχίσαμε να συζητάμε για τιμές.

-Ειδικά για τη Νέα Υόρκη, μιας και δεν έχω εκπροσώπηση εκεί, αν σας ενδιαφέρει να αναλάβετε την αντιπροσωπεία μου θα σας κάνω πολύ καλή τιμή.

-Θα το συζητήσουμε.

-Κι εσένα προσωπικά, όταν κάποιος μου φέρνει ένα καινούριο πελάτη φροντίζω να του βγάλω ένα ποσοστό.

-Ας κάνουμε τη δουλειά και θα τα βρούμε.

-Είναι από δύο μέχρι πέντε τοις εκατό.

-Εμένα αυτό που μ' ενδιαφέρει κύριε Κ. είναι να γίνει η δουλειά, μετά βλέπουμε. Μετά μπορούμε το ποσοστό να το ρίξουμε στην τιμή.

Προσπάθησε λίγο ακόμα κι αφού είδε ότι δε με τούμπαρε έπεσε πάνω απ' το κομπιουτεράκι του. Λίγη ώρα αργότερα μου έδωσε τυπωμένο ένα φύλο χαρτί με τις τιμές ανά συσκευασία αναλυτικά. Χαιρετηθήκαμε και πήρα το δρόμο για το σπίτι. Οι τιμές του δεν ήταν κακές, δε θα έκανα δουλειά μαζί του όμως για κανένα λόγο.

Ο Γιώργος ήταν μια άλλη περίπτωση. Τον ήξερα από το ψιλικατζίδικο της γωνίας απ' όπου έπαιρνα το κρασί και ότι άλλο χρειαζόμουν. Ήμουν πελάτης χρόνια σ' αυτό το μαγαζί, το είχε η Σοφία με τον άντρα της. Η Σοφία όμως είχε χωρίσει από καιρό και τώρα ήταν με το Γιώργο, είχαν κάνει κι ένα παιδάκι. Ο Γιώργος δούλευε πωλητής σε μια εταιρία με τρόφιμα. Είχαν όλων των ειδών τα τρόφιμα και σαν πωλητής γύριζε από σουπερμάρκετ σε σουπερμάρκετ κι από ψιλικατζίδικο σε ψιλικατζίδικο και μάζευε παραγγελίες. Τα λέγαμε συχνά με το Γιώργο, αφού μιας και δεν είχα πολύ όρεξη να δω κόσμο το μικρό διάλειμμα από τη μοναξιά μου ήταν να κατέβω να ψωνίσω. Ήθελε από καιρό να φύγει από την εταιρία, τα λεφτά που του έδιναν ήταν λίγα και οι ώρες που δούλευε πολλές. Μόλις του μίλησα για τα σχέδιά μου ενθουσιάστηκε. Ήταν κι άλλος ένας συνάδελφός του μεγαλύτερος σε ηλικία και όπως έλεγε ο Γιώργος με πολλές γνωριμίες που ήθελε να παραιτηθεί κι ενδιαφερόταν κι αυτός. Τους έφτιαξα μια λίστα με προϊόντα στις συσκευασίες που ήθελε ο Δημήτρης. Δύο βδομάδες μετά ήταν έτοιμοι.

-Λοιπόν τα έχουμε βρει όλα και σε πολύ καλές τιμές.

-Ωραία, προχωράμε;

-Ναι, να πούμε λιγάκι για το οικονομικό;

-Βεβαίως.

-Είπαμε με τον άλλο να μη μπλέξουμε με ποσοστά και με τέτοια. Να το κάνουμε αλλιώς.

-Τι έχετε στο μυαλό σας;

-Είπαμε για κάθε πελάτη που θα σας δίνουμε να παίρνουμε ένα ποσό στην αρχή.

-Τι εννοείς για κάθε πελάτη; Για κάθε συμφωνία που θα κλείνει;

-Όχι, για κάθε επαφή που θα σας δίνουμε.

-Μάλιστα. Και τι ποσό θέλετε;

-Έξι χιλιάδες.

-Έξι χιλιάδες τι;

-Έξι χιλιάδες ευρώ.

Το είπε τόσο φυσικά που δεν ήξερα εκείνη τη στιγμή αν έπρεπε να τον βρίσω, να του σπάσω το κεφάλι ή να αρχίσω να γελάω.

-Κάτσε κάτσε κάτσε, γιατί δεν κατάλαβα. Θέλεις δηλαδή για κάθε τηλέφωνο που θα μου δίνεις, όχι για κάθε συμφωνία που κλείνω, να σου δίνω έξι χιλιάδικα;

-Ναι.

-Πλάκα μου κάνεις;

-Γιατί;

-Γιατί ρε φίλε, αν εσύ πάρεις έξι χιλιάδικα για ένα τηλέφωνο, εγώ που πήγα στην Αμερική και γύρισα τι πρέπει να πάρω, τα βουνά;

Απέμεινε να με κοιτάζει μ' ένα βοδινό βλέμμα απορίας. Ήμουν σίγουρος ότι δεν είχε καταλάβει τι μου είχε πει. Δεν ήταν καν δικά του λόγια, ήταν τα λόγια του τύπου με τις πολλές γνωριμίες, όμως κι αυτός δεν ήταν άμοιρος ευθυνών. Δεν ξαναπάτησα στο μαγαζί του, δεν ξαναπέρασα ούτε απ' έξω.

Συνάντησα διάφορους απίστευτους τύπους, μέχρι κι ένα Μπαγκλαντζέζο που μου ζητούσε να του βρω πλοία για διάλυση να τα στείλει στο Μπαγκλαντές. Μετά άρχισα να ψάχνω τους γεωργικούς συνεταιρισμούς και τα ελαιοτριβεία, μίλησα με αρκετούς προέδρους και διευθυντές. Βρήκα διάφορες ποιότητες, διάφορες τιμές, διάφορες προσεγγίσεις και συμπεριφορές. Οι περισσότεροι προσπαθούσαν να με πείσουν πως το προϊόν τους ήταν το καλύτερο στον πλανήτη με διαφορά και πως όσο και να έψαχνα δε θα έβρισκα κάτι που να του μοιάζει. Όσο κι αν προσπάθησα απ' αυτούς δεν κατάφερα να αποσπάσω συγκεκριμένη προσφορά ούτε κατ' εκτίμηση. Αντ'

αυτού το πιο συνηθισμένο σχόλιο ήταν "θα τα βρούμε" ενώ σε πολλές περιπτώσεις το πρώτο που ρωτούσαν να μάθουν ήταν το "μερίδιό μου". Το σημαντικότερο πρακτικό πρόβλημα ήταν πως σχεδόν κανείς δε διέθετε συσκευαστήριο. Όσοι διέθεταν ή είχαν κάποιον με τον οποίο μπορούσαν να συνεργαστούν για να συσκευάσουν μου έδιναν τιμές απλά απαγορευτικές. Με τα ελαιοτριβεία δεν είχα καλύτερη τύχη, πουλούσαν αποκλειστικά χύμα παραδοτέο στην πόρτα τους. Μια συζήτηση που είχα με έναν ιδιοκτήτη ελαιοτριβείου ήταν ιδιαίτερα αποκαλυπτική. "Τι ψάχνεις να βρεις; Έρχεται ο Ιταλός με το βυτίο και φορτώνει με τα λεφτά μπροστά". Εκεί λοιπόν πήγαινε το λάδι. Με τους παραγωγούς τα πράγματα ήταν ακόμα χειρότερα. Κανείς απ' όσους συνάντησα, πλην ενός, δε διέθετε τη στοιχειώδη υποδομή αποθήκευσης για το προϊόν του. Όλοι το άφηναν στη δεξαμενή του ελαιοτριβείου να αναμιχθεί με το λάδι όλων των υπόλοιπων κι έπαιρναν ότι τους έδιναν, όταν τους το έδιναν. Κανείς δεν είχε ασχοληθεί ούτε καν ν' αποθηκεύσει το λάδι του, όχι να φτάσει να το συσκευάσει.

Οι μέρες περνούσαν, δεν είχα καταφέρει να βρω άκρη ενώ τα οικονομικά μου πήγαιναν και πάλι από το κακό στο χειρότερο. Ήμουν στην Πάτρα κι έψαχνα για λάδια όταν ήρθε ο καιρός να πληρωθώ για το διαφημιστικό που είχα κάνει πριν φύγω. Πήρα τηλέφωνο την εταιρία παραγωγής και ζήτησα να μιλήσω με το λογιστήριο.

-Γεια σας, για μια πληρωμή παίρνω.

-Πείτε μου τ' όνομά σας.

-Αγγελόπουλος.

-Τώρα μας παίρνεις τηλέφωνο;

-Πότε να σας πάρω; Είχαμε συμφωνία να πληρωθώ επτά μήνες μετά την προβολή της παραγωγής. Τώρα είναι οι επτά μήνες.

-Έπρεπε να μας έχεις κόψει δελτίο πριν από τέσσερις μήνες για να σε πληρώσουμε.

-Θα σας κόψω το δελτίο όταν πληρωθώ.

-Κι εγώ πως θα τιμολογήσω στον πελάτη μου;

-Εμένα ρωτάς; Εσείς είσαστε το λογιστήριο.

-Εγώ δεν είμαι λογιστής, είμαι οικονομικός διευθυντής.

-Ένας λόγος παραπάνω. Ρωτάς εμένα πως θα τιμολογήσεις στον πελάτη σου;

-Έπρεπε να μας έχεις κόψει δελτίο.

-Δε μπορώ να εκδώσω δελτίο έναντι. Δελτίο δικό μου

υπογεγραμμένο στα χέρια σας σημαίνει ότι μ' έχετε εξοφλήσει.

-Άκου φίλε, εμείς έτσι δουλεύουμε.

-Άκου φίλε. Αυτό που μου λες είναι παράνομο και έτσι δε δουλεύει κανένας στον πλανήτη. Υπάρχουν λοιπόν δύο εναλλακτικές. Πετάγομαι μια στιγμή μέχρι την εφορία της περιοχής μου να το διευθετήσω ή έρχομαι από 'κει να πάρω τα λεφτά μου. Μόνο που άμα έρθω από 'κει δε θα έρθω μόνος μου, αλλά με παρέα. Κατάλαβες;

Φυσικά έγινε της πουτάνας. Σε λίγα λεπτά με πήραν τηλέφωνο από το γραφείο που είχε αναλάβει το κάστινγκ.

-Ρε συ θέμη είναι καλή εταιρία, πληρώνει.

-Το είδα πως πληρώνει.

-Εντάξει, δε μπορείς να κόψεις ένα δελτίο;

-Φραγκίσκο, ΕΝΑΣ πουσταράς θα την πληρώσει για όλους, ΕΝΑΣ αυτό να τους πεις. Πότε θα μου γυρίσει το μάτι δεν ξέρω.

-Καλά μην κάνεις έτσι.

-Να μην κάνω έτσι; Αυτοί οι καριόληδες σας πετάξανε στο δρόμο κι εσένα και τη Σοφία. Και η Σοφία ήταν έγκυος. Μας άφησαν όλους απλήρωτους, τα ξέχασες με τη "Λίτσα";

-Δεν ήταν αυτοί, άλλη εταιρία ήταν.

-Οι ίδιοι ψευτόμαγκες είναι παντού, τον ίδιο τσαμπουκά πουλάνε σε όλες τις διαφημιστικές και τους υποστηρίζεις;

-Ρε 'συ θέμη δε τους υποστηρίζω. Μπορείς να κόψεις ένα δελτίο να τελειώνουμε;

-Όχι, δε μπορώ. Εμένα ποιος μ' εξασφαλίζει άμα θα κόψω δελτίο;

-Εγώ.

-Είσαι σίγουρος;

-Ναι.

-Κι άμα πάω να πληρωθώ και μου αρχίσουν τις μαλακίες τι να κάνω; Θα φταίω να τους γαμήσω τη μάνα;

-Άμα σου κάνουν μαλακίες κάνε ότι καταλαβαίνεις.

-Εντάξει. Κανόνισε το. Το δελτίο θα το δώσω σε 'σένα. Μόνο βάστα μη χρειαστεί να κάνω ότι καταλαβαίνω.

Έρθε η μέρα να πληρωθώ, ξεκίνησα με το Δημήτρη και πήγαμε στην εταιρία. Γυρεύοντας για καυγά δεν πήγαινα, ήμουν όμως προετοιμασμένος να σπάσω κεφάλια αν χρειαζόταν. Ειδικά εκείνο του μαλάκα που δήλωνε οικονομικός διευθυντής.

Δε μ' ένοιαζε να φάω ξύλο μ' ένοιαζε να μη μου πάρουν την πλάτη, γι αυτό δεν πήγα μόνος μου. Το γελοίο του πράγματος βέβαια είναι ότι κάνανε τις κότες. Αυτοί οι τύποι είναι σκληροί απ' το τηλέφωνο, μόνο εξυπνάδες ξέρουνε να λένε σε κόσμο που δεν ξέρει τι του γίνεται. Για τις ανάγκες της συγκεκριμένης παραγωγής είχαν δουλέψει δεκάδες άτομα μπροστά στο φακό κι όπως φαίνεται ήμουν ο μόνος που "δημιούργησε πρόβλημα". Στην εταιρία κάστινγκ τους είπα ότι στο εξής για οποιαδήποτε συνεργασία ήθελα να πληρώνομαι στο τέλος του γυρίσματος, δε με ξαναπήραν τηλέφωνο, δε στεναχωρήθηκα καθόλου.

Καθόμουν με το Τζώρτζη στο μαγαζί του Πέτρου και περνάγαμε φίνα. Πίναμε τις ρακές μας, ο Τζώρτζης είχε βγάλει το μπαγλαμά και στην παρέα μας κάθονταν δύο υπέροχες πιτσιρίκες που απογείωναν τη διάθεσή μας. Όπως κάθε καταστροφή έτσι κι αυτή ήρθε τη στιγμή που δεν το περιμέναμε. Πάνω στην κορύφωση της καλής μας διάθεσης εμφανίστηκε η Γιωργία. Κάποιες γυναίκες είναι πουτάνες στην ψυχή, κάποιες άλλες είναι στο σώμα, η Γιωργία ήταν και τα δύο. Δεν ήταν δική μου γκόμενα, τα είχε με το Τζώρτζη την εποχή του ναυτικού. Ξανθιά, περίπου στο ύψος μου, καμιά δεκαπενταριά χρόνια μεγαλύτερή του, θα μπορούσες να την πεις όμορφη αν δεν ξεσκιζόταν στις καταχρήσεις και δεν είχε τα κιλά μου, με το Τζώρτζη τη λέγαμε παγοθραυστικό. Δε τη συμπάθησα ποτέ αυτή τη γκόμενα, έσπαγε αρχίδια με πολύ ιδιαίτερο τρόπο. Τραβήχτηκαν κάνα δυο χρόνια και μετά χώρισαν, για τα επόμενα δύο χρόνια τον έπαιρνε τηλέφωνο συνέχεια και το έκλεινε. Τον έπαιρνε στο κινητό, τον έπαιρνε στο σπίτι, τον έπαιρνε στο μαγαζί. Έσπαγε και τ' αρχίδια του πατέρα του που σήκωνε το τηλέφωνο στο συνεργείο, μια φορά έβρισε κατά λάθος κι ένα πελάτη.

Θυμάμαι την εποχή που δούλευα στου κοντού, ο Τζώρτζης είχε περάσει για ούζο μαζί με μια καινούρια γκόμενα που είχε ψωνίσει. Τους σέρβιρα, είπαμε και δυο κουβέντες και πριν περάσει τέταρτο να σου η Γιωργία μαζί με μια φίλη της. Πάντα κυκλοφορούσε με κάποια φίλη της, συνήθως πιο ωραία απ' αυτή. Ήταν μια τυχαία συνάντηση που όμως προσέφερε πλούσιο θέαμα. Κάθισαν στο απέναντι τραπέζι και άρχισε να τον ενοχλεί. Κάποια στιγμή που η παρέα του Γιώργου πήγε στην τουαλέτα σηκώθηκε αμέσως και πήγε στο τραπέζι του.

Έπεσε πάνω του και άρχισε να του κάνει μαλακίες, προσπαθούσε να τον φιλήσει, του τράβαγε τη μπλούζα και όταν μετά από πολύ προσπάθεια δεν τα κατάφερε άρχισε να του τραβάει τα μαλλιά. Τον προκαλούσε να τη χτυπήσει, το έκανε πολύ συχνά αυτό, το γούσταρε. Όταν κατάλαβε ότι ερχόταν η αντίζηλος της του πήρε το τσαντάκι που είχε πάνω στο τραπέζι γύρισε στη φίλη της και άρχισε να ψάχνει τα πράγματά του. Αυτό ήταν, τα είχε καταφέρει, τον είχε εξαγριώσει. Σηκώθηκε απ' το τραπέζι, πήρε την τσάντα του απ' τα χέρια της και της τράβηξε μια ανάποδη που πάγωσε όλο το μαγαζί. Σπάσανε και ησυχάσαμε για εκείνο το βράδυ όμως συνέχισε να τον ενοχλεί για αρκετό καιρό.

Η Γιωργία λοιπόν εμφανίστηκε κουνάμενη συνάμενη φτιαγμένη και μόλις είδε το Τζώρτζη στρογγυλοκάθισε την κωλάρα της στην παρέα μας. Άρχισε να λέει του κόσμου τις μαλακίες μ' ένα νάζι που σου ανακάτωνε το στομάχι και φυσικά η διάθεσή μας πήγε περίπατο. Αυτή δεν πτοήθηκε καθόλου. Δεν αντέδρασα, ακόμα κι όταν οι πιτσιρίκες που είχαμε στην παρέα μας αγανάκτησαν και φύγανε. Έφτασε να πει μέχρι κι ότι την έπαιρνα τηλέφωνο, διατήρησα την ψυχραιμία μου και την επανέφερα σοβαρά στην τάξη. Ήθελα να την αφήσω να ξεφτιλιστεί μόνη της. Το δυσάρεστο βέβαια ήταν ότι ούτε κι ο Τζώρτζης αντιδρούσε. Αφού μας γάμησε την ψυχολογία αρκετά και μιας και δεν έδειχνε καμία πρόθεση να ξεκουμπιστεί αποφασίσαμε πως δεν είχαμε κανένα άλλο λόγο να μένουμε, σηκωθήκαμε να φύγουμε. Ο Τζώρτζης πετάχτηκε μέχρι την τουαλέτα κι εγώ ξεκίνησα σιγά σιγά μέχρι το μηχανάκι του. Φαίνεται πως είχαμε κοινή πορεία με τις γκόμενες αφού συμβαδίσουμε τα επόμενα δέκα μέτρα μέχρι τη γωνία. Αυτή συνέχισε να λέει μαλακίες που ούτε τις θυμάμαι και τότε εκεί, περιμένοντας το Τζώρτζη, μη έχοντας που αλλού να πάω, τελικά της απάντησα.

-Ρε συ Γιωργία τι κάνεις;

-Τι κάνω;

-Εντάξει, ήρθες, έκατρες στην παρέα μας, μας γάμησες τη διάθεση, έδιωξες και τις πιτσιρίκες. Τόσα χρόνια έχετε χωρίσει, τώρα τι θέλεις;

Και τόσο ξαφνικά χωρίς να το καταλάβω, γυρνάει και μου ρίχνει ένα χαστούκι. Και της ρίχνω κι εγώ μαζί μ' ένα κάρο μπινελίκια που βγήκαν απ' το στόμα μου μόνα τους. Φύγανε τρέχοντας και μ' αφήσανε στην ησυχία μου να περιμένω το

Τζώρτζη. Όμως ο Τζώρτζης αργούσε. Αφού περίμενα αρκετά τον πήρα τηλέφωνο, μου απάντησε κάτι στο στυλ τώρα έρχομαι αλλά δεν ήρθε.

Δε δυσκολεύτηκα να τον βρω, από το τηλέφωνό του άκουσα το θόρυβο που άκουγα κι από τη μεριά της πλατείας. Τον είδα να κάθεται μαζί τους στη βάση του αγάλματος, κινήθηκα προς την κατεύθυνσή τους. Μόλις με είδε ο Τζώρτζης σηκώθηκε και ήρθε προς το μέρος μου. Φτάνει μπροστά μου και μου λέει σιγά χωρίς να σταματήσει, "Να σου πω κάτι", φαινόταν ήρεμος. Γυρίζω προς την αντίθετη κατεύθυνση και περπατώ δίπλα του ενώ έσκυψα ελαφρά προς το μέρος του για ν' ακούσω. Εν τω μεταξύ έχει βάλει το αριστερό χέρι στον ώμο μου κι εκεί που περίμενα ν' ακούσω τι είχε να μου πει μου κάνει κεφαλοκλείδωμα και με το άλλο χέρι αρχίζει να μου ρίχνει μπουνιές στο πρόσωπο. Μέχρι και τη στιγμή που με άφησε νόμιζα ότι μου έκανε πλάκα, μέχρι τη στιγμή που κατάλαβα ότι έτρεχε αίμα από τη μύτη μου. Απέμεινα άναυδος. Ξενέρωσα σε τέτοιο βαθμό που δεν είχα τη διάθεση ούτε να του σπάσω το κεφάλι. Και δεν ξενέρωσα μόνο μαζί του, ξενέρωσα με τη ζωή μου όλη. Είχα μείνει κυρτωμένος και μια κοιτούσα αυτόν μια την παλάμη μου με τα αίματα, δεν ήξερα τι να κάνω.

-Να σου πω κάτι.

-Να μη μου πεις τίποτα.

-Να σου πω κάτι.

-Να μη μου πεις τίποτα παλιομαλάκα. Σήκω φύγε γιατί δεν ξέρω κι εγώ τι θα γίνει. Ή μάλλον θα φύγω εγώ για να μη σε κάνω κομμάτια, ηλίθιε. Και μην ξαναπατήσεις το ποδάρι σου στην πλατεία γιατί δε θα φύγεις όρθιος.

Τι μαλάκας θεέ μου, τι μαλάκας. Δεν έχω ιδέα τι του είχε πει αυτή η καριόλα, μπορούσε τουλάχιστον να με ρωτήσει τι έγινε. Ακόμα κι αν ήμουν ένας άγνωστος θα έπρεπε να μ' έχει ρωτήσει. Τι μαλάκας θεέ μου και τι μουνόδουλος. Κι όχι απλά μουνόδουλος, κρυφομουνόδουλος. Και μιλάμε για έναν άνθρωπο στον οποίο είχα δώσει κλειδιά του σπιτιού μου. Σηκώθηκα κι έφυγα από 'κει πέρα, δεν ήθελα να μείνω ούτε στιγμή, δεν ήθελα ν' ακούσω τίποτα και δεν είχα να κουβεντιάσω τίποτα, δεν είχα καμία διάθεση να ξανασχοληθώ μαζί του. Μπορεί να έχω διαφωνήσει με πολλούς ανθρώπους στη ζωή μου, μπορεί ακόμα και να έχω τσακωθεί ή παρεξηγηθεί

αλλά δε σήκωσα ποτέ το χέρι μου να χτυπήσω φίλο.

Τις επόμενες ημέρες έλαβα ένα απειλητικό μήνυμα απ' αυτή ότι είχε δώσει λέει τη φωτογραφία μου σε δικούς της ανθρώπους στην πλατεία κι ότι θα είχαμε λέει μπλεξίματα με τους μπάτσους κι ότι θα μ' έκλεινε στο ψυχιατρείο. Σημειωτέον αυτό το κτήνος είχε και δίπλωμα ψυχολογίας. Ήθελα να της πω να μη δώσει τη φωτογραφία μου στην πλατεία γιατί διέτρεχε κίνδυνο αλλά έβαλα τα γέλια με τη μαλακία που μου έγραψε και δε της απάντησα. Ενημέρωσα το "φιλαράκι" μου να μη με ξαναενοχλήσει κανείς απ' τους δύο γιατί κι η υπομονή έχει τα όριά της κι αυτός άρχισε να μου λέει κάτι πίπες ότι με χτύπησε γιατί έχω πρόβλημα και είμαι επικίνδυνος και θα έκανα κακό στον εαυτό μου και σε άλλους. Εντάξει, το μυστήριο είχε λυθεί, αυτές τις μαλακίες του έλεγε στο άγαλμα. Του 'πα να μου στείλει τα κλειδιά μου, όχι να τα φέρει, να τα στείλει και να κάνει παρέα μαζί της. Στο κάτω κάτω αφού ήμουν επικίνδυνος γιατί μ' έκανε παρέα τόσα χρόνια; Τα κλειδιά μου τα περιμένω ακόμα.

Παράλληλα με τα λάδια έκανα και κάτι μεροκάματα στου Πέτρου για να μπορώ να μένω στην Αθήνα η οποία πλέον είχε γίνει πολύ ακριβή. Όμως κι εκεί τα πράγματα ήταν πολύ άσχημα, έβλεπα τη δουλειά να πέφτει βδομάδα με τη βδομάδα. Ο Πέτρος κλαιγόταν συνέχεια "Δεν έχω δουλειά, δεν έχω λεφτά, τι θα κάνω", όμως δεν έκανε τίποτα. Το μαγαζί είχε να δει στοιχειώδη συντήρηση από την ημέρα που άνοιξε πριν οκτώ χρόνια. Ήταν σε άθλια κατάσταση ενώ μπαινόβγαιναν και πάλι παρακμιακοί τύποι που έκαναν ότι ήθελαν με την άδεια του. Η κάβα μας ήταν άδεια, έλειπαν βασικά είδη τα οποία οι πελάτες ζητούσαν και αντ' αυτών πουλούσαμε άθλια ποτά Βαλκανικής προελεύσεως και φτηνές μπύρες από αλυσίδα φτηνού σούπερ μάρκετ. Τους ελάχιστους πελάτες που έβλεπα να έρχονται για πρώτη φορά δεν τους ξαναέβλεπα ποτέ. Από τους θαμώνες που είχαμε έρχονταν όλο και λιγότεροι. Ούτε το μεροκάματό μου δεν έβγαινε, είχα να το πάρω κανονικά πάνω από μήνα. Το μαγαζί όδευε ολοταχώς για κλείσιμο.

Καθόμουν όπως πάντα στο τραπεζάκι δίπλα στην εξώπορτα και έβλεπα τον κόσμο να περνάει. Ο Πέτρος ερχόταν τ' απογεύματα, του έφτιαχνα καφέ και άρχιζε την κλάψα. Συνήθως δεν έμπαινα καν στον κόπο να του απαντήσω γιατί τα

επιχειρήματά του ήταν παιδαριώδη, χωρίς βέβαια να μπορώ να πω πως το έκανα με ευκολία. Εκείνη την ημέρα όμως δεν άντεξα.

-Τι ώρα έρχεται η Γωγώ;

-Τι τη θέλεις τη Γωγώ;

-Να μου πει τι λείπει.

-Καλά και περιμένεις τη Γωγώ να σου πει τι λείπει; Κάνε μια βόλτα μέσα να δεις τι λείπει.

Μείναμε για 'κάνα τέταρτο αμίλητοι. Δεν είχα καμία όρεξη για κλάψα εκείνη την ημέρα. Ο Πέτρος όμως ήταν απτόητος, άρχισε πάλι τα "δε μπορώ και τι θα κάνω".

-Πάλι τα ίδια θα λέμε ρε Πέτρο; Δεν είναι πυρηνική φυσική, κάνε κάτι.

-Δεν έχω λεφτά.

-Θέλεις λεφτά για να βγάλεις τα πανιά απ' τις καρέκλες και να τα πλύνεις; Θέλεις λεφτά για να σουλουπώσεις τα τραπέζια που είναι σπασμένα και βγαίνουν οι πρόκες από πάνω; Θέλεις λεφτά για να αδειάσεις την αποθήκη από τη σαβούρα; Θέλεις λεφτά να κάνεις ένα βάψιμο;

-Μου είχε πει ο άντρας της καθαρίστριας ότι θα το έβαφε.

-Άσε τι σου είχε πει ο άντρας της καθαρίστριας, εσύ τι κάνεις;

-Γιατί δεν τα κάνεις εσύ;

-Γιατί θα τα κάνεις πάλι σκατά ρε Πέτρο, τσάμπα ο κόπος μου. Ο ψηλός ο πάνκης προχτές κουρευόταν στο μπάνιο και βούλωσε το νιπτήρα, καθόμουν και μάζευα τις τρίχες του. Όταν του 'βαλα χέρι ξέρεις τι μου είπε, ότι σου ζήτησε την άδεια.

-Δεν πειράζει.

-Δεν πειράζει το ένα, δεν πειράζει το άλλο αλλά όταν τον είδε το ζευγαράκι που είχε έρθει για καφέ να κουρεύεται στο μπάνιο δεν ξαναπάτησε.

Εν τω μεταξύ ήρθε κ' η Γωγώ. Μας χαιρέτισε, έριξε μια ματιά στο μπαρ και βγήκε έξω.

-Πέτρο πάω απ' την κάβα.

-Τι θέλουμε;

-Κανένα ουίσκι και ένα τελάρο χάινεκεν, δεν έχουμε καθόλου.

-Άσε μην πάρεις χάινεκεν, έχουμε απ' τις άλλες.

-Ναι άσε Γωγώ, σε λίγο θα πουλάμε νέφτι.

Η Γωγώ έσκασε στα γέλια.

-Τι εννοείς θα πουλάμε νέφτι;

-Εννοώ ότι τα ποτά που πουλάμε δεν πίνονται. Με κράζει ο κόσμος που πουλάμε πετρέλαια.

-Κανέννας δεν παραπονιέται. Άμα δεν τους αρέσει να μην ξανάρθουνε.

-Ε, κλείστο κι εσύ και κάνε μια καντίνα στην πλατεία για τους άστεγους. Θες και γυναίκες στο μαγαζί.

-Με το προσωπικό που έχω πως να έρθει και κάνα κοριτσάκι στο μαγαζί;

-Πέτρο, πόσες μέρες τη βδομάδα έχεις χέβι μέταλ; Τέσσερις, εκ των οποίων οι τρεις είναι Παρασκευή, Σάββατο και Κυριακή. Όχι κοριτσάκι δεν έρχεται, ούτε οι φίλοι μου, που δεν είναι και τίποτα φλώροι. Το ίδιο μου λένε όλοι, που να πάμε εκεί μέσα;

-Σ' όποιον αρέσει.

-Μα αυτό είναι το θέμα, δεν αρέσει σε κανέναν. Εκεί μπήκε κ' η Γωγώ στην κουβέντα.

-Ρε συ Πέτρο για 'σένα τα λέει κι έχει δίκιο.

-Πέτρο κοίτα, εμένα δε με νοιάζει, αλλά έχεις μαγαζί γωνία πλατεία και είναι άδαιο. Μαγαζί σου είναι, δούλεψε το όπως θέλεις, αλλά μην κλαίγεις ότι δεν έχει δουλειά. Έχεις πάνω από μήνα να με πληρώσεις κανονικά, μου δίνεις είκοσι τριάντα ευρώ κάθε βδομάδα χαρτζιλίκι και πολλές φορές δεν τα παίρνω κι από μόνος μου. Κάνε κάτι.

-Εντάξει, σταματάς. Σταματάς να δουλεύεις στο μαγαζί. Και έτσι απολύθηκα, μέχρι τότε συνήθως έφευγα μόνος μου, αυτή τη φορά όμως είχα απολυθεί. Για να πω την αλήθεια ανακουφίστηκα, δεν πήγαινε πουθενά αυτή η ιστορία, από την άλλη όμως με πείραξε. Και δεν ήταν το ίδιο το περιστατικό που με πείραξε, ήταν το περιστατικό μαζί με τα υπόλοιπα. Δε μπορούσα να συνεννοηθώ λοιπόν με κανένα; Ούτε με τους κολλητούς μου; Τι συνέβαινε; Τον Πέτρο τον ήξερα πολλά χρόνια, πάντα είχε μια εκδρομική διάθεση απέναντι στη ζωή όμως τώρα αδυνατούσα εντελώς να τον καταλάβω. Κι απ' ότι φαινόταν κι εκείνος. Δεν ήταν μόνο ο Πέτρος αλλά οι περισσότεροι φίλοι και γνωστοί μου, για να μην πω όλοι. Παντού το ίδιο μοτίβο, άνθρωποι κλεισμένοι στον εαυτό τους κι εγώ ακόμα περισσότερο. Αισθάνθηκα πολύ μόνος μου και δεν ξέρω αν φοβόμουν πιο πολύ τη μοναξιά ή την έλλειψη επικοινωνίας.

Κεφάλαιο XVIII Φως στο τούνελ

Ο καιρός περνούσε, με τα λάδια και τα τρόφιμα δε γινόταν τίποτα, δουλειές δεν υπήρχαν ούτε για ζήτω και τα λεφτά που είχα να τη βγάλω είχαν τελειώσει προ πολλού. Ο Κατσούφης με πίεζε από την Αμερική όμως έβλεπα πως δεν υπήρχαν περιθώρια να κάνω κάτι. Συνέχισα να ψάχνω, τα πράγματα είχαν σφίξει τόσο πολύ στην αγορά που κάθε φορά που έλεγα για εγγυητικές επιστολές, άλλοι ευγενικά άλλοι όχι και τόσο, όλοι μου γύριζαν την πλάτη. Είχα βρεθεί με την πλάτη στον τοίχο, δεν έβλεπα μέλλον και δεν έβλεπα ούτε παρόν. Στο μεταξύ η Αθήνα είχε γίνει μια πόλη αβίωτη, δε μπορούσα να μείνω άλλο. Τα ψέματα είχαν τελειώσει, πολύ σύντομα δε θα είχα ούτε να φάω. Το σημαντικότερο όμως ήταν ότι το μυαλό μου είχε σταματήσει να κατεβάζει ιδέες. Θυμήθηκα τα λόγια που μου είχε πει κάποιος που είχε χάσει όλα τα λεφτά του στα χαρτιά. "Όταν δεν έχεις φύλλο πρέπει να βάζεις κάτι για να μένεις στο τραπέζι". Πήρα τη μεγάλη απόφαση να φύγω, δε μου έμενε να πάω κάπου αλλού και πήρα το δρόμο για τα Λεχαινά. Έπρεπε να μείνω στο παιχνίδι και το ελάχιστο που είχα να βάλω ήταν αυτό.

Χρειαζόμουν μια σημαντική αλλαγή πλεύσης, αποφάσισα πως το καλύτερο που είχα να κάνω ήταν να μην κάνω απολύτως τίποτα. Αγροτουρισμός και μπάνια, περνούσα τον καιρό μου παρέα με το φίλο μου το Μήτσο και του έδινα 'κάννα χεράκι έτσι για να κινούμαι λίγο. Τη μια μέρα αλλάζαμε τα νερά στα καλαμπόκια, την άλλη ταΐζαμε τα ψάρια στο ιχθυοτροφείο, στο τσακίρ κέφι ρίχναμε και κανένα ψάρεμα. Τη δουλειά αυτός την έκανε δηλαδή, εγώ πήγαινα περισσότερο για τη βόλτα. Την είχα ανάγκη αυτή την ηρεμία, ήθελα να αλλάξω ρυθμό και να δω τις εναλλακτικές μου με καθαρό μάτι. Έτσι κύλησε όλη η άνοιξη και μπήκε το καλοκαίρι.

Οι μέρες κυλούσαν ήρεμα στα Λεχαινά, πλησίαζε ο Αύγουστος, είχα αρχίσει να συνηθίζω. Αρχισε να έρχεται κόσμος από την Αθήνα και αλλού για διακοπές, μαζί τους φίλοι που είχα να τους δω πολύ καιρό, η ρουτίνα άλλαξε. Είχα ξεχάσει το ρυθμό της πόλης και τώρα μπορούσα να συζητήσω μαζί τους τα γεγονότα με άλλη ματιά και κρίση. Έβλεπα στα πρόσωπά τους όσα είχα αφήσει έστω και για λίγο

πίσω μου, τα πράγματα πήγαιναν από το κακό στο χειρότερο. Ακόμα περισσότεροι είχαν μείνει άνεργοι, όσοι είχαν μια δουλειά τα έβγαζαν όλο και πιο δύσκολα πέρα, έβλεπα την ανασφάλεια και το άγχος στα μάτια τους. Όσοι είχαν τη δυνατότητα είχαν ήδη μεταναστεύσει σε άλλες χώρες.

Ο Γιάννης ήταν από τα Λεχαινά κι ενώ είχαμε το ίδιο επώνυμο δε τον είχα γνωρίσει ποτέ. Αργότερα πληροφορήθηκα ότι ήμασταν και συγγενείς. Ήταν τριάντα χρονών και είχε ήδη τρία χρόνια που ζούσε στο Βερολίνο. Η θάλασσα απέχει από τα Λεχαινά μόλις τρία χιλιόμετρα και οι παραλίες δεν είναι άσχημες. Λίγο πιο μακριά όμως είναι παραδεισένιες και μιας και ο Γιάννης ήταν ο μόνος στην παρέα με αυτοκίνητο προσφέρθηκε αρκετές φορές να με πάρει μαζί του. Σ' εκείνα τα μπάνια λοιπόν τον γνώρισα και είχαμε την ευκαιρία να κουβεντιάσουμε πολύ.

-Γιάννη πως είναι η Γερμανία;

-Πολύ καλά, ειδικά το Βερολίνο που είμαι εγώ ακόμα καλύτερα.

-Έχω ακούσει πως στη Γερμανία ίσχυε ένας νόμος σύμφωνα με τον οποίο οι κάτοικοι Βερολίνου δεν ήταν υποχρεωμένοι να υπηρετήσουν στο στρατό. Για δεκαετίες όλοι οι νέοι της Γερμανίας που ήθελαν να αποφύγουν τη θητεία μετακόμιζαν εκεί.

-Δε το έχω ακούσει αλλά τώρα που μου το λες εξηγούνται πολλά. Είναι εναλλακτική πόλη και η νυχτερινή ζωή είναι πολύ πιο έντονη από την υπόλοιπη Γερμανία.

-Από δουλειές τι γίνεται;

-Έχει δουλειές και πληρώνουν πολύ καλά.

-Δηλαδή;

-Δηλαδή ο βασικός μισθός είναι γύρω στα χίλια τριακόσια αλλά μπορείς να πάρεις και δύο και τρία, ανάλογα τι κάνεις.

-Από κόστος ζωής;

-Τα νοίκια είναι περίπου όπως εδώ αλλά όλα τα υπόλοιπα είναι πιο φθηνά.

-Πιο συγκεκριμένα;

-Στο σουπερμάρκετ οι τιμές χαμηλότερες από εδώ, να πεις μια μπύρα έξω είναι δύο τρία ευρώ. Η βενζίνη είναι στα ίδια αλλά δε χρειάζεσαι αυτοκίνητο, τουλάχιστον μέσα στην πόλη, εγώ κυκλοφορώ με ποδήλατο και τραίνο.

-Ρε συ Γιάννη, τι άνθρωποι είναι ο Γερμανοί;

-Τι εννοείς;

-Τι άνθρωποι είναι, τι ψυχολογία έχουν; Πολλές φορές αισθάνομαι ότι δε μπορώ να τους καταλάβω.

Ο Γιάννης πήρε μια μικρή παύση και αμέσως μετά είδα στην έκφρασή του ότι κατάλαβε ακριβώς την ερώτηση.

-Ο Γερμανός είναι σκληρός άνθρωπος.

-Δηλαδή;

-Δηλαδή, όταν ένα μικρό παιδάκι που μόλις έχει μάθει να περπατάει πέσει κάτω ο γονιός του δε θα πάει να το σηκώσει. Θα περιμένει να δει αν θα σηκωθεί μόνο του. Όμως το παιδάκι εκείνη την ώρα θέλει να πάει ο γονιός του να το βοηθήσει. Αυτό τους κάνει σκληρούς στην ψυχολογία τους.

-Δηλαδή το αντίθετο απ' αυτό που κάνουν εδώ.

-Τι κάνουν εδώ;

-Πέφτει το παιδάκι και όλο το σόι τρέχει φωνάζοντας πανικόβλητο "Το παιδί Το παιδί".

Ο Γιάννης έβαλε τα γέλια.

-Σάμπως έχεις δίκιο.

-Μη το γελάς καθόλου, έτσι δεν κάνουνε;

-Έτσι.

Οι μέρες κυλούσαν, το καλοκαίρι τελείωνε, οι επισκέπτες έφυγαν και επέστρεψα στην πρότερη καθημερινότητά μου. Δεν είχε αρχίσει ακόμα να κάνει κρύο αλλά από καιρό είχα στο μυαλό μου πως το χειμώνα θα χρειαζόταν να μείνω στα Λεχαινά. Δεν ήθελα να το σκέφτομαι. Χρειαζόμουν κάποια πράγματα για το χειμώνα κυρίως ρούχα, ο Σεπτέμβρης είχα χε μόλις μπει και έτσι αποφάσισα να κάνω μια επίσκεψη στην Αθήνα. Είχα λείψει πολύ καιρό. Είδα μερικούς φίλους, έκανα μερικές βόλτες και την τελευταία μέρα κάπως απρόθυμα άρχισα να συγκεντρώνω αυτά που χρειαζόμουν. Μου είχε λείψει η Αθήνα και δεν είχα ξεχάσει καθόλου πόσο την αγαπώ. Είναι η πόλη που βρέθηκα για πρώτη φορά μόνος μου, που πήρα τη ζωή μου στα χέρια μου και που ανακάλυψα κάτι πολύ σημαντικό, τον εαυτό μου. Συνδέθηκε σαν τόπος στο μυαλό μου με το αίσθημα της ελευθερίας, της δικής μου ελευθερίας. Τώρα έπρεπε να επιστρέψω στα Λεχαινά, εκεί απ' όπου ξεκίνησα. Άραγε έκλεινε μ' αυτό τον τρόπο ένας κύκλος; Κι αν όντως έκλεινε ένας κύκλος ο επόμενος τι θα ήταν; Πόσο θα χρειαζόταν να μείνω εκεί; Κάπως έτσι αισθανόμουν και η ιδέα του κύκλου γύριζε στο μυαλό μου μιας και δεν είχα τίποτα να περιμένω. Δεν είχα στα σκαριά κάποια δουλειά, κάποια ιδέα,

κάτι να με κρατήσει σε εγρήγορση ούτε καν κάποια εκκρεμότητα να με κινητοποιήσει. Ζούσα από κεκτημένη ταχύτητα κι αυτό δε μου άρεσε καθόλου. Το καλοκαίρι είχε τελειώσει και ο χειμώνας ερχόταν χωρίς ν' αφήνει περιθώρια ή δικαιολογίες ανεμελιάς. Τον έχει αυτή η εποχή αυτό το χαρακτήρα.

Πήρα τα πράγματα, έκλεισα το σπίτι και μ' αυτές τις σκέψεις πήρα το δρόμο της επιστροφής. Με βαριά καρδιά μπήκα στο λεωφορείο και αμέσως μόλις αυτό ξεκίνησε χτύπησε το τηλέφωνό μου. Κοίταξα τον αριθμό, ήταν από μια εταιρία κάστινγκ. Είχα πάει πολλές φορές στα γραφεία τους, πάντα για δοκιμαστικά διαφημιστικών, χωρίς ωστόσο καμία περαιτέρω τύχη. Τώρα όμως έφευγα για τα Λεχαινά, τι με ήθελαν;

-Γεια σου Θέμη, είμαι ο Άλεξ.

-Γεια τι γίνεσαι;

-Καλά. Να σε ρωτήσω, αρχές Οκτώβρη είσαι ελεύθερος;

-Ναι είμαι.

-Πρόκειται για ένα γύρισμα.

-Διαφημιστικό;

-Όχι μια ταινία.

-Ελεύθερος είμαι, αλλά ξέρεις τι γίνεται, μόλις μπήκα στο λεωφορείο και φεύγω από την Αθήνα. Θα χρειαστείτε δοκιμαστικό έτσι δεν είναι;

-Όχι, δε χρειαζόμαστε δοκιμαστικό. Εγώ πήρα να σε ρωτήσω αν μπορείς χρονικά, το γύρισμα είναι για τις αρχές Οκτώβρη στην Κρήτη, μπορείς;

-Ναι. Για τα οικονομικά θα μιλήσουμε μαζί;

-Όχι. Να δώσω το τηλέφωνό σου στην παραγωγή της ταινίας να επικοινωνήσουν μαζί σου;

-Φυσικά.

Βεβαίως χάρηκα που μου πρότειναν να κάνω μια δουλειά αλλά δεν ήξερα αν έπρεπε να ενθουσιαστώ. Τι ταινία ήταν και πως και δεν ήθελαν δοκιμαστικό; Θα με πλήρωναν ή θα μου έλεγαν πάλι να δουλέψω τσάμπα; Διατήρησα τις επιφυλάξεις μου και το πήρα απόφαση πως δε μπορούσα να κάνω κάτι περισσότερο από το να περιμένω. Την επόμενη μέρα χτύπησε το τηλέφωνό μου, άκουσα μια γυναικεία φωνή.

-Είσαι ο Θέμης;

-Ναι.

-Είμαι η Τζένη, μου έδωσε το τηλέφωνό σου ο Άλεξ.

-Για την ταινία.

-Ναι. Μπορούμε με κάποιο τρόπο να βρεθούμε από κοντά να μιλήσουμε;

-Μπορούμε, αλλά είναι κάπως δύσκολο γιατί δεν είμαι στην Αθήνα.

-Που βρίσκεσαι;

-Σε μια επαρχιακή κωμόπολη στη δυτική Πελοπόννησο. Μπορούμε να το κανονίσουμε αν θέλεις να έρθω στην Αθήνα.

-Σε ποια επαρχιακή κωμόπολη στη δυτική Πελοπόννησο;

-Στα Λεχαινά.

-Και πως βρέθηκες εσύ στα Λεχαινά;

Η ερώτησή της με ξάφνιασε τελείως. Το σκέφτηκα για λίγα δευτερόλεπτα και κατάφερα να ψελλίσω μια απάντηση που πριν ακόμα τη δώσω μου φάνηκε αστεία.

-Είμαι δημότης Λεχαινών.

-Σοβαρά; Κι εγώ δημότης Λεχαινών είμαι.

Αυτό δε το περίμενα καθόλου. Ανταλλάξαμε τις σχετικές πληροφορίες που ανταλλάσσουν οι συντοπίτες, μου είπε δηλαδή ποιος ήταν ο πατέρας της και της είπα ποιος ήταν ο δικός μου. Η Τζένη έλειπε πολλά χρόνια και δεν είχε διατηρήσει επαφές, εγώ γνώριζα μόνο την αδερφή της. Μιλήσαμε λίγο ακόμα για τα Λεχαινά και συνεχίσαμε την κουβέντα μας για την ταινία.

-Σ' ενδιαφέρει η δουλειά;

-Μ' ενδιαφέρει οτιδήποτε αν πρόκειται να πληρωθώ.

-Εννοείται θα πληρωθείς. Βέβαια ο ρόλος που σε θέλουν είναι πολύ μικρός.

-Το εννοείται είναι λίγο σχετικό. Ξέρεις, έχουν γίνει πολλοί αυτοί που θεωρούν ότι εννοείται ότι δεν πρόκειται να πληρώσουν. Από την άλλη είναι περιπτώσεις που με παίρνουν τηλέφωνο και μου προτείνουν κάτι αμοιβές που δε το πιστεύω. Την άλλη φορά με πήραν για ένα επεισόδιο από μια Κυπριακή σειρά που γύριζαν στην Αθήνα και μου έδιναν πενήντα ευρώ, ήταν λέει τιμές Κύπρου. Εγώ τους είπα να πάνε στην Κύπρο. Συγνώμη που στα λέω αυτά, δε σε γνωρίζω, αλλά έχουν δει πολλά τα μάτια μου.

-Το καταλαβαίνω. Για το ρόλο που σε θέλουν εγώ μπορώ να σου δώσω πεντακόσια πενήντα ευρώ μεικτά, συν τα έξοδα μετακίνησης και τη διαμονή σου. Βέβαια όπως σου είπα ο ρόλος είναι μικρός και δεν ξέρω αν σ' ενδιαφέρει κάτι τέτοιο.

-Τζένη μου, εγώ τη δουλειά δε την πάω ούτε με τη

μεζούρα ούτε με το ρολόι. Όσο για τα λεφτά που μου δίνεις είναι πάρα πολύ καλά.

-Ωραία, το γύρισμα είναι για τις τέσσερις Οκτώβρη.

-Στα γενέθλιά μου.

-Θα μπορέσεις να δουλέψεις στα γενέθλιά σου;

-Είναι το καλύτερο δώρο γενεθλίων που μου έχουν κάνει.

-Εντάξει λοιπόν, θα τα πούμε στην Κρήτη.

Έκλεισα το τηλέφωνο και ήθελα να κάνω τούμπες από τη χαρά μου. Διάβασα το σενάριο, ήταν υπέροχο. Καλογραμμένο με πολύ ωραία υπόθεση και πλοκή, είχα χρόνια να διαβάσω τόσο καλό σενάριο στο συγκεκριμένο δε είχα και συμμετοχή. Ήταν μια σκηνή μ' ένα μικρό διάλογο όπου θα έπαιζα ένα περιπετρά. Όλη η ψυχολογία μου άλλαξε, ήμουν πάλι στο παιχνίδι και μου είχε λείψει αυτή η αίσθηση περισσότερο από κάθε τι άλλο.

Οι μέρες πέρασαν γρήγορα και πήρα το δρόμο για την Κρήτη. Είχα ζητήσει ακτοπλοϊκά εισιτήρια με ανοικτή ημερομηνία επιστροφής. Ήταν μια καλή ευκαιρία να ταξιδέψω με πλοίο και να μείνω μερικές μέρες παραπάνω για να δω κάποιους φίλους. Η Έμμα και ο Παναγιώτης επαναλάμβαναν συνεχώς την πρόσκλησή τους να με φιλοξενήσουν στα Χανιά από την εποχή που είχαν εγκαταλείψει την Αθήνα λίγα χρόνια πριν. Εκεί ακριβώς γυριζόταν η ταινία, στην παλιά πόλη που τα παιδιά διατηρούσαν ένα πολύ ωραίο μαγαζί με ρούχα. Κατέβηκα στον Πειραιά και πήρα το πλοίο. Τα ξημερώματα έφτασα στη Σούδα που με περίμενε μια ομορφότατη κοπελίτσα από την παραγωγή με το αυτοκίνητό της να με πάει στην πόλη. Είχε αρχίσει να ξημερώνει όταν καθίσαμε στο παλιό λιμάνι για καφέ. Έπρεπε να περιμένουμε λίγη ώρα μέχρι ν' ανοίξει το γραφείο παραγωγής. Τελειώσαμε τον καφέ μας στην ησυχία του λιμανιού και ακούγαμε μόνο το κύμα, τη συμπάθησα πολύ εκείνη την κοπέλα. Το γραφείο άνοιξε και πήγαμε για κάποιες διατυπώσεις, τα στοιχεία μου, ένα αντίγραφο του διαβατηρίου μου, μερικές υπογραφές κι αυτό ήταν όλο.

Περίμενα να μέχρι να πάει δέκα και πήρα την Έμμα. Τη βρήκα στο μαγαζί, αργότερα ήρθε κι ο Παναγιώτης. Μετά το μεσημέρι με πήραν τηλέφωνο να πάω για φίτινγκ. Ένας Άγγλος αμπιγιέρ με τη βοήθό του σ' ένα χώρο γεμάτο κρεμάστρες με κοστούμια, χαρτόκουτα με αξεσουάρ και παλιές φωτογραφίες στους τοίχους. Συνεχώς μπαινόβγαινε κόσμος και ντυνόταν, δούλευαν γρήγορα και μεθοδικά. Ήρθε η σειρά μου, μπήκα κι

εγώ μέσα. Αλλάξαμε αρκετά ρούχα κι όταν κοιτάχτηκα στον καθρέπτη έβαλα τα γέλια.

-Γιατί γελάς;

-Μ' αρέσει ο τρόπος που με ντύσατε. Είναι πολύ κιτς αλλά έτσι ντυνόταν ο περισσότερος κόσμος τότε. Έχετε μελετήσει πολύ την εποχή έτσι;

Ο αμπιγιέρ χαμογέλασε.

-Ναι έχουμε κάνει αρκετή προετοιμασία. Αύριο είναι η σκηνή σου;

-Ναι.

-Νομίζω είσαι έτοιμος, αν χρειαστεί ν' αλλάξουμε κάτι το κάνουμε αύριο. Περίμενε να τραβήξουμε μερικές φωτογραφίες.

Μετά με πήραν και με πήγαν στο γύρισμα, ήταν σ' ένα παλιό μοναστήρι έξω απ' την πόλη περιτριγυρισμένο από αμπέλια. Περίμενα λίγο και εμφανίστηκε ο μακιγιέρ. Με πήρε σ' ένα τροχόσπιτο που είχαν το μακιγιάζ, στην είσοδο είχε μια μικρή Φιλανδική σημαιούλα.

-Ποιος είναι Φιλανδός;

-Εγώ.

-Λατρεύω τις ταινίες του Καουρισμάκι. Και τη Φιλανδική βότκα.

-Κι εμένα μ' αρέσει ο Καουρισμάκι. Για να δούμε πως θα κάνουμε τα μαλλιά σου.

Από το μεγάλο καθρέπτη έβλεπα παλιές ασπρόμαυρες φωτογραφίες στον τοίχο πίσω μου. Διέκρινα τον Τσιτσάνη που φορούσε ένα μακρύ παλτό, το Χιώτη, το Μητσάκη.

-Ξέρεις ποιοι είναι αυτοί;

-Όχι, αλλά είναι εξαιρετικά δείγματα στάιλινγκ της εποχής.

-Ο καθένας τους έχει γράψει μερικές χιλιάδες τραγούδια.

-Αλήθεια;

-Ναι, ο μεσαίος είναι ο Χιώτης. Ο Τζίμι Χέντριξ είχε πει γι αυτόν ότι ήταν ο μεγαλύτερος οργανοπαίκτης. Τον είχε δει να παίζει στην Αμερική και έμεινε έκθαμβος.

-Σοβαρά;

Όση ώρα μιλούσαμε κοιτούσε παλιές φωτογραφίες.

-Το μαλλί σου είναι πολύ πλούσιο, νομίζω θα σου κάνω χτένισμα σαν του πρώτου, αυτού στον τοίχο. Είναι κρίμα να τα κόψουμε.

-Θα μου κάνεις μαλλί αλα Τσιτσάνη;

-Ναι, δε θέλεις;

-Τιμή μου.

Έπιασε το πιστολάκι και άρχισε να δουλεύει με γρήγορο ρυθμό. Όταν τελείωσε πήρε ένα καθρεφτάκι και μου έδειξε τι είχε κάνει.

-Πολύ καλή δουλειά.

-Ευχαριστώ. Λέω να σου βάλω ένα μουστάκι.

-Καλή ιδέα, τότε όλοι είχαν μουστάκι. Ειδικά στην Κρήτη ακόμα και σήμερα όλοι έχουν μουστάκι.

-Ναι όντως, γιατί;

-Θεωρείται σύμβολο ανδρισμού.

Τελείωσε με το μουστάκι και κοιτάχτηκα.

-Είμαι ίδιος ο πατέρας μου.

-Έχει μουστάκι;

-Από γενέσεως κόσμου.

-Καλός είσαι. Κάτσε να πάρω μερικές φωτογραφίες και να πάρω την τελική έγκριση.

Αυτό ήταν, σε λίγη ώρα είχαμε τελειώσει. Δε μου έχει τύχει ποτέ να με ντύσουν και να με φτιάξουν τόσο γρήγορα, τόσο καλά και από την προηγούμενη μέρα. Συνήθως αυτά μου έπαιρναν πολύ περισσότερη ώρα και γίνονται την τελευταία στιγμή ή καθόλου. Πέρασα το βράδυ στο σπίτι με τον Παναγιώτη κι ένα φίλο του, η Έμμα είχε βγει με φίλες της. Δεν είχα όρεξη να βγω και πολύ περισσότερο δεν ήθελα να ξενουχτήσω και την άλλη μέρα να είμαι σα μπαγιάτικο μύδι. Το ταξίδι από μόνο του και η άφιξη ξημερώματα ήταν αρκετά να με κάνουν να προτιμήσω να μείνω μέσα.

Εύπνησα νωρίς και πήγα στο όρντινο, ήταν έξω από κάποιο ξενοδοχείο της πόλης. Σε λίγο ήρθε ένα βανάκι και μας πήρε στο γύρισμα. Ντύθηκα βιάστηκα και περίμενα. Η βοηθός σκηνοθέτη μου είπε πως θα χρειαζόταν να περιμένω αρκετά, είχα μάθει να το κάνω αυτό. Πας στο γύρισμα στην ώρα σου, ετοιμάζεσαι το συντομότερο δυνατό και μετά περιμένεις, περιμένεις, περιμένεις. Δε μπορεί να γίνει διαφορετικά, κανείς δε μπορεί να υπολογίσει πόση ώρα θα χρειαστεί μια σκηνή για να γίνει. Περιμένεις όπως ο αλεξιπτωτιστής στο αεροπλάνο χωρίς να κάνεις τίποτα ενώ οι άλλοι δουλεύουν, συγκεντρωμένος στην ηρεμία μέχρι που φτάνει η ώρα να κάνεις το άλμα και τότε η δράση ξεκινά καταγιγιστικά. Από την αδράνεια στη μάχη μέσα σε μια στιγμή, μια μετάβαση δύσκολη. Το μυστικό είναι να παραμένεις

συγκεντρωμένος όση ώρα χρειάζεται, να μη σε αποκοιμίζει η αδράνεια. Υπάρχουν πολλοί τρόποι να το καταφέρεις αυτό και καθένας βρίσκει το δικό του.

Καθόμουν κάτω από μια τέντα με τους τεχνικούς που δεν είχαν δουλειά εκείνη την ώρα. Συνηθίζω να κάνω παρέα περισσότερο με τους τεχνικούς παρά με τους ηθοποιούς, εκείνους τους αφανείς ήρωες που σπάνια τους θυμάται κάποιος. Οι ηθοποιοί συνήθως είναι πολύ "απασχολημένοι" για να κουβεντιάσεις μαζί τους, με εξαίρεση κάποιους πολύ έμπειρους και μεγάλους σε ηλικία που έχουν μάθει να μην παίρνουν τον εαυτό τους τόσο στα σοβαρά. Έκανε πολύ ζέστη και η τέντα ήταν το καλύτερο άσυλο εκείνη την ώρα. Όλοι για αυτή τη ζέστη μιλούσαν, ειδικά οι Άγγλοι, ενώ προσπαθούσαν να δροσιστούν με λίγο παγωμένο νερό ή κάνοντας αέρα στο πρόσωπό τους. Άρχισα να τους λέω αστεία, είναι ο δικός μου τρόπος να κρατάω το μυαλό μου σε εγρήγορση. Είπα στον αμπιγιέρ ότι έμοιαζε με το Τζον Κλις. Αιφνιδιάστηκε τελείως και πήρε μια έκφραση πολύ Βρετανική.

-Με το Τζόν Κλις;

Όλοι τριγύρω γέλασαν με την αντίδρασή του.

-Ναι.

-Δε μου αρέσει καθόλου ο Τζόν Κλις.

-Μα είναι καλός ηθοποιός.

-Εμένα δε μου αρέσει.

Η σκηνή που γυριζόταν τελείωσε και φύγαμε για τα Χανιά. Το σκηνικό στο παλιό λιμάνι ήταν ήδη έτοιμο, έκανα μια βόλτα τριγύρω να το δω. Μια στάση λεωφορείου, μαγαζιά στο βάθος και το περίπτερό μου στη μέση, εξαιρετική δουλειά. Εκεί τα πράγματα δεν ήταν ήρεμα, ανοικτός χώρος και πολύς κόσμος σημαίνει έντονη κινητικότητα απ' όλους. Έχω μια ανησυχία όταν δεν έχω συνεργαστεί ξανά με κάποιο σκηνοθέτη. Συνήθως μελετώ τη δουλειά του πριν πάω στο γύρισμα για να καταλάβω πως λειτουργεί, πως σκέφτεται και τι ζητάει, ώστε να είμαι σε θέση να του το προσφέρω ή δυνατόν πριν μου το ζητήσει αυτός. Το είχα κάνει και αυτή τη φορά όμως συνέχιζα να βρίσκομαι σε ανησυχία μέχρι να μιλήσω μαζί του. Από μακριά είδα να έρχεται ο συνάδελφος που θα κάναμε τη σκηνή κι αμέσως ησύχασα, μου φάνηκε ίδιος με τον Άνθιμο, ένα φίλο που είχαμε δουλέψει παλιότερα μαζί. Το στυλ του το περπάτημα του, η έκφρασή του, αισθάνθηκα πως

είχα ξαναδουλέψει μ' αυτό τον άνθρωπο και δεν έπεσα καθόλου έξω. Μου συμβαίνει πολύ συχνά όταν παρατηρώ κάποιον και μου θυμίζει κάποιον που γνωρίζω, αυτοί τελικά να έχουν και παρόμοια συμπεριφορά. Ήρθε και μου συστήθηκε, εγώ ήμουν ήδη μέσα στο περίπτερο.

-Γεια σου, είμαι ο Όσκαρ.

-Είμαι ο Θέμης.

-Χαίρω πολύ. Θα κάνουμε τη σκηνή μαζί;

-Ναι.

Λίγο αργότερα ήρθε κι ο σκηνοθέτης. Συζήτησαν με το βοηθό του για το πως θα γινόταν η λήψη και πήγαμε πρόβα. Μια επιπλέον οδηγία, ένας τελικός έλεγχος στα ρούχα και το μακιγιάζ, μερικές φωτογραφίες για το σκρίπτ και φύγαμε. Τρεις λήψεις μετά είχαμε τελειώσει. Τους χαιρέτησα όλους μ' ένα χαμόγελο μέχρι τ' αφτιά και πήγα να ξεβαφτώ, ακολούθησα το μακιγιέρ στο τροχόσπιτο.

Το Φιλανδικό σημαιάκι που ήταν το πρώτο πράγμα που έβλεπες στερεωμένο με ταινία συσκευασίας στην κουπαστή της σκάλας τώρα έλειπε.

-Τι έγινε το σημαιάκι σου;

Ο μακιγιέρ γύρισε και μου έγνεψε να μη μιλάω δυνατά.

-Θα σου πω, πάμε μέσα.

Κάθισα στην καρέκλα μπροστά στο μεγάλο καθρέπτη με τα φώτα. Ο μακιγιέρ έσκυψε από πάνω μου και άρχισε μ' ένα πινελάκι να διαλύει την κόλλα που συγκρατούσε το μουστάκι μου.

-Λοιπόν;

-Ο Βίγκο δε θέλει εθνικές σημαίες στο σετ. Δε του αρέσουν.

-Τι τον πείραξε μια σημαιούλα;

-Δεν του αρέσουν.

Ήθελα να συνεχίσω την κουβέντα. Στην πραγματικότητα η ιστορία με τη σημαία ήταν περισσότερο για 'μένα μια αφορμή για να συνεχίσω αυτό που ζούσα, όμως το γύρισμα είχε τελειώσει. Κι ο μακιγιέρ δεν ξέρω αν είχε όρεξη για πλάκα, για το συγκεκριμένο θέμα πάντως δεν ήθελε σίγουρα να μιλήσει. Ευτυχώς δηλαδή γιατί εκείνη την ώρα μπήκε μέσα ο Βίγκο και κάθισε στη διπλανή καρέκλα.

Το γύρισμα είχε τελειώσει περίπου όπως άρχισε, τόσο απλά, τόσο καλά, τόσο ωραία. Είχα ξεχάσει πως είναι να κάνω τη δουλειά μου χωρίς να με απασχολεί τίποτα, χωρίς να

λείπει τίποτα, χωρίς να έχω ν' αντιμετωπίσω την απαξίωση,
χωρίς να μου φέρονται σα να είμαι σκουπίδι. Απλά να κάνω τη
δουλειά μου και να μπορώ να την απολαύσω. Τι υπέροχη
εμπειρία, μου έδωσε άλλα δέκα χρόνια κουράγιο και ελπίδα.

Κεφάλαιο XIX

Μπίζνες στα Βαλκάνια

Γύρισα στην Αθήνα γεμάτος, όχι όμως μόνο από χαρά και ελπίδα. Ο Παναγιώτης και η Έμμα στα Χανιά μου είχαν δώσει μια πολύ σημαντική επαφή, ήξεραν από καιρό ότι έψαχνα για λάδι και μου σύστησαν την Καίτη. Ήταν πολύ καλή τους φίλη και παλιά φίλη του Πέτρου ο οποίος μου μίλησε με τα καλύτερα λόγια γι αυτήν. Η Καίτη είχε λίγα χρόνια που είχε πάρει σύνταξη και συμπλήρωνε το εισόδημά της από τις ελιές που της είχε αφήσει ο πατέρας της. Ήθελε ν' ασχοληθεί με το εμπόριο λαδιού, ήταν η δουλειά που έκανε ο πατέρας της κι ο παππούς της και που μέχρι τότε δε την είχε συνεχίσει κανείς. Μου έλεγε πως είχε όνειρο να ξανανοίξει το παλιό παραδοσιακό ελαιοτριβείο και το σαπωνοποιείο της οικογένειας. Τα έσοδα που είχε από τις ελιές είχαν περιοριστεί σημαντικά και η αναζήτηση νέων αγορών ήταν γι αυτή επιτακτική ανάγκη.

Η Καίτη ήταν από τους ανθρώπους που θαυμάζω, το κατάλαβα πολύ γρήγορα. Αρχίσαμε να μιλάμε για τις δυνατότητες που είχε αυτή η επιχείρηση, της ποσότητες και τα είδη προϊόντων που μπορούσε να απορροφήσει, τις ανάγκες τυποποίησης και τις δυσκολίες της γραφειοκρατίας που θα καλούμασταν να αντιμετωπίσουμε. Φαίνεται πως η ανάγκη για νέες αγορές δεν ήταν ένα πρόβλημα αποκλειστικά της Καίτης. Πολύ γρήγορα με πληροφόρησε πως η συζήτηση γύρω από το συγκεκριμένο θέμα ήταν κοινός τόπος μεταξύ των φίλων και των γνωστών της και πως αρκετοί από αυτούς είχαν εκδηλώσει το ενδιαφέρον να συμμετέχουν στο εγχείρημα. Φτάσαμε να κουβεντιάσουμε μέχρι και για το ενδεχόμενο σύστασης ενός μικρού αγροτικού συνεταιρισμού όμως μέχρι αυτό το βήμα είχαν ακόμα πολλά να γίνουν, οπότε την έφερα σ' επαφή με το Δημήτρη.

Μιλούσαμε καθημερινά για ποιότητες, συσκευασίες, τιμές και ετικέτες, η συγκομιδή πλησίαζε και έπρεπε να βιαστούμε. Δεν ξέρω τι ακριβώς είχε συνεννοηθεί η Καίτη με τους άλλους παραγωγούς, πάντως αμέσως μόλις ξεκαθάρισε το θέμα του τρόπου πληρωμής όλοι έκαναν πίσω και έμεινε μόνη της. Το κουβεντιάσαμε, ήταν πολύ αγχωμένη, σίγουρα δε μπορούσε να σηκώσει μόνη της το βάρος μιας εξαγωγικής εταιρίας. Οι

ποσότητες που ζητούσε ο Δημήτρης ήταν μεγάλες. Η παραγωγή της Καίτης έφτανε δεν έφτανε να καλύψει ένα φορτίο.

-Θέμη τον εμπιστεύεσαι αυτό τον άνθρωπο; Τον ξέρεις καλά;

-Καίτη εκεί τον γνώρισα που πήγα, δε τον ήξερα από πριν. Ήταν ο μόνος Έλληνας που ενδιαφέρθηκε για 'μένα και με βοήθησε όσο μπορούσε. Τι να σου πω; Τον εμπιστεύομαι.

-Εσύ θέλεις να προχωρήσουμε;

-Εγώ θέλω.

-Και με τον τρόπο πληρωμής;

-Πες του να σου δώσει δύο επιταγές. Θα του το πω κι εγώ, θα τις δώσει.

-Είμαι εξασφαλισμένη με τις επιταγές;

-Εξασφαλισμένη δεν είσαι με τίποτα αλλά τουλάχιστον δύο επιταγές μπορείς να τις πάρεις. Απ' όσο ξέρω η νομοθεσία για τις επιταγές είναι πολύ αυστηρότερη στην Αμερική. Ζήτα του επιταγές από Αμερικάνικη τράπεζα.

-Εντάξει.

Ο Δημήτρης δέχτηκε να της στείλει δύο επιταγές και η Καίτη, θες από ενδιαφέρον θες από πείσμα ξεκίνησε τη διαδικασία να του στείλει το λάδι της.

Η συγκομιδή είχε ξεκινήσει και η Καίτη υπολόγιζε ότι η παραγωγή της θα ήταν καλή εκείνη τη χρονιά. Ο Δημήτρης ήθελε συσκευασίες των τριών κιλών, αυτό σήμαινε περίπου οκτώμισι τόνους λάδι σ' ένα εικοσάρι κοντέινερ. Η Καίτη καθημερινά ελαιοκομούσε και συσκεύαζε. Όμως όποιες κι αν ήταν οι προσδοκίες της όταν η συγκομιδή έφτανε στο τέλος είχε καταφέρει να συγκεντρώσει περίπου λίγο παραπάνω από τη μισή ποσότητα. Έπρεπε να συμπληρώσει το υπόλοιπο αγοράζοντας λάδι και κανείς δε της έδινε πίστωση. Βρήκε οκτακόσια κιλά από το περσινό λάδι ενός άλλου παραγωγού σε υψηλή τιμή μετρητοίς και στο τέλος είχε συνολικά περίπου πεντέμισι τόνους. Ολοκλήρωσε τους χημικούς ελέγχους την τελευταία στιγμή και ήταν έτοιμη να εξάγει το συσκευασμένο προϊόν, έμεναν μόνο οι λεπτομέρειες του εκτελωνισμού.

Είχα καταλάβει πως την εξαγωγή θα αναλάμβανε να την κάνει το συσκευαστήριο οπότε είχα ηρεμήσει. Όμως όταν σχεδόν όλα ήταν έτοιμα και οι παλέτες περίμεναν φορτωμένες πληροφορήθηκα πως κάτι τέτοιο δεν επρόκειτο να συμβεί.

Άρχισα και πάλι να τρέχω να βρω τη λύση και σ' αυτό το πρόβλημα. Μίλησα με μια φίλη της Καίτης εκτελωνίστρια που καθώς φάνηκε ήταν άσχετη και είχε παρατήσει το άθλημα χρόνια. Άρχισε να μου ζητάει ένα σωρό χαρτιά και μπλέχτηκα γι ακόμα μια φορά σ' ένα κυκλώνα γραφειοκρατίας με εμπορικά επιμελητήρια, εφορίες, τελωνεία και μεταφορικές εταιρίες. Αφού έχασα αρκετό χρόνο άρχισα να το ψάχνω μόνος μου. Η νομοθεσία είχε αλλάξει πρόσφατα και υποτίθεται πως είχε απλοποιηθεί, μου φάνηκε όμως τόσο μπερδεμένη που πραγματικά δε μπόρεσα να φανταστώ πως θα μπορούσε να ήταν στο παρελθόν. Η Καίτη δεν ήθελε να κάνει δική της εταιρία γιατί θα έχανε το ειδικό καθεστώς φορολόγησης που είχε ως συνταξιούχος. Ο φίλος μου ο Χρήστος που μου είχε πει να χρησιμοποιήσω τη δική του εταιρία αν χρειαζόταν ήταν εξαφανισμένος και άλλη εταιρία να εξάγω δε μπορούσα να βρω αν δεν κατέθετα πρώτα το συνολικό ποσό της συναλλαγής σε τραπεζικό λογαριασμό. Είχαμε έρθει σε ακόμα ένα αδιέξοδο και εξετάσαμε κάθε πιθανή εναλλακτική.

Σε όλο αυτό το χαμό μια αχτίδα φωτός για μια στιγμή φάνηκε. Ανακάλυψα πληροφορίες σχετικά με κάποιο νόμο σύμφωνα με τον οποίο, αν κατάλαβα καλά, οποιοσδήποτε παραγωγός είχε τη δυνατότητα να πραγματοποιήσει κατ' εξαίρεση μια και μόνη εξαγωγή χωρίς να έχει συστήσει εξαγωγική εταιρία με τη χορήγηση κάποιου συγκεκριμένου πιστοποιητικού από το επιμελητήριο. Αν κάτι τέτοιο ίσχυε είχαμε λύσει το πρόβλημά μας, έμενε μόνο να το επιβεβαιώσω. Προσανατολίστηκα στη συγκεκριμένη εναλλακτική κι άρχισα να ψάχνω. Μίλησα ξανά με δικηγόρους, εκτελωνιστές, δημόσιες υπηρεσίες, έβαλα τη μάνα μου να το ψάξει στην εφορία, οι περισσότεροι είχαν ακούσει γι αυτό το νόμο αλλά κανείς δε τον ήξερε. Τα ίδια και στην Κρήτη, το τελωνείο παρέπεμπε την Καίτη στη εφορία και η εφορία της είπε "φέρε μου το νόμο". Αυτά είναι που δε μπορώ στις δημόσιες υπηρεσίες.

Αφού σκύλιασα λοιπόν και μου ανέβηκε το αίμα στο κεφάλι, έβγαλα τα μάτια μου στο ίντερνετ και το βρήκα. Συγκεκριμένα στην παράγραφο 2.2 του ΦΕΚ Β 1359 αναφέρεται:

"Πρόσωπα ή επιχειρήσεις, των οποίων η επαγγελματική ιδιότητα δε σχετίζεται με εκείνη του εμπόρου ή εξαγωγέως, πραγματοποιούν εξαγωγές και επανεξαγωγές ανεξαρτήτως ποσού

ελεύθερα, εφ' όσον από τις συγκεκριμένες πράξεις δεν τεκμαίρεται το στοιχείο της κατ' επάγγελμα εμπορικής δραστηριότητας. Στην περίπτωση αυτή οι ενδιαφερόμενοι θα προσκομίζουν στις τελωνειακές αρχές οτιδήποτε πιστοποιητικό τους ζητηθεί για την διαπίστωση της μη εμπορικής ή εξαγωγικής τους ιδιότητας."

Τι ήθελε να πει ο ποιητής δεν αντελήφθην ακριβώς, όμως με τα λίγα Ελληνικά που ξέρω κατάλαβα πως μάλλον θα κάναμε τη δουλειά μας. Το έστειλα στην Καίτη και της είπα να πάει να το τρίψει στη μούρη του εφοριακού που της είπε να του πάει το νόμο. Εκείνος απάντησε πως "Ο νόμος ήταν παλιός και δε τον λαμβάνουν υπ' όψιν τους". Παλιός, ένας νόμος που δεν είχε κλείσει δεκαετία. Και δε τον λάμβαναν υπ' όψιν χωρίς να τον έχουν ξαναδεί και χωρίς να έχουν υπόψιν κάποιο νόμο που τον καταργούσε.

Ο Δημήτρης πίεζε, οι μέρες περνούσαν και το Πάσχα πλησίαζε, έπρεπε να βιαστούμε. Το καράβι θα έκανε περίπου δύο εβδομάδες να φτάσει από τον Πειραιά στη Νέα Υόρκη και ο Δημήτρης χρειαζόταν το φορτίο ένα εύλογο χρονικό διάστημα πριν τις γιορτές για να μπορέσει να το πουλήσει μέχρι τότε. Αν έφτανε αργότερα θα χάναμε πολύ χρόνο και χρήμα. Όλη η επιχείρηση είχε ένα χρονικό παράθυρο ανοικτό για περίπου τρεις εβδομάδες ακόμα, μετά η καθυστέρηση θα ήταν τέτοια που θα μας πήγαινε πίσω μήνες ολόκληρους. Αν προλαβαίναμε το Πάσχα θα πιάναμε καλή τιμή και θα διώχναμε το επόμενο φορτίο πολύ γρήγορα, αν όχι τα περιθώρια κέρδους περιορίζονταν σημαντικά. Χωρίς ρευστό στα χέρια και χωρίς τη δυνατότητα να έχουμε προϊόν με πίστωση θα έπρεπε να περιμένουμε ούτε λίγο ούτε πολύ μέχρι τον επόμενο χρόνο. Είχα εξαντληθεί και μαζί μ' εμένα είχαν εξαντληθεί όσα χρήματα διέθετα. Για την ακρίβεια είχα εξαντληθεί προ πολλού χωρίς να το έχω καταλάβει. Επιπλέον δεν είχα κάποιου άλλου είδους βοήθεια να προσφέρω.

Ο τουριστικός οδηγός "Ανεξερεύνητη Πελοπόννησος" σε μια διαδρομή που περνά από τα Λεχαινά χαρακτηριστικά γράφει. "Εκτός του ότι είναι η πατρίδα του Ανδρέα Καρκαβίτσα, δεν έχετε τίποτα να δείτε σ' αυτή την άχαρη επαρχιακή πόλη". Όταν σε μια συζήτηση είπα πως δε διαφωνούσα με τη συγκεκριμένη άποψη οι παρευρισκόμενοι

έπεσαν να με φάνε.

Λένε πως το φυσικό περιβάλλον διαμορφώνει το χαρακτήρα των ανθρώπων και στους ανθρώπους αυτούς το φυσικό περιβάλλον χαρίστηκε πλουσιοπάροχα. Στα Λεχαινά το υψόμετρο είναι πολύ χαμηλό, κοντά στο ένα μέτρο και η θάλασσα απέχει μόλις τρία χιλιόμετρα, γεγονός που εξασφαλίζει υψηλές θερμοκρασίες όλους τους μήνες του χρόνου. Τριγύρω εξαιρετικά εύφορες εκτάσεις μέχρι εκεί που φτάνει το μάτι σου, με τον υδροφόρο ορίζοντα πολύ κοντά στην επιφάνεια, που μπορούν να δώσουν άνετα δύο σοδειές ετησίως. Τα καλοκαίρια βλέπεις παντού καλαμπόκια, ντομάτες και τα καλύτερα καρπούζια που έχω δοκιμάσει. Το χειμώνα βρίσκεις πατάτες, εσπεριδοειδή και λίγο ψηλότερα ελιές που παράγουν λάδι πολύ χαμηλής οξύτητας με χαρακτηριστική φρουτώδη γεύση. Η λιμνοθάλασσα του Κοτυχίου βρίσκεται πολύ κοντά, ιδανικός τόπος αναπαραγωγής για τα ψάρια και σταθμός για τα μεταναστευτικά πουλιά. Μαζί με την παράκτια αλιεία δίνει μεγάλες ποσότητες από κεφάλους, τσιπούρες, καβούρια, αυγοτάραχο και χέλια.

Είναι εύκολη η ζωή στα Λεχαινά όμως σα να είναι αυτή η κατάρα των ανθρώπων και προσπαθούν την κάνουν δύσκολη. Αργία μήτηρ πάσης κακίας και εύφορη γη σημαίνει πως όσοι ζουν εκεί έχουν πολύ χρόνο στη διάθεσή τους. Χρόνο που τον διαθέτουν αφειδώς στο να παρατηρούν τους άλλους και να τους σχολιάζουν. Κατ' αυτό τον τρόπο κάθε έννοια ιδιωτικότητας εξανεμίζεται μετατρέποντας σε κόλαση αυτό τον κατά τα άλλα ευλογημένο τόπο.

Από αισθητικής απόψεως τα πράγματα δεν είναι καλύτερα. Η ρυμοτομία είναι δαιδαλώδης και αν δε γνωρίζεις τους δρόμους είναι πολύ εύκολο να χαθείς. Από τα κτήρια η παλιά αρχιτεκτονική έχει σχεδόν εξαφανιστεί. Τα νεοκλασικά αρχοντικά που σώζονται είναι στριμωγμένα δίπλα ή πίσω από τσιμεντένιες κατασκευές που ακολουθούν τη μόδα της εποχής που το καθένα κατασκευάστηκε. Ο ναός του Αγίου Δημητρίου στην κεντρική πλατεία, ένα υπέροχο κτίσμα των τελών του 1800, με μια απαίσια μονοκόμμη κατασκευή από μπετό για πρόναο κληροδότημα της χούντας. Η πρόσφατη ανακαίνισή λόγω ζημιών από τους σεισμούς του στέρησε την αγιογράφηση και τώρα το εσωτερικό του βαμμένο σομόν θυμίζει τοίχους

διαμερίσματος.

Στα χωράφια βλέπεις πολύ συχνά κομμάτια πλαστικών και άλλων υλικών που χρησιμοποιούνται στις καλλιέργειες, οργωμένα μαζί με το χώμα ενώ δεν είναι λίγες οι φορές που έχω παρατηρήσει αγρότες να ραντίζουν χωρίς κανένα μέτρο προφύλαξης για την υγεία τους. Οι ίδιοι οι Λεχαινίτες διατηρούν την άποψη πως τα Λεχαινά είναι το "μικρό Παρίσι", το έχω ακούσει πολλές φορές να λέγεται. Είναι αυτό που με ανησυχεί περισσότερο μιας και με κάνει να συνειδητοποιώ πως δεν υπάρχει καμία διάθεση αλλαγής.

Έπρεπε να επιστρέψω στα Λεχαινά χωρίς να ξέρω πόσο θα χρειαζόταν να μείνω ή τι θα έκανα. Αυτή τη φορά δεν ήταν κίνηση στα πλαίσια κάποιας στρατηγικής ή μέρος κάποιου σχεδίου, ήταν αναπόφευκτο.

Έμενα στο σπίτι τις περισσότερες ώρες της ημέρας, κοιμόμουν αργά και ξυπνούσα όσο πιο αργά μπορούσα. Έβγαινα μόνο για τσιγάρα και ψώνια συγκεκριμένες ώρες κι από συγκεκριμένες διαδρομές, σε μια νευρωτική διάθεση ένα παιχνίδι του μυαλού μου στο οποίο δεν ήθελα να βλέπω κανέναν και κανείς να με βλέπει. Μόνη μου απόλαυση η παραλία των αλυκών που πήγαινα για μπάνιο με το ποδήλατο, μια παραλία απομονωμένη που δεν πήγαινε κανείς. Μου κάνει μεγάλη εντύπωση που κανείς δεν πάει σ' αυτή την παραλία. Είναι πολύ κοντά στα Λεχαινά, ένα τέταρτο της ώρας μόλις με το ποδήλατο, σε μια διαδρομή ανάμεσα από χωράφια η εικόνα των οποίων αλλάζει μέρα με την ημέρα.

Συνέχισα να επικοινωνώ με το Δημήτρη που πίεζε και την Καίτη που τσακωνόταν με το συσκευαστήριο. Είχαμε όλοι πολύ άγχος και σα να μην έφταναν όλα αυτά η αδερφή της Καίτης αρρώστησε. Διαγνώστηκε με καρκίνο στο στήθος και μέσα σε λίγες μέρες βρέθηκε στην Αθήνα σε μια ιδιωτική κλινική για να κάνει μαστεκτομή. Εκεί συναντηθήκαμε με την Καίτη, πήγα αμέσως να τη βρω. Η αδερφή της μόλις είχε ξυπνήσει από τη νάρκωση. Όλα είχαν πάει καλά και όλοι έδειχναν πως μόλις είχαν πάρει μια βαθιά ανάσα. Η Καίτη χάρηκε που με είδε, η ώρα ήταν περασμένη και είπαμε να βρεθούμε στο μαγαζί του Πέτρου να χαλαρώσουμε και να πιούμε μια ρακή. Μιλήσαμε λίγο για την αδερφή της και μετά γυρίσαμε την κουβέντα και στη

δουλειά.

-Θέμη τι θα κάνουμε με τα λάδια;

-Καίτη ο άλλος βιάζεται. Πλησιάζει το Πάσχα κι αν δε τα πάρει μέχρι τότε θα έχει πρόβλημα να τα δώσει σύντομα. Μου είπε ότι στην ανάγκη θα τα στείλουμε σαν προσωπική αποστολή.

-Μου το είπε κι εμένα. Αλλά δε θ' ανέβει το κόστος;

-Αυτός πληρώνει. Εμείς θα ψάξουμε να του βρούμε μια φτηνή μεταφορική.

Άλλη λύση δε φαινόταν στον ορίζοντα. Βρεθήκαμε την επόμενη μέρα, μιλήσαμε για λίγο και μετά πήρε ο καθένας το δρόμο του.

Ο χειμώνας έφευγε κι ερχόταν η άνοιξη. Μερικές φορές εκεί που όλα μοιάζουν να έχουν χαθεί κι εκεί που ψάχνεις να βρεις κάτι στον ουρανό το βρίσκεις δίπλα σου. Το Γιώργο και τον Παναγιώτη τους ήξερα πολλά χρόνια. Ο Παναγιώτης τώρα εμπορευόταν λιπάσματα, γεωργικά φάρμακα και σπόρους κι ο Γιώργος έκανε εξαγωγές φρούτων και λαχανικών στην Ευρώπη και τη Ρωσία. Όταν τους μίλησα για το σχέδιό μου ενθουσιάστηκαν. Έφερα το Γιώργο σ' επαφή με το Δημήτρη και ξεκινήσαμε μαζί να ψάχνουμε για προμηθευτές. Ακόμα και το ενδεχόμενο να στείλουμε τα λάδια της Καίτης κουβεντιάσαμε.

Η έρευνά μας απέδωσε σύντομα καρπούς. Γυρίσαμε όλη τη Δυτική Πελοπόννησο και επιστρέψαμε με ένα σωρό δείγματα. Τα στείλαμε του Δημήτρη κι ενθουσιάστηκε κι εκείνος. Όλα πήγαιναν κατ' ευχήν, ακόμα και το πρόβλημα με το λάδι της Καίτης που μ' έκαιγε είχε λυθεί. Κανόνισαν να του το στείλει σαν προσωπική αποστολή με μια μεταφορική εταιρία και ήταν κι όλες στο δρόμο για τη Νέα Υόρκη. Ένιωθα υπέροχα, τόσος κόπος, τόση αγωνία, τόση αβεβαιότητα, τόσες στερήσεις, έμοιαζαν τώρα να μπαίνουν σε μια τάξη και να κουμπώνουν όλα μαζί σε μια κοινή κατεύθυνση. Το καλοκαίρι ερχόταν κι εγώ το μόνο που είχα να κάνω ήταν να χαλαρώσω για λίγο καιρό μέχρι ν' αρχίσω να τρέχω πάλι. Αισθανόμουν πως αυτή τη φορά τίποτα δε μπορούσε να με σταματήσει.

Η μεταφορική είχε στείλει χίλια επτακόσια κιλά και δύο εβδομάδες αργότερα την υπόλοιπη ποσότητα. Η Καίτη χρωστούσε στο συσκευαστήριο, χρωστούσε μεροκάματα στους εργάτες ακόμα και τις συσκευασίες για το λάδι τις είχε πάρει με δανεικά.

Ο πρώην άντρας της είχε διαγνωστεί κι αυτός με καρκίνο στο παχύ έντερο και ο γιος της τελείωνε το σχολείο και θα έδινε πανελλήνιες. Όταν έφυγε το πρώτο φορτίο ζήτησε του Δημήτρη να της στείλει δύο χιλιάδες ευρώ για να καλύψει τα έξοδά της. Στην αρχή της είπε ότι θα τα στείλει, μετά το καθυστερούσε και στο τέλος συμφώνησαν να μη της στείλει καμία προκαταβολή αλλά ένα σημαντικό ποσό απ' αυτό που θα εισέπραττε όταν θα πουλούσε το πρώτο φορτίο. Οι μέρες πέρασαν γρήγορα, το πρώτο φορτίο έφτασε και πουλήθηκε, το δεύτερο έφτανε από μέρα σε μέρα στο λιμάνι και η Καίτη πήγαινε κάθε μέρα στην τράπεζα να δει αν έφτασε το έμβασμα που της είχε πει ο Δημήτρης ότι της είχε στείλει.

Άρχισαν να με ζώνουν τα φίδια. Δε μπορούσα να κάνω και πολλά πράγματα, προσπάθησα να κρατήσω την ψυχραιμία μου. Ήταν δυνατόν; Δεν ήθελα ούτε να σκέφτομαι το ενδεχόμενο ο άνθρωπος που εμπιστεύτηκα να ήταν απατεώνας, κάτι άλλο θα συνέβαινε. Ίσως ήταν απλά αμελής, ίσως είχε συμβεί κάτι με την τράπεζα, ίσως είχε συμβεί κάτι με τον ίδιο. Μιλούσαμε κάθε μέρα, προσπαθούσα να μη του δείχνω την ανησυχία μου, χρειαζόμουν πληροφορίες, εκείνος επέμενε πως δε συνέβαινε τίποτα.

-Δημήτρη τα έστειλες τα λεφτά στην Καίτη;

-Της τα έχω στείλει.

-Πόσα της έστειλες;

-Έξι χιλιάδες δολάρια. Θα της στείλω κι άλλα όταν εισπράξω κάτι επιταγές που μου έχουν δώσει.

-Πότε της τα έστειλες;

-Τη Δευτέρα.

-Είναι Πέμπτη και δεν έχει φτάσει τίποτα.

-Κάνουν μερικές μέρες να φτάσουν, πες της να μην ανησυχεί.

-Κάνε μου τη χάρη και στείλ' της ένα αντίγραφο του εμβάσματος στο μείλ της, πάει να πεθάνει από την αγωνία.

-Θα της το στείλω αύριο.

Την επόμενη μέρα τον ξαναπήρα.

-Δημήτρη μήπως έστειλες το αντίγραφο;

-Δεν πήγα από την τράπεζα, πες της ότι μέχρι τη Δευτέρα τα λεφτά θα έχουν μπει στο λογαριασμό της.

Ήρθε η Δευτέρα, ήρθε η Τρίτη και λεφτά δεν είδε κανείς. Ο Δημήτρης ήταν στην Ουάσινγκτον στο σπίτι του γιου του και μου έλεγε πως μίλησε με την τράπεζα και του είπαν ότι για κάποιο λόγο ο λογαριασμός του είχε μπλοκάρει και γι αυτό δεν έφταναν τα χρήματα στην Ελλάδα. Μου είπε πως χρειαζόταν να επιστρέψει στη Νέα Υόρκη και να μιλήσει με το εκεί υποκατάστημα για να του εξηγήσουν τι ακριβώς είχε συμβεί. Χάθηκαν μερικές μέρες ακόμα και στο τέλος άρχισε να μου δικαιολογείται ότι είχε καταθέσει τα χρήματα αλλά του τα είχε μπλοκάρει ο δήμος της Νέας Υόρκης λόγω οφειλών, τις οποίες όμως είχε εξοφλήσει και πως θα πήγαινε στο λογιστή του να πάρει τα αποδεικτικά που χρειαζόταν για να ξεμπλοκάρει το λογαριασμό και να φτάσει το έμβασμα στην Καίτη. Εν τω μεταξύ όμως είχαμε μπει στη μεγάλη βδομάδα και το δεύτερο φορτίο είχε φτάσει στις αποθήκες της μεταφορικής. Ο Δημήτρης με ρωτούσε συνέχεια για αυτό κι εγώ έκανα το κορόιδο. Η μεταφορική ανήκε σε κάποιο γνωστό της Καίτης από τα Χανιά οπότε το φορτίο ήταν ασφαλές, με τα λεφτά όμως τι θα γινόταν; Ο Δημήτρης καθυστέρουσε συνεχώς. Κάθε μέρα υποτίθεται πως θα πήγαινε στην τράπεζα να ξεμπλοκάρει το λογαριασμό και κάθε μέρα κάτι του συνέβαινε. Τον έπαιρνα κάθε απόγευμα να μου πει τι έκανε και άκουγα τις πιο απίστευτες δικαιολογίες. Η Καίτη ήταν έτοιμη να πάθει εγκεφαλικό από την αγωνία της κι εγώ επίσης. Στο μυαλό μου γύριζαν τα λόγια του παλιού συνεργεία, "Το λαμόγιο δεν εξαφανίζεται".

Ήταν μεσημέρι μεγάλης Τετάρτης, οι ώρες περνούσαν κι ο Δημήτρης δεν έπαιρνε τηλέφωνο ούτε απαντούσε στις κλήσεις μου. Είχα πάρει πάνω από πέντε κιλά μέσα σε δέκα μέρες και το σώμα μου είχε γεμίσει εξανθήματα. Πηγαινοερχόμουν μέσα στην κουζίνα βρίζοντας. Έκανε ζέστη και με είχε πιάσει μια βασανιστική δύσπνοια. Δεν είχα κανένα λόγο να πιστέψω όλο αυτό το παραμύθι, δεν είχα πλέον καμία αμφιβολία. Αν ο Κατσούφης έλεγε αλήθεια θα μου είχε στείλει το αντίγραφο του εμβάσματος από την πρώτη στιγμή χωρίς να του το ζητήσω. Προσπάθησα γι ακόμα μια φορά να κρατήσω την ψυχραιμία μου. Το υπόλοιπο φορτίο ήταν ασφαλές, δε μπορούσε να το πάρει, έπρεπε όμως να βρω τρόπο να τον πιέσω να δώσει τα λεφτά στην Καίτη.

Την πήρα τηλέφωνο, ακουγόταν εντελώς εξουθενωμένη. Της

εξήγησα εν τάχει την κατάσταση και τη ρώτησα αν είχε τις επιταγές. Οι επιταγές, αν είχαμε ένα χαρτί στα χέρια μας αυτό ήταν οι επιταγές. Μου είπε πως θα πήγαινε στην τράπεζά της με την πρώτη ευκαιρία. Κλείσαμε το τηλέφωνο κι έκανα ακόμα ένα τσιγάρο, το κεφάλι μου πήγαινε να σπάσει. Ξαναπήρα το Δημήτρη, δεν απαντούσε, ήταν η τελευταία διορία που του έδωσα. Οι τράπεζες θα άνοιγαν ξανά μετά το Πάσχα και το φορτίο περίμενε. Έκλεισα το τηλέφωνο, σκεφτόμουν τι άλλο μπορούσα να κάνω, δε βρήκα τίποτα.

Πίεσα τον εαυτό μου να βγω από το σπίτι, δεν είχα κανένα λόγο να είμαι εκεί. Ανέβηκα στο ποδήλατο και τράβηξα για την αλυκή. Ο ήλιος έκαιγε αλλά δεν έκανε ακόμα πολύ ζέστη. Είχε ένα πολύ απαλό αέρα που με δρόσιζε καθώς έκανα πετάλι με δύναμη, ήθελα να φτάσω στη θάλασσα όσο πιο σύντομα γινόταν. Πέρασα την πύλη και ηρέμησα. Τα τηγάνια των αλυκών είχαν ακόμα νερό από τις βροχές του χειμώνα και τώρα ήταν γεμάτα φλαμίνγκο που περπατούσαν αργά στη λάσπη του βυθού και ψάρευαν πιάνοντας με τα ράμφη τους μικρά οστρακόδερμα. Το θέαμα με ηρέμησε, δεν υπήρχαν άνθρωποι εκεί. Κατέβηκα όλο το χωματόδρομο μέχρι την παραλία και περπάτησα στην άμμο. Άφησα το ποδήλατο και γδύθηκα, ήθελα να μπω αμέσως στο νερό. Ήταν κρύο, ήταν ακριβώς αυτό που χρειαζόμουν. Πήρα μια ανάσα και βούτηξα, το δέρμα μου μούδιασε. Ανατρίχιασα κι ένιωσα πως τα πνευμόνια μου άνοιξαν και θα μπορούσαν να ρουφήξουν αέρα δυο φορές παραπάνω από πριν. Πάτησα στο βυθό κι έβγαλα το κεφάλι μου, ξεφύσηξα απότομα κι άρχισα ν' αναπνέω. Ηρέμησα, κοιτούσα τα μικρά κύματα, τη Ζάκυνθο, την Κεφαλλονιά, άκουγα τα φλαμίνγκο που έκραζαν, το μυαλό μου άδειασε τελείως.

Έμεινα εκεί ακίνητος αρκετά λεπτά, δεν ξέρω πόσα, το απολάμβανα. Δεν υπήρχε καλύτερο συναίσθημα απ' αυτό, να μη σκέφτομαι τίποτα. Και ξαφνικά χωρίς να το καταλάβω άρχισα να μιλάω μόνος μου. Ήθελα πάρα πολύ να μιλήσω, τόσο που κανείς και τίποτα δε θα μπορούσε να με αποτρέψει. Δεν έχω ιδέα γιατί αλλά άρχισα να λέω την ιστορία του Φρανσίσκο. Ξαν να ήθελα η θάλασσα να ξέρει πως τον γνώρισα, πως δουλέψαμε μαζί, τα ποτά που πίναμε, τις ιστορίες που μου έλεγε για το ορφανοτροφείο που μεγάλωσε, τον αδερφό του που κοιμόταν στα παγκάκια του πάρκου όταν πήγε στην Αμερική, τις δουλειές του και το γιο του στη Σουηδία. Για το πόσο

τον αγαπούσε η Μαρία, πόσο δε τον ήθελε ο Κυριάκος, πόσο καλό παιδί ήταν, πόσο τον συμπαθούσα και πόσο λυπόμουν που αρρώστησε. Λίγους μήνες πριν τον πήγαν στο νοσοκομείο σε κωματώδη κατάσταση. Το πόδι του είχε μαυρίσει τελείως και του το έκοψαν, από τύχη έζησε. Είχα δει φωτογραφίες του, είχε χάσει τριάντα κιλά και η ματιά του μου θύμιζε το Μαραντόνα όταν έκοψε την κόκα, ήταν όμως καλά. Μιλήσαμε και μια φορά, του είχα γράψει ότι τον σκεφτόμουν και ήθελα πολύ να τον δω σύντομα, μου απάντησε περίπου το ίδιο. Πόσο λυπόμουν που ο Φρανσίσκο δε μπορούσε να δουλέψει πια, η δουλειά ήταν η ζωή του.

Έμεινα μέσα στο νερό μέχρι που άρχισα να τρέμω από το κρύο, δεν κατάλαβα πως πέρασε η ώρα. Βγήκα στην παραλία ντύθηκα και πήρα το δρόμο της επιστροφής. Μου είχε κάνει πολύ καλό αυτή η βουτιά στη θάλασσα. Γύρισα στο σπίτι έκανα ένα ζεστό μπάνιο και πήρα το Δημήτρη, παραδόξως το σήκωσε.

-Τι έγινε Δημήτρη, τι κάνεις;

-Καλά.

-Σ' έπαιρνα και νωρίτερα.

-Άστα είχα τρεχάματα.

-Από την τράπεζα πέρασες καθόλου;

-Άσε με με την τράπεζα γαμώ την Παναγία μου. Γαμώ το Χριστό μου με την τράπεζα.

-Κάτσε ρε Δημήτρη, γιατί βρίζεις; Η Καίτη έχει τρελαθεί απ' την αγωνία της κι εγώ μαζί της.

-Σου είπα, είχα τρεχάματα.

-Τι έγινε;

-Πήγα τη μάνα μου στο νοσοκομείο.

Πραγματικά το περίμενα ότι θα μου έλεγε μαλακία αλλά δε το πίστευα πόσο χαμηλά έπεσε ο τύπος. Λίγο ακόμα και θα μου έλεγε ότι τα λεφτά τα έφαγε ο σκύλος του. Αν και ήθελα πολύ να τον βρίσω κατάφερα να κρατήσω την ψυχραιμία μου.

-Μάλιστα. Καλά είν' η μάνα σου;

-Καλά είναι.

-Περαστικά της. Να σου πω, με την τράπεζα τι θα κάνεις;

-Γάμησέ με με την τράπεζα, δεν ξέρω. Να σου πω, είδα τη Μαρία και τον Κυριάκο στο νοσοκομείο.

-Έπαθε τίποτα ο Κυριάκος;

-Πέθανε ο Φρανσίσκο.

-Πότε;

-Χτες το βράδυ.

-Αφού ήτανε καλά.

-Το ξέρω. Προχτές λέει αισθάνθηκε μια αδιαθεσία, τον πήγαν στο νοσοκομείο και χτες το βράδυ πέθανε.

-Η Μαρία πως ήτανε;

-Χάλια.

-Μάλιστα. Σε παρακαλώ, κοίταξε να δεις τι θα κάνεις με την τράπεζα.

-Καλά θα το κοιτάξω. Τα λάδια πότε φτάνουνε;

-Δεν ξέρω.

Κλείσαμε το τηλέφωνο. Αυτό ήταν, ο Francisco Manuel Pereira Trindade δε ζούσε πια, είχε φύγει. Δε θα ξανακάνει πλάκα δήθεν χορεύοντας σάμπα με τους φίλους του στο Βραζιλιάνικο μπαρ της Μπρόντιγουεϊ, ούτε θα ξαναπιεί κορόνες ούτε βότκα με κόκα κόλα, ούτε θα ξαναπει "Αι καραμούσκα" που μόνο αυτός ήξερε τι σήμαινε. Καλό ταξίδι φίλε Φρανσίσκο, η ζωή σου ήταν δύσκολη, ήρθε η ώρα να ξεκουραστείς.

Δεν ήξερα τι ήταν χειρότερο ούτε είχε και καμία σημασία. Ήταν ο Φρανσίσκο που έφυγε, ήταν ο Κατσούφης που αποδείχτηκε απατεώνας, η Καίτη που είχε στείλει στην Αμερική όλο το λάδι της, ήταν που όλα μου τα σχέδια είχαν τριανταχτεί στον αέρα; Ήταν όλα μαζί, ταυτόχρονα. Ένωσα ένα μούδιασμα ν' ανεβαίνει απ' το σώμα μου μέχρι τ' αυτιά και το μέτωπο μέχρι πάνω στο κεφάλι. Ζαλίστηκα, τώρα καμία θάλασσα δε μπορούσε να με συνεφέρει. Κάθισα και άναψα τσιγάρο. Ήθελα να βρω ένα τρόπο να μη σκέφτομαι αλλά όσο κι αν προσπάθησα δε βρήκα κάτι. Συνέχισα να σκέφτομαι και με πλημμύρισε οργή. Μπράβο Κατσούφη, είσαι πολύ μεγάλος μαλάκας. Εγώ γαμήθηκα να σου στήσω τη δουλειά κι εσύ τα γάμησες όλα για να πάρεις χίλια εφτακόσια κιλά λάδι. Άντε να πεις στα φιλαράκια σου τώρα πόσο κορόιδα είμαστε εμείς εδώ στην Ελλάδα που σου στέλνουμε τσάμπα προϊόν.

Η οργή μου καταλάγιασε μετά από ώρα. Σκεφτόμουν όλα όσα είχαν συμβεί, τώρα όμως πιο πολύ με πείραζε για την Καίτη. Ήταν αυτή που είχε πληγεί περισσότερο και αυτή που

είχε βρεθεί στη δυσχερέστερη θέση. Τι θα έκανε; Τι μπορούσα να κάνω εγώ; Οι επιταγές, το μόνο που μπορούσα να κάνω ήταν να περιμένω μέχρι την επόμενη μέρα ν' ανοίξουν οι τράπεζες να δούμε τι μπορούσαμε να κάνουμε με τις επιταγές.

Δεν κατάφερα να κοιμηθώ μέχρι πολύ αργά εκείνο το βράδυ. Με ξύπνησε το πρωί το τηλέφωνο από την Καίτη.

-Θέμη, ο τύπος είναι απατεώνας.

-Πήγες στην τράπεζα;

-Σου λέω είναι απατεώνας.

-Τι σου είπαν;

-Οι επιταγές δεν είναι πλαστές, αλλά οι υπογραφές που έχουν είναι διαφορετικές σε κάθε μια. Είναι απατεώνας.

-Δε μπορούμε να κάνουμε τίποτα;

-Η τράπεζα έτσι λέει.

Πάγωσα, δεν ήξερα τι να πω. Πήγα προς το παράθυρο και κοίταξα έξω, δεν είχα τι να πω. Η Καίτη δεν είχε κοιτάξει τις επιταγές νωρίτερα αλλά αυτό δεν είχε καμία σημασία, εγώ ήμουν αυτός που έπρεπε να τις είχε δει. Κατάφερα να ψελλίσω δύο κουβέντες.

-Καίτη τι να κάνω; Πες μου τι θέλεις να κάνω και θα το κάνω.

Κι εκεί που περίμενα να μου πει "Να πας να ρίξεις ένα σχοινί να φουρκιστείς κωλόπαιδο που με κατέστρεψες" πήρα μια απάντηση τελείως διαφορετική.

-Μην ανησυχείς, το κεφάλι ψηλά. Ο τύπος ήταν απατεώνας, ήταν ένα μάθημα και για τους δυο μας.

-Και το δικό μου το μάθημα θα το πληρώσεις εσύ;

-Τι να κάνουμε, καμιά φορά συμβαίνει κι αυτό. Εσένα μη σε παίρνει από κάτω, είπαμε το κεφάλι ψηλά.

Κλείσαμε το τηλέφωνο και είχα μείνει πιο άλαλος από πριν. Εκείνη την ώρα ευχόμουν να μου είχε πει να πάω να κρεμαστώ και ίσως να το είχα κάνει, όμως αντί γι αυτό πολύ ψύχραιμα μου είπε αυτό που δεν περίμενα ποτέ ν' ακούσω. Υπήρχαν λοιπόν ακόμα άνθρωποι σ' αυτό τον κόσμο.

Είχαν τελειώσει όλα. Έπρεπε ν' αρχίσω από την αρχή, από το μηδέν ίσως κι ακόμα πιο κάτω. Μα υπήρξα λοιπόν τόσο αφελής; Θυμήθηκα τον Ανέστη. Λίγο καιρό αφού τελειώσαμε τα μαθήματα που μας έκανε, με είχε πάρει στο τηλέφωνο να μου πει πως ήθελε να μου επιστρέψει ένα βιβλίο που του είχα δανείσει. Βρεθήκαμε στο μαγαζί του Πέτρου και ήπιαμε ένα

τσάι, μιλήσαμε αρχικά για το βιβλίο και μετά τον ρώτησα αν θα πήγαινε το καλοκαίρι διακοπές. Στην πραγματικότητα δεν ήταν αυτό που μ' έκαιγε, ήταν τα μαθήματα. Όταν ήρθε η ώρα λοιπόν τον ρώτησα και γι αυτό.

-Θέμη δε θα συνεχίσουμε τα μαθήματα.

-Γιατί;

-Γιατί φεύγω.

-Που πας;

-Φεύγω από τη χώρα, πάω στη Ρωσία.

-Πας για δουλειά;

-Ναι.

-Βεβαίως χαίρομαι γι αυτό, αλλά δε σου κρύβω πως λυπάμαι που δε θα συνεχίσουμε.

-Μην ανησυχείς.

-Είχαμε ξεκινήσει κάτι πολύ ενδιαφέρον.

-Άκου, εγώ ότι είχα να σου μάθω στο έμαθα, δεν έχω να σου διδάξω κάτι άλλο. Θέλω μόνο τώρα που φεύγω να σου δώσω τρεις οδηγίες που θα σε βοηθήσουν πολύ.

Μη δικαιολογείσαι ποτέ, η δικαιολογία είναι σημάδι φόβου, είναι προτιμότερο όταν φοβάσαι ν' αναλαμβάνεις τις ευθύνες σου. Σε κανένα σκηνοθέτη δεν αρέσουν οι δικαιολογίες, είναι χάσιμο χρόνου. Μην καβατζώνεσαι, μην πας να γίνεις μέλος σε κάποια ομάδα για να περιμένεις πότε θ' ανεβάσουν έργο να σου δώσουν ρόλο, βγες στην αγορά και κυνήγα δουλειές. Και μην ακολουθείς ποτέ κάποιον που σου υπόσχεται. Κανείς δε μπορεί στην πραγματικότητα να σου υποσχεθεί τίποτα, οπότε σου λέει ψέματα. Καθίσαμε λίγη ώρα ακόμα, τελειώσαμε το τσάι μας, πήρα το βιβλίο μου και του ευχήθηκα καλή τύχη.

Δεν είναι εύκολο να μη δικαιολογείσαι ποτέ, όπως δεν είναι εύκολο να μη φοβάσαι. Όμως κάθε φορά που θυμάμαι τα λόγια του φοβάμαι λιγότερο γιατί σκέφτομαι τι έχω να κερδίσω αν το ξεπεράσω. Από τότε μέχρι σήμερα δεν επέλεξα να καβατζωθώ κάπου, δεν ήταν στα σχέδιά μου κι από πριν βέβαια. Τώρα όμως είχα ακολουθήσει κάποιον που μου υποσχέθηκε και μάλιστα αυτά που μου υποσχέθηκε ήταν πολλά. Τόσο αφελής υπήρξα. Αν και είχαν περάσει χρόνια από τότε, ήταν εκείνη την ώρα σα να τον έβλεπα μπροστά μου τον Ανέστη. Να πίνει τσάι και να μου το λέει, μιλώντας όπως πάντα αργά και βαθυστόχαστα γερμένος στην καρέκλα του. Παραδόξως η εικόνα με γέμισε γαλήνη. Δεν ένιωθα πια εκείνη την οργή, ούτε την απόγνωση. Στις λίγες εκείνες στιγμές που

έκανα αυτές τις σκέψεις ηρέμησα. Δεν είχα πλέον κάτι άλλο να χάσω, ούτε φοβόμουν. Έμεινε όμως η ευθύνη που με πονούσε σαν κάψιμο και το χειρότερο ήταν ότι δε μπορούσα να κάνω τίποτα, η ζημιά είχε γίνει.

Ο επόμενος άνθρωπος στον οποίο όφειλα εξηγήσεις ήταν ο Πέτρος. Δική του φίλη ήταν η Καίτη και ήταν αυτός που εγγυήθηκε για την ακεραιότητά μου. Δεν είχα ιδέα τι είχε να μου πει ή τι θα του έλεγα. Και το κεφάλι αν ήθελε να μου σπάσει δε θα έφερνα αντίρρηση. Όμως ο Πέτρος ήταν πολύ ήρεμος, απογοητευμένος αλλά ήρεμος. Μόλις με είδε κούνησε το κεφάλι του, πήρε μια παύση κι αφού με χαιρέτησε μου μίλησε ευθέως, όπως πάντα.

- Ρε Θεμάκο, σε είχα για πιο έξυπνο.

-Έχεις δίκιο.

-Εντάξει, όλοι έχουμε τις ευθύνες μας σ' αυτή την ιστορία, αλλά εσένα σε είχα για πιο έξυπνο. Να την πατήσεις έτσι;

- Πέτρο την πάτησα με τον πιο κλασικό τρόπο.

- Δηλαδή;

- Δηλαδή οι δουλειές γίνονται πάντα μ' ένα πολύ συγκεκριμένο τρόπο. Εγώ νόμιζα πως μπορούσα να παρακάμψω τη διαδικασία, να την απλοποιήσω.

Κεφάλαιο XX

Αντί επιλόγου

Έμεινα στα Λεχαινά διατηρώντας επικοινωνία με ελάχιστους ανθρώπους. Δε μου έμενε να κάνω και πολλά πράγματα ούτε είχα σε κάτι να ελπίζω. Στο ισόγειο του σπιτιού ο πατέρας μου είχε μετατρέψει την παλιά αποθήκη σε γκαρσονιέρα όμως παρέμενε ανεκμετάλλευτη για χρόνια κι εγώ χρειαζόμουν ένα ελάχιστο εισόδημα, ίσα ίσα τα έξοδά μου. Τη νοίκιασα σ' έναν Αλβανό τον Αρτίν, που εγκαταστάθηκε με τη γυναίκα του και το παιδί τους. Πολύ προκομμένοι άνθρωποι ο Αρτίν και η γυναίκα του. Καθάρισαν το σπίτι, έφτιαξαν τα πλακάκια στην κουζίνα κι ο κήπος μέσα σε λίγες μέρες γέμισε παρτέρια με όλων των ειδών τα λαχανικά. Το παλιό ξύλινο πάτωμα που μας χωρίζει προσφέρει ελάχιστη ηχομόνωση κι ο μικρός Αρτιόμ γρυλίζει σα διαβολάκος της Ταζμανίας. Για να είμαι ειλικρινής πέρασα κάπως απότομα από την ασκητική ησυχία στις φωνές ενός πεντάχρονου αγοριού και τα μαλώματα της μάνας του. Στην αρχή μου κακοφάνηκε όμως ακούγονται όλοι τους ευτυχημένοι οπότε δε με πειράζει.

Τη Χριστίνα δε την ξαναείδα, ούτε το Τζώρτζη, ούτε το Φιλοποίμην. Ούτε το Χρήστο ούτε και τους περισσότερους ανθρώπους που έκανα παρέα, που ήταν φίλοι ή συνεργάτες μου. Ίσως να βρίσκονται κι αυτοί σε θέση παρόμοια με τη δική μου, κλεισμένοι στον εαυτό τους, ίσως κι όχι. Τι σημασία έχει; Ο "μάγκας" που κατέβασε το "Πέναλτυ" έκανε καλές κουμπαριές και τώρα παριστάνει τον κομμουνιστή. Η "κυρία" που βάρεσε το κανόνι και άφησε απλήρωτο ένα σωρό κόσμο διδάσκει οργάνωση κινηματογραφικής παραγωγής. Άραγε λέει στους φοιτητές της πως φτιάχνεις διπλά ιδιωτικά συμφωνητικά και πως υπάγεις την εταιρία σου στο άρθρο 99 περί πτωχευτικού δικαίου; Από την πλατεία δεν ξαναπέρασα. Από "το νόημα που 'χει κάτι απ' τις φωτιές" δεν έχουν μείνει ούτε τ' αποκαϊδία. Η Έμμα κι ο Παναγιώτης χώρισαν. Η σκηνή μου στην ταινία κόπηκε. Αναγκάστηκα να καταθέσω το δελτίο παροχής υπηρεσιών μιας και είχε να δει έσοδα πάνω από ένα χρόνο.

Η μάνα μου συνεχίζει να μου λέει να γίνω λογιστής κι ο πατέρας μου αποφάσισε ν' ασχοληθεί πιο ενεργά με την πολιτική. Μπορεί να μη με στήριξαν ηθικά, με στήριξαν όμως

οικονομικά. Είναι παράξενο αυτό που συμβαίνει με τους γονείς, ότι και να κάνουν είναι λάθος. Όλοι οι φιλόσοφοι και οραματιστές της ιστορίας από το Χριστό μέχρι το Γκουρτζιέφ συμφωνούν σ' αυτό, τους γονείς πρέπει να τους δέχεσαι όπως είναι, να μην προσπαθείς να τους αλλάξεις.

Τι απ' όλ' αυτά είχε σημασία; Τι έμενε; Η οικογένειά μου, οι φίλοι μου; Τι είχε συμβεί μέσα σε πέντε χρόνια; Τα πράγματα στην Ελλάδα έχουν γίνει πολύ δύσκολα. Τώρα σημασία δεν έχει να παραμείνεις στην πιάτσα, την όποια πιάτσα και το θέμα δεν είναι αν έχεις μια δουλειά ή δεν έχεις. Ο αγώνας για επιβίωση είναι αυτό που έχουν όλοι στο μυαλό τους. Δεν ξέρω τι έχει να πει για την κατάσταση η σύγχρονη σοσιαλιστική θεωρία, ούτε και με νοιάζει. Τα δεδομένα της οικονομικής κρίσης είναι τέτοια που δεν αφήνουν και πολλά περιθώρια για συζητήσεις.

Γνώρισα καλούς και κακούς ανθρώπους στη βόλτα μου στον κόσμο. Πονηρούς Αλβανούς και νοικοκύρηδες Αλβανούς, απατεώνες και φιλόξενους Εβραίους, πότες και καλόκαρδους Ιρλανδούς, τυχοδιώκτες Πορτογάλους, πράους Τζαμαϊκανούς, καρμύρηδες και φοβισμένους Λατίνους, τρελούς, τεμπέληδες, δουλευταράδες κι ότι βάλει ο νους. Κι αν τη μεγαλύτερη εκμετάλλευση έτυχε να τη βρω από Έλληνες δεν πειράζει. Σημασία έχει ότι στη βόλτα μου συνάντησα πολλούς ανθρώπους κι όχι τις ταμπέλες τους. Κατάλαβα πολύ βασικά πράγματα. Ήμουν τόσο αφελής που πήγα στην άλλη άκρη του κόσμου και γύρισα για να καταλάβω βασικά πράγματα. Πολύ αντιζέν, εντάξει, αλλά ποιος το γαμάει και το ζεν τώρα; Τι είναι λοιπόν οι άνθρωποι; Δεν κατάλαβα. Αυτό όμως είναι οι άνθρωποι, ένα ενδιαφέρον πράγμα που δεν καταλαβαίνεις τι είναι.

Το Αμερικάνικο όνειρο μου άρεσε, έστω κι αν το έζησα πολύ λίγο. Δεν ξέρω βέβαια αν ήταν το Αμερικάνικο όνειρο αυτό που με γοήτευσε ή το όνειρο γενικώς. Μου λείπει που δεν μπορώ να ονειρεύομαι, νομίζω πως μου λείπει πιο πολύ απ' όλα. Δεν ξέρω αν θ' αξιωθώ ποτέ να το ζήσω κανονικά ή αν θα καταφέρω να ζήσω ένα οποιοδήποτε όνειρο εν τέλει, τη Νέα Υόρκη όμως θα ήθελα έστω και μια φορά να την ξαναδώ.

Από το παράθυρο της κουζίνας χαζεύω τα δέντρα του

κήπου, πρώτο και ψηλότερο ένας ευκάλυπτος. Στο νου μου έρχεται ο Κανέλος, ένας σκύλος που μάζεψε κάποτε η μάνα μου απ' το δρόμο όταν ήμουν πολύ μικρός, ότι είχα αρχίσει να πηγαίνω στο σχολείο νομίζω. Τη θυμάμαι εκείνη τη μέρα, ήταν η πρώτη φορά στη ζωή μου που έβλεπα κουτάβι, ένα κανελί κουτάβι που ήταν φοβισμένο και κρύωνε. Είχε λουφάξει σε μια γωνιά του μπαλκονιού και μας κοίταζε. Τον κάναμε μπάνιο, τον ταΐσαμε κι άρχισε σιγά σιγά να μας εμπιστεύεται. Ο Κανέλος έγινε γρήγορα μέλος της οικογένειας, όσο υπήρχε ακόμα οικογένεια, μετά ανέλαβε η γιαγιά μου. Μετακομίσαμε στο σπίτι της και μαζί μ' εμένα η γιαγιά μου μπούκωνε και τον Κανέλο. Όλους τους μπούκωνε η γιαγιά μου αλλά αυτό είναι μια άλλη ιστορία.

Μεγαλώνσαμε μαζί και σε λίγα χρόνια είχε γίνει ένας ενήλικος σκύλος με τα όλα του. Απολάμβανε την απόλυτη ελευθερία στο καινούριο του περιβάλλον και όλη την άπλα του κήπου. Όπως αποδείχτηκε βεβαίως αργότερα ο Κανέλος δεν περιοριζόταν στην άπλα και την ασφάλεια του κήπου, αλλά πραγματοποιούσε τακτικές νυκτερινές εξορμήσεις στις γύρω γειτονιές. Εκεί φαίνεται πως συνάντησε και τη συμβία του, μια σκυλίτσα λίγο ψηλότερη από αυτόν περίπου στην ηλικία του, με την οποία εγκαταστάθηκαν στην αυλή και απολάμβαναν μαζί όσα είχε εκείνο το φιλόξενο σπίτι να προσφέρει. Σ' ένα τόσο ασφαλές περιβάλλον και με περίσσεια τροφής ο καρπός του έρωτά τους δεν άργησε να φανεί. Τέσσερα κουτάβια που όλα έμοιαζαν στη μάνα τους, προς μεγάλη ευχαρίστηση της γιαγιάς μου που τώρα είχε περισσότερα στόματα να ταΐζει. Ασχέτως του αν επισήμως παραπονιόταν γι αυτό. Τότε όμως είναι που άρχισαν και τα προβλήματα.

Όταν τα κουτάβια μεγάλωσαν αρκετά για να μπορούν να ακολουθήσουν τους γονείς τους τη νύχτα, άρχισαν και τα πρώτα παράπονα από τους γείτονες. Οι σκύλοι ακολουθώντας εκείνο το αρχέγονο ένστικτο είχαν σχηματίσει αγέλη και τώρα πια χωρίς κανένα φόβο δεν περιορίζονταν σε απλές νυκτερινές βόλτες αλλά άρχισαν να μπαίνουν και σε ξένους κήπους. Στην αρχή τα παράπονα ήταν μεμονωμένα και σποραδικά, όμως όσο τα κουτάβια πλησίαζαν στην ενηλικίωσή τους τόσο τα περιστατικά πλήθαιναν και οι πρώτες αναφορές υλικών ζημιών άρχισαν να καταφθάνουν. Σπασμένοι φράχτες, ριγμένα συρματοπλέγματα, ως και σκοτωμένες κότες στα διπλανά κοτέτσια. Κάποιοι

απειλούσαν ακόμα και με μηνύσεις. Ο πατέρας μου ανησυχούσε πολύ, για την ακρίβεια νομίζω πως ήταν ο μόνος που ανησυχούσε και μετά από μερικές κότες που αναγκάστηκε να αποζημιώσει πήρε τη μεγάλη απόφαση να δέσει τους σκύλους με αλυσίδες. Οι σκύλοι αντιστάθηκαν σθεναρά και όλη τη νύχτα δεν άφησαν κανένα να κλείσει μάτι μέχρι που νωρίς το πρωί η γιαγιά μου τους έλυσε.

Συνεχίστηκε για πολύ καιρό αυτή η ιστορία. Ο πατέρας μου έδενε τους σκύλους, αυτοί διαδήλωναν, η γιαγιά μου τους έλυσε, η μισή γειτονιά διαμαρτυρόταν για τις κότες, η άλλη μισή για τη φασαρία και όλοι μαζί είχαν μπλεχτεί σ' ένα φοβερό μπάχαλο το τέλος του οποίου δε φαινόταν πουθενά στον ορίζοντα. Λύση δε μπορούσε να βρεθεί και εν τω μεταξύ στο πέρασμα του χρόνου οι σκύλοι άρχισαν να λιγοστεύουν. Άλλος από ασθένεια, άλλος από φόλα, ποτέ δε διευκρινίστηκε το πως και το γιατί, στο τέλος απέμεινε στον κήπο ο Κανέλος μαζί με δυο απ' τους γιους του. Τώρα δεν υπήρχε πια αγέλη, όμως τα παράπονα συνεχίζονταν και για κάθε ζημιά η φασαρία που γινόταν στη γειτονιά κατηγορούνταν αυτοί ως μόνιμοι και προφανείς υπαίτιοι. Ήταν οι αποδιοπομπαίοι σκύλοι. Όταν πολύ αργότερα ο πατέρας μου δέχτηκε μια σύσταση από την αστυνομία βρέθηκε προ του μεγάλου διλήμματος. Οι σκύλοι ήταν πλέον μεγάλοι για να δοθούν σε κάποιο άλλο σπίτι και με τη φήμη που είχαν αποκτήσει δε τους ήθελε κανείς. Ούτε μπορούσαν να παραμείνουν στο σπίτι μας. Δεν ήθελε να τους θανατώσει, παρ' όλα τα ολισθήματά τους αναγνώρισε το δικαίωμα στη ζωή.

Ένας φίλος του πατέρα μου γιατρός, είχε έρθει εκείνες τις μέρες με το αυτοκίνητό του από την Πάτρα να μας επισκεφτεί. Βάλαμε τους δύο σκύλους στο πορτ μπαγκάζ και ξεκινήσαμε όλοι μαζί να πάμε μια εκδρομή στο δάσος. Περπατήσαμε αρκετή ώρα ανάμεσα στα δέντρα, χαζέψαμε το όμορφο τοπίο όμως σ' όλα αυτά υπήρχε μια μελαγχολία, πιο πολύ δική μου. Οι μόνιμοι που έδειχναν να το διασκεδάζουν ήταν ο Κανέλος με τους γιούς του που έτρεχαν χαρούμενοι γύρω μας. Όταν μετά από ώρα ξεχάστηκαν και είχαν απομακρυνθεί αρκετά το σύνθημα δόθηκε. Μπήκαμε γρήγορα στο αυτοκίνητο κι ο γιατρός πάτησε γκάζι. Από το πίσω τζάμι του αυτοκινήτου τους έβλεπα να τρέχουν με όλη τους τη δύναμη στο δασικό δρόμο να μας προλάβουν. Ήταν η τελευταία φορά

που είδα τον Κανέλο.

Σ' εκείνη την εκδρομή και όσο αυτός έπαιζε χαρούμενος, μ' ένα μικρό σουγιαδάκι έσκαψα το χώμα κι έβγαλα από μέσα μια μικρή ρίζα από ευκάλυπτο. Ήταν μια μικρή ριζούλα μ' ένα κλαράκι δυο σπιθαμές ψηλό, που μόλις είχε βγάλει τα πρώτα του φύλα. Πάντα μου άρεσαν οι ευκάλυπτοι, το σχολείο μας ήταν περιτριγυρισμένο απ' αυτούς και στα διαλείμματα συνηθίζαμε να σκαρφαλώνουμε πάνω τους μέχρι την κορυφή και να παίζουμε τους πειρατές. Ήταν τα καράβια μας εκείνα τα δέντρα. Όταν γυρίσαμε στο σπίτι φύτεψα στον κήπο εκείνη τη μικρή ριζούλα που τώρα έχει γίνει σαν τα δέντρα που σκαρφάλωνα μικρός.

Κοιτάζω τον ευκάλυπτο και θυμάμαι τον Κανέλο. Θυμάμαι κι ένα Κουβανό μουσικό που είχε πει πως στη ζωή του κάθε άνθρωπος πρέπει να φυτέψει ένα δέντρο, να γράψει ένα βιβλίο και να ζησει ένα μεγάλο έρωτα. Τελειώνοντας αυτό το βιβλίο λοιπόν σκέφτομαι πως θα ήθελα να ζήσω ένα μεγάλο έρωτα.